

วารสาร

บริหารการศึกษาบัวบานิต

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2560

Vol.17 No.3 September - December 2017

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai Journal Citation Index Centre - TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2560

vol.17 No.3 September - December 2017

เจ้าของ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน

ขอบเขตของวารสาร

สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ได้แก่ ศึกษาศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/ เทคโนโลยี/ สาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษาและบริหารการศึกษา โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคกัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ศ.ดร.ธีระ ฤกษ์เจริญ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รศ.ดร.สมาน อัครวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รศ.สมชาย วงศ์เกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.สมเกียรติ พ่วงรอด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รศ.ดร.สุพรรณิ เทสิตบุญชู

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พศ.ดร.ว่าที่พันตรีนพดล เจนอักษร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

พศ.ดร.ชวนคิด มะสนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Mr.James Ryan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ดร.วิชัย แสงศรี

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ธุรการและประสานงาน

น.ส.สมฤทัย ประสานพิมพ์

น.ส.ศุภพิชญ์ อดุลบุญ

น.ส.สมสุดา เรตสันติยะ

บทบรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิตฉบับนี้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2560 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความทางวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัยจำนวน 64 เรื่อง รวม 65 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต ขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทวิจารณ์หนังสือด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง

บรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน - ธันวาคม 2560

Vol. 17 No.3 September - December 2017

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- PLC: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ “ทางวิชาชีพหรือแบบมืออาชีพ (สมาน อัสวภูมิ) 1

บทความวิจัย

- ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 (ตรุณี เวียงชัย) 15
- การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (โสภณ งามสวย) 29
- การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม (พัชรีย์ บุญคำ) 41
- การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (อภินันท์ ภูผาดาว) 53
- การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (พรรณานิภา ภูผาดาว) 67
- การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจ ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทปัญญา และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (สงกรานต์ สายรัตน์) 81
- การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียนและเจตคติต่อการเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus (เฉลิมศรี นรินทร์บุตร) 93
- การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (เสมอ สร้อยคำ) 109

- การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ ประกอบสถานการณ์จำลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (จุฑามาศ จันใต้) 121
- การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (จุฑาทิพย์ มัชฌิโม) 133
- ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 (ศิริรัตน์ มะลิชู) 149
- การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (นภาพร นันช่วง) 161
- คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 (สุภาณีย์ แสงไพฑูรย์) 175
- ประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (ภักดี เรืองศรี) 185
- ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 (เนติเกษม ชักชวนดี) 199
- การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (เกษมา ศรีสุวรรณ) 213
- ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 (สมหทัย เรืองชัยภูมิคุณ) 223
- ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก (นริศ อัมภรัตน์) 233
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ (ประนอม เกษมสินธุ์) 243
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน (ณัฐธัญพงศ์ เทียนธีรปัญญา) 255

● แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมพงษ์ สุรารักษ์)	269
● รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รัศมี สีहनันท์)	281
● รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชนิษฐา แสงหิรัญ)	291
● คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร (กนกวรรณ ทองพรหม)	301
● กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (กระพั่น ศรีงาน)	311
● ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก (ชนิษฐา เอื้องศิริรัตน์)	321
● รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง (ญาณภัทร นามแดง)	331
● การพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (สมชาย ทองบ่อ)	341
● การปรับตัวของนักเรียนชาวกำแพงเพชรที่มาเรียนในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ (วสันต์ชัย กากแก้ว)	353
● กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สุรัมภา เพ็ชรกองกุล)	367
● บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (พิทยา รักพรหม)	379
● การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 (ภัททิรา ลืออุตุกลางส์)	389
● การประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค (อธิป ศรีบรรเทา)	399
● การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รัชนิกรนิภา มีมาก)	409

- การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
(ธนา โด่งพิมาย) 423
- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill
ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
(วาริ ขำหมื่นไวย) 437
- ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา
กับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35
(มินตรา ปอกเครือ) 449
- ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
(กัญณภาภา อุปลัมภ์) 461
- ผลการฝึกประสบการณ์และความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาจากสถาบัน
การอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน
(ลำดวน พ้องเสียง) 471
- การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
(วรรณพร บำรุงยศ) 483
- การบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
(สุชาติ รัตนอารยธรรม) 493
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
ภายในสถานศึกษา
(ฐิติพร สายธารวนาวาส) 503
- การพัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากร
โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา
(อุษณีย์ สิมะขจรเกียรติ) 515
- การบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
(สุพิชฌาย์ บุญพรประสิทธิ์) 525
- การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
(วรัชญา ปองสุข) 537

● การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี (ศิริพร ศรีจันทร์)	545
● การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ทฤษฎี เสมา)	559
● การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 (ศศิวิมล สารภาค)	573
● ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (อัครเดช นิละโยธิน)	583
● การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 (วจิรัตน์ คดสังหาร)	595
● ทางออกของอุดมศึกษาในยุคอัตราการเกิดลดลง (ศิวโรจน์ ศิริลักษณ์)	607
● การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 (สมชาย เกตุพงศ์)	619
● การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สุชาติ เอียดวงศ์)	631
● องค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปวิรรตของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 (ชูชาติ พิเภา)	643
● รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (บุษบา บุญกะนันท์)	659
● สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี (วรวีตร วิริยะพันธ์)	669
● รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 (เสารวพจน์ รัตนบุรี)	679

● การประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการ วัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (บุรินทร์ สารีคำ)	689
● การออกแบบกิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ (โสภิตา พนานุสรณ์)	699
● การจัดการศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ไพรวลัย โคตรตะ)	707
● การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (วิภาดา รักนุ้ย)	717
● การปฏิบัติการณ์น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล และคณะ	725
● การศึกษารัชมงคลของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บรรจง เจริญสุข	739
● การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง นิราศ จันทระจิตร	753
● ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Sustainable Leadership of Secondary School Administrators in Northeast วิไลภรณ์ เตชะ	769
คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต	783
ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต	787
แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต	789

PLC: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ “ทางวิชาชีพหรือแบบมืออาชีพ” ?

สมาน อัครภูมิ¹

บทคัดย่อ

ถ้าพิจารณากันแบบผิวเผิน ก็ดูเหมือนว่าวงการการศึกษาไทยมีความเคลื่อนไหวใหม่และทันสมัยเสมอ แต่ถ้าพิจารณากันอย่างจริงจังและเจาะลึก จะพบภาพของการไร้จุดยืน ฉาบฉวย ไม่เอาจริงและขาดฐานการพัฒนา และแก้ปัญหาที่ยึดโยงกับสภาพปัญหาและบริบททางวัฒนธรรมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของประเทศ และสิ่งเหล่านั้นก็จะเปลี่ยนไปเมื่อมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบคนใหม่ ทำราวกับว่าการจัดการศึกษาเป็นเหมือนจัดบ้านหรือจัดสวน อยากทำอะไร แบบไหนก็ทำ อยากเปลี่ยนอะไรก็เปลี่ยน โดยลืมไปว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน ซึ่งมีชีวิตจิตใจ และการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีความละเอียดอ่อนเป็นเรื่องจริงจัง ใส่ใจ และใช้เวลาในการพัฒนาจึงจะเห็นผล ผู้เขียนไม่ได้คัดค้าน หรือเห็นแย้งการนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ แต่ไม่ค่อยสบายใจกับการเปลี่ยนแปลงที่ฉาบฉวย ไม่ยั่งยืน ขาดความเข้าใจที่แท้จริงในสิ่งที่นำใช้ และขาดทิศทางที่ชัดเจนในจุดหมายที่จะไป รวมทั้งแนวคิดใหม่ที่กำลังเป็นเรื่องที่กำลังนำใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันคือ PLC หรือ Professional Learning Community ซึ่งผู้เขียนตั้งประเด็นไว้ว่าในครั้งนี้อาจจะใช้แนวคิดนี้เพื่อการเรียนรู้สู่การเป็นวิชาชีพ หรือใช้เป็นแนวทางสำหรับมืออาชีพในการพัฒนาตนเอง นี่คือการตั้งประเด็นและวัตถุประสงค์ในการเขียนบทความนี้

Abstract

If only glancing briefly, it seems that new trends and updated concepts have been applied by educational society regularly, but when explicitly and deeply examining, it turns out to be not grounded, shallow, no commitment, and no connection to the root of development and fundamental problems and embedded culture. Most of changes occur when the new responsible figures education provisions have been changed, and those changes done by new leaders are just like arranging houses or gardens. Do whatever they are pleased to do and changes whatever they like. They do so by overlooking that human beings are living souls and learning is a psychological process which is a sensitive, true enlightening, mindful, and time consuming to pursue to result.

¹รองศาสตราจารย์, ดร. ข้าราชการบำนาญ และผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้แบบองค์รวม

The writer does not neither oppose nor disagree to try new concepts to education provision for education is a crucial tool for developing the nation manpower. However, I just feel reluctant if the change is ungrounded, unsustainable, without truly understanding, and aimless. My point of view includes the new trend of using PLC or Professional Learning Community concept to educational provision and management, which is a hot hit at present. The writer's observation is whether the concept is leading us to achieve professional career, or using it as a mean for professionals to develop their profession. This is the issue and objective for writing this article.

บทนำ

ด้วยเวลาและโอกาส ผู้เขียนได้ทำงานการศึกษาในหลายลักษณะและหลายหน่วยงาน จึงทำให้มีประสบการณ์และผ่านเหตุการณ์ทางการศึกษามากพอสมควร เริ่มต้นจากการเป็นครูที่โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงปี 2517 ถึง 2522 ในยุคนั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยต้องการขยายจำนวนผู้เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษาสมัยนั้นจำนวนหนึ่งจึงต้องเปิดรับนักศึกษาสองผลัด คือผลัดเช้าและผลัดบ่าย ขณะเดียวกันก็มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อให้ผู้สนใจได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วย จึงทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และมีศักยภาพต้องเปิดรับและสอนนักศึกษาเป็น 3 ผลัด คือ ผลัดเช้า เริ่มตั้งแต่หกโมงกว่า ผลัดบ่ายเริ่มตั้งแต่เที่ยงครึ่งไปถึงหกโมงกว่า ส่วนภาคการศึกษายุใหญ่ก็เริ่มจากประมาณหนึ่งทุ่มเป็นต้นไป ผิดหรือถูกไม่รู้แต่นั้นเป็นนโยบายและความจำเป็นสมัยนั้น

ต่อมาผู้เขียนย้ายโอนย้ายไปเป็นศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาประจำเขตการศึกษา 10 และอยู่ที่นั่นไปจนถึงปลายปี 2539 และได้ผ่านนโยบายทางวิชาการใหม่ ๆ มาหลายสมัย เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบกาแย ซึ่งยังไม่นานนักเมื่อเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูงใหม่ ก็เป็นนโยบายมาเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยจุดประสงค์ มีการเขียนจุดประสงค์ปลายทาง และจุดประสงค์นำทาง ขณะที่กำลังจะเข้าที่เข้าทาง ก็ต้องเปลี่ยนไปตามนโยบายสู่ยุคการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำเอาแนวคิดกลุ่มคุณภาพ หรือที่รู้จักกันในนาม “คิวิซีซี” และต่อมาก็ใช้ระบบ ISO แบบต่าง ๆ ดำเนินไปคู่ขนานกับการนิเทศภายใน และการสร้างระบบครูผู้นิเทศ แต่มีเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูง นโยบายเหล่านั้นก็เปลี่ยนไป ในช่วงนั้นเองที่มีวลีเด็ดเกิดขึ้นว่า “คิวิซีซี เกิดที่อเมริกา โตที่ญี่ปุ่น และมาตายในประเทศไทย”

ความจริงข้อนี้ไม่ได้เกิดกับเฉพาะ “คิวิซีซี” เท่านั้น แต่เกิดขึ้นกับหลายแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานในประเทศไทย แต่ผู้เขียนไม่ได้มีประสบการณ์ตรงเหมือนช่วงแรกดังกล่าวมาข้างต้น คือ หลังจากผู้เขียนได้โอนย้ายมาเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ก็ได้แต่ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวในฐานะนักวิชาการและผู้สอนทางด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามก็พอจะทราบว่าองค์การทางการศึกษาไทยได้นำแนวคิดและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ อะไรบ้างมาใช้และผลเป็นอย่างไร ซึ่งก็เหมือนเดิม

ทุกแนวคิดและแนวปฏิบัติมาตม้ตายในประเทศไทยเราเน่เองประมาณเดือนมีนาคมปี 2560 เน่เอง ที่กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนนารีนุกูล 2560: 125) ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาได้รับการอบรมและนำแนวคิดเกี่ยวกับ PLC ไปใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการเรียกแนวคิดเน่ว่าเป็น “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” และในการทบทวนแนวคิดเน่จากเอกสารของกระทรวงศึกษาธิการเน่ ผู้เขียนยังใช้คำที่กระทรวงศึกษาธิการใช้ และในการทบทวนแนวคิดจากหนังสือ หรือบทความของนักวิชาการต่างประเทศเน่ ผู้เขียนจะขอใช้เป็นภาษาอังกฤษ ส่วนในข้อสรุปและการนำไปใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาของไทยซึ่งจะกล่าวถึงในช่วงท้ายของบทความเน่ ผู้เขียนจะเสนอทางเลือกว่าจะใช้แบบคำไหน ระหว่าง “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการกับชุมชนการเรียนรู้แบบมืออาชีพ” ด้วยเหตุผลและจุดมุ่งหมายอะไร และอย่างไรต่อไป

PLC ในบริบทการศึกษาไทย

แนวคิดเกี่ยวกับ Professional Learning Community ที่จะนำเสนอต่อไปเน่เป็นการศึกษาเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น เพื่อการฝึกอบรมและเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดได้นำไปใช้เป็นแนวในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องเน่ และเอกสารที่นักวิชาการไทยได้เขียนเกี่ยวกับเรื่องเน่ ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

ความเข้าใจเกี่ยวกับ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Professional Learning Community (PLC) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการคืออะไรและเป็นอย่างไรเน่ ยังไม่มีเอกสารอย่างเป็นทางการของกระทรวงศึกษาธิการ แต่จะมีเอกสารประกอบการฝึกอบรม หรือ Power Point นำเสนอแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการออกมาเผยแพร่บ้าง ซึ่งผู้เขียนจะสรุปสาระตามที่พบให้เอกสารเหล่านั้น เป็นหลักในการนำเสนอในเอกสารเน่ ส่วนการทบทวนแนวคิดของนักวิชาการตะวันตกที่ได้นำเสนอเรื่องเน่ไว้ ทั้งในรูปแบบของหนังสือ บทความทางอินเทอร์เน็ต หรือความคิดในทางออนไลน์ทั่วไป จะได้เขียนเป็นบทความต่อไป

ความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่นิยามไว้ใน Power Point เกี่ยวกับเรื่องเน่ (PLC: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2017: 109) ความว่า เป็น “การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้กันของครู ผู้บริหารและนักการศึกษาบนพื้นฐาน

วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันโดยการทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกันกับผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง ส่งคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของสภาพการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน”

ซึ่งก็สอดคล้องกับความหมายที่ปรากฏในเอกสารประกอบการประชุมของโรงเรียนนารีนุกูล (โรงเรียนนารีนุกูล 2560) ความว่า PLC หมายถึง “การรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักวิชาการบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

เปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ย้ำ PLC เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ไม่ใช่หัวเรื่องในการสอน”

ซึ่งน่าจะมาจากแหล่งเดียวกันคือจากบทความ “PLC คืออะไร? สำคัญอย่างไร? (2015: 265)” ที่สรุปความหมายของ PLC ไว้ว่า “เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักวิชาการบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยการทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้”

ที่นำเสนอความหมาย PLC ทั้งสามความหมายแบบเต็มรูปแบบเพื่อชี้ให้เห็นว่าในวงการศึกษานี้ของประเทศไทยคงไม่มีความหมายอะไรเพิ่มไปกว่านี้ และจะไม่สรุป เพราะเห็นความหมายในทิศทางเดียวกัน เพียงแต่เพิ่มเติมบางส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และสาระอื่น ๆ ก็คล้ายกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงจะสรุปแนวคิดจากเอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ที่โรงเรียนนารีนุกูล (2560: 148) จัดทำขึ้นเป็นหลัก ดังจะได้นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์ของ PLC

กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนนารีนุกูล 2560) กล่าวถึงเรื่อง PLC ถือว่าทุกคนมีความเชี่ยวชาญในงานของตน จึงสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้โดยใช้ PLC ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียน
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการพัฒนาผู้เรียน

ความเชื่อพื้นฐานของ PLC

กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนนารีนุกูล 2560: 148) กล่าวถึง ความเชื่อพื้นฐาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานตามแนวคิดของ PLC มีสาระสำคัญดังนี้

1. การสอนและการปฏิบัติงานของครู มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้ของครูคือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ครูแต่ละคนมีความแตกต่างกัน
4. การสอนบางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ และสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร

องค์ประกอบสำคัญของ PLC

กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนนารีนุกูล 2560: 148) กล่าวถึงองค์ประกอบของ PLC ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบคือ

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกันกล่าวคือ ชุมชนการเรียนรู้นั้นมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันคือ มุ่งพัฒนาการเรียนการสอน สู่คุณภาพผู้เรียน
2. ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือกล่าวคือ สมาชิกของชุมชนต้องเปิดใจ รับฟัง เปิดใจรับและให้ Care and Share เสนอวิธีการนำสู่การปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติร่วมกัน
3. มีภาวะผู้นำร่วม หมายความว่าในทำ PLC นั้นต้องมีผู้นำและผู้ตามในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. เป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นเพื่อร่วมวิชาชีพ เติมเต็มกันและกันในส่วนที่ขาดของแต่ละคน
5. ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร เน้นการทำงานที่เป็นโอกาสการทำงาน
6. เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และตรงกับภาระงาน นั่นคือการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียน

แนวทางในการดำเนินงานของ PLC

กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนนารีนุกูล 2560: 148) กล่าวถึง แนวทางในการดำเนินงานของ PLC ว่ามีแนวปฏิบัติดังนี้

1. มีการรวมกลุ่ม และกลุ่มนั้นต้องมีลักษณะคล้ายกัน เช่น เป็นกลุ่มในสาระเดียวกัน ช่วงชั้นเดียวกัน หรือกลุ่มงานลักษณะเดียวกันมีจำนวน 6-8 คน ส่วนผู้บริหารและศึกษานิเทศก์หมุนเวียนเข้ากลุ่มต่าง ๆ ได้ ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดปีการศึกษา และถ้ากำหนดชั่วโมงไว้ชัดเจนจะดีที่สุด
2. บทบาทของสมาชิกกลุ่มมี 3 แบบคือ ผู้อำนวยความสะดวก (รักษาการมีส่วนร่วมของกลุ่ม กำกับการพูดคุย และช่วย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้) สมาชิกกลุ่ม (เปิดใจรับฟัง แสดงความคิดเห็น รับแนวทางไปปฏิบัติ สรุปผล และพัฒนาต่อยอด) และผู้บันทึก (สรุปประเด็นการสนทนา แนวทางการแก้ปัญหา และบันทึก Logbook²)
3. กลุ่มร่วมกันคิด “ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน” ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดที่สมาชิกกลุ่มต้องร่วมกันคิดและแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องระวังคือ การไม่ช่วยกันค้นหาและแก้ปัญหาที่แท้จริงกัน และผลักปัญหาออกจากตัวเอง
4. หาสาเหตุที่สำคัญของปัญหา โดยเน้นไปที่การสอนของครูเป็นอันดับแรก ไม่ใช่ไปโทษคนอื่น เช่น นักเรียนอ่านไม่ออก ไปโทษ (สาเหตุ) ที่พ่อกับแม่ของนักเรียนแยกทางกัน เป็นต้น

² Logbook สมุดจดเหตุการณ์สำคัญ กิจกรรม แนวการดำเนินงานของกลุ่มตามที่กลุ่มเห็นสมควรบันทึก

5. หาแนวทางแก้ปัญหา คือ เมื่อทราบสาเหตุของปัญหาแล้ว ให้ช่วยกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น อาจจะใช้ประสบการณ์ของครูที่เคยแก้ปัญหานั้น สำเร็จหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรืองานวิจัย หรือแหล่งอื่น ๆ ที่เสนอแนวทางแก้ปัญหานั้นไว้ เสร็จแล้วหาข้อสรุปของแนวทางในการแก้ปัญหาไว้ 1-2 แนวทางที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละโรงเรียน

6. นำแนวทางที่สรุปได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา สร้างงาน แผนงาน เลือกการจัดการเรียนรู้แบบ ใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือ Problem-based Learning: PBL) โดยกำหนดสิ่งที่จะต้องทำว่าจะทำอะไร เมื่อไหร่ อย่างไร และจะตรวจสอบผลอย่างไร จะนำเสนอผลระหว่างการทำทดลองใช้แนวคิดเมื่อไหร่ และจะสรุปผลเมื่อไหร่ เป็นต้น

นอกจากแนวคิดสำคัญที่นำเสนอไปแล้วข้างต้น เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว (โรงเรียนนารีนุกูล 2560) ยังนำเสนอแนวคิดและแนวทางในการดำเนินงานของ PLC ต่ออีกหลายเรื่อง เช่น วงจรการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ขั้นตอนในการนำรูปแบบ PLC ไปใช้ในสถานศึกษา และกรณี ตัวอย่างการพัฒนา PCL ในสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งผู้สนใจควรได้หาเอกสารและศึกษาเพิ่มเติมได้ แต่ในเบื้องต้น ขอนำเสนอเพียงเท่านี้ก่อน

PLC ในทัศนะนักวิชาการต่างประเทศ

สาระสำคัญเกี่ยวกับ PLC ที่จะนำเสนอในส่วนนี้นั้นจะเป็นผลสรุปจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ต่างประเทศที่เขียนไว้ในหนังสือสามเล่ม คือ หนังสือของ Recharad Dufour and Rebecca Dufour (Dufour and Dufour 2012) สองนักวิชาการที่มีคนอ้างอิงถึงมากที่สุด เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายเล่ม สำหรับเล่มนี้ เป็นการนำเสนอแนวคิดหลักที่ครอบคลุมทุกเรื่อง หนังสือเล่มที่สองเป็นของ Roberts and Pruitt (Rovorts and Pruitt 2009) ซึ่งเจาะลึกเกี่ยวกับ PLC ในสถานศึกษา และหนังสือเล่มสุดท้ายเป็นของ Foord and Haar (2013) ซึ่งเป็นคู่มือและเครื่องมือในการพัฒนา PLC. ในสถานศึกษา ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดของ Dufour and Dufour

Dufour และ Dufour (2012) เปิดประเด็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคืออะไร และ ถ้าเราสรุปว่าบทบาทหลักคือ “ภาวะผู้นำ” คำถามต่อไปก็คือ แล้วผู้นำในสถานศึกษาต้องนำในเรื่องอะไร คำตอบ ก็คงต้องดูที่ภาระหลักของสถานศึกษา ซึ่งก็คือ “การเรียนรู้ของผู้เรียน” นี่คือน้ำหนักของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ หนังสือเล่มนี้ตั้งอยู่บนฐานคิดสำคัญ 4 ประการ คือ

1.1 วัตถุประสงค์หลักของสถานศึกษาคือ “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกคน”

1.2 ยุทธศาสตร์ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวคือ การพัฒนาให้บุคลากรเป็น “Professional Learning Community หรือ PLC”

1.3 บทบาทหลักของผู้บริหารคือ การส่งเสริมความพยายามในการสร้าง PLC ที่จะนำไปสู่ คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (ครู)

1.4 ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่จะนำไปสู่การยกระดับการเรียนรู้ของทั้งนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนของตน

PLC ไม่ใช่สูตรสำเร็จหรือยาสารพัดนึก แต่เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนต้องร่วมกันสร้างขึ้น และการที่จะทำอย่างนั้นได้ ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงแก่นแท้ของ PLC ว่าเป็นกระบวนการที่ส่งผลสำคัญเชิงบวกต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนหนึ่งเข้าใจผิดว่า PLC เป็นภาระงานอีกแบบหนึ่งเพิ่มจากงานปกติที่ทำอยู่แล้ว เป็นเพียงวิธีการทำงานเสริมงานที่ทำอยู่เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว PLC เป็นการปรับเปลี่ยนทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมการบริหารในสถานศึกษา

ผู้บริหารบางกลุ่มบอกว่า “โรงเรียนเราทำ PLC ทุกสัปดาห์ ทุกวันพุธ เวลา 9.00-10.9-00 น. ซึ่งก็ไม่ใช่อีก เพราะ PLC ไม่การประชุมปรึกษาหารือ หรือระดมสมองในการทำงาน PLC ไม่ใช้การตั้งกลุ่ม หรือชมรมความสนใจ แต่เป็น (Ethos) ที่หลอมรวมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นหนึ่งเดียว เป็นศูนย์ในการดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรในการทบทวนบทบาทและความรับผิดชอบของตน

หัวใจสำคัญของ PLC ประการแรกคือ หน้าที่หลักของสถานศึกษาคือการทำทุกอย่างให้แน่ใจว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต้องสูงและสูงขึ้นเรื่อย และเพื่อการนี้เราต้องรู้ว่า 1) นักเรียนของเราต้องการเรียนรู้อะไร 2) เราจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนของเราเรียนรู้ และ 3) แล้วเราจะทำอะไร ถ้านักเรียนไม่เรียนรู้ ประการที่สองคือ ถ้าเราจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องทำงานร่วมกันแบบร่วมมือร่วมใจ และประสานพลังกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารและบุคลากรต้องรวมตัวกันเป็นทีมด้วยความใส่ใจและความหมาย ทำงานร่วมกันเป็นปกติวิสัยของการดำเนินงานของสถานศึกษา ทุกฝ่ายต้องชัดเจนในจุดมุ่งหมาย และลำดับความสำคัญที่ต้องทำ และผู้บริหารต้องร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษา ประการที่สาม คือ เพื่อให้แน่ใจว่าเรารู้ว่านักเรียนเรียนรู้หรือไม่ และเราได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมหรือไม่ ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงาน ผู้บริหารและครูต้องกระหายใคร่รู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้หรือไม่ และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านั้นเป็นจะขับเคลื่อน PLC ให้เดินต่อไป

หลังจาก Dufour and Dufour (2012) ได้ปูพื้นฐานและสร้างความเข้าใจว่า PLC คืออะไร และอะไรไม่ใช่แล้ว สร้างความเข้าใจในประเด็นหลักของ PLC ดังได้นำเสนอไปข้างต้นแล้ว นักวิชาการทั้งสองท่านยังได้ชี้ให้เห็นว่าในการจะนำ PLC ให้เกิดผลนั้นสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ (Engagement) และสร้างทีมงานอย่างมีความหมาย (Meaningful Team) ไม่ใช่แค่ตั้งกลุ่มคนมาทำงานร่วมกันเท่านั้น ก็คือการปรับเปลี่ยนกลุ่มงานให้เป็นทีมงานที่มีศักยภาพสูงในการดำเนินงาน สร้างหรือพัฒนาหลักสูตรที่รับประกันความสำเร็จและตรงกับชีวิตจริง กำกับติดตามและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessments) เป็นฐาน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการใช้ PLC ในการบริหารสถานศึกษาคือ ผู้บริหารและบุคลากรต้องร่วมกันรับผิดชอบต่องานที่ทำ ระบบบริหารต้องสร้างระบบและกลไกความรับผิดชอบของบุคลากร

ขณะเดียวกันผู้บริหารต้องร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษาด้วย โดยเฉพาะการส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนทีมงาน เช่น การจัดเวลาให้ในการทำกิจกรรม การสนับสนุนทรัพยากร การฝึกอบรม และการช่วยเหลือสนับสนุนระหว่างการทำงานของบุคลากรด้วย

เรื่องสุดท้ายที่ได้และจะกล่าวถึงจากการศึกษาแนวคิดของ Dufour and Dufour (2012) คือ ความยั่งยืนของการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ยาก และไม่มีอะไรเป็นหลักประกันว่าจะสำเร็จ แต่สิ่งที่นักวิชาการทั้งสองเสนอไว้คือ

1) ทำอย่างไรก็ได้ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องเห็นผลสำเร็จในระยะสั้นก่อน ซึ่งจะเป็นทั้งความได้รับรางวัลในสิ่งที่ทำ และเป็นสิ่งจูงใจในการที่จะดำเนินการต่อไป

2) สร้างความมุ่งมั่น พากเพียร และมุ่งมั่นอดสาหัสให้เกิดขึ้นกับบุคลากร

3) สร้างศักยภาพของบุคลากรทั้งโรงเรียน และสร้างภาวะผู้นำโดยกระบวนการ PLC

2. แนวคิดของ Roberts and Pruitt

Roberts and Pruitt (2009) มองว่า Professional Learning Community เป็นลักษณะหนึ่งของ Learning Community ซึ่งเป็นแบบหนึ่งของ Learning Organization โดยเริ่มต้นนำเสนอแนวคิดในหนังสือเล่มนี้ด้วยการทำความเข้าใจ Learning Community and Learning Organization และเขียนคำนำหนังสือความตอนหนึ่งว่าจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการปฏิรูปสถานศึกษาพบการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่สำคัญจากแนวคิดว่าเป็นเรียนเป็นองค์กรแบบหนึ่งไปสู่ “โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้” ความเข้มแข็งและการมีสุขภาพดีของวัฒนธรรมการทำงานที่ดีของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และนักวิชาการทั้งสองท่านได้ทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับ Learning Organization and Learning Community ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ในการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ Roberts and Pruitt ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Senge (1990, 1994, อ้างถึงใน Roberts and Pruitt 2009) ที่ว่าองค์การอยากรอด (จากการล่มสลาย) องค์กรต้องเปลี่ยนเป็นตนเองเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมองเห็นภัยคุกคามที่มีต่อการอยู่รอดและโอกาสของตนเองในการที่จะเจริญก้าวหน้า เสาหลัก 5 ประการขององค์การแห่งการเรียนรู้ของ Senge คือ ความชำนาญงานที่ทำ (Personal Master) การตกผลึกความคิด (Mental Model) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Building Shared Vision) และการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) เป็นหลักไม่สำคัญในการทำความเข้าใจและสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในองค์การทุกรูปแบบ การสร้างองค์การให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้น บุคลากรในองค์กรต้องมีเวลาในการทำงานร่วมกัน ได้รับการส่งเสริมภาวะผู้นำระหว่างการทำงาน ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ และสะดวกในการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน

นักวิชาการทั้งสองท่านได้ทบทวนนิยามชุมชนแห่งการเรียนรู้จากนักวิชาการอีกหลายท่าน เช่น Myers and Simpson (1998, อ้างถึงใน Roberts and Pruitt 2009) นิยามชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning

Community) ว่าเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่สมาชิกทุกคนเรียนรู้โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วม พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบที่ทำให้ทั้งการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสำหรับทุกคน Speck (1999, อ้างถึงใน Roberts and Pruitt 2009) กล่าวว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา (School Learning Community) ว่าเป็นสังคมที่ส่งเสริมและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินงาน เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นด้วยการพลวัตสนทนากับระหว่างครู นักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียน เป็นการพัฒนาโรงเรียนที่ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมสำคัญในการเรียนรู้ และช่วยให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนแบ่งปันการเรียนรู้ของสังคมการเรียนรู้ นั้น และ Barth (1990, อ้างถึงใน Roberts and Pruitt 2009) นิยามสังคมของผู้เรียนรู้ (A Community of Learners) ว่าเป็นแหล่งที่นักเรียนและผู้ใหญ่มีส่วนร่วมแบบร่วมมือร่วมใจ (Engage) ในฐานะเป็นนักเรียนที่กระตือรือร้นร่วมกัน (Active Learners) ในสิ่งสำคัญต่อเขาที่จะเรียนรู้ ในลักษณะที่ทุกคนให้กำลังใจกันและกันในการเรียนรู้ดังกล่าว

สำหรับความหมายของ PLC นั้น Roberts and Pruitt (2009, อ้างถึงใน Sheashore 2003) ซึ่งนิยามแนวคิดนี้ไว้ว่าสมาชิกชุมชนให้ความสนใจมากกว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เท่านั้น แต่เป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่สร้างความคาดหวังร่วมกัน มีส่วนร่วม มีความเฉลียวฉลาด เรียนรู้ระหว่างทำงาน และให้ความสำคัญกับการศึกษาการปฏิบัติการอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน PLC ก็เหมือนกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งหลาย คือ มุ่งบ่มเพาะการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนประสบผลสำเร็จ และการเรียนรู้ของชุมชนของโรงเรียนโดยรวม ปัจจัยสำคัญของ Professional Community ประกอบด้วย 1) การสนทนาสะท้อนประสบการณ์ 2) เน้นผล การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน 4) การร่วมมือกันและกัน และ 5) มีค่านิยม และปทัสถานร่วม

ฐานคิดสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาคือสถานศึกษาจะอย่างไรที่จะให้มั่นใจได้ว่าโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา คือ

- 1) การพัฒนาภาวะผู้นำของครู
- 2) นำใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐาน
- 3) ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน
- 4) มุ่งความเสมอภาคในการจัดการเรียนการสอน
- 5) การสังเกตและป้อนกลับเพื่อการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมงาน
- 6) การวางแผนปฏิบัติการ

จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า Roberts and Pruitt (2009) ใช้แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งชุมชนในสถานศึกษาด้วย ดังนั้นในหนังสือของนักวิชาการทั้งสองท่านนี้ส่วนใหญ่จึงนำเสนอว่าสมาชิก

ของชุมชนจะเรียนรู้แบบไหน อย่างไร เช่น บทที่ว่าด้วยการเรียนรู้ผ่านภาวะผู้นำ การเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน การเรียนรู้โดยทีมงาน หรือการเรียนรู้โดยกลุ่ม เป็นต้น

3. แนวคิดของ Foord and Haar

คำถามค้างใจหลายคนอาจจะเป็นว่า “ทำไมเราต้องใช้แนวคิด PLC” แนวคิดที่นำเสนอไปข้างต้น อาจจะลดข้อสงสัยได้ระดับหนึ่ง แต่เหตุผลที่ Foord and Haar นำเสนอไว้ อาจจะเป็นอีกหลายคำตอบที่ช่วยตอบคำถามค้างใจดังกล่าวข้างต้นได้ โดยเฉพาะผลการวิจัยของนักวิชาการที่ Foord and Haar รวมไว้ในหนังสือของเขา ซึ่งชี้ตรงกันว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่นำใช้ PLC จะพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยสรุปว่า

1) โรงเรียนที่นำใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู (Teacher Learning Community) มีผลสำคัญเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียน ทั้งระดับเขตพื้นที่และระดับชาติ

2) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูกับผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันระดับมาก (Strong Correlation)

3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูกับประสบการณ์ของนักเรียนทั้งระดับชั้น และระดับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันระดับมากเช่นกัน อย่างไรก็ตามจากการทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง แม้จะส่งผลกระทบต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ แต่วัฒนธรรมการทำงานร่วมกันส่งผลสำคัญต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มากกว่า

Foord and Haard (2008) ไม่ได้นิยาม Professional Learning Community (PLC) ในหนังสือของเขา แต่จากกรณีศึกษาที่นำเสนอไว้ในช่วงต้นของหนังสือของเขาพอสรุปได้ว่า อุปสรรคของการสร้างคือให้เป็นครูมืออาชีพ คือ 1) การคาดหวังให้ครูมองภาพการจัดการศึกษาตลอดปีการศึกษาและทำแผนการสอนที่ครอบคลุมทั้งปี 2) คาดหวังให้ครูสอนการคิดสร้างสรรค์และในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผลสัมฤทธิ์ในการสอบระดับชาติสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ก็คาดหวังให้ครูส่งเกรดนักเรียนทันทีที่สิ้นสุดภาคเรียน 3) ขอให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนโดยการฝึกอบรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีเท่านั้น และ 4) ให้ครูเสนองบประมาณที่จะใช้ในปีถัดไปขณะที่ยังทำการสอนปีนี้อยู่ อย่างไรก็ตาม PLC เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ไม่ต้องกำหนดนโยบายตายตัวดังกล่าวข้างต้น แต่ให้เวลากับสถานศึกษาในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งความสำเร็จสูง และในขณะเดียวกันก็เคารพการเรียนรู้ของนักเรียน PLC เป็นกระบวนการในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา การที่คิดและเห็นว่าครูไม่ใช่มืออาชีพ แต่เป็นเสมือนพาหนะหรือหุ่นยนต์ในการถ่ายทอดการเรียนการสอนเท่านั้นคือความล้มเหลวในการจัดและบริหารการศึกษา

Foord and Haard (2008) กล่าวถึง ข้อสันนิษฐานและและแก่นความเข้าใจของตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องการความสำเร็จในการนำใช้ PLC หลายตัวแปร แต่ผู้เขียนนำมากล่าวถึงสองเรื่อง คือ ตัวแปรเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (ครูและบุคลากรในสถานศึกษา) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ PLC ดังนี้

1) การเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อสันนิษฐานและแก่นความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนที่ Foord and Haard นำเสนอไว้ชี้ว่าเรามักจะเข้าใจผิดว่าในเมื่อ PLC เน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นถ้าเราใช้เวลากับการเรียนการสอนมากขึ้น และใช้กระบวนการในการสอนเพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นแน่นอน ถ้านักเรียนยังเรียนไม่พอในชั้นเรียน การสอนเสริม หรือจัดชั้นเรียนพิเศษ หรือการให้ความช่วยเหลือพิเศษต่าง ๆ แล้วผลการเรียนน่าจะสูงขึ้น นั่นคือ เราคิดว่าการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ปัญหาอยู่ที่ตัวผู้เรียน ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วปัญหาอาจจะอยู่ที่หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน หรือวิธีวัดผลประเมินผลก็เป็นได้ ประสิทธิภาพการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการให้การส่งเสริมและสนับสนุนจากครูมืออาชีพที่มีประสิทธิภาพ (Effective Professional Teachers) ที่แสวงหาแนวทางในการพัฒนาวิธีทำงานของตนตลอดเวลา ครูแต่ละคนในกลุ่ม PLC ต้องรับผิดชอบในการปรับเปลี่ยนสไตล์การสอนของตนเพื่อให้สอดคล้องกับสไตล์การเรียนรู้ของนักเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลต้องแตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การเรียนรู้ต้องสำคัญ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน แรงจูงใจในการเรียนเกิดจากเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เจาะจงตรงไปตรงมาให้มากที่สุด

2) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ผู้ใหญ่ (ครูและบุคลากร) ในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ครูและบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ แนวคิดในการพัฒนาบุคลากรแบบเก่าเชื่อว่าเมื่อสถานศึกษามีแผนพัฒนาบุคลากร ดำเนินการพัฒนาตามแผนแล้วการเรียนรู้ของบุคลากรจะเกิด และการปฏิบัติงานก็จะเปลี่ยนไปด้วย จริงจริงมิได้เป็นเช่นนั้น การพัฒนาบุคลากรที่ปราศจากระบบการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับความต้องการของบุคลากร และปัญหาที่แท้จริงซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียนแล้ว สิ่งที่ได้รับอบรมหรือฝึกฝนจะหายไปในเวลาไม่กี่สัปดาห์ ส่วนการพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดของ PLC นั้นมีหลักการดังนี้ 1) ผู้ใหญ่ประสงค์ที่จะวัดการเรียนรู้ของตนเองกับมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Standards) เขาต้องการเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของสิ่งที่เขาเรียนกับการปรับปรุงวิธีดำเนินงานของตนเอง ผู้ใหญ่ก็คล้ายเด็ก คือ ต้องการเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมุ่งพัฒนาความเป็นตัวตนของตัวเองและสั่งสมความมีประสิทธิภาพของตนเอง 2) ผู้ใหญ่ประสงค์ที่จะสร้างระบบการเรียนรู้เฉพาะตนโดยเน้นการใช้สิ่งที่เรียนรู้ในการแก้ปัญหาในเรื่องที่เขาเลือกที่จะทำ และ 3) การเรียนรู้ที่เกิดจากตนเองในการที่จะเรียนรู้และลงมือกระทำเอง กล้าที่จะนำใช้เพื่อดูผลที่จะเกิดขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นและส่งผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของตน ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการยึดเย็ดจึงไม่เกิดผล

นอกจากแนวคิดจากหนังสือทั้งสามเล่มที่นำเสนอไปข้างต้น ผู้เขียนได้ศึกษามผลงานอื่นที่เกี่ยวข้องดังรายการอ้างอิงที่ข้างท้ายบทความ แนวคิดโดยสรุปก็เป็นไปในลักษณะที่กล่าวถึงไปแล้ว และที่ผู้เขียนไม่ใช่วิธีการประมวลแนวคิดและสรุปสาระเป็นของตนเองก็เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคนตลอดแนว และหลีกเลี่ยงการจับแพะชนแกะเพื่อสรุปเป็นสิ่งใด ส่วนบทสรุปที่จะกล่าวถึงในตอนต่อไปเป็นความเข้าใจ

และความเห็นของผู้เขียน ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างที่ผู้อ่านประมวลได้ หรือศึกษามากแล้วแต่บทสรุปของใครของเราครับ แนวคิดไหนน่าใช้แล้วได้ผลก็ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยทั้งสิ้นครับ

บทสรุปและการนำไปใช้ในบริบทการศึกษาไทย

บทสรุปแรกที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ Professional Learning Community หรือ PLC เป็นพัฒนาการของ Learning Organization จึงทำให้สองเรื่องนี้มีฐานคิดเดียวกัน และสามารถใช้ศาสตร์ทั้งสองนี้ร่วมกันได้ เพียงแต่เปลี่ยนนิยาม Organization เป็น Community เท่านั้น ขณะเดียวกันคำว่า “ชุมชน หรือ Community จะเป็นกว้างเป็นชุมชนทั่วไปเป็น Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้) หรือชุมชนเฉพาะ เช่น School Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา) หรือ Teacher Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู) Professional Learning Community (ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของมืออาชีพ) เป็นต้น

บทสรุปที่สองเป็นแนวคิดที่ต่อเนื่องจากบทสรุปแรก คือ PLC หรือ Professional Learning Community น่าจะถอดความเป็นภาษาไทยได้ 2 แบบ คือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพ” หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” แต่แนวคิดและจุดหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าใช้คำว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพ” จะหมายถึงรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ของชุมชนนี้เป็นการเรียนรู้ของมืออาชีพในวิชาชีพนั้น เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนให้สูงขึ้น จึงเป็นชุมชนการเรียนรู้แบบมืออาชีพ ส่วนถ้าจะใช้คำว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” จะหมายถึงการเรียนรู้ของชุมชนอาชีพหนึ่งที่ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมืออาชีพในวิชาชีพนั้น และทั้งวิธีเรียนรู้และสิ่งที่จะเรียนรู้จึงไม่ต้องเป็นไปตามแบบฉบับของมืออาชีพปฏิบัติกันก็ได้

บทเรียนที่สาม PLC ไม่มีสูตรสำเร็จ และไม่ใช้กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพในตัวเอง กล่าวคือ เมื่อนำใช้ PLC ในการดำเนินงานแล้วจะทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ในหน่วยงานของตน ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น PLC เป็นกระบวนการพัฒนาองค์การ (Organizational Development) ซึ่งมีหลายมิติการคิด สำหรับ PLC นั้น หัวใจของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่ “โครงการระบบงานและวัฒนธรรมการทำงาน” ซึ่งต้องเปลี่ยนจากโครงสร้างการบริหารแบบฐานอำนาจเป็นแบบเพื่อร่วมงาน หรือแนวนราบ (Flat Organization) มีการกระจายอำนาจค่อนข้างมาก และถ้าเสริมสร้างพลังอำนาจ หรือ Empowerment ได้จะเอื้อต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด สร้างภาวะผู้นำทุกระดับชั้นการดำเนินงาน และมีบรรยากาศแบบเปิด ส่วนการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการดำเนินงานก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารองค์การ

บทเรียนที่สี่คือ หัวใจของการนำใช้ PLC คือ คุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะนั่นคือหน้าที่หลักของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาต้องทำทุกอย่างที่มั่นใจได้ว่าผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่ดีที่สุด โดยการมีหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องรู้ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่พึงได้เรียนหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามนั้นจะต้องดำเนินการอย่างไร ระบบบริหารต้องจัดเวลา สนับสนุนทรัพยากร และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้สูงสุด

ประการที่ห้า คือ การเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เรียกว่า Professional Learning Community หรือ PLC นั้น เป็นชุมชนที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร และสังคมที่เป็นบริบทของชุมชนนั้น แม้ว่าเป้าประสงค์หลักของ PLC เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ตาม การเรียนรู้ของผู้เรียนเริ่มต้นจากความคาดหวังที่จะเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่คาดหวัง การประเมินผลว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่คาดหวังหรือไม่ และถ้าไม่เป็นไปตามนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการอย่างไร ขณะเดียวกัน PLC จะไม่ละเลยการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ การเรียนรู้ของครู ผู้บริหาร และผู้ใหญ่ในสังคม ทั้งนี้ เพราะถ้ามีการคาดหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่คาดหวังแล้ว ผู้ใหญ่ก็ต้องเรียนรู้คู่ขนาน หรือเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนด้วย และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ก็ต้องการความชัดเจนในความคาดหวัง ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ และประโยชน์ของการนำใช้สิ่งที่เรียนรู้ในการดำเนินงานและดำรงชีวิตด้วย

บทเรียนที่หก คือ การทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจของกระบวนการนำใช้ PLC ผู้บริหารและครูต้องแยกให้ได้ระหว่างการทำงานเป็นกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะในดำเนินงานในประเทศไทยซึ่งนิยมตั้งคณะทำงาน หรือกรรมการในการดำเนินงานมากมาย แต่บุคคลเหล่านั้นทำงานแบบทีมงาน หรือเป็นแค่เป็นกลุ่มทำงานเท่านั้น ดังนั้นถ้าอยากให้การนำใช้ ญ PLC ประสบผลสำเร็จในเมืองไทย คงต้องทำความเข้าใจ และนำใช้การทำงานเป็นทีมให้ได้

บทเรียนสุดท้าย คือ การพัฒนาที่แท้จริงต้องริเริ่มและดำเนินการโดยหน่วยปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติ ถ้าการนำใช้ PLC ของไทยยังเป็นไปแบบนโยบายแบบสั่งให้ทำและกำหนดรูปแบบตายตัวอย่างเดียวกันแบบเดียวกันทั้งประเทศ ผู้เขียนทนายไว้ล่วงหน้าเลยว่า PLC ก็จะมีเกิดในต่างประเทศ เดิมนั้นในบางประเทศในแถบเอเชีย และมาตายในประเทศไทยเหมือนกับหลายแนวคิดที่ฝังอยู่ในสุสานวิชาการของไทยหลายแนวคิดแล้วนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

นารีนุกูล, โรงเรียน. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการการขับเคลื่อนกระบวนการ “ชุมชนการเรียนรู้ทาง “วิชาชีพ” ในสถานศึกษา PLC นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาไทย. (เอกสารสำเนา).

งานส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนนารีนุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29, (3 มิถุนายน 2560): (2560).

PLC: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. สืบค้นจาก <http://edtex-expo.com/wp-content/uploads/2017/05/Public-Learning-Community-pdf>. (2017).

PLC คืออะไร? และสำคัญอย่างไร? (ออนไลน์) 2515 (เมษายน 2015) สืบค้นจาก <http://candmbsri.wordpress.com>. plc-คืออะไร-สำคัญอย่างไร, 2015.

DuFour, R. *The School Leader's Guide to Professional Learning Communities at Work*. Bloomington: Solution Tree Press, 2012.

- DuFour, R. and DuFour R. **What is a Professional Learning Community?.** (online) 2017 (22 June 2017), Retrieved from: <http://ascd.org/educational-leadership/may04/vol61/num08/what-is-a-Professional-Learning-Community.aspx>, retrieved on
- DuFour, R. and Marzano, R.J. **Leaders of Learning: How District, School, and Classroom Leaders Improve Student Achievement.** Bloomington: Solution Tree Press, 2011.
- Foord, K.A. and Haar, J.M. **Professional Learning Communities: An Implementation Guide and Toolkit.** New York: Routledge, 2013.
- Hord, S.M. **Professional learning communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement.** (online) 1997, Retrieved from <http://sedl.org>.
- Jessie, L.G. **The Elements of a Professional Learning Community: Professional Learning Communities Will Change How you and Your Staff View Learning.** (online) 2007, Retrieved from: <http://naesp.org>.
- Lakeville Area Public Schools, Dept. of School and Learning Service. Lakeville area public school handbook: Creating and sustaining a professional learning community. Retrieved from: http://isd194.org>staff>teaching_and_learning/PLC_Handbook.pdf (2010).
- Roberts, S.M. and Pruitt, E.Z. **Schools as Professional Learning Communities: Collaborative Activities and Strategies for Professional Development.** 2nd Ed. California: Corwin Press, 2009.
- Secretariat Special Edition. **Professional learning communities: A model for Ontario schools.** The Literacy and Numeracy Secretariat: Capacity Building Series, (October 2007) Retrieved from: <http://edu.gov.on.ca>.
- The Professional learning community. **An overview.** (online) Retrieved from <http://us.corwin.com>.

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
Strategy for Driving Human Resource Management According to the
Guidelines of Educational Reform in Educational Institutions under the
Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 4

ดร.ณิ เวียงชัย¹
สุพร เข้มเฮง²
ปัญญา แก้วกี้อยูร์³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา รวมถึง เพื่อประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบร่องยุทธศาสตร์ฯ และแบบประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 76 คน ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน และใช้การสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกรายการ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ในส่วนของยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร และยุทธศาสตร์การออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง โดยผลการประเมินยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การบริหารงานบุคคล

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

²มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

³ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

Abstract

The purpose of this research was to study the current state and desirable conditions of personnel administration in educational institutions and create a strategy to drive human resource management according to the guidelines of educational reform in educational institutions. Then evaluate the implementation of the strategy to drive the management of personnel according to the guidelines of educational reform in educational institutions. Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 4. The instruments used in the study were questionnaire, questionnaire, strategic review questionnaire and the strategic assessment to use. And the data was collected by means of answering questionnaires. Statistical analysis data is mean and standard deviation. The samples used in the study were the director of the school under the Office of Kanchanaburi Educational Service Area 4. the sampling in this study were 76 school administrators under the Office of Kanchanaburi Primary Education Area 4. They were selected by simple random sampling. The research found that 1) Current status of personnel administration in educational institutions under the Office of Kanchanaburi Primary Education Area 4, overall and each aspect were at most practice level. Desirable conditions to occur in the future, overall and every aspects, were found at the most practice level. 2) Strategies to drive human resource management according to the educational reform in educational institutions under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 4, there are 4 strategies. 1) Strategic recruiting and appointment. 2) Strategic training for teachers and educational personnel. 3) Training strategy and personnel development; and 4) Strategic work design and placement. The last results of the evaluation of the strategy to drive the personnel management according to the guidelines of educational reform in educational institutions. Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 4 found to be appropriate possibility and usefulness overall, it was at a high level.

Keywords: Strategy, Personnel Management

บทนำ

“การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” เป็นประโยคสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ประชากรที่มีความรู้ มีการศึกษาย่อมส่งผลต่อการพัฒนา

ประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมีคุณค่าต่อสังคมที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย นั่นคือ ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (อัญญา ศรีสมพร 2542: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้เห็นความสำคัญของสถานศึกษาว่า มีผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษา จึงเป็นหน่วยงานการศึกษาที่ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาทั้งระดับพื้นที่ และระดับภูมิภาค โดยมีครูที่เป็นบุคลากร วิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในอดีต ครูมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมาก จำนวนครูมีน้อย คนที่จะมาเป็นครูจะต้องมีการคัดเลือกผู้ที่มีสติปัญญาดี และมีนิสัยเหมาะสมที่จะเป็นครู สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกศิษย์ได้ ครูต้องรับภาระหน้าที่ ต่อสังคมและชาติบ้านเมือง แต่ในปัจจุบันความสำคัญของครูเปลี่ยนไป การศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนครูให้มากขึ้น และมีคนเป็นจำนวนมากที่ได้ศรัทธาที่จะเป็นครู แต่จำเป็นต้อง ประกอบอาชีพนี้เพียงเพื่อให้มีโอกาสได้งานทำ จึงทำให้ครูบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นครู ไม่มี ศรัทธาในวิชาชีพ ปฏิบัติภาระหน้าที่ที่ตนเองได้รับบกพร่อง ผลกระทบก็จะตกไปถึงความเสื่อมของสังคม และ ชาติบ้านเมือง

ดังนั้นการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานทางการศึกษาต้องมีคุณภาพ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ครูทำงานอย่างมีคุณภาพในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันครูบางส่วนที่ยังขาดความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ขาดคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งปัญหาหนี้สิน ของครูซึ่งเป็นเหตุให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน และมีคุณภาพชีวิตลดลง ทำให้การอุทิศตนในการปฏิบัติ หน้าที่ที่รับผิดชอบได้ไม่เต็มที่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดการเรียนทำให้ผู้รับการศึกษาหรือผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา โดยรวมของประเทศลดลงไปด้วย ความจำเป็นในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางการศึกษา อย่างหนึ่งก็คือการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาการบริหารงานบุคลากรในการดำเนินการ ของหน่วยงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายจึงต้องจัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนา การปฏิรูปการศึกษา ที่ดำเนินการกันอยู่ในปัจจุบันถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการปฏิรูปการศึกษาของ

ประเทศแล้วยังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศไทยอีกด้วย สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ตั้งไว้ว่า “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศไทย” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552)

จากความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป การศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เนื่องจากเป็นงานหลักและมีความสำคัญเป็นรากฐานของการจัดการศึกษา เพราะการทำงานด้านบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการปรับเปลี่ยนทางด้านบริหารงานโดยสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคลโดยเฉพาะเพื่อใช้เป็นแนวทางการใช้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานบุคคลของการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กำหนดแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
3. เพื่อประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

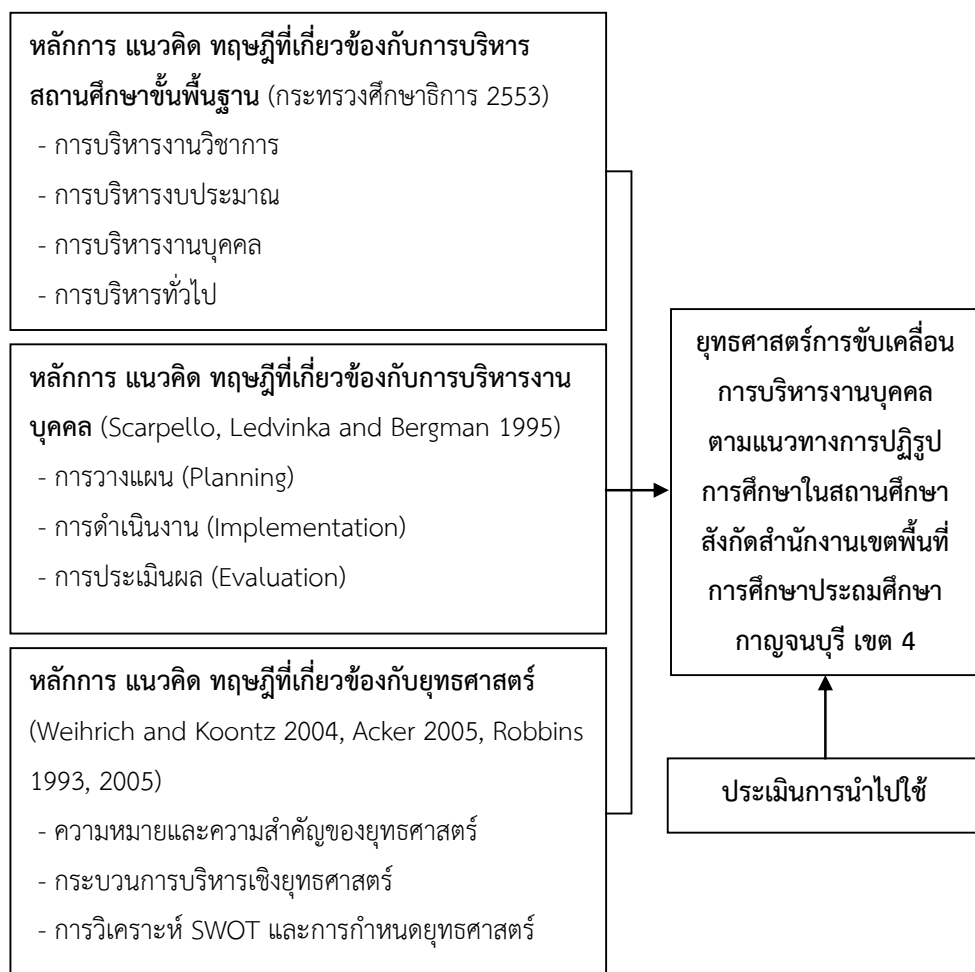
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรต้น คือ การบริหารงานบุคคล
2. ตัวแปรตาม คือ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 93 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 76 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) และใช้การสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)
3. แบบตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ฯ
4. แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา โดยเครื่องมือที่ใช้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนี มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร (Index Item Objective Congruence: IOC)

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร (Index Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการหาค่า IOC ซึ่งพบว่า ข้อคำถามรายข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลอง (Try-out) กับผู้อำนวยการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ร่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
2. การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของร่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยมีเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ให้ผู้อำนวยการศึกษาทำการประเมิน เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

พบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในภาพรวมสภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือ การจัดครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.79$) ภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ การจัดครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.75$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$) ในส่วนของความแตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ทุกรายการ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประเมินจุดแข็ง - จุดอ่อน โอกาส - ภาวะคุกคาม มีผลการวิเคราะห์การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จากแบบสอบถาม ได้ผลดังนี้ $(0.48-0.08 = 0.40)$ นำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่ม $PNI_{modified}$ เป็น 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ โดยผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งและการจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.20$) รองลงมาคือ การฝึกอบรมและพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.19$) และการออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง ($PNI_{modified} = 0.17$)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ผลการประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ด้านความเหมาะสมแยกตามรายยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนาหลักเกณฑ์การดำเนินการสอบคัดเลือกบุคลากรเข้ารับราชการและเข้าทำงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการผลิตคัดสรรบุคลากร และการกำหนดค่าจ้างเงินเดือนของบุคลากร โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.99$ และ 3.97 ตามลำดับ) ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินการจัดสวัสดิการของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการของ

บุคลากร และด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.08 และ 4.01 ตามลำดับ) ยุทธศาสตร์การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนากระบวนการอบรมพัฒนาครูผ่านระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.05) รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาครูร่วมกับองค์กรทางการศึกษาต่างประเทศและด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาครูร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96 และ 3.91 ตามลำดับ) และยุทธศาสตร์การออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินค่าของงานโดยการเปรียบเทียบคุณค่าและความสำคัญตามภาระงานของครูกับตำแหน่งงานอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.08) รองลงมาคือ ด้านการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของครูให้มีความสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของครู และด้านการให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งครู โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00 และ 3.91 ตามลำดับ)

ในส่วนของผลการประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ด้านความเป็นไปได้ แยกตามรายยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนาหลักเกณฑ์การดำเนินการสอบคัดเลือกบุคลากรเข้ารับราชการและเข้าทำงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12) รองลงมาคือ ด้านการกำหนดค่าจ้างเงินเดือนของบุคลากร และด้านการพัฒนากระบวนการผลิตคัดสรรบุคลากร โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00 และ 3.96 ตามลำดับ) ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินการจัดสวัสดิการของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.08) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการของบุคลากร และด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X}$ = 4.01) ยุทธศาสตร์การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การพัฒนากระบวนการอบรมพัฒนาครูผ่านระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.14) รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาครูร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา และด้านการสร้างเครือข่ายพัฒนาครูร่วมกับองค์กรทางการศึกษาต่างประเทศ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.04 และ 3.99 ตามลำดับ) และยุทธศาสตร์การออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประเมินค่าของงานโดยการเปรียบเทียบคุณค่าและความสำคัญตามภาระงานของครูกับตำแหน่งงานอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.21) รองลงมาคือ ด้านการให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งครู และด้านการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของครูให้มีความสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของครู โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.08 และ 4.05 ตามลำดับ)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนอัตรากำลัง สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การสำรวจความต้องการบุคลากรของสถานศึกษาก่อนวางแผนอัตรากำลัง ทั้งนี้เนื่องจากการสำรวจความต้องการในการรับบุคลากรเป็นสิ่งที่แต่ละองค์กรพึงกระทำ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการทำงานในบริบทขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลีน่า พอนมาเจตี (2555: 87) พบว่า ควรมีการวางแผนบุคลากรให้ละเอียด และชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิมควรรับเอาบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับตำแหน่งเข้ามาปฏิบัติงาน และในด้านสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การวิเคราะห์ปริมาณงานของโรงเรียน สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การเสนอแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด ของปาริชาติ สติภา (2558) พบว่า การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งให้เกิดความรวดเร็วมากขึ้น จัดสรรอัตรากรุให้เหมาะสมกับภาระงานที่สอนตรงกับวิชาเอก ภาระงานรอง ควรมีการพิจารณาการโอน ย้าย เคลี่ยอัตรากำลังของข้าราชการครูให้เป็นไปตามสภาพจริง ควรจัดสรรอัตรากำลังสนับสนุนการสอนอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการให้รางวัลสำหรับผู้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มพูนแรงจูงใจของแต่ละบุคคล จะทำให้การปฏิบัติงานเกิดผลดี ถึงแม้ว่าบุคคลในองค์กรจะมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่หากขาดแรงจูงใจในการทำงาน บุคคลนั้นก็อาจจะไม่ได้ใช้ความรู้และความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่และผลงานก็ย่อมจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ของวาสิณี โยโพธิ์ทอง (2558: 195) พบว่า ควรจัดให้มีสวัสดิการเพิ่มขึ้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีการจัดบริการงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างขวัญและกำลังใจสภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ก่อนการจัดสวัสดิการได้มีการประเมินผลการจัดสวัสดิการของบุคลากร

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการฝึกอบรมและพัฒนา สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้ครูประจำการได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากร การจัดประชุมและอบรมให้แก่บุคลากร เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และหรือเพื่อให้บุคลากรมีความงอกงามเติบโต ทางด้านความรู้ รวมไปถึงด้านจิตใจต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2556: 111) พบว่า การเรียนรู้ระดับปัจเจกบุคคลเป็นการเรียนรู้แบบตั้งใจโดยผ่านทางกิจกรรมฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา และสอดคล้องกับการศึกษาของวาสิณี โยโพธิ์ทอง (2558: 195) พบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองและมีการวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณในด้านการพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอควรเข้มงวดกับการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะการอบรมโดยกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารงานโครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษา

เพื่อสร้างความก้าวหน้าทางด้านการบริหาร สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการสร้างเครือข่ายพัฒนาครูร่วมกับองค์กรทางการศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลีน่า พอนมาเจตี (2555: 87) ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารงานบุคลากร ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวพบว่า บุคลากรควรได้รับการยกระดับความรู้ทักษะใหม่ ๆ อย่างทั่วถึง ควรมีแผนที่ชัดเจนในการที่จะพัฒนาบุคลากร รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ สติภา (2558) พบว่า การพัฒนาบุคลากรควรมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นระบบ เป็นต้องปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์การอบรมงบประมาณที่ใช้อย่างชัดเจน บุคลากรที่เข้าร่วมการอบรมต้องตรงกับสายงานที่สอน มีการเผยแพร่ผลการอบรมต่อผู้ร่วมสายงานตลอดจนมีการประเมินผลหลังการอบรมเพื่อให้เกิดผลจากการอบรมในเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการรักษาระเบียบวินัย สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติตนที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มีการกำหนดไว้ชัดเจนในระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ของแต่ละองค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ พึงปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ควบคู่กับการปฏิบัติตามหลักทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553) กล่าวว่าไว้ว่า ตามระเบียบวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ ซึ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอภาค และเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงาน ในด้านต่าง ๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานภายในเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน ภายใต้การสังเกต จดบันทึก และประเมินโดยหัวหน้างานหรือผู้อำนวยการโรงเรียน โดยอยู่บนพื้นฐานของความ เป็นระบบและมาตรฐานแบบเดียวกัน มีเกณฑ์การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติให้ความเป็นธรรม โดยทั่วกัน (ศุภชัย เยาวะประภาส 2548) และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประชุมชี้แจง ให้บุคลากรทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ สภาพปัจจุบันที่มีการปฏิบัติ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดทำรายงานและเผยแพร่รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ รายงานผลการประเมินตาม ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน

ตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยได้ยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญ เนื่องจากการสรรหาและกระบวนการคัดเลือกเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความเหมาะสมที่สุดจากกลุ่มผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 183) กล่าวว่า การสรรหาบุคลากรเป็นการค้นหาบุคคลที่มีความสามารถในการที่จะสมัครงานในตำแหน่งที่ว่างอยู่ในองค์การ การสรรหาจึงเป็นการดำเนินงานในกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่หน่วยงานได้จัดทำขึ้น เพื่อจูงใจผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติเหมาะสมตามที่องค์กรต้องการให้เข้ามาทำงาน เพื่อช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย โดยหลังจากกระบวนการสรรหาเสร็จสิ้น ก็จะไปสู่กระบวนการบรรจุและการแต่งตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกกระบวนการหนึ่งของการบริหารงานบุคคล ซึ่งจะดำเนินการหลังจากที่องค์กรได้ดำเนินการสรรหา การคัดเลือกตัวบุคคล จนได้ตัวบุคคลตามจำนวนและในคุณภาพที่ต้องการแล้ว จึงจะมีการบรรจุและการแต่งตั้งตามตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการคัดเลือก ซึ่งจะมอบหมายหน้าที่การทำงานให้สอดคล้องตรงกับความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ โดยยึดหลัก “ใช้คนให้ถูกกับงาน” (Put the Right Man On the Right Job) เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2. ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์ที่เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 72 บัญญัติว่า “ให้ส่วนราชการมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนสามัญมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิต มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด” จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและศักยภาพเพิ่มขึ้นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3. ยุทธศาสตร์การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับบุคลากร ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานโดยองค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตามจะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพและศักยภาพของบุคลากร ซึ่งหมายถึงบุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และทัศนคติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคน การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะสอดคล้องตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์กร ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทัศนคติที่ดี และมีพฤติกรรมการทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2540: 531) ที่กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรว่า เป็นกรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะ

เพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

4. ยุทธศาสตร์การออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบงาน (Job Design) สามารถจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยการออกแบบงานทำได้หลายลักษณะ เช่น การขยายหรือเพิ่มขอบเขตงาน (Job Enlargement) การออกแบบงานให้เพิ่มขึ้นในทางดี (Job Enrichment) เป็นต้น (รีอบบิ้นส์, สตีเฟนส์ พี, โคลเทอร์ และแมรี 2551)

ตอนที่ 3 การประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

การประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประเมินจุดแข็ง - จุดอ่อน โอกาส - ภาวะคุกคาม ของการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้ วิเคราะห์การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จากแบบสอบถาม ได้ผลดังนี้ ($0.48 - 0.08 = 0.40$) นำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่ม PNImodified เป็น 3 กลุ่ม คือ สูง ปานกลาง และต่ำ โดยผลการวิจัยพบว่าค่าดัชนี PNImodified ของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งและการจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ($PNImodified = 0.20$) รองลงมาคือ การฝึกอบรมและพัฒนา ($PNImodified = 0.19$) และการออกแบบงานและการกำหนดตำแหน่ง ($PNImodified = 0.17$) โดยการประเมินการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการประเมินผ่านการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การประเมินผลการนำไปใช้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผู้อำนวยการโรงเรียนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 แล้วประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น นโยบายวิเคราะห์อัตรากำลังเพื่อสนับสนุนให้องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพผ่าน

การใช้การวางแผนอัตรากำลัง โดยเปรียบเทียบภารกิจการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและพัฒนาบุคลากรรวมทั้งมีการออกแบบโครงสร้างองค์กรและตำแหน่งอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการติดตามผลการนำยุทธศาสตร์การบริหารงานบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ไปประยุกต์ใช้ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องต้องพัฒนาต่อไปในด้านใด

3.2 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคล ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการนำไปใช้ในการบริหารงานบุคคลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จล่วงได้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบันองค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ขอขอบพระคุณ ดร.สุพร เข้มเฮง ดร.ปัญญา แก้วกียูร และคณาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพทุกท่าน ที่ได้แนะแนวทางการเขียนวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าช่วยเติมเต็มให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ขึ้น ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือ วิเคราะห์เอกสาร ให้การสัมภาษณ์ ให้ความคิดเห็น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพทุกท่านที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดี ตลอดจนให้คำแนะนำและอื่น ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณมารดา ญาติพี่น้องที่คอยเป็นกำลังใจหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมสืบต่อไป

บรรณานุกรม

- ปาริชาติ สติภา. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ลพบุรี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2558.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ :ม.ป.ท. สำนักงานปลัด
กระทรวงกลาโหม, 2557.

พระบรมราชโองการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร. ม.ป.ท, 2526.

ร็อบบินส์, สตีเฟนส์ พี, โคลเทอร์ และแมรี่. **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. แปลโดยวิรัช สงวนวงศ์วาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า. 2551.

ลีน่า พอนมาเจดี. “สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารงานบุคลากร,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. (กรกฎาคม-กันยายน 2555): 87-96.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท, 2552.

วาสิณี ไยโพธิ์ทอง. **สภาพการบริหารและปัญหาการบริหารทรัพยากรบุคคล**. วิทยานิพนธ์บริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558.

ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2545.

ศุภชัย เยาะประภาส. **การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย: กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย**. กรุงเทพฯ: จุฑาทองจำกัด, 2548.

สิงห์โต โพธิ์ซี. **การพัฒนาการปฏิบัติงานบุคคลด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

อัญญา ศรีสมพร. **เอกสารประกอบการเรียบเรียง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.

Krejcie, Robert V., and Morgan, Daryle W. “Determining Sample Size for Research Activities,” **Educational and Psychological Measurement**, 30 (1970): 607–610.

**การพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**
**The Development of Building the Learning Organization Acquisition of
Knowledge of Schools Subsidiary to the Secondary Educational
Service Area office 24**

โสภณ งามสวย¹

สุรศักดิ์ คำคง²

บทคัดย่อ

การวิจัยการพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูหัวหน้ากลุ่มงาน 4 ฝ่าย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 55 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นเป็น 275 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่าย จาก 3 โรงเรียน รวม จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสังเกต และแบบสัมภาษณ์ กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} =$

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4.22) ด้านการเรียนรู้ของทีม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน ($\bar{X} = 4.16$) ด้านความรอบรู้แห่งตน ($\bar{X} = 3.85$) และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.53$) 2. สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) และสภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) 3) เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านความรอบรู้แห่งตน ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ของทีม และด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน 3. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

- 1) ด้านความรอบรู้แห่งตน มีแนวทางพัฒนาดังนี้ บุคลากรในสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองทั้งทางกาย ปัญญา และอารมณ์อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผู้บริหารต้องสามารถสร้างบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นบุคลากรพัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สร้างเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นสนใจ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ สถานศึกษาควรส่งเสริมในด้านการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในด้านความรู้ ขวัญกำลังใจ
- 2) ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้แบบแผนความคิด ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการฝึกตนให้เป็นคนที่ไม่รู้ตลอดเวลา มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อและค่านิยมส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนโดยไม่ยึดติดกับความเชื่อเดิม ๆ
- 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรสร้างทัศนคติให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากร เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย การพัฒนาวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลให้เป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
- 4) ด้านการเรียนรู้ของทีม มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารให้ความสำคัญ ยอมรับและสนับสนุนกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในโรงเรียน มีการสนทนาและอภิปรายร่วมกันจนจนสามารถหาข้อสรุปในการปฏิบัติงานบางอย่างที่ยุ่งยากได้ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนาและอภิปรายในเชิงสร้างสรรค์ และลดการโต้แย้ง นำไปสู่การหาข้อสรุปเพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน
- 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีความตื่นตัว และมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจ ยอมรับ และสามารถนำการคิดอย่างเป็นระบบไปสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

โดยสรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 5 ด้าน สามารถนำมาใช้เป็นการพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยรวม มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อสังเกตนี้สามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ และเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research “The Development of building the learning organization acquisition of knowledge of Schools subsidiary to the secondary Educational Service Area office 24. The purposes of this study were 1) to investigate factors and indicators. 2) to find out the current condition the desirable 3) to study the development of building the learning organization acquisition of knowledge of schools subsidiary to the secondary Educational Service Area office 24. There are 3 research procedure, the first is to investigate factors and indicators of the building learning organization of schools subsidiary to secondary Educational Service Area office 24. The information were by 5 special lists. The instrumentation is the evolution 2 which to find out the current condition, the desirable of the development of the building organization of schools subsidiary to the secondary Educational Service Area office 24. A sample was selected from principles and head of primary section of Schools subsidiary to the secondary Educational Service Area office 24 which are 55 schools in this case toll ally, there are 275 people. The instrumentation is the evolutions which is to study the development of building the learning organization acquisition of knowledge of school subsidiary to the secondary Education Service Area office 24 by studied from schools that have best practice. The persons who give information are principles and head of principles section from 3 schools 15 persons. The instrumentation are observation and interview by focus on group discussion. The persons who joined this conversation are 7 special lists. The instrumentation the assessment the statistic for analysis are percentage, mean and S.D.

The results of the study of the development of building the learning organization Acquisition of knowledge of school subsidiary to the secondary Education Service Area office 24 were ad follow 1. the result of to investigate factors and indicator of the of building the learning organization acquisition of knowledge of school subsidiary to the secondary Education Service Area office 24 from concept the appropriate is great ($\bar{X}=4.05$) ,so when we analyzes we saw that mean of view point by sorted in descending order as follows participant vision ($\bar{X}=4.22$), team learning ($\bar{X}=4.16$), planning ($\bar{X}=3.85$) and process thinking ($\bar{X}=3.53$) 2) The results of study 1) To find out the current condition of building learning organization acquisition of knowledge of schools subsidiary to the secondary Education Service Area office 24, from the concept is great level ($\bar{X}=4.13$) 2) The desirable of building the learning organization of schools subsidiary to the secondary Education Service Area office 24 from the concept is in the greatest level ($\bar{X}=4.66$) 3) To study the development of building the learning organization acquisition of knowledge of Schools subsidiary to secondary Educational Service Area office 24. 2. Self awareness the development of the study as follows, the education staffs should exchange

knowledge to each others and ready to develops yourself ,body ,knowledge and emotion. principle should be able to create atmosphear to tivate education staffs as in the achieve. 2) Planning the development of the study as follows, the principle should be able to be an example or model of good planning for their education staffs support and encourage education staffs to have self practice to eager to change perspective, believe and value as the school way not stuck on own believed. 3) participant vision the development of the study as follows the participle should activate education staff to has attitude about coraboration 4) team learning, the development of the study as follows the participant accept and support team learning, should have conversation at school and exchange until got corolation for some troble working education staff should be able to share view point in conversation and decrese argument and got corclusion to good corroboration. 5) process thinking the development of the study as follows, the principle should activate education staff and have inspiration to improve themselves, have new idea to develop school to be building of the learning organization. All education staffs understand, accept and think to support the learning

To summarized, the components and indicators all 5 component can be use to develop of building the learning organization acquisition of knowledge of schools subsidiary to the secondary Education Service Area office 24 from the concept the appropriate that can be guideline to develop and the most useful for administrate to efficiency and effectiveness continually.

Keywords: The Development of building, Learning Organization

บทนำ

การปฏิรูประบบราชการภายใต้หลักการบริหารราชการต้องเป็นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยที่ไม่จำเป็น กระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการประชาชน โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลงานตามมาตรา 31 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยได้นำแนวคิดและหลักการบริหารงาน ภาครัฐแนวใหม่ เข้ามาประยุกต์ใช้กับระบบการเพื่อให้ภาคราชการมีสมรรถนะสูงสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องตลอดเวลา พร้อมต้องการแก้ไขปัญหา และเป็นกลไกหลัก ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงภาคราชการจะปรากฏหลักการใน พ.ร.ฎ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แนวคิดหลักของการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการภาครัฐ เป็นไปเพื่อให้องค์กรภาครัฐมีความเข้าใจเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการปฏิบัติราชการตาม หลักการ แนวคิด และวิธีการที่ดี สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการองค์กร

(กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร: กพร.ปค. 2551 : 1-4) สอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเกี่ยวกับปกครอง องค์กรธุรกิจหรือองค์กรทางการศึกษา รวมทั้งองค์กรอื่น ๆ จะเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กรจำต้องอาศัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่มีอยู่อาจจะล้าสมัยอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาทดแทนอย่างต่อเนื่อง (ธีระ รุญเจริญ และคณะ 2554: 135)

ดังนั้นในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัย เพื่อหาคำตอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา รวมทั้งสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ว่ามีกระบวนการดำเนินการไปอย่างไรเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารการวางแผนและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ให้มีประสิทธิภาพและสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีของ Senge (1990: 186-187); วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2548: 38-41); Marquardt (1996: 11); ลือชัย พันธุ์เจริญกิจ (2540: 25); ชวินท์ อัมมพันธ์กุล (2540: 11); Ubben and others (1987: 58) และ Gavin (1993: 78-91)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 55 คน และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 220 คน จาก 55 โรงเรียน ปีการศึกษา 2558 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 รวมทั้งสิ้นเป็น 275 คน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 2) การประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 คน ซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยประเมินความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตเนื้อหา ตามแนวคิด ทฤษฎีของ Senge (1990: 186-187); วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2548: 38-41); Marquardt (1996: 11); ลือชัย พันธุ์เจริญกิจ (2540 : 25); ชวินท์ ธรรมนันท์กุล (2540: 11); Ubben and others (1987: 58) และ Gavin (1993: 78-91) สามารถสรุปได้ว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้แห่งตน 2) ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 4) ด้านการเรียนรู้ของทีม และ 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบประเมินที่ใช้สำหรับประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 55 คน และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 220 คน จาก 55 โรงเรียน ปีการศึกษา 2558 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 รวมทั้งสิ้นเป็น 275 คน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และบางส่วนจัดส่งทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practices) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และ ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงาน 4 ฝ่าย จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดหมายวันเวลาและสถานที่ไว้ล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม มีความเหมาะสมเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามียกระดับความเหมาะสมมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมด้านการเรียนรู้ของทีมงาน การมีแบบแผนความคิดอ่านด้านความรอบรู้แห่งตนและด้านการคิดอย่างเป็นระบบ

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2.1 สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดจากมากไปน้อย พบว่าด้านการมีแบบแผนความคิดอ่านรองลงมาด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเรียนรู้ของทีมงานและสุดท้าย ด้านความรอบรู้แห่งตน

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดจากมากไปน้อย พบว่าด้านการคิดอย่างเป็นระบบ รองลงมา ด้านความรอบรู้แห่งตนด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมด้านการเรียนรู้ของทีมงานและสุดท้าย ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3.1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีความตื่นตัว พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง 1.2) บุคลากรทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน 1.3) บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจ ยอมรับ และสามารถนำการคิดอย่างเป็นระบบไปสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่สืบเนื่องกัน 1.4) บุคลากรทุกคนสามารถรับมือกับเปลี่ยนแปลงของสภาวะในปัจจุบัน ด้วยการคิดอย่างเป็นระบบ

3.2 ด้านความรอบรู้แห่งตน ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 2.1) บุคลากรทุกคนมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญในตนเองอยู่เสมอ 2.2) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร 2.3) ผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นบุคลากร พัฒนาศักยภาพไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ 2.4) บุคลากรทุกคนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ 2.5) บุคลากรทุกคนมีการเรียนรู้โดยใช้จิตสำนึก ความตั้งใจ และความพยายามเรียนรู้ทักษะต่างๆเพื่อให้งานที่ยุ่งยากสำเร็จ 2.6) บุคลากรสามารถการจัดการกับความตึงเครียดในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความกระตือรือร้นสนใจ ใฝ่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 2.7) บุคลากรสมควรได้รับการส่งเสริมในด้านการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 3.1) ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรสร้างทัศนคติให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายร่วมกัน 3.2) ผู้บริหารเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรต่อวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3.3) บุคลากรทุกคนมีความตระหนักร่วมกันเปลี่ยนแปลงอนาคตของโรงเรียน 3.4) ผู้บริหารมีความเต็มใจที่จะสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับบุคลากรทุกคน

3.5 บุคลากรทุกคนยินยอมพร้อมใจและให้ข้อผูกพันต่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.6 บุคลากรทุกคนพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเองให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3.7 ผู้บริหารสร้างบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล 3.8 พัฒนาวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลให้เป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3.9 มีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สนับสนุนโดยไม่ต้องมีการควบคุม

4. ด้านการเรียนรู้ของทีม ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 4.1) ผู้บริหารให้ความสำคัญ ยอมรับและสนับสนุนกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4.2) ในโรงเรียนควรมีการสนทนาและอภิปรายร่วมกัน สามารถหาข้อสรุปในการปฏิบัติงานบางอย่างที่ยุ่งยากได้ 4.3) บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนาและอภิปรายในเชิงสร้างสรรค์และลดการโต้แย้ง นำไปสู่การหาข้อสรุปเพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน 4.4) บุคลากรทุกคนสามารถเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมได้ มีการลดสิ่งที่ทำให้เกิดอิทธิพลครอบงำแนวคิดของบุคลากรคนอื่นๆ 4.5) การกระตุ้นให้มีการสนทนา และอภิปรายกัน 4.6) บุคลากรทุกคนควรมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 5.1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้แบบแผนความคิด 5.2) โรงเรียนสนับสนุนและสร้างให้บุคลากรมีการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่รู้ตลอดเวลา 5.3) ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรให้ใช้การวางแผนเป็นกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงาน 5.4) บุคลากรทุกคนมีจิตสำนึกในการจำแนกแยกแยะความถูกต้องในการมองสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 5.5) บุคลากรทุกคนมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และค่านิยมส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนควรมีแผนการคิดอ่านในการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อจะได้มีแนวทางในการพัฒนาองค์กรร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัด ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้แห่งตน 2) ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน 3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 4) ด้านการเรียนรู้ของทีมและ 5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม มีความเหมาะสมเป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติยา อินทกาญจน์ (2553: 86-88) ได้ศึกษาโดยใช้ระบบย่อยด้านองค์การเป็นกรอบในการศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยได้ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ ระดับบุคคลและระดับทีมขององค์การ: กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการปฏิบัติขององค์การตามปัจจัยที่ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ขององค์การ 7 ปัจจัย 2) กิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ขององค์การ นั้น มีกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของลูกค้าภายในและลูกค้าภายนอก 3)ระดับบุคคลบุคคลมีรูปแบบ

การเรียนรู้จากการนำตนเองอยู่ในระดับสูงโดยมีลักษณะเป็นบุคคลที่เปิดใจรับโอกาสที่จะเรียนรู้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ และแก้ปัญหาและเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ และ 4) ระดับทีม ทีมมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นทีม ทีมมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการประสานงานมีบทบาทและการถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติต่อทีมอื่น ๆ มีการสร้างความไว้วางใจกัน การให้กำลังใจนอกจากนี้ ทีมมีรูปแบบการสื่อสารในการเรียนรู้เป็นทีมด้วยการสนทนาและการอภิปราย และมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 1) สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวารินทร์ เสมาล้อม (2551: 13) ได้ศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวัฒนานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสระแก้ว เขต 2 พบว่า สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ยกเว้นด้านความรอบรู้แห่งตนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มากกว่า โรงเรียนที่ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ยกเว้นด้านความรอบรู้แห่งตน ด้านแบบแผนความคิดอ่าน ด้านความคิดเชิงระบบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3.1 การพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 31 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านความรอบรู้แห่งตน 7 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีแบบแผนความคิดอ่าน 5 ตัวบ่งชี้ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 9 ตัวบ่งชี้ ด้านการเรียนรู้ของทีม 6 ตัวบ่งชี้ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ 4 ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับกิตติ ศศิวิมลลักษณ์. (2555: 187-192) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการปัจจัยที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ร่วมกัน โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และหน่วยงาน ด้านโครงสร้างองค์การ ควรเน้นโครงสร้างแบบแบนราบ โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม ด้านการปฏิบัติงานเป็นทีมงาน ควรเน้นการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันแบบไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาทีมควรเน้นพัฒนาบุคลากรในองค์กร ด้านบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ และด้านการจูงใจ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในอาชีพเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

3.2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

โดยผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี สอบถามสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และจากการ สทนากลุ่มโดยคำแนะนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

3.3 ผลการประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวความเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยผ่านการ สทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำคำแนะนำและข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขจนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ถูกต้อง เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นข้อมูล ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นำแนวทางไปจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารหรือบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญใน ด้าน การคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดสร้างระบบการทำงานในองค์กรยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษา เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานและพัฒนาด้านการคิดรูปแบบการทำงานเพื่อให้การทำงานมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหาร หรือครูในสถานศึกษากับ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา คุณภาพผู้บริหาร หรือครู เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาผลจากการนำแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษา ตามกลุ่มงานต่าง

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัตตานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความ อนุเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนประสาท วิชาความรู้ สติปัญญาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

บรรณานุกรม

- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร: กพร.ปค. **การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ**. (ออนไลน์) 2551 (สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2557) จาก <http://www.amphoeeyim.com>
- กิตติ ศศิวิมลลักษณ์. **แนวทางการบริหารจัดการปัจจัยที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2555.
- กิตติยา อินทกาญจน์. **การเรียนรู้ระดับบุคคลและระดับทีมขององค์กร : กรณีศึกษาองค์กรที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาคณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2553.
- ชวินท์ อัมมพันธ์กุล. **Learning Organizational (Workshop): สำหรับฝ่ายสนับสนุนการเรียนรู้ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน)**. กรุงเทพฯ: บิสิเนสอินเทลลิเจนซ์แอนด์ครีเอทีวิตี, 2540.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด, 2554.
- ลือชัย พันธุ์เจริญกิจ. **การพัฒนาองค์กรตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วารินทร์ เสมาล้อม. **สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวัฒนานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. **การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้**. ศีลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- Garvin, DA. **Building a learning organization**. Harvard Business Review, July-August, 1993.
- Marquardt, M.J. **Building the Learning Organization: A System Approach to Quantum Improvement and Global Success**. New York: McGraw-Hill, 1996.
- Senge, Peter M. **The Fifth Discipline: The Art and Practice of Learning Organization**. New York: Doubleday/Currency, 1990.
- Ubben, G.C. and Hughes, L.W. **The Principal: Creative Leadership for Effective Schools**. Boston: Allyn and Bacon, 1987.

**การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น
สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม**
**School Based Management for Local Development for Schools in
Mahasarakham Provincial Administrative Organization**

พัชรีย์ บุญคำ¹
สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 3) พัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 140 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาสังเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ คือ ดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การประเมินการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย 4 ด้าน 17 ตัวบ่งชี้ และพบว่า ผลการ

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดการศึกษาในระบบ ตามลำดับ

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการดำเนินงานประกอบด้วย 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามพบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research aimed to 1) to study management elements and indicators of School Based Management for Local Development of Schools in Mahasarakham Provincial Administrative Organization 2) to study current conditions, desirable conditions of management of School Based Management for Local Development of Schools in Mahasarakham Provincial Administrative Organization 3) to develop Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Mahasarakham Provincial Administrative Organization. Research and Development Methodology was operated into 3 phrases. Phase 1: study elements and indicators. Target group was 5 experts by purposive sampling technique. The instrument used was evaluation form. Data were analyzed using by mean and standard deviation. Phase 2: study current conditions, desirable conditions. Step 1: the samples were chairman of basic education commissions, school administrators, and head teachers. Sample Random Sampling technique was used to draw 140 subjects. The instrument used was questionnaires. Data were analyzed using by mean, standard deviation, and needs arrangement indexes. Step 2: study visit 3 Best Practice Schools. The samples were school administrators, and head teachers and participants.

Purposive sampling technique was used to draw 9 subjects. The instruments used were structured interview and observation. Data were analyzed using by descriptive statistics. Phrase 3: Development of Management Guidelines of School Based Management for Local Development. Step 1: indepth interview 9 experts by purposive sampling technique. The instruments used were Index of Item-Objective Congruence, mean, and standard deviation. Step 2: evaluation of Development of Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization. Target groups were school administrators, head teachers and participants. Purposive Sampling technique was used to draw 30 subjects. The instrument used was evaluation form. Data were analyzed using by mean and standard deviation.

The research found that

1. Management elements and indicators of School Based Management for Local Development consisted of 4 sectors 17 indicators. The evaluation the appropriateness of management sectors and indicators of School Based Management for Local Development found that was totally at the highest level.

2. Current conditions, desirable conditions of management of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization found that Current conditions was totally at high level and the Desirable conditions was totally at high level. Needs of Development of Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization which sorted in descending order as follows: informal education, non-formal education, basic education commissions and formal education.

3. Development of Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization

3.1 Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization found that procedures consisted of 4 sectors 50 indicators.

3.2 The evaluation of the appropriateness and possibility of Development of Management Guidelines of School Based Management for Local Development of Schools in Maharakham Provincial Administrative Organization found that the appropriateness was totally at high level and the possibility was totally at high level.

Keywords: The Development of Guidelines, School Based Management, School Based Management for Local Development,

บทนำ

การบริหารตามแนวการปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การปฏิรูปที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่จุดหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ดังนี้ 1) การกระจายอำนาจ 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) โรงเรียนเป็นนิติบุคคล (สุธรรมธรรมทัศน์านนท์ 2554: 247)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานต้นสังกัดมีโรงเรียนทั้งหมด 20 โรงเรียน ได้ดำเนินการตามนโยบายกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เริ่มต้นใน ปีการศึกษา 2556 มีโรงเรียนหัวเรือพิทยาคม เพียงโรงเรียนเดียวเข้าร่วมโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development) ต่อมาในปีการศึกษา 2557 กองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะเกิดประโยชน์กับโรงเรียนในสังกัด จึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนทั้ง 20 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต แต่อย่างไรก็ตามการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามที่ผ่านมาพบว่า การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และยังไม่สอดคล้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นตามทีนโยบายกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดเท่าที่ควร จึงเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ยังไม่บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดการศึกษาในระบบ 3) การจัดการศึกษานอกระบบ 4) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้รับผิดชอบ “โครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ในปีการศึกษา 2557” จึงสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตามขอบข่ายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้ผู้ใช้บริการทางการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถสนองนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น แล้วนำมากำหนดขอบเขตเนื้อหา จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ขอบเขตประชากร

ระยะที่ 1: การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2: การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1) ประชากร ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2557 รวมประชากรทั้งสิ้น 221 คน

2) กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน

ระยะที่ 3: การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

2) กลุ่มเป้าหมายในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกิดจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551: 7-8) แล้วนำมาสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 154-156) จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1: การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2: การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 221 คน
 - 1.2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 43-46) จำแนกตามสถานภาพ โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดของ (Krejcie and Morgan 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และบางส่วนจัดส่งผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน

1) กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปในการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการบริหาร และการพัฒนาการดำเนินงานในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ไว้ล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ดำเนินงาน ศึกษาเอกสาร มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาท้องถิ่นโดยเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ระยะที่ 3: การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ไว้ล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1) กลุ่มเป้าหมายในการประเมินประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจาก 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง และบางส่วนจัดส่งผ่านตู้ รับ-ส่ง หนังสือราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

4) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาของคณาจารย์และตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ และด้านการจัดการศึกษาในระบบ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2.1 สภาพปัจจุบันการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดการศึกษาในระบบ อยู่ในระดับมาก ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการศึกษานอกระบบ อยู่ในระดับมาก

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านการจัดการศึกษาในระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดการศึกษาในระบบ ตามลำดับ

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3.1 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเมินความสอดคล้องการดำเนินงาน แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามพบว่า มีวิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 16 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการจัดการศึกษาในระบบ 13 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ 10 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 11 ตัวบ่งชี้

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คู่มือการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า

มีความเหมาะสมของการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา

รายชื่อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ระดับมาก 3 ข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ หลักการและเหตุผล ขอบข่ายของเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด และวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

มีความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ วัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก ขอบข่ายของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก และ หลักการและเหตุผล อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผลการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แล้วทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดที่เกี่ยวข้องตามทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเพื่อให้ได้ กรอบแนวคิดที่ชัดเจนและมีความเหมาะสม และได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการ พัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตและมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2.1 สภาพปัจจุบันการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู บุคลากร มีความตระหนักในการจัดการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น และภาระหน้าที่ในสถานศึกษาเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัย ของ อภิรติ กลกิจ (2554 : 90-91) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับมาตรฐานด้านผลผลิต ในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน เทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัย ปิยะพร ดาวกระจ่าง (2555 : 79-81) ได้วิจัย เรื่องผลสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลสำเร็จในการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ใหม่ในท้องถิ่น ที่เกิดจากการกำหนดรูปแบบการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยชลิต ไสสอน (2557: 146-148) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัย จุรีรัตน์ ภาจันทร์คุ (2558: 123-124) วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

3.1 การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้การดำเนินงานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 16 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดการศึกษาในระบบ 13 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ 10 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 11 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาท้องถิ่น โดย ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551: 7-8) แล้วนำมาสังเคราะห์ตามแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 154-156) แล้วนำมาผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ สร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบซึ่งมีการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี มีการสอบถาม สัมภาษณ์ข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และยังผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบที่มีความถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนั้นแล้วนำไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในระบบ ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ควรจะมีการปฏิบัติตามตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทาง

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ตามขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เท่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรศึกษาการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพในการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อจะได้เป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไขให้เกิดการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นไปใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา ไปใช้

2.4 ควรมีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญญ์ กิจระการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และ ดร.ทรงศักดิ์ หงษ์จันทร์ กรรมการสอบ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่จนเป็นวิทยานิพนธ์ที่เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสาทวิชาความรู้ สติปัญญาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

จุรีรัตน์ ภาจันทร์คุ. แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

ขวลิต ไสสอน. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. 2545 ก.

ปิยะพร ดาวกระจ่าง. ผลสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
บูรพา, 2555.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545
และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,
2553.

ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, กรม. คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาสำหรับการบริหาร
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

อภิรดี กลกิจ. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับมาตรฐานด้านผลผลิตในโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษา
ท้องถิ่นที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

อุทัย บุญประเสริฐ. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหาร
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2542.

Krejcie, R. V., and Morgan, D.W. "Determining sample size for research activities," *Educational
and Psychological Measurement*. 30, 3(1970): 607-610.

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

Development of Guideline for Student Affairs Administration for Schools under Office of Secondary Education Service Area 24

อภินันท์ ภูผาดาว¹

สุรศักดิ์ คำคง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครูจำนวน 327 คน การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครู จาก 3 โรงเรียน รวม จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยการจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการประเมินคู่มือการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัด กิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนและด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน และด้านงานแนะแนว

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน และด้านงานแนะแนว

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

- 1) ด้านงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อวางแผนดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนางานต่อไป
- 2) ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียน ควรมีการวางแผน กำหนดการดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพอนามัย มีห้องพยาบาล วัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ มีการตรวจสุขภาพนักเรียนทุกคน จัดสิ่งแวดล้อมและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ข้อมูลความรู้ข่าวสารด้านอนามัยแก่นักเรียน มีการประเมินผลการจัดบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน
- 3) ด้านงานแนะแนว มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีคำสั่งแต่งตั้งครูฝ่ายแนะแนว ให้ทราบบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีคุณครูแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนโรงเรียน เชิญบุคคลภายนอก มาแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพให้แก่ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง
- 4) ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การยกย่องให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีแนวทางป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน มีมาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานปกครองและระเบียบวินัย
- 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรจัดทำแผนดำเนินงานล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน มีการประชุมวางแผนงานร่วมกันระหว่างครูที่รับผิดชอบกับคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กีฬาภายใน กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการเชิญผู้ปกครองและบุคคลภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียน การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา
- 6) ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการจัดหาทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนได้เพียงพอ กับความต้องการ การจัดระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง จัดให้มีการดูแลและควบคุมคุณภาพ

ของอาหารที่จำหน่ายในโรงเรียนให้ถูกโภชนาการ ห้องสมุดเป็นห้องสมุดมาตรฐานมีจำนวนหนังสือ ตำรา วารสาร เพียงพอสำหรับการบริการ ผลการประเมินแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การจัดกิจกรรมนักเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the elements and indicators of the Company in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24. 2) study the current The desirable state of affairs of the students in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24. and 3) to guide the development of organized activities in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24. The research is divided into three phases. Phase one of the elements and indicators of the Company in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24. Contributors include experts 5 was used in this study were evaluated. Phase 2 Study of Current. The desirable state of affairs in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24 samples of 93 people, including school administrators, teachers 327 people. Study on the development of the Company in secondary schools. The study of schools with good practices (Best Practice), including information providers, school administrators. Head of business students and teachers from three schools totaling nine people. And the focus groups (Focus Group Discussion) The participant is qualified seventh instrument used in the research were questionnaires and interviews. Phase three of the development of the Company in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24 contributors include experts seventh instrument used in this study were evaluated using statistical data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that:

1. Study the elements and indicators. Business students in secondary Schools Overall, there is a reasonable level and considering that it was found. In the two sides are level on four points, the order of descending below. The service health students, the care and support students in the event the students and the administration and discipline of Facilities and Services for Students and the Guidance.

2. Results of the study state of affairs in secondary schools overall. Moderate when considering the level found in the very first level. 4 medium and 1 small in the order of highest to lowest average score, including three consecutive. The service and welfare of students, the administration and discipline. The event, students. Results of the study of the adverse conditions adverse to the business school. Overall the secondary level when considering that they were level. The first and most high level in five points above the average sort of descending order: 3. The administration and discipline, the student health service. The service and welfare of students and the Guidance.

3. Guidelines for the development of business students in secondary schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24. 1) the administration and students. With the development of the school is planned to define responsibilities for monitoring student aid clearly helped organize student. Knowing the individual student Screening students The defensive tackle student. The Empowerment of Students Meeting the parents to help plan care for students. Have taken the risk and help students with problems. A monitoring and evaluation system implementation and supervised student assessment results to improve further. 2) The student health services. With the development of the school, the planned implementation schedule for health services. A hospital equipment and supplies adequate. A medical examination for all students. Environment and recreation facilities in schools. There is little co-operation with other departments, such as health promotion activities in the hospital's health information and knowledge to students. The assessment of health services and health students. 3) Guidance With the development of the school, the appointment of teachers, guidance department duties are clear. Guidance teachers who are competent enough to invite people outside of school. The Education and profession to students on a regular basis. Teachers, counselors, home visit, students collect data on individual students. Collaboration modify student behavior with parents, teachers, counselors and parents. 4) the administration and discipline. With the development of the school is to work with parents, students and the relevant authorities. Public schools are encouraging students praise good behavior. There are ways to prevent controversy in schools. Measures to prevent drug abuse in schools. Has published information about parental work and discipline. 5) The student activities. With the development of the The school plan ahead effectively and clearly. A planned meeting between the teachers sharing the responsibility with the students. School, extra-curricular activities such as sports events, developing ethics to students continues. Parents are invited to a party and took part in the activities of the students. Assessment of student activities to improve and develop. 6) the service and welfare of students. With the development of the school is to provide

scholarships for students who lack sufficient demand. The security system thoroughly. Provide supervision and quality control of foods sold in schools that are nutritious. Library is a standard library of books, journals, enough for the service. Guideline for Student Affairs Administration for Schools under Office of Secondary Education Service Area 24. Qualified seventh overall by the most appropriate level. And the possibility is at the highest level.

Assessment Manual Guideline for Student Affairs Administration for Schools under Office of Secondary Education Service Area 24. Overall a very appropriate level. And can be applied to high level.

Keywords: Development Guideline, Student Affairs Administration, Secondary School

บทนำ

การจัดกิจการนักเรียนจัดอยู่ในกลุ่มงานบริหารทั่วไปมีความสำคัญมากในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียนและระหว่างอยู่ในโรงเรียนจนกระทั่งออกจากโรงเรียนจึงกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นไม่ใช่มุ่งที่จะพัฒนาด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีอุปนิสัยที่สมบูรณ์คือเป้าหมายสูงสุดที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเป็นผู้ที่ใช้การได้ในสังคม และดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันและอนาคตได้อย่างปกติสุข สิ่งเหล่านี้จึงเป็นภาระหน้าที่หลักของงานกิจการนักเรียนที่จะต้องดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายเพราะเป็นงานที่มีส่วนเสริมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม และจริยธรรม โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้และอยู่ดีมีสุข ปัจจัยทางการบริหารที่มีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อพัฒนาในการจัดบริการและสวัสดิการแก่นักเรียน การจัดโครงสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้คำปรึกษาแนะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ นักเรียน รวมถึง งานที่ส่งเสริมและช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีการเติบโตทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านงานบริการ ด้านงานปกครอง ด้านงานแนะแนว และด้านงานกิจกรรมนักเรียน (ธีระ รุญเจริญ 2550: 55) จะเห็นได้ว่างานกิจการนักเรียนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ในลำดับเกือบสุดท้าย ซึ่งส่วนมากแล้วจะมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในเชิงวิชาการเพราะงานวิชาการจะเป็นส่วนที่แสดงว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารงานวิชาการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนเกื้อกูลจากการบริหารกิจการนักเรียนอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนมีกิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมในเชิงวิชาการ นอกจากนี้แล้วงานกิจการนักเรียนยังช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้อีกด้วยหากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจบริหารงานกิจการนักเรียนให้มี

ประสิทธิภาพ ก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเกิดการพัฒนาที่สมบูรณ์ทุกด้านยิ่งขึ้น (กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ 2531: 11)

จากการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เหมือนกัน คือ บุคลากรขาดความรู้ในงานที่รับผิดชอบ ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน บุคลากรขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง และขาดแคลนครู ทำให้ยังพบปัญหานักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาด้านชู้สาว ปัญหาของวัยรุ่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านอื่น ๆ ส่วนตัวนักเรียน ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 2556: 12) ดังนั้นจึงเป็นภาระหนักอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่จะต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่จะพัฒนาเสริมสร้าง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และพื้นที่ที่เกิดปัญหารวมทั้งการติดตามและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี อีกทั้งปฏิบัติให้เห็นผลอย่างจริงจัง โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โรงเรียนควรที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของนักเรียน งานกิจการนักเรียนคือ งานเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนรวมทั้งการสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียน ตลอดจนการควบคุมดูแลนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (อรุณ ชุมทอง 2548: 19)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนโดยตรง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา สภาพที่พึงประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ เกิดผลดีกับนักเรียนอีกทั้งเพื่อเป็นสารสนเทศให้กับโรงเรียนในสังกัดได้นำไปบริหารงานกิจการนักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วนำมากำหนดขอบเขตเนื้อหา 6 งาน ดังนี้ งานกิจกรรมนักเรียน/การวางแผนกิจกรรมนักเรียน

งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานแนะแนว งานปกครองและระเบียบวินัย งานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกิดจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ออกมาเป็น 6 งาน ดังนี้ งานกิจกรรมนักเรียน/ การวางแผนกิจกรรมนักเรียน งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานแนะแนว งานปกครองและระเบียบวินัย งานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียนและงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหารจำนวน 124 คน ครู จำนวน 2,060 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครู จำนวน 327 คน

1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถาม สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามในแต่ละด้านแต่ละข้อ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 รายละเอียดแต่ละระยะของการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีดังนี้

1. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการศึกษสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาร่างแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. นำร่างแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเหมาะสม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารการศึกษาประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนและด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน และด้านงานแนะแนว

2. สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียนและด้านงานแนะแนว

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 1) ด้านงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อวางแผนดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนางานต่อไป 2) ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียน ควรมีการวางแผน กำหนดการดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพอนามัย มีห้องพยาบาล วัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ มีการตรวจสุขภาพนักเรียนทุกคน จัดสิ่งแวดล้อมและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ข้อมูลความรู้ข่าวสารด้านอนามัยแก่นักเรียน มีการประเมินผลการจัดบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน 3) ด้านงานแนะแนว มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีคำสั่งแต่งตั้งครูฝ่ายแนะแนวให้ทราบบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีคุณครูแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนโรงเรียน เชิญบุคคลภายนอก มาแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนจัดเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง 4) ด้านงานปกครองและระเบียบวินัย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ โรงเรียนควรมีการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์

การยกย่องให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีแนวทางป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน มีมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานปกครองและระเบียบวินัย 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรจัดทำแผนดำเนินงานล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน มีการประชุมวางแผนงานร่วมกันระหว่างครูที่รับผิดชอบกับคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กีฬาภายใน กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการเชิญผู้ปกครองและบุคคลภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของนักเรียน การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา 6) ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการจัดหาทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนได้เพียงพอกับความ ต้องการ การจัดระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง จัดให้มีการดูแลและควบคุมคุณภาพของอาหารที่จำหน่ายในโรงเรียนให้ถูกโภชนาการ ห้องสมุดเป็นห้องสมุดมาตรฐานมีจำนวนหนังสือ ตำรา วารสารเพียงพอสำหรับการบริการ ผลการประเมินแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียนแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24 ไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2553: 3-9)

2. สภาพปัจจุบันการจัดกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานกิจการนักเรียน มีความสำคัญที่นอกเหนือไปจากการบริหารงานด้านอื่น ๆ คือ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของนักเรียน นับตั้งแต่นักเรียนได้เข้าสู่ระบบของโรงเรียนกระทั่ง ออกจากโรงเรียน งานบริหารกิจการนักเรียนจึงมีการกิจ ที่ต้องรับผิดชอบจัดทำเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนแต่ละคน อาทิ ดูแลปกครองและจัดบริการสิ่งต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมบทเรียนให้แก่ นักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ สมฤทธิ์ แก้วตา (2553: 138) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนางานกิจการนักเรียนโรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาการ อำเภอพัยคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาการ อำเภอพัยคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า ครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่า สภาพปัจจุบัน การดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงาน กิจการนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยรวมพบว่า ครู นักเรียน และ ผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3) ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนางานกิจการนักเรียนพบว่า สภาพปัจจุบันและ ปัญหาการพัฒนางานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจำแนกตาม สถานะไม่แตกต่างกัน 4) ความต้องการ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนางานกิจการนักเรียนโรงเรียน พัยคณภูมิวิทยาการพบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความต้องการให้โรงเรียนมุ่งเน้นดำเนินงานกิจการ นักเรียน 3 แรก คือ ด้านงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด งานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน โดยมีข้อเสนอแนะคือให้โรงเรียนช่วยดูแลนักเรียนให้ห่างไกลยาเสพติด

สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการในการจัดกิจการ นักเรียนมีความจำเป็นอย่างมากเพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนทุกอย่างนอกเหนือจากการเรียนการสอน ในห้องเรียนสอดคล้องกับการวิจัยของ นิยม สุขสกิจ (2550: 60) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาความคาดหวังของนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนรัตนวิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับ ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนรัตนวิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากทั้งแปด ด้านที่หลัก คือ การรับนักเรียนการปฐมนิเทศ การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน การจัดทำ ระเบียบและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การบริหารสุขภาพและอนามัย การจัด และบริหารแนะแนวและการให้ทุนการศึกษา 2) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในความคาดหวัง เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นทั้ง 8 ด้านที่หลัก

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางการจัดกิจการนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผ่านกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างมี ขั้นตอนจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

หาความต้องการจำเป็น จนนำไปสู่การสัมภาษณ์ข้อมูล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 9 คน จาก 3 โรงเรียน และการสนทนากลุ่ม ได้ข้อเสนอแนะที่สมบูรณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผ่านการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 7 คน แล้วนำคำแนะนำ และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ งานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน ด้านงานแนะแนวและด้านงานปกครองและระเบียบวินัย ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนและด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน แสดงให้เห็นว่างานดูแลและช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่เร่งด่วนที่ทุกฝ่ายควรเห็นถึงความสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลนักเรียนเป็นสำคัญ ควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ คำคง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัตตานนท์ ดร.เสนห์ คำสมหมาย ผู้อำนวยการเทอดเกียรติ ชันธิพิมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณ บิดามารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสาทวิชาความรู้ สติปัญญาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2553.
- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูป. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2550.
- นิยม สุขสกิจ. ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนรัตนานิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2550. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2550.
- สัมฤทธิ์ แก้วตา. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนางานกิจการนักเรียนโรงเรียนพยุภุมิวิทยาการ อำเภอพยุภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- สิทธิศักดิ์ อูสาพรหม. การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุณา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552.
- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, สำนักงาน. ข้อมูลสารสนเทศ. กาฬสินธุ์: เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2557.
- อรุณ ชุมทอง. ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของครู อาจารย์โรงเรียน โสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.

การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

The Development Guideline of Academic Information System

Management in Schools under the Secondary Education

Service Area Office 24

พรรณนิภา ภูผาดาว¹

สุรศักดิ์ คำคง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครูจำนวน 327 คน และการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายและครูหัวหน้ากลุ่มสาระจาก 3 โรงเรียน รวมจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อและอยู่ในระดับมาก 3 ข้อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 1) การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีสารสนเทศที่เป็นมาตรฐานการศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหลักเกณฑ์การเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นตามระเบียบการเทียบโอนผลการเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนระบุชัดเจนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือที่ใช้ประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลที่จัดเก็บให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนตรงกับความต้องการ ถูกต้อง ชัดเจนและสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้และมีการประเมินผลและติดตามผลการนำข้อมูลไปใช้ 2) การนิเทศการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการเก็บข้อมูลประกอบการใช้วางแผนการนิเทศการเรียนการสอน ภายใน มีแผนหรือปฏิทินการเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปประกอบการใช้วางแผนการนิเทศการเรียนการสอน ภายในที่ชัดเจน มีการสรุปผลการนิเทศการเรียนการสอนที่ทำร่วมกับโรงเรียนอื่นที่เป็นเครือข่ายเป็นภาคเรียน มีที่เก็บแฟ้มสารสนเทศข้อมูลประกอบการใช้วางแผนการนิเทศภายในที่แน่นอน สะดวกในการค้นหา มีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเสมอ และมีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร วารสาร แผ่นพับ ป้ายนิเทศ 3) การพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนมีสารสนเทศหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม มีการจัดกลุ่มสารสนเทศหลักสูตรสาระแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดตามกลุ่มสาระชัดเจน มีการนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการประมวลผลเพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มีที่จัดเก็บสารสนเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสมที่ชัดเจนแน่นอนสะดวกต่อการค้นหา มีการนำสารสนเทศงานวิชาการไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนมีทะเบียนการจัดหาสื่อเทคโนโลยีและการประสานความร่วมมือเพื่อการเรียนการสอน มีทะเบียนการผลิต และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนของครู มีระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการตรวจสอบการลงทะเบียนการผลิตและพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นปัจจุบันอยู่เสมอมีการสรุปผลการประเมินการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเป็นรายภาค มีที่เก็บทะเบียนการผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนของครูที่แน่นอนสะดวกต่อการค้นหา

มีการปรับปรุงแก้ไขที่จัดเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีการนำสารสนเทศการผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูทำให้ครูได้สื่อตรงกับความต้องการมากขึ้น และมีการนำสารสนเทศผลการ ประเมินการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ครูเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น 5) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางพัฒนาดังนี้ โรงเรียนมีบันทึกการส่งตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน ต่อผู้บริหารก่อนทำการสอน มีทะเบียนสื่อการเรียนการสอนเพื่อบริการในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ครูทุกคน มีการสรุปผลการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูทุกคน มีการสรุปผลการส่งเสริมให้ครู จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีที่จัดเก็บทะเบียนบันทึกการส่งตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูทุกคนที่เสนอต่อผู้บริหารก่อนทำการสอนที่ชัดเจน แน่นนอน สะดวกต่อการค้นหา มีที่จัดเก็บทะเบียนบันทึก การเข้ารับการอบรม สัมมนาและการศึกษาต่อของครู และใช้สารสนเทศการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ทุกคนไปใช้ในกระบวนการบริหารได้อย่างเหมาะสม

ผลการประเมินแนวทางการจัดจ้ดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุดผลการประเมินคู่มือแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, ระบบสารสนเทศงานวิชาการ

Abstract

This research aims to 1) study the elements and indicators of the Information System for Education in schools under the Office of Education School District 24 2) study the present. The desirable state of the Information System for Education in schools under the Office of Secondary Education Region 24 3) to develop the information system in technical schools under the Office of Education School District 24. The research is divided into three phases. Phase one of the elements and indicators of academic work in the school system. Secondary Educational Service Area Office Area 24 contributors include experts 5 was used in this study were evaluated. Phase 2 Study of Current. Adverse conditions in the information system of academic education. Secondary Educational Service Area Office Area 24 samples consisted of 93 school administrators and 327 teachers to study the development of the Information System for Education in Schools. The study of schools with good practice.(Best Practice), including information providers, school administrators. Head teacher and head of the group of nine people, including three school instrument used in the research were questionnaires, interviews. Phase three of the development of the Information System for Education in Schools. Secondary Educational Service Area Office Area 24 contributors include experts seventh instrument used in this study were evaluated using statistical data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that

1. The research elements and indicators of academic information system. Schools under the Secondary Educational Service Area Office, 24th overall, in the appropriate level and considering that it was found. At a high level all sorts average score from descending below the measurement and evaluation, and implementation of the assignment grade , the Supervision develop learning processes curriculum development and the development and use of educational technology

2. Results of the Study of the Information System for Education in Schools under Secondary Educational Service Area Office, Area 24 was at a moderate level .When an item is found at high level and the third level is the second order from highest to lowest average score, including the development of the learning process .The development and use of educational technology. Development Program, the Supervision, and the measurement and evaluation. And implementation of the assignment grade.

The desirable results of the study of management information system For technical education. Overall, the high level when considering the level found in most whole. The second and third levels of the order from highest to lowest average scores are. Educational Supervision Development Program. Measurement, evaluation and implementation of the assignment grade Development and use of educational technology and the development of the learning process.

3. Guidelines for the Development of Education in Educational Management Information System Office. 24 county school districts. 1) measurement, evaluation and implementation of the assignment of students to schools with the development of the information that is standard for every study subject groups. The criteria for the transfer of knowledge and skills. Experience and learning from other schools according to academic transfer. A person with knowledge Skills in data collection. There are regulations governing the measurement, evaluation and transfer the grades defined by group learning. There are tools used to process information up to date and effective. The revised data stored to date. School information needs to be clear and easy to use data and the evaluation and monitoring of such data is used 2) Educational Supervision with the development of the School is collecting data for the planning, supervision, teaching inside. A plan or a calendar to store information for the adoption of a plan for supervision of teaching within unclear. With the conclusion of the supervision of teaching to share with other schools.

The network was valedictorian There are files that store information for an informed user. Planning Supervision course Easy to find Checked the integrity of the data always. And

the presentation of information in the form of documents, journals, pamphlets, bulletin board.

3) Development Program With the development of the School information is the core curriculum of the Ministry of Education to improve curriculum, as appropriate. Information is grouped strand core curriculum prescribed by the Ministry of Education strand clear. The introduction of advanced tools to help in the process to develop the curriculum. Information is collected to improve the curriculum, as appropriate definite easy to find. Information has been working to improve the academic curriculum appropriately. 4) The development and use of educational technology. With the development of the School, or supplying materials and technology collaboration for teaching.

A full production And develop innovative teaching of teachers. There is information about the results of the use of innovative media and technology in education. Check the registration, production and development of innovative teaching materials, teachers are always present. The results are evaluated using innovative materials and technologies to the study of the region. Keep up with the media production and media development, innovative teaching of teachers, of course, easy to find. A rectification storage to date Information has been developing innovative media production and media education teachers, teachers have made comparisons to the media more and more information has been evaluated using the media Innovative technology allows teachers to use educational media teaching easier. 5) The development of the learning process. Has developed the following guidelines. The school has tested lesson plans of all teachers to administrators before teaching it. Media registration is available for instruction in the learning development to all teachers. A summary of the results of the medium of instruction to improve learning for all teachers. The results are encouraging teachers learning process based curriculum. Has stored up the examination of all teachers lesson plans that offer executive coaching before definite easy to find. There is a store register to attend. Seminars and continuing education of teachers and use. Information Monitoring Plan for all teachers to use in the management process appropriately. Assessment Guideline of Academic Information System Management in Schools under the Secondary Education Service Area Office 24. Qualified seventh overall by the most appropriate level. And the possibility is at the highest level.

Assessment Manual Guideline of Academic Information System Management in Schools under the Secondary Education Service Area Office 24. Overall a very appropriate level. And can be applied to high level.

Keywords: The Development Guideline, Academic Information System

บทนำ

การจัดระบบสารสนเทศทางวิชาการ ต้องมีการวางแผนดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา และระบบต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและแพร่หลายอย่างกว้างขวาง ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ที่ใดสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ตลอดเวลา จึงต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่ดีควบคู่กันไปกับเครื่องมือเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียน ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง คุณสมบัติที่ดีของระบบข้อมูลจะต้องประกอบด้วย ข้อมูลจะต้องตรงกับความต้องการ (Relevance) ชัดเจน (Clarity) เรียกใช้ได้รวดเร็ว (Accessibility) ทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness) ถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) ตรวจสอบได้ (Verifiability) และสมบูรณ์ครอบคลุม (Comprehensiveness) (กมล ภูประเสริฐ 2544: 77-79) จากความสำคัญของระบบสารสนเทศดังกล่าว รัฐจึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้เป็นเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) อันมีพื้นฐานบนหลักการพัฒนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถประสานการดำเนินงานและการนำทรัพยากรมาใช้ในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ 2545: 58) ทั้งนี้เพราะรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนา นโยบายการวางแผนและพัฒนาศึกษา เพราะกระบวนการตัดสินใจในการบริหารการศึกษาย่อมมีระบบสารสนเทศเป็นหัวใจที่สำคัญในทุกขั้นตอน ระบบสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จะต้องเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ทั้ง 6 ขั้นตอน จะต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ทันสมัยและตรงตามความต้องการ (วีระ สุภากิจ 2539: 318)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 55 โรง ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 8 โรง ขนาดกลาง จำนวน 12 โรง และขนาดเล็ก จำนวน 35 โรง ผู้บริหารสถานศึกษา 55 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา 69 คน ครูผู้สอน 2,060 คน พนักงานราชการ 121 คน ครูอัตราจ้าง 144 คน นักการภารโรง 142 คน และนักเรียนทั้งหมด 40,298 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2557: 10) โดยโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญที่จะต้องจัดการศึกษาและมีการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะงานวิชาการที่จะต้องให้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็วและถูกต้อง รวมถึงความทันสมัยเป็นปัจจุบันเพื่อลดเวลาในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีระบบสารสนเทศ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์บุคลากรพบว่าสภาพการจัดการข้อมูลนั้น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอยู่ในรูปของเอกสารแฟ้มข้อมูลเป็นจัดทำด้วยมือ ระบบข้อมูลสารสนเทศยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากบุคลากรและบุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศงานวิชาการ การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เป็นระบบ ขาดการตรวจสอบ วิเคราะห์ บางส่วนไม่เป็นปัจจุบันทันกับความต้องการใช้ในแต่ละช่วงเวลา ไม่สะดวกในการสืบค้นด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และในฐานะเจ้าหน้าที่งานวิชาการโรงเรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญและความจำเป็นของระบบสารสนเทศ มีความต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ มาใช้เป็นแนวทางในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการวิชาการ แก้ไขปัญหาการขาดระบบสารสนเทศและปัญหาการพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการให้ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน สืบค้นได้ง่ายและเป็นข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้กรอบแนวคิดและขอบข่ายงานนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. กรอบแนวคิดและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้กรอบงานวิชาการ 5 งาน ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา
2. กรอบแนวคิดและขอบข่ายของการจัดระบบสารสนเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา 4 ส่วน ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศและผลลัพธ์/สารสนเทศ

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน 124 คน ครู จำนวน 2,060 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครู จำนวน 327 คน

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา รวมทั้งหมดจำนวน 7 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพิจารณาความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกิดจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา แล้วนำมาสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 5 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบประเมินด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1.1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหารจำนวน 124 คน ครู จำนวน 2,060 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครู จำนวน 327 คน

1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา โดยการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.2 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถาม สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยห่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามในแต่ละด้านแต่ละข้อ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) นำข้อมูลที่ได้มาร่างแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา

2. นำร่างแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษานำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาความเหมาะสม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารการศึกษาประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

5. จัดทำคู่มือการพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบประเมินความเหมาะสมและการนำไปใช้ของคู่มือการพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา เสนอผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและการนำไปใช้ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนจัดพิมพ์เพื่อนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. สภาพปัจจุบันการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 1) การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนมีแนวทางพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีสารสนเทศที่เป็นมาตรฐานการศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีหลักเกณฑ์การเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นตามระเบียบการเทียบโอนผลการเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนระบุชัดเจนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือที่ใช้ประมวลผลข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลที่จัดเก็บให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนตรงกับความต้องการ ถูกต้อง ชัดเจนและสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้และมีการประเมินผลและติดตามผลการนำข้อมูลไปใช้ 2) การนิเทศการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรมีการเก็บข้อมูลประกอบการใช้วางแผนการนิเทศการเรียนการสอนภายใน มีแผนหรือปฏิทินการเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปประกอบการใช้วางแผนการนิเทศการเรียนการสอนภายใน ที่ชัดเจน มีการสรุปผลการนิเทศการเรียนการสอนที่ทำร่วมกับโรงเรียนอื่นที่เป็นเครือข่ายเป็นภาคเรียน มีที่เก็บแฟ้มสารสนเทศข้อมูลประกอบการใช้วางแผนการนิเทศภายในที่แน่นอน สะดวกในการค้นหา มีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเสมอ และมีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบเอกสาร วารสาร แผ่นพับ ป้ายนิเทศ 3) การพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนมีสารสนเทศหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม มีการจัดกลุ่มสารสนเทศหลักสูตรสาระแกนกลางที่กระทรวงศึกษากำหนดตามกลุ่มสาระชัดเจน มีการนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยในการประมวลผลเพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษามีที่จัดเก็บสารสนเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม

ที่ชัดเจนแน่นอนสะดวกต่อการค้นหา มีการนำสารสนเทศงานวิชาการไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ โรงเรียนมีทะเบียนการจัดหาสื่อเทคโนโลยีและการประสานความร่วมมือเพื่อการเรียนการสอน มีทะเบียนการผลิต และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนของครู มีระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผลการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา มีการตรวจสอบการลงทะเบียนการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ มีการสรุปผลการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเป็นรายภาค มีที่เก็บทะเบียน การผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนของครูที่แน่นอนสะดวกต่อการค้นหา มีการปรับปรุง แก้ไขที่จัดเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีการนำสารสนเทศการผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียน การสอนของครูทำให้ครูได้สื่อตรงกับความต้องการมากขึ้นและมีการนำสารสนเทศผลการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ครูเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทาง พัฒนา ดังนี้ โรงเรียนมีบันทึกการสังเกตวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนต่อผู้บริหารก่อนทำการสอน มีทะเบียน สื่อการเรียนการสอนเพื่อบริการในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ครูทุกคน มีการสรุปผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูทุกคน มีการสรุปผลการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีที่จัดเก็บทะเบียนบันทึกการสังเกตวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนที่เสนอต่อผู้บริหารก่อนทำการสอน ที่ชัดเจน แน่นอน สะดวกต่อการค้นหา มีที่จัดเก็บทะเบียนบันทึกการเข้ารับการอบรม สัมมนาและการศึกษาต่อ ของครู และใช้สารสนเทศการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนไปใช้ในกระบวนการบริหารได้อย่างเหมาะสม

ผลการประเมินแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษา อย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการและการจัดสารสนเทศในสถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา นอกจากนั้น ยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 58) รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการศึกษา ที่มีต่อการพัฒนา นโยบายการวางแผน และพัฒนาการศึกษา เพราะกระบวนการตัดสินใจในการบริหารการศึกษาย่อมมีระบบสารสนเทศเป็นหัวใจที่สำคัญ ในทุกขั้นตอน ระบบสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จะต้องเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์ ทั้งด้านการเก็บ รวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และ

การนำข้อมูลไปใช้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบางประเด็นของ กรมวิชาการ (2545: 22-31) ได้กำหนดองค์ประกอบ การจัดระบบสารสนเทศสำคัญ 5 ส่วน ดังนี้ การรวบรวมข้อมูลการตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอ ข้อมูลสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

2. สภาพปัจจุบันการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างไม่ชัดเจน บุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญและ ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงอีกทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขาดงบประมาณสนับสนุน สอดคล้องกับการวิจัยของชาติชาย ทนะขว้าง (2557: 110) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล และด้านการประมวลผลข้อมูล

สภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบสารสนเทศมีการจำเป็นมาก ในการทำงานในปัจจุบันอีกทั้งบุคลากรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ และ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูล ให้เพียงพอกับการใช้งาน และควรจัดบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบ สารสนเทศเข้ารับการอบรม และพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการวิจัย บางประเด็นของ

นิศารัตน์ เขาว์ปรีชา (2556: 85-86) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพ บุคลากรมีความต้องการให้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บ ข้อมูล ให้เพียงพอกับการใช้งาน และควรจัดบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศเข้ารับการอบรม และ พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการประสานงานร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ และยังสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ พรทิพย์ เรืองนิสสัย (2558: 447) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการที่จะใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงาน วิชาการเป็นอย่างมากโดยเฉพาะงานด้านพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนาการจัดการเรียนการสอน งานวัดผล ประเมินผล และงานนิเทศการศึกษา โดยอยากให้ผู้วิจัยคิดพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้บริหารสามารถสืบค้นง่าย และนำ สารสนเทศไปใช้ในการบริหารได้ทันเวลา

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนการดำเนินการ อย่างเป็นระบบ จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี สอบถาม สัมภาษณ์ข้อมูล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษา

ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน และจากการสนทนากลุ่ม โดยคำแนะนำ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

ผลการประเมินคู่มือแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยผ่านการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา จำนวน 7 คน แล้วนำคำแนะนำและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญและความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษา รวมทั้งให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมงานสารสนเทศงานวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ คำคง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ ดร.เสนห์ คำสมหมาย ผู้อำนวยการทอเทกเกียรติขั้นดีพิมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ประสาทวิชาความรู้ สติปัญญาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

บรรณานุกรม

กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์ พับลิคเคชั่น, 2544.

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, สำนักงาน. ข้อมูลสารสนเทศ. ภาพลิษฐ์: เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2557.

จารุณี เปรมกลาง. การพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการโรงเรียนบ้านหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

ชาติชาย หนองบัว. การจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเชียงราย, 2558.

นิศารัตน์ เขียวปรีชา. การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 2556.

พรทิพย์ เรืองนิสสัย. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. การศึกษามหาบัณฑิตการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

วิชาการ, กรม. แนวทางการจัดระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

วีระ สุภากิจ. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2539.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

สุดสาคร สุขสวัสดิ์. การพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการโรงเรียนชุมพลวิทยาสรรค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจ
ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา
และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

Development of Learning Management for E-Sarn Folk Music to Promote
Musical Skills and Self-Esteem of Mathayomsuksa 1 Students, Based on
the Multiple Intelligences and Cooperative Learning Approaches

สงกรานต์ สายรัตน์¹

สุรชา อมรพันธุ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนสาระดนตรี 3 คน จาก 3 โรงเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จาก 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมนักเรียน 20 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จาก 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 20 คน รวม 80 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จัดการเรียนรู้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน 2) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนสาระดนตรี เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะดนตรีของนักเรียน 3) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน 4) แผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง จำนวน 8 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง 5) แบบประเมินทักษะทางดนตรี 6) แบบประเมินความภูมิใจในตนเอง 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 8) คู่มือการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง สถิติที่ใช้

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) นักเรียนควรได้ฝึกทักษะดนตรีเพิ่มมากขึ้น 2) นักเรียนที่เรียนวิชาดนตรียังต้องการฝึกทักษะดนตรีแบบกลุ่ม และต้องการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านที่น่าสนใจ 3) นักเรียนต้องการปฏิบัติให้มีทักษะดนตรีที่บ้านอีสานเพิ่มขึ้น และเชื่อว่าการมีทักษะทางดนตรีจะส่งผลให้มีความมั่นใจและมีความภูมิใจในตนเองมากขึ้น 4) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.77/89.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีทักษะทางดนตรีและมีความภูมิใจในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทฤษฎีพหุปัญญา, การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ, ทักษะทางดนตรี, ความภูมิใจในตนเอง

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study of the prior information and basic needs for developing of learning management for E-San Folk Music to promote musical skills and self-esteem of Mathayomsuksa 1 students, based on the multiple intelligences and cooperative learning approaches; 2) to develop learning management for E-San Folk Music to promote musical skills and self-esteem of students, based on the multiple intelligences and cooperative learning approaches, with a required efficiency of 80/80; 3) to compare the musical skills of students, between before and after taken learning activity; and 4) to compare the self-esteem of students, between before and after taken learning activity. The target group for interviewing about musical learning management, were three of musical teachers in three schools and twenty students from four schools. The sample used in replying of questionnaire to get the prior information about problems and needs in learning management, consisted of 80 students from four concerned schools, whereas the sample in using of developed learning management was 25 students from Srisook-Pithayakom school, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, in the academic

year of 2015. and obtained by Cluster Random Sampling Technique. The instruments used in this study were : 1) the questionnaire for problems and needs of learning activities in folk musical teaching, 2) the interviewing form for teachers about learning management in folk music, 3) the interviewing form for students' needs in music learning, 4) the plans for learning management with 8 plans for 16 hours, 5) the assessment form for the students' musical skills, 6) the assessing form for self-esteem, 7) the assessing form for learning achievement, and 8) the handbook for learning management in E-san folk music to enhance musical skill and self-esteem of students. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and t-test (Dependent Sample) was employed to test a hypothesis.

The results of this study were as follows:

1. The investigation for prior-information and problems in musical learning management, found that 1) students should learn more in musical skills, 2) the students needed to practice in musical skills within team group and learn using interesting musical instruments, 3) the student needed to practice highly with folk musical skills and belief that enhancing of skills could improve their confidences and self-esteem successfully, and 4) the result of assessing lesson plans for folk musical learning activities by the experts was revealed at a highest suitability.
2. The result of developing learning management for E-Sarn folk music to promote musical skills and self-esteem of students, based on the multiple intelligences and cooperative learning approaches, had the efficiency of 85.77/89.26, which was higher than the established criterion of 80/80.
3. The students who learned based on the multiple intelligences and cooperative learning approaches, showed higher of musical skill and self-esteem than before learning, at the .05 level of significance.

Keyword: Multiple Intelligences Theory, Cooperative Learning, Musical Skills, Self-Esteem

บทนำ

สาระดนตรีมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรี อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ะ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้สาระดนตรี ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจ และแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 182)

ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นดนตรีประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประวัติความเป็นมานับพันปี และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยยังดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้อย่างมั่นคง การที่จะสืบค้นประวัติความเป็นมาของดนตรีอีสานให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงนั้นทำได้ยาก เพราะไม่มีเอกสารใดที่บันทึกเรื่องราวทางดนตรีไว้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามดนตรีอีสานในปัจจุบันที่ยังคงปฏิบัติอยู่ มีทั้งดนตรีประเภทบรรเลงและดนตรีประกอบขับร้อง โดยได้มีการบรรจุดนตรีพื้นบ้านอีสานไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ความภูมิใจในตนเองเป็นลักษณะของความเชื่อมั่นและความนับถือตนเอง รับรู้ว่าคุณค่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง ภูมิใจในความสามารถของตนเอง มาสโลว์ (Maslow 1970: 45) ได้อธิบายว่าความภูมิใจในตนเองของคนเรานั้นเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าคุณค่ามีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ และปรารถนา ชื่อนแก้ว (2542: 13-14) ได้อธิบายเกี่ยวกับความภูมิใจในตนเองว่า บุคคลที่มีความภูมิใจในตนเองจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อสังคม ตรงข้ามกับบุคคลที่ไม่มีความภูมิใจในตนเองจะรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย ช่วยตนเองไม่ได้ คิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวของบุคคลนั้น ๆ จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานมาเสริมความภูมิใจในตนเองแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ มีประโยชน์และมีความสำคัญในสังคม

แนวคิดการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้วยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) การ์ดเนอร์ (Gardner) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดใหม่เกี่ยวกับความสามารถด้านสติปัญญาของผู้เรียนที่ครอบคลุม 8 ด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา ด้านการใช้เหตุผลและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและด้านความใส่ใจในธรรมชาติ โดยผู้สอนจะประยุกต์แนวคิดดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับจัดให้ผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทิศนา ขัมมณี (2545: 89-90) ได้อธิบายว่า เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขavnปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียนตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเขavnปัญญาด้านดนตรีสูงจะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตน ภาควิชาในเอกลักษณ์ของตนเอง และ

เคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของแนวคิดทฤษฎีปัญหา จะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เพื่อพัฒนาความสามารถนั้น ให้เพิ่มขึ้น และส่งผลให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันรับผิดชอบงานในกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย อารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 121) และ วันเพ็ญ จันทร์เจริญ (2542: 119) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่มทุก ๆ คน มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิดพูดแสดงออกแสดงความคิดเห็นลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน เสริมให้มีความช่วยเหลือกัน และส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมาผสมผสานเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถทางปัญญาที่มีอยู่ในตนเองปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองให้กับนักเรียน สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระดนตรี โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จากรายงานผลการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ปีการศึกษา 2557 พบว่า สาระดนตรีอยู่ในระดับคุณภาพดี (โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม 2557: 78) และจากการประเมินทักษะด้านดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 พบว่านักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้มีผลเนื่องมาจากนักเรียนขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติดนตรี ตามเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนด คือ กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่เป็นที่นิยมในชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย หากสามารถปฏิบัติได้แล้ว ก็ไม่เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง เนื่องจากขลุ่ยเพียงออไม่เป็นที่นิยมในท้องถิ่น ส่งผลให้นักเรียนไม่ภูมิใจในตัวเอง ขาดความมั่นใจในตัวเอง และส่งผลกระทบต่อ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหรือไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สอบถามข้อมูลจากนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาพบว่า นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องการให้นักเรียนได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีที่เป็นที่นิยมและยอมรับในท้องถิ่น เช่น พิณ แคน โปงลาง โหวด เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อเสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีปัญหาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ในภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558 เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรีที่บ้านอีสาน และพัฒนาความภูมิใจในตนเองของนักเรียน และเป็นต้นแบบในการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สาระดนตรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทธิปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทธิปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทธิปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะทางดนตรีที่บ้านอีสาน

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายทางวิชาการ พระพุทธมงคล ประกอบด้วย 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศรีสุทพิทยาคม โรงเรียนมะค่าพิทยาคม โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม และโรงเรียนนาสินวนพิทยาสรรค์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 318 คน และครูผู้สอนสาระดนตรีจาก 4 โรงเรียน รวม 4 คน

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนสาระดนตรี 3 คน จาก 3 โรงเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จาก 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมนักเรียน 20 คน

3. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จาก 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 20 คน รวมนักเรียน 80 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพุทธิปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ทักษะทางดนตรี 2) ความภูมิใจในตนเอง และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อเสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 16 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ สามารถพัฒนาให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เสริมทักษะทางดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดเด่นจุดด้อยของการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการคงไว้และให้ปรับเปลี่ยน รวมทั้งประโยชน์ที่ต้องการได้จากการเรียน จากครูที่สอนวิชาดนตรีจาก 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมนักเรียน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 20 คน รวมนักเรียน 80 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมาออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ โดยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีสุทพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 8 ชนิด ดังนี้ 1) แบบสอบถามปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน แบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ 2) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนสาระดนตรี เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะดนตรีของนักเรียน 3) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน 4) แผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง จำนวน 8 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง 5) แบบประเมินทักษะทางดนตรี แบบรูบริคส์ (Scoring Rubrics) 5 ด้าน 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง 6) แบบประเมินความภูมิใจในตนเอง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ 8) คู่มือการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการทดลองตามความมุ่งหมายการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์คุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

2. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 จากคะแนนผลการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจริง โรงเรียนศรีสุทพิทยาคม จำนวน 25 คน

3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทักษะทางดนตรี และค่าเฉลี่ยความภูมิใจในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำมาเปรียบเทียบด้วยการทดสอบความแตกต่างด้วย t-test (Dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) นักเรียนควรได้ฝึกทักษะดนตรีเพิ่มมากขึ้น 2) นักเรียนที่เรียนวิชาดนตรียังต้องการฝึกทักษะทางดนตรีแบบกลุ่ม และต้องการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านที่น่าสนใจ 3) นักเรียนต้องการปฏิบัติให้มีทักษะดนตรีพื้นบ้านอีสาน

เพิ่มขึ้น และเชื่อว่าการมีทักษะทางดนตรีจะส่งผลให้มีความมั่นใจและมีความภูมิใจในตนเองมากขึ้น

4) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.77/89.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีทักษะทางดนตรีและมีความภูมิใจในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ จากการศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูควรให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการทำงานร่วมกัน รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ร่วมกันรับผิดชอบงานในกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดเป็นความสำเร็จของกลุ่ม สร้างความภูมิใจให้กลุ่มและให้ตนเอง และจากการสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนวิชาดนตรี พบว่านักเรียนต้องการได้ฝึกทักษะทางดนตรีมากขึ้น เพื่อสามารถปฏิบัติดนตรีเบื้องต้นได้ และต้องการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น พิณ แคน โหวด โปงลาง เป็นต้น นักเรียนต้องการได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นฝึกทักษะปฏิบัติ 4) ขั้นเสนอผลงาน 5) ขั้นสรุปและประเมิน เมื่อนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมแล้ว พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 122) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือนั้นมีองค์ประกอบ 5 ประการด้วยกัน คือ 1) มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของการทำงานกลุ่ม 2) มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ โดยการเสนอและแสดงความคิดเห็นกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน 3) มีความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน หมายความว่า สมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนจะต้องมีความรับผิดชอบในการทำงาน โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจและพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล 4) มีการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มย่อย ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้เสียก่อน เพราะเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จและทำงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ 5) มีการใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือ วิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนปฏิบัติงานและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน โดยจะต้องดำเนินงานตามแผนตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน ดังผลปรากฏในการวิจัยในครั้งนี้

2. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อเสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.77/89.26 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ที่ปรากฏผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากการจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียน โดยที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางดนตรีด้วยตนเอง โดยเน้นกระบวนการกลุ่มที่ทุกคนร่วมมือคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และภูมิใจในความสำเร็จของกลุ่มและเกิดความภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิรันธร์ ชินกร (2559: 117) เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์แนวคิดทฤษฎีพุทัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความและการเขียนข้อความ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.83/77.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ใช้ประกอบการเรียนดนตรีพื้นบ้านอีสาน จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียน แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของกระบวนการจัดกิจกรรมก่อนนำไปทดลองใช้และใช้จริง พร้อมทั้งการทดสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะทางดนตรีและความภูมิใจในตนเอง ในการเล่นดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้นักเรียนใช้ความสามารถทางปัญญาที่มีอยู่ในตนเอง และการร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจนสำเร็จ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัชชา ทัดภูธร (2559: 67) เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลประกอบกลุ่มร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลประกอบกลุ่มร่วมมือ มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และความสามารถด้านการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนวิชาดนตรีสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เสริมทักษะทางดนตรีและความภูมิใจใจตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพุทัญญา และการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยผู้ที่จะนำไปใช้ ควรได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎี และขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียน

1.2 ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างหรือความสามารถระหว่างบุคคลของนักเรียน เป็นสำคัญ และการฝึกทักษะทางดนตรี ควรให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกซ้ำหรือทำซ้ำบ่อย ๆ จะส่งผลให้นักเรียน เข้าใจจนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรี สามารถพัฒนาทักษะและถ่ายทอดความรู้ต่อผู้อื่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรนำแนวคิดทฤษฎีพุทัญญาและการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้สาระอื่น ๆ

2.2 การพัฒนาทักษะทางดนตรีและความภูมิใจใจตนเองของนักเรียน สามารถทำได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้ครูผู้สอนควรศึกษาข้อมูลและออกแบบพัฒนาการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายสลับเปลี่ยนกันไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ สุรชา อมรพันธุ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้ออกให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอย่างดียิ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จ สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม อำเภอ กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในความสำเร็จของการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ณัชชา ทัดภูธร. “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล ประกอบกลุ่มร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ใน วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 16, 1 (มกราคม-เมษายน 2559): 67-74.

ทีศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ปรารธนา ช้อนแก้ว. การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดยะลา โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ. ปรินญาณพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

ปิลันธร์ ชินกร. “การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์แนวคิดทฤษฎีปัญหา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความและการเขียนสื่อความ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3” ใน วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 16, 1 (มกราคม-เมษายน 2559): 117-128.

วันเพ็ญ จันทร์เจริญ. การเรียนการสอนปัจจุบัน. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2542.

ศรีสุขพิทยาคม, โรงเรียน. รายงานผลการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. มหาสารคาม: โรงเรียนศรีสุขพิทยาคม, 2557.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2551.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2550.

Maslow, Abraham M. *Motivation and Personality*. 2nd New York: Harper and Row, 1970.

การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียนและเจตคติต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ
SQ4R กับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL- Plus
Comparisons of Abilities in Reading Comprehension, Writing, and Attitude
toward English Learning of Matthayomsuksa 5 Students Between Who
Learned Based on SQ4R and KWL-Plus Approaches

เฉลิมศรี นีรงค์บุตร¹
พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน เขวไร่ศึกษา อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้อง ๆ ละ 38 คน และ 35 คน แล้วสุ่มเป็นกลุ่มใช้จัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผน การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และแบบ KWL-Plus แบบละ 8 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดการเขียนสรุปความและเขียนบรรยาย เป็นแบบอัตนัยจำนวน 2 ข้อ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐานโดยใช้สถิติ F-test (One-way MANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.00/72.03 และ 75.00/72.00 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.4658 และ 0.5569 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 46.58 และ 55.69 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียนสรุปความและเขียนบรรยาย และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R, การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus, ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ, การเขียนสรุปความและเขียนบรรยาย, เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop plans for learning management based on SQ4R and KWL-Plus approaches in English, for Matthayomsuksa 5 level, with a required efficiencies of 70/70, 2) to study for the effectiveness indices of plans for learning management based on those two learning approaches, and 3) to compare abilities in reading comprehension, writing, and attitude toward English learning of Matthayomasuksa 5 students between who learned based on SQ4R and KWL-Plus approaches. The samples used in this study consisted of two groups of 38 and 35 Matthayomsuksa 5 students, attending from KhwaoraiiSuksa school, Kosumpisai District, Mahasarakham Province, in the academic year of 2015, obtained using the Cluster Random Sampling technique, and random assigned to provide learning management with SQ4R and KWL-Plus approaches respectively. The instruments used in this research were: 1) instructional plans learning based on SQ4R and KWL-Plus approaches in English, for Matthayomsuksa 5 level, with 8 plans and provided for two hours per each plan for learning in each approach; 2) a 40- items test of reading comprehension with 4 options; 3) a 2-item of subjective test for conclusive and descriptive writing; and 4) a 20- items scale on attitude toward English learning of the students. The statistics used for analysis data were percentage, mean, standard deviation, and F-test (One-way MANOVA) was employed for testing hypothesis.

The results of the study were as follows:

1. The efficiencies of instructional plans based on SQ4R and KWL-Plus approaches in English, for Matthayomsuksa 5 level, were 74.00/72.03 and 75.00/72.00 respectively, those were higher than the established efficiency criterion of 70/70.

2. The effectiveness indices of those two instructional plans were 0.4658 and 0.5569, which indicated that two groups of the learners had progresses in learning at 46.58 and 55.69 percent respectively.

3. The students both in two groups who learned based on SQ4R and KWL-Plus approaches in English did not show different of abilities in reading comprehension, writing, and attitude toward English learning.

Keywords: Learning management based on SQ4R approach, Learning management based on KWL-Plus approach, Ability in reading comprehension, and writing, Attitude toward English learning.

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในสังคมปัจจุบันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตจริง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของสังคมโลก รวมทั้งตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคม ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีการคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษา ต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาดังกล่าว สามารถใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก สามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก เนื่องจากภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทต่อความเป็นอยู่และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของสังคมไทยมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 220) การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษครบทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่เมื่อพิจารณาตามโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันทักษะการอ่านมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากปัจจุบันโอกาสที่เราจะได้อ่านภาษาอังกฤษมีมากขึ้น นอกจากนี้แล้วการอ่านยังเป็นทักษะที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการกับทักษะภาษาอื่น ๆ ได้ง่าย เช่น การฟัง การพูด และการเขียน และเมื่อผู้เรียนได้ฝึกอ่านจนเกิดความชำนาญแล้ว ทักษะการอ่านก็จะติดตัวผู้เรียนตลอดไป (เรวดี หิรัญ 2536: 149) การเรียนภาษาอังกฤษให้ประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ประการหนึ่งคือ เจตคติ (Oxford 1994: 121) ถ้าผู้เรียนมีเจตคติ

ที่ดีแล้วก็จะสามารถเรียนได้อย่างรวดเร็ว เห็นประโยชน์และคุณค่าซึ่งเป็นผลดีในการเรียนภาษาอังกฤษ ทำให้เกิดความพร้อมที่จะเรียน (บัญชา อึ้งสกุล 2545: 54-55)

ประกอบกับการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาชั้น ทักษะการอ่านนับว่าเป็นทักษะที่ควรได้รับการส่งเสริม และฝึกอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้ (วริยพร แสงนภาพร 2555: 15) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ในภูมิภาคอาเซียน และเตรียมพร้อมในการเปิดประเทศเป็นประชาคมอาเซียน เพราะความสามารถในการอ่าน จะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของผู้เรียนในการศึกษาระดับสูงต่อไป นอกจากนี้ การอ่านภาษาอังกฤษยังมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งในสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ นักเรียน นิสิต นักศึกษาต้อง อ่านหนังสือเรียน ตำรา หรือวารสารภาษาอังกฤษ เพื่อให้มีความรู้ในสาขาวิชาของตนอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ทักษะการอ่านนับว่าเป็นทักษะที่ยากและเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทย แม้ว่าความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษ เน้นหนักที่ทักษะการอ่าน แต่ผลการสอนยังไม่อยู่ในระดับน่าพอใจ และปัญหาที่พบในการเรียนและฝึกทักษะ ภาษาอังกฤษ คือ การที่ผู้เรียนไม่สามารถจับประเด็นของเนื้อหาและใจความสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจ ความหมายบทเรียนที่อ่าน หรือขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ (สุดธิดา กิตยานุรักษ์ 2551: 2-3) อาจจะเป็นเพราะขาดเทคนิคหรือการที่ผู้เรียนส่วนมากยังขาดเทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียน มีประสิทธิภาพในการอ่านเพื่อความเข้าใจเพิ่มขึ้น (เรวดี หิรัญ 2539: 151) ดังนั้นทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะ ที่ควรได้รับการเน้นมากกว่าทักษะอื่นและเป็นทักษะที่จำเป็นที่สุดสำหรับนักเรียน และนอกจากผู้เรียนควรมี ทักษะที่ดีในการอ่านเพื่อความเข้าใจแล้ว ทักษะการเขียนของผู้เรียนยังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่กัน เพราะการเขียนเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาความคิด และสติปัญญาซึ่งทำให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา และลำดับสถานการณ์ได้ นอกจากนี้ การเขียนยังเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้านความคิด ความรู้สึกและการกระทำ รวมทั้งสติปัญญา ของมนุษย์ เพราะในชีวิตจริง เมื่อบุคคลได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่านแล้วสามารถนำสิ่งที่ได้อ่านนั้นมาถ่ายทอด สู่กันฟังในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสนทนากับเพื่อนหรือถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการเขียนกล่าวได้ว่าการเขียนก็นับว่าเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งถือว่าเป็นทักษะที่ซับซ้อนและยากที่สุด เพราะการเขียนเป็นวิธีถ่ายทอด ความคิดในการสื่อสาร ถ้าผู้เขียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการให้ผู้อื่นทราบได้ ก็จะช่วยให้ สื่อสารประสบผลสำเร็จตามความต้องการของผู้เขียน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทักษะที่ได้มาจากการฟัง การพูด การอ่าน และความรู้ด้านหลักภาษาด้วย (พีระพงษ์ สุขแก้ว 2548: 184)

ในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 2 ด้านผู้เรียน ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาการอ่าน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้สรุปองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะ และมีนิสัยรักการอ่าน (สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2552: 2) ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากนักเรียนขาดทักษะการอ่าน ไม่สามารถวิเคราะห์ความ สรุปความ ตีความหลังจากการอ่านได้ และเป็นปัญหาต่อเนื่องไปถึงการเขียน ไม่สามารถ เขียนสรุปความ บรรยาย และแสดงความคิดเห็นได้ นักเรียนรู้สึกไม่ชอบเรียนประกอบ จากการสัมภาษณ์ สอบถามกับนักเรียนแล้วพบว่า ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนภาษาอังกฤษ ยังไม่ทราบ จุดมุ่งหมายในการเรียนเพื่ออะไร และภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก มีความรู้สึกลังเล ไม่ชอบ รายงานผลดังกล่าว

ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องแก้ไขเพื่อนำไปสู่การเพิ่มพูนปรับเปลี่ยนเจตคติของผู้เรียนให้ดีขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ครูไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาต่างประเทศ บรรลุผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและการเขียน และเห็นว่าเหมาะที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวได้บรรลุผลเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จะสามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการเขียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในเรื่องดังกล่าว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจ ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมก่อนการอ่าน 2) กิจกรรมระหว่างอ่าน ได้แก่ กิจกรรม Survey, Question, Read, Record, Recite 3) กิจกรรมหลังการอ่าน ได้แก่ กิจกรรม Reflect เป็นกิจกรรมทบทวนเนื้อหาที่ได้ตั้งคำถามไว้ ซึ่งวิธีการจัดกิจกรรมแบบ SQ4R มีประโยชน์และลำดับชัดเจน ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพการอ่านดีกว่าการอ่านที่ไม่ได้ตั้งคำถามล่วงหน้า ถ้ามีการใช้คำถามจึงเป็นแนวทางให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้แล้วเข้าใจดีขึ้น (ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม 2554: ออนไลน์)

ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจและสรุปความที่มีขั้นตอนเป็นกระบวนการ ได้แก่ K (Know), W (Want to Know), L (Learned) and Plus ซึ่งการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-Plus เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างเสริมประสบการณ์และมีวรับรู้ประสบการณ์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีจุดประสงค์ และจดจำข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเข้าใจประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กิจกรรมก่อนการอ่าน ได้แก่ ขั้น K 2) กิจกรรมระหว่างอ่าน ได้แก่ ขั้น W 3) กิจกรรมหลังการอ่าน ได้แก่ ขั้น L และ Plus (ทัศพร เกศณอม 2547: 29) กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่าน ดีกว่าการอ่านโดยไม่ตั้งคำถามล่วงหน้า ทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าผู้เรียนได้อะไรหลังการอ่าน การใช้คำถามจะทำให้ผู้เรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบ (สถาบันภาษาอังกฤษ 2553: 90)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอนภาษาอังกฤษสนใจที่จะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มาจัดการเรียนรู้กับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/ 70

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียน 125 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 และ 5/3 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 38 คน และ 35 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และสุ่มเป็นกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกเป็น 1.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R 1.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ 2.1) ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ 2.2) การเขียนภาษาอังกฤษ 2.3) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียน 125 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 และ 5/3 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 38 คน และ 35 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และสุ่มเป็นกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2 แบบ ได้แก่ 1.1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จำนวน 8 แผน 1.2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

จำนวน 8 แผนฯ ละ 2 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.31-0.63 และค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) เท่ากับ 0.963) แบบทดสอบ วัดการเขียนสรุปความและเขียนบรรยายจำนวน 2 ข้อ มีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.35-0.47 ค่าอำนาจจำแนก (D) เท่ากับ 0.43-0.57 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.84 3) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.34-0.63 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.83

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus กับ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 และ 5/3 ตามลำดับใช้เวลาเรียนแบบละ 16 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบ ก่อนและหลังเรียน โดยดำเนินการดังนี้

1. ชี้แจงรายละเอียดวิธีปฏิบัติในการเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus แก่นักเรียนแต่ละกลุ่ม
2. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ แบบทดสอบ วัดการเขียน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus แก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม และจัดเก็บคะแนนระหว่างเรียน
4. ทดสอบหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน เพื่อความ เข้าใจ แบบทดสอบวัดการเขียน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มไปทำการตรวจวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อสรุปผลตามความมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 70/70 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละและใช้สูตร E_1/E_2 ในการหาประสิทธิภาพของแผน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัด การเรียนรู้แบบ KWL-Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการ คำนวณจากสูตรการหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ทดสอบสมมติฐานด้วย F-test (One-way MANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 74.00/72.03 และ 75.00/72.00 ตามลำดับซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70ที่ตั้งไว้
2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.4658 และ 0.5569 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 46.58 และ 55.69 ตามลำดับ
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.00/72.03 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่มีกระบวนการจัดกิจกรรมมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานร่วมกันและกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควบคู่กับกลุ่มเพื่อนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นสร้างความเข้าใจในการอ่านที่มีคุณภาพ ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดี นอกจากนั้น ผู้อ่านยังได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ เรียนรู้ที่จะจับใจ ความสำคัญได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักคาดเดาคำถามที่จะพบในแบบทดสอบ และช่วยให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนภาษา จากแนวคิดด้านอภิปัญญา (Meta Cognitive Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งของจิตวิทยาการเรียนรู้ อภิปัญญากับการอ่านนั้นเป็นการกำหนดวิธีการขั้นตอน เพื่อที่จะทำให้การอ่านบรรลุตามเป้าหมาย มีองค์ประกอบ คือ ความตระหนักรู้ และการควบคุมกลไกที่จะใช้ในกระบวนการเรียนรู้ด้านการอ่าน (Flavell 1979: 906) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Survey เป็นกิจกรรมการอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง 2) Question เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อ่านมีความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น 3) Read เป็นการอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้นซ้ำอย่างละเอียด 4) Recite เป็นกิจกรรมจัดให้ผู้เรียนเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยใช้ภาษาของตน 5) Record เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน

จดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่าน และ 6) Reflect เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่านที่ผู้เรียนได้อ่าน แล้วแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม (Robinson 1961: 29-30) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R นี้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ช่วยพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ และความคงทนในการเรียนรู้ได้ด้วย จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาณี โสโธ (2554: 116) ที่พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.86/79.63 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประรณ ปวงนิม (2554: 90-95) ที่ศึกษาผลการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เท่ากับ 76.76/77.90

1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.00/72.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70 ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีกระบวนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดควบคู่กับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อค้นหาคำตอบและข้อมูลความรู้ของผู้เรียน โดยมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกัน มีการตรวจสอบประเมินผลการเรียนในระยะเวลาที่เหมาะสมเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบผ่านคำถามที่ท้าทายใจให้คิดและจัดให้มีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเองมีกิจกรรมสนับสนุนให้สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมีกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ผล (กรมวิชาการ 2551: 4) รวมทั้งยังเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ครูเป็นผู้คอยชี้แนะให้กิจกรรมบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จึงเป็นการจัดการเรียนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและการสรุปความที่มีกระบวนการสร้างแผนภูมิความรู้และการเขียนสรุปความมาใช้สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียงลำดับขั้นตอนข้อมูล เพื่อสร้างความหมายจากบทอ่านให้เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลผลเข้าใจง่าย และสามารถใช้เป็นตัวแทนของบทอ่านได้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีวิจารณญาณและช่วยให้การเรียนรู้ด้านภาษาประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนรู้เข้าใจในความคิดรวบยอดของเนื้อเรื่องในบทเรียน ผ่านกระบวนการระบุเนื้อเรื่องที่อ่าน มีการใช้คำถามล่วงหน้าเพื่อต้องการคำตอบว่าสาระสำคัญที่ต้องการรู้และเข้าใจจากการอ่านคืออะไร หรือสาระที่สนใจคืออะไร และจะได้รับรู้คำตอบโดยวิธีการใด สุดท้ายก็จะสะท้อนผลว่าข้อมูลความรู้ที่ได้รับเป็นคำตอบนั้น มีความเพียงพอหรือยัง และเขียนเป็นข้อสรุปด้วยเหตุผลและแบบแผนการคิดที่น่าสนใจซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจที่เป็นระบบเชื่อมโยงกับกระบวนการแก้ปัญหา และการค้นหาคำตอบที่ดีและยอมรับได้ ส่งผลให้ผู้เรียนสนใจในเรื่องที่อ่านเพิ่มขึ้นตามมา (Jared and Jared 1997: 26; Manderville 1994: 679) จากเงื่อนไขปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของช่อเอื้อง รัตนวงศ์ (2548: 55-73) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL-Plus มีค่าเท่ากับ 79.13/77.94

2. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.1 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.4658 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 46.58 ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกกลวิธีที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้การอ่านมีจุดมุ่งหมาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วางแผนควบคุมและปรับปรุงกระบวนการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง จึงมีผลทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการอ่าน สามารถเรียนรู้จับใจความสำคัญได้เร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากง่ายขึ้น สามารถจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้คาดเดาคำถามที่พบในแบบทดสอบและไม่จำเป็นต้องกลับไปทบทวนอีกครั้ง เพราะสามารถสรุปใจความสำคัญทุกประเด็นไว้ด้วยการจดบันทึก และยังช่วยให้อ่านได้เร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องใช้เวลานานเมื่อมีการฝึกอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากวิธีการเรียนรู้แบบ SQ4R ประกอบด้วย หลายกลวิธีที่จะช่วยพัฒนาให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ได้แก่ การสำรวจ การตั้งคำถาม การอธิบายคำตอบ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเข้าใจผู้เรียน ด้วยการทบทวนที่มีขั้นตอนในการเรียนที่เป็นระบบชัดเจน โดยแต่ละขั้น จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดทุกกระยะ ถ้าแสดงความคิด นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีอิสระในการคิดทั้งกลุ่มและรายบุคคล การตั้งคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กลวิธี เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการอ่านเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของ Afiesimama (2011: 14) ที่เชื่อว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่ประกอบด้วย กิจกรรมสำคัญในขั้นสุดท้าย ได้แก่ การปรับเนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่านในลักษณะการสร้างประเด็นปัญหาหรือคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด และเสนอมุมมองความเห็นในแง่มุมอื่น คล้ายกับการสะท้อนความคิดเห็นเหตุการณ์ที่เรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น เสมือนกับใช้กิจกรรมการสืบเสาะความรู้ควบคู่กับการสะท้อนความคิด เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในบทเรียน และเสริมสร้างประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้สร้างและสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นระหว่างเรียน และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในเหตุการณ์ชีวิตจริง นำไปสู่กระบวนการใช้การคิด และคิดแก้ปัญหาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะการปฏิบัติกิจกรรมผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนในประเด็นสำคัญ และบันทึกช่วยสร้างความเข้าใจในสาระประเด็นที่เป็นความคิดรวบยอด และนำไปใช้อธิบายหรือบรรยายให้ผู้อื่นได้เข้าใจรับรู้ตามไปด้วย (ทิศนา ขวมนน 2545: 23) จากเงื่อนไขปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ มีดัชนีประสิทธิผลในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาณี โสโธ (2554: 116)

ที่พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6504 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 65.04

2.2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.5569 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.69 ที่ปรากฏ ผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องจาก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่าน เชื่อมโยงไปสู่ทักษะ การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่คิด วิธีการคิด การตรวจสอบความคิดของตนเองและสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิดของตน โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึก ให้ตระหนักในกระบวนการสร้างความเข้าใจตนเอง มีการวางแผนระบุเป้าหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ตลอดการจัดระบบข้อมูลความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้แบบ KWL ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ K (What you know) เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ในเรื่องนั้น ๆ ก่อนเรียน W (What you want to know) เป็นขั้นตอนที่ตรวจสอบว่าผู้เรียนต้องการรู้อะไรเพิ่มเติมบ้าง และจะเรียนรู้เรื่องเหล่านั้นได้อย่างไร และ L (What you have learned) เป็นขั้นตอนที่ตรวจสอบว่าผู้เรียน เกิดการเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง (ทิตินา แหมมณี 2545: 18-19) รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus นั้นมุ่งให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีกระบวนการกำกับตรวจสอบและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเงื่อนไขการเรียนรู้ บ่อยครั้งที่กิจกรรมการเรียนรู้สนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ ในบทเรียนของตนตามที่ตนเองคิดออกแบบวางแผนกิจกรรม โดยผู้สอนอาจจะต้องแนะนำให้ผู้เรียนคิดก่อนว่าตนเอง ต้องการเรียนรู้อะไร และจะเลือกใช้กลวิธีที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ให้สามารถรับรู้เข้าใจความรู้ พื้นฐานสำหรับใช้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ซึ่งบางครั้งอาจจะต้องใช้กลุ่มเพื่อนเข้าช่วยสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจ และสร้างสรรค์กลวิธีการค้นหาคำตอบที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้ควบคู่กับกิจกรรมการอธิบาย ประกอบการใช้ชาร์ตแสดงข้อมูลของผู้สอนด้วยก็ได้ โดยการนำเสนอสาระสำคัญของสิ่งที่ต้องการรู้และสิ่งที่รู้ แล้วเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการค้นหาล้างใหม่ ซึ่งอาจสร้างโอกาสที่ต้องการให้ผู้เรียนค้นหาโครงสร้างความรู้ใหม่ ด้วยแนวทางที่ผ่อนคลาย (Xu 2010: 183)จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ KWL-Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีดัชนีประสิทธิผลในระดับค่อนข้างสูง ดังปรากฏ ในผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญา ยินติฉาย (2555: 113) ที่พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.5694

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องมาจากกระบวนการ เรียนรู้ทั้งสองแบบ ที่นำมาใช้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม มีลักษณะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ที่ใกล้เคียงกันหรือไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะความสามารถหรือทักษะด้านการอ่าน การเขียนและเจตคติต่อการเรียน ของผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบแผนต่างก็ให้ความสำคัญกับการอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจในสาระสำคัญ

และบริบทเนื้อหาเรื่องที่อ่าน การฝึกเขียนประโยคข้อความเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจในมุมมองที่แตกต่าง และน่าสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างลุ่มลึก สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของเนื้อหาข้อมูลแต่ละประเด็น ในบทเรียน ส่งผลให้การเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนไม่น่าเบื่อ และสนใจให้มีความรู้สึกรักอยากเรียนมากขึ้น อันเป็นเงื่อนไขส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของแนวคิดกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแบบ เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการเรียนรู้ด้านการอ่านอย่างมีขั้นตอน และเป็นระบบทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน สามารถจดจำใจความสำคัญของเรื่องและผู้เรียนมีความคงทนในเรื่องที่อ่าน ซึ่งนักเรียนจะใช้เวลาพยายามในการหาความหมายจากสิ่งที่อ่าน โดยใช้ขั้นตอนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหรือความรู้จากประเด็นสถานการณ์ที่จัดให้เรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนจะเข้าใจในสถานการณ์ที่เรียนตามแนวทางการสืบเสาะและสร้างความรู้ด้วยตนเอง หากผู้สอนได้ออกแบบสถานการณ์ การเรียนที่น่าสนใจและสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมของผู้เรียนด้วยแล้ว ย่อมจะช่วยจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบมากขึ้น รวมทั้งความสามารถในการจดจำเนื้อหาความรู้นอกเหนือจากการเข้าในบทเรียนดังกล่าว (Afiesimama 2011: 85) ขณะที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มุ่งให้ความสำคัญกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน ที่ผสมผสานกันระหว่างการอ่าน และการเขียน ที่เห็นว่าเป็นทักษะทางภาษาที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดกับผู้เรียนพร้อมกัน ซึ่ง Carr and Ogle (1987: 626-631) ได้อธิบายหลักการสำคัญของกลวิธีแบบแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนภาษาไว้ว่า กิจกรรมการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจแบบ KWL ประกอบด้วยขั้นกิจกรรมก่อนอ่าน ขั้นระหว่างอ่าน และขั้นหลังอ่าน โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ได้นำทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิมเข้ามาเชื่อมโยงในการเรียน โดยในขั้นก่อนอ่าน เป็นการกระตุ้นพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ขั้นระหว่างอ่านเป็นกิจกรรมที่ครูแบ่งบทอ่านเป็นสองส่วน ส่วนแรกครูอ่านเป็นแบบอย่างก่อน ส่วนแบบที่สองเป็นส่วนที่นักเรียนอ่าน และขั้นหลังอ่านเป็นการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านมากขึ้น ประกอบกับวิธีการดังกล่าวเป็นการอ่านที่ทำให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิม หรือสิ่งที่นักเรียนรู้ (Know) มาบ้างแล้ว เชื่อมโยงกับสิ่งที่นักเรียนอยากรู้เพิ่มจากสาระที่นักเรียนอ่าน (Want to Know) ในระหว่างที่นักเรียนอ่านและหลังการอ่านนักเรียนรู้อะไรจากการอ่าน ซึ่งจะสัมพันธ์กับการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ เพราะนักเรียนต้องใช้โครงสร้างความรู้เดิม เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น จะเห็นว่าเป็นลักษณะของการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการเรียน ทำให้การเรียนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน นอกจากนั้นยังเป็นกระบวนการที่แสดงและเสนอความคิดรวบยอดด้วย แผนภูมิความรู้ที่เป็นรูปธรรม โดยจัดทำผังความคิดแสดงความสัมพันธ์ความหมายและโครงสร้างเรื่องที่อ่าน เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จะเน้นความเข้าใจในการอ่านเป็นหลัก และให้นักเรียนสามารถแสดงความเข้าใจจากเรื่องที่อ่านได้ด้วยการพูดสรุปความในตอนท้ายหลังจากเสร็จสิ้นการเขียนแผนภูมิความหมาย ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการอ่านและการเขียนได้สำเร็จ เช่นกัน จากเหตุผลและเงื่อนไขดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรม

การเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครูศึกษาและทำความเข้าใจกลวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนจะนำไปใช้กับนักเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนเนื่องจากนักเรียนอาจจะไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรทำความเข้าใจและอธิบายขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ชี้แจงขั้นตอน ข้อตกลง ข้อปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ สำเร็จ และมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนำเสนอ เมื่อนักเรียน คัดเอา หรือให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน ครูควรบันทึกความคิดเห็นต่าง ๆ ของนักเรียนบนกระดานไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะถูกหรือผิดก็ตาม จะทำให้ผู้เรียนตื่นตัว กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เนื่องจากมีความรู้สึกว่าเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.3 ในการจัดกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ กิจกรรมขั้นตั้งคำถามครูควรคอยช่วยเหลือชี้แนะ และให้กำลังใจนักเรียนอย่างใกล้ชิดเพื่อนักเรียนจะได้เกิดความมั่นใจ เนื่องจากนักเรียนจะกังวลเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ในการตั้งคำถามมากเกินไปจนไม่กล้าที่จะตั้งคำถาม ใจความสำคัญที่ต้องการรู้ แสดงถึงการอ่านแล้วเกิดความเข้าใจ

1.4 การเลือกบทอ่านควรให้เหมาะสมกับระดับชั้น ไม่ควรยาวจนเกินไป และควรจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรภาษาอังกฤษ และบทอ่านควรมีหลากหลายเพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจในการอ่านของนักเรียน

1.5 ครูผู้สอนควรแจ้งผลการทำกิจกรรมหรือการทดสอบให้แก่ นักเรียนทราบทันที เพื่อให้ นักเรียนทราบผลงานของตนเองและผลงานของกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และสร้างแรงจูงใจ และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

1.6 ครูผู้สอนต้องคอยให้กำลังใจและควรมีการเสริมแรงให้กับนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูจะต้องให้ความสนใจและดูแลอย่างใกล้ชิด หาโอกาสยกย่องชมเชย ซึ่งจะทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ในวิชาอื่น ๆ ในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบSQ4R และการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ไปใช้ในระดับอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยว่าเหมือนหรือต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ

2.4 ควรนำวิธีการวิจัย ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนทุกระดับชั้น

2.5 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบSQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ไปทดลองใช้กับนักเรียนหลาย ๆ โรงเรียน เพื่อจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กัญญา อินตียาย. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธี KWL Plus. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

เขาวไร่ศึกษา, โรงเรียน. แผนพัฒนาวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2555. มหาสารคาม: โรงเรียนเขาวไร่ศึกษา, 2555.

———. แผนพัฒนาวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2555. มหาสารคาม: โรงเรียนเขาวไร่ศึกษา, 2556.

ช่อเอื้อง รัตนวงศ์. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค KWL-Plus. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

ทดสอบทางการศึกษา, สำนัก. ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET). (ออนไลน์) 2556 (11 เมษายน 2556) จาก<<http://www.niets.th>>.

ทัตพร เกตุถนอม. การอ่านปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL-Plus. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรี, 2547.

- ทีศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R. (ออนไลน์) 2556 (4 สิงหาคม 2554) จาก <http://kotoknow.org>.
- บัญชาอึ้งสกุล. “การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หลักการ ทักษะ และการปฏิบัติการ,” วารสารวิชาการ. 5, 7 (กรกฎาคม, 2545): 52-70.
- ปรารถนา ปวงนิม. รายงานผลการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิธีการสอนในสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ อ 33101 ของนักเรียนโรงเรียนปทุมธานี “นันทบุรีบำรุง”. ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2554.
- พีระพงษ์ สุขแก้ว. การจัดการความรู้ทางภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: ประชาสัมพันธ์, 2548.
- ภาษาอังกฤษ, สถาบัน. แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., 2553.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2552.
- เรวดี หิริญ. สอนอย่างไรเด็กจึงจะอ่านภาษาอังกฤษให้เข้าใจในแนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- . แนวคิดและเทคนิควิธีสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วลัยพร แสงนภาพร. “การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ.2558,” บริหารการศึกษาบัวบาน. 12, 2 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม, 2555): 24-28.
- วิชาการ, กรม. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว, 2551.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.
- สุดธิดา กิตยานุรักษ์. การใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- สุภาณี ไสโท. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL PLUS กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2554.
- Afiesimama. Teacher-As-Researcher: Making a Difference Through Laying a Solid Foundation. A Dissertation for The Degree Doctor of Education. University of Houston, 2011.

- Carr, Eileen and Ogle, Donna. "K-W-L plus: A strategy for comprehension and Summarization," **Journal of Reading**, 56, 6 (April 1987); 626-631.
- Flavell, J.H. "Metacognition and Cognitive Monitoring: A New Area of Cognitive Developmental inquiry," **American Psychologist**. 34, 10 (October 1979): 906-911.
- Jared, Elizabeth J. and Jared, Alva H. "Launching into Improved Comprehension: Integrating The KWL Model into Middle Level Courses," **The Technology Teacher**. 24-31; March, 1997.
- Mandeville, Thomas F. "KWLA: Linking The Affective and Cognitive Domains." **The Reading Teacher**. 47, 8 (1 May 1994); 678-680,
- Oxford, Rebecca. And Shearin, Jill. "Language Learning Motivation: Expanding the Theoretical Framework," **Modern Language Journal**. 78, 1 (Spring 1994.): 12-18.
- Robinson, Francis P. **Effective Study**. New York: Harper and Brothers, 1961.
- Xu, Shelley Hong. **Teaching English Language Learners: Literacy Strategies and Resources For K-6**. New York: The Guilford Press, 2010.

การพัฒนาแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Development Model of School Lunch Project for Sustainable Administration in Basic Education

เสมอ สร้อยคำ¹

เสาวณีย์ สิกขบัณฑิต²

ปัญญา แก้วกียูร³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลสภาพและแนวทาง จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 379 คน ศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 4 แห่ง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาয়ร่างการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 379 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกรายการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ และแนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวัน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

³ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงานและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมและการปรับปรุง 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย โอกาสการเข้ารับบริการโครงการอาหารกลางวัน ภาวะโภชนาการของนักเรียนและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืน, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research is integrated with Qualitative Research and Quantitative Research. The purpose of this research to develop the model of school lunch project for sustainable administration in basic education. The specific purposes including are 1) For study the condition and the management approach of the school lunch project for sustainable administration in basic education 2) For formatting the model of school lunch project for sustainable administration in basic education 3) For evaluation the model of school lunch project for sustainable administration in basic education

The operation of research is divided 3 steps including 1) To study in the condition and the management approach in school lunch project for sustainable administration; analysis and synthesis from the related research documents and collected data. The sample group is 379 school's directors, 4 best practices in school lunch project and 9 experts 2) Drafting and checking the of the model from the first step by 9 experts conversation in group 3) Evaluation the suitability and feasibility of model from 379 school's directors in Office of the Basic Education Commission by questionnaire. The collected data were analyzed by using arithmetic mean and standard deviation

The results of the research revealed that:

1. The condition of school lunch project administration in basic education found the high level all of items. When was considering each side, it was found that the sample group focused on the products the most, the second production input factor, the third the focused

on the methodology and they focused the least on context. The management approach of the model including context, input factor, methodology, and products.

2. The model of school lunch project administration in basic education including context are basic education boards, school's directors, teachers and school lunch project administration

3. The evaluation is the model of school lunch project administration in basic education can use in high level and feasibility is the most level

Keywords: Development model of school lunch project for sustainable, Administration in basic education

บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีความห่วงใยในด้านสุขภาพอนามัยที่ควร จะสมบูรณ์แข็งแรงและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 3 ระบบการศึกษาในมาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ฯลฯ และในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในมาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและในหมวด 1 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เด็กวัยเรียนเป็นช่วงที่มีการพัฒนา การเจริญเติบโตทั้งความสูงและขนาดของร่างกาย การส่งเสริมให้ได้รับสารอาหารที่เหมาะสม เด็กจะสามารถ เจริญเติบโตและพัฒนาการได้เต็มศักยภาพ การขาดสารอาหารในวัยนี้จะมีภาวะขาดโปรตีนที่มี คุณภาพ พลังงาน ธาตุเหล็ก แคลเซียม และไอโอดีน ซึ่งเป็นสาเหตุให้โตช้า ตัวไม่สูง ป่วยบ่อย ความสามารถในการเรียนรู้ด้วย ส่วนอีกกลุ่ม คือ การได้รับสารอาหารบางชนิดมากเกินไป โดยเฉพาะไขมันขณะเดียวกันกลับได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ต่อสุขภาพอย่างใยอาหารจากผัก-ผลไม้ไม่พอ เราจะพบเด็กอ้วนเพิ่มขึ้นและพบการเป็นโรคเบาหวาน ซึ่งเกิดจาก ความอ้วนในเด็กที่มีอายุน้อยลง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้รับสารอาหารในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการ ของร่างกาย เพื่อการเจริญเติบโตและสุขภาพที่ดี และในระยะยาวยังเป็นการช่วยป้องกันโรคภาวะไขมันสูงในเลือด โรคหัวใจ ขาดเลือด เบาหวาน ความดันโลหิตสูงและโรคกระดูกพรุน เป็นต้น โครงการอาหารกลางวันจึงมิใช่ มีบทบาทเพียงการช่วย ให้เด็กมีอาหารกลางวันกินทุกคน ทุกวัน เท่านั้น แต่ควรมีบทบาทในการสร้างเสริม การบริโภคนิสัยที่เหมาะสมให้เป็น ภูมิคุ้มกันตนเองได้ (อุไรพร จิตต์แจ้ง 2555: 2)

จากความจำเป็นและความสำคัญของอาหารที่มีต่อประชากรในวัยเรียนดังกล่าว รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย จึงได้ตระหนัก และให้ความสำคัญของการได้รับสารอาหารที่มีคุณค่ามีประโยชน์ตามหลักโภชนาการ ตลอดจน มุ่งที่จะแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้รับอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ

ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเรียน ระดับประถมศึกษา จึงกำหนดให้มีการจัดโครงการอาหารในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น โครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี พ.ศ.2495 ในปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นต้องมีการพัฒนาประเทศอย่างจริงจังและได้เร่งให้มีการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ให้รอดพ้นจากภาวะทุพโภชนาการ โดยตราพระราชบัญญัติกองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 ขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 42 ฉบับวันที่ 8 เมษายน 2535: 50-58) โดยมีเป้าหมายโครงการอาหารกลางวัน คือ ให้นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีคุณค่าทางโภชนาการ รับประทานทุกวันตลอดปี แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญกับปัญหาการขาดสารอาหารในเด็ก และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดให้มีพระราชบัญญัติกองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวัน และได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อโครงการดังกล่าว ตั้งไว้ที่กระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากยังมีนักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันไม่เพียงพอและขาดสารอาหาร จากผลการศึกษาของณรงค์ สายวงศ์ (2557: 1) พบว่า ข้อมูลการเฝ้าระวังติดตามการเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6-12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด ของกรมอนามัย ปี 2555 พบว่า นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม โดยคาดว่าในปี 2558 เด็กปฐมวัย 1 คน ใน 5 คน และนักเรียน 1 คน ใน 10 คน จะมีภาวะอ้วน ซึ่งสอดคล้องกับ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข 2555: 6) พบว่า ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ในปี 2553-2554 มีแนวโน้มของภาวะอ้วน และภาวะอ้วนอันตรายเพิ่มมากขึ้น

จากเหตุผลข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะทำได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งให้การส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความตระหนัก และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะเป็แนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพที่สามารถดำเนินการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อให้นักเรียนได้มีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีภาวะทางโภชนาการที่ดีพร้อมในการพัฒนาศักยภาพและเป็นพลเมืองซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

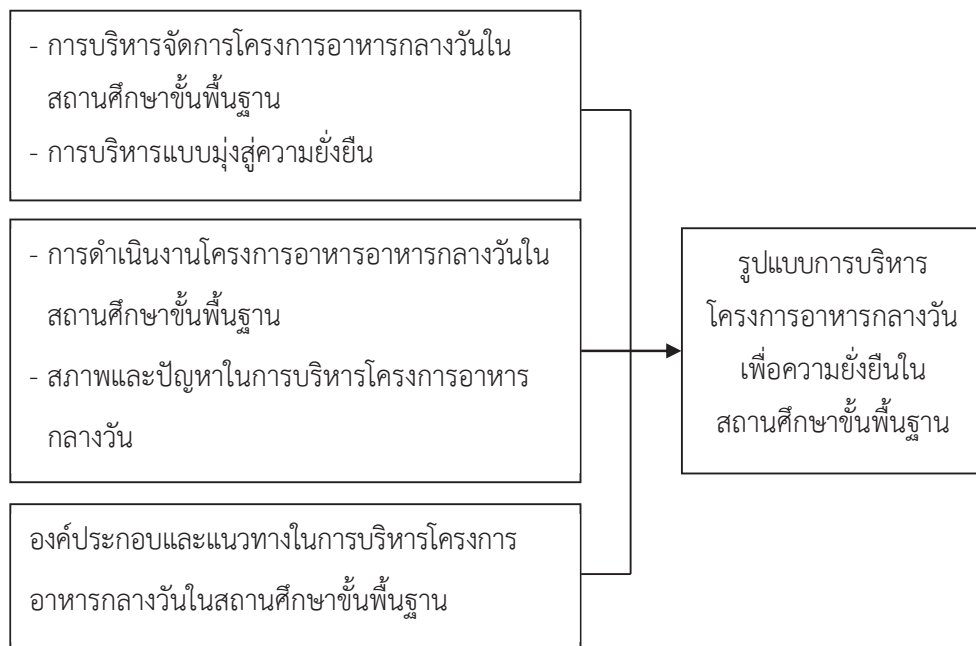
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การสำรวจจาก แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28,320 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608) (Simple Random Sampling) จำนวน 379 คน ได้มาโดยการสุ่มตามสัดส่วน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28,320 คน โดยคิดสัดส่วนตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล การบริหารจัดการในระดับประเทศ หรือเป็นสถานศึกษาที่ได้ผ่านการประเมินหรือเข้าร่วมโครงการ “โรงเรียน ต้นแบบโครงการอาหารกลางวัน” และผู้บริหารของสถานศึกษามีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปรวมทั้ง ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแห่งนั้นอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยคัดเลือกสถานศึกษาที่มี คุณลักษณะตามเกณฑ์ ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ จำนวน 4 โรงเรียน 4 ภูมิภาค

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นการยกร่างและตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพและแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ร่องรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบร่องรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการตรวจสอบร่องรูปแบบเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารและการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากรหรือการรับผิดชอบแนวโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษา และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 3 เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่กำกับดูแล มีบทบาทและ/หรือมีประสบการณ์ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาแห่งนั้นไม่น้อยกว่า 10 ปี จนได้รับการยอมรับจากชุมชนและเป็นโรงเรียนต้นแบบโครงการอาหารกลางวัน ภูมิภาคละ 1 คน จำนวน 4 คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการนำการประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบประเมิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28,320 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608) (Simple Random Sampling) จำนวน 379 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28,320 โรงเรียน โดยคิดสัดส่วนตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ในการนำรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงานและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมและการปรับปรุง 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย โอกาสการเข้ารับบริการโครงการอาหารกลางวัน ภาวะโภชนาการของนักเรียนและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก และด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แนวทางการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษาดำเนินงานบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนต่าง ๆ ทำให้สามารถวิเคราะห์สภาพที่เกิดขึ้นจริงกับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และนำปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นไปแสวงหาแนวทางในการแก้ไขจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีทำให้มองเห็นองค์ประกอบ บุคลากรต่าง ๆ ที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีขั้นตอน กระบวนการที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และต้องจัดบริการอาหารกลางวันให้แก่เด็กอย่างเสมอภาคสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริศักดิ์ สุนทรไชย และคนอื่น ๆ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยการจัดโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี : กรณีศึกษา 2 โรงเรียนในอำเภอบางกรวย เพื่อปรับปรุงคุณภาพทางโภชนาการของอาหารที่จัดโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่า ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ผู้ปกครองควรมีบทบาทสำคัญในการดูแลอาหารมื้ออื่นของนักเรียนที่กำลังเติบโต ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถสนับสนุนงบประมาณและอาหารแก่โครงการ เพื่อโภชนาการที่ดีของเด็กวัยเรียนและสอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและปฏิบัติการอาหาร

(The Food Research and Action Centre 2015: 5) ได้ทำการค้นคว้าวิจัย เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงนโยบาย ในการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการในนักเรียน โดยจากการศึกษาได้ระบุถึงนักเรียนที่มีสิทธิเข้าร่วมโครงการ อาหารกลางวันในโรงเรียนแห่งชาติ โดยนักเรียนทุกคนสามารถเข้าร่วมโครงการเพื่อได้รับอาหารกลางวัน

2. รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงานและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมและการปรับปรุง 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย โอกาสการเข้ารับบริการ โครงการอาหารกลางวัน ภาวะโภชนาการของนักเรียนและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางที่เกิดขึ้นจริงเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบ รวมทั้งได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในร่างรูปแบบฯ ทำให้รูปแบบเกิดความถูกต้องและเกิดความ สมบูรณ์ นอกจากนี้ร่างรูปแบบฯ ยังได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือ มีประสบการณ์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงร่างรูปแบบฯ จึงส่งผลให้ได้รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความ ยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งสอดคล้องกับจุฑารัตน์ ศรีใส (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการ พัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนด้วยเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนบ้านตาวัว ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการบริหารโรงเรียน ปัจจัย การบริหาร กระบวนการพัฒนา และกิจกรรมพัฒนา ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผลการตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดผลดี ในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ครูและชุมชน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการโครงการอาหาร กลางวัน พฤติกรรมการดูแลอาหารของผู้ปกครอง พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียน และระบบสุขภาพ อาหารและโภชนาการซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ จากการพัฒนาโครงการอาหารกลางวัน ทำให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประกอบอาหารทุกวัน นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ ส่งผลดี ต่อสุขภาพ ทำให้ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

3. รูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการ ดำเนินตั้งแต่การศึกษาสภาพและปัญหาพร้อมทั้งแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับปัญหาและ ต้องการแสวงหาแนวทางในการดำเนินงานที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหามองเห็นว่าเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ โดยได้มีโอกาสเข้าร่วมดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอนจึงทำให้มองเห็นความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพบูลย์ มีศิลป์ (2558: 51) ได้ทำการประเมินผลการกำกับ ดูแลโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนในโรงเรียนประถมศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ

โดยผลการวิจัย พบข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการประกอบอาหารจะทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ ส่งผลดีต่อสุขภาพ ทำให้ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และหากผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานก็จะสามารถแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดความยั่งยืนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และการบริหารโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงานและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมและการปรับปรุง 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย โอกาสการเข้ารับบริการโครงการอาหารกลางวัน ภาวะโภชนาการของนักเรียนและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสูงควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปขับเคลื่อนและนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังตามองค์ประกอบและขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กนักเรียนได้รับอาหารกลางวันอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ ลดปัญหาทุพโภชนาการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันเพื่อความยั่งยืนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ศรีไสว. การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนด้วยเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านดาวัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, 2550.
- ไพบุลย์ มีศิลป์. การประเมินผลการกำกับดูแลโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนในโรงเรียนประถมศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, 2558.
- ศรีศักดิ์ สุนทรไชย และคนอื่น ๆ. การจัดโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี : กรณีศึกษา 2 โรงเรียนในอำเภอบางกรวย. กองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี, 2549.
- อุไรพร จิตต์แจ้ง. การพัฒนาแนวทางการบริโภคอาหารเพื่อภาวะโภชนาการที่ดีของผู้สูงอายุ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพฯ: มปพ, 2555.

Office of Evaluation. **WFP Cambodia School Feeding 2000-2010: A Mixed Method Impact Evaluation.** Phnom Penh: World Food program.,2010.

The Food Research and Action Centre. **National School Lunch Program: Trends and Factors Affecting Student Participation.** Washington DC: The Food Research and Action Centre,2015.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมี
วิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้
ประกอบสถานการณ์จำลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing a Learning Activity for Economic Content Strand Based on Inquiry
Approach Combined with Simulation Strategy to Promote on Critical
Thinking and Self-Directed Learning of Prathomsuksa 5 Students

จุฑามาศ จันใต้¹

อภิษฎา โพธิ์सान²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลองของนักเรียน ในประเด็นต่อไปนี้ 3.1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน และ 3.2) ศึกษาผลการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 29 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาสีนวน จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง จำนวน 10 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ 4) แบบประเมินการนำตนเองในการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ และ 5) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์แนวคิดการสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง และระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาการคิดอย่างมี

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิจารณ์ญาณในระดับค่อนข้างน้อย และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รวมทั้งครูผู้สอนยังต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในด้านดังกล่าวให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีการนำตนเองในการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มสาระอื่น ผ่านการสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขึ้น ประกอบด้วย 1) การเร้าความสนใจและการนิยามสถานการณ์ 2) การรวบรวมข้อมูลและคาดคะเนคำตอบ 3) การตรวจสอบและอธิบายข้อมูล และ 4) การลงความเห็นและนำไปใช้

3. ผลการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏดังนี้

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคุณลักษณะการนำตนเองในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ, การนำตนเองในการเรียนรู้, แนวคิดสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study the current state and needs for learning management to promote on critical thinking and self-directed learning of Prathomsuksa 5 students, 2) to develop learning management based on applying of inquiry approach combined with simulation strategy, to promote on critical thinking and self-directed learning of students, 3) study for the effects of learning management based on applying of inquiry approach combined with simulation strategy as follows; 3.1) to compare critical thinking of the students between before and after providing of learning management based on applying of inquiry approach combined with simulation strategy, 3.2) to study for self-directed learning of students at after learning with that learning management. The target group of studying for the based-line information to develop learning management consisted of 29 teachers, who concerned with learning management in social studies, and target group of research participants was group of 18 Prathomsuksa 5 students from Ban Nasrinuan school, Muang district, Mahasarakham province, in the first semester of the academic year of 2015, which was obtained by cluster random sampling technique. The research instruments were comprised of: 1) the teachers' questionnaire for studying about current state and needs in leaning management of social studies to promote on critical thinking and self-directed learning of students , 2) plans for learning management

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายสำคัญเพื่อเตรียมบุคคลออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ และมีความพร้อมด้านทักษะสูงในการเรียนรู้ การปรับตัว และต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้อยู่เสมอ การจัดการเรียนรู้ในหลายประเทศได้ศึกษาและเน้นในเรื่องของการพัฒนาการคิดของผู้เรียน ให้พัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ ทั้งในด้านสติปัญญา ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความเป็นผู้มีคุณธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับจึงได้เสนอการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นระบบมีเหตุผล มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ (สมุน อมรวิวัฒน์ 2542: 6-7) การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการฝึกกระบวนการคิด การจัดการความคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติทำได้และคิดเป็น เน้นการพัฒนาการคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และแสดงความคิดเห็น ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีแนวคิดยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพให้รู้จักคิด อย่างมีเหตุผล ใฝ่รู้และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งความรู้มากมายที่จะให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิต ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกัน ในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ ถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี ของประเทศและสังคมโลก สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์เป็นสาระที่มีความสำคัญในเรื่องของการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 71-72)

จากผลการประเมินภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ส่วนใหญ่อยู่ระดับปรับปรุง ซึ่งจากรูปผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา ครั้งสุดท้ายของสถานศึกษา จำนวน 17,562 แห่ง มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 11.10 ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (มีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป) ซึ่งเป็นผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 14 มาตรฐาน โดยภาพรวมเห็นว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ในมาตรฐานที่ 14 ประสพผลสำเร็จน้อยมาก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2554: 1) ประกอบกับ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และรายงานการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนบ้านนาสีนวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ผ่านมาพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนยังมีปัญหาอยู่ กล่าวคือ ยังไม่สามารถนิยามปัญหา ตั้งระบุมสมมติฐาน ตัดสินข้อมูลและสรุปอ้างอิงได้ ขาดทักษะการคิดอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบขาดความรอบคอบ ในการคิด ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากในบทเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ (โรงเรียนบ้านนาสีนวน 2555: 2-3)

การพัฒนาความสามารถทางการคิดนั้น ควรเน้นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เพราะเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น

เป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยศึกษาข้อมูลหลักฐานเพื่อจำแนกข้อมูลว่าข้อมูลใดคือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐาน เพื่อหาสาเหตุ ปัญหาและค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ให้ได้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะนำไปสู่การคิดตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การกระทำและความเชื่อมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและกัน บุคคลจะกระทำหรืองดกระทำสิ่งใด ย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้นแต่สิ่งที่สำคัญอันดับแรก คือ การคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีเหตุผล ประกอบการตัดสินใจว่าควรเชื่อ ควรปฏิบัติ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น เป็นการคิดอย่างมีเป้าหมาย การตัดสินใจจะกำกับด้วยตนเองโดยขึ้นอยู่กับเหตุผลที่พิจารณาจากหลักฐาน เนื้อหาสาระ แนวคิด วิธีการและกฎเกณฑ์ สนับสนุนที่น่าเชื่อถือ (สายพิน แก้วงามประเสริฐ 2551: ออนไลน์) ประกอบกับ Paul (1993: 462) ที่เห็นว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถในการคิดเพื่อเสริมสร้างให้การคิดของบุคคลมีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบุวิธีการ และแนวทางการลงความเห็นที่สอดคล้องกันเพื่ออธิบายในประเด็นข้อแตกต่างในเหตุการณ์ข้อมูล สำหรับใช้สรุปสาระสำคัญในสิ่งที่ตนมีความเชื่อและนำไปปฏิบัติ ผ่านการใช้เกณฑ์ประเมินคุณภาพการคิดด้วยตนเอง อีกทั้ง Fisher and Scriven (1997: 20-21) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามกรอบแนวคิดการประเมินไว้ว่า เป็นทักษะการคิดและการแปลความหมายเพื่อปฏิบัติ ที่ใช้การประเมินด้วยการสังเกตและการสื่อสาร การใช้ข้อมูลข่าวสารและการเสนอข้อโต้แย้งที่นำไปสู่การคิดและปฏิบัติที่เหมาะสมกับเกณฑ์ประเมินการคิดในบริบทที่เกี่ยวข้อง

การนำตนเองในการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนที่ควรส่งเสริมให้รักการเรียนรู้ ชอบศึกษาความรู้ และตื่นตัวกับสิ่งใหม่รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น สะแสแสวงหาความรู้ มีวิจารณญาณ เลือกตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล คิดจินตนาการ ประเมินสถานการณ์ เกาติตสถานการณ์ รู้จักซักถาม ค้นหา คำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมายเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้อย่างมีความสุข (อารี พันธมณี 2545: 15) ลักษณะสำคัญในการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการสร้างความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การทำกิจกรรมเพื่อค้นหาความรู้ เช่น การค้นคว้าเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ การพบปะบุคคล การเลือกเสริมและกำหนดแผนการเรียนรู้ การประเมินผล การเรียนรู้ กิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นด้วยตนเอง จะโดยได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม (Knowles 1975: 18) นอกจากนี้การนำตนเองในการเรียนรู้ ยังเป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่สร้างศักยภาพในการนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ เป็นคุณลักษณะที่พบเห็นในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ในสังคมไทยยังมีพื้นฐานความรู้ที่อ่อนแอ ไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ยังไม่สนใจใฝ่เรียนรู้ ไม่นิยมอ่านหนังสือเหมือน คนต่างชาติที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้วยการนำหนังสือติดตัวไปอ่านในทุกสถานที่ทุกเวลา หากบุคคลใดไม่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนก็จะกลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันคน ไม่ทันโลก ลำบากต่อการปรับเปลี่ยนตนเอง ให้เข้ากับกระแสโลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และหลากหลายในยุคโลกาภิวัตน์ (วิชาญ อัครวนสกุล 2545: 14) ดังนั้น การนำตนเองในการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และยังเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการคิดขั้นสูงและการใช้เหตุผล

จากปัญหาสำคัญดังกล่าว หากจะพิจารณาถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยตรงนั้นยังไม่มีภาระบ่ว้อย่างชัดเจน เป็นเพียงการประยุกต์

เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ หาความรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องสนับสนุน กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) เป็นแบบการเรียนรู้ที่นำมาใช้กับการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับที่พัฒนาขึ้นตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้น และตรวจสอบค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและจัดเก็บเป็นข้อมูลความรู้ไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์เผชิญหน้า (พจนานามะกรุดินทร์ 2550: 71) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สิ่งที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาปลูกฝังให้เด็กคิดแก้ปัญหาเป็น และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ยังเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางความคิด เพื่อค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาได้เอง อีกทั้ง ผู้เรียนยังมีโอกาสได้ฝึกคิดและปฏิบัติ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและเกิดความรู้ที่คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ สามารถจดจำและนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ปัญหาใหม่ได้อีกด้วย อีกทั้ง Glasser (1966, cited in Park 2004: 24) เสนอว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หรือแบบค้นพบ จะสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เงื่อนไขการคิดไตร่ตรองเมื่อเผชิญปัญหา โดยจะคิดเพื่อออกแบบสร้างสรรค์และตรวจสอบวิธี การคิดเพื่อแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบของตน รวมทั้งการประยุกต์ใช้ทักษะการสืบเสาะหาความรู้ให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน รวมทั้ง McCollum (1978, cited in Park 2004: 24) ที่เห็นว่ากระบวนการสืบเสาะหาความรู้จะเริ่มต้นด้วยการใช้ข้อมูลเฉพาะสถานการณ์ การสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในความคิดรวบยอด และการสรุปหลักการความรู้เพื่อใช้อ้างอิงและอธิบายเหตุการณ์ในสถานการณ์อื่นส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานด้วยตนเองและ Jensen (1998: 42) เห็นว่า การสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนในการเรียนรู้บทเรียนตามหลักสูตรจะสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดสร้างผลงานที่หลากหลาย ผ่านการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามคิดแบบแผนการค้นหาคำตอบของปัญหาในมุมมองที่แตกต่างออกไปได้

ขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง จะเป็นแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่มีบทบาท ใช้ข้อมูลสะท้อนความเป็นจริงและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในสถานการณ์นั้น และเป็นข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับความเป็นจริงมาตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เรียนในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และยังเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้สอนจำลองแบบของสถานการณ์จริงมาไว้ในห้องเรียน หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงสภาพจริงมากที่สุด เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ หรือมีส่วนร่วมในสถานการณ์เพื่อแก้ปัญหา อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้าแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปัญหาด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นระบบมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ดังที่ Joyce, Weil, and Calhoun (2011: 378) ได้อธิบายว่า เป็นการเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในสถานการณ์สมมติขึ้น แล้วตัดสินใจและรับรู้ผลที่เกิดจากการกระทำของตน ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้สอนควรประกอบด้วย กิจกรรมการอธิบายของผู้สอนให้ผู้เรียนเข้าใจรายละเอียดของสถานการณ์จำลองที่นำมาใช้ในการเรียน มีการอธิบายและกำกับควบคุมเพื่อจัดให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือแสดงบทบาทในสถานการณ์จริง ด้วยความพยายาม ความสามารถและความตั้งใจ ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจนสำเร็จและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการปฏิบัตินั้นจริง ทั้งรายบุคคลและกลุ่มผู้เรียน นอกจากนี้ควรใช้กิจกรรมการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิดในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ความเป็นไปได้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนที่ถูกต้อง มีโอกาสที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมอภิปรายในสิ่งที่

ปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง เพื่อให้เกิดมุมมองเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง สามารถระบุสิ่งที่ปัญหาหรือความยุ่งยากจากสถานการณ์จำลอง และเข้าใจสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่ต้องการค้นหาคำตอบ

จึงเห็นว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนแบบนำตนเองนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง จึงเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ในตนเอง และยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการถ่ายโอน การเรียนรู้และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด ผ่านการใช้สถานการณ์จำลอง ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการความคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและไม่เกิดแนวความคิดที่ผิดพลาด นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อสนเทศในการค้นคว้าวิจัย และพัฒนาการเรียนรู้อีกในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในประเด็นต่อไปนี้
 - 3.1 เปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง
 - 3.2 ศึกษาพฤติกรรมการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลองหลังเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย ได้นำแนวคิดกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) มาประยุกต์ใช้ประกอบการวิจัย
2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา นาสีนวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 7 โรงเรียน รวม 55 คน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีผลสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ในลำดับที่ 1-3 ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา นาสีนวน จากโรงเรียน 7 โรงเรียน รวมครู 37 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้การสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานานาชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 7 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานานาชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จากการเลือกแบบเจาะจงห้องเรียน จำนวน 2 ห้องเรียนซึ่งแต่ละห้องได้จัดชั้นเรียนแบบคละความรู้ความสามารถ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จาก 7 โรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายนักเรียนที่ใช้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำตนเองในการเรียนรู้ จำนวน 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ

3. เป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเป็นข้อสนเทศในการค้นคว้าวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานานาชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 7 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาสีนวน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นมาตามการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้กระบวนการสืบเสาะประกอบสถานการณ์

จำลอง เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ทั้งหมด 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถ การด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบเขียนตอบสั้น จำนวน 5 ข้อ รวม 20 ข้อ 3) แบบประเมินการนำตนเองในการเรียนรู้ แบบประเมินการนำตนเองในการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูล เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มี 9 ข้อ ตอนที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ผลการทดลองตามความมุ่งหมายการวิจัย โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์คุณภาพกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง วิชาสังคมศึกษา เรื่องเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ผลการประเมินคุณภาพและ ความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ 2) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนของกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการทดสอบความแตกต่าง 3) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนน การนำตนเองในการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนเพื่อศึกษาผลการนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนการวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประชากร กล่าวคือระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในระดับค่อนข้างน้อย และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รวมทั้งครูผู้สอนยังต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ในด้านดังกล่าวให้เป็นระบบ และผู้เรียนมีการนำตนเองในการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มสาระอื่น ผ่านการสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนประกอบด้วย 1) เราความสนใจและการนิยามสถานการณ์ 2) รวบรวมข้อมูลและ คาคะเนคำตอบ 3) การตรวจสอบและอธิบายข้อมูล และ 4) การลงความเห็นและนำไปใช้

3. ผลการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏดังนี้

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคุณลักษณะการนำตนเองในการเรียนรู้ ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนพบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับค่อนข้างน้อย และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ขณะที่ครูผู้สอนยังต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในด้านดังกล่าวที่เป็นระบบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนช้ำนตนเองให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากสภาพการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนในระดับที่เกี่ยวข้องในชั้นเรียนได้มุ่งเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกรอบหลักสูตรเป็นหลัก ส่วนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความซับซ้อนและสนับสนุนให้บรรลุผลสำเร็จได้ค่อนข้างยาก จากข้อมูลผลการประเมินภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั่วไปยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยภาพรวมเห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ประสบผลสำเร็จน้อยมาก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2554: 1)

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดสืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอน ประกอบด้วย 1) เร้าความสนใจและการนิยามสถานการณ์ 2) รวบรวมข้อมูลและคาดคะเนคำตอบ 3) การตรวจสอบและอธิบายข้อมูล และ 4) การลงความเห็นและนำไปใช้ ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากเป็นกระบวนการวิจัยที่ใช้กรอบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ที่เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ สอบถาม จากครูผู้สอน และนักเรียนมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และศึกษาหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียน มาสังเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ด้านดังกล่าวของผู้เรียน ซึ่งเห็นว่าแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้และสถานการณ์จำลอง เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านดังกล่าวให้บรรลุผลได้ ดังความเห็นของ Good and Brophy (1994, cited in Lasley II et al 2002: 142) เห็นว่า การสืบเสาะความรู้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความคิดรวบยอดบนพื้นฐานของความแข็งแกร่งและเชื่อถือได้ ซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเนื้อหาและพัฒนาความสามารถด้านการให้เหตุผล โดยทั่วไปในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจความคิดรวบยอด มักจะให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ใช้คำถามและสำรวจค้นหาคำคิดในสถานการณ์ที่แตกต่าง และการสืบเสาะความรู้ยังต้องการให้ผู้สอนสนับสนุนกระตุ้นผู้เรียนค้นหาเนื้อหาในบทเรียนด้วยการสำรวจ การค้นพบคำตอบและการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ Lawson, Abraham

and Renner (1989, cited in Henson 1996: 75) ได้อธิบายการสืบเสาะความรู้ไว้ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียนประกอบด้วย กิจกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน (Exploration) การแนะนำ ความคิดรวบยอด (Concept Introduction) และการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ดังกล่าว จะจัดให้ผู้เรียนได้อธิบายเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียด ผู้เรียนได้สนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ของตน ผ่านกิจกรรมกลุ่มร่วมมือ รวมทั้งจัดให้ผู้เรียนได้อธิบายและประยุกต์ใช้ความรู้ความคิดรวบยอดในแนวทางที่หลากหลาย อีกทั้งการสืบเสาะความรู้ของ Suchman (1962, cited in Joyce, Weil and Calhoun 2011: 177) ที่ให้ความสำคัญ กับกระบวนการค้นหาคำตอบด้วยวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการได้คำตอบที่เป็นเนื้อหาในบทเรียน ซึ่งผู้สอนจะจัด สถานการณ์แบบปลายเปิดไว้ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนต้องการค้นหาคำตอบควบคู่กับการใช้คำถามและกิจกรรมการสำรวจ หาคำความรู้ โดยที่กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจกรอบโครงสร้างองค์ความรู้ที่เป็นนามธรรมอย่างถ่องแท้

3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำตนเอง ในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวทางการสอนแบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ปรากฏดังนี้

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวทางการสอน แบบสืบเสาะประกอบสถานการณ์จำลอง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด สืบเสาะความรู้ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคุณลักษณะการนำตนเองในการเรียนรู้ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวิจัยแบบกรณีศึกษา หรือการวิจัยเชิงทดลองเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการนำตนเองในการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแบบอื่นสนับสนุน เช่น การใช้ กลุ่มร่วมมือ การเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนโปรแกรม การใช้ปัญหาเป็นฐาน การใช้กิจกรรมโครงงานหรือวิจัยเป็นฐาน รวมทั้ง การศึกษาผลการเรียนที่มีต่อตัวตัวแปรตามอื่น เช่น การตัดสินใจ การกำกับตนเองในการเรียน ความสามารถในการให้เหตุผล เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจในการเรียน หรือความคิดรวบยอดในตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก มหาวิทยาลัยที่ได้อนุมัติให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอย่างดียิ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

บ้านนาสีนวน, โรงเรียน. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและ รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านนาสีนวน. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านนาสีนวน, 2555.

- พจนานุกรมศัพท์. การเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E's of Inquiry Approach). สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์ศึกษา โครงการผลิตนักวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, สำนัก. แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.
- วิชาญ อัครวนสกุล. “การอ่านการใช้เวลาว่างที่ดีสำหรับวัยรุ่น,” วารสารวิชาการ. 5, 11 (2545): 14-15.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ.** (ออนไลน์) 2551 (อ้างเมื่อ 13 มีนาคม 2557). จาก <http://www.gotoknow.org>
- สุมน อมรวิวัฒน์. **บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ.** กรุงเทพฯ: เจริญผล, 2542.
- อารี พันธุ์มี. **จากการสอนสู่การจุดประกายความใฝ่รู้.** วารสารวิชาการ. 26, 1 (2545): 15-16.
- Fisher, Alec and Scriven, Michael. **Critical Thinking: Its' Definition and Assessment.** Point Reyes,
CA: Edgepress, 1997.
- Henson, Kenneth T. **Methods and Strategies for Teaching in Secondary and Middle Schools.**
3rd ed., White Plains, New York: Longman, 1996.
- Jensen, “Eric How Julie’s Brain Learns,” **Educational Leadership.** 51, 3 (1998): 41-46.
- Joyce, Bruce, Marsha Weil and Emily Calhoun. **Models of Teaching.** Boston MA: Pearson Education,
Inc., 2011.
- Knowles, M. S. **Adult Learning.** In R.L. Craig (Ed.), **ASTD Training and Development Handbook:
A Guide to Human Resource Development.** 4th ed. New York: McGraw Hill. (1996):
254-265.
- Lassey II, Thomas J, Thomas J. Matczynski, and James B. Rowley. **Instructional Models: Strategies
for Teaching in a Diverse Society.** 2nd ed., Belmont CA: Wadsworth, 2002.
- Park, Hija. “The Effect of Divergent Production Activities with Math Inquiry and Think Aloud of
Students with Math Difficulty,” **A Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy.**
Texas A and M University, 2004.
- Paul, R., Fisher, A. and Nosich, G. **Workshop on Critical Thinking Strategies.** Foundation for Critical
Thinking, Sonoma State University, CA., 1993.

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียน
วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
Comparisons of Reading, Writing Abilities and Attitudes Towards English
Learning of Prathomsuksa 6 Students Between Learning Based on SQ4R
Learning Activities Management and Brain-Based Learning Activities
Management

จุฑาทิพย์ มัชฌิโม¹
ธีระพงษ์ มีไธสง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านการเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน และ 4) เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ระหว่างการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสร้างแสน จำนวน 24 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านบอน จำนวน 26 คน ในอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มาจากการสุ่ม แบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และสุ่มเป็นกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และจัด กิจกรรมตามแนวคิดสมองเป็นฐานตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานแบบละ 8 แผน รวม 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.69 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 3) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐาน ด้วย t-test (Dependent Sample) และ F-test (One-way MANNOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.81/79.71 และ 84.60/81.35 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

75/75 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน, เจตคติ, กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R, กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop plans for learning management on reading, writing ability, and attitudes towards English learning of Prathomsuksa 6 students, based on SQ4R learning activities management and Brain-Based Learning activities management with the established criterion of efficiencies of 75/75, 2) to compare reading and writing abilities of the students who learned based on SQ4R learning activities management between before and after learning, 3) to compare reading and writing abilities of the students who based on Brain-Based Learning activities management between before and after learning, and 4) to compare reading, writing ability, and attitudes towards English learning of the students, between who learned based on those two different activities management. The sample used in this study consisted in two groups of 24 and 26 students from Prathomsuksa 6 level, attending Ban Sang Sean school and Ban Born school, in Somdet District, Kalasin Province, which were obtained using cluster random sampling technique and were random assignment for providing with learning management of SQ4R learning activities management and Brain-Based Learning activities management respectively. The instruments used in the study were: 1) lesson plans for two kinds of learning management activities based on SQ4R activities management and Brain-Based Learning activities management in English, taken for overall 16 hours with 8 plans in each activities management; 2) a 40-item test of learning achievement for reading and writing abilities, with the discriminating powers ranging 0.23-0.69 and a reliability of 0.97. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, including t-test (Dependent Samples) and F-test (One- way MANOVA) was employed for testing the hypotheses.

The results of the study were as follows: 1. The plans for learning management based on SQ4R activities management and Brain-Based Learning activities management in English for Prathomsuksa 6 level showed the efficiencies of 83.81/79.71 and 84.60/81.35 respectively,

those attained with higher than the establishment criterion. 2. The plans for learning management based on SQ4R activities management in English for Prathomsuksa 6 level was showed higher of reading and writing abilities than before learning, at the .05 level of significance. 3. The plans for learning management based on Brain -Based Learning activities management in English for Prathomsuksa 6 level was showed higher of reading and writing abilities than before learning, at the .05 level of significance. 4. The students who learned based on SQ4R activities management and Brain-Based Learning activities management in English for Prathomsuksa 6 level did not show the difference of post-test in reading, writing abilities, and attitudes towards English learning

Keywords: Comparisons of Reading, Writing Abilities, Attitudes, Learning Based on SQ4R, Brain-Based Learning

บทนำ

ภาษานับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบันและในอนาคตเนื่องจากรูปแบบการจัดการศึกษาแปรเปลี่ยนไปจากเดิม ด้วยองค์ความรู้ที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีที่พัฒนามากขึ้น และได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มากขึ้นจากการนำเทคโนโลยีไปใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เข้าใจ สนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้มากขึ้น เด็กไทยยุคใหม่ต้องมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น รับผิดชอบงาน และรู้จักประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยังต้องมีทักษะด้านภาษา สามารถพูดหรือใช้ภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากภาษาไทยได้ด้วยภาษาอังกฤษ ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งทักษะทั้ง 4 ล้วนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ภาษาอังกฤษได้รับการกำหนดให้เรียนในทุกช่วงชั้น โดยสถานศึกษาสามารถจัดการเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนตามความถนัดความต้องการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการทั้ง 4 ทักษะ เมื่อผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องจากประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ในระดับสูง เข้าใจเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิด วัฒนธรรมไทยสู่สังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2554: 2) ข้อมูลด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ยังพบว่า สาเหตุของปัญหา คือ นักเรียนมีปัญหา ด้านการสะกดคำ นักเรียนเขียนสะกดคำตามที่กำหนดให้ได้้น้อยมาก จำคำศัพท์ไม่ได้ และเมื่อครูบอกให้นักเรียนไปท่องคำศัพท์ นักเรียนไม่ยอมปฏิบัติเพราะเกียจคร้านหรือเบื่อ ทำให้มีข้อจำกัดด้านวงคำศัพท์มีวงคำศัพท์น้อยมากไม่สามารถสื่อความหมายได้ (ดาวนภา บุญทอง 2553: 2)

ส่วนทางด้านการเขียนนั้นผู้เรียนจะเขียนสะกดคำไม่ถูก และเขียนไม่ได้ใจความชัดเจน กล่าวคือ ถ้านักเรียนไม่มีความแม่นยำหรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์แล้ว นักเรียนจะเรียนภาษาให้ได้ดีทั้งการฟัง การพูด

การอ่านและการเขียนได้ยาก (เสาวลักษณ์ รัตนวิษ์ 2531: 84) เจตคตินับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถทำให้การเรียนภาษาอังกฤษสัมฤทธิ์ผลหรือล้มเหลว กล่าวคือ หากผู้เรียนมีเจตคติเชิงบวกในการเรียน ก็จะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะนำมาศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้เจตคติที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญซึ่งสามารถชี้ให้เห็นว่านักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด (วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ ดำรงพล 2538: 218)

ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียน ยังพบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาอยู่ในระดับต่ำ ทั้งทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่เกียติยากกว่าทักษะอื่น และเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้พบว่า ผู้เรียนส่วนมากยังอ่านเขียนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงส่งผลให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจและบรรลุผล ในขณะที่ผู้เรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถอ่านและเขียนเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ อีกหนึ่งสาเหตุเนื่องมาจากตัวผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ จากรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปีของโรงเรียนพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่เห็นความจำเป็นของการเรียนภาษาอังกฤษ ไม่ทราบว่าต้องเรียนภาษาอังกฤษไปเพื่ออะไร เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้ และภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และส่งผลกระทบต่อเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาอังกฤษด้วย เหตุนี้เองที่ทำให้ ผลการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ค้นหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้จากผลการประเมินความรู้ในระดับประเทศการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา (LAS) ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนในตำบลลำห้วยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 4 โรง สรุปผลการทดสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ระหว่าง 32.11-42.11 เท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นคะแนนที่ต่ำพอสมควร เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3 ทั้งหมด 204 โรงเรียน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.63 จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานสามารถช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาความสามารถทั้งด้าน การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอีกด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน ช่วยสร้างนิสัยในการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ การสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นกิจกรรมการเรียนที่ได้รับการพัฒนา และตั้งอยู่บนฐานแนวคิดทางการเรียนการสอนภาษา คือ ทฤษฎีอภิปินญา (Metacognition Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งของจิตวิทยาการเรียนรู้ อภิปินญากับการอ่านนั้น หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่จะทำให้การอ่านบรรลุผลตามเป้าหมาย มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ความตระหนักรู้และการควบคุม

กลไกที่ใช้ในกระบวนการอ่าน รวมถึงวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ จนกว่าจะเข้าใจในเรื่องที่อ่าน มีการควบคุมกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน มีการควบคุมและตรวจสอบตนเองในระหว่างการอ่าน คือ ขั้นตอนการอ่านและการพูด คำตอบออกมาจากความจำ ของตนเอง รวมถึงการประเมินหลังจากอ่านเรื่องนั้น ๆ จบแล้ว คือ ในขั้นตอนการทบทวน หากยังจำเรื่องราว ทั้งหมดไม่ได้ก็จะกลับไปสู่ขั้นตอนการอ่านอีกครั้งเพื่อรวบรวมข้อมูล (พินิตนาฏ ชูฤกษ์ 2551: 117-123) การจัด การเรียนรู้แบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยใช้เป็นการสอนอ่านที่มีกระบวนการขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจ (Survey) ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งคำถาม (Question) ขั้นที่ 3 ขั้นอ่าน (Read) ขั้นที่ 4 ขั้นบอกคำตอบอีกครั้ง (Record) ขั้นที่ 5 ขั้นเขียนสรุปใจความสำคัญ (Recite) ขั้นที่ 6 ขั้นทบทวน (Reflect)

การเรียนรู้โดยใช้สมอง Brain Based Learning (BBL) เป็นการใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการการเรียนรู้ของสมอง มนุษย์นำมาออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพสูงสุดของสมองในการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชน สมองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต แต่ประสิทธิภาพอาจไม่ดีเท่ากับการได้รับการกระตุ้นและพัฒนาตั้งแต่แรกในช่วงโอกาสทอง การเรียนรู้ตั้งแต่ แรกเกิดถึงวัย 10-11 ขวบ เซลล์ประสาทจะเติบโตและเรียนรู้ได้ไว และมีการเชื่อมต่อสร้างเครือข่ายเส้นใยประสาทได้ ในอัตราสูงกว่าวัยอื่น และเมื่อสมองมีการพัฒนาดี ก็จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ 2545: 47-48) การเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการวางแผน เพื่อนำไปสู่การลงมือทำจริงตามหลักการของสมองกับการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ส่งผลให้เซลล์สมอง 100,000 ล้านเซลล์ ได้รับการกระตุ้นให้ทำงานและเกิดพัฒนาการทำให้เกิดปัญญาการคิดวิเคราะห์และปัญญาในระดับ ที่สูงขึ้น ๆ ครอบคลุมตามหลักการพบปัญหาและเก็บความรู้ไว้ในความจำระยะยาวที่พร้อมนำไปใช้ในสถานการณ์ ต่าง ๆ และในการสอน แต่ละครั้งจะต้องคำนึงถึงความคิดพื้นฐานตามหลักการของสมองกับการเรียนรู้ คือ อารมณ์ เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนการเรียนรู้ต้องใช้ทุกส่วนทั้งการคิด ความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติจริง ไปพร้อมกันจึงเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด กระบวนการและลีลาการเรียนรู้นำไปสู่การสร้างแบบแผนอย่างมีความหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน แล้วนำหลักการมาประยุกต์ใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดเป็น 6 ขั้นตอนนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกทักษะ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปความรู้ ขั้นที่ 6 ขั้นนำไปใช้ซึ่งสอดคล้องกับ (อรนุช ภูมิเหล่าแจ้ง 2557: 44) ที่ได้กล่าวถึง ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ไว้ว่า 1) ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง ที่สอดคล้องกับชีวิต และ 2) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจนค้นพบความสามารถ ความถนัดและวิธีการเรียนรู้เกิดขึ้น ด้วยตนเอง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติ ต่อการเรียน และเพื่อใช้ประโยชน์เป็นสารสนเทศสำหรับการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนตำบลลำห้วยหลวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 92 คน จาก 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา โรงเรียนบ้านสร้างแสน โรงเรียนบ้านค้อราษฎร์บำรุงวิทยา และโรงเรียนบ้านหนองป่าอ้อย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จาก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา และโรงเรียนบ้านสร้างแสน จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน ความสามารถด้านการเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

Unit 1: Family

Topic: About my family

Unit 2: My Entertainment	Topic: Sports
Unit 3: Places	Topic: Love our environment
Unit 4: Free Time	Topic: My Collections
Unit 5: Travel	Topic: On holiday
Unit 6: Out and about	Topic: Direction
Unit 7: Around the world	Topic: High up in the sky
Unit 8: Festival	Topic: The Chinese New Year

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 8 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมกลุ่มละ 16 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ความสามารถด้านการอ่านการเขียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R จำนวน 8 แผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จำนวน 8 แผน จำนวน 2 แบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 1 ฉบับ 15 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านการเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน โดยใช้สถิติทดสอบ F-test (One-way MANOVA) (บุญชม ศรีสะอาด 2553: 101-102)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลอง
2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยทดลองทำการสอนที่ละแผน ทำการเก็บคะแนนระหว่างเรียนจากการประเมินพฤติกรรม ประเมินผลงาน และทำแบบทดสอบย่อย
3. ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลอง (ข้อสอบที่ใช้เป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน)
4. หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานกับนักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลอง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้านการอ่านการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.81/79.71 และ 84.60/81.35 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีความสามารถด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีความสามารถด้านการอ่าน การเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลการวิจัยที่น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.81/79.71 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนมีผลงานระหว่างเรียน และการทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนทั้ง 8 แผน คิดเป็นร้อยละ 83.81 และมีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 79.71 แสดงว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องจากผู้เรียนได้รับการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและมีมุมมองในข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ได้แก่ ขึ้นการตั้งคำถามของผู้เรียนและให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ ถึงแม้การดำเนินกิจกรรมจะประสบปัญหาความยุ่งยากในการตั้งคำถามที่ดีที่เกี่ยวข้องกับบริบทการเรียนรู้ครั้งนั้น ๆ แต่ก็ยังช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จด้านความคิดรวบยอดและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการอ่าน โดยมุ่งเน้นการรับรู้กิจกรรมการปฏิบัติของตน ที่แสดงให้เห็นถึงการหยั่งรู้ในแบบแผนการกำหนดข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้เชื่อมโยงกับการอธิบายและการเสนอความคิดเห็นของผู้เรียน (Wander 1996: 4) และเห็นว่า เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบริบทของเนื้อหาที่ลุ่มลึก และสามารถคงทนความรู้ที่เกี่ยวข้องได้ในระยะเวลานาน เพราะผู้เรียนได้ตรองข้อมูลความรู้ที่ปรากฏในบทเรียนในมุมมองความเห็นที่แตกต่าง ตามขั้นตอนกิจกรรมแต่ละขั้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นผ่านการเสนอคำถาม และการอธิบาย หรือการเขียนด้วยถ้อยคำภาษาของผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดเชื่อมโยงกับข้อมูลความรู้ด้วยความเข้าใจในแง่มุมที่ถูกต้องชัดเจน สามารถสื่อความหมายสาระสำคัญให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจในเหตุการณ์นั้นตรงกัน (Afiesimama 2011: 14) จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้น และแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาณี โสโธ (2554: 80-121) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.86/79.63 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชชา กริรัมย์ (2555: 92-94) ที่พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.24/88.09 รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรารถนา สุขประเสริฐ (2555: 88-92) ที่พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.81/87.04

1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้านการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.60/81.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 แสดงว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนมีผลงานระหว่างเรียน และการทดสอบย่อยท้ายแผน คิดเป็นร้อยละ 84.60 และมีคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.35 และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจากการออกแบบการเรียนรู้ครั้งนี้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและเกิดการตอบสนองที่หลากหลาย จนเกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ดังความเห็นของ Sousa (2011 : 6) ที่สนับสนุนว่า บทเรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐานสามารถช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความสามารถด้านการอ่านบรรลุผล หรือช่วยแก้ปัญหาด้านการอ่านได้ ปัจจัยด้านอารมณ์ของผู้เรียนที่เหมาะสมส่งผลต่อคุณภาพ การเรียนรู้ ความจำและการนำความรู้เดิมกลับมาใช้เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้บรรลุผล อีกทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การเคลื่อนไหวลงจะช่วยปรับปรุงและเพิ่มพูนการประมวลผลด้านการรู้คิด (Cognitive Processing) ผู้เรียนมีความสามารถทางสติปัญญา และการคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับขยายเพิ่มขึ้นโดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Hileman 2006: 18) จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของลำไย ศรีนุกูล (2550: 74-75) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.48/82.91 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วารุณี มงคลชู (2550: 76-77) ที่พบว่า ประสิทธิภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 83.15/86.88 สอดคล้องกับผลการศึกษาของเพ็ญแข คำนันต์ (2550: 95) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 84.63/81.67 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิมล เหล่าเคน (2552: 77-101) ที่พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.95/84.56

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีความสามารถด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจาก นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีโอกาสสร้างคำถามที่มีคุณภาพประกอบการรายงาน และมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติของตนเองทั้งในบริบทของกลุ่ม และรายบุคคล ช่วยเพิ่มพูนการรับรู้ในกลวิธีการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน อีกทั้งยังเชื่อว่า การใช้คำถามเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจ เมื่อผู้สอนได้ใช้ความพยายามแนะแนวทางการตั้งคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ด้วยมุมมองที่มีลักษณะซับซ้อนที่มีความหมาย ก็จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนมากขึ้น

ด้วย (Adams, Carnine and Gerten 1982; cited in Wander 1996: 3) นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบ SQ4R ยังส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลวิธีเพื่อสร้างความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของตนเองเพิ่มขึ้นด้วย (Gustafson and Pederson 1985, cited in Wander 1996: 3) จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนรู้ทางด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนเพิ่มขึ้น

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจาก กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ มีความหลากหลายและกระตุ้นสมองให้คิดและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ การเรียนรู้ในปัจจุบัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ได้ออกแบบกิจกรรมและสถานการณ์ ที่กระตุ้นอารมณ์และความท้าทายผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า สร้างองค์ความรู้หรือผลงานโดยการร่วมคิดร่วมทำ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถหรือทักษะด้วยกิจกรรมหลายอย่าง มุ่งให้เรียนรู้อย่างเป็นระบบด้วยตนเอง และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร (วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ 2550: 67) จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hoge (2003: 3884-A) ที่ได้ศึกษาและรวบรวมผลของการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) และพบว่า นักเรียนทุกคนสามารถอ่านออกเขียนได้ จึงช่วยสนับสนุนให้เห็นความสำคัญของสมองที่พัฒนาตามธรรมชาติการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาบรรลุผล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิโสภา แสงกมล (2553: 93) ที่พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6281 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 62.81

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีความสามารถในการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนไม่แตกต่างกัน แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบมีคุณภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับที่ใกล้เคียงกัน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการเรียนตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีประสิทธิผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน การเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษในระดับใกล้เคียงกันที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมทั้งสองแบบมีแบบแผนที่เชื่อมโยงและส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษคล้ายกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เห็นว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างการกำกับความเข้าใจของผู้เรียน (Comprehension Monitoring) ซึ่งเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงความเข้าใจที่ประกอบด้วยการสรุป การใช้คำถาม การสร้างความชัดเจนในบทเรียนและการคาดการณ์ข้อมูล ผ่านเงื่อนไขการนึกถึงความรู้เดิม และการนำเอาความรู้พื้นฐานมาปรับใช้ (Dancereau 1988; cited in Ornstein 1990: 452-453) รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ได้นำแนวคิดการสะท้อนผลผ่านการใช้คำถามมาปรับใช้กับนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามความต้องการเอาชนะสถานการณ์ปัญหาให้สำเร็จ

เพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนมีโอกาสมุ่งเน้นจุดแข็งและจุดอ่อนของเหตุการณ์ด้วยความรอบคอบสำหรับนำไปปรับปรุงความเข้าใจบทเรียน และเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติในการเรียนที่มีคุณค่า (Chetcuti; cited in Weingartner 2008: 19) ขณะที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับการเข้ารหัสของสมอง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายของผู้เรียน และมีการปรับความเข้าใจในความหมายและความคิดรวบยอดของข้อมูลความรู้ในบทเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Caine and Caine 2002: 16) และการจัดการเรียนที่ยึดสมองเป็นฐานจะมุ่งเน้นให้สมองค้นหาความหมาย และความพยายามในการจัดหรือกำหนดความสัมพันธ์ในแนวทางตามธรรมชาติของความรู้ รวมทั้งการสำรวจและการสืบเสาะความรู้เป็นฐานสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างผู้เรียนรับผิดชอบยิ่งขึ้น และกระตุ้นให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมด้วยความเข้าใจ (Ozden and Gultekin 2008: 84) จากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มมีความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้นี้มีความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้สอนควรนำขั้นตอนเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนให้ส่งผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านอื่นมากขึ้น ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งจะสอนครบทั้ง 6 ขั้น ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ทำให้นักเรียนเกิดความเหนื่อยล้า ดังนั้น ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและไม่เคร่งครัด ครูผู้สอนควรเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถในการอ่าน การเขียน และความสนใจของนักเรียน ครูผู้สอนควรมีการประเมินผลผู้เรียนตลอดเวลาด้วยวิธีการที่เหมาะสม ตามสภาพความเป็นจริง ครูผู้สอนควรตรวจงานและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด และครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมไปปรับปรุงใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและในระดับชั้นอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้มีความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรนำเอาจุดเด่นจากวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในจัดประสบการณ์ของนักเรียนให้ส่งผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญามากขึ้น ครูผู้สอนควรใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละเนื้อหาอย่างเพียงพอ ครูผู้สอนควรแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกันทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขณะที่ทำกิจกรรมอาจมีนักเรียนบางคนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนในการทำงานกลุ่มหรือไม่กล้าแสดงออก ครูควรช่วยเหลือให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ครูควรมีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านวัย

และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล และควรนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 แบบ ไปศึกษาค้นคว้าผลตามตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องด้านอื่น เช่น การคิดวิเคราะห์ การอ่านและการเขียนอย่างมีวิจารณญาณ การเขียนแบบสร้างสรรค์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทรจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนงการ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น กรรมการสอบที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องอย่างดียิ่ง ตั้งแต่ต้นจนจบซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

ดาวนภา บุญทอง. ผลการจัดกิจกรรมการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการเขียนตามคำบอกจากเนื้อเพลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2553.

ปรารธนา สุขประเสริฐ. การเปรียบเทียบทักษะการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ Graphic Organizer วิชาภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

พนิตนาฏ ชูฤกษ์. อ่านเร็วให้เป็นจับประเด็นให้อยู่หมัด. กรุงเทพฯ: เพรสท ออฟเซท, 2551.

พัชชา กรรัมย์. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์และการยอมรับนับถือตนเอง ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดแผนผังความคิด และวิธีการเรียนรู้แบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

เพ็ญแข คำนันต์. ผลการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

ลำไย ศรีบุญกุล. ผลการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความด้วยกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

- วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และศิรินันท์ ดำรงผล. จิตวิทยาพัฒนาการประยุกต์ทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.
- วารุณี มงคลชู. ผลการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- วิมล เหล่าเคน. ผลการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการสร้างคำตามหลักเกณฑ์ทางภาษาด้วยการจัดกิจกรรม ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. นวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้างทอง, 2550.
- . นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ศศิโสภา แสงกมล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีปัญญญา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.
- สุภาณี ไส้โท. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ KWL PLUS กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. เอกสารคำสอนหลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2531.
- อรนุช ภูมิเหล่าแจ้ง. “การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานในโรงเรียนฟ้าแดดสูงยาง วิทยาการ,” วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. 14, 2 (มกราคม-พฤษภาคม 2557): 40-53.
- Afiesimama, Jane T. *Teacher-As-Researcher: Making a Difference Through Laying A Solid Foundation*. Dissertation for the Degree Doctor of Education, University of Houston, 2011.
- Caine, R. N. and Caine, G. *The Brain, Education and the Competitive Edge*. London: The Scarecrow Press, Inc., 2002.
- Hileman, Sarah. *Motivating Students Using Brain-Based Teaching Strategies*. *The Agricultural Education Magazine*. 78, 4 (2006): 18-20.,

- Hoge, Pamela Thompson. "The Integration of Brain-Based Learning and Literacy Acquisition," **Dissertation Abstract International**. 63, 11 (May 2003): 3884-A.
- Ornstein, Allan C. **Strategies for Effective Teaching**. New York: Harper and Row, Publishers, Inc., 1990.
- Ozden, Muhammet and Gultekin, Mehmet. "The Effects of Brain-Based Learning on Academic Achievement and Retention of Knowledge in Science Course," **Electronic Journal of Science Education**. Southwestern University. Vol. 12, No.1., 2008.
- Sousa, David A. **How the Brain Learns**. 4th ed. Thousand Oaks, CA: Corwin, A Sage Company, 2011.
- Wander, Diane Cooperman. **The Effectiveness of Modified SQ3R Study Strategies for Studying Content Area Texts in Upper Elementary School**. A Dissertation for the Degree of Doctor of Education, University of Miami, Coral Gables, Florida, 1996.
- Weingartner, Judith A. **From Teachers' Perspective: Implementation of Literacy Materials in Middle School Science**. A Dissertation for The Degree of Doctor of Philosophy at George Mason University, 2008.

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11

The Relationship Between Power Exercise of School Administrators
and Job Motivation of Secondary Teacher in Secondary
Educational Service Area Office 11

ศิริรัตน์ มะลิชู¹

ไมตรี จันทรา²

พรศักดิ์ จินา³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 2) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลวิจัยพบว่า 1) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการติดต่อเชื่อมโยง อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจข่าวสาร อำนาจการให้รางวัล อำนาจการบังคับ และอำนาจอ้างอิง 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ความต้องการความสัมพันธ์และความต้องการดำรงชีวิต 3) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .85 ซึ่งการใช้อำนาจการติดต่อเชื่อมโยงมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มากกว่าการใช้อำนาจอย่างอื่นและการใช้อำนาจอ้างอิงมีความสัมพันธ์กันน้อยกว่าทุกอำนาจ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การใช้อำนาจ, แรงจูงใจ

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

The aims of the research are 1) to study power exercise of school administrators in Secondary Educational Service Area Office 11, 2) to study job motivation of secondary teachers in Secondary Educational Service Area Office 11, and 3) to study the relationship between power exercise of school administrators and job motivation of secondary teachers in Secondary Educational Service Area Office 11. The samples in this research were 338 teachers in Secondary Educational Service Area Office 11. The instruments used for data collection were rating scale questionnaires. The data was analyzed by basic statistics, percentage, mean, standard deviation and person Pearson's Correlation Coefficient.

The results revealed that: 1) Power exercise of school administrators in Secondary Educational Service Area Office 11 was overall at a high level. The highest levels were legitimate power, connection power, expert power, information power, reward power, coercive power and referent power, respectively. 2) Job motivation of secondary teachers in Secondary Educational Service Area Office 11 was overall at a high level. The highest levels were growth needs, relatedness needs, and existent needs, respectively. Power exercise of school administrators had the relationship with job motivation of secondary teachers in Secondary Educational Service Area Office 11 with statistical significance at the level of .01 in the high level. Connection Power was more relevant to the job motivation than others. Referent Power was the lowest relationship of all authorities.

Keywords: The relationship, Power exercise, Job Motivation

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการพัฒนาศักยภาพที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (ยุทธภูมิ ช่างเหล็ก 2553: 114) จากพุทธศักราช 2542 ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาครั้งใหญ่หรือที่เรียกกันว่า “ปฏิรูปการศึกษา” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพทัดเทียมกับอารยประเทศ มุ่งเน้นในเรื่องการปรับโครงสร้างทางการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพครู กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในเรื่องการจัดการศึกษาและที่สำคัญได้พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจลงไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงสถานศึกษาด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อทำ

การบริหารจัดการสถานศึกษาเกิดความคล่องตัว มีอิสระเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการศึกษา (เกษิณ ชินวงศ์ 2550: 135)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยงานหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ผลของการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดก็คือผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจ (เกษิณ ชินวงศ์ 2550: 98) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ต้องมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการจัดและบริหารการศึกษาในหลาย ๆ เรื่อง ในเบื้องต้นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ควรได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง ในด้านต่อไปนี้คือหลักการและแนวคิดในการบริหาร ภาระงานในการบริหารสถานศึกษา การเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน นโยบายและการวางแผน ภาวะผู้นำทางวิชาการและการนิเทศการศึกษา การจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนางานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและการวิจัยเพื่อพัฒนางานในสถานศึกษา (สมาน อัครวุฒิ 2557: 21) ดังนั้น จึงนับได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นผู้จัดการดูแล ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงานที่ดี ย่อมเป็นบุคคลที่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจ

การปฏิบัติงาน ผู้บริหารเป็นตำแหน่งสูงสุดขององค์กร ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจเพื่อให้สามารถโน้มน้าวและควบคุมงานต่างๆได้ อำนาจทำให้ผู้บริหารมีเครื่องมือที่มีประสิทธิผลแต่ทั้งนี้ต้องใช้อย่างฉลาดและรอบคอบ ถูกต้องตามสถานการณ์จึงทำให้องค์กรและสมาชิกขององค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในทางที่เป็นประโยชน์และเกิดความพึงพอใจเพื่อทำให้องค์กรเจริญรุ่งเรือง (ธีระ เงินแก้ว 2553: 141) ซึ่งสอดคล้องกับศิริพงษ์ เชื้อดี (2552: 121) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นผู้บริหารเพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะเสริมสร้างให้ครูผู้ทำการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดขวัญกำลังใจ เกิดพลังในการที่จะร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นมีความรักความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

การบริหารงานจะประสบผลสำเร็จได้นั้น แรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงาน การจูงใจ มีอิทธิพลต่อผลผลิต ผลผลิตของงานจะมีคุณภาพดี มีปริมาณมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการทำงาน ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงจำเป็นต้องเข้าใจว่าอะไร คือ แรงจูงใจที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับ บัญชาทำงานอย่างเต็มที่และไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาชอบสนองต่องานและวิธีการทำงานขององค์กรแตกต่างกัน การจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีความสำคัญ (อรุณ จุติผล 2557: 71) ซึ่งสอดคล้องกับสมาน อัครวุฒิ (2558: 1-6) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่องานที่ทำส่งผลสำคัญต่องานแน่นอน บุคลากรที่มีความไม่พึงพอใจในงานที่ตนเองทำอยู่นั้นนอกจากจะส่งผลเสียต่องานที่ทำแล้วยังจะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติด้วย บุคลากรที่ไม่พึงพอใจในงานของตนจะทำงานแบบไม่มีความสุขและขาดประสิทธิภาพ การเพิ่มแรงจูงใจให้บุคลากรในหน่วยงาน นอกจากจะทำให้ผลงานเป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ต้องการแล้วยังทำให้มีขวัญกำลังใจและเกิดความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานมีมากขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวล้วนนำมาซึ่งความสมัคคีสามัคคีความมีประสิทธิภาพและความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน (สุณีภา ชูเมือง 2555: 130) ผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน ผู้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ

ที่ต้องคำนึงถึงการบริหารงานสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ เป็นผู้ที่สามารถชั้นนำหรือตัดสินใจให้งานโรงเรียนสามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษา

จากบทบาทที่กล่าวมาผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายอำนาจจากหน่วยงานบังคับบัญชา มีอำนาจในการออกคำสั่ง บัญชาบุคลากรในสถานศึกษาและปฏิสัมพันธ์กับผู้คนหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ยังต้องเป็นผู้ที่ผู้อื่นให้ความเคารพ เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำเพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าผู้บริหารมีการบริหารงานตามตำแหน่งหน้าที่อย่างเดียวโดยขาดความสามารถในการบริหารงาน ขาดความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา ขาดการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติตามคำสั่ง และขาดซึ่งอำนาจในการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ในกรณีดังกล่าวนี้อาจเป็นไปได้แค่เพียงผู้บริหารเพียงตำแหน่งเท่านั้น โดยไม่สามารถที่จะใช้อำนาจตามตำแหน่งของตนไปผลักดันให้เกิดการพัฒนา งาน จึงอาจจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาไม่เป็นตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารก็เป็นตำแหน่งที่ทำหยาความ สามารถของบุคคลในวงการศึกษา เพราะย่อมจะหมายถึงการได้มาซึ่งอำนาจในตำแหน่งที่ได้รับไปผลักดันให้เกิดการพัฒนาหรือล้มเหลวอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าอำนาจที่ผู้บริหารที่มีอยู่ในตำแหน่งนั้น นำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และเป็นประโยชน์กับหน่วยงานการศึกษา มากน้อยเพียงใด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 66 แห่ง เป็นองค์กรที่รับภาระจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ปัจจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานขององค์กร มีหลายปัจจัย ปัจจัยที่น่าสนใจและเห็นว่ามีสำคัญยิ่งนั้นคือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสภาพโครงสร้างของงานในสถานศึกษาอาจจะมีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนมีอำนาจและใช้อำนาจแตกต่างกันไปตามที่แต่ละคนปฏิบัติ ซึ่งการใช้อำนาจของผู้บริหารมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน กระทั่งต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติการสอนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จึงมีความสนใจและทำการศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารให้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานอันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปของการศึกษาและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำนวน 2,801 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้เกณฑ์กำหนดสัดส่วนของครูจชและมอแกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน

ตัวแปรที่ศึกษา มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีการใช้อำนาจไว้ทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้ ตามที่เฟรนช์ และราเวน (French and Raven 1960) ซึ่งแบ่งประเภทของอำนาจตามแหล่งที่มาของอำนาจไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) อำนาจการให้รางวัล 2) อำนาจบังคับ 3) อำนาจตามกฎหมาย 4) อำนาจอ้างอิง 5) อำนาจความเชี่ยวชาญ ส่วนแนวคิดของยุกัล (Yukl 1989) ได้นำเสนอแหล่งที่มาของอำนาจเพิ่มขึ้น คือ 6) อำนาจข่าวสาร และแนวคิดของเฮอร์เชย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard 1993) เสนอแหล่งอำนาจที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง คือ 7) อำนาจการติดต่อเชื่อมโยง ส่วนแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจ E.R.G. (Existence-Relatedness-Growth Theory) ของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer 1972) ซึ่งได้แบ่งกลุ่มความต้องการตามแบบมาสโลว์ (Maslow 1987) ออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกันได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิต ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำนวน 2,801 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำนวน 338 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาข้อความและความสอดคล้องแล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบตามขั้นตอน มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยใช้วิธีหาค่าความสอดคล้องและนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ พบว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .38-.95 และแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ในการปฏิบัติงานของครู มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .63-.95 จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีอำนาจจำแนกแต่ละข้อตั้งแต่ .30 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจัดหมวดหมู่ตามลักษณะของผู้ตอบ หาค่าความถี่ร้อยละ วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินผล วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินผล วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 เพื่อขอความร่วมมือครูในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ไปพร้อมขอความร่วมมือในการมาขอรับคืนแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้แจกแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการติดต่อเชื่อมโยง และอำนาจความเชี่ยวชาญและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ อำนาจอ้างอิง
2. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการดำรงชีวิต
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .85 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อำนาจการติดต่อเชื่อมโยง และอำนาจเชี่ยวชาญ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .90 และ .81 ส่วนอำนาจข่าวสาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .78 ส่วนอำนาจการให้รางวัล มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .51 และ

อำนาจการบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจอ้างอิง มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .35 และ .36, .34

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่ได้ค้นพบจากการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย กรอบแนวคิดและสมมติฐานของการศึกษาวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นตำแหน่งสูงสุดในองค์กรมีบทบาทสำคัญมากที่สุด เป็นผู้จัดการดูแล ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ เพื่อให้สามารถโน้มน้าวและควบคุมงานต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้อำนาจในการตัดสินใจ สั่งการ ควบคุม ดูแล ชี้แนะ บำรุงขวัญและกำลังใจให้บุคลากรและผู้ร่วมงานให้มีความกระตือรือร้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับตาริกา สลักกลาง (2557: 3) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะเสริมสร้างให้ครูทำการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดขวัญกำลังใจ เกิดพลังในการที่จะร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุณิภา ชูเมือง (2555) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก งานวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการติดต่อเชื่อมโยงและอำนาจความเชี่ยวชาญซึ่งอำนาจตามกฎหมายเป็นอำนาจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจตามกฎหมาย เป็นอำนาจที่มีจะติดมากับการดำรงตำแหน่งหน้าที่อย่างเป็นทางการผู้ใช้อำนาจมีความชอบธรรมในการใช้คำสั่งและจะยอมปฏิบัติตามไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 เมื่ออภิปรายผลเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยแรงจูงใจความต้องการความเจริญก้าวหน้า อยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือ ความต้องการความสัมพันธ์และความต้องการดำรงชีวิต ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความต้องการดำรงชีวิตเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ต้องการความความมั่นคงในอาชีพ ต้องการความปลอดภัย ความสะดวกสบายและความเป็นธรรมในอาชีพซึ่งสอดคล้องกับสุณิภา ชูเมือง (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ด้านความต้องการดำรงชีวิตโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุณิภา ชูเมือง (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดจันทบุรี สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จังหวัดจันทบุรีด้านความต้องการความสัมพันธ์โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และอาจจะเป็นเพราะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ซึ่งทำการสอนทั้งในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีการพัฒนาศักยภาพและทักษะของตนเองเพื่อให้พร้อมต่อการพัฒนานักเรียนอยู่เสมอ ทั้งหน่วยงานจัดให้และเข้ารับการพัฒนาด้วยความสมัครใจของตนเอง นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้นของครูก็มีมากขึ้น ครูจึงมีความต้องการด้านเจริญก้าวหน้าให้เต็มศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานสามารถส่งผลต่อความมั่นคงในอนาคตของตนเองอีกด้วยดังที่ เฮิร์ทเบ็กและสเฟอร์แมน (Herzberg and Snyderman 1959: 113-115) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจในการทำงานเกี่ยวกับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ว่าเป็นการได้รับการเพิ่มเงินเดือนหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น รวมถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน สอดคล้องกับ กนกวรรณ นิสัย (2554: 28-30) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการจูงใจ ERG ของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้าไว้ว่า เป็นความต้องการที่เกี่ยวกับเรื่องราวของพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพและการเติบโตก้าวหน้าของคนผู้ทำงาน ความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปเรื่อยและการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถ ต่างก็เป็นความต้องการประเภทนี้ ซึ่งสำหรับชีวิตจริงในองค์กรนั้น ความต้องการที่จะได้รับความผดชอบเพิ่มหรือความต้องการอยากได้ทำกิจกรรมใหม่ที่มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถใหม่ ๆ และได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับงานใหม่ ๆ อีกหลาย ๆ ด้านมากขึ้นเป็นความต้องการในระดับสูงสุดของบุคคล ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุดประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องบวกด้วยความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับสุเมธ ชูเมือง (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรีด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้าโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีประสบการณ์ในการบริหารงานประกอบกับ ยุคปัจจุบันที่สถานศึกษาที่มีการการแข่งขันกันในการพัฒนาองค์กรของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ผู้บริหารจึงพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารฉลาดที่จะใช้อำนาจอย่างเหมาะสมเพื่อให้ครูผู้สอนเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานและความสำเร็จขององค์กร การบริหารสถานศึกษาเกิดความคล่องตัวในการบริหาร สอดคล้องกับเวียงพิงค์ แสงอาจ (2556: 21) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานการบริหารการศึกษาพิเศษ พบว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่อยู่เสมอ การใช้กำลังบังคับอาจทำให้ประสิทธิภาพของงานต่ำ ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องแต่อย่างใด การจูงใจแบบปฏิบัติเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องสนใจศึกษาถึงปัจจัยอันที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ดีอยู่เสมอและจะต้องเปรียบเทียบสถานการณ์ของการจูงใจในการ

หล่อหลอมจิตใจของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่ต้องการและตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับเจริญชัย บรรเลงรัมย์ (2550: 142) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีพบว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะทางการบริหารและการจูงใจในการปฏิบัติงาน ต้องมีภาวะผู้นำที่พร้อมเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเก่าเพื่อแสวงหาสิ่งใหม่ พร้อมรับฟังและพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้การบริหารงานในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามที่สังคมคาดหวัง ซึ่งการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้องค์กรสามารถทำหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้อำนาจอ้างอิงมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรมีความยุติธรรม โปร่งใส ให้สิทธิเสมอภาคเท่ากันทุกคนไม่เลือกที่รักมักที่ชัง จึงจะทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นใส ศรัทธาในตัวผู้นำ อันจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานตามคำสั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความต้องการความเจริญก้าวหน้ามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมประชุมสัมมนากับหน่วยงานอื่น ๆ และควรส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการ / เลื่อนวิทยฐานะ

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับค่อนข้างสูง แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีการใช้อำนาจอย่างเหมาะสม มีความฉลาดในการใช้อำนาจ ดังนั้น ผู้บริหารควรธำรงรักษาไว้โดยเปิดโอกาสให้ครูประเมินความพึงพอใจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและใช้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาในระบบประกันคุณภาพ ยอมรับผลการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อส่งผลต่อคุณภาพขององค์กรของตนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความท้าทายในการปฏิบัติงานของครู

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ดร.พรศักดิ์ จิณา ดร.อรุณ จุติผล ดร.สุริย์รัตน์ พัฒนเอียร ดร.วรรณดี เกตแก้ว ดร.ณัฐติกา หอมประกอบ ดร.ศุภโชค เสือทอง และ ดร.สมพร ญาณสูตร ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ทุกท่าน ขอขอบคุณ ฝ่ายประสานงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา รหัส 57 ทุกท่าน รวมทั้งขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกครอบครัวของข้าพเจ้า ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ นิสัย. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนสฤติเดช จังหวัดสระบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- กษิณ ชินวงศ์. การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- กุลธิดา เนื่องจำนงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.
- เจริญชัย บรรเลงมย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2550.
- ดาริกา สลัดกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2557.
- ธีระ เงินแก้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2553.
- ยุทธภูมิ ช่างเหล็ก. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือข่ายทุ่งตะโก 2 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ประถมศึกษาชุมพรเขต 2 อำเภอบางละมุง จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2553.
- วิไล ลำสิงห์. การใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

- เวียงพิงค์ แสงอาจ. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานการบริหารการศึกษาพิเศษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.
- ศิริพงษ์ เชื้อดี. การใช้พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2552.
- สมาน อัสวภูมิ. การบริหารสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ ฉบับปรับปรุง. อุบลราชธานี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอบลกิจอพอเฟซการพิมพ์, 2557.
- . “ค่านิยมและเจตคติกับความพึงพอใจในงาน,” วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 15, 3 (มิถุนายน-กันยายน 2558): 1-6.
- สุณิภา ชูเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.
- อรุณ จุติผล. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2557.
- Alderfer, C.P. *Existence: Relatedness and Growth, Human Needs in Organizational Setting*. New York: Free Press, 1972.
- French, J.R.P, and Raven, B.H. *The base of social power*. New York: Harper and Row, 1960.
- Hersey, P., and Blanchard, K.H. *Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resources*. 6th ed, New Jersey: Prentice-Hall, 1993.
- McClelland, D.C. *The achieving society*. New York: Random Houses, 1961.
- Raven, B.H., and Kruglanski, W. *Conflict and Power: The Structure of Conflict*. New York: Academic Press, 1975.
- Yukl, R.D. *Leadership in Organizations*. 4th ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1989.

**การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19**
**The Development of a Guideline for Enhancing the Students' Learning
Oriented in Lower Secondary School's under the Office of the
Secondary Educational Service Area 19**

นภาพร นันทวงศ์¹

เผชิญ กิจระการ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ การศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ที่ปฏิบัติดีเลิศ และปรับปรุงแนวทางการพัฒนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 150 คน จากโรงเรียน จำนวน 50 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 34 ตัวชี้วัด
2. สภาพปัจจุบัน การดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์แนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ
3. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนโดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบตัวชี้วัดของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี แบบสอบถาม และจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติ

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ออกแบบแนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผ่านการตรวจสอบ เสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บูรณาการในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

คำสำคัญ: การพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้, คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the factors and indicators of high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area, 2) to study the current situation, desirable situation, and technique for enhancing the high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area, and 3) to develop the guidelines for enhancing the high school students, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area. There were 3 phases of implementation. Phase 1, the factors and indicators of high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area, were studied. Phase 2, the current situation, desirable situation, and technique for enhancing the high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area, were studied. Phase 3, the guidelines for enhancing the high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area 19, were studied. The guidelines were developed by synthesizing the data and theoretical approach of current situation, desirable situation, guidelines for enhancing the high school students' learning oriented, field trip studying from the best practice schools implementing the development of guidelines for learning oriented characteristic, and improving the guidelines for development by 9 experts.

The research findings found that:

1. The factors and indicators of high school students' learning oriented, under jurisdiction of The Office of Secondary Educational Service Area, consisted of 4 factors and 34 indicators as follows: 1) 9 indicators of attention and effort for learning, 2) 8 indicators of knowledge searching from inside and outside school, 3) 9 indicators of knowledge note taking, checking, and concluding into body of knowledge, and 4) 8 indicators of daily life application.
2. The current situation of implementation in enhancing the high school students' learning oriented, in overall, the practice was in "Moderate" level. For the desirable situation, and guidelines for developing the high school students' learning oriented, in overall, was in "The Highest" level in every item.

3. The development of guidelines for enhancing the high school students' learning oriented, was implemented by associating the factors and indicators of data from studying of documents and theoretical approach of questionnaire as well as Best Practice for designing the guidelines for development of high school students' learning oriented, and handbook for using the guidelines for developing the high school students' learning oriented which were investigated by the experts including 4 factors: the integration in 8 learning substances, the establishment of project for developing the desirable characteristic and applying in daily life, the development for enhancing the students' learning oriented by cooperation of committee for development and evaluation of desirable characteristic of school, teachers, classroom teachers or consultants, the officers taking care of students' development activity so that the students would have desirable characteristic as follows: the attention and effort in learning for participating in learning activities, and searching knowledge from various learning sources including both of inside and outside school by using the suitable media, concluding into body of knowledge as well as daily life application.

Keywords: Developing a Guideline to learning characteristics, learning characteristics

บทนำ

การเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อมีความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ โดยมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ คือ เป็นคนช่างสังเกต มีความพยายามและความตั้งใจ มีความขยันอดทน มีความรับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มมั่นใจในตัวเอง โดยสามารถวัดได้จากการวัดผลด้านจิตพิสัยสังเกตจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การเรียนรู้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนที่ควรส่งเสริมให้รักการเรียนรู้ ชอบศึกษาหาความรู้และตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว อยากรู้อยากเห็น แสวงหาความรู้ มีวิจารณญาณ เลือกดัดสินใจ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักซักถามค้นหาคำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เรียนรู้ในแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อทำให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมาย มีชีวิตชีวา ตลอดจนสำเร็จการศึกษา รับผิดชอบการทำงาน สามารถปรับตนเองให้ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ ทันโลกทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (อารี พันธมณี 2545: 17) ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีนิสัยการเรียนรู้เป็นวิธีการทางปัญญาในการพัฒนาตนเอง ด้วยสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด แสวงหาความรู้อย่างถูกต้อง มั่นคง มีเหตุผล รู้กาลเทศะ สร้างบุคลิกภาพและลักษณะที่พึงประสงค์แก่บุคคล เพื่อพัฒนานั้นในการครองชีวิตที่ดีเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นฐานสร้างความเจริญรุ่งเรืองสู่ตนและส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2539: 16) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เป็นพฤติกรรมอันเกิดจากการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีพัฒนาการด้านคุณค่าที่เป็นความสามารถในการตัดสินใจด้านคุณค่าในการเลือกปัญหา ในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่านิยมกับข้อเท็จจริงและการ

กระทำ การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันโดยไม่มีอคติอีกด้วย คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้จึงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญ และสมควรอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดกับตัวผู้เรียน ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน จะเป็นตัวกระตุ้นในการใฝ่เรียนรู้ และเกิดการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต (สุปาณี สนธิรัตน์ 2530: 22) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ อภิวัฒนธรรม (2557: 129) ที่กล่าวว่า ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน จากการศึกษางานวิจัยของ ปรีชา งามประดับ (2545: 112) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนมากยังมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนคือ ผู้เรียนยังขาดคุณลักษณะนิสัย สนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขาดโรงเรียนบ่อย ไม่อยากมาเรียน ไม่มีความกระตือรือร้น และไม่มีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มาลี ปานบุญหอม (2540: 120) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอน โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนพบว่า ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้เรียนที่ตนสอนยังขาดความสนใจในการเรียน ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นว่ายังมีผู้เรียนยังขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านความสนใจในการเรียน เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง เพราะฉะนั้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตพิสัยในด้านดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูวิชาการ 1 คน ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น 1 คน รวมจำนวน 150 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 50 โรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด 1.1) ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 1.2) สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 1.3) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัด

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 2.1) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 2.2) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครู และครูผู้สอน จำนวน 150 คน 2.3) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

3. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 3.1) นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ 3.2) ศึกษา Best Practices เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 3 กรณี 3.3) ร่างแนวทางพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน 3.4) ประเมินร่างแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 52 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูวิชาการ 1 คน ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น 1 คน รวมจำนวน 150 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 50 โรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูล 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการเสริมสร้างคุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครู และครูผู้สอน จำนวน 150 คน ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความจำเป็น วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์

ในระยะที่ 2 มาหาคำดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ขั้นตอนที่ 2 ศึกษา Best Practice ของโรงเรียนที่ดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไป โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีค่าเฉลี่ย O-net, NT สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. รอบที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการพัฒนา การเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินร่างแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 34 ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 มีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนรู้	จำนวน 9 ตัวชี้วัด
1.2 การแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	จำนวน 8 ตัวชี้วัด
1.3 การบันทึกความรู้ ตรวจสอบ และสรุปเป็นองค์ความรู้	จำนวน 9 ตัวชี้วัด
1.4 การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	จำนวน 8 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของสถานศึกษาในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาดำเนินการดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบัน การดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านมีความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียนรู้ ด้านการบันทึกความรู้ ตรวจสอบและสรุปเป็นองค์ความรู้ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง

2.2 สภาพที่พึงประสงค์แนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความต้องการอยู่ใน ระดับมากที่สุด

3. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ตัวชี้วัดของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี แบบสอบถาม และ จากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ออกแบบแนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผ่านการตรวจสอบ เสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลากรในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน โดยความร่วมมือของคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสถานศึกษาครูผู้สอน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ผู้ดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ดังนี้ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้

ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 4 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

1. บูรณาการในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มีแนวทางดำเนินการดังนี้

1.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผอ./รอง ผอ.ฝ่ายวิชาการ ครูวัดผล หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ครูฝ่ายวิชาการ เป็นองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาเพื่อคอยช่วยเหลือคณะครูในการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน โดยดำเนินการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ กับคณะครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา ครูที่ปรึกษา ครูผู้ดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

1.2 ครูศึกษานิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากหนังสือแนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกำหนดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้/ตัวชี้วัด/พฤติกรรมบ่งชี้ที่จะประเมิน เช่น ตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ครูศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ โดยศึกษานิยาม ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคลก่อนการพัฒนาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียนสร้างหรือเลือกเครื่องมือในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ และประเมินผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ดำเนินการประเมินผู้เรียนหลังการพัฒนาและสรุปผลการประเมิน และรายงานผลการพัฒนาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

1.4 ครูผู้สอนกำหนดวิธีการประเมิน เกณฑ์และเครื่องมือ คำอธิบายคุณลักษณะที่สถานศึกษาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ แบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบตรวจสอบ รายการ แบบประเมินตนเอง/เพื่อน/พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครู

1.5 ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งครูมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชา/ครูที่ปรึกษา และครู

ผู้ดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยนำคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ที่คัดเลือกไว้ไปบูรณาการกับตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการพัฒนาและประเมินร่วมกัน

2. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวดำเนินการดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียน เอาใจใส่และความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น โดยการแนะนำช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาครูผู้ดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเอาใจใส่และความเพียรพยายามในการเรียนรู้จนประสบความสำเร็จ

2.2 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบ จากสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม

2.3 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน เพียรพยายามในการเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนการการสรุปองค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

2.4 ผู้เรียนบันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมการเข้าค่าย กิจกรรมเรียนรู้โลกกว้าง กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต กิจกรรมวันภาษาไทย ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการ ทำงานเป็นกลุ่ม และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3. จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีแนวดำเนินการดังนี้

3.1 จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก และบันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.2 ผู้เรียนเข้าร่วม/ร่วมจัดนิทรรศการใน/นอกโรงเรียน แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และบันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเมื่อมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ

3.4 ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. สอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน มีแนวทางดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้ได้ สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการนำเสนอผลงาน อภิปราย จัดนิทรรศการ ค้นคว้า

หาความรู้จากหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ และสรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
ตลอดจนผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ

4.2 ผู้เรียนเลือกและสังเคราะห์ข่าวสารข้อมูลเพื่อใช้อย่างเหมาะสม จัดบันทึกความรู้ใหม่ ๆ ไว้
อ่านเวลาว่าง ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรม
ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือ
ในกิจกรรมต่าง ๆ และการปฏิบัติตามข้อตกลง และหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ
ที่สถานศึกษาจัดขึ้น รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักดูแลรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
ตั้งใจเรียน และงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ จนเกิดผลดี

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่จะมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 34 ตัวชี้วัด ได้แก่ บุรณาการในสาระ
การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 9 ตัวชี้วัด จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 8 ตัวชี้วัด จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ จำนวน 9 ตัวชี้วัด สอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน จำนวน 8 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับดวงฤทัย วาหารินทร์
(2556: 1-2) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า
มี 7 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านมีความอยากรู้อยากเห็นจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ด้านความตั้งใจ
อย่างมีสติ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ด้านมีนิสัยรักการอ่าน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ด้านชอบค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านมีนิสัยจดบันทึก จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ด้านมีเหตุผล จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และด้านเข้าร่วมกิจกรรม
ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 2) การหาคุณภาพของตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกและองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า ไม่เดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี น้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้
37 ตัว มีค่าเป็นบวกมีขนาดตั้งแต่ 0.86 ถึง 0.91 เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านมีนิสัยรักการอ่าน
ด้านมีความอยากรู้อยากเห็น ด้านมีความตั้งใจอย่างมีสติ ด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ด้านชอบค้นคว้า
หาความรู้ด้วยตนเอง ด้านมีนิสัยชอบจดบันทึกและด้านมีเหตุผล สอดคล้องกับ นิลวรรณ ดิลกกลาก (2555: 135-141)
ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นบุคคลใฝ่เรียนของอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัด
ความเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย ความสามารถในการเรียนมี 6 ตัวชี้วัด ด้านแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้
มี 7 ตัวชี้วัด ด้านเจตคติในการเรียนมี 4 ตัวชี้วัด ด้านโอกาสในการเรียนมี 5 ตัวชี้วัด และด้านสภาพแวดล้อม
ในการเรียนมี 4 ตัวชี้วัด 2) รูปแบบความเป็นบุคคลใฝ่เรียนของนักเรียนอาชีวศึกษาด้านความสามารถในการเรียน
อธิบายด้วยกิจกรรมที่ทำให้เกิด 6 กิจกรรม ผลที่เกิด 5 ประการ แนวทางการพัฒนาเกิด 2 ประการ พฤติกรรมชี้วัด
6 ประการ ด้านแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้อธิบายด้วยกิจกรรมที่ทำให้เกิด 5 กิจกรรม ผลที่เกิด 6 ประการ แนวทางการพัฒนา
ให้เกิด 6 ประการ พฤติกรรมที่ชี้วัด 7 ประการ เจตคติในการเรียนอธิบายด้วย กิจกรรมที่ทำให้เกิด 4 กิจกรรม
ผลที่เกิด 6 ประการ แนวทางพัฒนาให้เกิด 3 ประการ พฤติกรรมชี้วัด 4 ประการ ด้านโอกาสในการเรียน
อธิบายด้วยกิจกรรมที่ทำให้เกิด 2 กิจกรรม ผลที่เกิด 5 ประการ แนวทางการพัฒนาเกิด 6 ประการ พฤติกรรม

ที่ชีวิต 3 ประการ แนวทางพัฒนาให้เกิด 4 ประการ พฤติกรรมชีวิต 4 ประการ 3) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาความเป็นบุคคลใฝ่เรียนของนักเรียนคอนสารเทคโนโลยีพบว่า นักเรียนเป้าหมาย 43 คน ประเมินความเป็นบุคคลใฝ่เรียนของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด 13 รายการ โดยรายการที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ที่อยู่ในระดับสูงสุด คือ นักเรียนชอบถาม ชอบศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิต นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ นักเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน

2. สภาพปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและด้านมีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนรู้ ด้านการบันทึกความรู้ ตรวจสอบและสรุปเป็นองค์ความรู้ และด้าน การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะให้ความสำคัญในการแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยการพาไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ ยังขาดการฝึกฝนการบันทึกความรู้ ตรวจสอบและสรุปเป็นองค์ความรู้ จากการไปศึกษานอกสถานที่เท่าที่ควร และครูส่วนใหญ่ยังมองว่าการฝึกฝนให้นักเรียนตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของครูฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน ทำให้นักเรียนขาดแรงกระตุ้น และจูงใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับครองทรัพย์ อุตนาม (2553: 71-74) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวแปรปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ทุกค่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่เรียนใฝ่รู้สูงสุด คือ แรงจูงใจในการเรียน รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการใฝ่เรียนรู้อย่างมากที่สุด 2) ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจในการเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

3. สภาพที่พึงประสงค์ แนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกความรู้ สรุปองค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ยุพิน โกณทา และคณะ (2544: 45) ศึกษาพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวังน้ำเขียว โดยเปรียบเทียบคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเจตคติต่อคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนก่อน และหลังการได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเจตคติต่อคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวังน้ำเขียว หลังได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับนิรันดร์ ตั้งธีรบัณฑิตกุล และคณะ (2543: 76) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการเสริมแรงของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .012 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการเสริมแรงจากผู้ปกครองส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ระดับ .01

4. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ตัวชี้วัดของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี แบบสอบถาม และจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ออกแบบแนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผ่านการตรวจสอบ เสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บูรณาการในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน สอดคล้องกับ สรุศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี (2549) ได้ศึกษารูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของต่างประเทศ และได้เสนอรูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมสำหรับประเทศไทย ดังนี้ 1) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งระบบให้เป็นการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม โดยทุกคนในชาติปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็ก พัฒนาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรมนุษย์ ใกล้ตัวผู้เรียน โดยเฉพาะสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็น Knowledge Management ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครู ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียนเป็นผู้ใช้และผู้จัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม 2) พัฒนาครู และหลักสูตรให้มีลักษณะ KPI (Knowledge Practice Implementation) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรม เสริมหลักสูตรและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) วิจัยและพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติที่ได้ผลจริงดังตัวอย่างการวิจัยการสอนค่านิยมศึกษาแบบสอดแทรก โดยตรงของนิวยอร์ก เป็นต้น ศึกษาแบบแผนการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของต่างประเทศแบบครอบคลุมในเชิงลึก เพื่อพิจารณานามาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี 5) จัดการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามลำดับตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา อย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยรัฐเป็นผู้กำหนดกรอบดำเนินงานและจัดทำคู่มือสำหรับเป็นแนวปฏิบัติ 6) ควรมีการพิจารณาทำความเข้าใจประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการส่งเสริม และดำเนินงานให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ 7) ส่งเสริมกิจกรรมและนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม โดยไม่ใช้การบังคับแต่เป็นการจูงใจ การพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมไม่เน้นทฤษฎีหรือหลักการแต่เน้นการปฏิบัติและการป้องกัน 8) จัดทำหลักสูตรวิชาสัมพันธ์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 1 หน่วยกิต ทุกภาคเรียน (ลงทะเบียนโดยไม่นับหน่วยกิต ให้เกรดผ่านกับไม่ผ่าน) ครอบคลุมการบ้านด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 9) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงวัฒนธรรม และสื่อมวลชนทุกแขนง ควรร่วมมือกันในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยจัดเป็นวาระแห่งชาติ 10) กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นควรรื้อฟื้นการสอนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น ลูกเสือยุวกาชาด เนตรนารี ดนตรี กีฬา และศิลปะ เป็นต้น

สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดทำโครงการวิจัยศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์” หลังจากนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ได้พบรูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบของบ้าน (ครอบครัว) วัด โรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชน โดยทุกรูปแบบมีเนื้อหาที่ควรรู้ทั้งทางกายและทางจิตใจ วิธีการปลูกฝังและการวัดผลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย กตัญญู กตเวทิตะ และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบ ทำตามหน้าที่ พึ่งตนเอง และอดออม ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก เคารพ เชื่อมั่น อดทนมีสำนึก

ขณะจะทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรมด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็น และกระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความใกล้ชิดและทำตัวเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ในกรณีที่เด็กทำผิดควรชมเชย ย้ำผลการกระทำที่ดีที่เด็กทำให้เด็กฟัง และควรยกย่องต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยอธิบาย ย้ำผลการกระทำผิดให้เด็กฟัง และพยายามลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ด้านการวัดและประเมินผลจะวัดจาก พฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่คาดว่าจะได้รับคือเด็กสุขภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบวินัย ทำหน้าที่พึงตนเอง อุดม ถะหนัก และเคารพ เชื้อมั่น อุดทนและมีสำนึก 2) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จักความคิด พึงตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รักภาคภูมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังและประเมินผล ทำเช่นเดียวกับแบบของครอบครัว แต่รูปแบบนี้ผู้ที่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือเด็กมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ฝึกถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มุ่งมั่นมีเหตุผล และมีสำนึก 3) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ทำหน้าที่ขัดเกลาคือ พระ นักบวช บุคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กเป็นคนสุขภาพ มีน้ำใจ กตัญญู เอื้อเฟื้อมีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดทน ถะหนักในความดี เคารพตัวเอง เชื้อมั่น มีความรักและเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี 4) รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญคือด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้วิธีการอบรม ปลูกฝังเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่ผู้ทำหน้าที่อบรม คือ กระบวนการภายในชุมชน ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม บำเพ็ญประโยชน์ และเคารพกติกา สอดคล้องกับ นลินี ทวีสิน และคณะ (2549) ได้ทำวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนั้นมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง มิได้มีเพียงปัจจัยด้านการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับการ บริหารจัดการของสถานศึกษาที่มีบทบาทค่อนข้างมาก รวมถึงปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่ต้องมีส่วนเสริมและ สนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรม เช่น บทบาทและแนวทางดำเนินงานของเขต พื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล โดยจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่และศักยภาพของแต่ละ หน่วยงาน ทำงานสนับสนุนเกื้อกูลกัน ไม่ซ้ำซ้อนและต่อเนื่อง จึงจะมีส่วนเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนารูปแบบ การสอนคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเกิดผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคู่มือแนวทางพัฒนาคุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม ให้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดำเนินงานตามคู่มือแนวทางพัฒนาเสริมสร้าง

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ควรมีการปรับกิจกรรมโครงการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและ
ควรสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูเป็นแบบอย่างที่ปรึกษาและช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. ด้านครูผู้สอน ครูทำความเข้าใจเกี่ยวกับคู่มือแนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้เกิดความเข้าใจชัดเจน ควรบูรณาการในการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะ
ใฝ่เรียนรู้ ควรทำความเข้าใจที่ชัดเจนลึกซึ้งในแนวทางพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนทุกชั้นตอน และ
มองถึงความสำคัญของผลสำเร็จที่เกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้กับนักเรียน และครูมีการนำแนวทางพัฒนาคุณลักษณะ
ใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ต้องดำเนินการต่อเนื่อง ทำอย่างจริงจังและตั้งใจ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์
ดร.เชษฐ ภิระการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร อาจารย์ ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ รองศาสตราจารย์ พลอากาศตรี ดร.อนันต์ ศรีอำไพ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.อำนาจ ชนวงค์ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่
ต้นจนกระทั่งสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ครองทรัพย์ อุตนาม. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
2553.
- ดวงฤทัย วาหะรินทร์. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2556.
- นิลวรรณ ดิลกลภ. รูปแบบการพัฒนาความเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษา
ดุชนันท์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- นลินี ทวีสิน และคณะ. รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). สำนักงานบริหารและพัฒนา
องค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2549.
- นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในเขตการศึกษา 8. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.
- ปรีชา งามประดับ. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ภาควิชาการศึกษา: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- มนีรัตน์ อภิวัฒนวรรณ. “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้สำหรับ
สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.” วารสารการศึกษาฉบับบัณฑิต. 16,
1 (มกราคม-เมษายน 2559): 129-138.

มาลี ปานบุญหอม. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาที่ให้ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ติดตามนักเรียน
ไปสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:
ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย, 2540.

ยุพิน โภณฑา และคณะ. การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี. รูปแบบการบริหารและการจัดการวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง
ขององค์การวิจัยระดับชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน),
2549.

สุภาณี สนธิรัตน์. วิธีเพิ่มสมรรถภาพในการเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2530.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือครูเพื่อพัฒนาความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ระดับมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2539.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2550.

อารี พันธุ์มณี. จากการสอนสู่การจุดประกายความใฝ่รู้. กรุงเทพฯ: วารสารวิชาการ, 2545.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

Characteristics of School Administrators Under Trang Primary Educational Service Area Office 2

สุภาณีย์ แสงโพธิ์¹

ไมตรี จันทรา²

พรศักดิ์ จินา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน การทดสอบคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ตรัง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณลักษณะ
ด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ คุณลักษณะด้านความ
เป็นผู้นำ และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน
และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

Abstract

The objectives of this research were to 1) study characteristics of school administrators under the Office of Trang Primary Educational Service Area 2 and 2) compare the characteristics of school administrators under Trang Primary Educational Service Area Office 2, classified by education, work experience and school size. The samples consisted of 302 administrators.

¹ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

The instruments used for data collection were rating scale questionnaires. The data were analyzed by basic statistics, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The findings were as follows. The characteristics of school administrators under Trang Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at a high level. When considered in each aspect, they ranked from the highest to the lowest as follows: the aspect of human relation, the aspect of personality, the aspect of knowledge and capability, the aspect of leadership, the aspect of moral and ethic. The characteristics of school administrators under Trang Primary Educational Service Area Office 2, classified by education, work experience and school size, were overall in each individual aspect not significantly.

Keywords: Characteristics of school, Trang Primary Educational Service Area 2

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ทำให้สถานศึกษาจะต้องปรับตัวให้มีความสมดุลและท้าทายกับความเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารไม่ว่าระดับใดจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษายุคใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่ทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและครูซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่ความสำเร็จ เพราะความเจริญหรือความเสื่อมของชาติขึ้นอยู่กับคุณภาพหรือประสิทธิภาพการศึกษาของพลเมืองเป็นสำคัญ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ประกอบอาชีพได้ตามควรแก่โอกาส การศึกษาจึงเป็นหัวใจของการพัฒนามนุษย์ การพัฒนาที่ยั่งยืนและทำให้สังคมไทยสงบสุขอย่างแท้จริงนั้น ต้องเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้น “การพัฒนาคน” เป็นสำคัญ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นบทบาทโดยตรงของสถาบันการศึกษาที่จะทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการจัดระบบการศึกษา การบริหารจัดการ มาตรฐานและการประกันคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2548: 77)

รัฐบาลได้ดำเนินนโยบาย เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยเน้นการพัฒนาการสอนของครู กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาใช้สถานศึกษาเป็นฐานทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมในการบริหารงานเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมากขึ้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำที่ได้รับมอบหมายและรับผิดชอบในการแปลงนโยบายเพื่อไปสู่การปฏิบัติ จึงต้อง

มีคุณลักษณะและความสามารถที่จะรวมพลังในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อองค์กร (สกุรัตน์ กุพทมาศ 2550: 34)

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันต้องการผู้นำที่มีศักยภาพสูงมีวิสัยทัศน์แห่งการเป็นผู้นำ เพราะภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้เพื่อสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะอะไรคือ ความสำคัญที่สามารถสร้างภาพความเป็นจริงขององค์การแก่ผู้อื่น ช่วยให้เห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ภายใต้ภาวะความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ในการบริหารจัดการองค์การ โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์การ คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์การให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ภาวะผู้นำเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของผู้บริหารและผู้นำที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ ที่จะสามารถสร้างอำนาจชักนำและมีอิทธิพลได้เหนือผู้อื่น (อรุณ จุติผล 2559: 45) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ต้องมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการจัดและบริหารการศึกษาในหลาย ๆ เรื่อง ในเบื้องต้นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ควรได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง ในด้านต่อไปนี้คือหลักการและแนวคิดในการบริหาร ภาระงานในการบริหารสถานศึกษา การเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน นโยบายและการวางแผน ภาวะผู้นำทางวิชาการและการนิเทศการศึกษา การจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนางานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย และการวิจัยเพื่อพัฒนางานในสถานศึกษา (สมาน อัครวุฒิ 2557: 21)

จากสภาพการจัดการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มี “คุณลักษณะ” ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น จึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องเพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะหลายอย่าง ทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการบริหารงาน ด้านวิชาการและความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะความเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารจะต้องให้คำแนะนำ สร้างศรัทธาและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกัน ดังนั้น การมีคุณลักษณะหรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยมีความคาดหวังว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สามารถทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามต้องการและเป็นแนวทางการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนในหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ และพัฒนาหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ทุกประการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,418 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ สถานภาพของของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) วุฒิการศึกษา 2) ประสบการณ์การทำงาน 3) ขนาดของโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านความรู้ความสามารถ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยได้ศึกษาแนวคิดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดของ หวน พันธุ์พันธ์, วีระ รุญเจริญ และยุคล์ นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ซึ่งประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านความรู้ ความสามารถ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 1,418 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 302 คน ซึ่งได้มาโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามโรงเรียน และเทียบตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสำหรับสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามประเภทปลายปิดมีลักษณะเป็นเลือกตอบ (Check-list) และแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ

ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรู้ความสามารถ รวมข้อคำถามทั้งหมด 60 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาข้อความและความสอดคล้องแล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบตามขั้นตอน มาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้วิธีหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ให้ถือว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติพื้นฐาน หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One -Way ANOVA) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ขั้นตอนการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยดำเนินไปได้อย่างดี ผู้วิจัยจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยไปตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยอย่างเป็นระเบียบ แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาของการวิจัย เป็นการเลือกหัวข้อปัญหาที่จะทำการวิจัย เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตหรือขอบข่ายของงานเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัย เป็นการประมวลแนวความคิด หลักการ และจากทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีผู้อื่นศึกษาไว้แล้ว การวิจัยจะได้ผลดีจำเป็นต้องมีการออกแบบวิจัยให้เหมาะสมกับปัญหาและสมมติฐานของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เป็นการกำหนดประชากรที่จะนำมาศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่งนั้น คือใคร มีคุณลักษณะอย่างไร อยู่ที่ไหน มีขนาดหรือมีจำนวนเท่าไร จะเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ได้อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล การพิจารณาถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัยอย่างไร หรือการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยที่ผู้อื่นได้ทำไว้ก่อนหน้านี้

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามต้องการแล้ว จะต้องนำเอาข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์เสียก่อน แล้วนำไปบันทึกโดยจัดให้เป็นหมวดหมู่ ตามวิธีการทางสถิติแยกประเภทข้อมูลตามตัวแปรต้นหรือตัวแปรตาม

ขั้นตอนที่ 6 การตีความหมายข้อมูล คือการอธิบายผลของการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมจากการอ่านผลวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปผลและรายงานผล ผู้วิจัยจะต้องสรุปผลของการวิจัย จากข้อเท็จจริงทั้งหมดที่มีอยู่ตามหลักการโดยอาศัยข้อมูลพื้นฐาน แล้วจะต้องมีคำแนะนำหรือมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้วย

ขั้นตอนที่ 8 การเขียนรายงานการวิจัย เป็นการให้ผู้รู้ถึงปัญหาและรายละเอียดของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าครูผู้สอนที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูผู้สอนที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายค่า จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กมีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันได้มีการให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การประพฤติปฏิบัติตนสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและชุมชนเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และดังที่ ทับทิม วงศ์ประยูร (2554: 46-47) ได้สรุปคุณลักษณะผู้บริหารที่มีคุณภาพไว้ว่า ต้องมีความรับผิดชอบสูง มีความรู้ความสามารถ บริหารองค์กรได้ด้วยสติปัญญา แก้ปัญหาได้ มีความเป็นธรรม วิเคราะห์เหตุการณ์ด้วยเหตุและผลอย่างเป็นธรรมและยุติธรรม แก่ทุกคน จัดลำดับและวิเคราะห์ความสำคัญเพื่อการวางแผน มอบหมายและดำเนินงานให้ถูกต้อง มีทักษะ

การติดต่อสื่อสาร และจัดระบบสื่อสารให้ดีเพื่อความรวดเร็วชัดเจนและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน มีความรอบรู้ทั้งด้านการบริหารและการจัดการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคล่องตัวในการทำงานทำให้องค์กรเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ กล้าตัดสินใจและปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี ปานงาม (2553: 74) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารตามทฤษฎีสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า

2.1 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันได้มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานจะจัดร่วมกัน โดยไม่กำหนดว่าจะจบการศึกษาระดับใด และจากการศึกษาจากองค์ความรู้ต่าง ๆ ก็ทำได้เท่าเทียมกันจึงทำให้ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็น ประสบการณ์ และมุมมองต่างๆเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธา ภูมิเขต (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 วุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นั้นแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำงานอาจไม่สามารถทำให้บุคคลมีความคิดเห็นต่างกันได้ ครูผู้สอนที่ทำงานมานานกับที่เพิ่งเข้ารับราชการต่างก็มีความต้องการผู้บริหารที่ดีพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ พันชะโก (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่พึงประสงค์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 ที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ตรัง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อติมา เอมะ (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรสนับสนุนการศึกษา ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. ข้อมูลในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. ควรมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความเที่ยงตรง ยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรมีความยุติธรรม โปร่งใส ให้สิทธิเสมอภาคเท่ากันทุกคนไม่เลือกที่รักมักที่ชัง จึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในตัวผู้นำ อันจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานตามคำสั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ โดยได้รับความอนุเคราะห์ และความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พรศักดิ์ จินา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ดร.ศุภโชค เสือทอง ดร.สมพร ญาณสูตร ดร.มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล ดร.อรทัย เกิดภิบาล และนายประดับ แก้วนาม ผู้เชี่ยวชาญที่ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และให้ความร่วมมือในส่วนของคุณข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี ปานงาม. **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามทฤษฎีของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระแก้ว**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.

- ณรงค์ศักดิ์ พันชะโก. คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2557.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. ประวัติและลัทธิเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: วิเจพรีนติ้ง, 2554.
- อิติมา เอมะ. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- เมธา ภูมิเขต. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอส ดี เพรส, 2548.
- สกลรัตน์ กมฺพมาส. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิรูปงานของครูตามแนวการศึกษา. วิทยาจารย์, 2550.
- สมาน อัสวภูมิ. การบริหารสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ฉบับปรับปรุง. อุบลราชธานี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, 2557.
- หวน พันธุ์พันธ์. นักบริหารมีอาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- อรุณ จุติผล. การบริหารจัดการในห้องเรียน: ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. พิมพ์ครั้งที่2. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ดีชัย, 2559.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30, (1970): 607-610.

ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Effectiveness of Dual Vocational Training System in Vocational Institutions in Nakhon si Thammarat Province

ภักดี เรืองศรี¹

ไมตรี จันทรา²

สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน/ครุฑิเทศก์การสอนในสถานศึกษา เจ้าของ/ผู้จัดการ และครูฝึกในสถานประกอบการที่เข้าร่วม การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และF-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน/ครุฑิเทศก์การสอน ผลการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของเจ้าของ/ผู้จัดการสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และพบว่าสถานศึกษา และสถานประกอบการมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และประเภทวิชาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ผลการศึกษพบว่า มีระดับประสิทธิผล ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การจัดการอาชีวศึกษา, ระบบทวิภาคี

¹หลักสูตรปริญญาครุฑิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²คณะครุฑิศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³คณะครุฑิศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

This research aims at studying and compare the effectiveness of Dual vocational training system in vocational institutions in Nakhon Si Thammarat province by the opinion of school administrators, teachers, teachers supervisors taught in schools, owners/managers and teachers training establishments who participated in Dual vocational training system. A total of 217 samples were used in this study. The instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research was found that;

1. As a whole, the effectiveness of Dual vocational training system in vocational institutions in Nakhon Si Thammarat province were at the high level.
2. The comparison of the effectiveness of Dual vocational training system in vocational institutions in Nakhon Si Thammarat province between school administrators and teachers/teachers supervisors were statistical significance different at the .05 level. Between owners/managers and teachers training establishments, there were no difference. Between the schools and the establishments, there were statistically significant different at the .05 level.
3. As a whole, the comparison of the effectiveness of Dual vocational training system in vocational institutions in Nakhon Si Thammarat province, by the respondents who differed in term of sex, age, educational level, experience in working and type of subjects in Dual vocational system, there were no difference. Considering each aspects, it was found that there were no difference.

Keyword: Effectiveness, Management levels, Dual Vocational Training System

บทนำ

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสนใจอย่างมาก และถือว่าเป็นปัญหาใหญ่อันดับหนึ่งของแต่ละประเทศ ซึ่งในประเทศไทย ได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นให้เยาวชนได้รับการศึกษามากขึ้น จากแนวคิดของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีแนวทางการพัฒนามาบนพื้นฐานคล้ายกันคือ การให้ “คนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา” โดยยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” และกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” คนไทย มีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบคลุมรอบรู้ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2554: 1) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 11 ได้เพิ่มเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล ต่อยอดความรู้ สุนวัตกรรมและโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการอาชีวศึกษา ในมาตรา 20 และการจัดการศึกษาตามมาตรา 24 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 7) พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 กล่าวถึง การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ และในส่วน ของมาตรา 8(3) กล่าวถึงการศึกษาาระบบทวิภาคี และมาตรา 51 กล่าวไว้ว่า ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลง ระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป.: 3-19) ซึ่งนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่มุ่งไปที่กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ประเทศ ที่มี ศักยภาพและความได้เปรียบ ในการแข่งขัน โดยกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การผลิตและการพัฒนากำลังคนที่มี คุณภาพ และมีสมรรถนะสูง เพื่อเป็นกลไกสำคัญ การจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องจัดให้มีกระบวนการสร้างเทคโนโลยี อย่างครบวงจรสู่กระบวนการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ

ดังนั้น ในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภาวะดังกล่าว จำเป็นต้องมีกำลังแรงงานในประเทศที่มีคุณภาพ และการอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตแรงงาน ระดับกลางป้อนให้กับระบบเศรษฐกิจ การจัดการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวได้ตรงตามต้องการ ของอุตสาหกรรมอย่างทันต่อเหตุการณ์ สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการ จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 จนถึงปีการศึกษา 2558 มีสถานประกอบการร่วมลงนามกับ อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 150 แห่ง (เฉพาะประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2553: 16–18) การจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี สรุปลักษณะปัจจุบันมีนักเรียนนักศึกษาที่จบการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่เพียงพอ กับ ความต้องการ ผลผลิตด้อยคุณภาพ ผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน งบประมาณของ สถานศึกษามีอยู่จำกัด ครุภัณฑ์ไม่ทันต่อเทคโนโลยี และไม่เพียงพอ การบริหารจัดการมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และปริมาณผู้เรียนลดลง ปัญหาเหล่านี้ได้มีการศึกษา ผลการดำเนินงานประสิทธิผล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอยู่จำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญของปัญหา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาประสิทธิผลของการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1. **ประชากร** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน ครูผู้สอน/ครูนิเทศการสอน 140 คน เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ 150 คน และครูฝึกในสถานประกอบการ 150 คน ที่เข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 490 คน

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูผู้สอน/ครูนิเทศการสอน จำนวน 63 คน เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ จำนวน 66 คน และครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 66 คน ที่เข้าร่วม การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามการกำหนดสัดส่วนจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) และเทียบอัตราส่วน ตามจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน/ครูนิเทศการสอน เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 217 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ สถานภาพบุคคลของสถานศึกษา สถานภาพบุคคลของสถานประกอบการ เพศ อายุการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และประเพณีวิชาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการผลิต ด้านความพึงพอใจ ด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านการใช้ทรัพยากร และด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

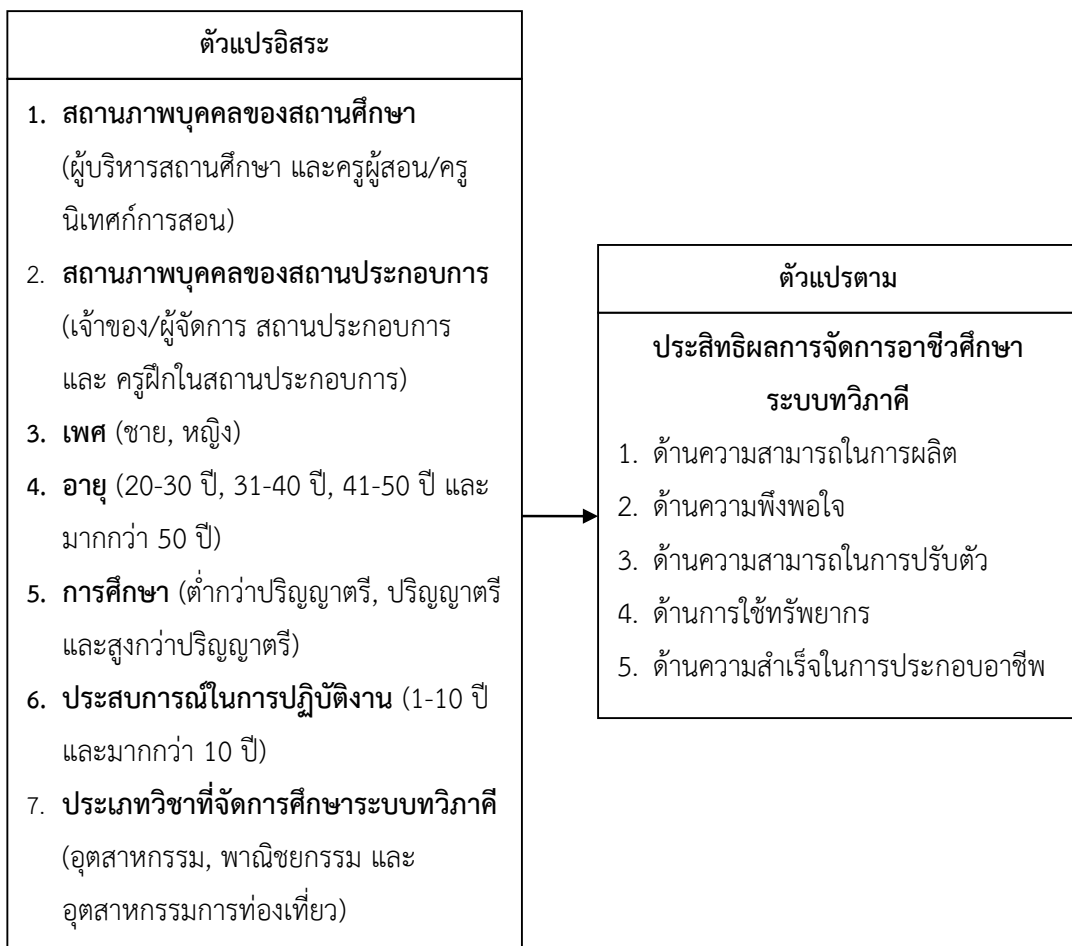
ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา คือ ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิต ด้านความพึงพอใจ ด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านการใช้ทรัพยากร และด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับ “ประสิทธิผล” จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของนักวิชาการหลายท่าน เช่น รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2546: 169); ภาณี (กิริติบุตร) มหานนท์ (2539: 2); กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2546: 32); เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (2546: 9); ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 9-10); รวมถึง ภิญโญ ขำประดิษฐ์ (2545: 18); Hoy and Miskel (1991: 398, citing Mott 1972); Caplow (1964: 121); สิริพันธ์ญาภา จันทพิรกิจ (2546: 97-99) และผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และความเห็นสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษาได้ 5 ประเด็น คือ ความสามารถในการผลิต ความพึงพอใจความสามารถในการปรับตัว การใช้ทรัพยากร และความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรง หรือหาค่า IOC จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย
2. วิเคราะห์เกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านความสามารถในการผลิต ด้านความพึงพอใจ ด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านการใช้ทรัพยากร และด้านความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

สถานศึกษา ครูผู้สอน/ครุניתศกการสอน เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ และ ครูฝึกในสถานประกอบการ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

3. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน/ครุניתศกการสอน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ตามความเห็นของเจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ โดยการทดสอบค่า (t-test)

5. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

6. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ระหว่างเพศ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

7. เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ การศึกษา และประเภทวิชา โดยทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ทุกด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และ ด้านความสามารถในการผลิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด หากพิจารณารายละเอียดของระดับประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ละด้านโดยรวมพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความสามารถในการผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษามีทักษะ มีความชำนาญในวิชาชีพที่ได้ฝึกงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษาในระบบทวิภาคีสามารถแข่งขันด้านทฤษฎีและปฏิบัติกับนักเรียน นักศึกษา ระบบปกติในระดับเดียวกันได้ และนักศึกษา มีความรู้ด้านวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.2 ด้านความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาระบบทวิภาคีสามารถปฏิบัติงาน ได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในสถานประกอบการ และการประพฤติปฏิบัติตนของนักศึกษาเป็นที่น่าสนใจชม มีบุคลิกภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.3 ด้านความสามารถในการปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการเปิดการศึกษาให้กับทุก ๆ คน ให้สามารถเลือกเรียนวิชาชีพที่ตนเองชอบได้ และการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถร่วมมือกับสถานประกอบการในการบูรณาการหลักสูตรให้สามารถสอดคล้องกับลักษณะของสถานประกอบการได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การเปิดสอนระบบทวิภาคีเป็นการเปิดชั้น

เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมัธยมศึกษา มีทางเลือกเข้าเรียนต่อสายวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.4 ด้านการใช้ทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาฝึกงาน ช่วยลดต้นทุนด้านแรงงานในสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ช่วยในการลดงบประมาณ วัสดุฝึกของนักศึกษาในสถานศึกษา และการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินแก่ผู้ปกครอง และนักศึกษาสามารถฝึกทักษะวิชาชีพ โดยใช้ครุภัณฑ์ที่หันต่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.5 ด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นโยบายของรัฐส่วนกลาง (สอศ.) คอยดูแลติดตาม และส่งเสริมให้นักศึกษาระบบทวิภาคีให้สามารถประกอบอาชีพได้ทุกคน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษามีความสามารถที่จะประกอบอาชีพอิสระ เป็นเจ้าของกิจการเป็นของตนเองได้ และนักศึกษาระบบทวิภาคีสามารถประกอบอาชีพอิสระที่ตนเองชอบ และมีความถนัด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน/ครูนิเทศก์การสอน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

2.3 สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 เพศชาย และเพศหญิง มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

2.5 ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

2.6 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.7 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.8 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.9 ประเภทวิชาต่างกัน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ทุกด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และด้านความสามารถในการผลิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถตอบสนองความต้องการเรียนของผู้เรียนได้ดี ให้สามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาชีพ เนื่องจากว่าเป็นหลักสูตรที่ร่วมกันจัดการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา (จำลอง เพ็ชรพันธุ์ 2552) ทำให้สถานประกอบการมีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน ให้ความทันสมัย ทันต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านความสามารถในการผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษามีทักษะ มีความชำนาญในวิชาชีพที่ได้ฝึกงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษาในระบบทวิภาคีสามารถแข่งขันด้านทฤษฎี และปฏิบัติกับนักเรียน นักศึกษา ระบบปกติในระดับเดียวกันได้ และนักศึกษามีความรู้ด้านวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะผลจากการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาในสถานประกอบการครึ่งหลังสูตร จึงทำให้นักศึกษามีความรู้ประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการที่มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน จึงทำให้เกิดความชำนาญในวิชาชีพที่ได้ฝึกงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรนันท์ บุญยโพธิ์วัฒน์ (2553) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขางานเครื่องประดับอัญมณีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่าความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขางานเครื่องประดับอัญมณีในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสถานประกอบการ และด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งผลจากการศึกษาในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความสามารถในการผลิตของนักศึกษาระดับทวิภาคีนั้น จะต้องเป็นการร่วมมือกันของสถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นอย่างมากที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อผลิตนักศึกษาให้มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2 ด้านความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาระบบทวิภาคีสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในสถานประกอบการ และการประพฤติ ปฏิบัติตน ของนักศึกษาเป็นที่น่าสนใจ มีบุคลิกภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาและสถานประกอบการได้ทำความร่วมมือจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และให้ทันต่อการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึงทำให้นักศึกษาระบบทวิภาคี สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมและทุกรายด้านระดับมาก เรียงลำดับการดำเนินงานแต่ละรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับความพึงพอใจ ของสถานประกอบการที่มีต่อการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีนั้นส่วนหนึ่งก็มาจากการประสานงานของสถานศึกษาโดยต้องให้ความสำคัญกับการดูแล กำกับ ติดตาม การฝึกงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร ครูนิเทศก์การสอน ตลอดจนนักเรียน นักศึกษาที่ออกฝึกงาน ที่ต้องมีจิตสำนึกในการเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี จึงจะสามารถทำให้การฝึกงานประสบความสำเร็จ

1.3 ด้านความสามารถในการปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการเปิดการศึกษาให้กับทุก ๆ คนให้สามารถเลือกเรียนวิชาชีพที่ตนเองชอบได้ และศึกษาระบบทวิภาคีสามารถร่วมมือกับสถานประกอบการในการบูรณาการหลักสูตรให้สามารถสอดคล้องกับลักษณะของสถานประกอบการได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเปิดสอนระบบทวิภาคี เป็นการเปิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการเปิดโอกาส ให้นักเรียนมัธยมศึกษา มีทางเลือกเข้าเรียนต่อสายวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้ร่วมกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา และได้สนองนโยบายของรัฐบาล ร่วมกันรับนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า ที่มีความสนใจและตนเองชอบ เข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมและทุกรายด้านระดับมาก เรียงลำดับการดำเนินงานแต่ละรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับ

1.4 ด้านการใช้ทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษาฝึกงานช่วยลดต้นทุนด้านแรงงานในสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การฝึกปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการช่วยในการลดงบประมาณ วัสดุฝึกของนักศึกษาในสถานศึกษา และศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินแก่ผู้ประกอบการ และนักศึกษาสามารถฝึกทักษะวิชาชีพ โดยใช้ครุภัณฑ์ที่ทันต่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะการประกอบธุรกิจของสถานประกอบการจำเป็นต้องมีบุคลากร

ในการทำงานในสถานประกอบการซึ่งมีต้นทุนการจ้างงาน ฉะนั้นเมื่อนักศึกษาเข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานประกอบการ ทำให้สถานประกอบการ ลดต้นทุนค่าจ้างแรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม และทุกรายด้านระดับมาก เรียงลำดับ การดำเนินงานแต่ละรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและ ประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบ มาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับ

1.5 ด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นโยบายของรัฐส่วนกลาง (สอศ.) คอยดูแลติดตามและส่งเสริมให้นักศึกษา ระบบทวิภาคีให้สามารถ ประกอบอาชีพได้ทุกคน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษา มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพอิสระ เป็นเจ้าของกิจการเป็นของตนเองได้ และนักศึกษาระบบทวิภาคี สามารถประกอบอาชีพอิสระที่ตนเองชอบ และ มีความถนัด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะนโยบายในการจัดการศึกษา รัฐบาลได้มีนโยบายชัดเจนและได้มอบหมาย ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้กำกับติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณและประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ให้กับผู้ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกรายด้านระดับมาก เรียงลำดับการดำเนินงานแต่ละ รายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน/ครูนิเทศก์การสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน/ครูนิเทศก์การสอน มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า เจ้าของ/ผู้จัดการ สถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ มีระดับ ประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน และพบว่าสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษา ระบบ ทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มอบนโยบายให้กับครูผู้สอน/ครูนิเทศก์การสอน และครูผู้สอน/ นิเทศก์การสอน เป็นผู้วางแผนนิเทศก์การสอนนักศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานประกอบการตามตารางนิเทศก์ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน/ครูนิเทศก์การสอน มีระดับประสิทธิผล แตกต่างกัน ในส่วนของเจ้าของ/ ผู้จัดการและครูฝึกในสถานประกอบการ ได้ร่วมฝึกประสบการณ์ให้กับนักศึกษาระบบทวิภาคีในสถานประกอบการ ตลอดหลักสูตร ทำให้มีระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิผลไปในทิศทางเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ สถานศึกษาไม่ได้ส่งบุคลากรเข้าร่วมฝึกประสบการณ์ ในสถานประกอบการตลอดหลักสูตร เพียงแต่ร่วมประชุมและออกนิเทศก์ตามตาราง ทำให้สถานศึกษาและสถาน

ประกอบการมีระดับประสิทธิภาพ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำแนกตามสถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสถานศึกษา และไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน

3. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และประเภทวิชาที่จัดการศึกษา ระบบทวิภาคี ผลการศึกษาพบว่า มีระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้ตอบทุกคนมีความเห็นในด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้มีระดับความคิดเห็นในทุก ๆ ด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพาวดี ศิริปรีดี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสถานศึกษา และไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับที่มากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งพบว่า เป็นการเปิดหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้น สถานประกอบการ ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ระดับประสิทธิผลมีมากขึ้น
2. ด้านความสามารถในการผลิต มีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น สถานศึกษา และสถานประกอบการควรมีแนวทางเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ให้เป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการที่นักศึกษาจะเข้าไปทำงาน เพื่อให้ นักศึกษาระบบทวิภาคีสามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการได้ทันที โดยไม่ต้องทดลองงานอีก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อหาข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของช่างอุตสาหกรรม
2. ควรทำการศึกษาความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานที่มีความต้องการผู้เรียน หลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3. ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่คอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ นายสุรพล โชติธรรมโม ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ดร.อดิศักดิ์ ทองธวัช รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช นายพยงค์ เขตวรรณ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช นายอุดมศักดิ์ มะหมื่น รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช และ ดร.อรุณ จุติผล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้เชี่ยวชาญที่ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ ตรวจ แก้ไขปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานประกอบการ ที่จัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และหัวหน้างานทวิภาคี ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบคุณฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่กรุณาประสานงาน และอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกในห้องเรียน สาขาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2557 ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ รวมทั้งขอขอบคุณผู้บริหาร และเพื่อนครู สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง ที่คอยส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.2546.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สำนักงาน. คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. สำนัก
มาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554.

———. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2555–2559). กรุงเทพฯ: สำนัก
นายกรัฐมนตรี, 2555.

จำลอง เพ็ชรพันธุ์. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล บรรยายภาคองค์การ ภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย
กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออก เขตจังหวัด
ชายแดนไทย-กัมพูชา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- ธงชัย สันติวงษ์. กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- เปรมสุริย์ เชื้อมทอง. จิตลักษณะของผู้บริหารและสภาวะการณ์ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของโรงเรียน. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.
- พัชรนันท์ บุญโยพิวัฒน์. การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขางานเครื่องประดับอัญมณี ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2553.
- ภรณ์ (กิริติบุตร) มหานนท์. การประเมินประสิทธิผลขององค์กร. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2539.
- ภิญโญ ขำประดิษฐ์. ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการบริหารระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.
- ยุพาวดี ศิริปรีดี. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. (ออนไลน์) 2557 (สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2558) จาก <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/59/ingrc2016/pdf/HMP23.pdf>.
- รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551. (ออนไลน์) 2558 (สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2558) จาก <http://www.moe.go.th/.../index.php?...id>.
- สิรินทร์ญาภา จันทพิภักษ์. การประเมินประสิทธิผลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติงานกองนิติการ การสื่อสารแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- Caplow, T. **Principles of Organization**. New York: Harcourt, Brace and World, 1964.
- Hoy, Wayne. K. and Cecil G. Miskel. **Educational Administration: Theory Research and Practice**: 4th ed. New York: Harper Collins, 1991.
- Mott, P. E. **The Characteristic of Effective Organization**. New York: Harper and Row, 1972.

ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กับประสิทธิผล
ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1

The Relationship between Internal Quality Assurance Process and
Academic affairs Administration Affectionate of School under
Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1

เนติเกษม ชักชวนดี¹

สรฤดี ดีบุ²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 108 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie และ Mogan แล้วดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) อย่างเป็นสัดส่วน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการของโรงเรียน จากทั้งหมด 108 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวม มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการประเมินคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนที่เข้มแข็งและด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูง

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study internal quality assurance process school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1, academic affairs administration affectionate of school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1, and the relationship between internal quality assurance process and academic affairs administration affectionate of school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. The samples are 108 schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined by using Krejcie and Morgan's table, and then using stratified random sampling. There are 216 informants: 108 school administrators and 108 teachers who are head of academic affairs section from 108 schools (two persons from each school). The tool used in this study is 5-point Likert scale questionnaire. The statistics used in this study are frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as, Pearson product moment correlation coefficient.

The study found that

1. The overall image of internal quality assurance process school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 is very good. When considering all aspects, it was found that internal quality assurance process on internal quality assurance has the highest mean, the second and the third is educational quality development and educational quality inspection, respectively.

2. The overall image of academic affairs administration affectionate of school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 is very good. When considering all aspects, it was found that academic affairs administration affectionate on vision and objective

have the highest mean, the second are strong learning-teaching and follow-up of student progress, and collaboration between students and parents has the lowest mean.

3. The relationship between internal quality assurance process and academic affairs administration affectionate of school under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 is positive relationship with high significance at .01

Keywords: The relationship, Internal Quality Assurance Process, Academic affairs Administration Affectionate

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ พลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศ โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองรับการเปลี่ยนแปลงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตรควบคู่กับการยกระดับคุณภาพของคน เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 2554: 7)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2546: 1) สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2553: 3) ที่กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับความรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (ณรงค์ พิพัฒน์นาคัย 2557: ออนไลน์)

รายงานการติดตามและประเมินการจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ปี 2556 ประเด็นด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาอย่างต่อเนื่อง แต่คุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่พอใจ ดังข้อมูลด้านคุณภาพสถานศึกษาจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งจากข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2556 พบว่า

สถานศึกษาทุกระดับมีคุณภาพและมาตรฐานไม่ครบทุกแห่ง โดยเฉพาะสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา) ที่เข้ารับการประเมิน จำนวน 22,718 แห่ง ได้รับรองคุณภาพและมาตรฐาน 14,811 แห่ง ไม่รับรอง 7,907 แห่ง ส่วนข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียนด้านวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น คือ คุณภาพผู้เรียนด้านความรู้วิชาการ ยังไม่เป็นที่พอใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2557: ง-จ) ดังที่ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2558: 30) ผู้อำนวยการสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กล่าวว่า คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าระบบการจัดการศึกษาของไทยมีปัญหา สถานศึกษามีความ เหลื่อมล้ำจนส่งผลให้คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเกิดความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเพื่อให้เด็กไทยได้รับการศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในทุกๆด้านและทุกระดับ ดังนั้นการจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการติดตามตรวจสอบและใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่ง มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับงานวิชาการของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556: 2)

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษามีโอกาสตัดสินใจมากขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ให้สถานศึกษารับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการโดยตรง ผู้บริหารจำเป็น ต้องมีการปรับระบบการดำเนินงานและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด (ศักดิ์ดา กาชัย 2556) ดังนั้นงานวิชาการจึงถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียนคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ ความเข้าใจให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552: 9) ซึ่งการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตคนที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล ก็คือสถานศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเนื่องจากงานหลักของสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการจึงมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร

สถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่ง จิตติมา วรรณศรี (2557: 22) กล่าวว่า การวางแผนงานวิชาการในสถานศึกษาสามารถเชื่อมโยงสู่การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของสถานศึกษา โดยในการวางแผนงานวิชาการนั้นย่อมประกอบด้วย โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นงานประจำและโครงการหรือกิจกรรมนั้น จัดให้มีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ และคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ครูและบุคลากรหรือการบริหารจัดการ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานวิชาการและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานที่ดำเนินการได้พร้อมกันและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเนื่องจากการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันอย่างเป็นระบบ จึงเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ในทิศทางใด เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 144 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
 - 1.1 การประเมินคุณภาพภายใน
 - 1.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 - 1.3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

- 2.2 การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน
- 2.3 การเรียนการสอนที่เข้มแข็ง
- 2.4 การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
- 2.5 ความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง
- 2.6 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 มีตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3 ด้าน ตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556: 11-12) และตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย องค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน 11 ปัจจัย ของ Sammons, Hillman และ Mortimore (1995: 8) ซึ่งมีความสอดคล้องกับขอบข่ายของงานวิชาการ 17 งาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 2) แต่เนื่องจากในหลายปัจจัย มีความสอดคล้องกับขอบข่ายของงานวิชาการเหมือนกัน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์มาเป็นตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 144 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Mogan (บุญชม ศรีสะอาด 2546: 40) แล้วดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก อย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 27 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 71 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 จากทั้งหมด 108 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 216 คน โดยนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วน มารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย จะได้เป็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 108 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกล็ดการแปลผลค่าเฉลี่ยพิจารณาและใช้หลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน ตามแนวคิดของ Bass (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ 2551: 58) 5 ระดับ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2558 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เกล็ดการแปลผลค่าเฉลี่ยพิจารณาและใช้หลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน ตามแนวคิดของ Bass (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ 2551: 58) 5 ระดับ

ขั้นตอนการวิจัย

1. ทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเพื่อขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ จากผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสืออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ส่งทางไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามกลับคืน และบางส่วนดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 2 ฉบับ จำนวน 108 โรงเรียน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่รับจากการส่งคืนทางไปรษณีย์หากได้รับแบบสอบถามไม่ครบผู้วิจัยดำเนินการโดยการติดต่อทางโทรศัพท์และเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง

4. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อที่จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวม มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านการประเมินคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.67) รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.68) ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวม มีประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.70) รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) และด้านการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.71) ส่วนประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.77)

ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.851 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการประเมินคุณภาพภายใน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.769 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.786 และการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.862

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัย การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและรับรองการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2553: 3) จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัย การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 ด้านการประเมินคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่าการประเมินคุณภาพภายในเป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาจะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าจะบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ สามารถนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556: คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐดนัย ดวงใจ (2554: 109) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 พบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ทรงสิทธิ์ เหลืองอิชชัยวาณิช (2554: 91) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านประกันคุณภาพ

ภายใน ได้ทำความเข้าใจกับครูและผู้บริหารโรงเรียนเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้มีความเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน

2. ผลการวิจัย ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่ถือเป็นหัวใจของสถานศึกษา ดังนั้นประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการจึงเกิดจากการตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการของผู้บริหาร ในด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การแนะแนว การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา อีกทั้งในปัจจุบันมีการทดสอบเพื่อวัดและประเมินผลการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-Net) ทำให้แต่ละสถานศึกษามุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลินพิศ โลหากาศ (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่เกิดจากการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ โสภา วงษ์นาคเพ็ชร (2553: 136) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากผู้บริหารมีความเอาใจใส่ เป็นนักพัฒนา สามารถรองตน ครองคน ครองงานได้เป็นอย่างดี พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ให้ความช่วยเหลือกันในทุกด้าน พัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ ธารีรัตน์ กลยนิย (2556: 149) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการดำเนินการด้านการวางแผนงานวิชาการ โดยการส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงไปสู่การบริหารงานวิชาการที่ดำเนินไปพร้อมกัน ทั้งผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เมื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีความชัดเจนและเข้มแข็งก็จะทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งจากผลการวิจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นมีกระบวนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน คือ กระบวนการพัฒนาโดยการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด การจัดการความรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556: 9) จะเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันทิพา ชุ่มแ่ม (2551: 88) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้วพบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษาต่างก็ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนการสอนของครูกับนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญ และสอดคล้องกับ ณัฐดนัย ดวงใจ (2554) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับปานกลาง เนื่องมาจาก โรงเรียนมีการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะส่งผลต่อเนื่องทำให้โรงเรียนมีศักยภาพในทุกๆด้านและมีคุณภาพสูงขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนดังนี้

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาและให้ความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการทบทวนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เช่น แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นต้น เป็นขั้นตอนสำคัญที่เน้นผลการดำเนินการตามแผน นอกจากนี้

โรงเรียนควรมีการเสนอมาตรการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบหรือวิธีการที่จะพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA มากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีการวิเคราะห์และจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน เช่น การจัดค่ายวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่ให้ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อร่วมกันส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

3. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีการให้ความร่วมมือที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน โดยอาจจะมีการจัดกิจกรรมประชุมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาได้อย่างเต็มที่มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนและองค์กรอื่นโดยการเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาวิชาการ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียนโดยบุคลากรจากชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างนักเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับประสิทธิภาพการบริหารงานด้านอื่น ๆ ครบทั้ง 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์และการให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรรฤดี ติปุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ

ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง กำกับติดตามอย่างใกล้ชิด และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด
ระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์
ดร.จตุรงค์ ธนะสีลังกูร นายอภิรัตน์ เลหาพันธ์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ และ
นางวนิดา ขาธิพา ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสวนหม่อน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัย ทำให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการ ที่ให้ความอนุเคราะห์
และให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูลอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย และ
ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนในสาขาการบริหารการศึกษารุ่นที่ 17 ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษา
และในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุน
อีกทั้งคอยเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนมาจนกระทั่งทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, 2554.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและวัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2552.

———. **การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์
และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2556.

———. **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ
ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย, 2556.

———. **แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ
หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2556.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553.

จิตติมา วรณศรี. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณาการพิมพ์ 3, 2557.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. **ก้าวข้ามขีดจำกัด สู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา. อัดสำเนา, 2558.

ณรงค์ พิพัฒนาศัย. (2557). ทิศทางการดำเนินงานด้านการศึกษา. (ออนไลน์) 2559 (สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2559) จาก <http://www.moe.go.th/websm/2015/jan/003.html>

ณัฐดนัย ดวงใจ. ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.

ทรงสิทธิ์ เหลืองธัญญาณิช. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2554.

ธารีรัตน์ กลยนิย. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2556.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. พื้นฐานการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม: ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2546.

พันทิพา ชุ่มแถม. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริการงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

เพลินพิศ โลหากาศ. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2556.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2546.

———. รายงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ปี 2556. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2557.

ศักดิ์ดา กาชัย. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา อำเภอพราวน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, 2556.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. “กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 24ก. 2550; หน้า 2-3.

โสภา วงษ์นาคเพ็ชร. การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2553.

P. Sammons, J. Hillman, and P. Mortimore. "Key Characteristics of Effective Schools a Review
of School Effectiveness Research" A report by the institute of education of the
office for Standards in education, 1995.

การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ
The Development of Education Quality Management System in Buddhist Charity School
Complied with Thailand Quality Award Criteria for Excellent Performance

กษมา ศรีสุวรรณ¹
วีระยุทธ ชาทะกาญจน์²
เจียร ทองนุ่น³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ มีขั้นตอนการวิจัย 3 ตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ (1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพการศึกษา โดยการเทียบเคียงกับข้อกำหนดของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ และ (2) ศึกษาโรงเรียนที่เป็นเลิศทางการบริหารโดยการคัดเลือกโรงเรียนที่มีการปฏิบัติตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงในระดับการปฏิบัติและโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอก รอบสามในระดับดีมาก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และ 3) การประเมินระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติโดยภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการขับเคลื่อนสถานศึกษาและด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการมีระดับการปฏิบัติต่ำกว่าทุกด้าน

2. ผลการศึกษาการปฏิบัติที่ดีตามระบบบริหารคุณภาพของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 8 หมวด คือ (1) การขับเคลื่อนสถานศึกษา (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

(4) การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (5) การมุ่งเน้นบุคลากร (6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ (7) การมุ่งเน้นความเป็นเลิศแนววิถีพุทธ และ (8) ผลลัพธ์

3. ผลการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ พบว่ามีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) บริบทสถานศึกษา (School Context) 2) โครงสร้างการบริหาร (Structures) 3) การนำสู่การปฏิบัติ (Implementation) และ 4) การสรุปผล (Conclusion)

4. ผลการตรวจสอบระบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศพบว่า ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ มีความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ทุกส่วน

คำสำคัญ: ระบบการบริหารคุณภาพ, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this research were to develop the educational quality management system in Buddhist Charity Schools complied with Thailand Quality Award criteria for excellent performance. The research procedure comprised of 3 steps; 1) studied the excellent performance schools according to Thailand Quality Award and The office for Standards and Quality Assessment criteria. 2) developed the educational quality management system, and 3) proved and implementation. The research protocols are in-depth interview, content analysis, connoisseurship and focus group discussion. The statistics for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research findings were as follows:

1. In overall, the current situations of educational quality management system in Buddhist Charity Schools complied with Thailand Quality Award criteria are in high practical level. When considered in each aspect found that the driven education and strategic planning are in the highest practical level, while the operation systems are in low level.
2. The study of good practice according to Thailand Quality Award and The Office for Standards and Quality Assessment criteria consisted of 8 core factors are; (1) the driven education. (2) strategic planning. (3) learners and stakeholders focuses (4) measurement, analysis and knowledge management (5) personnel management (6) the operation systems (7) the focus on the excellence trajectory Buddhism, and (8) the outcomes.
3. The development of education quality management systems consisted of 4 core factors are; (1) school context (2) structures (3) implementation, and (4) conclusion.

4 The approval results found that the educational quality management system in Buddhist Charity Schools complied with Thailand Quality Award criteria for excellent performance suited in propriety and feasibility.

Keywords: Quality Management System, Buddhist Charity Schools, Thailand Quality Award.

บทนำ

ในขณะที่สังคมโลกปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงในทุกๆด้าน คนที่มีความรู้ดีมีศักยภาพสูง ย่อมสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพ จึงเป็นผู้ได้เปรียบในสังคม ดังที่พระพุทธบาทสมิทกล่าวไว้ว่า “คนเราเกิดมาเหมือนกัน แต่ต่างกันที่การศึกษา” การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อให้เป็นคนที่มีคุณภาพในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยหลักในการก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ พัฒนาความคิด พัฒนาจิตใจคนให้มีคุณธรรม รู้จักรักษาประเพณี รวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญา ให้แก่บุคคลรุ่นต่อรุ่นการจัดการศึกษาที่เสริมสร้างคุณธรรม จะทำให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข แม้หลักสูตรจะเปลี่ยนไปแต่พฤติกรรมการสอนของครู-อาจารย์ในสถานศึกษายังไม่เปลี่ยน การสอนยังเป็นแบบการให้ความรู้เชิงเนื้อหาเป็นหลัก เน้นความจำและจดบันทึกสิ่งที่ครูบอก ไม่ค่อยมีการใช้สื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ บุคลากรในสถานศึกษาขาดความกระตือรือร้น ปัญหาและข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นปัญหาซ้ำซาก แก่ไม่ตกรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารระดับสูงและผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องหลายท่านพยายามจะนำแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ แต่ไม่ค่อยเกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควรการดำเนินการอาจจะไปแบบไฟไหม้ฟางอยู่ระยะหนึ่ง ในช่วงผู้บริหารผู้นั้นยังครองอำนาจอยู่ พอเปลี่ยนผู้บริหารใหม่แนวคิดและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไปตามด้วยจนกลายเป็นโรคติดต่อไปแล้ว (สมานอัสวภูมิ 2551: 231)

ฉะนั้นการที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ แนวทางการบริหารจัดการ ให้ความสำคัญการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ใฝ่รู้และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์และการมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพ มุ่งความเป็นเลิศทางการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ จึงเกิดผลดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่จะต้องรู้ เข้าใจจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและร่วมมือกัน (ธีระ รุญเจริญ 2550: 98)

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความตอนหนึ่งว่า “...เมื่อจะทำงาน อย่าหยิบยกเอาความขาดแคลนเป็นข้ออ้าง จงทำงานท่ามกลางความขาดแคลนให้บรรลุผล จงทำด้วยความตั้งใจและซื่อสัตย์...” ซึ่งเป็นพระราชดำรัสที่สอดคล้องกับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ที่เริ่มจัดตั้งขึ้นท่ามกลางความขาดแคลนงบประมาณ แต่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม เพื่อนำไปพัฒนาประเทศต่อไป เป็นโรงเรียนอีกประเภทหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์วัดพุทธศักราช 2488 เพื่อให้วัดต่าง ๆ ทั่วประเทศได้จัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในชาติ ในฐานะที่ประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน จัดการศึกษาให้กับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาโดยไม่ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

การเรียนรู้และธรรมเนียมอื่นใดซึ่งนับเป็นโรงเรียนกลุ่มน้อยที่มีอยู่ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้นจากเดิมมากแล้ว แต่ในภาพรวมยังไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สภาพปัญหาที่พบในโรงเรียนประเภทนี้ คือ ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ แม้ได้รับงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐบาล ส่วนขนาดโรงเรียนที่ต่างกันคุณภาพในการบริหารจัดการก็ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ย่อมได้รับงบประมาณมาก จึงมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กพัฒนาได้ช้า ด้านการบริหารผู้บริหารสูงสุดเป็นพระภิกษุ มีข้อจำกัดหลายประการ จึงเป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาให้ทันการเปลี่ยนแปลง และในขณะเดียวกันผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่สามารถส่งเสริมบุตรหลานได้เต็มที่ ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ จึงเป็นเหตุผลให้โรงเรียนในกลุ่มนี้มีคุณภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญ สนใจที่จะพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพทั้งโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ไว้ว่า “การศึกษาเอกชนมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล” ด้วยการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารคุณภาพโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการการบริหารคุณภาพโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทั่วประเทศ

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั่วประเทศ จำนวน 95 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารการศึกษา คุณภาพการศึกษา เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทั้ง 7 หมวดหมวด 1 การขับเคลื่อนสถานศึกษา หมวด2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์หมวด 3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวด 4 การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากรหมวด 6 การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ หมวด 7 ผลลัพธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทั้ง 7 หมวด ได้แก่ หมวด 1 การขับเคลื่อนสถานศึกษา หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์หมวด 3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวด 4 การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากรหมวด 6 การมุ่งเน้นการปฏิบัติการและหมวด 7 ผลลัพธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนละ 2 คนและครูหัวหน้าฝ่ายงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนละ 1 คน ของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน จำนวน 95 โรงเรียน รวม 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .91 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บข้อมูลแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองและทางไปรษณีย์ 282 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.95 และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร 3 ท่าน เกี่ยวกับการปฏิบัติการปฏิบัติที่ดีการบริหารคุณภาพการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ โดยใช้แบบสอบถาม สอบถามระดับการปฏิบัติงาน ปัจจุบันภาพรวมพบว่า การปฏิบัติงานระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ปัจจุบันเมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการขับเคลื่อนสถานศึกษา ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ มีระดับการปฏิบัติต่ำกว่าทุกด้าน

1.2 การศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีระบบบริหารคุณภาพของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า โรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน มีการปฏิบัติงานครอบคลุมเกณฑ์รางวัลคุณภาพทั้ง 7 หมวด และมีการปฏิบัติตามจุดเน้นที่เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของโรงเรียนไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 3 โรงเรียน คือ กิจกรรมแนววิถีพุทธ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยนำแนวการปฏิบัติดังกล่าวมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในหมวดการมุ่งเน้นความเป็นเลิศแนววิถีพุทธ จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 8 หมวด คือ (1)หมวด 1 การขับเคลื่อนสถานศึกษา (2) หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (3) หมวด 3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) หมวด 4 การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (5) หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร (6) หมวด 6 การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ (7) หมวด 7 การมุ่งเน้นความเป็นเลิศแนววิถีพุทธ (8) หมวด 8 ผลลัพธ์

2. ผลการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

2.1 ผลการร่างระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บริบทสถานศึกษา (School Context) ประกอบด้วย 1) ลักษณะสถานศึกษา (School Description) 2) สภาพการณ์ของสถานศึกษา ในส่วนของบริบทสถานศึกษา (School Context) ที่นำไปสู่การได้มาซึ่งผลการดำเนินการอีก 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ (Objectives) ของระบบบริหารคุณภาพการศึกษา 2) หลักการของระบบการบริหารคุณภาพ เป็นเกณฑ์ที่สร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษามุ่งสู่การดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยอาศัยหลัก 6 ประการของระบบบริหารคุณภาพ ดังนี้ 1) หลักการเปรียบเทียบ 2) หลักการบูรณาการ 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักการมุมมองเชิงระบบ 5) หลักการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ 6) หลักการประเมินตนเอง

ส่วนที่ 2 โครงสร้างการบริหาร (Structures) โครงสร้างการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาแบ่งสายงานออกเป็น 2 สาย ได้แก่ สายงานผู้จัดการ โดยมีฝ่ายงานบริหารงานทั่วไป ฝ่ายงานนโยบายแผนงานและงบประมาณ อีกสายหนึ่งเป็นสายงานผู้อำนวยการซึ่งมี ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายงานวิชาการ และฝ่ายงานกิจการนักเรียน งานสำคัญทั้ง 2 สายงาน ขึ้นตรงกับผู้รับใบอนุญาตโดยผู้รับใบอนุญาตมีคณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนร่วมกันช่วยเหลืองานต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ ส่วนคณะกรรมการบริหารคุณภาพ TQA ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเป็นประธาน หัวหน้าฝ่ายงานทั้ง 5 ฝ่าย เป็นกรรมการ และมีหัวหน้าฝ่ายงานประกันคุณภาพภายใน เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในตัววัดและเกณฑ์คุณภาพแก่ผู้ปฏิบัติ กำกับติดตาม ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติให้เป็นไปด้วยความเชื่อมโยงและสอดคล้องเป็นระบบเดียวกันในการกิจทุกด้าน เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาด้านการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพ ตลอดจนการให้คะแนนสรุปผลและรายงานในขั้นสุดท้าย โดยทำงานประสานและสอดคล้องกับคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในซึ่งใช้กระบวนการ PDCA ในทุกขั้นตอน

ส่วนที่ 3 นำสู่การปฏิบัติ (Implementation) แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์แนวคิดค่านิยมหลัก และบริบทสถานศึกษา 2) กำหนดทิศทางสถานศึกษา 3) วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด 4) จัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 5) จัดทำแผนปฏิบัติการ TQA และการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ 6) การวัดผลการดำเนินงาน (Performance Measures) 7) การให้คะแนน (Scoring) 8) การสรุปรายงานผล (Conclusion)

ส่วนที่ 4 การสรุปผล (Conclusion) ในส่วนของการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินผลการดำเนินงาน 2) การให้คะแนน 3) การรายงานการประเมินตนเอง

2.2 ผลการตรวจสอบระบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

2.2.1 ผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 9 ท่านสรุปว่า ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย เกณฑ์คุณภาพ 8 หมวด 22 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัดรวม 106 ตัวชี้วัดย่อย มีส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) บริบทสถานศึกษา (School Context) 2) โครงสร้างการบริหาร (Structures) 3) นำสู่การปฏิบัติ (Implementation) 4) การสรุปผล (Conclusion) และขั้นตอนพัฒนาระบบคุณภาพ มี 8 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์แนวคิด ค่านิยมหลักและบริบทสถานศึกษา 2) กำหนดทิศทางสถานศึกษา

3) วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด 4) จัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ 5) จัดทำแผนปฏิบัติการ TQA และการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ 6) การวัดผลการดำเนินงาน 7) การให้คะแนน 8) การสรุปรายงานผลมีความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ทุกส่วน

3. ผลการประเมินระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยการจัดสัมมนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้ระบบเพื่อประเมินยืนยันความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ของการนำระบบไปใช้ได้จริงผู้ปฏิบัติที่ 9 ท่าน สรุปว่า ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้จริง ทั้งเกณฑ์คุณภาพ องค์ประกอบและตัวชี้วัด ส่วนสำคัญของการพัฒนาระบบตลอดถึงขั้นตอนการนำระบบไปใช้มีความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ทุกส่วน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เมื่อเทียบเคียงเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ โดยภาพรวมในความเห็นของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน พบว่า เมื่อวิเคราะห์ผลในแต่ละหมวด 1-7 ทุกขนาดโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านการขับเคลื่อนสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 4) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ด้านการวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 6) ด้านผลลัพธ์และ 7) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติซึ่งผลการศึกษาระดับการปฏิบัติของทุกโรงเรียนอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะว่าทุกโรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายในและทุกโรงเรียนผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และค่าเฉลี่ยที่พบว่ามีการปฏิบัติมากที่สุด คือ หมวดการขับเคลื่อนสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ประกายเกียรติ (2553: 460) ที่พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ทุกขนาดมีระดับการปฏิบัติในทุกรายการขององค์ประกอบหลักทั้ง 7 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การจัดการกระบวนการ 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 7) อีกทั้งยังสอดคล้องกับวิจัยของ บุญกุล หัตถกิจ (2556: 148-155) ที่พบว่า ด้านภาวะผู้นำได้รับการตอบรับด้วยค่าน้ำหนักมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66

2. การศึกษาศึกษาการปฏิบัติที่ดีการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า ทุกโรงเรียนมีการปฏิบัติงานครอบคลุมเกณฑ์รางวัลคุณภาพในระดับมาก ทั้ง 7 หมวดผู้บริหารทั้ง 3 ท่านให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นอันดับแรก โดยมีแนวคิดหากมีการวางแผนที่ดีจะทำให้มองเห็นเส้นทางแห่งความสำเร็จอยู่เบื้องหน้า ด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ส่วนการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากรการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ การมุ่งเน้นความเป็นเลิศแนววิถีพุทธ เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้เกิดเป็นผลลัพธ์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตรพัฒนา ยาวีราข (2553: 50) กล่าวว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นการวางแผนที่มีความสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสำหรับอนาคต

ในระยะยาวที่ต้องการและเกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งองค์กรโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับ กมลทิพย์ ใจดี (2557: 14) พบว่า องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลรวมต่อผลการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ องค์กรประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล องค์กรประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์และองค์กรประกอบด้านภาวะผู้นำ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ Chardler and Alfred (1962: 13) และ Glueck (1977: 338)

3. การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศที่ผู้วิจัยค้นพบ โดยใช้ชื่อว่า “CSIC Model” ซึ่งมีส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนที่ 1 บริบทสถานศึกษา (School Context) (C) ส่วนที่ 2 โครงสร้างการบริหาร (Structures) (S) ส่วนที่ 3 นำสู่การปฏิบัติ (Implementation) (I) และส่วนที่ 4 การสรุปผล (Conclusion) (C) สอดคล้องกับ Owens (1998: 64) กล่าวว่า ระบบย่อยที่สำคัญของของระบบโรงเรียน ได้แก่ ระบบย่อยด้านโครงสร้าง ที่ทำให้สถานศึกษาดำเนินงานเป็นระบบ และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยโครงสร้างจะกำหนดรูปแบบของบทบาทหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเพื่อการประยุกต์ใช้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ “CSIC Model”

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยขออธิบายพอสังเขป ดังนี้ ในการนำเกณฑ์คุณภาพไปใช้ในสถานศึกษา ต้องศึกษาบริบทของสถานศึกษาให้ละเอียด เพราะทำให้รู้ถึงสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา สามารถเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ มาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในการพัฒนาและความต้องการของผู้เรียน ขั้นตอนการนำไปใช้ทั้ง 8 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์แนวคิด ค่านิยมหลักและบริบทสถานศึกษา 2) กำหนดทิศทางสถานศึกษา 3) วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด 4) จัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 5) จัดทำแผนปฏิบัติการ TQA และการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ 6) การวัดผลการดำเนินงาน (Performance Measures) 7) การให้คะแนน (Scoring) 8) การสรุปรายงานผล (Conclusion)

นอกจากเกณฑ์คุณภาพเป็นตัวกำหนดให้มีการปฏิบัติงานในแต่ละหมวดของเกณฑ์ไปสู่ผลลัพธ์แล้วยังมีส่วนที่จะอธิบายเพิ่มเติมในหมวด 7 เพื่อให้ผู้ที่นำ Model นี้ไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริงกับผู้เรียน การมุ่งเน้นความเป็นเลิศแนววิถีพุทธ โดยใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการพัฒนาด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เริ่มจากความต้องการที่จะเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดในตัวผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความ ขยัน พากเพียร ความมุ่งมั่นในงานที่ทำความรอบคอบในการทำงาน ความเสียสละ และได้แสดงออกถึงความกล้าหาญในสิ่งถูกต้อง อันจะทำให้เกิดความสำเร็จในชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า **“ประทีปแห่งความสำเร็จ”**

การสืบทอดกิจกรรมคุณธรรมสถานศึกษา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความกตัญญูต่เวทีต่อผู้มีพระคุณส่งเสริม สนับสนุนการเผยแผ่กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและประเพณีอันดีงาม ฝึกความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า **“อัตลักษณ์แห่งความดี”**

การฝึกให้ผู้เรียนทำตนเป็นปกติตามธรรมชาติ จัดกิจกรรมพระพุทธศาสนาในการฝึกจิตให้เกิดความสงบ มีสมาธิ ง่ายต่อการเข้าใจอันก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ปฏิบัติตนตั้งมั่นในศีลธรรม ให้ได้รับการพัฒนาทั้ง ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่องเป็น **“ไตรสิกขาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”** ซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ กมลทิพย์ ใจดี (2557: 8) พบว่า ข้อมูลพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงโดยมีคุณธรรม จริยธรรม มีระดับการปฏิบัติที่ดี/ดีเลิศ มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำต้องเป็นแบบอย่างในการนำปฏิบัติด้านคุณธรรมทุกรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา จึงควรพิจารณาจากบริบทของสถานศึกษาที่เป็นอยู่ให้รอบคอบก่อนนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละสถานศึกษา

2. โครงสร้างสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถปรับเปลี่ยนหรือลดตำแหน่งต่าง ๆ ได้ตามขนาดความจำเป็นเหมาะสม และความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ
3. ก่อนนำรูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศไปใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดประชุมสัมมนาครู บุคลากรทุกฝ่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ
4. สำหรับโครงการในหมวดต่าง ๆ แต่ละสถานศึกษาควรเลือกใช้ตามความเหมาะสม อาจเพิ่ม ลดตามจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ขาตะกาญจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.เจียร ทองนุ่น กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ ขอพระคุณอาจารย์ ดร.อรุณ จุติผล กรุณาให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกการเขียนบทความงานวิจัยนี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ใจดี. “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน,” *บริหารการศึกษา ดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*. 4, 1 (มกราคม-เมษายน 2557): 14.
- ธีระ รุณเจริญ. *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2550.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. *Modern Management การจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, 2553.
- บุญยกุล หัตถกิจ. *รูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.
- สมาน อัสวภูมิ. *การศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซต, 2551.
- อัญชลี ประกายเกียรติ. *การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลลังก์เป็นฐาน*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- Chardler, Jr., and Alfred. D. *Strategy and structure*. Massachusetts: The M.I.T. Press, 1962.
- Glueck, W.F. *Management*. Hinsdale: The Dryden, 1977.
- Owens, Robert G. *Organizational Behavior in Education*. 6th ed. Boston MA: Allyn and Bacon, 1998.

ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
The Opinion Concerning The Role of School Administrators for Supporting
Moral to Students Under the Secondary Educational
Service Area Office 13

สมหทัย เรืองชัยวุฒิคุณ¹

ลดาวัลย์ แก้วสินวล²

วันชัย วงศ์ศิลป์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความขยัน ด้านความสามัคคี ด้านความสุภาพ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด และด้านความสะอาด ตามลำดับ
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน พบว่าข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร, ส่งเสริมคุณธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the opinion concerning the role of school administrators for supporting moral to students under the Secondary Educational Service

¹ หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Area Office 13. The Samplings used in this study were 327 teachers. The research instruments in this study were questionnaires. And, the statistics were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation (S.D.), t-test, and One Way Analysis of Variance.

The result of the study found that:

1. The opinion overall and individual aspects resulted in moderate scale. While examining in each aspect, the opinion resulted at the highest scale which could be categorized from largest to the smallest as following: honesty and integrity, self-discipline, diligence, unity, polite, public-mindedness, economical and clean: respectively.
2. The comparisons of the opinion deviating from working-position and teaching experiences found in the overall and individual aspects revealed significant different at .05 level.

Keywords: Role of Administrators, Supporting moral, School Administrators

บทนำ

สถานการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญทางด้านวัตถุทำให้คนนิยมความสะดวกสบายรวดเร็ว พึ่งพอใจต่อการเป็นผู้บริโภคนิยม สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงเกิดกระแสค่านิยมที่ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมโทรม ทำให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจและความประพฤติของเยาวชนที่ไม่เหมาะสม หากไม่ดูแลช่วยเหลือหรือไม่ปลูกฝังจิตสำนึกให้อยู่ในกรอบของความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามแล้ว จะทำให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อาจสร้างปัญหาความเดือดร้อนต่อสังคมและประเทศชาติได้ รัฐตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงวางนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2) มาตรา 81 กำหนดว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม การเรียนรู้ให้ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ได้ตามสัดส่วนอย่างสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล 2554: 34)

ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลให้ยึดหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ระบุว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นสังคมจะพัฒนาไปแต่เพียงด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวก็ยังไม่ถือว่าเป็นสังคมที่เพียบพร้อม และมีความสุขอย่างแท้จริงได้ แต่การทำให้สังคมน่าอยู่และมีการพัฒนาอย่างแท้จริงจะต้องมีการปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระราชทานใจความว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก

ในการกำหนดความสงบสุขของสังคม สังคมใดที่คนในสังคมเป็นผู้เฝ้าพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมสังคมนั้น
จะมีแต่ความสงบสุข ในขณะที่เดียวกันถ้าคนในสังคมใดมีความบกพร่องด้านจิตใจขาดคุณธรรมและจริยธรรม
แม้สังคมนั้นจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสักเพียงใดก็ย่อมจะหาความสงบสุขได้ยาก

กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้
สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย
พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบัน ครอบครัว ชุมชน
สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ดังนั้น
เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็น
รูปธรรม คุณธรรมพื้นฐานที่ควรเร่งปลูกฝังประกอบด้วย 1) ขยัน คือความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงาน
อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กันกับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ
2) ประหยัด คือการรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของแต่พอสมควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ้งเฟ้อ 3) ซื่อสัตย์ คือประพฤติตรงไม่เอินเอียงไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง
หรืออคติ 4) มีวินัย คือการยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัย
ต่อสังคม 5) สุภาพ คือเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ 6) สะอาด คือ
ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่
ผู้พบเห็น 7) สามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้
บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน
เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ
ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกอีกอย่างว่าความสมานฉันท์ และ 8) มีน้ำใจ คือความจริงใจที่ไม่เห็น
แก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่
ให้ความสนใจในความต้องการความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
และกัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 27)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
คุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท
สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเพื่อให้เยาวชน
เกิดการพัฒนาย่างสูงสุด เติบโตเป็นคนดีมีความรู้และอยู่ดีมีความสุข โดยมุ่งศึกษาจากมุมมองของข้าราชการ
ครูในสังกัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้น่าสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหาร ครูและหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการ และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและเหมาะสมในการ
ปลูกฝังคุณธรรม 8 ประการให้นักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 27) ได้แก่ 1) ความขยัน 2) ความประหยัด
3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ เพื่อให้
นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณธรรมสูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและที่สำคัญคือเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ติงามอันจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนและความสงบสุขของชุมชนและสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำนวน 44 โรงเรียน ได้กลุ่มประชากร จำนวนทั้งสิ้น 2,256 คน จำแนกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 352 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,904 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 กลุ่มบริหารงานบุคคล 2558)

ตัวแปรที่ศึกษา

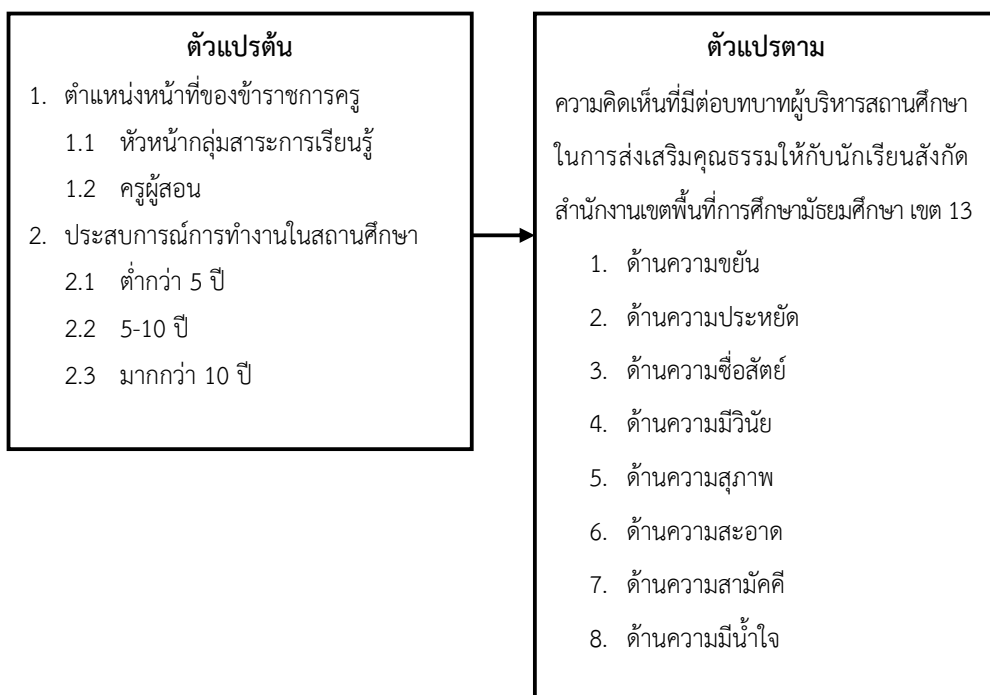
ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครู และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา คือ ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตามกรอบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในการส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตามกรอบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในการส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 27) ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ แสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,256 คน จำแนกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 352 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,904 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และข้าราชการครูผู้สอน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 607-610) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 327 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรง หรือหาค่า IOC จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยรวมและรายด้านด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) มินัยทางสถิติจึงทดสอบค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์และด้านความมีวินัย รองลงมา ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความสามัคคี ด้านความสุภาพ ด้านความมีน้ำใจและด้านความประหยัด ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความสะอาด

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับผู้เรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของข้าราชการครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่ได้ค้นพบจากการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย กรอบแนวคิด และสมมติฐานของการศึกษาวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์และด้านความมีวินัย รองลงมา ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความสามัคคี

ด้านความสุภาพ ด้านความมีน้ำใจ และด้านความประหยัด ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความสะอาด จึงเป็นด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมเป็นลำดับแรก และเนื่องจากแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบัน นอกจากจะมุ่งด้านการส่งเสริมศักยภาพด้านวิชาการแล้ว สิ่งที่ต้องเน้นในสถานศึกษาทุกแห่งคือ การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนควบคู่ไปกับด้านวิชาการ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาคุณธรรมทั้ง 8 ด้านดังกล่าวถือเป็นข้อบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ สุนิตา (2555) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยศึกษาของโรงเรียนพุทธิโสภณ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายในการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การเรียนการสอนทุกวิชาให้มีการสอดแทรกจริยธรรม มีการจัดโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรืองแท้ (2556) ได้ศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก จะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัยค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ยังคงสามารถพัฒนาส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครูโดยภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากมีหน้าที่แตกต่างกัน ตามกรอบภารกิจของงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีหน้าที่บริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูผู้สอน ดังนั้นจึงมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนแตกต่างไปจากครูผู้สอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรืองแท้ (2556) ได้ศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร บุญสงค์ (2556) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบุณฑริกวิทยาการ อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยจำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความกรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์

การทำงานในสถานศึกษาของข้าราชการครู โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลปรากฏว่าพบความแตกต่างกันได้แก่ กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีระดับความคิดเห็นที่สูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มีระดับความคิดเห็นที่สูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาต่างกันนั้น ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนต่างกันมากน้อยตามประสบการณ์การทำงานซึ่งจะมีความเชี่ยวชาญในด้านส่งเสริมคุณธรรมต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารดา มั่นทน (2556) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีบทบาทส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 8 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์พบว่า มีการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนจำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามอายุที่ต่างกันและระดับการศึกษาที่ต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 และหน่วยงานอื่น ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนในสังกัดเพื่อยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโดยเฉพาะความคิดเห็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความสะอาด จึงเป็นด้านที่ ควรได้รับการส่งเสริมเป็นลำดับแรก และควรพัฒนาส่งเสริมด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมที่ดียิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 และผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลนักเรียน ควรนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อมอบหมายงานให้กับบุคลากรทางการศึกษาได้เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ผู้บริหารจึงควรวางแผนการบริหารงานเพื่อมอบหมายงานการส่งเสริมคุณธรรมให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน ทำให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมที่ดียิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เพื่อทราบถึงสาเหตุการแก้ไขปัญห และปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวลัย แก้วสินวล ประธานกรรมการที่ปรึกษา และดร.วันชัย วงศ์ศิลป์ กรรมการที่ปรึกษา ที่คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาและแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.พรศักดิ์ จินา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ดร.จำเริญ จิตรหลัง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาหลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดร.สนอง โปธิว ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ดร.อนันต์ ประสาน อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และดร.กุสุมา ใจสบาย อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ขอขอบคุณฝ่ายประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่กรุณาอำนวยความสะดวก ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษารหัส 57 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตลอดมา รวมทั้งขอบคุณคุณแม่และสมาชิกครอบครัวของข้าพเจ้า ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13, สำนักงาน. แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2558 ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. ตรัง: สพม. 13. 2558.

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนัก. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. 2553.
- ไชยพร เรืองแท้. บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556
- ประพันธ์ สุปินตา. การศึกษาเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาของโรงเรียน พุทธิโสภณ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2555.
- พระดาบส, มูลนิธิ. คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส. 2552
- เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2553). กรุงเทพฯ: สกศ. 2553.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. 2550.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ชอบน้ำตาล. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. 2554.
- สุนทร บุญสงค์. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนบุณทริวิทยาการอำเภอบุณทริก จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. 2556.
- อารดา มั่นทน. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2556.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. Determining Sample Size for Research Activities. Education and Psychological measurement: 30, 3 (1970): 608-610.

ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Strategic Supervision for Developing the Curriculum in a Small Sized Secondary School

นริศ อัมภรัตน์¹
อนุศักดิ์ เกตุสิริ²
อศุภวดี อุทัยรัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จากการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 252 คน และศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ 3 แห่ง นำผลที่ได้มากำหนดองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ และประเมินองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน สร้างและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน นำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์ครั้งสุดท้ายโดยการจัดทำประชาพิจารณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ของการดำเนินการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพปัญหาที่สำคัญ พบว่า ผู้บริหาร และครู มีภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาก และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรไม่ชัดเจน ส่วน สภาพความต้องการที่สำคัญ พบว่า ผู้บริหารและครู ควรลดภาระงานไม่จำเป็นให้น้อยลง เน้นการสร้างขวัญ กำลังใจและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มี 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติงานตามแผน 4) การประเมินและสรุปผล 5) การส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร และ 6) การมีส่วนร่วมของบุคลากร ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เป็นยุทธศาสตร์เชิงกระบวนการที่ปฏิบัติเป็นวงจรต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ เป็นพลวัตจนงานประสบผลสำเร็จ ส่วนยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่นำเสนอ ในภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การนิเทศภายใน, การพัฒนาหลักสูตร, โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก, ยุทธศาสตร์การนิเทศภายใน

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This research has the main purpose of presenting the strategic supervision for developing the Curriculum in Small Sized Secondary Schools by studying of the conditions, problems and requirements of the supervisions. This research has surveyed the opinions from 252 school directors and teachers, observed from 3 different successful schools. The results have been used to conduct the configuration of the strategic supervision and evaluated the configuration by 9 curriculum experts. Produced and evaluated the possibilities and the avail of the strategies by 19 experts. Presented and confirmed the final strategic supervision by public hearing with 23 experts. Many research tools were incorporated in the data collection including surveys, questionnaires and interviews. the data analyses was employed descriptive statistics; percentage , mean , standard deviation and context analysis. This research depended on mixed method.

The research results: The present condition of the general progressions is very good and the important problems have been found that the school directors and teachers have many other works to do which are not related to teaching and the used of the evaluations to develop curriculum is not clear. The important requirements have been found that there should reduce the unnecessary works of the school directors and teachers and specify on the supporting and encouraging them and the participation of working instead. There are 6 strategies in the strategic supervision for developing the curriculum in a small sized secondary school. These include: 1) Adequate Preparation 2) Adequate Planning 3) Actions according to plans 4) Evaluation and Reporting 5) Staff Support 6) Inclusive Participation The strategic supervision for developing the curriculum in a small sized secondary school presented in general is suitable and possible and are useful at excellent levels.

Keywords: Strategy, Supervision, Developing the Curriculum, Small-Sized Secondary School Strategic Supervision

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติ และต่อโลก เพราะมนุษย์ต้องอาศัยกระบวนการศึกษาในการพัฒนาตน เมื่อคนในสังคมได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว สังคมประเทศชาติ และโลก ก็ได้รับผลการพัฒนาไปด้วย จึงได้มีนักการศึกษากล่าวว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา หรือ การศึกษา คือการพัฒนา เป็นต้น การที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และ สังคมโลก จึงมีความจำเป็นเร่งด่วน ดังนั้นการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554: 20) จึงเป็น

การสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งให้ คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและ สร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนาคนตามเป้าหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ และคุณภาพของการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก จึงได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาต่อเนื่องในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552–2561) ทั้งนี้ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 3-4) ได้กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มีเนื้อหาโดยสรุปว่า ต้องปฏิรูปในสองด้านหลัก ๆ คือ คุณภาพและการบริหารจัดการ ให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มี 3 เสาหลัก คือ คุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม การปฏิรูปด้านคุณภาพ จำเป็นต้องพูดถึงหลักสูตร ซึ่งเป็นแผนให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย สถานศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552: 3)

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญและเป็นภารกิจโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องเป็นผู้นำในการดำเนินการ เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการทำงานของผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือครู เพื่อพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมาย ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญและนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550: 36)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียน เห็นว่า ควรมีการศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่เกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่เหมาะสมว่าเป็นอย่างไร จึงจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ เกิดสมรรถนะสำคัญตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรับปรุง และพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

2. เพื่อสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อนำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดย 1.1) สสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดย กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 252 คน 1.2) ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ในการดำเนินงานนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 โรงเรียน และ 1.3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบยุทธศาสตร์ โดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน 2) การสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของร่างยุทธศาสตร์ฯ และ 3) การนำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน ประเมิน เพื่อยืนยัน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของยุทธศาสตร์ฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย มีดังนี้ 1) เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ 2) เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และ 3) เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร ที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในฯ ได้นื้อหาสาระ (Documentary Research) และประเด็นสำคัญๆ มาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ
2. สสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในฯ โดย กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 36 โรงเรียน 252 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

การนิเทศภายในฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การศึกษาครูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จซึ่งมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการดำเนินงานนิเทศภายในฯ จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนละ 12 คน รวม 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนา และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลอมรวม และสรุปประเด็นสำคัญ

4. การประเมินองค์ประกอบยุทธศาสตร์ฯ โดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของยุทธศาสตร์ฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของยุทธศาสตร์ฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ดำเนินการดังนี้

1. ร่างยุทธศาสตร์ฯ โดยอาศัยข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1
2. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างยุทธศาสตร์ฯ โดย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน จัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ฯ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์ การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ใช้วิธีการจัดทำประชาพิจารณ์ (Public Hearings) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของยุทธศาสตร์ฯ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพปัจจุบัน การดำเนินการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า ปัญหาที่สำคัญ ๆ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร และครู มีภาระงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาก และ 2) การนำผลที่ได้จากการประเมิน มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาหลักสูตรยังไม่ชัดเจน และผลการศึกษาสภาพความต้องการ พบว่า 1) ผู้บริหาร และครู ควรลดภาระงานอื่น ๆ ให้น้อยลง หรือเรียงลำดับความสำคัญของงาน และดำเนินการนิเทศให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และ 2) เน้นการสร้างขวัญ กำลังใจและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครูและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ได้ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การนิเทศภายใน 2) การวางแผนการนิเทศภายใน 3) การปฏิบัติการณ์นิเทศภายใน 4) การสรุปและประเมินผลการนิเทศภายใน 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6) การส่งเสริมขวัญกำลังใจในการนิเทศภายใน และ 7) การมีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน

2. ผลการสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการสร้างยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติงานตามแผน 4) การประเมินและสรุปผล 5) การส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร และ 6) การมีส่วนร่วมของบุคลากร แต่ละยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวดำเนินการ ส่วนผลการประเมินยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน พบว่า ในภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการนำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งเป็นการประเมินยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 23 คน พบว่า ยุทธศาสตร์ฯ ในภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพปัจจุบัน การดำเนินการนิเทศภายในฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในฯ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ เวลาจะพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนและปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ แต่การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ยังทำได้ไม่ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญ คำใจหนัก (2545: 67-71) ได้ทำการศึกษาการนิเทศภายในของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูนพบว่า มีการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน และกำหนดทางเลือกการนิเทศภายใน และ 3) การปฏิบัติการนิเทศ ส่วนผลการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร และครู มีภาระงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาก 2) การนำผลที่ได้จากการประเมิน มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาหลักสูตรยังไม่ชัดเจน และ 3) การกำหนดวิธีดำเนินการตามแผนแต่ละขั้นตอน และการระบุผู้ปฏิบัติยังไม่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ วงศ์กิตา (2547: 103-109) ทำการวิจัยสภาพปัจจุบันและปัญหากระบวนการนิเทศภายในเพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต3 พบว่า 1) กำหนดนโยบายและจรรยาบรรณไม่ชัดเจน 2) ครูมีงานสอนและงานธุรการมาก และ 3) ผลการประเมินยังไม่ได้นำไปพัฒนาและแก้ปัญหาอย่างแท้จริง และเช่นกันกับ ผลการวิจัยของวาสนา ต่อชาติ (2555: 351-357) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดกลาง ผลการวิจัย พบว่า ปัญหา คือ 1) ผู้ให้การนิเทศมีภาระงานอื่น ๆ มาก 2) ผลการปฏิบัติงานไม่เป็นปัจจุบันและขาดหลักฐานการปฏิบัติงาน และ 3) ขวัญและกำลังใจจะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม และผลการศึกษาสภาพความต้องการ พบว่า 1) ผู้บริหาร และครู ควรลดภาระงานอื่น ๆ ให้น้อยลง หรือเรียงลำดับความสำคัญของงาน 2) ให้มีตัวชี้วัด ที่สะท้อนถึง การนำผลที่ได้จากการประเมิน มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาหลักสูตร 3) กำหนดวิธีดำเนินการตามแผน

แต่ละขั้นตอน และระบุผู้ปฏิบัติให้ชัดเจน 4) เน้นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร และ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี บัวโชติ (2549: 201-203) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน ในพระราชสำนัก ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) เตรียมการก่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) การควบคุมการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศในโรงเรียน และ 4) การสร้างขวัญและกำลังใจ และสอดคล้องกันกับ วาสนา ต่อชาติ (2555: 351-357) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดกลาง ผลการวิจัย ด้านความต้องการ พบว่า 1) ผู้ให้การนิเทศควรลดภาระงานอื่น ๆ 2) มีการนิเทศติดตามผลการทำงานอย่างเป็นระบบ และ 3) ให้ขวัญและกำลังใจที่เป็นรูปธรรม

2. ผลการสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการสร้างยุทธศาสตร์ฯ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) ยุทธศาสตร์ 5) วัตถุประสงค์ 6) เป้าหมาย 7) ตัวชี้วัด และ 8) แนวดำเนินการ เนื่องจากการปฏิบัติงานจะให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน เป็นลำดับ จากวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นภาพกว้าง ๆ จนมาถึง แนวดำเนินการที่เป็นรายละเอียดแนวทางของวิธีปฏิบัติงานจริงอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระ ฤณเจริญ (2550: 7) ได้เสนอ งานวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเงื่อนไขความสำเร็จของประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ พบว่า ยุทธศาสตร์ความสำเร็จของโรงเรียนประกอบด้วย สถานศึกษาพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน เช่นเดียวกันกับ บุญฟ้า ล้อมวัฒนา (2556 : 61) ที่สรุปว่า การกำหนดทิศทางหลักและยุทธศาสตร์ขององค์การ ประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา เป้าหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางหลักในการดำเนินงาน และเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย ที่ต้องการ และสอดคล้องกับ Bateman and Snell (1999: 6-7) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ที่ดี ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (Purpose) ภารกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goal) วัตถุประสงค์ (Objective) และยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้น มี 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม 2) ยุทธศาสตร์การวางแผน 3) ยุทธศาสตร์ที่การปฏิบัติงานตามแผน 4) ยุทธศาสตร์การประเมินและสรุปผล 5) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร และ 6) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยทุกยุทธศาสตร์ที่ได้ มาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล อย่างรอบด้าน หลอมรวมประเด็นสำคัญๆ มีการตรวจสอบและสรุปผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ กุลวดี บัวโชติ (2549: 201-203) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน ในพระราชสำนัก พบว่า ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ เตรียมการก่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา การควบคุมการปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศในโรงเรียน และการสร้างขวัญและกำลังใจ เช่นเดียวกันกับ Miller (2002: 475-476) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐสเตอร์เจียน ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกันกับ Griffin (2001 : 2938-A) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดโครงสร้างการบริหารซ่อนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กจะดำเนินการได้ดี ดังนี้ 1) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) ครูและบุคลากร

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 3) การวัดและประเมินผลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนผลการประเมินยุทธศาสตร์ฯ ในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ฯ ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ตระหนักถึงปัญหาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีคล้ายกัน คือครูมีจำนวนน้อยแต่ภาระงานมาก งบประมาณมีจำกัด และการนิเทศไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ เอื้ออารี ท้วมเสม (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า 1) บุคลากร มีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงานตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน 2) เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากัน 3) การนิเทศเป็นทีมมีน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคล และ 4) การบันทึกผลการนิเทศและการรายงานของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ วณิช นิรันตรานนท์ (2552: 207-213) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต1 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความขาดแคลนครู ครูสอนมีไม่ครบชั้น งบประมาณขาดแคลน ขาดสื่อการจัดการเรียนรู้ และเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยมาก

3. ผลการนำเสนอและยืนยันยุทธศาสตร์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ฯ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัย ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ฯ ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ อีกทั้งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนอย่างรอบด้าน โดยตระหนักถึงปัญหาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ที่มีความคล้ายคลึงกัน มีความคิดเห็นและข้อเสนอเพิ่มเติมที่สำคัญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากร และยุทธศาสตร์ที่ 6 การมีส่วนร่วมของบุคลากร มีความสำคัญมาก และควรสร้างเครือข่ายการใช้ยุทธศาสตร์ฯ ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเดียวกันเป็นการนิเทศแบบเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ พิธาน พื้นทอง (2548: 145-163) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า 1) ควรจำแนกงาน โดยงานที่สำคัญผู้บริหารต้องดำเนินการเองอย่างเป็นระบบ ส่วนงานที่ไม่สำคัญควรให้ชุมชน เครือข่ายหรือสำนักงานเขตพื้นที่ช่วยดำเนินการแทน 2) ต้องเน้นสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมตามหลัก Education for All หรือ All for Education 3) หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมขวัญกำลังใจครูและผู้บริหารเป็นกรณี และสอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ (2550: 7) ได้เสนองานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเงื่อนไขความสำเร็จของประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ พบว่า ยุทธศาสตร์ความสำเร็จของโรงเรียนประกอบด้วย สถานศึกษาพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีทีมงานที่มีคุณภาพ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง กำกับดูแลให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ทั้งมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้เกียรติและยกย่องครูที่ทำดีเพื่อสร้างแรงจูงใจ มีระบบนิเทศติดตาม โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นประชาธิปไตย ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยสร้างเครือข่ายการพัฒนาการศึกษา เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Redephy (2003: 3348) ได้ศึกษายุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของ

โรงเรียนในมลรัฐนิวฟันด์แลนด์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมและร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดควรนำยุทธศาสตร์ฯ ไปใช้แก้ปัญหาการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กอื่น ๆ ให้การสนับสนุน งบประมาณ และสื่ออุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เน้นการส่งเสริมขวัญกำลังใจและการมีส่วนร่วมของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ให้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ควรศึกษาบทบาทหน้าที่ของตนเองตามยุทธศาสตร์ฯ ให้ถ่องแท้ อีกทั้งหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์ฯ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กอื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน และควรมีการศึกษายุทธศาสตร์ฯ แบบเครือข่าย อาจในสหวิทยาเขต หรือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ที่มีขนาดเดียวกัน หรือขนาดแตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน คือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.อัสวฤทธิ์ อุทัยรัตน์ กรรมการ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบเครื่องมือตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ รวมทั้ง พี่ เพื่อน น้อง บศศ.ค.ด. 6.2 ที่สนับสนุนให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี บัวโชติ. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน
ในพระราชสำนัก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา, 2549.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. (ออนไลน์)
2550 (อ้างเมื่อ 14 เมษายน 2550). จาก: URL:<http://smallschool.obec.go.th>
- . หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2554-2559. ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2554.

ชินภัทร ภูมิรัตน. “นโยบายและจุดเน้นการทำงานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสร้าง
สำนึกพลเมือง,” ใน เอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551. หน้า 3-5. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

ธีระ รุญเจริญ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเงื่อนไขความสำเร็จของประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้.
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2550.

บุญ คำใจหนัก. การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

บุญฟ้า ลิ้มวัฒนา. ยุทธศาสตร์สถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี, 2556.

พิธาน พื้นทอง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.

วณิช นิรันตรานนท์. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่
มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรธานี
เขต 1. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

วาสนา ต่อชาติ. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา
ขนาดกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.

สมศักดิ์ วงศ์กดา. สภาพปัญหากระบวนการนิเทศภายใน เพื่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2547.

เอื้ออารี ท่วมเสม. การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

Bateman, Thomas s. and scott A. Snell. **Management : Building competitive Advantage.**
4th ed. Boston: Trwin McGraw-Hill, Inc. 1999.

Griffin, R. M. “Case Study of the Implementation of a Small School in an Urban High School,”
Dissertation Abstracts International. 46 (January 2001): 2938-A.

Miller, Evan Hung. “School Councils: The Reality and the Dream,” **Dissertation Abstracts
International.** 34 (April 2002): 475-476.

Redephy, Frederick David. “School-Based Management for Small School in Southland and
Labrador,” **Dissertation Abstracts International.** 57 (February 2003): 3348.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน
เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์
Development of Achievement Learning the Technique of “Play and Learn”
by Using Research Based on the In tiger System Mattayom 1 At
Saharajrangsarid School

ประนอม เกษมสินธุ์¹

อินยอม สุขเกษม²

สรรร ธงยศ³

ถาวร ลาวช่าง⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จำนวน 39 คน โดยเลือกอย่างเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม จำนวน 5 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากระหว่าง 0.26-0.75 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.76 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 77.49/75.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เรียนปนเล่น, รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

⁴โรงเรียนนาคำราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

Abstract

This research aimed 1) to develop learning the technique of “play and learn” by using research based on the In tiger system, Mattayom 1 students at Saharajrangsarid School, with the efficiency criteria 75/75, 2) to compare the achievement before and after learning the technique of “play and learn” by using research based on the Intiger system Mattayom 1 students at Saharajrangsarid School, 3) to measure the satisfaction of students who learned the technique of “play and learn” in Mattayom 1 students at Saharajrangsarid School by using the research based on the Intiger system. The sample was taken specifically selected students out of a total of 39 students of Mattayom 1/6 semester of the first year in 2559 at Saharajrangsarid school Secondary Educational Service Area Office Area 22. The tools used in this research plan to present the technique of “play and learn”, by using research based on the integer system, of 5 plans: the test achievement in which the difficulty value was between 0.26-0.75, the discrimination value was between 0.20-0.76, and the reliability value was at 0.89. The questionnaire of satisfaction had 5 rating scale levels. The interview form analyzed the data by calculating the average of standard deviation and Dependent Samples, t-test.

The results found that (1) The effective E1/E2 of the plan with the technique of “play and learn” by using the research based as the Intiger system was equal to 77.49/75.04, which is higher than the standard 75/75, (2) achievement after learning the technique of “play and learn” by using a research based higher learning was at the level of statistical significance 05, and (3) the satisfaction of the students attending a technical “play and learn” by using the research based was at the highest level.

Keywords: Play and Learn, Research-based Learning

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา และสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนา คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ อารมณ์สามารถคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2552: 47) และคณิตศาสตร์ ยังเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการให้เหตุผล กระบวนการเชื่อมโยง กระบวนการนำเสนอ ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ ซึ่งวิชาคณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นนามธรรม มีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย คำนิยาม บทนิยาม สัจพจน์

ที่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น จากนั้นจึงให้เหตุผลที่สมเหตุสมผลสร้างทฤษฎีบทต่าง ๆ ขึ้นและนำไปใช้อย่างเป็นระบบ คณิตศาสตร์มีความถูกต้อง เทียบตรง คงเส้นคงวา มีระเบียบแบบแผนเป็นเหตุเป็นผล และมีความสมบูรณ์ในตัวเอง (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 33)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อหนึ่งว่า ผู้เรียนจะต้องมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2552: 5) และเมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วผู้เรียนจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหา ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร การสื่อความหมายและการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์และนำความรู้ หลักการ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552: 61) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นมากต่อทุก ๆ คนตลอดมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน และจะจำเป็นมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต เพราะคณิตศาสตร์นอกจากจะเป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทั่วไปของวิทยาการแขนงต่าง ๆ แล้วคณิตศาสตร์ยังช่วยทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งหลายเจริญก้าวหน้าไปได้ทัน ตามความต้องการของคนเราด้วย สำหรับในด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาตินั้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญมากในการเตรียมคนหรือทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่ออยู่ในสังคมข่าวสารหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ในอนาคตได้ (วรณีย์ โสมประยูร 2541: 15-16)

จากสภาพผลการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตกต่ำ เพราะนักเรียนไม่สามารถเรียงลำดับความคิดอธิบายวิธีการวิเคราะห์ปัญหา และขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นเพราะธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์เป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นตัวเลขและสัญลักษณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 2-6) ทำให้นักเรียนเข้าใจยาก ขาดประสบการณ์ตรงและจากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 25.48 ระดับจังหวัด 18.25 ระดับสังกัด 20.43 ระดับประเทศ 20.48 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนนและปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 26.33 ระดับจังหวัด 17.96 ระดับสังกัด 21.72 ระดับประเทศ 21.74 จะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างสองปีการศึกษา คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.85 คะแนน แต่ในระดับจังหวัดลดลง 0.29 คะแนน และในการพิจารณา รายสาระการเรียนรู้เปรียบเทียบในสองปีการศึกษาปรากฏว่า สาระการเรียนรู้ที่คะแนนเฉลี่ยลดลงในทุกระดับคือสาระที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น คือ ในปีการศึกษา 2557 คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 28.11 ระดับจังหวัด 17.19 ระดับสังกัด 21.19 ระดับประเทศ 21.07 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และปีการศึกษา 2558 คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 23.22 ระดับจังหวัด 14.00 ระดับสังกัด 18.96 ระดับประเทศ 18.94 ในระดับโรงเรียนคะแนนเฉลี่ยลดลง 4.87 ระดับจังหวัดลดลง 3.11 ระดับสังกัด 2.23 ระดับประเทศ 2.13 (โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ 2559: 13) ซึ่งปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดของนักเรียนคือ วิธีการจัดการเรียนการสอนนั่นคือ การจัดการเรียนการสอน

ของครูในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ การคิด และการถ่ายโยงการเรียนรู้เท่าที่ควรเพราะครูจะต้องใช้การทุ่มเทและความพยายามที่จะพัฒนารูปแบบการสอนที่จะพัฒนากระบวนการคิดให้กับนักเรียน และครูบางคนยังไม่เข้าใจการสอนที่พัฒนาการคิด ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่ยุ่ยาก ครูส่วนใหญ่จึงจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพื้นฐาน คือการอ่านและการจดจำเท่านั้น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ 2551: 8) ซึ่งส่วนใหญ่สอนโดยการบรรยาย นักเรียนต่างคน ต่างทำแบบฝึกหัดตามตัวอย่างเพื่อให้เสร็จทันเวลาและมีงานส่งครู นักเรียนเก่งมุ่งหวังความสำเร็จเพียงคนเดียว ทำให้นักเรียนมีจิตใจเหินแกลตัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุข ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (ปัญญา ทรงเสรี 2544: 7-9)

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด และมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่จะทำให้นักเรียนไปสู่เป้าหมายที่มุ่งหวัง คือการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการวิจัย โดยเฉพาะเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ กล่าวคือ การเรียนการสอนที่เน้นวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) นั้น มีพื้นฐานมาจากการเรียนการสอนแบบสืบสวน (Inquiry Teaching Method) ที่เน้นให้นักเรียนสงสัย สืบสวนทดลองค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยเน้นกระบวนการค้นหาและตรวจสอบความรู้เพื่อให้นักเรียนได้รู้ โดยใช้ข้อสงสัยหรือปัญหา เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา (ปทีป เมธาคุณวุฒิ 2547: 48) สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี และคณะ (2548: 32) ที่ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ดังเช่นผลการวิจัยของ กัลยาณี ชูศรีวัน (2555: 72) ได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน สัมพันธ์กับ ทิศนา แคมมณี (2554: 55) ได้เสนอแนวคิดว่าการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัยนั้นเป็นการนำขั้นตอนการวิจัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอน ตลอดทั้งการให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนได้มีเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้กระบวนการวิจัย จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และมีความหมายต่อตนเอง ทั้งยังสอดคล้องกับ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2544: 44) ได้เสนอว่า การเรียนการสอนด้วยวิธีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้ลงมือสืบค้นข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบนี้เน้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย ทำการสืบสอบ ทดลอง ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง กระบวนการเหล่านี้ทำให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ เกิดความต้องการ ที่จะค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) ร่วมกับการเรียนป็นเล่นซึ่งเหมาะสมกับช่วงวัยที่เป็นรอยต่อของการศึกษาระหว่างประถมศึกษากับมัธยมศึกษา จะทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ผ่านการเล่น กระบวนการคิดที่ประกอบไปด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทักษะการกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตจริงได้ ซึ่งยังได้รับการฝึกทักษะทางสังคมศึกษาด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกันด้วย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียน เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน

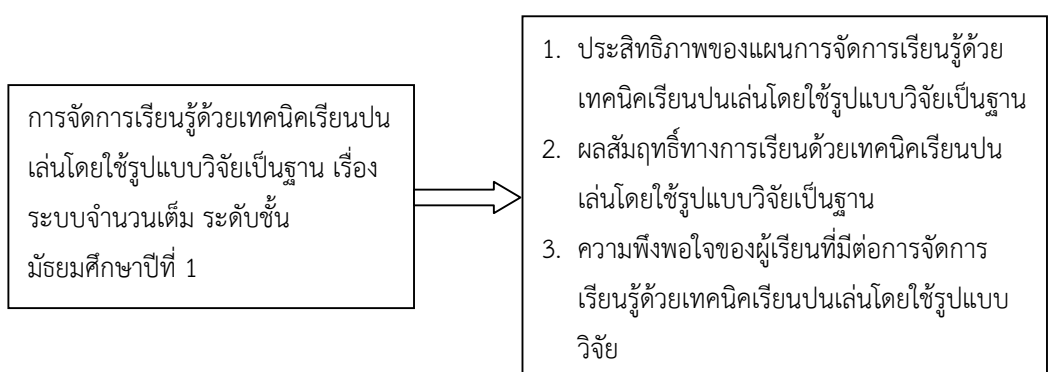
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 268 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน
 - 2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน
 - 2.3 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 268 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 39 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อนเหมือนกันทุกห้องเรียน โดยใช้ผลคะแนนในการสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน รหัสวิชา ค21101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 หน่วยที่ 2 เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม จำนวน 5 แผน ตรวจสอบคุณภาพโดยการใช้แบบประเมินเพื่อประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับกลุ่มและกลุ่มเล็ก 10 คน 3 : 4 : 3 กลุ่มละ 2 สัปดาห์ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของเนื้อหา ระยะเวลา และปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน รหัสวิชา ค21101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยเรียน เรื่อง ระบบจำนวนเต็มมาแล้ว จำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบความยาก (P) อำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตรของโลเวทท์

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ และตรวจสอบคุณภาพโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยร้อยละ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน ใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 22 ชั่วโมง โดยจัดกลุ่มนักเรียนให้กลุ่มละ 5 คน โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 1 คน ซึ่งคะแนนที่นำมาใช้ในการจัดกลุ่มสำหรับการทดลองครั้งนี้ได้จากคะแนนสอบก่อนเรียน ครูชี้แจงและอธิบายวิธีการเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานให้นักเรียนเข้าใจ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ เมื่อเรียนจบในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จนครบทุกแผน

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน

4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ซึ่งขั้นตอนนี้ดำเนินการหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 77.49/75.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.49/75.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนดไว้ เนื่องจากกระบวนการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดำเนินการสร้างโดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น วิเคราะห์เนื้อหา ตัวชี้วัด และลำดับการจัดการเนื้อหา ความรู้จากง่ายไปหายาก ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านการเล่น การร้องเพลง ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ไม่เครียด ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีผ่านการเล่นสอดคล้องกับ สุร กาญจนมยุร และคณะ (2543: 1) ที่กล่าวว่า การเล่นทำให้เกิดความสนุกเพลิดเพลินแก่ตัวผู้เล่น ถ้าเด็กคนใดมีประสบการณ์ในการเล่นมากขึ้น การพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็กคนนั้นก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย และการเล่นยังทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างไม่รู้ตัวและยังทำให้การเรียนรู้ของเด็ก

มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (เลขา ปิยะจรรย์ 2524: 20-22) นอกจากการเรียนรู้ผ่านการเล่นแล้วการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อยผู้เรียนยังได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัยเกิดเป็นปัญหา หรือมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ เกิดแรงจูงใจที่จะหาคำตอบด้วยการใช้ทักษะ/กระบวนการอย่างหลากหลายเพื่อค้นคว้าหาคำตอบและสรุปผล ซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้จากการค้นพบคำตอบได้ด้วยตนเองและแล้วสรุปอย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือ เป็นการเน้นกระบวนการค้นหาและตรวจสอบความรู้สร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีวิจารณญาณ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (กัลยาณี ชูศรีวัน 2555: 24) ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตาพันธุ์ ฝาชัยภูมิ (2554: 121) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เรื่อง อาหารและโภชนาการชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ 84.35/84.23 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับ พวงเพชร ปะกัง (2553: 69-72) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิจัยเป็นฐานพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.36/78.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่น โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤดี เชยเดช (2557: 69-70) ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันดี นิลพิมาย (2550: 97) ที่พบว่า ความสามารถของผู้เรียนในการบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มที่สอนแบบเรียนปนเล่นสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการสอนแบบเรียนปนเล่นเป็นการเรียนที่แตกต่างจากการเรียนตามปกติโดยไม่จำกัดรูปแบบจนเกินไป มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระเพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการเล่นไม่เพียงแต่ให้ความสุขและความสนุกสนานแก่เด็กเท่านั้นหากยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาให้มีการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การเล่นมีความสำคัญกับการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะการที่เด็กเรียนไปด้วยเล่นไปด้วยทำให้เด็กได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัวและจะทำให้เขาได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ และมีความสุขกับการเรียน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล 2530: 20-22) ซึ่งแตกต่างจากการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนไม่ได้เป็นผู้ค้นหาความรู้ที่ตนเองอาจทำให้ความรู้ที่ได้ไม่คงทน แต่ถ้าผู้สอนนำผลการวิจัยมาแล้ววิเคราะห์จนนำไปสู่คำตอบใหม่ หลังจากนั้นผู้เรียนเป็นผู้ไปหาคำตอบเอง ซึ่งเป็นการหาคำตอบของคำถามใหม่ โดยเริ่มจากผู้เรียนรู้จักที่จะตั้งคำถามเอง รู้จักยกประเด็นปัญหา ให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่เผชิญเองและท้ายที่สุดให้รู้วิธีที่ได้มาซึ่งคำตอบเองแล้วจะต้องวิเคราะห์พิจารณาแล้วประเมินหาคำตอบใหม่ต่อไป (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2547: 23) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตาพันธุ์ ฝาชัยภูมิ (2554: 124) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนโดยใช้วิจัยเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ทวีพร จันทรรักษ์ (2554: 42- 44) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ เรื่อง ความเข้มเสียงและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

องนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งหมด 40 คน มีนักเรียน จำนวน 31 คน (คิดเป็นร้อยละ 77.5) ที่ได้คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากผู้เรียนได้ค้นหาความองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการเปรียบเทียบของ ทิศนา แคมมณี กับแนวคิดของกลุ่มปรนัยนิยม (Objectivism) มีความเห็นว่า โลกนี้มีความรู้ ความจริง ซึ่งเป็นแก่นแท้แน่นอน การศึกษาคือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนมีบทบาทในการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ให้ความช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหา ส่งผลให้การเรียนรู้เรียนรู้ได้ดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (กิตติพันธ์ ผาชัยภูมิ 2554: 125)

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นโดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนปนเล่นทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียน และได้ซึมซับความรู้โดยไม่รู้ตัว สอดคล้องกับ วันดี นิลพิมาย (2550: 99) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของการสอนแบบเรียนปนเล่น สนองตอบความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความสนุกสนาน กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก จึงทำให้การทำกิจกรรมไม่น่าเบื่อ ไม่เคร่งเครียดเหมือนกับการเรียนคณิตศาสตร์โดยทั่วไป อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวิจัยเป็นฐานมีขั้นตอนกระบวนการเรียนที่ชัดเจน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการค้นหา เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหา และร่วมกันสรุปและอภิปรายผลที่ได้ จึงทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน แต่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน (กิตติพันธ์ ผาชัยภูมิ 2554: 125)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางครั้งการเรียนปนเล่นทั้งเกม สถานการณ์และเพลง ซึ่งเป็นตัวเชื่อมโยงที่ทำให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย เกิดคำถามหรือประเด็นปัญหาลำบากไปสู่การค้นหาวិธีการ หาคำตอบและสรุปผล อภิปรายผล ซึ่งถ้าผู้เรียนไม่เกิดคำถาม ครูผู้สอนจะต้องเตรียมคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ซึ่งกลายเป็นคำถามได้ประเด็นปัญหา และเข้าสู่การเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชาอื่น ๆ หรือ ระดับชั้นอื่น 2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานกับกรณีตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ความคงทน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสาขาวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ธงยศ และอาจารย์ประจำสาขาวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนมทุกท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียนสราษภูลังสฤษดิ์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียนโรงเรียนสราษภูลังสฤษดิ์

ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี ชูศรีวัน. การพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน (ส 33102) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.
- กิตาพันธุ์ ฟ้าชัยภูมิ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารและโภชนาการการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. มิติใหม่แห่งการศึกษาสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2530.
- ทวิพร จันทรรักษ์. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์ เรื่องความเข้มเสียง และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- ทศนา แหมมณี และคณะ. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ทศนา แหมมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. การวิจัยและการพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง, 2551.
- ปัญญา ทรงเสรี. วิกฤตการณ์ Child Centered กับทางออกที่บอกได้. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์, 2544.
- พวงเพชร ปะกัง. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. บรรณาธิการ. การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน : ประมวลบทความ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยร่วมกับศูนย์ตำราและเอกสารวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ฤดี เชยเดช. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระภาษาไทย โดยแนวคิดการจัดการเรียนรู้ แบบเรียนปณเณรเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตย วิทยาการ จังหวัดปทุมธานี. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2557.

- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. การเล่นเกมเป็นการเล่นของเด็กในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- วรรณิ์ โสมประยูร. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนและสื่อการสอนคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- วันดี นิลพิมาย. การเปรียบเทียบความสามารถในการบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 และความพึงพอใจในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการสอนแบบเรียนปนเล่นกับการสอนแบบปกติ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2550.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- . หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- สหราษฎร์รังสฤษดิ์, โรงเรียน. สารสนเทศโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ปีการศึกษา 2558. (31 มีนาคม 2559): 13.
- สุวรร กาญจนมยุร และคณะ. เทคนิคการใช้สื่อเกมและของเล่นคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา เล่ม 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

The Strategy Development of Small Schools to Standard Royal Award

ณัฐณิชา พันธ์พิณ¹

พงษ์ธร สิงห์พันธ์²

ชูชีพ ประทุมเวียง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 620 คน โรงเรียนพหุภรณ์ศึกษา 3 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินขั้นต้นจำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินยุทธศาสตร์ขั้นต้นและแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ประเด็น ดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพนักเรียนประกอบด้วย ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และเสียสละต่อส่วนรวม พัฒนานักเรียน ทักษะด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการ การสื่อสารการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ 2) พัฒนาการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการประกอบด้วย ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยบูรณาการการเรียนรู้กับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 3) พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาประกอบด้วย จัดแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน และการมอบหมายงานที่ชัดเจน พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 4) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนประกอบด้วย สืบหาความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขอรับการสนับสนุนจากสมาคม ชมรม ศิษย์เก่า หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 5) พัฒนาบุคลากร และการบริหารงานบุคลากรประกอบด้วย จัดทำโครงสร้างการบริหารงาน จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สนับสนุนบุคลากรศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง 6) ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียนประกอบด้วย จัดทำโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย นโยบายและ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม ดีเด่น เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการของนักเรียน 7) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนประกอบด้วย จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านคุณภาพนักเรียน งานวิชาการ งานแผนงานและงบประมาณ งานบุคลากรและงานบริหารทั่วไป เกณฑ์การประเมินยุทธศาสตร์ได้แก่ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานพบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การพัฒนา, โรงเรียนขนาดเล็ก, มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

Abstract

The purposes of this research were to develop and evaluate strategies for small schools to the award ceremony. The sample consisted of director of school teachers 620 schools multiple case studies, three of the contributors to the director of the school of three people qualified to assess the initial 12 people and scholars meeting groups of 25 persons. Used in the research consisted of questionnaires, interviews and a preliminary assessment of the strategic evaluation. Possibility and helpful statistical analysis consisted of mean and standard deviation. And content analysis

The research findings were as follows: The results showed that development strategy for small schools to award conferred by the seven strategic issues: 1) improve the quality of student activities consist of students to be responsible and faithful devotion to the common good of the students. Artistic skill music/performing arts sports/recreation communications technology including students with special abilities, 2) management development courses and academic teachers activities for teaching student-key by integrating learning with a group of other supervisory, monitoring and evaluating. curriculum a systematic 3) management development and management study includes a chart management structure. And assign clear develop systems of internal quality assurance 4) the relationship between the school, parents and community consists of exploring the needs of parents and the community to improve the quality of school support from the association of alumni or local management of schools. 5) human resource development and management personnel comprise a management structure. Staffing to work taking into account the knowledge and experience. Learning support staff to develop self-6) to promote high school in town. Project / activity in accordance with the vision,

mission, goals, objectives, policies, and improving the quality of schools. Implementation of the project / activity, outstanding benefits to the development of students 7) system data and Information system consists of data and information quality student academic work plan and budget. Personnel and general administration. Assessment development strategy small school to the award ceremony. Both the overall and individual aspects. Suitable feasibility and usefulness. In most

Keywords: Development Strategy, Small Schools, The Award Ceremony

บทนำ

การศึกษา นอกจากจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาแล้วยังเป็นเครื่องมือและเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการวางรากฐานการพัฒนาชีวิต การพัฒนาศักยภาพ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และร่วมเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้การพัฒนาทุก ๆ ด้าน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรทางการบริหารซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้การบริหารบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ถ้าหากไม่มีระบบการบริหาร สถานศึกษาก็ไม่อาจจะดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ และการบริหารสถานศึกษายังเป็นเครื่องมือที่ชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาด้วย (วิจิตร ตีจันทร์ 2537: 11) เพื่อเป็นการพัฒนาเชิงคุณภาพจึงได้มีการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพและเทคนิคการบริหารต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น ระบบ ISO 9000 ระบบควบคุมคุณภาพ (Quality Control: QC) กลยุทธ์ 5 ส การรี้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) หรือการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ เป็นต้น เมื่อนำแต่ละระบบมาวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า แต่ละระบบต่างก็มีทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง แตกต่างกันไป (บรรจง จันทมาศ 2547: 8-9) ดังนั้นการนำแนวคิดและหลักการของระบบคุณภาพระบบการบริหารเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา จะต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จึงจะบังเกิดผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

โรงเรียนขนาดเล็กเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาทุกระดับทุกระดับกระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ไขปัญหาระบบโรงเรียนขนาดเล็กมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อวิเคราะห์ด้านคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับดี ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) สำหรับมาตรฐานรางวัลพระราชทาน

เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ซึ่งสถานศึกษาจะได้รับการประเมินเกี่ยวกับด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต กำหนดไว้ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 คุณภาพนักเรียน ด้านที่ 2 การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านที่ 3 การบริหารจัดการ ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ด้านที่ 5 บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร และด้านที่ 6 ความดีเด่นของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2555: 19)

จากการดำเนินการที่ผ่านมา โรงเรียนที่ขอรับประเมินเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ส่วนมากมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับที่แตกต่างกันไป บางโรงเรียนส่งเข้ารับการประเมินหลายครั้งแต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ก็มีบางโรงเรียนที่ปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินได้ดี ส่งเข้ารับการประเมินครั้งแรกก็สามารถผ่านการประเมินและได้รับรางวัลพระราชทาน (ทอง คำล้วน 2542: 4) จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน เพื่อศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับรางวัลพระราชทาน ผลการวิจัยจะเป็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่สำคัญเพื่อให้หน่วยงานระดับนโยบายและแผน รวมทั้งโรงเรียนได้นำไปประยุกต์ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน
3. เพื่อประเมินขั้นต้นของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน
4. เพื่อนำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มจังหวัดที่ 10 ได้แก่ จังหวัดยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2557 ซึ่งมี จำนวน 2,662 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ระยะที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ บริบทและแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทานที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน

3 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และ
ขั้นตอนที่ 4 เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3

ระยะที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ การพัฒนา
โรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

ระยะที่ 3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา
โรงเรียนขนาดเล็ก
2. องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ
เป้าประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ แนวการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม
3. เกณฑ์การประเมินโรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทานประกอบด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน
ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านการบริหารการจัดการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา
กับผู้ปกครองและชุมชน ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร ด้านความดีเด่นของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
แหล่งข้อมูลได้แก่ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ แบบบันทึกเอกสาร
การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 สรุปรวสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐาน
รางวัลพระราชทาน

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มจังหวัดที่ 10 ได้แก่ ยโสธร อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด และอำนาจเจริญ
ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,662 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กลุ่มจังหวัดที่ 10 ได้แก่ ยโสธร อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด
และอำนาจเจริญ จำนวน 336 โรงเรียน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น (Multi-Stage Random Sampling)

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 336 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาพฤติกรรมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศได้รับรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกต แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กล้องถ่ายวิดีโอระบบดิจิทัล เครื่องบันทึกเสียง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูล การศึกษาพฤติกรรมศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศได้รับรางวัลพระราชทานทั้ง 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ แบบสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มาร่างเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน 2) ประเมินขั้นต้นของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ในการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา 3) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 การนำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์ โดยการประชุมสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านยุทธศาสตร์ กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก และกลุ่มครูผู้สอน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน 2) ผลการสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานประกอบด้วย การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จัดทำคู่มือการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน และการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน 3) ผลการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, S = .83$) ความคิดเห็นต่อปัญหาการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50, S = 1.08$) และความคิดเห็นต่อความต้องการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, S = .90$)

ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) ด้านการบริหารการจัดการ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชน 5) ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ด้านความดีเด่นของสถานศึกษา

ผลจากการศึกษาพหุกรณีศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศได้รับรางวัลพระราชทานพบว่า องค์ประกอบยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) คุณภาพนักเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารการจัดการ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน 5) บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร และ 6) ความดีเด่นของสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์ ควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินการ

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานดังนี้

2.1 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยการวิเคราะห์จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาพหุกรณีศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศได้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ดังนี้ 1) คุณภาพนักเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารและการจัดการศึกษา 4) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 5) บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร และ 6) ความดีเด่นของโรงเรียน

2.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ยุทธศาสตร์ มีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เพิ่มเติมยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนและในแต่ละยุทธศาสตร์ให้จัดลำดับของวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด แนวทางการดำเนินการให้สอดคล้องกัน เพิ่มตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของแต่ละยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ปรับปรุง สรุปได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพนักเรียน ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4

ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาบุคลากรและการบริหารงานบุคลากรยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียน ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียน

3. ประเมินขั้นต้นของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน สรุปได้ว่าโดยภาพรวม ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.14$, $\sigma = .72$, $\mu = 4.03$, $\sigma = .72$)

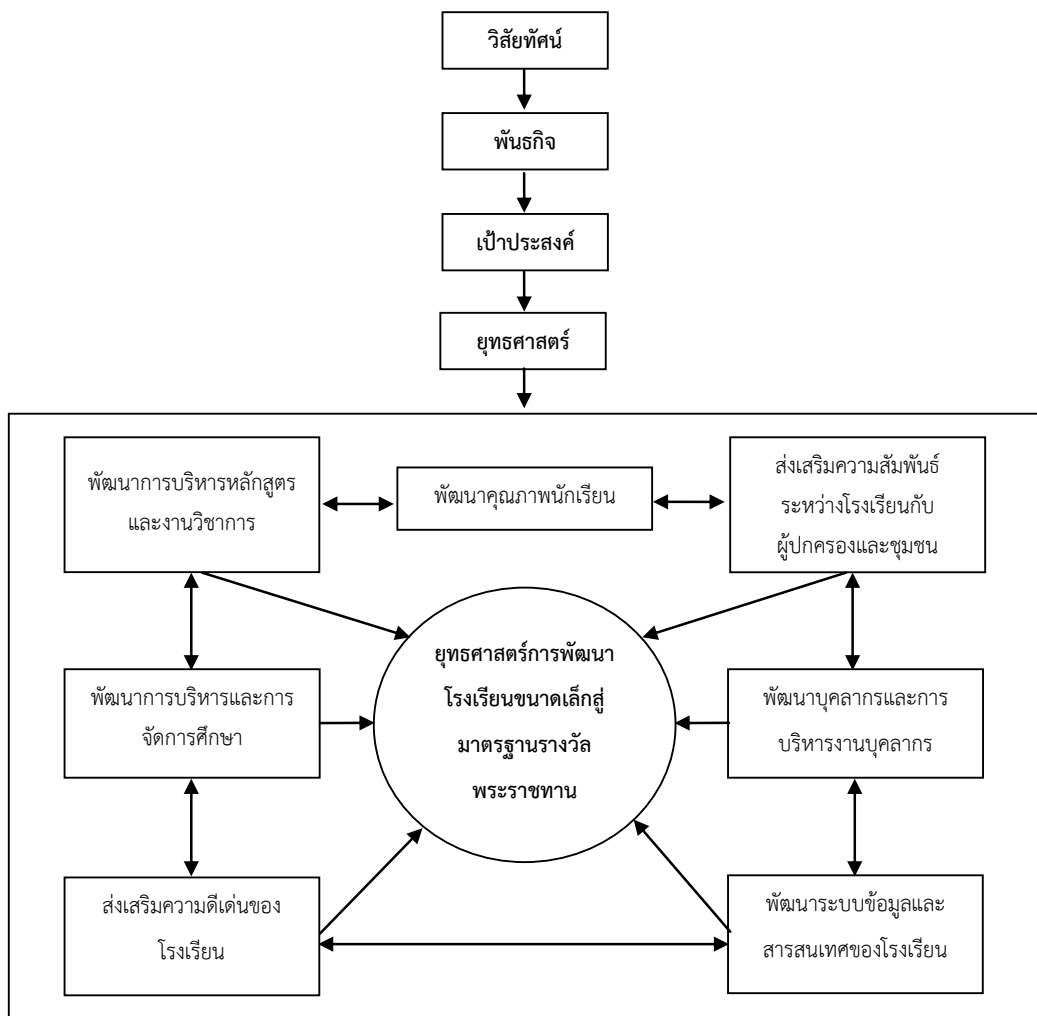
ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงและแก้ไขยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานได้ยุทธศาสตร์ 7 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาคุณภาพนักเรียน 2) พัฒนาการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 5) พัฒนาบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียนและ 7) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียน

4. การนำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน นำเสนอเป็น 3 ส่วนย่อย ดังนี้

4.1 ผลการนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน พบว่า มียุทธศาสตร์การพัฒนา 7 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาคุณภาพนักเรียน 2) พัฒนาการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 5) พัฒนาบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียน และ 7) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียน

4.2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน สรุปได้ว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = .52$, $\mu = 4.54$, $\sigma = .58$, $\mu = 4.56$, $\sigma = .56$)

4.3 ผลการปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาคุณภาพนักเรียน 2) พัฒนาการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 5) พัฒนาบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียนและ 7) พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ด้านบุคลากรและการบริหารบุคลากร และด้านความดีเด่นของสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพปัญหาของการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน มีหลักการสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เห็นด้วยกับการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กในระดับมาก จำนวน 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และยุทธศาสตร์สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ส่วนผลการศึกษาของวิโรจน์ จันทสิงค์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทาน: ศึกษาเฉพาะโรงเรียนบ้านมุกมัน โนนอุดมสามัคคี สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาพบว่า 1) งานวิชาการ มีการกำหนดแผนการจัดการเรียนการสอน ให้ครูทุกคนจัดทำแผนการสอน การใช้สื่อซ่อมเสริม 2) งานบุคลากร มีการจัดโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายให้ทุกคนรับผิดชอบ ตรงตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน 3) งานกิจกรรม นักเรียน มีการจัดการบริการด้านอาหารกลางวัน 4) งานธุรการ การเงิน การบัญชีและพัสดุ มีการมอบหมายให้ครูที่มีความรู้ความสามารถ ละเอียดรอบคอบ 5) งานอาคารสถานที่ มีการปรับปรุงอาคารสถานที่เป็นพิเศษ เป็นสัดส่วน สะอาด สบาย ร่มรื่นน่าอยู่ 6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ในเขตบริการอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกิจกรรมท้องถิ่นอย่างจริงจังโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และยังสอดคล้องกับ Birecbaum (2001: 3124-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการศึกษาค่าการลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทั่วไปในแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน มี 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การบริหารจัดการด้วยการลดหรือจำกัด จำนวนเด็กพิเศษ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ากลุ่มเด็กทั่วไปในโรงเรียนในโรงเรียน ซึ่งกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะได้เรียนในโรงเรียนรัฐบาลกลางจัดให้โดยเฉพาะ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พิจารณาดำเนินการในเรื่องการจัดสถานที่เรียนให้เด็กอย่างรอบคอบ เพื่อให้เรียนในภูมิภาคที่เหมาะสมกับ สภาพท้องถิ่น วัฒนธรรม อาชีพ และความต้องการของชุมชน 3) การพัฒนาครูเกี่ยวกับโปรแกรมหรือรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนได้ และ สอดคล้องกับ Chapel (1995: 224-A) ได้ศึกษาวิจัย ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการตัดสินใจในโรงเรียนโดยศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าไม่ได้มีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญกับโรงเรียนน้อยที่สุด เช่น การบริหารจัดการศึกษา การจัดทำแผนแม่บทของโรงเรียนและการคัดเลือกครู 2) ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดง ความเห็นว่ามีส่วนร่วมในการหาทุนและขยายอาคารเรียนในระดับมาก 3) ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในเรื่อง การพัฒนาครู การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลงานของครูและผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน พบว่า ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพนักเรียน 2) ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ 3) ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน 5) ยุทธศาสตร์พัฒนาบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 6) ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมความดีเด่นของโรงเรียน และ 7) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจาก

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้แก่ มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลายมาตรา เช่น มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ การสร้าง ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก การศึกษาพหุกรณีศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ มาหลอมรวมให้สอดคล้องกับแนวคิด จากการศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน ขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน สรุปได้ว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กได้เสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ 4) ยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 5) ยุทธศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและ ชุมชน และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านความดีเด่นของโรงเรียน

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่ มาตรฐานรางวัลพระราชทานเบื้องต้นที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานเบื้องต้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์ โดยการศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 38) ได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการ จัดทำยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษามี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพภาพของโรงเรียน 2) การกำหนดทิศทาง ของโรงเรียน และ 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ของโรงเรียน สอดคล้องกับ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2551: 168-171) ได้ทำการวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อพัฒนา ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีในด้าน 1) การจัดการเรียน การสอน 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการแก่สังคม 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 5) การผลิตครู 6) การพัฒนาครู โดยข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์เชิงรุกและยุทธศาสตร์เชิงรับ

4. ผลการนำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทาน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิธาน พื้นทอง (2547: 147-152) ซึ่งได้วิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาครูโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดทำหลักสูตร ที่เป็นบูรณาการมากขึ้น มีการจัดการด้านการสอนที่เป็นแบบบูรณาการมากกว่า กล่าวคือ มีการสอนแบบรวม ชั้นในบางชั้นเรียน ลักษณะของการเรียนการสอนจะเป็นลักษณะที่ครูและนักเรียนนั่งล้อมวง หรือเป็นลักษณะ กลุ่มเล็กหรือเป็นรายบุคคลมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่าที่มีการสอนแบบชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรศึกษารายละเอียด และวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานก่อนจึงประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพหรือบริบทของแต่ละโรงเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่มาตรฐานรางวัลพระราชทานในแต่ละภูมิภาค เพื่อจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนที่สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ อาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ ประทุมเวียง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย จนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์พัฒนาประสิทธิภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก.

มหาสารคาม: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม, 2541.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การวางแผนกลยุทธ์จัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี. กรุงเทพฯ:

การศาสนา, 2543.

ทง คำล้น. ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

บรรจง จันทมาศ. การบริหารงานคุณภาพและเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, 2547.

พงษ์ธร สิงห์พันธ์. ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะกรรมการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

พิธาน พื้นทอง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1, 2547.

วิจิตร ตันจันทิก. การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: เอส.ซี.วี, 2537.

วิโรจน์ จันทสิงค์. การบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทาน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียน
บ้านมุกมันโนนอุดมสามัคคี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. มหาสารคาม:
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษาและ
สถานศึกษา พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555.

Birecnbaum, N.W. "Strategies Used by Small School Districts to Reduce Special Education
Encroachment on the General Education Budget," **Dissertation Abstracts International**.
46 (January 2001): 3124-A.

Chapel, R.D. **The Influence of Parent Leader on School Level Decisions**. California: University
of Southern California, 1995.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

The Guidelines of the Primary School Administration Based on the Sufficiency Economy Philosophy

สมพงษ์ สุรารักษ์¹

สุวิมล โพธิ์กลิ่น²

ดุจเดือน ไชยพิชิต³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 340 คน โรงเรียนต้นแบบด้านการบริหารโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 โรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหาร การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการด้วยหลักความพอประมาณ การบริหารงานวิชาการด้วยหลักความมีเหตุผล การบริหารงานวิชาการด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การบริหารงานวิชาการด้วยเงื่อนไขความรู้ และการบริหารงานวิชาการด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 2) การบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักความพอประมาณ การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักความมีเหตุผล การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การบริหารงานงบประมาณด้วยเงื่อนไขความรู้ และการบริหารงานงบประมาณด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 3) การบริหารงานบุคคลประกอบด้วย การบริหารงานบุคคลด้วยหลักความพอประมาณ การบริหารงานบุคคลด้วยหลักความมีเหตุผล การบริหารงานบุคคลด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การบริหารงานบุคคลด้วยเงื่อนไขความรู้ และการบริหารงานบุคคลด้วยเงื่อนไขคุณธรรม และ 4) การบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย การบริหารงานทั่วไปด้วยหลักความพอประมาณ การบริหารงานทั่วไปด้วยหลักความมีเหตุผล การบริหารงานทั่วไปด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การบริหารงานทั่วไปด้วยเงื่อนไขความรู้ และการบริหารงานทั่วไปด้วยเงื่อนไขคุณธรรม ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา เศรษฐกิจพอเพียง

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The research aimed to propose and evaluate the guidelines of the primary school administration based on the sufficiency economy philosophy. The samples were 340 school administrators, 3 model schools, 15 experts and 23 stakeholders. The research instruments were a questionnaire, an in-depth interview, a model for evaluating suitability, possibility and usefulness. Statistics used were content analysis, mean and standard deviation.

The research findings were as follows: The guidelines for the primary school administration according to the sufficiency economy philosophy consisted of four main components. 1) Academic administration consisted of the principles of moderation, rationality, good immunity, knowledge conditions and virtues. 2) Budget administration consisted of the principles of moderation, rationality, good immunity, knowledge conditions and virtues. 3) Personnel administration consisted of the principles of moderation, rationality, good immunity, knowledge conditions and virtues. 4) General administration consisted of the principles of moderation, rationality, good immunity, knowledge conditions and virtues. An evaluation of the guidelines in question showed that they were found to be suitable and useful at the highest level in all aspects.

Keywords: School Administration, Sufficiency Economy.

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 41 ปี ดังจะเห็นได้ว่า ปรัชญาความหมายเชิงนัยเป็นครั้งแรกในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงการมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต (จุฑา เทียนไทย 2550: 46-47) ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 นับเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ พึ่งพิงความรู้และเงินลงทุนจากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบ ด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชนและสถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะและเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล และยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 1-2)

การจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์/ความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ใน 2 ส่วน คือ 1) การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ และ 2) การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรก สาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญ ในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ ความพอเพียงหรือไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้ และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบ พอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2550: 3) ส่วนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย พื้นฐาน คือ การพึ่งตนเองเป็นหลัก หมายถึง การทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณา ถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การสร้างสามัคคี ให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละส่วนแต่ละระดับ ครอบคลุมทั้งด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเศรษฐกิจ สามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ (ปรียานุช พิบูลสราวุธ 2549 : 21)

กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัด การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีเป้าหมาย 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้สถานศึกษาที่สามารถเป็น แบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 ปี 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด เป็นจำนวน 800 แห่ง ระยะที่ 3 ปี 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ 2550: 14-18)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนราชการในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินภารกิจหลัก คือ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ หนึ่งในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ กำหนดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2550 สามารถขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าถึงสถานศึกษาในสังกัดครบทุกแห่ง โดยมีเครือข่าย คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์โดยโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และมีบริษัทภาคเอกชนต่าง ๆ เข้ามาร่วมขับเคลื่อนโดยตรงกับสถานศึกษาทุกภูมิภาค ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในระยะ 2 ปี (2551-2552) กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด จำนวน 800 แห่ง ซึ่งในปี 2552 มีสถานศึกษาสมัครขอเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวนทั้งสิ้น 2,032 แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น จำนวน 1,606 แห่ง และผ่านการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวน 1,126 แห่ง ประกอบด้วย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 885 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 83 แห่ง สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 28 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 78 แห่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 26 แห่ง และสังกัดสำนักงานตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 10 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ 2553: 29-30)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติยังไม่มีความเข้าใจในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติตามและมีความจำเป็นต้องบริหารงานตามนโยบายการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผลการวิจัยจะใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางเพื่อปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ดีขึ้น ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร ปัญหาและแนวทางในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ในเขตตรวจราชการที่ 13 จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธรและอำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,584 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหาร 4 งาน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป โดยใช้หลัก 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในเขตตรวจราชการที่ 13 จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธรและอำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,584 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน 340 โรงเรียน และได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) โรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง ได้แก่ 1.1) โรงเรียนบ้านบัวยาง 1.2) โรงเรียนบ้านเพียงหลวง 1.3) โรงเรียนบ้านคูเมือง (อ่อนนุเคราะห์) 2) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบของแนวทาง จำนวน 15 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญประเมินร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 คน 4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบของแนวทาง 4) แบบประเมินความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของร่างแนวทาง และ 5) แบบประเมินความเหมาะสม

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง และมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item Objective Congruence Index) โดยได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา การสำรวจ การประเมิน ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการหาข้อสรุปและความสอดคล้องของข้อมูล และข้อมูลเชิงปริมาณ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหาร ปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป ส่วนสภาพปัญหาการบริหารโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การบริหารงานทั่วไป

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ ดังนี้ 1.1) เพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการสถานศึกษา 1.2) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและกำหนดนโยบายสามารถนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผล 2) หลักการและเงื่อนไข ดังนี้ 2.1) หลักความพอประมาณ 2.2) หลักความมีเหตุผล 2.3) หลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 2.4) เงื่อนไขความรู้ 2.5) เงื่อนไขคุณธรรม 3) แนวทางการบริหารโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีดังนี้ 3.1) การบริหารงานวิชาการ 3.1.1) การบริหารงานวิชาการด้วยหลักความพอประมาณ 3.1.2) การบริหารงานวิชาการด้วยหลักความมีเหตุผล 3.1.3) การบริหารงานวิชาการด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3.1.4) การบริหารงานวิชาการด้วยเงื่อนไขความรู้ 3.1.5) การบริหารงานวิชาการด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 3.2) การบริหารงานงบประมาณ 3.2.1) การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักความพอประมาณ 3.2.2) การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักความมีเหตุผล 3.2.3) การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3.2.4) การบริหารงานงบประมาณด้วยเงื่อนไขความรู้ 3.2.5) การบริหารงานงบประมาณด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 3.3) งานบริหารงานบุคคล 3.3.1) การบริหารงานบุคคลด้วยหลักความพอประมาณ 3.3.2) การบริหารงานบุคคลด้วยหลักความมีเหตุผล 3.3.3) การบริหารงานบุคคลด้วยหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3.3.4) การบริหารงานบุคคลด้วยเงื่อนไขความรู้ 3.3.5) การบริหารงานบุคคลด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 3.4) การบริหารงานทั่วไป 3.4.1) การบริหารงานทั่วไปด้วยหลักความพอประมาณ 3.4.2) การบริหารงานทั่วไปด้วยหลักความมีเหตุผล 3.4.3) การบริหารงานทั่วไปด้วย

หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3.4.4) การบริหารงานทั่วไปด้วยเงื่อนไขความรู้ 3.4.5) การบริหารงานทั่วไปด้วยเงื่อนไขคุณธรรม 4) การประเมินผลมีดังนี้ 4.1) การประเมินประสิทธิผลของแนวทางการบริหาร 4.2) การประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาที่มีต่อแนวทางการบริหาร และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จมีดังนี้ 5.1) ผู้บริหารกระจายงาน กระจายอำนาจ มีความยุติธรรม โปร่งใส เป็นหัวใจในการดูแลทุกคนในองค์กร 5.2) ครูและทีมงานมีความตระหนักและเห็นเป้าหมายเดียวกัน มีความสามัคคี มุ่งมั่น อดทน อุทิศตน ด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กร และ 5.3) ประสานและแสวงหาภาคีเครือข่าย

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้ โดยภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหาร ปัญหาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ อาจเป็นเพราะว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีมิติ 4 ด้าน เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตกซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจทุนนิยมหรือเศรษฐกิจธุรกิจเพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน โดยเฉพาะมิติด้านเศรษฐกิจ ซึ่งงบประมาณเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ด้วยการบริหารงบประมาณมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงผลลัพธ์การทำงานเป็นหลัก รวมทั้งเป็นการพัฒนาระบบบัญชีการเงินและงานพัสดุภาครัฐ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดทาลผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมุ่งเน้นการบริหารงานงบประมาณเป็นสำคัญ สอดคล้องกับเพ็ญภา อีรทองดี (2553: 119) ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในด้านการบริหารงานทั่วไป ยังขาดแคลนงบประมาณและขาดวิธีการในการประเมินโครงการ ด้านวิชาการพบปัญหา

ในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ส่วนด้านบุคลากรนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์ กับชุมชน

ส่วนสภาพปัญหาการบริหารโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป อาจเป็นเพราะว่า การบริหารวิชาการคือ การจัดกิจกรรม ทุกชนิดของโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน นับตั้งแต่งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน และงานอบรมทางวิชาการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของ สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากสังคมให้ทำหน้าที่จัดการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหน้าที่ เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการที่ได้ถือว่าเป็นงานหลัก เป็นหัวใจสำคัญและดำเนินการพัฒนาเพื่อการก้าวไปสู่ เป้าหมายที่ตั้ง ไว้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงและสิ่งที่สามารถพิจารณาได้ว่าสถานศึกษาได้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานนั้นขึ้นอยู่กับผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้นเอง จึงทำให้งานวิชาการมีปัญหาในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2550: 67-69) ได้ติดตามผลการดำเนินงานขับเคลื่อน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2550 พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการในด้านการ บริหารจัดการสถานศึกษามากที่สุด ส่วนปัญหาภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาบางแห่งไม่เข้าใจ หลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงดำเนินการได้ไม่ตรงกับเป้าหมาย การบูรณาการ หลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง บางแห่งมีร่องรอยการดำเนินการอย่างประจักษ์ แต่ไม่มีการบันทึกและการจัดทำเอกสารทางวิชาการ

2. การสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีโครงสร้าง ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินผล และ เงื่อนไขความสำเร็จ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาโดยใช้แบบสอบถามจากครู และการศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีการดำเนินการบริหาร โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้องค์ประกอบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับวันเพ็ญ ผ่องกาย (2551: 165) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาพบว่า การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจ และการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ของสถานศึกษา นอกจากนี้สอดคล้องกับสรสิทธิ์ พรรณวงศ์ (2551: 121) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสัญญา จารุจินดา (2551: 89-91) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนายูง จังหวัดแม่อ้อสงสอน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนายูง จังหวัดแม่อ้อสงสอน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาครูในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนายูง จังหวัดแม่อ้อสงสอน ด้านบริหารงานวิชาการ คือ จัดประชุมทางวิชาการทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารงบประมาณ คือ ส่งเสริมให้ครูมีการวางแผน การใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารงานบุคคล คือ จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียน ด้านบริหารทั่วไป คือ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสรุปว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการใช้โดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน อาจเป็นเพราะว่าการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยใน 3 ขั้นตอน มีการศึกษาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยจากการสอบถามครู ผู้เชี่ยวชาญและการศึกษาโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการประเมินทั้งองค์ประกอบแนวทางการบริหารและคู่มือการใช้จึงทำให้แนวทางการบริหารมีคุณภาพและมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด และอาจเป็นเพราะว่าการนำแบบแผนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการ/แนวคิด และกระบวนการที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่สามารถทดสอบได้ว่าปฏิบัติได้จริง และมีประสิทธิผลในการช่วยให้การปฏิบัติเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของแนวทางการบริหารนั้น อีกทั้งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยและพัฒนาแบบไว้ อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งจาก 3 วิธีดังนี้ คือ 1) การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา และ 3) ตรวจสอบโดยการทดลองเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป สอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ โกวิท เพลินจิตต์ (2552: 194-198) ได้วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินความสำเร็จหลังการวิจัย พบว่า การดำเนินการวิจัยส่งผลให้การบริหารงานทั้ง 4 ด้านประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจในการนำรูปแบบการบริหารงานมาใช้ในการปฏิบัติงาน 3) ผลการประเมินความยั่งยืนพบว่า การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน่าจะมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียนโดยตรง รวมทั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง ควรนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ และพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้โรงเรียนสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนได้จริง และควรกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะพัฒนาโรงเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

2. ด้านการนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ คือ แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยคำนึงถึงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมาตรฐาน วิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียน รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จากนั้นนำแนวทางการบริหารไปใช้โดยดำเนินการพัฒนาเชิงปฏิบัติการมากกว่า 1 ปีการศึกษา และมีการติดตาม ประเมินผลการนำแนวทางไปใช้เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ระดับ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น โรงเรียนเอกชน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคอื่น ๆ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ จากอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ ดร.ดุจเดือน ไชยพิชิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ตลอดถึงบุพการีและครอบครัวที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจ คำแนะนำ ส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท เพลินจิตต์. การพัฒนารูปแบบการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.
- จุฑา เทียนไทย. มุมมองนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แมคโคร-ฮิล, 2550.
- ปรียานุช พิบูลสราวุธ. เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา. โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549.
- ผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8, สำนัก. การนำแนวพระราชดำริสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 14. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8, 2550.
- เพ็ญนภา อีรทองดี. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2553.
- วันเพ็ญ ผ่องกาย. การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนบริเวณรอบสนามบินสุวรรณภูมิ. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550.
- . ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550.
- . แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: 2553.
- สรสิทธิ์ พรณวงศ์. การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.
- สัญญา จารุจินดา. แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2551.

**รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
**The Model of the Personnel Development in the Analytic Thinking-Centered
Learning Organization in the Schools Affiliated to the Office of the
Basic Education Commission**

รัศมี สีหะนันท์¹
สมาน อัครภูมิ²
ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 287 คน ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบ จำนวน 15 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินร่างรูปแบบ จำนวน 15 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) ชุดพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์หลักสูตรการพัฒนา และ 2) แนวทางการดำเนินการตามหลักสูตรสำหรับชุดพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย หลักการโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วม หลักการทำงานเป็นทีม หลักการสื่อสารเชิงบวก จุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน มีทักษะกระบวนการ ได้รับประสบการณ์ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำของครู ใช้เวลาพัฒนา 6 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาพัฒนา 6 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ใช้เวลาพัฒนา 6 ชั่วโมง ผู้เข้ารับการพัฒนาคือครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา วิธีการพัฒนา ประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมสมอง การบรรยาย กระบวนการพัฒนา โดยจัดกิจกรรมก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนาและหลังการพัฒนา สื่อและนวัตกรรมประกอบการพัฒนาเป็นสื่อผสมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวัดและประเมินผลการอบรมโดยวัดระดับความรู้ก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนา สังเกตการร่วมกิจกรรม ประเมินชิ้นงาน (งานเดี่ยว/งานกลุ่ม) มีการประเมินผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการอบรม ส่วนแนวทางการดำเนินการตามหลักสูตรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการใน 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำ

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ของครู การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สำหรับผลการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านนั้นรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาบุคลากร, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

The research aimed to propose the model of the personnel development in the analytic thinking-centered learning organization in the schools affiliated to the Office of the Basic Education Commission. The samples used in the research were 287 teachers, 15 experts who evaluated the initial stages of the model and 20 experts who evaluated the final stages of the model. The research instruments were a questionnaire, an interview, an evaluation form for suitability, possibility and usefulness of the model. Statistics used were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows: The model for the personnel development in the study consisted of two parts. 1) This part was concerned with the personnel development with the analytic thinking-centered learning management. 2) The guidelines for the personnel development consisted of the principles of participation, teamwork, positive communication. The objectives of the guidelines were to make the persons know and understand the analytic thinking-centered learning organization and develop skills. A curriculum structure consisted of three learning units: one, development of the teachers' leadership using six hours; two, increasing the potential of learning organization using six hours; three, creating a learning network using six hours. The teachers who taught at a primary level were the ones who were given a development training. The development methods comprised workshops, brainstorming, and description. The process involved the activities before, during and after the development. Media and innovation consisted of a multimedia type and a self-learning. Measurement and evaluation were conducted before and during the development process. The participants were evaluated before and after the training. The guidelines for the curriculum development included the workshop conference in three learning units: teachers' leadership development, increasing the learning organizing potential, and creating the learning network. The model in the study was evaluated and found to be suitable, possible and useful at the highest level in all aspects.

Keywords : Model of the Personnel Development, an Analytic Thinking-centered Learning Organization in the Schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 5) หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 14) และมุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สำคัญข้อหนึ่งของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ 2556 : 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อที่ 2 ไว้ว่า เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ส่วนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ข้อที่ 2 ได้กำหนดไว้คือความสามารถในการคิด

สำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน (สมศ.) เผยผลประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนประมาณ 13,000 โรงเรียนทั่วประเทศพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดอยู่ในระดับดีเพียงประมาณ 12.90% สืบถึงคุณภาพของนักเรียนไทยที่ยังคงอ่อนด้อยในด้านการคิด ตรงกับข้อมูล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2551 : 23) พบว่าเด็กไทยทำข้อสอบอัตนัยและข้อสอบอธิบายความไม่ค่อยได้ เพราะปัญหาการเรียนการสอนของไทยส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนเนื้อหาวิชาและการท่องจำมากกว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ เรียบเรียง และสื่อสารความคิด สอดคล้องกับข้อมูลจากโครงการ TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2551 : 7) พบว่านักเรียนไทยทำข้อสอบที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ ยกเหตุผลประกอบ หรือเขียนข้อความยาว ๆ ไม่ได้ เพราะการเรียนการสอนยังอยู่ในกรอบของตารางสอนและห้องเรียน ไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ สอดคล้องกับข้อมูล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2549 : 34-37) ว่าด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ที่ไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

จากการศึกษาแหล่งข้อมูลสรุปได้ว่า ทักษะการคิดของนักเรียนไทยอ่อนด้อยเพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันยังเน้นเนื้อหาความรู้ ความจำ ครูยังมีความสำคัญและเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างทำให้นักเรียนขาดการศึกษาทักษะที่สำคัญในเรื่องการคิด ผู้เรียนขาดทักษะในการแสดงความคิดของตนเองโดยเฉพาะการวิเคราะห์ การสรุป การแสดงความคิดเห็น การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ยิ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนในทุกระดับชั้นเรียนขาดเป็นอย่างมาก และจากการรายงานการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย (กรมวิชาการ 2543 : คำนำ) สรุปว่าจุดที่ควรเพิ่มให้มากขึ้นในการจัดการเรียนการสอนคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ควรได้รับการพัฒนา ทักษะการคิดเป็นคุณลักษณะที่ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยที่คิดอย่างมีเหตุผล มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ จะนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจว่าสิ่งไหนควรเชื่อ จะทำอะไรหรือไม่ทำอะไรได้ เป็นคนมีเหตุผล นำไปสู่พฤติกรรมที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีจะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดสามารถประมวล

สรุปข้อมูลวิเคราะห์วิจารณ์ จับประเด็นในการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นประชากรที่มีคุณภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม สำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน (สมศ.) ได้สรุปผลการประเมินในรอบที่สอง และได้พบว่า มีโรงเรียนหลายโรงเรียนที่การประเมินในมาตรฐานที่ 4 ในระดับดีมาก เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ เป็นทิศทางใหม่ของการศึกษาที่ผสมผสานความหลากหลายเพื่อพัฒนาการที่สมบูรณ์ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาโดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนแนวคิดให้ไปสู่ความสำเร็จ โรงเรียนวรรณสว่างจิต โรงเรียนแห่งนี้เน้นการพัฒนาบุคลากรมาก เพราะเชื่อว่าเด็ก ๆ เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและบุคคลที่อยู่รอบตัวโรงเรียนตรุณสิกขาลัยและการศึกษาแนวใหม่ซึ่งเป็นโรงเรียนในฝันของคนหลายคนจะไม่สามารถนำเด็กไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ หากครูยังมีวิธีคิดและใช้วิธีการสอนแบบเก่า กระบวนการคัดสรรบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนให้ความสำคัญ เป็นต้น จึงเป็นจุดสนใจที่ผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด ต้องการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างไร จึงสามารถผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในมาตรฐานที่ 4 ระดับดีมากเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพอันจะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งยังได้ข้อมูลจากการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้วางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนในเรื่อง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความสามารถเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ตลอดจนเพื่อให้ได้แนวทางซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของวัยเจริญพันธุ์ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

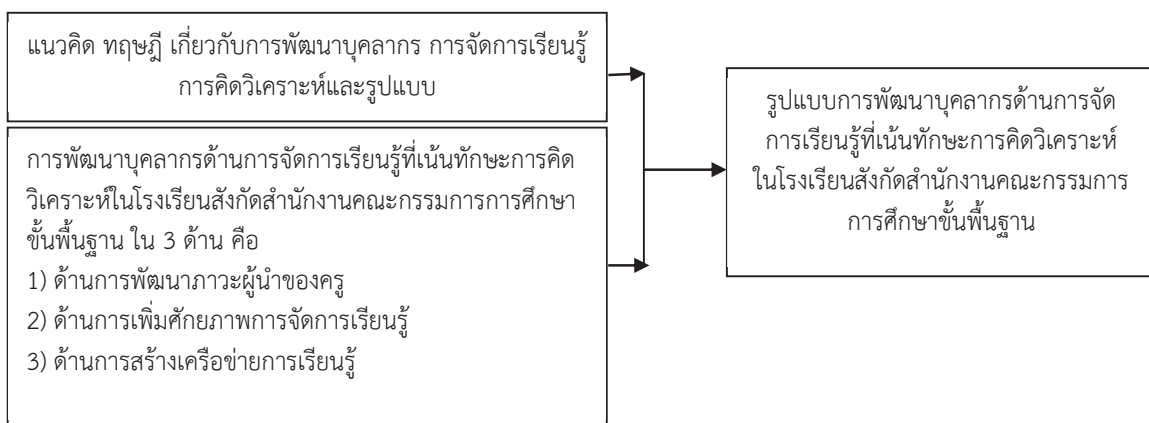
ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,086 คน

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

1. สภาพการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำของครู 2) ด้านการเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

2. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สารการพัฒนา วิธีการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,086 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 ในจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (1970 : 608 – 609) จำนวน 287 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบ จำนวน 15 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) แบบตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบของรูปแบบ 3) แบบประเมินความสอดคล้องและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ และ 4) แบบประเมิน ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบและมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item Objective Congruence Index) โดยได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา การสำรวจ การประเมินทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการหาข้อสรุปและความสอดคล้องของข้อมูลและข้อมูลเชิงปริมาณ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเพิ่มศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำของครู อยู่ในระดับมาก และด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากส่วนวิธีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สรุปว่าบุคลากรมีความต้องการวิธีการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การพัฒนาเครือข่าย/ทีม การนิเทศกำกับติดตาม ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการพัฒนา วิธีการพัฒนาการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) หลักการมีดังนี้ 1.1) หลักการมีส่วนร่วม 1.2) หลักการทำงานเป็นทีม 1.3) หลักการสื่อสารเชิงบวก 2) วัตถุประสงค์ มีดังนี้ 2.1) เพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ 2.2) เพื่อพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 3) สาระการพัฒนามี 3 ด้าน ดังนี้ 3.1) ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำของครู 3.2) ด้านการเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ 3.3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้ชุดพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และแผนการจัดกิจกรรม 3 หน่วย คือ 4.1) การพัฒนาภาวะผู้นำของครู 4.2) การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ 4.3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การประเมินผลโดยการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ คือ ผลสำเร็จของกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ 6) เงื่อนไขความสำเร็จมีดังนี้ 6.1) ผู้บริหารหรือผู้จัดการพัฒนา

จะต้องคำนึงถึงความต้องการขององค์กร หน่วยงานและสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ 6.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติให้ชัดเจน 6.3) ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและ 6.4) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ผลการประเมินชุดพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการประเมินคู่มือการใช้ชุดพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ เสก ไชยพุด (2549 : 111-123) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า 1) การสนทนากลุ่มของคณะครูเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครูและปัญหาอื่น ๆ ผลที่ประชุมได้เสนอให้มีการพัฒนาบุคลิกภาพของครูด้านการเขียนแผนการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้ 2) หลังจากได้รับการพัฒนาแล้วครูมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการใช้คำพูดกับคนทั่วไปและนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากกว่าด้านอื่น ๆ อาจเป็นเพราะจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของครูอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ครูจะต้องมีการปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความชำนาญการและต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันอยู่เสมอ มีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของตนเอง ให้สถานศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานสามารถกระทำได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละบุคคลจะพิจารณาเลือกวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงโอกาสและสถานการณ์ หรือดำเนินการตามความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด จึงจะสร้างความพึงพอใจแก่ทุกฝ่ายและเกิดการพัฒนายั่งยืน ดังนั้น ครูจึงมีการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของตนเองมากที่สุดและตลอดเวลา

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สารการพัฒนาวิธีการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับพรพิมล จันทรศรี (2549 : 102-120) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การจัดการศึกษาต้องมีกระบวนการตามแนวคิดหลักบริหาร โดยมีการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล พัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ โรงเรียนที่ขาดแคลนครูต้องมีการบูรณาการรวมชั้นเรียนและร่วมกันทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับ คม

สันต์ก้านจักร (2552 : 74-113) ได้ศึกษาผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่ากลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างดี ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะที่เน้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนรวม ทั้งเห็นความสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดด้านอื่น ๆ ต่อไป อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพการพัฒนาครูโดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามครูผู้สอนจึงได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านหลักการที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย

อีกทั้งวิธีการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ชุดพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ และแผนการจัดกิจกรรม 3 หน่วยคือ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำของครู 2) การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา บุญประสิทธิ์ (2549 : 117-125) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร คือ มีคู่มือครู แผนการสอนหรือเอกสารประกอบหลักสูตร ทุกสาระการเรียนรู้ไว้ให้ครูอย่างเพียงพอ จัดประชุมสัมมนาปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร หาแนวทางแก้ไข และดำเนินการแก้ไข ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน คือ การจัดงบประมาณ วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำสื่อการเรียนการสอนให้ครูตามความจำเป็น ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านการผลิต การใช้สื่อในด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ด้านการพัฒนาตนเอง คือ การจัดทำห้องสมุดให้อีกต่อการศึกษาค้นคว้า มีสื่อ หนังสือ และผลงานทางวิชาการเพียงพอต่อความต้องการ ส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความชำนาญทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจเป็นเพราะชุดพัฒนามีจุดประสงค์ที่ชัด มีหลักการพัฒนาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมให้ครูเกิดการทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารเชิงบวกทำให้บรรยากาศเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีแผนการจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายสามารถนำไปใช้ได้เลยเพียงแต่ศึกษาในข้อจำกัดและค่าใช้จ่ายให้ชัดเจน และอาจไปปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาตนเองได้

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับพูลศรี ภูไชยแสง (2550 : 52-88) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นการคิดวิเคราะห์โดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่าผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องและมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก มีกิจกรรมหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ อย่างหลากหลายและน่าสนใจการวัดและประเมินผลนั้นจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ในการประเมินตนเองมากขึ้น และจะเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การประเมินพฤติกรรม การจัด การเรียนรู้แบบโครงงานโดยภาพรวม อยู่ในระดับดีด้านพฤติกรรม การเรียนของนักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้จากผู้รับความรู้มาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีลักษณะเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเอง นักเรียนได้ฝึกคิดมีโอกาสแสดงออกได้แสวงหาความรู้หลากหลายวิธีและมีความสุขในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปกำหนด เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะพัฒนาครูใน 3 เรื่อง คือ 1) การพัฒนาภาวะผู้นำของครู 2) การเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
2. ด้านผู้บริหารโรงเรียนควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร งานบุคลากรโรงเรียนโดยจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ให้เหมาะสมกับ บริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยคำนึงถึงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมาตรฐาน วิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียน รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. ด้านโรงเรียน ควรมีการสร้างร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา หน่วยงาน ราชการและหน่วยงานเอกชน เพื่อเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการเรียนรู้ของ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชน อีกทั้งควรร่วมมือกับเครือข่ายในการจัด กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ระดับ คือ ครูโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เช่น โรงเรียนเอกชน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคอื่น ๆ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้เพราะแต่ละภูมิภาคมีบริบทและวัฒนธรรมของโรงเรียนแตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ตลอดถึงบุพการีที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจ คำแนะนำส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2545.
- _____. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ 10 (พ.ศ. 2549-2552)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2549.
- คมสันต์ ก้านจักร. **การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโรงเรียนโนนป่าจิววิจิตรวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2552.
- ทิสนา แคมมณี และคณะ. **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์, 2544.
- พรพิมล จันทรศรี. **รูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2549.
- พูลศรี ภูไชยแสง. **การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่เน้นการคิดวิเคราะห์โรงเรียนเทศบาลวัดกลางเทศบาลนครขอนแก่น**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ภิรมยา อินทรกำแหง. “ระบบการคิดกับการจัดการเรียนรู้,” **วารสารวิชาการ**. 9,2 (มีนาคม 2549) : 41.
- วิชาการ, กรม. **การวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย**. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา, 2543.
- ศรีสุรางค์ ทิณะกุล และคณะ. **การคิดและการตัดสินใจ**. กรุงเทพฯ : เอิร์ดเวฟเอดดูเคชั่น, 2542.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. **ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- _____. **สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร (รายงานการวิจัย)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าพาสต์, 2546.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท), สถาบัน. **การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับครูวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2551.
- สุนันทา บุญประสิทธิ์. **รูปแบบการพัฒนาครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. นครสวรรค์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2549.
- เสก ไชยพุม. **การพัฒนาครูโรงเรียนเชียงของวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2549.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. “Determining Sample Size for Research Activities,” **Educational and Psychological Measurement**. 30,3(March 1970) : 607-610.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Transformational Leadership Development Model of the Administrators under the Basic Education Commission

ชนิษฐา แสงหิรัญ¹

เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง²

สุวิมล โพธิ์กลิ่น³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 265 คน ผู้ทรงคุณวุฒิประชุมกลุ่มสนทนา 17 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ 21 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ วิธีการดำเนินการของรูปแบบ การประเมินผลการดำเนินการของรูปแบบและเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ วัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อสร้างและประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งวิธีการดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง มีกิจกรรม คือ การเตรียมความพร้อมการศึกษาด้วยตนเอง การดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง การตรวจสอบผลการศึกษาดด้วยตนเอง การปรับปรุงและการนำไปใช้ โดยมีรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน และมีการรับผิดชอบมีวินัยต่อตนเองจึงจะประสบผลสำเร็จ 2) การศึกษาดูงาน มีกิจกรรม คือ การเตรียมความพร้อมในการศึกษาดูงาน การศึกษา ดูงาน การประเมินผล และการนำผลการศึกษาดูงานไปใช้โดยมีการศึกษาดูงานองค์การที่เป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และเป็นต้นแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา การประเมินการดำเนินงานของรูปแบบเน้นการประเมินความสามารถในการดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการพัฒนายจะต้องมีการถ่ายทอด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This research aimed to create and evaluate the transformational leadership development model of the administrators under the basic education commission. Subjects consisted of 265 administrators, 17 from a panel of experts and 21 experts for the model evaluation. The instruments were questionnaires, interviews, focus-group discussions, and evaluation model forms. Statistical analysis included mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows:

The elements of the transformational leadership development model consisted of the following; principles, objectives, procedures, evaluation processes, and conditional achievement keys. The main objectives were to generate and to evaluate the transformational leadership development of the administrators under the basic education commission. The procedures of the model included 1) Self-study involved preparation processes, performance processes, evaluation processes, improvement and implication processes. The effective transformational leadership model was explicit self-disciplined and responsible. 2) Educational observation and field trips involved preparation, observation, evaluation, and implications. The results of the educational observation from the high performance schools were arranged and implemented as the model schools. The evaluation of the model focused on the ability to perform accordingly to the steps designed. The conditional achievement keys that indicated the transformational leadership performance included the transferable knowledge and the exchangeable experiences between the participating administrators. Results of the evaluation model indicated the transformational leadership development model was at very high level.

Keywords : Transformational Leadership Development, School Administrators, Basic Education Commission

บทนำ

การขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีจุดเน้นสำคัญ คือ การให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม สร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจะต้องพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 15) จากจุดเน้นที่กล่าวมานี้ถือเป็นหลักการที่ทุกฝ่ายจะต้องคำนึงถึงและถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของการศึกษาไทย นั่นคือเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาทั้งระบบ ทั้งด้านรูปแบบ วิธีการ และผลผลิตที่ต้องการด้วยการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้องค์กรมีลักษณะยืดหยุ่น ไร้ขอบเขตและ

โครงสร้างที่แน่นอน เนื้อหาในการทำงานเปลี่ยนแปลงไปจากการทำงานที่อาศัยความสามารถด้านร่างกาย เป็นการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถหรือความสามารถทางสติปัญญามากกว่า วิธีการที่จะช่วยสนับสนุนยุค การทำงานโดยอาศัยความรู้ คือการมอบอำนาจ นั่นคือวัฒนธรรมองค์การที่วางใจกันสูง ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญ อย่างยิ่งต่อผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษาเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนิน กิจการต่าง ๆ ในสถานศึกษา รวมทั้งควบคุมบังคับบัญชาและริเริ่มกิจการต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัด ความสำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก็สามารถทำให้การดำเนินทางการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มุ่งหวังไว้ได้สำเร็จ การกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถตามบทบาทหน้าที่ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และด้วยวิทยาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้รอบ และรู้ลึก นอกจากศาสตร์ที่ตนถนัดแล้ว ยังต้องเรียนรู้วิธีการและเทคนิคต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ส่วนปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งความสำเร็จขององค์กรต้องการผู้นำที่ดี ที่มีความสามารถในการนำพาผู้อยู่ใต้บังคับ บัญชาและองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ไพรัช ธัชยพงษ์ 2551 : 5) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารต้องกระจาย ไปยังหน่วยงานทุกภาคส่วนขององค์กรเพื่อสร้างระดับผู้นำให้กับบุคคลและองค์กร ยกระดับมาตรฐานไปพร้อม ๆ กัน เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น ซึ่งมาตรฐานความสามารถเฉพาะของบุคลากรทางการศึกษานั้นจำต้องมีศาสตร์ และศิลปะทางภาวะผู้นำตามบทบาทหน้าที่ ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ในการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ มีคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกลักษณะชี้แนะ แนะนำ สั่งการ จูงใจ มีอำนาจบารมี มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจเห็นคุณค่าของตนเองสามารถยืดหยุ่น ปรับตัว ตามสถานการณ์ได้อย่างแนชัดขึ้น เพื่อวางทิศทางที่แน่นอนในการนำปฏิญญาเคลื่อนไหวไปยังทิศทางนั้น และ ลงมือกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ การศึกษาดังกล่าวจะให้ประโยชน์และเป็นแนวทาง ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้ อีกทั้งบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าภาวะผู้นำของแต่ละบุคคลนั้น ไม่ได้ มีมาแต่กำเนิดเพียงอย่างเดียวแต่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาได้ การได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ ในด้านต่าง ๆ ย่อมสามารถก่อให้เกิดศักยภาพ และคุณภาพของบุคคลได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2544 : 12)

จากภารกิจและบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนา ประเทศ เป็นศูนย์รวมเพื่อพัฒนาบุคคลของชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของสถานศึกษา คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นคุณภาพขององค์กรที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามบทบาทให้ครอบคลุมภารกิจหลักทุกด้าน เพื่อเป็นปัจจัยชี้ความสำเร็จขององค์กรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินและยืนยันรูปแบบในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วยกลุ่มทฤษฎีการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลง
2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 สำนวจสภาพปัจจุบัน และความต้องการ รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม จากโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 265 คน
 - 1.3 รายงานผลการศึกษาสภาพปัจจุบันระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน
 - 2.1 ยกร่างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 - 2.3 ปรับปรุงคู่มือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิระยะที่ 3 การประเมินและยืนยันรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดำเนินการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบโดยมีตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตในการใช้รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการประชาพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน

3. ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัย

อยู่ในระหว่าง พุทธศักราช 2557 ถึง พุทธศักราช 2558

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีของ Bass and Avolio (1994 : 5) ; Avolio, Bass and Jung (1999 : 6) ; Bass and Ringgo ; Burns (1978 : 11) ; obert, Tichy and Devanna (1986 : 13) ; Tichy, Ulrich, Bennis, Nanus and Bass (1984 : 7) ; Fullan (2001 : 35-36 ; 2006 : 41-43) ; Podsakoff (1990 : 12) ; Pasrry (1996 : 11) ; Covey (2007 : 15) ; Miskel (2001 : 4) ; Bass and Ringgo (2006 : 12) แล้วสังเคราะห์ได้

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ 4 องค์ประกอบ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) 4) การคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์บุคคล (Individualized Consideration) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และแนวคิดการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ได้ดำเนินการตามกระบวนการ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. สังเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำแบบสอบถามไปเป็นข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ดำเนินการตามกระบวนการ ดังนี้

1. ร่างรูปแบบและร่างคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยข้อมูลจากผลการดำเนินการ ในขั้นตอนที่ 1

2. ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบและร่างคู่มือ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ 17 คน

3. ปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอและประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นำเสนอรูปแบบโดยการประชาพิจารณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน เพื่อประเมินยืนยันรูปแบบในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดผลของการวิจัยแต่ละขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อความต้องการในการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก
2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ วิธีการดำเนินการของรูปแบบ การประเมินผล การดำเนินการของ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ซึ่งวิธีการดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง มีกิจกรรม คือ การเตรียมความพร้อมการศึกษาด้วยตนเอง การดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง การตรวจสอบผลการศึกษาด้วยตนเอง การปรับปรุงและการนำไปใช้ 2) การศึกษาดูงาน มีกิจกรรม คือ การเตรียมความพร้อมในการศึกษาดูงาน การศึกษาดูงาน การประเมินผล และการนำผลการศึกษาดูงานไปใช้
3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 การศึกษาด้วยตนเอง และองค์ประกอบที่ 2 การศึกษาดูงาน และองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบคือ 1) การเตรียมความพร้อมในการศึกษาด้วยตนเอง 2) การดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง 3) การประเมินผลการเรียนรู้ 4) การปรับปรุงและการนำไปใช้จากการศึกษาด้วยตนเอง 5) การเตรียมความพร้อมในการศึกษาดูงาน 6) การศึกษาดูงาน 7) การตรวจสอบผลการศึกษาดูงาน 8) การปรับปรุงและการนำไปใช้จากการศึกษาดูงาน และได้ได้องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่ได้จากการศึกษามานุกรณาการเป็นรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 4) การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีผลการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน สุทธิอาจ (2550 : 161) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามขนาดของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และพรพรัช ศรีรุ่งเรือง (2551 : 156-157) ได้ทำการศึกษาผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างในการทดลองได้แก่ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ที่มีคะแนนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 40 โดยมีการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง และสุ่มเข้ากลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 24 คน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีคะแนนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ นักศึกษาพยาบาลมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มากกว่าก่อนฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการสร้างคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ 3) ข้อจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ 4) วิธีการนำคู่มือไปใช้ 5) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 6) การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ โดยมีผลตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชษฐพงศ์ สุขปาน (2557 : 204) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า คู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ข้อจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ 4) วิธีการนำคู่มือไปใช้ 5) แบบสรุปองค์ประกอบของรูปแบบ 6) วิธีดำเนินการตามรูปแบบ 7) เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบ และ 8) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

และผลการประเมินยืนยันรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมานั้นผ่านกระบวนการต่างๆ อย่างเหมาะสม อีกทั้งผ่านการตรวจสอบและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ครอบคลุมในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรายละเอียดของรูปแบบทำให้ ผลการตรวจสอบและประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555 : 186) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สรุปว่าสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบสมรรถนะมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาทั่วไป หน่วยงานและองค์กรอื่นนำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการทำงานในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเป็นระยะและมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเข้ารับการพัฒนาและกำหนดเกณฑ์การผ่าน รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายนี้ให้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

1.4 ควรนำรูปแบบและวิธีการที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวิจัยและพัฒนาด้านอื่นๆ หรือในด้านการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแก่บุคลากรในกลุ่มสาขาอาชีพอื่น ๆ

1.5 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำไปใช้กับการปฏิบัติงานจริง เพื่อติดตามผลการนำไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการจัดการฝึกอบรมและมีการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

2.2 ควรนำวิจัยเปรียบเทียบในประเด็นเดียวกัน ระหว่างโรงเรียนของรัฐกับโรงเรียนเอกชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาหน่วยงานของตนและเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษา

2.3 การใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษานั้น สถานศึกษาที่นำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ ควรให้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการ ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแบบพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในหน่วยงานที่ต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาศูนย์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555.
- เชษฐพงศ์ สุขปาน. รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.
- พรพรรษ ศรีรุ่งเรือง. อิทธิพลของปัจจัยทางจิตที่มีต่อภาวะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจในนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- ไพรัช ธีชัยพงษ์. รายงานการวิจัยเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551.
- สุทิน สุทธิอาจ. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2550.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” ใน ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ในการบริหารการศึกษา หน้าที่ 12. หน้า 183-184. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร

The Characteristics of Professional School Administrators as Required
by the Teacher under the Secondary Educational Service Area Office 11
in Chumphon Province

กนกวรรณ ทองพรหม¹

บรรจง เจริญสุข²

พรรณอร อุสุภาพ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และความต้องการคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูผู้สอนจำนวน 304 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด โดยรวมทุกด้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารมืออาชีพไม่แตกต่างกัน คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครู คือ มีภาวะผู้นำ เป็นที่พึ่งด้านวิชาการได้ มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและความคิดเชิงบวก

คำสำคัญ : มืออาชีพ, คุณลักษณะผู้บริหาร, คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the characteristics of professional school administrators as required by the teacher under the Secondary Educational Service Area Office 11 in Chumphon Province. Classified by educational background, experience and school size. The sample was 304 teachers. Data were collected using questionnaires. The reliability was 0.95. The data were analyzed by using basic statistics: mean, standard deviation and test statistics include T-tests and F- tests.

The research findings were as follows:

The professional school administrators. were at high level overall and individually, followed by the morality and ethics, the personality, the academic, the social and community, the management and self-management in the management respectively. Comparative results of the characteristics of professional school administrators based on teachers' opinions. Classified by educational background, experience and the school size in overall, there was no difference. The characteristics of the school administrators according to the needs of the teachers are that the leadership is academic. Problem solving and decision making have a good relationship and positive thinking.

Key words : professional, characteristics of administrators, professional school administrators as required by the teacher.

บทนำ

โลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผลักดันทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและนำไปสู่การผสมผสานความคิด ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างมวลมนุษยชาติและทำให้เกิดการแข่งขันในระดับนานาชาติมากขึ้น ทุกประเทศต่างพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้เป็นผู้ทันต่อยุคสมัย เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสามารถของพลเมืองให้เป็นผู้ทันต่อยุคสมัย เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสามารถที่หลากหลาย การศึกษาในฐานะกลไกพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติทุกประเทศจึงต้องเร่งรัดพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ในมาตรา 4 ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในหลักมาตรา 6 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม

และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตาม จุดมุ่งหมายนั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างยอดเยี่ยม ต้องเป็นผู้นำที่มี ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักในการมุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขในการบริหาร สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำว่ามีอาชีพ จึงต้องมีคุณลักษณะ ทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นที่ยอมรับและเคารพจากเพื่อนร่วมอาชีพ (กุสุมา ยี่เก 2553 : 43) สถานศึกษาจะมีคุณภาพ นักเรียนมีประสิทธิผลตามเป้าหมายจะต้องมีผู้บริหารที่เป็น มืออาชีพ มีวิธีคิดและวิธีทำงานที่เป็นเฉพาะตัว และมีความคิดที่เป็นสากล เพื่อนำสถานศึกษาและผู้เรียนให้เข้าสู่ ยุคสังคมประชาคมอาเซียนให้ได้ ผลจากการศึกษาข้อมูลของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอน จำนวน 20 ท่าน พบว่า ส่วนหนึ่งของผู้บริหารขาดคุณธรรมจริยธรรม ในการบริหารโดยเฉพาะความเป็นธรรมในการบริหาร มักจะเล่นพวกพ้อง ขาดภาวะผู้นำในเชิงวิชาการ มองปัญหา การศึกษาไม่ออก บริหารงานตามระเบียบโดยไม่คำนึงถึงบริบทด้านอื่น ไม่กล้าตัดสินใจลงมือทำในสิ่งใหม่ ๆ ไม่เน้น ตัวนักเรียน ขาดการส่งเสริมการพัฒนาครูในด้านการสอบการวัดและประเมินผล ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาตกต่ำ ไม่ว่าการทดสอบระดับชาติ O-NET หรือคุณลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนก็ตาม

จากการศึกษางานวิจัยของหลายท่านสามารถสังเคราะห์ได้ว่าองค์ประกอบหรือคุณลักษณะของ ผู้บริหารมืออาชีพมีหลายประการ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร โดยผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติมากน้อยอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารอันจะส่งผลให้ เป็นมืออาชีพและสามารถปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานและส่งผลให้การศึกษา มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

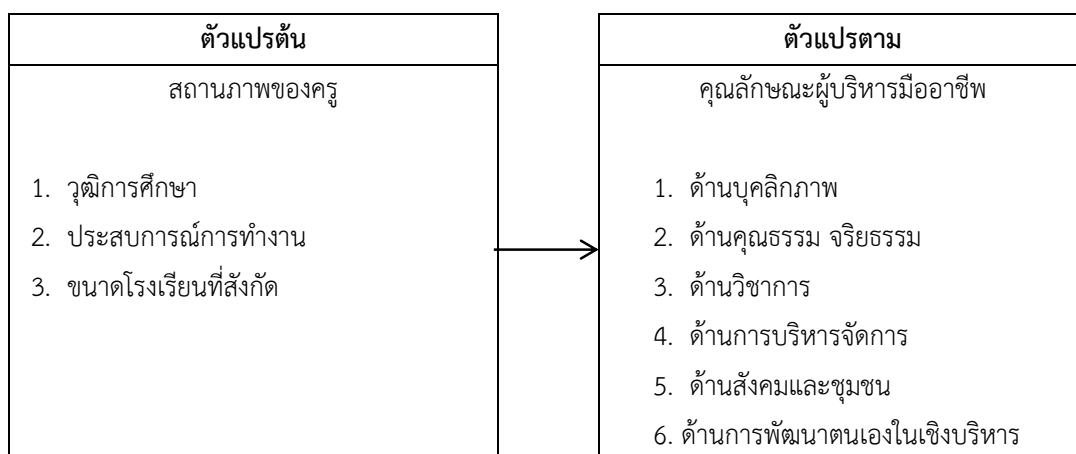
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน ที่สังกัด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัด ชุมพรปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 917คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครู ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัย คือ คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและ ชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 917 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 304 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน 3 : 1 เป็นรายอำเภอ และทำการสุ่มอย่างเป็นระบบ(Systematic Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นโดยมีรายละเอียดขั้นตอนและการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขต เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและกรอบแนวคิดของการวิจัย
3. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไข ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา และเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องด้านภาษาและการนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอน จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
6. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบสมมติฐาน t-test และ F-test หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของScheffe' การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านที่มีระดับคุณลักษณะต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้ คือ

1.1 ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีภาพลักษณ์ที่ดี ท่าทางสง่าผ่าเผย นำเคารพนับถือ รองลงมาคือผู้บริหารมีวินัยในตนเอง เคารพกฎระเบียบ จรรยาบรรณของผู้บริหารอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และ ผู้บริหารก้าวทันเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติเหมาะสมแก่ฐานะ บุคคลและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ และ ผู้บริหารมีการแสดงออกถึงความปรารถนาดี ยินดีเมื่อผู้อื่นเป็นสุข มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักสูตรสอดคล้องกับท้องถิ่น รองลงมาคือ ผู้บริหารรู้และเข้าใจกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ สามารถแนะนำและชี้แจงครูได้ และข้อที่มีระดับคุณลักษณะต่ำกว่าด้านอื่น ๆ คือ ผู้บริหารมีความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการทำวิจัยทางการศึกษาและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.5 ด้านสังคมและชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสังคมและชุมชน รองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม สถานการณ์ต่างๆ ได้ดีและเป็นที่ยอมรับและผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.6 ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มคุณวุฒิและองค์ความรู้ของตนเอง รองลงมาคือผู้บริหารพัฒนา ด้านการพูด เข้าสังคมและประพจน์ได้เหมาะสมกับกาลเทศะอยู่เสมอ และ ผู้บริหารมีการดูแลสุขภาพ อนามัย ของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันระบบการจัดการศึกษาของประเทศได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งส่งผลจากการปฏิรูป การศึกษาดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับ การปฏิรูปการศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องเป็นนักวางแผนการ จัดรูปงาน การสั่งการ การควบคุม มีความรับผิดชอบของผู้บริหารสูง มีมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน มีการจงใจ การสร้างทีมงาน มีทักษะ การบริหารในเรื่องการบริหารเวลา การมอบหมายงาน การสอนงาน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การประเมินผล การปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การบริหารงานวิชาการ รวมถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม การเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ ชิสา เพตาเสน (2557 : 5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาตามความต้องการของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.1 ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมี ภาพลักษณ์ที่ดี ท่าทางสง่าผ่าเผย นำเคารพนับถือ รองลงมาคือผู้บริหารมีวินัยในตนเอง เคารพกฎระเบียบ จรรยาบรรณของผู้บริหารอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และ ผู้บริหารก้าวหน้าทันเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีภาพลักษณ์ ที่ดี ท่าทางสง่าผ่าเผย นำเคารพนับถือ มีวินัยในตนเอง เคารพกฎระเบียบ จรรยาบรรณของผู้บริหารอย่างเสมอต้นเสมอปลาย จะสร้าง ความน่าเชื่อถือให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้เอาเป็นแบบอย่าง น่ายกย่องนับถือ และเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การบริหารงาน ของผู้บริหารเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชมัยพร วงศ์กองแก้ว (2556 : 12) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพตามความคิดเห็นของครูในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุธน พรหมพฤษณ์ (2555 : 23) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากด้านการเป็น ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้บริหารมีความประพฤติ ที่เหมาะสมและรู้จักวางตัวในการปฏิบัติงานในทางที่ดีไม่ขัดต่อศีลธรรมจรรยา ก็จะช่วยสร้างความศรัทธาแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกให้เห็นถึงการตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดี โดยไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือ ทางอ้อม มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ

เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับซัชชัย ไชโย (2555 : 16) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากกว้างวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งถ้านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถในการเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความคิดริเริ่มในการนำแนวคิด หลักการใหม่ ๆ มาใช้ในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ และนโยบายในการจัดการศึกษา และนโยบายในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในด้านวิชาการให้ทันสมัยอยู่เสมอ อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่ริเริ่มจัดทำและใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับความจำเป็นของนักเรียนและท้องถิ่น สนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในการทำงานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างลุ่มลึก พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำงานต่างๆ ให้เพียงพอจะทำให้ประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับไพบุลย์ จำปาปัน (2555 : 17) ; ซัชชัย ไชโย (2555 : 24) ; เทอริส มีเดช (2557 : 65) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนนานาชาติ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารจัดการเป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยนำพาองค์กรให้มีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญในการบวนการและเทคนิควิธีด้านการบริหารงานที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานในองค์กรมีประสิทธิภาพ อีกทั้งในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนกลยุทธ์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงการที่ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยทางการศึกษาและนำมาใช้ในการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับซัชชัย ไชโย (2555 : 19) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหาร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านสังคมและชุมชน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสังคมและ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม สถานการณ์ต่างๆ ได้ดีและเป็นที่ยอมรับรวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนในการวางแผนนโยบาย เป้าหมาย สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนสนับสนุนทั้งกำลังแรงงาน และกำลังทุนทรัพย์ รวมถึงทรัพยากรบุคคล สอดคล้องกับไพบุลย์ จำปาปัน (2555 : 29) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 28 ผลการวิจัยพบว่าด้านการเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของผู้บริหารที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ยอมรับสิ่งใหม่ๆ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ความคิดใหม่ ๆ มีการพัฒนาทักษะทางด้านการบริหาร ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางด้าน

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อที่จะได้นำความรู้มาพัฒนาองค์กรกับคนในองค์กรได้เป็นอย่างดี และประพุดิตินได้เหมาะสมกับกาลเทศะอยู่เสมอเพื่อเป็นแบบอย่างของผู้ได้บังคับบัญชา สอดคล้องกับประเสริฐ อินทะมนต์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียนที่สังกัด พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามความต้องการของครู ทุกโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารที่ตีเช่นเดียวกัน ความเห็นจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับชัยพร วงศ์กองแก้ว (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าโดยรวมความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับประเสริฐ อินทะมนต์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 25 พบว่า ครูที่มีอายุราชการต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับจันทิมา ผลอินทร์ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านสื่อวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับสถานศึกษา โดยการให้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงการจัดอบรมเพื่อพัฒนาครูในการสร้างสื่อนวัตกรรม

1.2 ควรให้ผู้บริหารมีกรณีศึกษาและนำผลมาปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนของครู

1.3 ควรมีกรณีศึกษาติดตามการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ร่วมด้วย เพื่อจะได้ประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษายิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรจง เจริญสุข และรองศาสตราจารย์ ดร.พรรณอร อุฑาภาพ และ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ จนเป็นวิทยานิพนธ์ที่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งมากและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง คุณประโยชน์และคุณงามความดีที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตาแต่บิดา มารดา ครูและบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถดำรงตนและบรรลุผลสำเร็จในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา ยี่ภู่. คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่พึงประสงค์ในทรรศนะของครูโรงเรียนชุมชนวัดบางไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.
- จันทิมา ผลอินทร์. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2553.
- ชัยพร วงศ์กองแก้ว. การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2556.
- ชัยชัย ไชโย. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2555.
- ชิสา เพตาเสน. ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557.
- เทอริส มีเดช. การศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนนานาชาติ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557.
- ประเสริฐ อินทะมนต์. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2557.
- ไพบุลย์ จำปาปั่น. คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.
- สุธน พรหมพุกข. การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2555.

กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Development Strategies The Moral of the Students Faculty
of Education in Buriram Rajabhat University

กระพัน ศรีงาน¹
สุชาติ หอมจันทร์
พรรณนัท ชินศิริพันธุ์
อรนุช ศรีคำ

บทคัดย่อ

การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยดำเนินการ 2 วงรอบ ซึ่งในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม และจัดทำโครงการ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนเทศบาล 1 “บุรีราษฎร์ดรุณวิทยา” จำนวน 49 คน ผลการพัฒนาพบว่า นักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบตนเอง การตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้นักศึกษามีวินัยด้าน ความรับผิดชอบมากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้น เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักศึกษามีความยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล ผลการดำเนินการนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีขึ้นและเมื่อทำการประเมินพบว่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : กลยุทธ์, คุณธรรมจริยธรรม, วิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

Development Strategies The moral of the Students Faculty of Education in Buriram Rajabhat University. Operated by two cycles in which the first cycle is used development strategy is meeting with part new project targets students in professional experiences. School District 1 "Burirum youngster science" of 49 people found that development results. Foreign students can develop a moral responsibility self. The exact time of the And responsibility Los total. However student discipline the greater responsibility. The enthusiastic in performance operating group the better. To action moral development of students is sustainable. The research was carried out in the 2nd round by the strategy to oversee ongoing monitoring and evaluation of the performance students with moral and ethical improvement and evaluation found that, overall the level much.

Keyword : Strategies, Moral, Action Research

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในหมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายคุณธรรมนำความรู้เป็นแผนปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2551 ในอันที่จะเร่งรัดให้ปฏิรูปการศึกษาของประเทศโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย มีการพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือ ระหว่างสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เพื่อให้การศึกษา สร้างคน และสร้างความรู้สู่คุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2550 : 10)

การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม พึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันมากขึ้น การหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติทำให้ค่านิยมและประเพณีดั้งเดิมที่ดีงามถูกทำลาย สังคมไทยเผชิญวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีการแสวงหารายได้เพื่อตอบสนองการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ขาดความมีน้ำใจ เกิดการแก่งแย่งเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและขาดการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นแนวโน้มที่มียุคสมัยที่อุดมศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะของคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติและการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบให้มากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2556 : 22)

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นชุมพลทรัพยากรมนุษย์อันทรงคุณค่ายิ่งของสังคมและประเทศ การพัฒนานักศึกษาไปสู่บัณฑิตที่พึงประสงค์หรือสู่เป้าหมายให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขนั้นย่อมเป็นหน้าที่ทางตรงและทางอ้อมของสถาบันอุดมศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในฐานะเป็นสถาบันศึกษามีหน้าที่ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพโดยเน้นคุณธรรม เพราะครูต้องเป็นแบบอย่างได้กับลูกศิษย์ ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ถึงแม้ในปัจจุบันเทคโนโลยีจะก้าวหน้า ไร้พรมแดนแต่ก็ไม่สามารถทดแทนครูได้ เพราะการศึกษามีใช้เป็นเพียงการรับรู้เท่านั้น สิ่งที่สำคัญกว่าคือการฝึกคิด อบรมบ่มนิสัย ให้แต่ละคนสามารถพึ่งตนเองและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นส่วนนี้ต้องให้คนสอนเท่านั้น ดังนั้น ประเทศชาติ สังคม จึงคาดหวังว่าครูจะเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินพันธกิจเหล่านี้ให้ลุล่วงได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาที่จะจบการศึกษาและออกไปเป็นครูในอนาคต ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

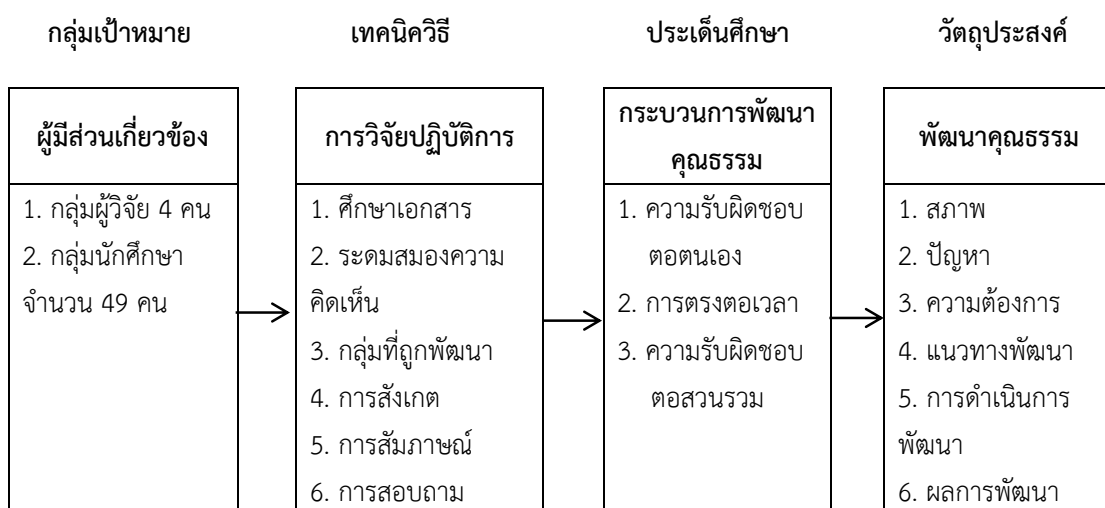
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็น
 - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 3 คน ซึ่งยินดีและสมัครใจในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา ประกอบด้วย
 - 1.1.1 ผู้วิจัย
 - 1.1.2 อาจารย์กลุ่มวิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา จำนวน 3 คน
 - 1.2 กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่
นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2558 ที่ฝึกสอนโรงเรียนเทศบาล 1 “บุรีราษฎร์ดรุณวิทยา” จำนวน 49 คน
2. กลยุทธ์ในการพัฒนา
 - 2.1 การประชุมชี้แจง
 - 2.2 การจัดทำโครงการ
 - 2.3 การติดตามและประเมินผล
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2557 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวางแผน (Planning) การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้สำรวจสภาพปัจจุบันคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1.1 ผู้วิจัยสร้างความตระหนักให้กับผู้ร่วมวิจัยให้เห็นความสำคัญในการสร้างคุณธรรม

1.1.2 ผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนา

1.1.3 ผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันกำหนดแผนการดำเนินการศึกษาเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา ได้รับประโยชน์มากที่สุด

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ซึ่งดำเนินการดังนี้

กลุ่มผู้วิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่ต้องการดำเนินการพัฒนา

1.3 กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้

1.3.1 การประชุมชี้แจง

1.3.2 การจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรม

1.3.3 การติดตามและประเมิน

2. ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นตอนนี้เป็นการนำแผนปฏิบัติการที่ได้จากการวางแผนร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยมาสู่การดำเนินการ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่พบ โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะได้เป็นข้อมูลย้อนกลับว่าแผนที่วางไว้แล้วมีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร

3. ขั้นการสังเกต (Observation) ขั้นตอนนี้ เป็นการสังเกตผลการปฏิบัติหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) หรือการเก็บรวบรวมหลักฐาน (Collecting Evidence) ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยระหว่างดำเนินการตามแผนว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ไปเป็นผลสะท้อนเพื่อปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาให้เหมาะสมในวงจรต่อไป

4. ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ขั้นตอนนี้ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประเมินจากการสังเกตการดำเนินการว่ามีปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดในเรื่องใดบ้าง และสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแผนใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในในรอบที่ 2 ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

วงรอบที่ 1

1. การประชุมชี้แจง

การประชุมวางแผนมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษา ประสานความร่วมมือ กำหนดแนวทางที่สนใจร่วมกัน และวางแผนการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้จัดให้มีการประชุมวางแผนปฏิบัติการมีรายละเอียดดังนี้

2.2 โครงการ โรงเรียนสะอาด บรรยากาศน่าอยู่

การดำเนินการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมายได้จัดทำโครงการ แผนปฏิบัติการ โดยมีการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน โดยดำเนินการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณหน้าอาคาร เพื่อให้มีภูมิทัศน์ที่ดี ดูสวยงาม และมีความเหมาะสมในการต้อนรับบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อราชการกับทางโรงเรียนและให้นักเรียน มีแรงจูงใจมาโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการทำถังขยะคัดแยกที่มีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่พบในการดำเนินกิจกรรม พบว่า งบประมาณบางส่วนที่ต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอ

สาเหตุของปัญหา การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้เป็นการดำเนินการที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้รวบรวมเงินกันเอง ดังนั้น งบประมาณที่ได้จึงเป็นงบประมาณของนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้สนับสนุนงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อให้งานดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อย และได้ให้ข้อเสนอแนะในการของบประมาณจากทางโรงเรียน ที่ฝึกประสบการณ์อีกทางหนึ่ง

ผลการดำเนินการ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติเป็นแบบอย่างและคอยชักชวนนักเรียนในการรักษาความสะอาด ซึ่งเป็นการฝึกนิสัยของนักศึกษาในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม ช่วยเหลืองานครู อาจารย์และผู้อื่น โดยความสมัครใจสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้

2.3 โครงการ ต้นไม้พูดได้

การดำเนินการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมายได้จัดทำโครงการ แผนปฏิบัติการ โดยมีการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน โดยใช้ต้นไม้ในบริเวณโรงเรียนซึ่งมีจำนวนมากมาทำให้เกิดประโยชน์ โดยจัดเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียน นำกลอนขอมคิด และคำคมทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่สร้างแรงบันดาลใจ มาประยุกต์โดยนำคำเหล่านั้นมาเผยแพร่ติดตามต้นไม้

ปัญหาที่พบในการดำเนินกิจกรรม พบว่า ในเรื่องของงบประมาณบางส่วนที่ต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

สาเหตุของปัญหา การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้เป็นการดำเนินการที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้รวบรวมเงินกันเอง ดังนั้นงบประมาณที่ได้จึงเป็นงบประมาณของนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้สนับสนุนงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อให้งานดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อย และได้ให้ข้อเสนอแนะในการของบประมาณจากทางโรงเรียน ที่ฝึกประสบการณ์อีกทางหนึ่ง

ผลการดำเนินการ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสำคัญและตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามโครงการ โดยที่นักศึกษาสามารถเป็นแบบอย่างและดูแลคอยชักชวนนักเรียนในการปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง ตามกฎระเบียบของโรงเรียน

จากการสังเกต และสัมภาษณ์นักศึกษา ในพฤติกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 3 โครงการ ดังตัวอย่างการให้ข้อมูลดังนี้

“...นักศึกษารู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะแบ่งหน้าที่กันทำ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน...”

ผู้วิจัย : สังเกต

“...นักศึกษาทุกคนมีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน มีความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน...”

ผู้ร่วมผู้วิจัย : สังเกต

“...ความสามัคคี มีความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติโครงการให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาเปรียบ กัน...”

นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา : สัมภาษณ์

“...มีน้ำใจ มีความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง มีความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับฟังความคิดเห็นของสาขาอื่นที่ร่วมแสดงความคิดเห็น และมีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน...”

นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา : สัมภาษณ์

“...ในการทำสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม กล่าวคือ การทำงานส่วนรวมเราต้องมีความซื่อสัตย์ สละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีความอดทน ผ่อนหนักเป็นเบา พยายามลอบคดเพื่องานส่วนรวมจะได้เป็นไป อย่างราบรื่น...”

นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ : สัมภาษณ์

“...การที่ได้ทำงานเป็นหมู่ คณะ ทำให้เราต้องมีความวินัยในตนเองมาก เด็ดเดี่ยว บังคับใจ ตนเองได้ สามารถกระทำการต่าง ๆ ที่ตนต้องการจะกระทำ และละเว้นสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองละเว้นได้...”

นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ : สัมภาษณ์

“...ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อได้รับมอบหมายงานให้ทำแล้ว เพื่อนทุกคนต่างรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้ดี ขยันขันแข็งในงานที่ทำเป็นอย่างดีจึงทำให้งานที่ทำออกมาดี...”

นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ : สัมภาษณ์

“...การใฝ่รู้ใฝ่เรียนหาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน คือในการจัดทำโครงการให้นักศึกษานั้นมีการให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในเนื้อหาของแต่ละรายวิชา รวมถึงการ ทดสอบความรู้ ความสามารถของผู้เข้าร่วมโครงการ...”

นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย : สัมภาษณ์

จากการจัดโครงการของกลุ่มเป้าหมายระหว่างร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัย ได้สรุปผลการดำเนินการ ปรากฏผล ดังนี้

1. นักศึกษามีความสามัคคี มีความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน มีความปรองดองกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ยอมรับความคิดของเพื่อนร่วมงาน ยอมรับความแตกต่างหลากหลายความคิด ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีความสุข
2. นักศึกษามีน้ำใจ มีความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง มีความเห็นอกเห็นใจ รู้จักแบ่งปัน เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา
3. นักศึกษามีวินัย โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำกิจกรรม ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อเพื่อนฝึกสอนต่างสาขาที่ได้จัดทำโครงการร่วมกัน โดยที่ยินดีปฏิบัติตามร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ และตั้งใจ
4. นักศึกษามีความสุภาพ ในการใช้คำพูดที่ไพเราะ อ่อนโยน มีกิริยามารยาทที่ดี มีสัมมาคารวะ ในการทำโครงการ เป็นผู้มีการยาท วางตัวเหมาะสมในการจัดทำโครงการ
5. นักศึกษามีความขยัน มีความตั้งใจทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำโครงการอย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถ อดทนไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ซึ่งมีความขยันควบคู่กับการใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
6. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม มีความตรงต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในแต่ละกิจกรรมที่ได้แบ่งแต่ละสาขาวิชาที่ต้องรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักช่วยเหลือสาขาอื่นที่จัดกิจกรรมร่วมกัน

การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้จัดขึ้นทุกช่วงระยะของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสอบถาม และการบันทึก ได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตีความ สรุปผลจากข้อมูลที่ได้ พบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความตั้งใจให้ความสนใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการทุกขั้นตอน เป็นอย่างดี มีการปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้าแสดงความคิดเห็น มีความสามัคคีในหมู่คณะ

การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยนำวิธีการประชุมชี้แจง และการดำเนินโครงการ มาดำเนินการในการพัฒนาคุณธรรม ในวงรอบที่ 2 กลุ่มผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการนิเทศ ติดตาม ซึ่งการดำเนินการในวงรอบที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

จากการวิเคราะห์ ผลการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาโดยใช้โครงการมาพัฒนา ในวงรอบที่ 1 โดยใช้การรายงานผล การสังเกต และสัมภาษณ์ ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน เห็นว่าการพัฒนาด้วยกลยุทธ์โดยใช้โครงการในวงรอบที่ 1 นักศึกษามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมทุก ๆ ด้านดีขึ้น แต่เพื่อให้นักศึกษามีคุณธรรมที่ยั่งยืน ผู้วิจัยและกลุ่มผู้วิจัยจึงได้ระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาในวงรอบที่ 2

จากการประชุมผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาในวงรอบที่ 1 จึงมีแนวคิดร่วมกันว่าควรจะทำการนิเทศติดตามและประเมินผลคุณธรรมของนักศึกษา และผลการนิเทศติดตามพบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามอยู่ในกรอบระเบียบของสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจากการประเมิน พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

การสะท้อนผลการพัฒนาในรอบที่ 2

นักศึกษามีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งหลังจากทำการจัดกิจกรรมครั้งนี้ นักศึกษาได้คุณธรรม จริยธรรม ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมโครงการ ตลอดจนการนำสิ่งที่ได้ไปสอน สอดแทรกการสอนให้กับนักเรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษาได้รับทราบถึงผลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการที่ให้คุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักศึกษาเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป เป็นคนดีในสังคม อยู่อย่างมีความสุข ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษาในด้านการมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา ที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และมีความสามัคคีจะทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้แก่ การประชุมชี้แจง การจัดทำโครงการ และการติดตามประเมินผล ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจ คุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาโดยให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยได้ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นักศึกษาได้เข้าร่วม กิจกรรมในโครงการที่นักศึกษาสนใจ ส่งผลให้นักศึกษาเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และนักศึกษา รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เป็นโครงการโดยให้นักศึกษาได้ดำเนินการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จะทำให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยของสถานศึกษา จึงทำให้การจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นิศา สุวรรณประเทศ (2544 : 47) ที่กล่าวถึงจุดประสงค์ของการพัฒนาคุณธรรมที่ควรพัฒนาในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นมีความเสียสละ อดทนต่องานทุกชนิด พยายามทำงานให้เสร็จ การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การตรงต่อเวลาไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็ทางกาย วาจา หรือใจ นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543 : 45) ได้กล่าวว่า การศึกษาไทยจะต้องทำให้เด็กได้ฝึกและพัฒนาตนเองให้มีความใฝ่รู้ เพื่อที่จะได้ไปสู่สิ่งที่ยาก ซึ่งจะทำให้เกิดผลดี คือ มีความเต็มใจสู้ เต็มใจทำ มีความสุขในการเรียนและการทำงาน มีความตั้งใจทำงานนั้นได้ผลดี วิธีการพัฒนาที่ทำให้เกิดคุณลักษณะของความใฝ่รู้ สู้อยาก สามารถทำได้โดยการพัฒนาความยากที่เป็นกุศล คือ ความใฝ่ดี เมื่อพบสิ่งใดก็ตามที่อยากทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด (ฉันทะ) เมื่อเกิดความใฝ่ดี ก็ต้องแสวงหาความรู้ว่า จะทำอย่างไรจึงจะเกิดผลดี จึงต้องมีการพัฒนาฝึกฝนปรับปรุง ทำให้เข้มแข็ง สู้อยากได้ ซึ่งความอยากเหล่านี้มาจากการศึกษา การเรียนรู้ และปัญญาซึ่งพระธรรมปิฎกได้สรุปสั้น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคนว่าเป็น “การสร้างความรู้ สู้อยาก บนรากฐานของความใฝ่ดี” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และ นงลักษณ์ วัชรชัย (2543 : 24) ได้ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ประกอบด้วย 4 แนวทาง

ดังนี้ 1) จัดให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคม/เพื่อส่วนรวม เช่น การออกค่าย หรือได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้สัมผัสและมีประสบการณ์ตรงจากการทำงานร่วมกัน และการทำงานเพื่อส่วนรวม 2) ควรให้ความสำคัญกับการจัดหาสถานที่ฝึกประสบการณ์หรือแหล่งฝึกงานที่ต้องเลือกสรรอย่างดี โดยต้องเป็นหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นหน่วยงานที่มีภาพลักษณ์ของการสร้างสรรค์สังคม และให้นิสิตนักศึกษาได้เห็นแบบอย่างที่ดี ที่สามารถยึดถือเป็นแม่แบบได้ 3) การสอดแทรกการสอนคุณธรรมในทุกวิชาให้เป็นธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานอย่างเต็มที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม

1.2 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการในการดำเนินการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษาอย่างชัดเจน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม ส่งผลให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ควรได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เพื่อไปบูรณาการให้เกิดผลดี

เอกสารอ้างอิง

นิตา สุวรรณประเทศ. **การจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง**. พิษณุโลก :

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2544.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. **ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล เพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย : การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ**.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **คุณธรรมนำความรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550.

ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก

The Administrative Strategies for Development of the Educational Quality in the Small-size Schools

ชนิษฐา เอื้องศิริรัตน์¹

อนุศักดิ์ เกตุสิริ²

อศุภฤทธิ์ อุทัยรัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 217 คน และสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 3 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินยุทธศาสตร์ขั้นต้น จำนวน 17 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินยุทธศาสตร์ขั้นต้น แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กมี 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ และ 8 ยุทธศาสตร์ คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และยุทธศาสตร์เสริมสร้างการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ และยุทธศาสตร์เสริมสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยีและเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์ขยายผลและเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพ ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การบริหาร, พัฒนาคุณภาพการศึกษา, สถานศึกษาขนาดเล็ก

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The research aimed to construct and evaluate the administrative strategies to improve the educational quality in the small-sized schools. The research samples totaling 217 consisted of school administrators, teachers and school committee in the small-sized schools in northeastern Thailand and three model schools. Informants comprised 21 administrators, teachers and school committee; 17 experts who evaluated the initial stages of the strategies and 21 experts who participated in the focus group. The research instruments were composed of the questionnaire; the interview; the evaluation form for the strategies, the possibility and usefulness of the strategies. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation and content analysis.

The research findings were as follows:

The administrative strategies to improve the educational quality in the small-sized schools consisted of 4 issues and 8 strategies. Strategic issue 1: management consisted of strengthening the internal quality assurance system and enhancing the supervision and follow-up of the instructional process. Strategic issue 2: personnel consisted of developing the personnel into professionals and creating morale for personnel. Strategic issue 3: instructional process consisted of the strategies for improving the instructional process and promoting the use of media, technology and creating the learning sources. Strategic issue 4: participation of all parties concerned consisted of promoting participation of the community in the educational quality development and establishing the network partnership of all sectors in the quality development. The results of the evaluation of the strategic management to improve the educational quality in the small-sized schools showed that the strategies were suitable, possible and useful at the highest level.

Keywords : Administrative Strategies, Development of the Educational Quality, Small-sized Schools

บทนำ

สภาพการณ์ของโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน ทำให้เกิดภัยคุกคามสำคัญในการแข่งขันในเวทีโลกคือ คุณภาพและสมรรถภาพของคนในชาติ ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ตลอดช่วงชีวิต คุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสนใจกันอย่างกว้างขวาง เพราะถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และจะต้องสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา

เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในอนาคต มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไปและการดำรงชีวิตในอนาคต

จากสภาพบริบทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ส่งผลให้สถานศึกษามีแนวโน้มปรับเปลี่ยนเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558 : 3) และจากการสังเคราะห์รายงานคุณภาพของผู้เรียนพบปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 300 คน) มีจำนวนร้อยละ 2 อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 67.91 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 29.99 อยู่ในระดับดี พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบท ของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งคุณภาพผู้เรียนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะคุณภาพในด้านความเก่งของผู้เรียนที่จำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคของสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ จากการศึกษาสภาพปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกันใน 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558 : 5) คือ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ 3) ปัญหาด้านการเรียนการสอน 4) สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน และ 5) ปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามวิชาเอก ปัญหาครูย้ายบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 106-108) ที่ได้ศึกษาและสรุปปัจจัยเชิงสาเหตุส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาพบมี 6 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา 2) ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนการสอน 3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 4) ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครู 5) ปัจจัยที่เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุน และ 6) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่สามารถพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษา โดยอาศัยเครื่องมือที่สำคัญคือยุทธศาสตร์ที่ได้ผ่านกระบวนการคิดวางแผนมาเป็นอย่างดีแล้วเป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยค้นหายุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นโรงเรียนต้นแบบนั้น จะทำให้ได้ยุทธศาสตร์การบริหารที่เป็นแบบอย่างหรือแนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กอื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันสามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ในโรงเรียนตนเองได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติให้ได้ตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อนำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557

ตัวแปรที่ศึกษา

ระยะที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสาร ตำราทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สภาพปัจจุบันของยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 3) สถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบเป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน และสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3

ระยะที่ 2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

ระยะที่ 3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์การบริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ 1) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษา 2) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 3) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) กรอบแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 217 คน และสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 โรงเรียนห้วยไร่หาดทรายมูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ และโรงเรียนห้วยน้ำใส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 21 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ที่มีผลการประเมินของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษารอบที่ 2 ทุกตัวบ่งชี้ ในระดับดีหรือดีมากและไม่มีระดับพอใช้หรือปรับปรุง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินยุทธศาสตร์ ขั้นต้น แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบและประเมินค่าความสอดคล้องเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัยมี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1) วิเคราะห์เอกสาร ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 3) ศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบ กรณีศึกษา 3 แห่ง ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1) จัดทำร่างยุทธศาสตร์ และร่างคู่มือยุทธศาสตร์ 2) ยืนยันร่างยุทธศาสตร์ ร่างคู่มือยุทธศาสตร์ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน 3) ปรับยุทธศาสตร์ และคู่มือยุทธศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก 1) นำเสนอยุทธศาสตร์และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ 21 คน 2) สรุปรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพที่มีการปฏิบัติเรียงจากมากที่ส่สุดไปหาน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาครู และด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กมี 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ และ 8 ยุทธศาสตร์ คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และยุทธศาสตร์เสริมสร้างการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านบุคลากร ประกอบด้วยยุทธศาสตร์พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ และ ยุทธศาสตร์เสริมสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีและเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์ขยายผลและเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพ

3. การประเมินยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาวิจัยดังนี้

1. สภาพยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และสภาพที่ปฏิบัติน้อยที่สุดด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้อง วิเศษ ภูมิวิชัย (2552 : 230-231) ที่พบว่า การกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านคุณภาพนักเรียนมากที่สุด ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นต้นแบบ พบว่า สภาพที่ปฏิบัติมากที่สุดคือการส่งเสริมการพัฒนาครู และสภาพที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศ ประเมินผล ดังนั้น โรงเรียนควรดำเนินการพัฒนาครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนและควรตรวจสอบหรือประเมินครูทั้งการประเมินตนเองและการประเมินของโรงเรียนเป็นระยะๆ ตามแผนปฏิบัติการอย่างและควรสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติกรอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการเรียนการสอนการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สภาพที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ควรศึกษาวิเคราะห์คัดเลือกและจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนแต่ละวัย และส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่ามีการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษามาก แต่ยังมีการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างน้อย ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษา จึงควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม และดูแลงานประกันคุณภาพการศึกษา และควรกำหนดเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและใช้เป็นจุดเน้นการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน อย่างชัดเจน มีกำหนดงบประมาณ โครงการ กิจกรรมไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และส่งเสริมสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้อย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นต้นแบบ พร้อมทั้งรวบรวมผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขพัฒนางานของตนเองและปรับปรุงแผนการทำงานในทุกระดับของโรงเรียน มีนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมาก ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรมากขึ้น ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดสรรให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าร่วมจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และวัดผล ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชนมีความพึงพอใจต่อความสำเร็จของโรงเรียนมากขึ้น

2. ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่ามี 4 ประเด็น ยุทธศาสตร์ คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ Caldwell and Spink (1990 : 5-12) ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ เสริมสร้างความเข้มแข็งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเสริมสร้างการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ พัฒนารูปแบบและการดำเนินการที่ต่อเนื่อง มีการกำกับติดตามและพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย จึงจะทำให้การพัฒนาการศึกษาสำเร็จ พร้อมทั้งเสริมแรงโดยการให้คำแนะนำ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม รวมทั้งยกย่อง เชิดชูเกียรติและเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน นำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและหาแนวทางแก้ไขไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาบุคลากร (สุเทพ ชิตยวงษ์ 2551 : 130) การประกันคุณภาพเป็นการตรวจสอบเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของสังคมและชุมชน สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาตนเองด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและรับการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานจากการประเมินภายนอก และต้องประกาศให้สาธารณชนทราบเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน (นงลักษณ์ เรือนทอง 2550 : 176)

ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ และยุทธศาสตร์เสริมสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร สอดคล้องกับอำนาจ บุญทรง (2556 : 82-83) ที่พบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรมี 10 แนวทาง ดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย 2) พัฒนาคู่มือที่สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 3) พัฒนาผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลแนวใหม่ 4) พัฒนาผู้บริหารให้สามารถบริหารจัดการในสถานการณ์ที่ขาดแคลน 5) พัฒนาศึกษานิเทศก์ให้สามารถนิเทศแบบบูรณาการและแบบกัลยาณมิตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) พัฒนาผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กด้วยวิธีการที่หลากหลายและแตกต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป 7) นิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กภายหลังการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 8) พัฒนาผู้บริหารและครูให้สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 9) พัฒนาผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (Individual Plan : ID-Plan) และ 10) พัฒนาผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการพัฒนาให้ความรู้แก่ครูทุกระดับเพื่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีกรณีศึกษา ติดตามประเมินผลเพื่อการเสริมสร้างทักษะการสอน สร้างแรงจูงใจและติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน (ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ 2553 : 63-64, สุภาพ เต็มรักษ์ 2550 : 53) ควรเน้นการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ๆ ความรู้ใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ จากห้องเรียนของตนเอง จากเพื่อนครูจากนักพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนและจากผู้บริหารภายในโรงเรียนของตนเอง (Sergiovanni 2001 : 74, อ้างถึง ใน วิโรจน์ สารรัตน์ 2547 : 19) ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง (Scribner 1999 : 245-246)

ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยี และเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อำนาจ บุญทรง (2556 : 82) พบแนวทางที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะ

วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง จัดตั้งศูนย์สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาด้านคุณภาพนักเรียนมีค่าสูงขึ้น (Rosenshine and Furst 1971 : 46, อ้างถึงใน Lunenberg and Ormstien 2004 : 536) ประกอบด้วย กิจกรรมการสอน เอกสารการสอน วิธีการสอน การวางแผนการสอน วิธีวัดและประเมินผล การตรงต่อเวลา และการมีส่วนร่วมของนักเรียน (วิเศษ ภูมิวิชัย 2552 : 233, 243)

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขยายผลและเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพ สอดคล้องกับบุญมา พรชัย (2551 : 148) ที่พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรมีนโยบาย แผนงาน ยุทธศาสตร์ โครงการที่กำหนดให้สมาชิกของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล และวิชัย แสงศรี (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จเป็นการบริหารจัดการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นมาสนับสนุนการจัดการศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ชัดเจน มีการประสานงานทุกภาคส่วนให้ร่วมขับเคลื่อนและติดตามผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. ยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กใน 8 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การเสริมสร้างการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ การเสริมสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยีและเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการขยายผลและเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาคุณภาพ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน โดยให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน
2. ควรจัดทำเกณฑ์การประเมินผลยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กในการนำไปทดลองใช้เพื่อการประเมินและปรับปรุงให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษารูปแบบการบริหารที่ยกระดับคุณภาพของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ ในบริบทที่แตกต่างกันในเรื่องจำนวนนักเรียน และแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์
2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาบุคลากร และพัฒนารูปแบบการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือและข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัครวุฒิ อุทัยรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ มีความถูกต้องสมบูรณ์ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมให้เป็นกตเวทิตคุณ แต่คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณ์ เรือนทอง. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- บุญมา พรชัย. การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ, 2550.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูป การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- วิชัย แสงศรี. การศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ขนบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- วิโรจน์ สารรัตตะ. การบริหาร หลักการทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, 2547.
- วิเศษ ภูมิวิชัย. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2558-2561. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2558.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552.
- สุเทพ ชิตยวงษ์. รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- สุภาพ เต็มรัตน์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

- อำนาจ บุญทรง. “กลยุทธ์การสนับสนุนการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง,” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(มีนาคม 2556) : 25-26.
- Caldwell, B. J. and Spinks, J. M. **The Self-Managing School**. London : Taylor and Francis, 1990.
- Lunenberg, Fred C. and Ornstein Allan C. **Education Administration**. 4th ed. Belmont : Thomson Learning, 2004.
- Scribner, A.P. **High Performance Hispanic Schools : An Introduction**. New York : Teachers College, 1999.

รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับ
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง
An Effective School-based Administration Model for
Medium-sized Basic Schools

ญาณภัทร นามแดง¹

สมาน อัครภูมิ²

ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 292 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการหรือครูผู้สอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนผู้ปกครอง จาก 73 โรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ประกอบด้วย แนวดำเนินการ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกระจายอำนาจ โดยผู้บริหารการมอบหมายหน้าที่การทำงานให้คณะครูและบุคลากรรับผิดชอบและปฏิบัติงานวิชาการ งานบุคลากร งานการเงินและพัสดุงานบริหารทั่วไป และงานพิเศษอื่น ๆ 2) ด้านการบริหารตนเอง โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรร่วมกันวางแผน จัดองค์การ จัดการบุคคล และอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรดำเนินงานวิชาการ งานบุคลากร งานการเงินและพัสดุ งานบริหารทั่วไป งานนโยบายของต้นสังกัดและระดับสูงขึ้นไป งานพิเศษอื่น ๆ 3) ด้านการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารให้ครูและบุคลากรร่วมระดมความคิด วางแผนลงมือปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ 4) ด้านการคืนอำนาจ โดยผู้บริหารจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ มอบหมายแนะนำวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ร่วมบริหารจัดการงานต่าง ๆ ในโรงเรียน 5) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยการจัดทำแผนงานโครงการทั้งระยะสั้นและระยะยาวผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา มีการประกันคุณภาพภายในและภายนอก การรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะชน ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน, โรงเรียนเป็นฐาน, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The purpose of this research was to propose an effective school-based administration model for medium-sized basic schools. A total of 292 school directors, heads of academic department or teachers, representatives of school committee, and representatives of parents from 73 schools plus 3 modeling school directors were employed as the sample group of the study. A survey questionnaire, an in-depth interview, and a model evaluation form were employed in the data collection. Percentage, mean, standard deviation, and content analysis were used for analyzing the collected data.

The research findings were as follows:

The effective school-based administration model for medium-sized basic schools consisted of 5 operational aspects: 1) decentralization, performed by the administrators assigning jobs to teachers and school personnel involving academic, personnel, finance and materials, and other special jobs; 2) self-administration operated through the administrators, teachers, and personnel cooperatively planning, organizing, managing staff and supporting them in working on academic, personnel, finance and materials, general administration, policy of the school and of higher rank organizations, and other special jobs; 3) participation done by the directors providing the teachers and personnel to cooperatively think, plan, and practice, follow-up, evaluation, and sharing benefits; 4) returning power operated by the directors setting up administrative committee, consultant team for monitoring, following-up, checking, assigning, explaining objectives, goals, and needs of parents and by community participating in school administration; 5) audit and balance done by making both short- and long-term plans with the consent of the committee and consultancy, by internal and external quality assurance and reporting the outputs to the public. The evaluation of the model and its manual revealed that the overall and individual aspects were possible and useful at the highest level.

Keywords : School Administration, School-based, Medium-sized Basic School

บทนำ

การจัดการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานบริหาร มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่างๆในสังกัดอยู่ทั่วประเทศ โรงเรียนส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมการบริหารงานในระบบราชการรองรับคำสั่งและแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลางเป็นหลัก รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาดังกล่าวพบว่า มีปัญหาหลายประการ ได้แก่ 1) การรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง 2) ขาดเอกภาพในการบริหาร 3) ขาดประสิทธิภาพในระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 4) ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) นโยบายการพัฒนาไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง 6) ขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อุทัย บุญประเสริฐ 2542 : 101-103) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่พบว่า

ระบบการบริหารงานในโรงเรียนยังมีปัญหาอยู่มาก โดยพิจารณาจาก 1) การรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง โรงเรียนทุกแห่งต้องขึ้นตรงต่อกรมหรือสำนักงานส่วนกลางซึ่งเป็นนิติบุคคล ไม่มีอำนาจในการบริหารตนเองทั้งด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร 2) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนของส่วนกลางเป็นผู้ประสานงานมากกว่าผู้บริหาร มีอำนาจในการตัดสินใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร การบริหารงานบุคคล ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านการเงิน 3) ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับผู้บังคับบัญชา มากกว่าผู้เรียน 4) ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษา 5) การเรียนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 1-3)

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ พุทธศักราช 2547 โดยกำหนดอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนทุกคน ทุกคนมีส่วนร่วม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ กำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ คือ มาตรฐานที่ 1 เป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่ดี เก่งและมีความสุข มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาตรฐานที่ 3 เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง มีการสร้างและจัดการความรู้ (KM) มีการวิจัย (สมาน อัครวุฒิ 2551 : 12-15) และในการปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ.2552-2561) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาไว้เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีการปฏิรูปการศึกษาภายในปี พ.ศ.2561 ใน 3 ประเด็นคือ 1) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับคนไทยทุกเพศทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา มีการออกแบบทางในการปฏิรูป 4 ประการได้แก่ 1) การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ 2) การพัฒนาครูยุคใหม่ 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ สอดรับกับรัฐธรรมนูญ 2550 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ 2552 : 9-17)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นแนวคิดที่พยายามดำเนินการมาแล้วตั้งแต่เริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 และในการปรับปรุงการจัดการศึกษาได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ผู้ปกครองและประชาชนมีส่วนร่วม ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย หลากหลายการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจการบริหาร มีการประกันคุณภาพการศึกษา การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ให้สังคมมีส่วนร่วม โรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับสังคมไทย สังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2549 : 1) แต่ปัจจุบันพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติอยู่ในระดับต่ำ การบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังไม่ได้มาตรฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนในระดับประถมศึกษาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษารอบสอง ตามกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาประการที่สี่ คือการบริหารจัดการยุคใหม่ที่เน้นการกระจายอำนาจโดยใช้หลักและรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งกำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 จึงเป็นทางเลือกที่

ผู้บริหารโรงเรียนจะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างจริงจัง ด้วยความรับผิดชอบอย่างมืออาชีพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาชาติ สอดรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษารอบสอง สนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญทั้ง พ.ศ. 2540 และ 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อศึกษาและร่างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา ศึกษาหลักการองค์ประกอบของรูปแบบตัวชี้วัดความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และร่างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

ด้านวิธีวิจัย ได้แก่ การศึกษาหลักการองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การออกแบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาดูงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางต้นแบบจำนวนสามโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จโดยวิธีการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลความรู้ การวิพากษ์สรุปผลรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีสนทนากลุ่มและประชุมสัมมนา

ด้านประชากรและตัวแปรศึกษา ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาระดับกรมและระดับกอง/เขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง (นักเรียน 121- 360 คน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 ตัวแปรศึกษา ได้แก่ รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ เอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการองค์ประกอบแนวคิด ทฤษฎีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการในการบริหารตามหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานศึกษาที่มีประสิทธิผล แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางที่เป็นต้นแบบที่ดำเนินการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่างได้

ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ค่า IOC นำไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach การวิพากษ์รูปแบบ แบบประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่เป็นข้อมูลแบบเลือกตอบใช้วิธีแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่เป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่าใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีงานวิจัย การออกแบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ศึกษาดูงานโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ โดยการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 2 การสรุปวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลหลักการ องค์ประกอบ แนวดำเนินการที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลจากทั้งสามแหล่ง สรุปเป็นร่างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผล โดยการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อทำการวิพากษ์ หาค่าความสอดคล้อง ครอบคลุม เหมาะสม ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17-25 คน ประชุมสัมมนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องจำนวน 29-35 คน เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางตามข้อสรุปของการสัมมนา

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลเป็น 3 ข้อ คือ

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารของสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก และด้านหลักการคืนอำนาจ อยู่ในระดับมากตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักการบริหารตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง และองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผล มี 5 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย 70 แนวดำเนินการ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลมีโครงสร้างประกอบด้วย

1. หลักการ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจ

หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเพื่อเป็นคู่มือในการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3. แนวดำเนินการ ได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ โดยผู้บริหารดำเนินการมอบหมายหน้าที่การทำงานให้คณะครูและบุคลากรรับผิดชอบและปฏิบัติงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารจัดการทั่วไป ด้านการบริหารตนเอง โดยผู้บริหารร่วมกับคณะครูและบุคลากรร่วมกันวางแผน จัดองค์การ การจัดการบุคคล และการอำนวยการให้คณะครูและบุคลากรดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายงาน นโยบายและงานพิเศษอื่นๆ ด้านการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารให้คณะครูและบุคลากรคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ปกครองกรรมาชมระดมความคิดวางแผนลงมือปฏิบัติติดตามประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ ด้านการคืนอำนาจโดยผู้บริหารจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมกำกับติดตามตรวจสอบมอบหมายแนะนำวัตถุประสงค์เป้าหมาย ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน และร่วมบริหารจัดการงานต่างๆ ในโรงเรียน ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยการจัดทำแผนงาน โครงการทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก การรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะชน 4. การประเมินผล ได้แก่ การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ และการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อรูปแบบ 5. เงื่อนไขความสำเร็จได้แก่ กำหนดบทบาท หน้าที่ ขอบข่ายงานความรับผิดชอบ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการประชุมปรึกษาระหว่างคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการอบรมเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ และมีระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

3. ผลการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีสาระสำคัญ 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ตอนที่ 3 เกณฑ์การประเมิน และตอนที่ 4 เครื่องมือการประเมิน ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุวิทย์ จันทร์ทอง (2548 : 111-121) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การพัฒนาทั้งระบบความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจและการบริหารตนเอง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน คือ การกระจายอำนาจ ครอบคลุมอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบงาน การบริหารตนเองควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน การบริหารแบบมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการ

การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนควรกระตุ้นส่งเสริมในการทำงาน การพัฒนาทั้งระบบ ควรพัฒนาในทุกด้านทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชน ส่วนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ให้มีคณะกรรมการทุกฝ่ายได้รับรู้ในกระบวนการดำเนินงาน รายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้องพร้อมทั้งตรวจสอบได้

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ พบว่า รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพมีโครงสร้างประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ แนวดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน สอดคล้องกับ ศักดา สถาพร วนา (2549 : 101-120) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน คือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง มีสาระสำคัญประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ตอนที่ 3 เกณฑ์การประเมิน และตอนที่ 4 เครื่องมือการประเมิน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับประดิษฐ์ โกมุทัยานนท์ (2551 : 130-142) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนควรให้ครู ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน ควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์และเป้าหมาย การกำหนดแผนกลยุทธ์ การดำเนินการตามแผนและการประเมินและการรายงาน ความรอบอำนจการตัดสินใจให้กับผู้รับผิดชอบ ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรให้ความสำคัญกับ คณะกรรมการ ควรกระตุ้นส่งเสริมในการทำงาน ควรเตรียมความพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอก

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้ โดยภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับดิเรก วรรณเศียร (2545 : 140-150) มีผลการวิจัย แบบจำลองที่เสนอเป็นแบบจำลองแบบสมบูรณ์ (Comprehensive Model) ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม และสารสนเทศเพื่อการบริหาร ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลางทุกแห่งควรนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพไปศึกษารายละเอียดของ แนวดำเนินการแต่ละองค์ประกอบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโรงเรียน โดยจัดลำดับความสำคัญ ของแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดย คำนึงถึงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐาน วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ของโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจ

ให้กับครูบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ มีการนิเทศการติดตาม ช่วยเหลือ รวมทั้งประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานชัดเจน และมีมาตรฐาน และตัวชี้วัดความสำเร็จที่สามารถวัดได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา ในทุกระดับ ทุกขนาดคือ ทั้งในและนอกสังกัดพื้นฐาน เช่น โรงเรียนเอกชน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาดำเนินการตามอัธยาศัย และในภาคอื่นๆ ของประเทศเพื่อให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีจากการได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนางานวิจัยเป็นอย่างดีจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ และดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล ที่ให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษามาก ผู้วิจัยขอพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ ประธานหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอพระคุณผู้เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือ ให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขงานวิจัยในทุกกระบวนการ จนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์และมีคุณค่าอย่างสูงยิ่ง

ขอบคุณครอบครัว บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนสามารถดำเนินการวิจัยสำเร็จลงด้วยดี ประโยชน์และคุณค่าที่เกิดจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2549.

_____. **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน **แนวคิดและประสบการณ์บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2544.

_____. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค, 2546.

ดิเรก วรรณเศียร. **การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน **ปัจจัยปฏิรูปการศึกษาแนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2545.

- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2545.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : ประสบการณ์ที่คัดสรร
โรงเรียนในโครงการ “โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน,” กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546.
- _____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี
และราชกิจจานุเบกษา, 2552.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา. การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์
ดุสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- _____. ปฏิรูปการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547.
- _____. แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ที.เอส.บี. โปรดักส์, 2550.
- สมาน อัครภูมิ. การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.
- _____. การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี :
อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, 2551.
- สุวิทย์ จันทร์คงหอม. การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตทวี
วัฒนา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2548.
- อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาวันอังคารที่ 30
ธันวาคม พุทธศักราช 2551. (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 19 มีนาคม 2553). จาก :
<http://www.thaigoodview.com/node/38622>
- อุทัย บุญประเสริฐ. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหาร
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- _____. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบ
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____. การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2546.
- _____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.
กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค, 2546.

การพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

Development of Team Building Model of Secondary School Administrations

สมชาย ทองป่อ¹

ดุจเดือน ไชยพิชิต²

วิสุทธิ์ รัตรี³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) ศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 200 คน และศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการ รวม จำนวน 15 คน 2) การพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จัดทำคู่มือรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบตรวจสอบ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน 3) การนำเสนอรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขององค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงาน ด้านทีมงาน และด้านองค์กร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านองค์กร การสร้างและประเมินร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขององค์ประกอบหลัก พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านงาน และการประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า การประเมินความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิธีดำเนินงาน การประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวัตถุประสงค์ และการประเมินความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการประเมินผล

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ , การสร้างทีมงาน

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This research aimed to study and develop team building model of secondary school administrators. The objectives were 1) to study the current state of building model of secondary school administrators. 2) to construct and develop the model of secondary school administrators. 3) to evaluate the model of secondary school administrators. The methodology of this research was divided into 3 stages as follows: 1) the studying of the current state of the model of secondary school administrators by using a questionnaire, visiting and studying schools and synthesized the main configurations with the two hundred samples; directors or deputy directors and head of workgroups at the secondary schools from the secondary educational service area 29. These 15 directors or deputy directors from the three best practices were deeply interviewed. 2) the development of team building model of secondary school administrators by writing the draft of guide lines of team building model of secondary school administrators and making a hand out of team building model of secondary school administrators. These 15 people were to be a focus discussion target group to evaluate the guidelines of the hand out of team building model of secondary school administrators about the suitability and possibility. 3) These 21 people were to be a focus discussion target to evaluate the suitability, possibility and usefulness of the team building model of secondary school administrators. The research instruments were interviewing forms questionnaires. Content analysis were used for analyzing the quality data. Mean and standard deviation were used for quantity data.

The research findings were as follows:

The study of the current state of team building model of secondary school administrators states consisted of 4 main configurations; Personal (motivation, participation, leadership, and collaboration), Work (working process and coordination), Teamwork (trust, decision, communications, conflict management and, solidarity of the team), Organization (organizational climate and culture). The mean was in a highest level. The organization was on the highest level. The construction and evaluation of a draft of team building model of secondary school administrators of the 4 main configurations in case of the suitability and the possibility was on the highest level. The work was on the highest level. and The evaluation of team building model of secondary school administrators in case of the suitability was on the highest level. The mean of working process was on the highest level. The evaluation of possibility was on the highest. The mean of the objective was on the highest. The evaluation of the usefulness was on the highest level. The mean of the evaluation was on the highest level.

Keywords : Development of model, Team building

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียมต่อเนื่องตลอดชีวิตและเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวต้องยึดหลักการสำคัญคือ การยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School Based Decision Making) ให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจโดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วม (Participation) จากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจ (Decentralization) และความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) เพื่อให้ทำหน้าที่ให้เกิดผลที่ดีที่สุดและตรวจสอบความสำเร็จได้ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550 : 1-2)

การทำงานเป็นทีมได้แพร่หลายในโรงเรียนและวิทยาลัยในหลายๆ ประเทศ ทีมเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนและถือเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของโรงเรียน เพราะการทำงานเป็นทีมเป็นกระบวนการ การดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อทำให้บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น เป็นการตระหนักถึงคุณค่าของสมาชิก พยายามเพิ่มระดับของความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในทีมให้มากขึ้น สมาชิกทีมแต่ละคนดำเนินการด้วยความรู้ ความสามารถ และความพยายามร่วมกันเพื่อให้ทีมบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนประกอบด้วยทีมงานหลายๆ ทีมโยงโยสัมพันธ์กัน ทีมใหญ่ที่สุดของโรงเรียนจะประกอบด้วยบุคลากรทุกคน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหัวหน้าทีมและยังมีทีมงานย่อยๆ อีกหลายทีมตามภารกิจของงาน อาจจะมีรองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมย่อย โดยผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อหล่อหลอมทีมงานให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกิดพลังร่วมของกลุ่มอันจะนำไปสู่ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของทีมงานใหญ่หรือทีมงานย่อยเพราะการสร้างทีมงานจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาจากปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ความสับสนซับซ้อนในการทำงานร่วมกัน ขาดคนดูแลรับผิดชอบงานโดยตรง การประชุมหาข้อสรุปไม่ได้ จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารและองค์กรจะต้องค้นหาสาเหตุของปัญหาให้ได้โดยการคัดเลือกคณะบุคคลเข้ามาแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Bush and Middlewood 2005 : 10, มารศรี สุธานี 2545 : 2) ซึ่งหากวิเคราะห์ระบบการทำงานในโรงเรียนจะพบว่า ภายใต้ระบบโรงเรียนซึ่งเป็นระบบหลักใหญ่ จะมีระบบสนับสนุนซ้อนอยู่ ระบบเหล่านี้เป็นกระบวนการทำงานในโรงเรียนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยและกระบวนการ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ 2547 : 4) ระบบต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กัน การบริหารระบบในโรงเรียนเป็นการจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวบ่งชี้กับงาน หรือโครงการที่โรงเรียนดำเนินการให้เป็นระบบย่อย ๆ มีขั้นตอนการทำงาน มีวิธีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน มีการบันทึกการทำงาน แล้วบริหารระบบนั้นด้วยกระบวนการ PDCA จึงทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างและทีมงานที่เหมาะสมกับระบบต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปตามบทบาทภารกิจของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติแล้วในปัจจุบันการบริหารระบบต่าง ๆ ในโรงเรียนมีความยุ่งยากและซับซ้อนเพราะโรงเรียนมีภารกิจครอบคลุมงานหลายด้าน ทำให้การบริหารระบบต่าง ๆ ต้องพยายามสนับสนุนให้บุคลากรมีอิสระที่จะปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว เพื่อสนองความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

จากภาระงานต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบหลักและระบบสนับสนุนทำให้โรงเรียนต้องกำหนดทีมงานผู้รับผิดชอบแต่ละระบบเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การประเมิน

และพัฒนาปรับปรุงระบบให้ดีขึ้นโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรัชญาหรือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าทำได้จะส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีความเข้มแข็งและยั่งยืน (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ 2547 : 4) ดังนั้น การสร้างทีมงานในโรงเรียนให้สามารถทำงานได้คล่องตัวจะช่วยทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ และจะส่งผลให้การทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมาย การศึกษาถึงวิธีการสร้างทีมงานในโรงเรียนจะทำให้สามารถบูรณาการทีมงานต่าง ๆ และส่งผลให้ในโรงเรียนเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของทีม ใช้ความรู้ด้านการบริหารจัดการและกำลังสติปัญญาของผู้ร่วมงานให้ทำงานเป็นทีมเดียวกัน ซึ่งจะช่วยผลักดันให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายในกรอบเวลาที่กำหนด ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการสร้างทีมงานผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและโรงเรียนได้อีกประการหนึ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา โดยมีขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ) ปีการศึกษา 2558 จำนวน 81 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 405 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 40 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 200 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2546 : 43)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของการพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้รูปแบบการการสร้างทีมงานผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดของ Stott and Walker (1995 : 82-84) จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคคล 2) งาน 3) ทีมงาน และ 4) องค์การ โดยใช้กระบวนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Dyer (1997 : 55) ได้แก่ 1) การรับรู้ปัญหา 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 3) การวางแผนปฏิบัติการ 4) การนำแผนไปปฏิบัติ 5) การประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินการ มากำหนดเป็นแนวทางและขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

การวิจัยในระยะนี้มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบสำคัญของการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ) ปีการศึกษา 2558 จำนวน 81 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 405 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 40 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 3 ศึกษารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ปีการศึกษา 2558 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วย โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช และโรงเรียนอำนาจเจริญ โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 15 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สัมภาษณ์ความคิดเห็นการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อรับฟังความคิดเห็นแนวทางในการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) โรงเรียนละ 5 คน รวมจำนวน 15 คน

ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ของรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

การดำเนินการ 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีขอบข่ายเนื้อหาประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านบุคคล องค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านงาน

องค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านทีมงาน และองค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านองค์กร โดยใช้กระบวนการสร้างทีมงาน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินค่าผลลัพธ์

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำคู่มือรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จัดทำคู่มือรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ บทนำ องค์ประกอบ การสร้างทีมงาน วิธีการดำเนินงานรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน วิธีการประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ และตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การเรียงลำดับเนื้อหา และประโยชน์ของคู่มือ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างทีมงาน การดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยการนำร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน องค์ประกอบย่อย 14 ประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวน 15 คน

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาการวิจัยระยะนี้เป็นกรนำเสนอรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ได้จากระยะที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ คือผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 21 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและศึกษาดูงานเพิ่มเติม สรุปพบได้ดังนี้ รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน และองค์ประกอบย่อย 14 ด้าน และ 70 ตัวชี้วัด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการสร้างและประเมินร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ 1) หลักการ ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักการทำงานเป็นทีม หลักความรับผิดชอบ และหลักการกระจายอำนาจ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยปรับให้เหมาะกับบริบทโรงเรียน และเพื่อให้เป็นแนวทางการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 3) วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 4 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านบุคคล (2) ด้านงาน (3) ด้านทีมงาน และ (4) ด้านองค์กร 4) การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

2.2 ผลการสร้างคู่มือดำเนินงานการพัฒนากระบวนการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ 4) วิธีการนำคู่มือไปใช้ 5) แบบสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 6) วิธีดำเนินงานรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 7) เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 8) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 9) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่จัดทำขึ้นพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

3. การประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการนำเสนอการพัฒนากระบวนการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลของการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร จากการใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สรุปพบได้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงาน ด้านทีมงาน และด้านองค์กร ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูติมา บรรจงสัตย์ (2546 : 100-101) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาองค์กรของครูโรงเรียนเทคโนโลยีแหลมทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร ครูมีความต้องการพัฒนาองค์กร ดังนี้ ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อก่อน นอกเหนือจากเวลาว่างปกติ สำรวจความต้องการในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและส่งบุคลากรเข้าอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดตามประเมินผล หลังจากดำเนินการพัฒนาบุคลากรทุกครั้ง 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ครูมีความต้องการพัฒนาองค์กร ดังนี้ คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน เหมาะสมกับขนาดโรงเรียน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งในระดับหัวหน้างานของโรงเรียน 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ครูมีความต้องการพัฒนาองค์กร ดังนี้ จัดอบรมเรื่องการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อบรมด้านการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศและจัดสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัด

อบรมเรื่องการนิเทศการสอน 4) ด้านการส่งเสริมและจัดสภาพแวดล้อม ครูมีความต้องการพัฒนาองค์การดังนี้ พัฒนาร้านอาหารให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ จัดระบบสาธารณูปโภคให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และ จัดสถานที่พักผ่อน ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อบรมเกี่ยวกับการจัด สภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ 5) ด้านการร่วมมือกับชุมชนประชาสัมพันธ์ ครูมีความต้องการพัฒนา องค์การ ดังนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษา ให้ชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถานประกอบการ ภายในท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิตินาย ตันปิติ (2547 : 149-150) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพ องค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามองค์ประกอบย่อยพบว่า ทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยความสามารถในการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สรุปได้ว่าผู้บริหารประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูนอกจากนี้ ผู้บริหารและครูยังสามารถ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนนอกจากนี้ ครูและบุคลากรยังมีความรักและความผูกพัน และศรัทธาต่อสถาบันมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการพัฒนาการศึกษาของชาติ รองลงมาคือ ความสามารถในการบูรณาการ สรุปได้ว่าโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน มีรูปแบบ การติดต่อสื่อสาร การประสานงานกับหน่วยงาน ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความสามารถในการปรับตัวและ ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายมีผลการประเมินเท่ากัน สรุปได้ว่า ด้านความสามารถในการปรับตัว สถานศึกษา มีความตื่นตัวและพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โรงเรียนยังมีความตระหนักอยู่เสมอในการแสวงหา แนวคิดและวิธีการดำเนินงานใหม่ โรงเรียนสามารถกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญและยอมรับ ในการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถประสานงานกับผู้ปกครอง และชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียนและสามารถจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา มังวอ (2547 : 57-59) ได้ศึกษา ปัญหาการสร้างทีมงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน และด้านการตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน มีรายละเอียดดังนี้ คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการในการประเมินผลโครงการที่ได้ปฏิบัติแล้วและผู้บริหารได้แจ้งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึง วัตถุประสงค์ เป้าหมายของการทำงานโดยทั่วกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมกำหนด นโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน พร้อมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการ 2) ด้านการตรวจสอบ ทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ มีการนำเสนอผลการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติงาน ทุกฝ่ายได้รับทราบพร้อมทั้งชี้แจงจุดเด่น จุดด้อยในการทำงานและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายได้รับการตรวจสอบ โดยวิธีและรูปแบบเดียวกันโดยครบถ้วนด้วยความเป็นธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ราตรี วีระวัฒน์โสภณ (2548 : 91-94) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สระแก้ว เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการเปิดเผย และเผชิญหน้าอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการเปิดเผยและการเผชิญหน้า โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ McGregor, Douglas และ Burvis (1970 : 103-A) ได้ทำการศึกษารื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในด้านของการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อ สื่อสารภายในองค์กรจะต้องเป็นแบบสองทางโดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบจึงจะทำให้ ผู้นำทีมและสมาชิกทุกคนมีความเข้าใจได้ตรงกัน และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันที่จะนำไปสู่ความชัดเจนในการทำงาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sillins, Zarins และ Mulford (2002 : 24-32) ได้ทำการวิจัย เพื่อหาคุณลักษณะ และกระบวนการที่บ่งชี้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นโครงการวิจัยในประเทศออสเตรเลีย กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและผู้บริหารในโรงเรียนรัฐออสเตรเลียใต้ (South Australia) และแทสมาเนีย (Tasmania) ผู้วิจัยนำเสนอองค์ประกอบของคุณลักษณะของโรงเรียนที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 7 ด้าน คือ การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม การพัฒนาเป้าหมายร่วมกัน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนแบบร่วมมือการกระตุ้นใช้ ความคิดริเริ่มและกล้าเสี่ยง ทบทวนสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่องานของโรงเรียน การสร้างงานให้ดีขึ้นและ โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สร้างขึ้นไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงได้ทำการสร้างสเกล องค์ประกอบใหม่ ได้องค์ประกอบใหม่ 4 โมเดล คือ บรรยากาศใส่ใจและร่วมมือ การริเริ่ม และกล้าเสี่ยง พันธกิจร่วม และการพัฒนาวิชาชีพ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า โมเดลโครงสร้างคุณลักษณะที่กำหนดขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการสร้างและประเมินร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ 1) ผลการสร้างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านงาน ด้านทีมงาน และด้านองค์กร ผลการประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการสร้างคู่มือดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ดังนี้ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ข้อจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ วิธีการนำคู่มือไปใช้ แบบสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา วิธีดำเนินการรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แบบประเมินผลการ ใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินด้านความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่จัดทำขึ้นพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชีระ หมั่นศรี (2546 : 65-66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสามมุก-บางปลาสร้อย เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผลการศึกษา พบว่า 1) การสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสามมุก-บางปลาสร้อย เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก 2) การสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสามมุก-บางปลาสร้อย เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างบุคลากรหลัก

กับครูผู้สอน ด้านบทบาทที่สมดุลแตกต่างกันส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3) การสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสามมุก-บางปลาสร้อย เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียน ขนาดใหญ่แตกต่างกันโดยโรงเรียนขนาดกลาง มีการสร้างทีมงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Anderson (1995 : 3690-A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามรูปแบบการสร้างทีมงาน ของตนเองกับประเพณีนิยมหรือแบบปรัมปรา โดย ศึกษาจากทัศนคติของนักการศึกษาในโครงการขยายโอกาส ด้านการบริหาร พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานและสภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มตัวอย่างจากเขตตะวันออกมีทัศนคติในทางบวกใน 2 ปัจจัย คือ ตัวแปร สภาพแวดล้อมการทำงานและตัวแปรสภาวะผู้นำมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร ไปทางลดลง

3. การประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการประเมินรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ ของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลของการประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีการดำเนินการโดยกระบวนการ สร้างทีมงาน 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำแผนไป ปฏิบัติ และการประเมินผลลัพท์จากการดำเนินการ สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของ Dyer (1977 : 46-49) ; Shermerhorn, Hunt and Oborn (1994 : 328)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำการพัฒนาแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาไปแก้ปัญหา เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน โดยปรับตามบริบทของโรงเรียน
2. การดำเนินงานตามรูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาต้อง ดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วม หลักการทำงานเป็นทีม หลักความรับผิดชอบ และหลักการกระจายอำนาจ
3. การใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนและปฏิบัติตามคู่มือการใช้รูปแบบมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวิจัยและทดลองใช้รูปแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทุกขนาดโรงเรียน
2. ควรมีการวิจัยพัฒนาแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาพรวม ระดับภูมิภาคต่อไป
3. ควรมีการวิจัยพัฒนาแบบการสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเชื่อมโยง ของหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. ดุจเดือน ไชยพิชิต และอาจารย์ ดร.วิสุทธิ์ ราษฎร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินฉัตร ปะโคทั้ง ประธานกรรมการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป แพร่มย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัสวฤทธิ์ อุทัยรัตน์ รศ.ดร.ชวนชัย เชื้อสาธุน และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ช่วยเหลือและสนับสนุนตลอดมา คุณค่า และประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้ขอมอบบูชาคุณ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอด จนสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ ให้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

ชุติมา บรรจงสัตย์. ความต้องการการพัฒนาศูนย์ของครูโรงเรียนเทคโนโลยีแหลมทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏพระนคร, 2546.

ธีระ หมั่นศรี. การสร้างทีมงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสามมุก-บางปลาสร้อยเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.

นิตยา มังวอ. ปัญหาการสร้างทีมงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, 2547.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.

ปิตินายก ต้นปิติ. การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

มารศรี สุธานี. “การสร้างทีมงาน : กรณีสถานศึกษา,” วารสารบริหารการศึกษา มศว. 1, 2 (มกราคม 2545) : 15.

ราตรี วีระวัฒน์โสภณ. การสร้างทีมงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.

- Anderson, S. D. "Self-Managed Team and Traditional Pyramid Management : Attitudes of Extension Filed Educators," **Dissertation Abstracts International**. 55, 12 (March 1995) : 3690-A.
- Bush, Tony and Middlewood, David. **Leading and Managing People in Education**. London : Sage, 2005.
- Dyer, William G. **Team Building : Issues and Alternatives**. Massachusetts : Addison Wesley, 1977.
- McGregor, Douglas and Burvis. **Team Leadership in Action**. Saint Louise : He C.V. Mos, 1970.
- Schermarhorn J. R., Hunt and R. N. Osborn. **Management Organizational Behavior**. 5th ed. New York : John Wiley and Sons, 1994.
- Shaw, Robert B. **Organizational Behavior : Concepts, Controversies and Application**. 6th ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1997.
- Sillins, Halia, Zarins, Silja and Mulford Bill. "What Characteristics and Processes Define a School as a Learning Organization? Is This a Useful Concept to Apply to School?," **International Education Journal**. 3, 1(January 2002) : 24-32.
- Stott, K. and A. Walker. **Team : Teamwork and Teambuilding**. Singapore : Simon and Schuster, 1995.

การปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

Adaptation of Cambodian Students Enrolling Schools in Surin Province

วสันต์ชัย กากแก้ว¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ โดยกำหนดพื้นที่แบบเจาะจงที่โรงเรียนบ้านด่าน ตำบลด่านพัฒนา อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และจัดกลุ่มคำสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า

การปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการปรับตัวที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทแวดล้อมและกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียน 2) ความอบอุ่นของผู้บริหาร ครู ชุมชนและรัฐ 3) ภาษาสื่อสาร 3 ภาษาหลัก คือ ภาษาเขมร ภาษาลาว และภาษาญาย 4) เพื่อนร่วมชั้นเรียน 5) การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียน และ 6) ความใกล้ชิดของผู้ปกครอง และการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) แบบเรียน และแบบฝึก 2) ทศนคติเพื่อนร่วมชั้น/โรงเรียนบางคน 3) การบ้านและงานที่ครูมอบหมาย 4) ความคาดหวังจากผู้ปกครอง และ 5) การเดินทางมาเรียน

คำสำคัญ : การปรับตัว

Abstract

The purposes of this research were to study the adaptation of Cambodian students enrolling schools in Surin province; By defining specific areas where Bandan school Tambon Bandanpathana Kap choeng district Surin Province is the qualitative research by cooperative observation, in-depth interviews, group discussions and group keywords.

The research findings were as follows:

Owing to the adaptation of Cambodian students, there 2 types of adaptation including the complete adaptation and the incomplete adaptation. Specifically, the complete adaptation comprises of the adaptation according to : 1) the Context location; and activities outside the classroom 2) the warmth of administrators, teachers, Community and state officers, 3) the 3 main languages for communication (Khmer, Lao and Kui, languages), 4) the classmates, 5) the support from school, and 6) the relationship with parents. On the other hand, the incomplete adaptation consists of the 5 adaptation relating to : 1) textbooks and exercises; 2) attitudes of some classmates or other students in the school; 3) homework and assignments, 4) parents' expectation; and 5) school travelling.

Keyword : Adaptation

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทนำ

การปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตทั้งมวลได้เผชิญกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมใหม่แล้วให้การยอมรับกับสิ่งใหม่ให้สามารถดำรงชีพโดยการปรับตัว ปรับพฤติกรรม ปรับสรีระหรือปรับเคมีภายในให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีความสุขเพราะว่าโลกใบนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงตั้งประเด็นคำถามก่อนว่า หากบุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตทั้งมวลหากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของโลกที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีที่สิ้นสุดนั้นจะมีสภาพอย่างไร จึงได้นักทฤษฎี ชาร์ลส์ ดาร์วิน เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “การปรับตัว” (Adaptation) ในทฤษฎีว่าด้วยการวิวัฒนาการ เมื่อ ค.ศ. 1859 โดยได้สรุปว่าโลกของเราเป็นที่อยู่อาศัยร่วมกันของสรรพสิ่งทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต การอาศัยอยู่ร่วมกันนั้นจะต้องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างมีความสมดุลโดยธรรมชาติจะคัดเลือกสิ่งมีชีวิตเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นๆจึงจะดำรงชีวิตอยู่ได้ (Darwin Charles 1859 : online) พร้อมกันนั้นสามารถสืบสายพันธุ์ถ่ายทอดไปยังลูกหลานต่อไป โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันกับการอยู่รอด คือ สิ่งมีชีวิต การปรับตัว และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ ที่สิ่งมีชีวิตจะต้องอยู่ร่วมกันโดยกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมบริเวณนั้นๆ และ Roy (1999 : 23, อ้างถึงใน เบลูจมาศ สุขศรีเพ็ง 2560 : 1) กล่าวว่า “ระบบการปรับตัวของบุคคลเป็นระบบเปิดภายในมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตลอดเวลา”

การปรับตัวจึงเป็นปฏิกิริยาที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นๆ กรณีนักเรียน ชาวกำพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งนักเรียนดังกล่าวก็ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมใหม่ที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานของตนเข้ามาเรียน ในโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา จากการสัมภาษณ์นายชินทร์ หงษ์ทอง (2559, สิงหาคม 17) รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่านพบว่า “ปัจจุบันที่โรงเรียนบ้านด่านมีนักเรียนชาวกำพูชาเข้ามาเรียน จำนวน 22 คน และยังมีอีกหลายโรงเรียนที่มีนักเรียนชาวกำพูชาเข้ามาเรียน” ส่วนการให้ข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป แพร่มย์ (2559, สัมภาษณ์) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้กล่าวว่า “มีนักศึกษาชาวกำพูชาเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน หลายคนได้จบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตและมีแนวโน้มจะเข้ามาเรียนเพิ่มขึ้น”

การที่นักเรียนชาวกำพูชาได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนของประเทศไทยย่อมต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมใหม่ จำเป็นจะต้องมีการปรับตัว อีกทั้งนักเรียนไทยเมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามาร่วมเรียนในโรงเรียนแล้วย่อมเกิดปฏิกิริยาของการยอมรับและการปรับตัวต่อกัน จึงประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจและให้ความสำคัญกับการค้นหว่า กรณีนักเรียนชาวกำพูชาเข้ามาเรียนในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียนไทย ในโรงเรียนแถบชายแดนจังหวัดสุรินทร์จะมีปฏิกิริยาต่อการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมใหม่อย่างไร พร้อมกันนั้นจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลทางวิชาการให้กับการจัดการศึกษาของประเทศไทย กรณีกับหากมีชาวกำพูชาเข้ามาเรียนในท้องที่อื่นๆ ตามแนวชายแดน ตั้งแต่จังหวัดอุบลราชธานีไปจนถึงจังหวัดตราด ระยะทาง 805 กิโลเมตร มีช่องด่านที่รัฐได้เปิดเป็นด่านถาวร 6 ด่าน ประกอบด้วย ด่านอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ด่านช่องสะง่า จังหวัดศรีสะเกษ ด่านช่องบก ช่องอานม้า จังหวัดอุบลราชธานี ด่านคลองใหญ่ จังหวัดตราด และด่านบ้านแหลม จังหวัดจันทบุรี และด่านช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ และยังมีด่านที่ยังไม่เปิดเป็นด่านถาวรอีกจำนวนมากซึ่งจะเป็นบทเรียนในเชิงพื้นที่ว่า หากมีนักเรียนชาวกำพูชาที่ประสงค์จะเข้ามาเรียนในประเทศไทยตามชายแดนระหว่างไทยกับกำพูชา บริเวณอื่นๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จะได้เรียนรู้ สร้างความเข้าใจเพื่อการปรับตัวของผู้เรียน และสถานศึกษาต้องรับมือ เตรียมการด้านพัฒนาคน ระหว่างประเทศรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองแผ่นดินจึงจะสามารถนำไปสู่การเปิดประตูเชื่อมอาเซียน ในหลายมิติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบพึ่งพาหากันซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดด้วยขอบเขตของประเทศ (Nation) พร้อมก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคระหว่างพรมแดนที่ไม่มีวันแยกจากกันแต่ต้องอยู่ร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรม ระหว่างประเทศสู่มิตรภาพที่ตีย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ โรงเรียนบ้านด่าน บ้านด่านพัฒนา ตำบลบ้านด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย นักเรียนกัมพูชา ผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครอง

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย การปรับตัวที่มีความสมบูรณ์ และการปรับตัวที่ยังไม่สมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนบ้านด่าน ครูจำนวน โรงเรียนบ้านด่านมีครูประจำการทั้งหมด 27 คน นักเรียน 471 คน และนักเรียนชาวกัมพูชา จำนวน 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ โดยการสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งการสังเกตออกเป็นช่วงเวลา 3 ช่วง คือ ก่อนเข้าเรียน ระหว่างเรียน และหลังเลิกเรียน จดบันทึก ถ่ายภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการจัดกลุ่มคำสำคัญเป็นองค์ประกอบจากการสนทนากลุ่มและเสริมการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนของโรงเรียนในจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัย กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการการปรับตัว และบริบททางการบริหารโรงเรียนที่มีนักเรียนชาวกัมพูชาเข้ามาเรียนในโรงเรียน
2. กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยนักเรียนไทยในชั้นเรียนที่มีนักเรียนชาวกัมพูชามาเรียนร่วมชั้น ครูประจำชั้นที่มีนักเรียนชาวกัมพูชามาเรียนร่วมชั้น ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่าย-วิชาการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนชาวกัมพูชา
3. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 16 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยการสัมภาษณ์นักเรียน ครูประจำชั้นของนักเรียนที่มีนักเรียนชาวกัมพูชามาเรียนร่วมชั้น ครูผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนชาวกัมพูชาที่ประเทศกัมพูชา
4. จัดกลุ่มคำ สรุปตีความหมาย สรุป และเขียนรายงาน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน 1) บริบททั่วไป 2) การปรับตัว ดังนี้

1. บริบททั่วไป โรงเรียนบ้านด่าน ตั้งอยู่ที่บ้านด่าน หมู่ที่ 1 ตำบลด่านพัฒนา อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างจากด่านช่องจอมซึ่งเป็นด่านถาวรเชื่อมระหว่างประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ส่วนอีกฟากหนึ่งทางด้านกัมพูชา คือด่านโอรส์เมียด บ้านโอรส์เมียด กรุงสำโรง จังหวัดอุดรธานี โรงเรียนบ้านด่านจัดการเรียนการสอน 3 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตอนต้น เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีครูทั้งหมด 27 คน มีนักเรียน 471 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนชาวกัมพูชา จำนวน 22 คนกระจายเข้ามาเรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนต่างๆ

นักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มนักเรียนที่มีพ่อหรือแม่คนไทยกับพ่อหรือแม่ชาวกัมพูชาซึ่งมีทะเบียนเป็นคนไทย นักเรียนกลุ่มนี้สามารถเข้าเรียนได้เป็นปกติ และกลุ่มนักเรียนที่มีทั้งพ่อและแม่เป็นชาวกัมพูชาซึ่งมีความต้องการให้ลูกได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนที่ประเทศไทย โดยมีแรงขับเคลื่อนในของผู้ปกครองที่ต้องการให้ลูกมีความมั่นคงทางการศึกษาบนฐานความเชื่อถือศรัทธาต่อระบบการศึกษาไทยในด้านคุณภาพการศึกษา การยกระดับฐานะทางสังคมของครอบครัว และความสามารถในการอ่านออกเขียนภาษาไทยทั้งนี้ได้เพื่อโอกาสที่ดีในอนาคตของลูกๆ

การสมัครเข้าเรียนจะต้องนำหลักฐานสมัคร ประกอบด้วย สำเนาทะเบียนบ้าน และใบสูติบัตร บิดาหรือมารดาจะหลักฐานมาแจ้งเข้าเรียนตอนเปิดปีการศึกษาใหม่โดยโรงเรียนจะออกหลักฐานการเข้ามาเรียน ลงในทะเบียนนักเรียน กรอกชื่อเด็ก ชื่อบิดา มารดา ที่อยู่ วันเดือนปีเกิดจากนั้นจะต้องกำหนดเลขรหัสในทะเบียนนักเรียนเป็นเลข 13 หลักเช่นเดียวกับหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนคนไทยซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดให้โรงเรียนที่มีนักเรียนต่างชาติเข้ามาเรียนจะต้องกำหนดขึ้นไว้เป็นกรณีพิเศษเพื่อจำแนกการขึ้นทะเบียนนักเรียนชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยให้เห็นแตกต่างจากคนไทยอย่างชัดเจน กล่าวคือ จะกำหนดรหัสตัวแรกเป็นตัว G ย่อมาจากคำว่า Generate หมายถึง การกำเนิดซึ่งกำหนดขึ้นโดยระบบ DMC (Data Management Center) หลักที่ 2 และ 3 หมายถึง รหัสจังหวัด จังหวัดสุรินทร์ คือ รหัส 32 หลักที่ 4 และ 5 หมายถึง รหัสอำเภอ อำเภอกาบเชิง คือรหัส 06 หลักที่ 6 และ 7 หมายถึง รหัสปีการศึกษา และหลักที่ 8 ถึง 13 หมายถึง เลขลำดับที่ของนักเรียนที่ไม่มีเลขประจำตัว เช่น รหัสกรณีนักเรียนโรงเรียนบ้านด่าน ชื่อเด็กชายวัน กิมลี รหัสนักเรียน G320658000002 เด็กหญิงเสียว อิง รหัสนักเรียน G320659000004 เป็นต้น จากนั้นฝ่ายทะเบียนจะให้ผู้ปกครองและนักเรียนพิมพ์ลายนิ้วมือทั้งมือซ้ายและมือขวา จำนวน 10 นิ้วลงในกระกระดาษเพื่อส่งทำทะเบียนแฟ้มประวัติไปยังกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เพื่อตรวจสอบประวัติทางด้านความมั่นคงและขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวที่เข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย จากนั้นโรงเรียนจะจัดทำรายงานการรับนักเรียนต่างด้าวส่งต่อไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อรายงานต่อไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลนักเรียนต่างด้าวทั่วประเทศพร้อมกับเสนอขอจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนต่อสำนักงบประมาณ โดยอัตราเงินอุดหนุนรายหัว หากเป็นระดับก่อนประถมศึกษา ได้รับจัดสรรคนละ 1,950 บาท ระดับประถมศึกษา คนละ 2,400 บาท และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คนละ 3,500 บาท ซึ่งอัตรานี้เท่ากับนักเรียนไทยทุกประการ ไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใดรวมไปถึงการให้การสนับสนุนในช่วยเหลือด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่น งบอุดหนุนอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) สมุด ดินสอ เสื้อผ้า แบบเรียน ฯลฯ ที่นักเรียนไทยได้รับอย่างเท่าเทียม

จากนั้นครูประจำชั้นที่รับนักเรียนมาเรียนร่วมในชั้นเรียนก็จะนำรายชื่อนักเรียนที่เขียนบันทึกลงในบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำตัวนักเรียน แบบแสดงผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สมุดบันทึกผลการเรียน และบันทึกรายงานสุขภาพซึ่งเป็นไปตามแบบฟอร์มงานธุรการชั้นเรียนต่างๆ เหมือนกับนักเรียนไทยทั้งหมด โดยไม่มีการแบ่งแยกออกจากทะเบียนต่างหาก

วันแรกของการเปิดเทอมเบื้องต้นจะเป็นการแนะนำตัวนักเรียนชาวกัมพูชาเพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักเรียนภายในโรงเรียนโดยผู้อำนวยการโรงเรียนจะแนะนำนักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนใหม่ในตอนเช้า ด้านหน้าแถวรวมบริเวณเสาธงเพื่อแนะนำทำความเข้าใจกับคณะครูและนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน จากนั้นครูประจำชั้นก็จะนำมาแนะนำในชั้นเรียนอีกครั้งหนึ่ง นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนจะเริ่มเข้ามาเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะเหตุผลตามความพร้อมของผู้ปกครองที่จะสามารถรับส่งได้อย่างสะดวกสบายไม่ห่วงว่าลูกยังเล็กเกินไป และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นชั้นที่ได้เริ่มเรียนภาษาไทยพร้อมกับการฝึกอ่าน สะกดคำ และฝึกเขียนพร้อมๆ กับนักเรียนร่วมชั้นเดียวกัน จากนั้นก็จะมี การเลื่อนชั้นประจำปีไปตามลำดับ การดำเนินชีวิตในชั้นเรียนก็เป็นไปตามปกติพร้อมกับได้รับการช่วยเหลือแนะนำเหมือนกับนักเรียนไทยทุกๆ คน ซึ่งสิทธิการปฏิบัติต่อนักเรียนชาวกัมพูชาเท่าเทียมกับนักเรียนไทยทุกประการ

การเดินทางมาเรียน โรงเรียนบ้านด่านได้ทำความตกลงร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่ได้เข้ามาทำหน้าที่บริเวณด่านช่องจอม ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหาร ฝ่ายการประสานงานพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา และสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ให้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าออกระหว่างประเทศให้กับนักเรียนที่เข้ามาเรียน ผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนที่เข้ามาเรียนในแต่ละวันจะไม่ผ่านพิธีการทางการทูตไม่มีหนังสือผ่านแดน (Passport) หรือหนังสือผ่านแดนชั่วคราวก็สามารถเดินทางเข้าออกระหว่างประเทศได้อย่างสะดวกสบายเพียงแค่แต่งกายด้วยชุดนักเรียน ปั่นจักรยานหรือผู้ปกครองมาส่งด้วยเหตุผลน่าจะเป็นจุดทางวัฒนธรรมและสายสัมพันธ์ที่ีระหว่างชุมชนชายแดน

2. การปรับตัว แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การปรับตัวที่สมบูรณ์ และ 2) การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ ดังนี้

2.1 การปรับตัวที่สมบูรณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตทั้งหมดได้เผชิญกับสภาพแวดล้อม หรือ สิ่งแวดล้อมใหม่แล้วสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยปราศจากข้อวิตกกังวล ขอดัดดัน ความยุ่งยากใจ ความเครียด และ/หรือความคับข้องใจใน 6 ประเด็น ดังนี้

1) สภาพบริบทแวดล้อม และกิจกรรมนอกห้องเรียน ด้านสภาพบริบทแวดล้อมโรงเรียน ประกอบด้วยอาคารเรียน ห้องเรียน สนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล ลานอเนกประสงค์ ต้นไม้ ห้องเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงอาหาร ห้องประชุม ห้องสมุด ห้องพยาบาล ฐานพระพุทธรูป ฯลฯ สิ่งปลูกสร้างทางบริบทแวดล้อมเหล่านี้ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างประเทศของตน รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศอีกด้วย พูดง่ายๆ ว่า “อยู่กันคนละฟากเขา” มีความคุ้นเคยเหมือนบ้านตนเอง จึงไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคในด้านการปรับตัว และด้านกิจกรรมนอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน ช่วงพักเที่ยงและหลังเลิกเรียน ได้แก่ เกมการเล่นหรือกิจกรรมนันทนาการ โดยเฉพาะการเล่นโยนห่วงโซ่พลาสติก การเล่นยางยืด การกระโดดยาง การเล่นหมากเก็บ การวิ่งไล่จับ เป็นต้น กิจกรรมการเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์บอล เป็นต้น โรงเรียนแห่งนี้ถือว่ากิจกรรมกีฬาเป็นกิจกรรมเด่นของโรงเรียน และได้กำหนดให้การเล่นกีฬาเป็นเอกลักษณ์ประจำของโรงเรียนด้วยว่า “กีฬาเด่น” ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกันเล่นอย่างสนุกสนาน หยอกล้อ และพูดคุย การเล่นกีฬาเป็นการออกกำลังกาย และกิจกรรม

นันทนาการนี้ได้สร้างการเสริมพัฒนาการ และเสริมการปรับความสุขเกิดประโยชน์กับการทำให้มีการปรับตัวเข้าหากันได้อย่างรวดเร็ว

2) ความอบอุ่นแห่งมิตรภาพของผู้บริหาร ครู ชุมชนและรัฐ พบว่า โรงเรียนแห่งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านมาอย่างยาวนาน ครูภายในโรงเรียนก็เช่นกันให้ความช่วยเหลือดูแลและเอาใจใส่ด้วยเหตุผลของความเมตตา กรุณาที่มีต่อผู้เรียนพร้อมกันนั้นนักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนไม่ได้เป็นภาระให้กับผู้บริหารและครูแต่อย่างใด รวมไปถึงชุมชนบ้านด่านก็ให้การสนับสนุน และรัฐบาลไทยก็ได้ให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนชาวกัมพูชา ความอบอุ่นของผู้บริหาร คณะครู ชุมชนและรัฐเช่นนี้เป็นสัญญาณที่แสดงออกถึงความร่วมมือระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง นักเรียนและผู้ปกครองเชื่อมั่นในการบริหารและการบริการจากฝ่ายบริหาร ครูและภาคีรัฐจนเกิดความสำนึกบุญคุณที่มีต่อประเทศไทย ไว้วางใจต่อบุตรหลานที่เข้ามาเรียน โดยไม่หวาดระแวง หรือวิตกว่าจะถูกกดดัน หรือกีดกันจากผู้บริหาร ครู ชุมชนและภาครัฐซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียน

3) ภาษาและวัฒนธรรม ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์มีภาษาและวัฒนธรรมมาจาก 3 ส่วนหลักๆ คือ ภาษาเขมร ภาษาลาว (อีสาน) และภาษากูย สำหรับที่บ้านด่านใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารพอเข้าใจได้ ใน 3 ภาษา คือ ใช้ภาษาเขมร ประมาณร้อยละ 80 ภาษาลาว (อีสาน) ประมาณร้อยละ 60 และภาษากูย ประมาณร้อยละ 10 และคำอื่นๆ ง่ายขึ้น ทุกคนในจังหวัดสุรินทร์เกือบทุกคนสามารถสื่อสารระหว่างภาษาพอเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น ภาษาสำหรับนักเรียนกัมพูชาที่ได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนนั้นจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคต่อการปรับตัวเพราะเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมไปถึงนักเรียนชาวกัมพูชาที่พอเข้าใจในภาษาไทยอยู่บ้างแล้ว ดังนั้น การปรับตัวทางด้านภาษาและวัฒนธรรมจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคต่อการปรับตัวของนักเรียนที่เข้ามาเรียนแต่อย่างใดในทางกลับกันยังสร้างความมั่นใจอีกว่าในโรงเรียนแห่งนี้มีความเป็นมิตรของเพื่อนร่วมชั้นที่สามารถสื่อสารภาษาและวัฒนธรรมเดียวกันอย่างลงตัวเสมือนกับไปเรียนที่บ้านตนเอง

4) เพื่อนร่วมชั้นเรียน การเรียนภายในชั้นเรียนจำเป็นจะต้องได้รับความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันพึ่งพากัน

5) การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียน จากที่กล่าวมาภาครัฐไทยได้ให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนต่างชาติมีโอกาสนิสิตให้เทียบกับนักเรียนไทยทุกประการ ดังที่ได้นำเสนอมาบางส่วนซึ่งทางโรงเรียนก็ไม่ได้คิดว่าบุคคลใดเป็นคนต่างด้าวหรือคนไทย ไม่มีการเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกัน พร้อมให้ความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างกันอย่างดี

6) ความใกล้ชิดของผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดช่องจอม ตลาดแห่งนี้มีปริมาณลูกค้าทั้งคนไทยและคนกัมพูชาเข้ามาจับจ่ายเลือกซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ บางคนพำนักอยู่ที่ร้านขายของของตนเอง ทำให้บางคนจำเป็นต้องส่งบุตรหลานของตนมาเรียนที่โรงเรียนบ้านด่านจึงมีโอกาสนี้ได้ใกล้ชิดกับบุตรหลานของตน บางช่วงหยุดพักกลางวันบิดามารดาหรือญาติบางคนก็ยื่นนำอาหารกลางวันมาเสริมเพิ่มเติมให้อีกด้วย อีกทั้งยังได้มีโอกาสพบกับครูประจำชั้นพูดคุยซักถามปัญหาทางการเรียนอีกด้วย จึงเป็นความใกล้ชิดระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง และโรงเรียน ซึ่งก็ไม่มีข้อวิตกหรือหวาดระแวงระหว่างกันแต่อย่างใด นักเรียนก็แสดงออกถึงความมั่นคงต่อการอยู่เรียนภายในโรงเรียน

2.2 การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตทั้งหมดได้เผชิญกับสภาพแวดล้อม หรือ สิ่งแวดล้อมใหม่แล้วยังมีสภาพข้อขัดข้องกังวล ข้อกีดกัน ความยุ่งยากใจ ความเครียด และ/หรือความคับข้องใจที่ยังค้างคาในใจ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังนี้

1) แบบเรียนและแบบฝึก เมื่อเข้ามาเรียนแล้วแบบเขียนแบบเรียนและแบบฝึกต่างๆ ล้วนเป็นภาษาไทย นักเรียนชาวกัมพูชาจึงไม่เคยได้เห็นมาก่อนจึงสร้างความวิตกกังวลมาก อีกทั้งช่วงเย็นหลังเลิกเรียนกลับไปถึงบ้านบิดามารดา ยังส่งลูกไปเรียนภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาหลักของตน หรือบางคนยังส่งลูกไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้น ข้อวิตกกังวลที่เกิดจากความเครียดที่จะส่งผลต่อการปรับตัวคือ แบบเรียนและแบบฝึกที่เป็นภาษาไทยที่ตนเองไม่คุ้นเคย อย่างไรก็ตามภาษาไทยจะเป็นปัญหาในช่วงต้นๆ เท่านั้น

2) ทักษะคิดเพื่อนร่วมชั้น/โรงเรียนบางคน กรณีนักเรียนกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย จะมีนักเรียนบางคนได้วางตัวเป็นเจ้านิน หากไม่พอใจจะเรียกว่า “ไอ้เขมร” ซึ่งเป็นคำพูดที่มีนัยของการเหยียดหยัน เพราะว่า คำว่า “เขมร” ดูเหมือนว่าเขาด้อยและอ่อนแอกว่า

3) การบ้านและงานที่ครูมอบหมาย นักเรียนชาวกัมพูชาเมื่อครูได้มอบหมายให้ทำการบ้านจะเกิดความกังวลใจและความไม่มั่นใจบ้าง เพราะหากทำไม่ได้หรือไม่เข้าใจจะไปถามผู้ปกครองก็ยิ่งสร้างความกังวลมากกว่าเดิมเพราะว่า ผู้ปกครองก็อ่านภาษาไทยไม่ได้ ดังนั้น วิธีการแก้ไขของนักเรียนจากการสังเกตพบว่า หากครูมอบหมายการบ้านนักเรียนชาวกัมพูชาจะรีบทำการบ้านให้เสร็จตั้งแต่ช่วงหลังเลิกเรียน และหากไม่เข้าใจก็จะนำไปสอบถามคุณครูเพิ่มเติมอีกด้วยจะไม่นำการบ้านไปทำที่บ้านของตนเอง

4) ความคาดหวังจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะมีความคาดหวังสูงกับลูกๆ ของตน จะเร่งให้เรียนแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วย แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนก็มีความรู้สึกว่าต้องทำให้ได้ดีกว่านักเรียนไทย ดังนั้นความคาดหวังของผู้ปกครองมีส่วนทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์

5) การเดินทางมาเรียน นักเรียนจะมีความวิตกกังวลเรื่องการมาโรงเรียนสายด้วยเหตุปัจจัยทางด้านสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน เนื่องจากปริมาณฝนตกแนวเทือกเขาพนมดงรักจะมีฝนตกชุกมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ของจังหวัดสุรินทร์เพราะว่า ช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านมาปะทะกับแนวสันเขาทำให้มวลอากาศยกตัวสูงขึ้นมาปะทะกับมวลอากาศเย็นของป่าไม้จึงทำให้บริเวณเทือกเขาพนมดงรักมีปริมาณฝนตกมากกว่าพื้นที่อื่นในของจังหวัดสุรินทร์

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายผลการปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การปรับตัวที่สมบูรณ์ และ 2) การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ ดังนี้

1. การปรับตัวที่สมบูรณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตทั้งหมดได้เผชิญกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมใหม่แล้วสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยปราศจากข้อขัดข้องกังวล ข้อกีดกัน ความยุ่งยากใจ ความเครียด และ/หรือความคับข้องใจใน 6 ประเด็น ดังนี้

1.1 สภาพบริบทแวดล้อม และกิจกรรมนอกห้องเรียน สภาพทางกายภาพของโรงเรียน ประกอบด้วยอาคารเรียน ห้องเรียน สนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล ลานอเนกประสงค์ ต้นไม้ ห้องเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น โรงอาหาร ห้องประชุม ห้องสมุด ห้องพยาบาล ฐานพระพุทธรูป ฯลฯ สิ่งปลูกสร้างทางบริบทแวดล้อมเหล่านี้ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างประเทศของตน รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศอีกด้วยพูดง่ายๆ ว่า

“อยู่กันคนละฟากเขา” มีความคุ้นเคยเสมือนบ้านตนเอง จึงไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวซึ่งแตกต่างจากกรณีที่คนเอเชียเดินทางไปเรียนที่ยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาจากการยืนยันของไพฑูรย์ มีกุล (2559 : สัมภาษณ์) ว่า “เคยไปเรียนที่รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกาที่นั่นหนาวมากหิมะตกตลอดวันออกไปไหนไม่ได้ ช่วงแรกๆ กินไม่ได้ คิดถึงแต่บ้านอยากกลับบ้าน แต่ทุกวันนี้หากไปเที่ยวประเทศในแถบลาวกับเขมรรู้สึกสบายมาก เพราะว่าทั้งสองประเทศเหมือนกับประเทศไทย โดยเฉพาะอาหารการกิน” นั้นหมายความว่าประเทศไทยและกัมพูชาที่มีบริบทแวดล้อมเหมือนกันไม่จำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเพราะความคุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด

กิจกรรมนอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน ช่วงพักเที่ยง และหลังเลิกเรียน ได้แก่ เกมการเล่นหรือกิจกรรมนันทนาการ โดยเฉพาะการเล่นโยนห่วงโซ่พลาสติก การเล่นยางยืด การกระโดดยาง การเล่นหมากเก็บ การวิ่งไล่จับ เป็นต้น กิจกรรมการเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์บอล เป็นต้น โรงเรียนแห่งนี้ถือว่ากิจกรรมกีฬาเป็นกิจกรรมเด่นของโรงเรียน และได้กำหนดให้การเล่นกีฬาเป็นเอกลักษณ์ประจำของโรงเรียนด้วยว่า “กีฬาเด่น” ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียนที่ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน หยอกล้อ และพูดคุย การเล่นกีฬา เป็นการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการนี้ได้สร้างการเสริมพัฒนาการ และเสริมการปรับความสุขเกิดประโยชน์กับการทำให้มีการปรับตัวเข้าหากันได้อย่างรวดเร็ว กรณีการ์ สุขสม (2560 : 1) กล่าวว่า “การเล่นของเด็กเป็นพัฒนาทางด้านสังคม เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้เหตุและผล การให้อภัยการยอมรับความจริง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น”

ดังนั้น สภาพบริบทแวดล้อมและกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียนจึงเป็นส่วนที่นักเรียนภายในโรงเรียนได้เสริมภูมิคุ้มกันในการปรับตัวให้เกิดความคุ้นเคย สร้างพัฒนาการให้กับผู้เรียนมาตั้งแต่ วัยเยาว์ และสะท้อนภาพของความจริงใจและความเคารพซึ่งกันและกันที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างความรู้สึกของผู้เรียนทั้งสองประเทศทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยปราศจากข้อวิตกกังวลต่อการปรับตัว

1.2 ความอบอุ่นแห่งมิตรภาพของผู้บริหาร ครู ชุมชนและรัฐ พบว่า โรงเรียนแห่งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านมาอย่างยาวนาน จากการให้ข้อมูลของวิชัย มหามาศย์ (2559 : สัมภาษณ์) ผู้อำนวยการโรงเรียนพบว่า “อยู่โรงเรียนแห่งนี้มา 15 ปี มีนักเรียนจากประเทศกัมพูชาแวะเวียนมาเรียนตั้งแต่เปิดด่านถาวร ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ปกครองเข้ามาทำงานรับจ้างที่ตลาดช่องจอม จะนำบุตรหลานมาเรียนในทุกๆ ปีมีมาเรียนเป็นประจำ ผมเองให้ความรักเมตตาแม้ว่าก่อนหน้านี้จะไม่มีการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ แต่โรงเรียนก็รับเด็กมาเรียนตลอดมา” และ รองผู้อำนวยการโรงเรียนชินทร์ หงษ์ทอง (2559 : สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ผมมาอยู่โรงเรียนนี้ 25 ปีไม่เคยย้ายไปไหน นักเรียนที่มาเรียนได้ให้ความช่วยเหลืออย่างมาก ผมเคยเดินทางไปตามนักเรียนมาเรียนในประเทศกัมพูชาด้วย” ซึ่งผู้บริหารทั้งสองท่านได้ให้ความสำคัญ และยินดีรับนักเรียนชาวกัมพูชาเข้ามาเรียน ครูภายในโรงเรียนก็เช่นกันให้ความช่วยเหลือดูแลและเอาใจใส่ด้วยเหตุผลของความเมตตา กรณีที่มีต่อผู้เรียนพร้อมกันนั้นนักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนไม่ได้เป็นภาระให้กับผู้บริหารและครูแต่อย่างใด ในทางกลับกันนักเรียนชาวกัมพูชาที่มีความพร้อมทางด้านการเรียน การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย มีรถรับ-ส่ง และอุปกรณ์เครื่องเขียนแบบเรียนพร้อม ซึ่งได้รับความเอาใจใส่จากผู้ปกครองมากกว่านักเรียนไทยที่ผู้ปกครองปล่อยปละละเลยให้เป็นภาระของครู ลำดวน มหามาศย์ (2559 : สัมภาษณ์) ว่า “เด็กชาวกัมพูชาที่มีความรับผิดชอบทางการเรียนให้ความสำคัญทางการเรียนเหมือนถูกเสริมแรงจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองเอาใจใส่คอยสอบถามความก้าวหน้าของลูกเป็นระยะๆ หากพบว่า ครูตรวจงานเด็กแล้วเขียนว่า “ให้หัดเขียนเพิ่มเติม” ผู้ปกครองจะโทรมาสอบถามว่าจะให้ช่วยอย่างไร

และบางครั้งผู้ปกครองต้องการให้ครูช่วยสอนเสริมครูก็ยินดีให้การสนับสนุนในขณะที่ผู้ปกครองของเด็กไทยจะไม่เคยสอบถามเลย”

รวมไปถึงชุมชนบ้านด่านก็ให้การสนับสนุน และรัฐบาลไทยก็ได้ให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนชาวกัมพูชาจำนวนมาก Prak Srey Aun (2011 : 123) กล่าวว่า “ประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือลูกสาวอย่างมากทั้งอาหารกลางวัน นมโรงเรียน เสื้อผ้า หนังสือ ตำรา สมุด ดินสอ ชุดกีฬา และเงินอุดหนุนการศึกษา โดยไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียนซึ่งในกัมพูชาไม่มี แม้กระทั่งสถาบันพระมหากษัตริย์โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารียังได้ให้ความอุปถัมภ์โรงเรียนกัมปงเมอเตียล ที่จังหวัดกำแพงเพชรอีกด้วย” นี่เป็นเสียงสะท้อนว่า ภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยโดยให้ขึ้นทะเบียนว่าเป็นผู้เรียน และยังให้ความช่วยเหลือโดยไม่แบ่งแยกให้แตกต่างระหว่างไทยและกัมพูชา

ความอบอุ่นของผู้บริหาร คณะครู ชุมชนและรัฐเช่นนี้นับว่าเป็นสัญญาณที่แสดงออกถึงความร่วมมือระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง นักเรียนและผู้ปกครองเชื่อมั่นในการบริหารและการบริการจากฝ่ายบริหาร ครูและภาครัฐจนเกิดความสำนึกบุญคุณที่มีต่อประเทศไทย ไว้วางใจต่อบุตรหลานที่เข้ามาเรียน โดยไม่หวาดระแวง หรือวิตกว่าจะถูกกดดัน หรือกีดกันจากผู้บริหาร ครู ชุมชนและภาครัฐซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียน

1.3 ภาษาและวัฒนธรรม ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์มีภาษาและวัฒนธรรมมาจาก 3 ส่วนหลักๆ คือ ภาษาเขมร ภาษาลาว (อีสาน) และภาษากูย สำหรับที่บ้านด่านใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารพอเข้าใจได้ใน 3 ภาษา คือ ใช้ภาษาเขมร ประมาณร้อยละ 80 ภาษาลาว (อีสาน) ประมาณร้อยละ 60 และภาษากูย ประมาณร้อยละ 10 (วิชัย มหามาศย์ 2559 : สัมภาษณ์) (เหตุผลที่มีค่าเกินร้อยละเพราะว่า บางคนจะพูดสื่อสารได้หลายภาษา) ที่สำคัญคือหากพิจารณาเฉพาะคำหลักๆ ที่พอสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจง่ายๆ เช่น โสบบาย หมายถึง กินข้าว โตนา หมายถึง ไปไหน จาโดย หมายถึงกินข้าว (ภาษากูย) และคำอื่นๆ อย่างนั้น ทุกคนในจังหวัดสุรินทร์เกือบทุกคนสามารถสื่อสารระหว่างภาษาพอเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น ภาษาสำหรับนักเรียนกัมพูชาที่ได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนนั้นจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคต่อการปรับตัวเพราะเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมไปถึงนักเรียนชาวกัมพูชาก็พอเข้าใจในภาษาไทยอยู่บ้างแล้ว ประเด็นสำคัญอีกประการคือ ครูที่อยู่ในโรงเรียนนั่นเองที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาเขมรได้ เพราะว่า ครูส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทย และภาษาลาว กระทั่งมีข้อเรียกร้องจากการสนทนากลุ่มว่า ควรบรรจุครูที่สามารถสื่อสารภาษาเขมรมาเป็นครูในโรงเรียนแห่งนี้ ส่วนทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีนั้น จังหวัดสุรินทร์ และกัมพูชาจะมีวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายกันมากเพราะมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเดียวกัน เช่น ประเพณีแซนโฎนตา หรือ การละเล่นพื้นเมือง เช่น กันตรึม เจริญ เป็นต้น ดังนั้น การปรับตัวทางด้านภาษาและวัฒนธรรมจึงไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรคต่อการปรับตัวของนักเรียนที่เข้ามาเรียนแต่อย่างใดในทางกลับกันยังสร้างความมั่นใจอีกว่าในโรงเรียนแห่งนี้มีความเป็นมิตรของเพื่อนร่วมชั้นที่สามารถสื่อสารภาษาและวัฒนธรรมเดียวกันอย่างลงตัวเสมือนกับไปเรียนที่บ้านตนเอง

1.4 เพื่อนร่วมชั้นเรียน การเรียนภายในชั้นเรียนจำเป็นจะต้องได้รับความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันพึ่งพากัน จากข้อสรุปของกลิน พาสตา (2559 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “นักเรียนไทยให้การยอมรับนักเรียนกัมพูชาอย่างรวดเร็ว” ซึ่งน่าจะมีเหตุผลหลายๆ ด้านของพฤติกรรมทางสังคมไทยที่ยอมรับชาวต่างชาติ ชอบทักทาย มีความเป็นมิตรรวมถึงค่านิยมใหม่ของสังคมไทยที่ได้รู้จักกับเพื่อนชาวต่างชาติ จากการสอบถามคนนักเรียนหลายคนที่ได้พูดคุยด้วยว่า “เพื่อนนักเรียนชาวกัมพูชามีขนมมาให้กินทุกวัน บางวันมีจำนวนมากยังแบ่งคุณครูและเพื่อนๆ ทุกคนในห้องเรียนอีกด้วย” สอดคล้องกับมาติน วิลเลอร์

(Martin Wheeler) (2558 : 1) ฝรั่งหัวใจไทยกล่าวว่า “คนไทยเป็นคนมีน้ำใจ” ดังนั้น นักเรียนชาวกำพูชา กับเพื่อนร่วมชั้นซึ่งมีน้ำใจให้กับทำให้ไม่มีปัญหาข้อวิตกในการปรับตัว

1.5 การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียน จากที่กล่าวมาภาครัฐไทยได้ให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนต่างชาติมีโอกาสนิสิตให้เทียบกับนักเรียนไทยทุกประการ ดังที่ได้นำเสนอมาบางส่วน ซึ่งทางโรงเรียนก็ไม่ได้คิดว่าบุคคลใดเป็นคนต่างด้าวหรือคนไทย ไม่มีการเลือกปฏิบัติที่แตกต่างกัน พร้อมให้ความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างกันอย่างดี

ประเด็นการเข้าออกของนักเรียนชาวกำพูชาของด่านตรวจคนเข้าเมือง (ต.ม.) นั้น โรงเรียนได้มีหนังสือราชการไปถึงสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอำเภอกาบเชิงได้ช่วยอำนวยความสะดวกในการมาเรียน โดยไม่ต้องมีบัตรผ่านแดน หรือใช้หนังสือเดินทางประเทศไทย (Passport) ในการเข้าออกระหว่างประเทศซึ่งหน่วยงานดังกล่าวก็ได้เอื้ออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี รวมทั้งประสานงานกับศูนย์ประสานงานความมั่นคงชายแดนไทย-กำพูชา และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) อีกด้วย พร้อมกันนั้นทางด้านการดูแลสุขภาพ กรณีหากเกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เจ็บไข้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำบล ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับตลาดช่องจอมก็ได้ให้ความช่วยเหลือในการรักษาดูแลสุขภาพโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ อีกด้วย สอดคล้องกับเจษฎาภรณ์ พรหมทอง (2559, สัมภาษณ์) ว่า “นักเรียนชาวกำพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ 22 คน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น และการให้ความช่วยเหลือไม่แตกต่างจากเด็กไทย หากเด็กไทยได้รับความช่วยเหลืออย่างไรก็ให้เท่ากัน ไม่มีการแบ่งแยก เช่น การแจกสมุดดินสอ อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า นม อาหารกลางวันชุดกีฬา ไม่แตกต่างกัน รัฐบาลไทยใจกว้างอยู่แล้ว”

ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียน หน่วยงานทางราชการทุกภาคส่วนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทย-กำพูชา บริเวณด่านช่องจอมได้ให้ความช่วยเหลือร่วมมือสนับสนุนให้การจัดการศึกษาแก่ชาวกำพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนทุกหน่วยงาน ทำให้การปรับตัวของนักเรียนจึงเป็นการปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว

1.6 ความใกล้ชิดของผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดช่องจอม ตลาดแห่งนี้มีปริมาณลูกค้าทั้งคนไทยและคนกำพูชาเข้ามาจับจ่ายเลือกซื้อสินค้าจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ บางคนพำนักอยู่ที่ร้านขายของของตนเอง ทำให้บางคนจำเป็นต้องส่งบุตรหลานของตนมาเรียนที่โรงเรียนบ้านด่านจึงมีโอกาสนี้ได้ใกล้ชิดกับบุตรหลานของตน บางช่วงหยุดพักกลางวันบิดามารดาหรือญาติบางคนก็นำอาหารกลางวันมาเสริมเพิ่มเติมให้อีกด้วย อีกทั้งยังได้มีโอกาสพบกับครูประจำชั้นพูดคุยซักถามปัญหาทางการเรียนอีกด้วย จึงเป็นความใกล้ชิดระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง และโรงเรียน ซึ่งก็ไม่มีข้อวิตกหรือหาความระแวงระหว่างกันแต่อย่างใด นักเรียนก็แสดงออกถึงความมั่นคงต่อการอยู่เรียนภายในโรงเรียน

ดังนั้น การปรับตัวของนักเรียนชาวกำพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 6 ประเด็นที่กล่าวมาจึงเป็นการปรับตัวที่สมบูรณ์โดยปราศจากข้อวิตกกังวล ข้อกดดัน ความยุ่งยากใจ ความเครียดแต่อย่างใดในทางกลับกัน กลับได้รับรู้ความรู้สึกสัมผัสกับความอบอุ่น ผูกพันที่มีต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครู ชุมชน และภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนร่วมกันระหว่างสองประเทศอันจะนำไปสู่รูปแบบการปรับตัวระดับที่เราารู้ตัว (Conscious Attempt of Adjustment) และการปรับตัวระดับที่กระทำไปโดยไม่รู้ตัว (Unconscious Attempt of Adjustment) ที่เกิดจากประสาทสัมผัสอย่างซึมซับ

2. การปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ได้เผชิญกับสภาพแวดล้อม หรือ สิ่งแวดล้อมใหม่แล้วยังมีสภาพข้อขัดข้องกังวล ข้อกดดัน ความยุ่งยากใจ ความเครียด และ/หรือความคับข้องใจที่ยังค้างคาในใจ ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 แบบเรียน และแบบฝึก เมื่อเข้ามาเรียนแล้วแบบเขียนแบบเรียนและแบบฝึกต่างๆ ล้วนเป็นภาษาไทย นักเรียนชาวกัมพูชาจึงไม่เคยได้เห็นมาก่อนจึงสร้างความวิตกกังวลมาก อีกทั้งช่วงเย็น หลังเลิกเรียนกลับไปที่บ้านบิดามารดาจึงส่งลูกไปเรียนภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาหลักของตน หรือบางคนยังส่งลูกไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมอีกด้วย ดังนั้น ข้อวิตกกังวลที่ก่อให้เกิดความเครียดที่จะส่งผลต่อการปรับตัวคือ แบบเรียนและแบบฝึกที่เป็นภาษาไทยที่ตนเองไม่คุ้นเคย อย่างไรก็ตามภาษาไทยจะเป็นปัญหาในช่วงต้นๆ เท่านั้น ครูจรรยา บุญคง (2560 : สัมภาษณ์) กล่าวเสริมว่า “นักเรียนเข้ามาเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในด้านอายุ เพราะว่า อายุ 7 ปี แต่มาเริ่มเรียนชั้นอนุบาล 1 จึงมีความพร้อมทางการเรียน มีวุฒิภาวะดีกว่า พอเข้าเรียนชั้น ป. 1 จะมีความพร้อมมาก หากผ่านไปได้สักระยะหนึ่งเมื่อทำความเข้าใจได้แล้ว นักเรียนชาวกัมพูชาจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว”

2.2 ทักษะคิดเพื่อนร่วมชั้น/โรงเรียนบางคน กรณีนักเรียนกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย จะมีนักเรียนบางคนได้วางตัวเป็นเจ้าถิ่น หากไม่พอใจจะเรียกว่า “ไอ้เขมร” ซึ่งเป็นคำพูดที่มีนัยของการเหยียดหยัน เพราะว่า คำว่า “เขมร” ดูเหมือนว่าเขาด้อยและอ่อนแอกว่า สุภาพร บุญครอง (2560 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “บางครั้งเด็กไทยจะอิจฉา ชอบหยิบฉวยของใช้เขาบ้างหยิกบ้าง ส่วนพฤติกรรมก้าวร้าวรังแกเด็กไทยไม่มี ” ดังนั้น การปรับตัวของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนในโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์นั้น ก็จะมี ความเครียดและความวิตก ในกรณีนี้บ้าง แต่ก็ยังพอยอมรับได้เพราะคนเหล่านี้ที่เข้ามาเรียนส่วนจะเรียนดีและตั้งใจเรียน

2.3 การบ้านและงานที่ครูมอบหมาย นักเรียนชาวกัมพูชาเมื่อครูได้มอบหมายให้ทำการบ้านจะเกิดความกังวลใจและความไม่มั่นใจบ้าง เพราะหากทำไม่ได้หรือไม่เข้าใจจะไปถามผู้ปกครองก็ยังสร้างความกังวลมากกว่าเดิมเพราะว่า ผู้ปกครองก็อ่านภาษาไทยไม่ได้ ดังนั้น วิธีการแก้ไขของนักเรียนจากการสังเกตพบว่า หากครูมอบหมายการบ้านนักเรียนชาวกัมพูชาจะรีบทำการบ้านให้เสร็จตั้งแต่ช่วงหลังเลิกเรียน และหากไม่เข้าใจก็จะนำไปสอบถามคุณครูเพิ่มเติมอีกด้วยจะไม่นำการบ้านไปทำที่บ้านของตนเอง

2.4 ความคาดหวังจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะมีความคาดหวังสูงกับลูกๆ ของตน จะเร่งให้เรียนแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วย แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนก็มีความรู้สึกว่าต้องทำให้ได้ดีกว่านักเรียนไทย ดังนั้นความคาดหวังของผู้ปกครองมีส่วนทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์

2.5 การเดินทางมาเรียน นักเรียนจะมีความวิตกกังวลเรื่องการมาโรงเรียนสายด้วยเหตุปัจจัยทางด้านสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน เนื่องจากปริมาณฝนตกแนวเทือกเขาพนมดงรักจะมีฝนตกชุกมากกว่าพื้นที่อื่นๆของจังหวัดสุรินทร์เพราะว่า ช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านมาปะทะกับแนวสันเขาทำให้มวลอากาศยกตัวสูงขึ้นมาปะทะกับมวลอากาศเย็นของป่าไม้จึงทำให้บริเวณเทือกเขาพนมดงรักมีปริมาณฝนตกมากกว่าพื้นที่อื่นในของจังหวัดสุรินทร์ (ประยุทธ์ คงอินทร์, 2560 : สัมภาษณ์) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเดินทางมาเรียนนักเรียน

อย่างไรก็ตามการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ ประกอบด้วย แบบเรียนหรือตำราแบบฝึกที่ยังไม่คุ้นเคย ทักษะคิดของเพื่อนร่วมชั้น การบ้านที่ครูมอบหมาย ความคาดหวังของผู้ปกครอง และอุปสรรคของการเดินทาง ส่วนใหญ่เป็นสาระของความวิตกที่เกิดจากปัจจัยภายในตนเอง (Mind Self) เป็นลักษณะความรู้สึกนึกคิดว่าตนเองเป็นกลุ่มผู้ที่ด้อยโอกาส รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ หรือ ต้องมาฝ่าฝืนอุปสรรคมากกว่าบุคคลอื่นทำให้เกิดอารมณ์

หวั่นไหวและมั่นคงทางด้านจิตใจ สำหรับการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์นั้นเป็นเพียงสาเหตุเล็กน้อยของนักเรียน แต่หากข้อวิตกของผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งลูกมาเรียนนั้น ประเด็นใหญ่ของผู้ปกครองคือว่าชินทร์ หงษ์ทอง (2560 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “ช่วงที่มีการยึดอำนาจมีการผลักดันชาวกัมพูชากลับบ้านสร้างความโกลาหลอย่างมาก เขาไม่อยากจะเห็นคนไทยต้องแตกแยกจากกันเอง เขากลัวมากเพราะว่า เขาได้ผ่านประสบการณ์เช่นนั้นมาอย่างยาวนาน บางครั้งก็ห่วงคนไทยและกลัวปิดด่าน” จึงเป็นประเด็นหลักของข้อวิตกที่ผู้ปกครองนักเรียนคือการปิดด่านชายแดนที่เกิดจากข้อพิพาทระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์เช่นกัน

ดังนั้นการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสมบูรณ์ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อไป ส่วนการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์นั้นก็จะต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้คนของทั้งสองประเทศให้น้อยลง จึงน่าจะเกิดผลที่ดีต่อการขยายผลการเพิ่มจำนวนนักเรียนระหว่างสองประเทศ ทั้งนี้จะช่วยเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและการป้องกันประเทศ และบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบระหว่างประเทศสามารถนำไปสู่การเปิดประตูเชื่อมอาเซียนในหลายมิติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบพหุพหุระหว่างกันซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดด้วยขอบเขตของประเทศ (Nation) พร้อมก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคระหว่างพรมแดนที่ไม่มีวันแยกจากกันแต่ต้องอยู่ร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศสู่มิตรภาพ สร้างคุณภาพชีวิตและสังคม การสร้างความปรองดอง สร้างความสมานฉันท์ และสันติสุขที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดน และระหว่างประเทศที่ดีอย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป ประกอบด้วย 1) สำนักงานเขตควรเพิ่มความเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือดูแล โดยการให้การสนับสนุนส่งเสริม และกระบวนการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ได้เข้ามาประสานให้ความช่วยเหลือ 2) ฝ่ายความมั่นคง โดยกองรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เพิ่มการเข้ามาทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียนชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับจังหวัด และระดับชาติ 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรพัฒนาระบบทะเบียนผู้เรียนชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย 4) นักเรียนชาวกัมพูชาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ 22 คน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น และการให้ความช่วยเหลือไม่แตกต่างจากเด็กไทย หากเด็กไทยได้รับความช่วยเหลืออย่างไรก็ให้เท่ากันไม่มีการแบ่งแยก 5) ปรับปรุงห้องเรียนที่มีปัญหา เรียนตามปกติ สอนปกติ และคิดว่าเหมือนกับไม่มีชาวต่างชาติในชั้นเรียน และอบรมพัฒนาจัดกิจกรรมร่วมกันบ่อยขึ้นเพื่อการยอมรับและปรับตัวของนักเรียนไทยและนักเรียนชาวกัมพูชา 6) ต้องการเพิ่มความช่วยเหลือด้านการจราจรเอื้อให้นักเรียนอย่างสะดวกสบาย 7) จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครอบครัว ตั้งแต่การรับ การช่วยเหลือ ให้ชัดเจน 8) อำนวยความสะดวกในการเดินทางของครูเพื่อเข้าเยี่ยมนักเรียน ให้สะดวกไม่ต้องมีเอกสารเดินทางไปราชการต่างประเทศ 9) นักเรียนกัมพูชามีฐานะทางบ้านดีมาก มีความร่ำรวยมากกว่าคนไทย ดูแลเอาใจใส่ลูกเป็นอย่างดี พ่อแม่ชาวไทยควรเอาเป็นแบบอย่าง 10) อยากได้ครูที่สามารถสื่อสารภาษาเขมรได้ หรือครูที่คนภายในท้องถิ่นสามารถสื่อสารกับนักเรียนชาวกัมพูชาได้เป็นอย่างดี 11) จัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดอบรมให้กับผู้ปกครองนักเรียนชาวกัมพูชาให้เข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชาวกัมพูชา 12) จัดสรรครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน และ 13) ควรแก้ปัญหาเรื่องการออกกลางคันของนักเรียนชาวกัมพูชาที่มาเรียนในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ผลการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยเหตุผลของความร่วมมือประสานงาน 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายโรงเรียนบ้านด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยการนำของนายวิชัย มหามาศย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน นายชินทร์ หงษ์ทอง รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน และคณะครู ฝ่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยนายคำปุ่น บุญเชิญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และ ว่าที่ร้อยตรีเจษฎาภรณ์ พรหมทอง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และนางกลิ่น พาสตา ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท 2 และฝ่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยคณบดี และรองคณบดีที่อำนวยความสะดวกในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การให้ความช่วยเหลือ และการสร้างสรรค์พัฒนางานวิจัย ขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่อำนวยความสะดวกในการประสานงานวิจัยและสนับสนุนงบประมาณ ขอบพระคุณอาจารย์บุญทัน พาหา และอาจารย์ ดร.นพเกตุ สุขสมเพียร ที่ได้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และประสานงานพื้นที่ชายแดน ในการเข้า-ออกระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุขสม. **ทฤษฎีการเล่นของเด็ก**. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 22 ตุลาคม 2559). จาก : www.childthai.org.
- กลิ่น พาสตา. **นักเรียนไทยให้การยอมรับนักเรียนกัมพูชาอย่างรวดเร็ว** (สัมภาษณ์). ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมปราสาท 2, 10 ตุลาคม 2559.
- จรรรียา บุณคง. **การปรับตัว** (สัมภาษณ์). ครูชำนาญการพิเศษ, 17 สิงหาคม 2559.
- เจษฎาภรณ์ พรหมทอง. **การให้ความช่วยเหลือของโรงเรียน** (สัมภาษณ์) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 10 ตุลาคม 2559.
- ชินทร์ หงษ์ทอง. **การปรับตัว** (สัมภาษณ์). รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน, 17 สิงหาคม 2559.
- ประทีป แชร่มย์. **การปรับตัวของนักเรียนกัมพูชา** (สัมภาษณ์). อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 17 สิงหาคม 2559.
- ประยุทธ์ คงอินทร์. **อุปสรรคในการเดินทางมาเรียนนักเรียน** (สัมภาษณ์). อาจารย์ประจำภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20 ตุลาคม 2560.
- ไพฑูรย์ มีกุล. **อุปสรรคในด้านการปรับตัว** (สัมภาษณ์) ผู้ทรงคุณวุฒิ, 22 ตุลาคม 2559.
- ลำดวน มหามาศย์. **ความอบอุ่นและการต้อนรับ** (สัมภาษณ์) ครูชำนาญการพิเศษ, 17 สิงหาคม 2559.
- วิชัย มหามาศย์. **ภาษาและวัฒนธรรม** (สัมภาษณ์) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน, 17 สิงหาคม 2559.
- สุภาพร บุญครอง. **ทัศนคติเพื่อนร่วมชั้น** (สัมภาษณ์) ครูชำนาญการพิเศษ, 17 สิงหาคม 2559.
- Darwin Charles. **Darwin's Theory of Evolution**. (Online) 1989 (Cited in 24 October 2016). Available from : <http://www.darwins-theory-of-evolution.com/>
- Martin, Wheeler. **Power Heart**. (Online) 2016 (Cited in 24 October 2016). Available from : <https://www.youtube.com/watch?v=zU3PcrMMWOM>.
- Roy, R. **Roys Adaptation Model**. (Online) 2016 (Cited in 24 October 2016). Available from : <https://www.gotoknow.org/posts/115432>.

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

The Development Process of Thai Language Teachers' Competency in
Learning Management of Analytical Reading
in Lower Secondary Level

สุรัมภา เพ็ชรทองกุล¹

ประสงค์ สายหงส์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) พัฒนาระบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) ศึกษาผลการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนภาษาไทย ที่เข้ารับการอบรมพัฒนา จำนวน 33 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาไทยที่นำบทเรียนไปใช้ในชั้นเรียน 7 คน และนักเรียน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหา 2) แบบประเมินโครงร่างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบในกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 5) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 6) แบบประเมินความพึงพอใจ 7) แบบทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 8) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 9) เครื่องบันทึกเสียง สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$)
2. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเพิ่มพูนความรู้ ขั้นนำสู่การร่วมมือรวมพลัง ขั้นปฏิบัติจริงในห้องเรียน และขั้นสรุปผลคุณภาพ และมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างกระบวนการ (โครงสร้างเนื้อหา โครงสร้างเวลา โครงสร้างกิจกรรม) การวัดและประเมินผล และสื่อ
3. ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ก่อนพัฒนาโดยรวมอยู่ในคุณภาพระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) หลังการพัฒนาอยู่ในคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)
4. ความพึงพอใจของครูภาษาไทยที่มีต่อกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5. การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) และผลการทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 22.12 คิดเป็นร้อยละ 44.24 และหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 34.29 คิดเป็นร้อยละ 68.58 คะแนนเฉลี่ยการทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้, การศึกษาบทเรียน, การอ่านคิดวิเคราะห์

Abstract

The research aimed to : 1) Study the problem of learning management in analytical reading of Thai language teachers in lower secondary level. 2) Develop the development process of learning management competency in analytical reading of Thai language teachers in lower secondary level. 3) Study the implementation result of the development process of learning management competency in analytical reading of Thai language teachers in lower secondary level. The research sample was divided into 2 groups : Group 1 was 33 of Thai Language teachers in secondary level and Group 2 was 7 Teachers who applied the lesson in classroom and 75 students. The research tools were 1) the current problem questionnaire 2) the formulation evaluation of the competency development process 3) the suitability and consistency evaluation of components in the competency development process 4) lesson plan assessment 5) learning management competency assessment, 6) satisfaction assessment 7) analytical thinking test in lower secondary level 8) group discussion record and 9) voice recorder. The research statistics were means, standard deviation, and percentage.

The research findings were as followings :

1. Thai language teachers in lower secondary level had problems in learning management competency of analytical reading overall was at high ($\bar{X}$ = 4.50).
2. There were 4 stages in the development process of learning management competency in analytical reading : increase knowledge, collaborate, perform in classroom, and summarize quality result. There were 5 elements : principle, purpose, process structure (content structure, time structure, activity structure), measurement and evaluation, and material.
3. The assessment result of the lesson plan design before the development overall was at average ($\bar{X}$ = 3.04). After the development overall score was at high ($\bar{X}$ = 4.20).

4. Thai language teachers' satisfaction toward the development process of learning management competency overall was at high ($\bar{X} = 4.40$).

5. The study of learning outcomes of teachers who were developed by the development process of learning management competency in analytical reading of Thai language teachers in lower secondary level found that learning management competency in analytical reading overall was high ($\bar{X} = 4.28$). The result of analytical reading tests in Mathayom Suksa 3 students, before the study, the means score was 22.12 and the percentage was 44.24. After the study, the means score was 34.29 and the percentage was 68.58. The analytical reading post-test score was higher than the pre-test score statistical significance at .05.

Keywords : Process of learning management competency, Lesson Study, Analytical reading

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ ใช้ทักษะการอ่านในการสร้างความรู้ความคิด เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนต้องเข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน จับใจความสำคัญ และรายละเอียดได้ แสดงความคิดเห็นและโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน สามารถวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 1-5) แต่ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ปีการศึกษา 2557 ระดับประเทศนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเพียง 35.20 และนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้คะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 33.07 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 2558 : 3) ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาและความสามารถในการอ่านของผู้เรียนที่ไม่สามารถใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ได้ ทักษะการอ่านและทักษะการคิดเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เห็นได้จากประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้กำหนดให้การอ่านเป็นวิชาแกนในการเรียนรู้ และทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นผลลัพธ์สำคัญที่ได้จากการเรียนรู้ทักษะทางปัญญาของมนุษย์ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ 2554 : 117-123)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลสำคัญต่อคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือคุณภาพของครู ดังนั้น คุณภาพครูจึงจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จก็คือการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูนั่นเอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 165) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ไว้ว่าต้องให้ครูได้สร้างความรู้และทดลองปฏิบัติจริงบนฐานความรู้ ให้ครูได้เรียนรู้และเผชิญสถานการณ์จริงในชั้นเรียน สรุศักดิ์ ปาเฮ (2556 : 1-10) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ คำนึงค่ากับการลงทุน และมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นต้องเริ่มจากการกำหนดสมรรถนะของครูให้เป็นสมรรถนะเชิงวิชาชีพเป็นฐานการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา 2556 : 43-45) กำหนดสมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพครูว่าต้องสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 2) ได้กำหนด

สมรรถนะประจำสายงานของครูว่าครูต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างและธรรมชาติของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูจึงเป็นภารกิจสำคัญ การศึกษาบทเรียน (Lesson Study) นับว่าเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะการศึกษาบทเรียนเป็นการขับเคลื่อนโดยการร่วมมือร่วมพลังของกลุ่มครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนและสถานศึกษาของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (ชาโรนี ตรีวิทย์ 2552 : 130-149)

จากการศึกษาสภาพปัญหา ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนากระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครู เพื่อเป็นแนวทางในยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังการพัฒนาของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูภาษาไทยที่มีต่อกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.3 เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 38 คน ปีการศึกษา 2558-2559

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดตามทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551 : 92-97) ; ประกาศคณะกรรมการการคุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา 2556 : 43-45) เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 25-38) สาระสำคัญที่นำมาใช้ คือ การสังเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ และรายการพฤติกรรม

2. การศึกษาบทเรียน ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของ Lewis (2002 : 67) ; Fernandez and Yoshida (2004 : 114) ; Stigler and Hiebert (1999 : 75-76, อ้างถึงใน ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ 2557 : 187-189) ; Inprasitha (2003 : 34) ; ชาริณี ตรีวิญญู (2550 : 21) ; นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2552 : 61) สาระสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ การสังเคราะห์ขั้นตอนการศึกษาบทเรียนเป็น 5 ขั้น คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการสร้างบทเรียน ขั้นการนำบทเรียนไปใช้ในชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียน ขั้นการสะท้อนผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงบทเรียน

3. สุนทรีสนทนา (Dialogue) ได้ศึกษาแนวคิดของ Bohm (1996 : 34) ; โสฬส ศิริไสย์ (2548 : 10) ; วรภัทร์ ภูเจริญ (2552 : 16) และมนต์ชัย พิณจิตรสมุทร (2552 : 24) สาระสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ การพูดคุยอย่างเปิดใจและรับฟังซึ่งกันและกัน

4. การอ่านคิดวิเคราะห์ได้ศึกษาแนวคิดของกรมวิชาการ (2546 : 54) และ มนตรี วงษ์สะพาน (2557 : 13-23) สาระสำคัญที่นำมาใช้ ได้แก่ การอ่านเพื่อความเข้าใจและกระบวนการคิดวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 103 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 38 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินโครงร่างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวิจัย และด้านพัฒนาบุคลากร จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษานำร่อง เป็นครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้ที่มีผลงานประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 38 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน

2. ครูที่นำบทเรียนไปใช้ในชั้นเรียน ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ที่ผ่านการอบรม ด้วยกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ จำนวน 33 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ผ่านการอบรม จำนวน 7 คน ที่สมัครใจ และนักเรียนในชั้นเรียนของครู จำนวน 75 คน

เครื่องมือที่ใช้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบประเมิน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมี 2 ชนิด ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหา ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาสรุป

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากเนื้อหา การสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 การสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คู่มือการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ มี 2 ชนิด ได้แก่

1. แบบประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างกระบวนการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบกับเกณฑ์

2. แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของโครงสร้างกระบวนการ โดยหา ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามที่ต้องการวัด (Index of Consistency : IC)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

2) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ เครื่องมือทั้ง 3 ชนิด เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วเทียบกับเกณฑ์แล้วแปลความหมาย และ 4) แบบทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 50 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบโครงสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้สอดคล้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
3. การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อสรุปองค์ประกอบ และขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย

ระยะที่ 2 การสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ได้ออกแบบและพัฒนากระบวนการโดยการนำข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาในระยะที่ 1 มากำหนดโครงสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การยกร่างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาในกระบวนการเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเพิ่มพูนความรู้ ขั้นนำสู่การร่วมมือร่วมพลัง ขั้นปฏิบัติจริงในห้องเรียน และขั้นสรุปผลคุณภาพ และมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างกระบวนการ (โครงสร้างเนื้อหา โครงสร้างเวลา โครงสร้างกิจกรรม) การวัดและประเมินผลและสื่อประกอบ
2. การประเมินโครงสร้างกระบวนการ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนและความสอดคล้องขององค์ประกอบในโครงสร้างกระบวนการ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้กระบวนการที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
3. การศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยการนำกระบวนการและเอกสารคู่มือการใช้กระบวนการที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของกระบวนการ
4. การเตรียมการก่อนการทดลองใช้กระบวนการ โดยเตรียมด้านเอกสารกระบวนการเอกสารประกอบ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ บุคลากร สถานที่ ให้พร้อมสำหรับการดำเนินการตามกระบวนการ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งการดำเนินการเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 เข้ารับการอบรมตามกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขั้นที่ 1 เพิ่มพูนความรู้ และขั้นที่ 2 การร่วมมือร่วมพลัง
- กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปใช้ในห้องเรียนเป็นการดำเนินการตามกระบวนการในขั้นที่ 3 ปฏิบัติจริงในห้องเรียน และขั้นที่ 4 สรุปผลคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เอกสารมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกัน สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ได้

1.2 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูมีปัญหสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) และเห็นว่าควรมีการอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติแล้วให้ทำด้วยตนเอง และตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินงาน

1.3 การสนทนากลุ่ม พบว่า ขั้นตอนที่เหมาะสมในกระบวนการพัฒนาครูมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเพิ่มพูนความรู้ ขั้นนำสู่การร่วมมือร่วมพลัง ขั้นปฏิบัติจริงในห้องเรียน และขั้นสรุปผลคุณภาพ และมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างกระบวนการ (โครงสร้างเนื้อหา โครงสร้างเวลา โครงสร้างกิจกรรม) การวัดและประเมินผล และสื่อประกอบ

2. ผลการสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ การยกย่องกระบวนการ ประเมินโครงสร้างกระบวนการ การศึกษานำร่อง และการเตรียมการก่อนการทดลองใช้กระบวนการแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบ พบว่า

2.1 ผลการประเมินโครงสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) 2) และมีค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .80 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($IC = .50$) ทุกองค์ประกอบ

2.2 ผลการศึกษานำร่อง พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคิดวิเคราะห์มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และมีความพึงพอใจ ต่อกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

3. ผลการใช้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) หลังการพัฒนามีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

3.2 ครูภาษาไทยมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

3.3 ผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผ่านการพัฒนาด้วยกระบวนการ พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่สมัครใจนำบทเรียนไปใช้ในห้องเรียน โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.28$) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนได้ คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 22.12 คิดเป็นร้อยละ 44.24 และหลังเรียนด้วยบทเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 34.29 คิดเป็นร้อยละ 68.58 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมและมีความสมบูรณ์ตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด สามารถนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะครูภาษาไทยในการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างมีขั้นตอน มีการศึกษาสภาพปัญหา สอบถามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติจริง ผ่านการสนทนากลุ่มและได้ร่วมกันกำหนดขั้นตอนการพัฒนา กิจกรรม องค์ประกอบ และรูปแบบการพัฒนา และผ่านกระบวนการพิจารณาและประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการออกแบบการพัฒนาสมรรถนะเป็นไปตามแนวคิดของการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาครูวิชาชีพที่มุ่งเน้นการทำงานศึกษาวิจัยร่วมกันของกลุ่มครูซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาโรนี ตรีวิญญู (2550 : 121-369) พบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้ในทุกด้าน และครูผู้ร่วมวิจัยประมาณร้อยละ 50 มีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งหมด 11 ตัวบ่งชี้ เกสร ทองแสน (2553 : 237-248) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ โดยใช้การศึกษามหาวิทยาลัย 1) ผลการประเมินมาตรฐานวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ของครูที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้การศึกษามหาวิทยาลัย อยู่ในระดับดีมากทุกคน คะแนนการประเมินอยู่ระหว่างร้อยละ 85.25-90.50 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.25 อยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินอยู่ในระดับที่ผ่านเกณฑ์ และ White (2004 : 2050) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของการใช้การศึกษามหาวิทยาลัย ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า การศึกษามหาวิทยาลัยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และทำให้เข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานแบบร่วมมือกัน มีเป้าหมายร่วมกัน การวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การแลกเปลี่ยนแนวความคิด การสอนเป็นทีม และความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะของครูผู้สอนที่นำบทเรียนการอ่านคิดวิเคราะห์ไปใช้จริงในห้องเรียน มีผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และผลการทดสอบการอ่านคิดวิเคราะห์ นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนการอ่านคิดวิเคราะห์ พบว่า ก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 22.12 คิดเป็นร้อยละ 44.24 และหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 34.29 คิดเป็นร้อยละ 68.58 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุเมธนา จุลชาติ (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือ โดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ; จุติพร อัสวโสรธร (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01,

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ การสนับสนุนส่งเสริมและการให้ขวัญกำลังใจของผู้บริหารโรงเรียน ครูควรมีโอกาสเข้าไปสังเกตการใช้บทเรียนในห้องเรียนจริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพและพัฒนาวิทยฐานะของผู้ที่ผ่านการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยการศึกษาบทเรียน

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนภาษาไทยในการจัดการเรียนรู้รายตัวชี้วัด เพื่อจะได้งานวิจัยในเชิงลึกซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความกรุณา อนุเคราะห์ แนะนำให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากคณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูภาษาไทย และนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือร่วมดำเนินการวิจัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร, 2551.

เกสร ทองแสน. การพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยใช้การศึกษาบทเรียน. วิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

“ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง.

หน้า 65-71. 4 ตุลาคม 2556.

จตุพร อิศวโสมวรรณ. “การพัฒนาแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,” วารสาร Princess of Naradhiwas University. 5, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2556) : 81-95.

ชาธิณี ตรีวิญญู. การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

_____. “การศึกษาผ่านบทเรียน : ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน,” วารสารครุศาสตร์ 37, 3 (มีนาคม-มิถุนายน 2552) : 130-149.

- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) : นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- มนต์ชัย พินิจจิตสมุทร. Dialogue สนทริยสนทนา : ศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์สติปัญญาร่วมกันของมนุษย์. กรุงเทพฯ : โมนโธม คอนซัลตติ้ง, 2552.
- มนตรี วงษ์สะพาน. “กระบวนการคิดวิเคราะห์,” วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 6, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2557) : 9-24.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ (ผู้แปล). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. เขียนโดย James Bellance และ Ron Brandt. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ openworlds, 2554.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. Dialouge เครื่องมือสมัยใหม่...เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2552.
- สมณฑา จุลชาต. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. “การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21,” เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1-2. หลักสูตรการพัฒนาครูโดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง. แพร่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2, 2556.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2552-2557. มหาสารคาม : สารคามการพิมพ์, 2558.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค, 2551.
- _____. รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค, 2553.
- โสฬส ศิริไสย์. วิธีการสนทนาแบบมนุษย์สัมพันธ์มนุษย์และการเปลี่ยนวิธีคิดด้วยการฟังอย่างลึกซึ้ง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- Bohm, David. On Dialogue in Lee Nichol (Ed). London : Clay, 1996.
- Lewis, C. Lesson Study : A Handbook of Teacher-Led Instructional Change. Philadelphia : Research for Better Schools, 2002.
- Fernandez, C. and Yoshida, M. Lesson study : A Japanese Approach to Improving Mathematic Teaching and Learning. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associate, 2004.
- Inprasitha. Training Document for Teaching Training Course. Faculty of Education. Khon Kaen University, 2003.
- White, Hilda B. “Exemplary Teacher Program : A Case Study of a Professional Development Model for Technology Integration,” Dissertation Abstracts International. 65, 6 (December 2004) : 20-30.

บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

The Role Academic Administration in Secondary School
under the Secondary Education Service Area Office 29

พิทยา รักพรหม¹

จิรวัดน์ กิตติเชษฐสรรค์²

อังกุล สมคะเนย์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 357 คน จำแนกเป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 102 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 40 คน โรงเรียน ขนาดกลาง 154 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 61 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบบทบาทการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทบาทการบริหารงานวิชาการ, การบริหารวิชาการ

¹ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

³ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Abstract

The objective of this research was to 1) study the role of academic administration in secondary schools under secondary educational service area office 29. 2) Compare the role of academic administration in secondary schools under secondary educational service area office 29 classified by work experience and school sized. The sample were teachers in secondary school under secondary educational service area office 29 totaling 357 teachers classified in extra large sized school 102 teachers, large sized school 40 teachers, medium sized school 154 teachers and small sized school 61 teachers. The instrument used for collecting the data was a questionnaire which was a 5-point rating scale. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA.

The research findings were as follows :

1. The role of academic administration in secondary schools under secondary educational service area office 29 was practiced at high level in whole and in part. When arranging by mean from the highest to the lowest were learning and teaching activity, assessment and evaluation, curriculum and curriculum implementation, and teaching and learning media respectively.
2. Compare the role of academic administration in secondary schools under secondary educational service area office 29 classified by work experience and school sized in whol and in part were statistic different at .05 level of significant.

Keywords : The role in academic administration, Academic administration.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ จัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการดำเนินชีวิต ความคาดหวังนี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอบข่ายของงาน บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยงาน 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และ งานบริหารทั่วไป ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด สถานศึกษาต้องให้ความสนใจ และตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการตามขอบเขตของ

งานวิชาการ คือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานด้านสื่อการเรียนการสอน และงานด้านการวัดผลประเมินผล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่จะบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา นอกจากนี้แล้วผู้ที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานวิชาการให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาของชาติ คือ ครู ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติโดยตรง เป็นผู้ที่จะเห็นถึงความสามารถของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามากที่สุด เพื่อเป็นการศึกษาถึงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมีจุดมุ่งหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ(กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ก : 3, 34) นอกจากนั้น สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่องานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะงานนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2553 : 12) งานวิชาการเป็นแกนกลาง หัวใจ และมีงานอื่นเป็นงานสนับสนุน งานวิชาการเป็นหลักธงชัยที่พิสูจน์ชัยชนะ แสดงถึงความสำเร็จสุดยอด (อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ 2552 : 26) เป็นงานหลักของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพมักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ (กิตติมา ปรีดีติติก 2553 : 48) การที่จะทำให้อบรมผลตามเจตนารมณ์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา จึงได้มีการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งขอบข่าย และภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ข : 32)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ) มีข้อมูลเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2559 มีสถานศึกษาสังกัดทั้งสิ้น 81 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 7 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 36 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก 33 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 4,637 คน จำแนกเป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1,319 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 525 คน โรงเรียนขนาดกลาง 1,999 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 794 คน มีนักเรียนทั้งสิ้น 74,523 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 2559 : 34)

ผู้วิจัยในฐานะเคยเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานีและเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน
2. เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 4,637 คน จำแนกเป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1,319 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 525 คน โรงเรียนขนาดกลาง 1,999 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 794 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 2559 : 14)

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูผู้สอน จำแนกเป็น
 - 1.1 ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น น้อยกว่า 10 ปี, 10-20 ปี และมากกว่า 20 ปี
 - 1.2 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ
2. ตัวแปรตาม คือ บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ใช้กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ข : 29) สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพข้างล่าง

ตัวแปรอิสระ

สถานภาพของครู

1.1 ประสบการณ์การทำงาน
จำแนกเป็น น้อยกว่า 10 ปี, 10-20 ปี
และมากกว่า 20 ปี

1.2 ขนาดของสถานศึกษา จำแนก
เป็น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่
และขนาดใหญ่พิเศษ

ตัวแปรตาม

บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 29 ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 4,637 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 357 คน จำแนกเป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 102 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 40 คน โรงเรียนขนาดกลาง 154 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 61 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ใน 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) คือ ระดับการดำเนินงานมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในการใช้วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
2. กำหนดกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ ตัวแปร การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. นำข้อมูลที่ได้ ไปสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้ค่า IOC มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.832 รายด้านเท่ากับ 0.831, 0.816, 0.825, 0.832 และ 0.833

6. จัดพิมพ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตัวเอง และทางไปรษณีย์ จากการส่งแบบสอบถามไป 357 ฉบับ ได้รับกลับคืน 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หา ค่าความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย เป็นภาพรวม และรายด้าน

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ One-way ANOVA

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (ยุทธ ไกยวรรณ 2550 : 15) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 - 4.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
2.50 - 3.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 - 2.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
1.00 - 1.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ส่งเสริมให้ครูสอนเนื้อหารายวิชาให้ตรงกับหลักสูตรที่กำหนด รองลงมา คือ การกำกับ นิเทศ และประเมินผล การสอนของครูให้เป็นไปตามหลักสูตร และการจัดประชุมครูและภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อทำหลักสูตรของโรงเรียน ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ การสำรวจความต้องการเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการสอนของครู

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครู

ได้พัฒนาความรู้ และทักษะการสอน และจัดสภาพห้องเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ จัดบริการแบบเรียน อุปกรณ์การเรียนแก่นักเรียนที่ขาดแคลน

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การส่งเสริมให้ครูสามารถผลิตสื่อและเอกสารการสอน รองลงมาคือ มีมุมหนังสือ และห้องสมุดสำหรับครู-นักเรียนค้นคว้า และจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ นำวัสดุในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการเรียนการสอน

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน รองลงมาคือ นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน จัดหาเอกสารการประเมินผลการเรียนให้เพียงพอ และส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมการวัดผลประเมินผล ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ จัดหาเอกสารการวัดผลประเมินผลให้ครูค้นคว้า

2. เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 10-20 ปี และ ต่ำกว่า 10 ปี ส่วนขนาดของสถานศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

อภิปรายผล

จากการวิจัยบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. บทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ได้มีนโยบาย ให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ด้านการบริหารงานวิชาการแก่ผู้บริหารทุกคน โดยผู้บริหาร สถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการกระตุ้น แนะนำส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดี ทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องมีการพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา โดยการเข้ารับการฝึกอบรมศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำความรู้มาพัฒนางานวิชาการ ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mattox (2012 : 61) ได้พบว่า ครูใหญ่ ต้องการปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนาหลักสูตร McCarthy (2012 : 705) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีบทบาทที่มีความรับผิดชอบ และบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนอกเหนือจากการบริหารงานด้านอื่นๆ และ Chester (2012 : 286-288) พบว่า พฤติกรรมทำให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมีสมรรถภาพสูงเนื่องมาจากการส่งเสริม ให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลายๆ วิธีอภิปรายปัญหาการปรับปรุง การสอนในที่ประชุมจัดปฐมนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูใหม่หาวิธีวิจารณ์งานของครูแบบดีเพื่อไม่ให้เสียกำลังใจ จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่คณะครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน สอดคล้องกับ งานวิจัยหลายคน ได้แก่ ปรีชา บุญอนันต์ (2555 : 91) ; บังอร สาคราโคไล (2555 : บทคัดย่อ) ; พระมหากานต์ ขาวตร (2555 : บทคัดย่อ) ; วสันต์ ปรีดานันท์ (2555 : บทคัดย่อ) ; วีระศักดิ์ รักขิโพธิ์วงศ์ (2555 : 6) ; สุมาลี แก้ววิล

(2555 : บทคัดย่อ) ; อภิชาติ แก่นน้อย (2555 : บทคัดย่อ) และอานนท์ คนขยัน (2558 : 31) พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งหมดโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. เปรียบเทียบบทบาทการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ วีระวุธ ศิริบุญย (2559 : 27) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา วาเชระ เปียกบุตร (2559 : 31) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเทพกระษัตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดของสถานศึกษาสอดคล้องกับ อานนท์ คนขยัน (2558 : 17) ที่พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการให้ความรู้ โดยการจัดการอบรมสัมมนา ให้ความรู้กับครูอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในการจัดทำหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง กำหนดสาระการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ และมีคู่มือครูสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงาน
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดครูเข้าสอนในแต่ละกลุ่มสาระ โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความถนัดและคุณวุฒิทางการศึกษาของครู เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูเตรียมแผนการสอนล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ห้องสมุด สนับสนุนให้นักเรียน ครู และชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับครู จัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสื่อประกอบการเรียนการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ด้านการวัดผลประเมินผล ควรนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นในแต่ละภาคเรียน และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานวิชาการในแต่ละปี ให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานการเงิน บัญชี และพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ที่สนับสนุนทุนวิจัยนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม จนสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดีทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. แนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 ก.
- _____. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 ข.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2553.
- กีก เกษมสุขวงศ์. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพรหม
คีรีพิทยาคม อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559.
- บังอร สาตราโกล. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.
- ปรีชา บุญอนันต์. ความต้องการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม, 2553.
- พระมหากานต์ ชาวดร. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- ยุทธ ไถยวรรณ. หลักการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2550.
- วัชรະ เปียกบุตร. ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเทพ
กระษัตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559.
- วสันต์ ปรีดานันท์. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- วีระจุฑ ศิริบุญย์. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
เบญจมราชูทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559.
- วีระศักดิ์ รักษ์โพธิ์วงศ์. การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.

- สุมาลี แก้ววิมล. ความพอใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพม. เขต 29 (อุบลราชธานี-อำนาจเจริญ). อุบลราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29, 2559.
- อานนท์ คนขยัน. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 2558.
- อุทัย บุญประเสริฐ. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลปการพิมพ์, 2552.
- Chester, N. M. **An Introduction to School Administration : Selected Reading.** New York : McMillan, 2012.
- Mattox, D. D. "A Study of the In-Service Needs of Illinois Public Elementary School Principals," **Dissertation Abstracts International.** 38 (January 2012) : 7061-A.
- McCarthy, Jerome E. **Basic Marketing : Managerial Approach.** 7th ed. Illinois : Richard D. Irwin, 2012.

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

The Development of a Model to Protect and Solving
the Students' Dropout Problems under the Secondary
Educational Service Area Office 26

ภัททิรา ลีออดิกลวงศ์¹

ดนิตา ดวงวิไล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 320 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.72 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูที่ปรึกษาของโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่นได้รับรางวัลระดับประเทศ จำนวน 9 คน และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 33 ข้อ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอนมีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=0.05) ส่วนปัญหาการดำเนินงานที่มีปัญหามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา การดำเนินการป้องกันปัญหาการคบเพื่อนต่างเพศ การติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหานักเรียน การพัฒนาสื่อการเรียน การสอน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2. ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. =0.07) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. =0.24)

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคัน,
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

¹ หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This study set two main aims; 1) to study the current conditions of the dropout of students under the Secondary Educational Service Area 26, Mahasarakham Province, 2) to develop the model to reduce the dropout of students under the Secondary Educational Service Area Office 26. The sample consisted of 320 administrators and teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office 26. The study used stratified sampling to collect the data. The instruments of the study included 50 items of the five-rating scale questionnaires ($\alpha = 0.72$), structured interview for 9 school personnel who were responsible to the Students Caring and Support Operations System and 33 items of the five-rating –scale performance assessment form of the model. Statistical methods were percentile, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) .

The research findings were as follows:

1. The overall of conditions of the dropout of students under the Secondary Educational Service Area Office 26, was at “satisfied”. However, aspect of “teachers” was at “most satisfied” ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.05). There were also problems of conditions including an extra income activity for students, students’ home visit, students’ behavior, substance abuse, personality and good relationship, follow-on of leave-out of students, classroom research of reducing dropout, the development of teaching medias, development of local curriculum.
2. The usefulness of model to reduce the dropout of students under the Secondary Educational Service Area Office 26, was at “most satisfied” ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.07) and the feasibility of the model was at “satisfied” ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.24)

Keywords : The Development of a Model, Protect and Solving the Students’ Dropout Problems, Secondary Educational Service Area Office 26

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ระบุว่าการศึกษาเป็นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาประเทศเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่สภาพหนึ่งโดยมีจุดหมายเพื่อให้สมาชิกในสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีความสุข มีความสะดวกสบาย มีชีวิตยาวนาน ตลอดจนประสบผลสำเร็จในการทำงาน มีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคมและเครื่องมือที่สำคัญที่นำมาใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกในสังคมบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ก็คือการศึกษา นั่นเอง โดยช่วงของการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเร่งรัดพัฒนาประเทศ รัฐจำเป็นต้องจัดระบบ

การศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับแผนงานและเป้าหมายของประเทศเพื่อให้การพัฒนาบรรลุผลตามที่ปรารถนา (กระทรวงศึกษาธิการ 2553 : 1-2)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพคนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เนื่องจากระบบการศึกษาจะมีส่วนสำคัญในการสร้างโอกาสและพัฒนาสติปัญญากระบวนการเรียนรู้ของประชาชนให้สามารถคิดเป็นทำเป็น เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองและใช้ประสบการณ์ คักยภาพ ทักษะ ตลอดจนความรู้ ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เต็มประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีความสุขของตนเองและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555 : 1) ปัญหาการออกกลางคันนอกจากส่งผลต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับและผู้เรียนเป็นวัยรุ่น วัยที่ศึกษาค้นคว้าต้องการลองสิ่งแปลกใหม่ ต้องการเป็นจุดเด่นในกลุ่ม เมื่อนักเรียนออกกลางคันมักคบเพื่อนไม่ค่อยดี เช่นมีนิสัยก้าวร้าว เล่นการพนัน ชอบลักขโมย นอกจากนี้อาจมีปัญหาด้านการติดสารเสพติด ก่อให้เกิดโทษต่อร่างกาย เป็นปัญหาต่อสุขภาพอนามัย ซึ่งหากอัตราการออกกลางคันสูงขึ้น จำนวนประชากรที่มีปัญหาในเรื่องสุขภาพก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนากลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหา เป็นภัยต่อสังคม ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ทุกโรงเรียนในสังกัด ดำเนินการคัดกรองและแยกกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว คาดหวังว่าจะช่วยส่งเสริม ป้องกัน และแก้ปัญหาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตต่างๆ ได้อย่างปลอดภัย ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 : 7)

สำหรับสถานการณ์การออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 นั้น ข้อมูลจากปีการศึกษา 2557 มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน 180 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 34,407 คน ซึ่งปัญหาที่นักเรียนออกกลางคันเนื่องจากปัจจัยฐานะทางครอบครัว สุขภาพร่างกาย ตัวนักเรียน ผู้ปกครอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 2557 : 2) นักเรียนที่ออกกลางคันกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งมาโรงเรียนตั้งแต่นั้นปีการศึกษา แต่ชอบหนีเรียนเป็นประจำจนในที่สุดก็ไม่มาโรงเรียนเลย นักเรียนที่ออกกลางคันเหล่านี้บางคนยังใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน จากปัญหาดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จึงได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนไว้ในแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 ส่วนที่ 3 จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ ข้อ 3.1 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ต่อการดำเนินงานการลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ สำรวจข้อมูลนักเรียนทุกคน คัดกรองเด็กที่มีปัญหา และหาแนวทางช่วยเหลือ เช่น จัดหาทุนเพื่อการศึกษา จัดหารายได้เสริมระหว่างเรียน ให้กับนักเรียน ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน โดยครูให้ความรักและเอาใจใส่ ให้คำปรึกษากับนักเรียน

แนะนำให้นักเรียนรู้จักป้องกันการมีบุตรก่อนวัยอันควร โดยโรงเรียนให้โอกาสในการศึกษาต่อ ครูคอยให้กำลังใจนักเรียนให้เกิดกำลังใจอยากเรียนต่อจนจบการศึกษา แต่การออกกลางคันของนักเรียนยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้การจัดการศึกษาไม่ครอบคลุมกับประชากรวัยเรียน การออกกลางคันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานและเป็นการสูญเสียค่าทางการศึกษา ทั้งต่อตัวนักเรียนและการสูญเสียงบประมาณรวมทั้งการสูญเสียต่อสังคม ซึ่งเด็กทุกคนควรได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่นักเรียนบางคนขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นักเรียนเหล่านี้จึงขาดโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเอง ประเทศชาติจึงขาดกำลังคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ต้องหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน การออกกลางคันของนักเรียนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนที่มีความรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง มีความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ขอบเขตของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้จากการศึกษางานวิจัย สันเคราะห์สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน มีดังนี้ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านครูผู้สอน 4) ด้านสถานศึกษา 5) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 1,830 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จำนวน 320 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling Technique) กลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษารายกรณี ได้แก่ นักเรียนที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน ซึ่งพิจารณาจากการที่นักเรียนขาดเรียน 1-2 วัน ในแต่ละสัปดาห์ติดต่อกันเป็นเวลา 1 เดือนขึ้นไป จำนวน 10 คน และผู้ปกครองของนักเรียนที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 2) แบบสอบถามสภาพการดำเนินงาน 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 4) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอนมีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุดส่วนปัญหการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปัญหการดำเนินงานที่มีปัญหามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การดำเนินการแก้ปัญหาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา การดำเนินการป้องกันปัญหาการคบเพื่อนต่างเพศ การติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรม หนีเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การดำเนินงานที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปัญหานักเรียนเป็นรายกรณี

2. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านสถานศึกษา ได้แก่ การเฝ้าระวังนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย โดยมีแนวทางแก้ไข คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมให้คำปรึกษา กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดโครงการพิเศษ เช่น โครงการอบรมคุณธรรม โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการ และโครงการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 26 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานและปัญหการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

1.1 สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต26 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านครูผู้สอนมีระดับสภาพการดำเนินงานสูงสุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าปรึกษาได้ตลอดเวลาและครูมีทักษะความรู้ตลอดทั้งเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเนื่องจากโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้มีการส่งเสริม สนับสนุนและให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในด้านต่างๆ อีกทั้งมีการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข

ปัญหาของนักเรียนให้ครูที่ปรึกษาได้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคนและสอดส่องดูแลเข้มงวดเกี่ยวกับเรื่องสิ่งเสพติดให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเรื่องต่างๆ ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงให้กับนักเรียนทราบ และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากการที่จะแก้ไขปัญหาการออกกลางคันได้อย่างจริงจัง ครูต้องมีความตระหนักและเป็นคนใกล้ชิดกับนักเรียนของตนมากที่สุด ต้องรู้จักนักเรียนทุกคน ต้องให้ความรัก ความเข้าใจ รู้ปัญหาของนักเรียน สอดคล้องกับ สมพร ฉั่วสกุล และคณะ (2553 : 68-72) ได้นำเสนอรายงาน การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตตรวจราชการที่ 7 ปีการศึกษา 2553 พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน จะต้องมีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนเอง ลดภาระงานอื่นๆ ให้น้อยลง เพื่อจะได้เตรียมความพร้อม ในการจัดการเรียนการสอนหรือการให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหานักเรียนได้มากขึ้น ต้องมีการยืดหยุ่น ไม่ควรเข้มงวด เคร่งครัด ฎระเบียบ ข้อบังคับ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ไม่มีความสุข ในการเรียน ไม่ตำหนิหรือลงโทษผู้เรียนโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ต้องปฏิบัติตนหรือมีพฤติกรรมให้เป็น แบบอย่างที่ดีมีความรักความเมตตาและเอาใจใส่กับผู้เรียนไม่ใช้อารมณ์หรือวาจาที่ไม่สุภาพ ตลอดจนจัดกิจกรรม เยี่ยมบ้านเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสอดคล้องกับอุทัย ลือสกุล (2553 : 90-95) ได้ศึกษารูปแบบการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาด้านผู้สอนเนื่องจากบางครั้งเข้มงวดกับนักเรียน เกินไป แต่ในบางครั้งก็ละเลย ผู้สอนจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจและเป็นที่พึ่งให้กับผู้ที่มีปัญหา ต้องติดตาม และเยี่ยมเยียนนักเรียน นักศึกษาทั้งที่บ้านและสถานที่ฝึกงาน เพื่อรายงานให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับทราบเป็นระยะ

1.2 ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปัญหาการดำเนินงานที่มีปัญหามากที่สุด คือ การจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การดำเนินการแก้ปัญหาที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา การดำเนินการป้องกันปัญหาการคบเพื่อนต่างเพศ การติดตาม นักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การดำเนินงานที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อแก้ปัญหา นักเรียนเป็นรายกรณี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งครูฝ่ายแนะแนวให้ทราบบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีครูแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน โรงเรียนเชิญบุคคลภายนอกมาแนะแนวการศึกษา ต่อและอาชีพให้แก่แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูที่ปรึกษาร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนกับฝ่ายกิจการ นักเรียน ครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายแนะแนวมีการจัดทำระเบียบประวัตินักเรียนที่ขอรับคำปรึกษาเพื่อติดตามดู การเปลี่ยนแปลง มีการหาแนวทางและวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวปัญหาชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัย ของดวงพรรณ เตียวพานิช (2555 : 88-105) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ระดับอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสกลนคร ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานกิจการนักเรียน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน หัวหน้างานแนะแนว จำนวน 85 คน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคัน ของนักเรียน ด้านผู้เรียนสถานศึกษาได้จัดให้มีระบบการคัดกรองนักเรียนแยกตามกลุ่มนักเรียนปกติ กลุ่มเสี่ยง

และกลุ่มมีปัญหาเพื่อการช่วยเหลือได้ตรงตามกลุ่ม จัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญของสาขาที่เรียนต่ออาชีพในอนาคต จัดให้มีบันทึกการมาเรียนสายขาดเรียนจากครูผู้สอนไปยังครูที่ปรึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทั่วทั้งที่และสอดคล้องกับนิมิตล บัญญัติ (2554 : 113-129) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคอุตรดิตถ์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน นักศึกษาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ที่ออกกลางคันปีการศึกษา 2250-2551 และผู้ปกครองนักศึกษาที่ออกกลางคัน จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ปัญหา นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ คือ ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ต่อนักเรียนในการติดตามผู้เรียนที่ขาดเรียน ให้นักศึกษามาเรียนนอกเวลาเพื่อเพิ่มเวลาเรียนและคะแนนเก็บเป็นการป้องกันการขาดเรียน การติด 0 และการติด มส.

2. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านสถานศึกษา ได้แก่ การเฝ้าระวังนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย โดยมีแนวทางแก้ไข คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมให้คำปรึกษา กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดโครงการพิเศษ เช่น โครงการอบรมคุณธรรม โครงการแข่งขันทักษะทางวิชาการและโครงการแข่งขันกีฬา ผู้วิจัยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านครอบครัว แนวทางการดำเนินงาน คือ กิจกรรมส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น การเพาะเห็ด การทำปุ๋ยหมัก การทำขนมจากผลิตภัณฑ์ที่มีในท้องถิ่น นอกจากนี้ การสอนให้นักเรียนรู้จักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยการสร้างผลิตภัณฑ์ใช้เองในครอบครัว เช่น สบู่ ยาสระผม เป็นต้น สอดคล้องกับดวงพรรณ เตียวพานิช (2555 : 91-94) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดสกลนคร พบว่าการดำเนินการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ในประเด็นขอให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน คือ การจัดหางาน แหล่งอาชีพให้นักเรียนในช่วงปิดภาคเรียน หรือในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนักเรียนจะมีรายได้จากการทำงานแล้ว ยังได้รู้จักปรับตัว พัฒนาคุณลักษณะตนเอง เกิดความรู้สึกรักตัวเอง มีคุณค่าทำให้เกิดแรงผลักดันในการศึกษาให้สำเร็จตามหลักสูตร

ด้านผู้เรียน มี 3 แนวทางการดำเนินงาน คือ 1) การดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการประพฤติตนเป็นคนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขแก่นักเรียน มีการตรวจนับพฤติกรรมมาโรงเรียนสาย การหนีเรียน และตรวจความเป็นระเบียบของการแต่งกายของนักเรียน มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สอดคล้องกับสมพร ฉั่วสกุล และคณะ (2553 : 68-72) พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองต้องสร้างแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน ลดภาระความรับผิดชอบในการช่วยเหลือครอบครัวของบุตรหลานให้น้อยลง คอยดูแลให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางด้านอาชีวศึกษา

เผื่อระว่างพฤติกรรมส่วนตัวของบุตรหลาน ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อเป้าหมายของการสำเร็จการศึกษา 2) การดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา โดยการส่งเสริมการเล่นกีฬาโดยมีการบริการอุปกรณ์กีฬาให้นักเรียนได้ยืมเล่นตอนพักกลางวัน การแข่งขันกีฬาสีด้านยาเสพติด ซึ่งจัดขึ้นทุกปี การจัดกิจกรรมเสี่ยงตามสายในเวลา 12.15 น. ของทุกวัน ให้คณะกรรมการนักเรียนรับผิดชอบเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2-3 คน สลับกันให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและให้ข่าวสารอื่นๆ การเข้าร่วมโครงการ TO BE NUMBER ONE มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดแก่นักเรียน

ด้านครูผู้สอน แนวทางการติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน โดยการเข้าค่ายอบรมพุทธธรรม ส่งเสริมความดี เนื้อหาของการอบรมคือขรรษาธรรม 4 การบันทึกติดตามพฤติกรรมนักเรียน มีแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอน การเพิ่มคะแนนความประพฤติเพื่อเสริมแรงบวกกระตุ้นให้กำลังใจกับนักเรียนที่ทำความดี การตัดคะแนนความประพฤติเพื่อลงโทษนักเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎระเบียบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนุชลี อุปภัย (อ้างถึงใน Woolfolk 2004 : 383-386) ให้ความเห็นเรื่องการทำให้ผู้เรียนเกิดการสนใจในการเรียนนั้นผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการสนใจ 2 ประเภท คือ 1) การสนใจภายใน หมายถึง การกระตุ้นความต้องการ ความสนใจและความอยากรู้ อยากเห็นในตัวผู้เรียนออกมา และ 2) การสนใจภายนอก หมายถึง การใช้สิ่งเร้า สิ่งล่อ หรือรางวัลคะแนนมาทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน

ด้านสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา โดยการประชุมระดมความคิดเห็น กำหนดเป้าหมายของการพัฒนา คือ ครูมีความสามารถในการปฏิบัติงานพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน วิเคราะห์จุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงและจุดแข็งที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนุชลี อุปภัย (2558 : 169) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัจจัยเกี่ยวกับพัฒนาการและอิทธิพลของสังคม เนื่องจากพัฒนาการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งร่างกาย ความคิด อารมณ์และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติและการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน และสังคมรวมทั้งวัฒนธรรมรอบข้าง ซึ่งผู้สอนจะต้องนำมาพิจารณาและทำความเข้าใจเพื่อจะได้สามารถจัดเตรียมเนื้อหา กิจกรรมและวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนรู้

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เกิดความตระหนักและความเข้าใจ จัดเตรียมเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้สามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง เตรียมข้อมูลสารสนเทศด้านแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน ประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตรท้องถิ่นแก่ครู นักเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบอย่างทั่วถึง สรุปรายงานผลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับดวงพรรณ เทียวพานิช (2555 : 100-101) พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ ในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน การผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความสมบัติให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการเป็นเรื่องสำคัญในด้านการตอบสนองกับคุณสมบัติของงาน และอัตราการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผลมานั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าสาเหตุด้านครอบครัว ได้แก่ การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนเป็นปัญหามากที่สุดข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือให้ทางสถานศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องโดยการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความสนใจความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษา ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.2 จากการศึกษาพบว่าสาเหตุการออกกลางคันด้านผู้เรียน ได้แก่ การดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาเป็นปัญหามากที่สุดข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แต่งตั้งสารวัตรนักเรียนคอยดูแลความประพฤติของนักเรียน ครูเวรและครูฝ่ายกิจการนักเรียน คอยกวดขันอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

1.3 จากการศึกษาพบว่าสาเหตุการออกกลางคันด้านครูผู้สอน ได้แก่ การแก้ไขปัญหา นักเรียนหนีเรียนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นปัญหามากที่สุด ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือ จัดทำแบบบันทึกการหนีเรียนของนักเรียนเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและทำข้อตกลงร่วมกัน ทำการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีเวลาเรียนไม่ครบ 60% หรือ 80% และการจัดอบรมให้ครูเข้าใจวิธีการ ขั้นตอนในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ผู้บริหารให้การส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัย

1.4 จากการศึกษาพบว่าสาเหตุด้านสถานศึกษา คือ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหามากที่สุด ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือ การอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติจริง และจัดทำทะเบียนสื่อ สถิติการใช้สื่อแต่ละชนิด

1.5 จากการศึกษาพบว่าสาเหตุด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นปัญหามากที่สุด ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาในการขอใช้หลักสูตรท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูที่ปรึกษาในการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน

2.2 ควรมีการเชิญผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ปกครองร่วมสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการออกกลางคัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรินทร์ นามวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ และ พล.อ.ต.ดร.อนันต์ ศรีอำไพ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสมบัติ และคุณแม่เพชรรัตน์ มหารศ รวมทั้งครอบครัวญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอนจนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.

สมพร ฉั่วสกุล และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตตรวจราชการที่ 7 ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

นิมนวล บุญอินทร์. การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง : กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2554.

นุชลี อุปภัย. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

ดวงพรรณ เตียวพานิช. แนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสกลนคร.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

อุทัย ลือสกุล. รูปแบบการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดตรัง. ตรัง : วิทยาลัยเทคนิคตรัง, 2553.

**การประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ
ที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค**
**Needs Assessment Information for Effective Academic Administration
in Technical Colleges**

อชิป ศรีบรรเทา¹

โกวิทย์ เทศบุตร²

นิราศ จันทระจิตร³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค การดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค โดยสังเคราะห์จากเอกสาร และตรวจสอบความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค จากบุคลากรฝ่ายวิชาการในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 32 แห่ง แห่งละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 256 คน และประเมินความต้องการจำเป็นของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค โดยใช้วิธีดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัย พบว่า

1. สารสนเทศที่ใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิคที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร และตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 35 รายการ
2. สภาพปัจจุบันสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิค โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านสภาพที่พึงประสงค์ของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิคโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
3. ความต้องการจำเป็นในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค มีจำนวน 14 รายการ

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น, สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

¹ หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Abstract

This research aimed to 1) study about the information for effective academic administration in technical colleges 2) study the current state and desirable conditions about information for effective academic administration in technical colleges 3) Needs Assessment information for effective academic administration in technical colleges. This research was divided into 2 phases including 1) studying about the information for effective academic administration in technical colleges by synthesizing from documents and asking for checking from 9 experts 2) studying the current state and desirable conditions about information for effective academic administration from 256 college staff of 32 technical colleges under Northeastern Region Institute of Vocational Education, which 8 staff from each technical college were selected and needs assessment information for effective academic administration in technical colleges by PNI_{modified} (Modified Priority Needs Index).

The research findings were as follows:

1. There are 35 items of information for effective academic administration in technical colleges.
2. In overall, the current state of information for effective academic administration is at moderate level and the desirable condition of information for effective academic administration was at the range of high to highest level.
3. There are 14 items of Needs information for effective academic administration in technical colleges.

Keywords : Needs Assessment , Information for Effective Academic Administration , Effective Academic Administration

บทนำ

วิทยาลัยเทคนิค เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีและสายปฏิบัติการ ทั้งในระบบ นอกระบบ และระบบทวิภาคี (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551) โดยให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554-2559) กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำหนดกรอบการดำเนินงานให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนทุกระดับในภาคการผลิตต่างๆ และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ยกระดับความรู้ความสามารถในทางวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง โดยให้สถานศึกษาดำเนิน การจัดการศึกษาให้มีความทันสมัย ยึดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ (แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2556)

จัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น และจัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เป็นศูนย์การเรียนรู้และบริการวิชาชีพแก่ชุมชน จัดทำวิจัยพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551) โดยให้แต่ละวิทยาลัยแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารทรัพยากร 2) ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ 3) ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และ 4) ฝ่ายวิชาการ (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552)

ภาระหน้าที่หลักของวิทยาลัยเทคนิค คือ การจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การจัดหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร การจัดการศึกษาวิชาชีพพร้อมกับสถานประกอบการ โดยภาระหน้าที่ทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล และการบริหารงานของฝ่ายวิชาการร่วมกับสาขาวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ 1) งานสาขาวิชา 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 3) งานวัดผลและประเมินผล 4) งานวิทยบริการและห้องสมุด 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 6) งานสื่อการเรียนการสอน โดยแต่ละงานมีภาระหน้าที่แตกต่างกันไป จากภาระงานจำนวนมากนี้เองทำให้เกิดเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้สำหรับบริหารงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัย แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้าน บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ระบบสารสนเทศของสถานศึกษา และการได้มาซึ่งสารสนเทศในปัจจุบัน ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของผู้บริหาร จึงทำให้การบริหารงานวิชาการส่งผลกระทบต่อการบริหารประสิทธิภาพ จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าการขาดข้อมูลสารสนเทศ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงาน การกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนางาน การวางแผนการปฏิบัติงานและงบประมาณ การจัดกำลังคนและการสั่งการ การประสานงาน รวมถึงการควบคุมดูแล ติดตาม และการจัดทำรายงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะให้ความสำคัญกับการศึกษาสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารงานฝ่ายวิชาการในสถานศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสำหรับนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้บริหารสำหรับใช้ในการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัย ทั้งระดับบุคคล สาขาวิชา งาน ฝ่าย และระดับสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค
3. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้จะศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลตามกรอบตัวชี้วัดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยเทคนิคที่สอดคล้องกับระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ประกอบด้วย สารสนเทศงานวิชาการ 6 ด้าน คือ 1) งานสาขาวิชา 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 3) งานวัดผลและประเมินผล 4) งานวิทยบริการและห้องสมุด 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 6) งานสื่อการเรียนการสอน

ด้านกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารอำนวยการ จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 3 คน และหัวหน้าสาขาวิชา จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และหัวหน้าสาขาวิชา ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 32 แห่ง แห่งละ 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้าสาขาวิชา จำนวน 1 คน หัวหน้างาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 256 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ศึกษาขอบข่ายของการบริหารงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยเทคนิค ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 งาน ประกอบด้วย 1) สาขาวิชา 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 3) งานวัดผลและประเมินผล 4) งานวิทยบริการและห้องสมุด 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 6) งานสื่อการเรียนการสอน

2. ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิคตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ตามกรอบการบริหารงานฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย 1) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานสาขาวิชา 2) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 3) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานวัดผลและประเมินผล 4) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานวิทยบริการและห้องสมุด 5) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 6) ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานตามกรอบภาระหน้าที่ของงานสื่อการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในระยะนี้ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมสารสนเทศ

เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 3 คน และหัวหน้างาน จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ถือเกณฑ์ ค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่ามีความเหมาะสมทุกรายการ

2. แบบประเมินความเหมาะสม เป็นแบบประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิคกับภาระหน้าที่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โดยใช้ค่าดัชนี IOC ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม ซึ่งแบบประเมินความเหมาะสมชุดนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่ามีความเหมาะสมทุกรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจัดหมวดหมู่

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ผู้วิจัยทำการตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย แล้วเทียบกับเกณฑ์ตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ถ้าค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่า สารสนเทศข้อนั้นมีความเหมาะสมจากการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ถือว่า สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิคมีความเหมาะสม

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. การศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ตามขอบข่ายของการบริหารงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยเทคนิค 6 งาน ประกอบด้วย 1) สาขาวิชา 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 3) งานวัดผลและประเมินผล 4) งานวิทยบริการและห้องสมุด 5) งานอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี และ 6) งานสื่อการเรียนการสอน

2. สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม เพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค

3. ประเมินความเหมาะสมของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพ และสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในวิทยาลัยเทคนิคที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้าง จัดเก็บ และใช้ข้อมูลสารสนเทศ ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 32 แห่ง แห่งละ 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ

จำนวน 1 คน หัวหน้าสาขาวิชา จำนวน 1 คน หัวหน้างาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 256 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิคตามข้อบ่งชี้ภาระหน้าที่ของการบริหารงานฝ่ายวิชาการในวิทยาลัยเทคนิค แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศที่ใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ในวิทยาลัยเทคนิคที่ไม่ปรากฏในข้อคำถาม

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการทดลองใช้ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยแบบสอบถาม ชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.33 - 0.80 และ 0.28 - 0.82 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.27 ถือว่าใช้ได้ทุกข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับ จำนวน 35 ข้อ เท่ากับ 0.92 และ 0.93 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำระดับคะแนนความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลข้อคำถามปลายเปิดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิคจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธีดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง หรือ PNI_{modified} (สุวิมล ว่องวานิช 2558 : 279) ถ้าค่าดัชนี PNI_{modified} ของข้อรายการใดมีค่าตั้งแต่ 0.35 ขึ้นไป หมายความว่า ข้อรายการนั้นเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความวิกฤติสูง (สุวิมล ว่องวานิช 2550 : 31)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 และผลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเครื่องมือสำหรับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากกลุ่มตัวอย่าง
3. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค พบว่าสารสนเทศที่ใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร และตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 35 รายการ ได้แก่

1.1 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานสาขาวิชา จำนวน 14 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนคาบสอนของแต่ละรายวิชา จำแนกตามหมวดวิชา ในแต่ละภาคเรียน 2) จำนวนคาบสอนของรายวิชา ต่างสาขา ในแต่ละภาคเรียน 3) จำนวนคาบสอนรายบุคคลของแต่ละภาคเรียน 4) จำนวนรายวิชา จำแนกตาม ครูผู้สอน 5) จำนวนผู้เรียนในแต่ละกลุ่มของแต่ละภาคเรียน 6) จำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ 7) รายชื่อผู้เรียน ในแต่ละกลุ่ม ของแต่ละระดับชั้น 8) จำนวนผู้เรียนที่ขาดเรียน ลา สาย จำแนกตามรายวิชา ในแต่ละสัปดาห์ 9) จำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียน 0 ขร มส จำแนกตามรายวิชา ในแต่ละภาคเรียน 10) จำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียน ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 11) จำนวนผู้เรียนที่โอนผลการเรียน 12) ระดับความพึงพอใจของการจัดการเรียนการสอน ของสาขาวิชา 13) จำนวนครุภัณฑ์ในสาขาวิชา จำแนกตามชนิดของครุภัณฑ์ 14) สภาพ และประวัติการซ่อมครุภัณฑ์

1.2 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 5 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนรายวิชา ในแต่ละสาขาวิชา จำแนกตามหมวดวิชา ของแต่ละภาคเรียน 2) จำนวนคาบสอน จำแนกตามสาขาวิชา ในแต่ละภาคเรียน 3) จำนวนผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามสาขาวิชา ในแต่ละภาคเรียน 4) จำนวนรายวิชา จำแนกตามครูผู้สอน ในแต่ละสาขาวิชา 5) จำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ จำแนกตามหมวดวิชา และสาขาวิชา

1.3 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานวัดผลและประเมินผล จำนวน 7 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนการขาดเรียน ลา สาย ของผู้เรียนในแต่ละรายวิชาจำแนกตามสาขาวิชา 2) จำนวนผู้เรียน ที่มีผลการเรียน 0 ขร มส ในแต่ละสาขาวิชาของแต่ละภาคเรียน 3) จำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ที่กำหนด จำแนกตามสาขาวิชา ในแต่ละปีการศึกษา 4) จำนวนผู้เรียนที่โอนผลการเรียนในแต่ละสาขาวิชา 5) รายชื่อผู้เรียนที่โอนผลการเรียนในแต่ละสาขาวิชา 6) จำนวนผู้เรียนที่เข้าสอบมาตรฐานวิชาชีพจำแนกตาม สาขาวิชา 7) ร้อยละผู้เรียนที่สอบผ่านมาตรฐานวิชาชีพในแต่ละรอบ จำแนกตามสาขาวิชา

1.4 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานวิทยบริการและห้องสมุด จำนวน 3 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนผู้ใช้บริการ จำแนกตามประเภทการให้บริการ 2) ระดับความพึงพอใจการใช้บริการ 3) ข้อเสนอแนะ ความต้องการการใช้บริการ

1.5 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตาม ขนาด ภูมิภาค ประเภทของกิจการ และตามลักษณะ ความร่วมมือ 2) จำนวนผู้เรียนที่สถานประกอบการสามารถรับเข้าฝึกงาน 3) จำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคี ในแต่ละสาขาวิชา จำแนกตามสถานประกอบการ แต่ละปีการศึกษา 4) ระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการ ต่อผู้เรียน

1.6 สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการงานสื่อการเรียนการสอน จำนวน 2 รายการ ประกอบด้วย 1) จำนวนสื่อการเรียนการสอนและสื่อนวัตกรรมของวิทยาลัยจำแนกตามประเภท 2) ระดับ ความพึงพอใจต่อการให้บริการสื่อการเรียนการสอน

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค พบว่า สภาพปัจจุบันสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิค โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 รายการ ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่เหลืออีก 4 รายการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านสภาพ ที่พึงประสงค์ของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิคโดยรวมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด

3 รายการ ได้แก่ งานวิทยบริการและห้องสมุด งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และงานสื่อการเรียนการสอน ที่เหลือ 3 รายการ อยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการจำเป็นของสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค ที่มีค่า PNI_{modified} ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป จำนวน 14 รายการ ได้แก่ 1) จำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ 2) จำนวน ผู้เรียนที่โอนผลการเรียน 3) จำนวนครูภักดีในสาขาวิชา 4) สภาพ และประวัติการซ่อมครูภักดี 5) จำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ 6) จำนวนผู้เรียนที่โอนผลการเรียน 7) รายชื่อผู้เรียนที่โอนผลการเรียน 8) จำนวนผู้ให้บริการ งานวิทยบริการฯ 9) ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการ 10) จำนวนสถานประกอบการ 11) จำนวนผู้เรียนที่สถานประกอบการสามารถรับเข้าฝึกงาน 12) จำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคีในแต่ละสาขาวิชา 13) จำนวนสื่อการเรียนการสอน และโสตทัศนูปกรณ์ของวิทยาลัย 14) ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการสื่อการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากการวิจัยการศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอบข่ายของการบริหารงาน ฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยเทคนิค และภาระหน้าที่ของการบริหารฝ่ายวิชาการในวิทยาลัยเทคนิค ทั้ง 3 ระดับ โดยอ้างอิงระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานวิชาการเพื่อให้บรรลุประสิทธิผลตาม ตัวชี้วัดประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับผู้อำนวยการ ระดับรองผู้อำนวยการ และระดับหัวหน้างานและหัวหน้าสาขาวิชา จำนวน 10 ตัวชี้วัด 35 สารสนเทศ ซึ่งในที่นี้มีสารสนเทศหลายรายการ ไม่ถูกนำมาใช้ในการศึกษา เนื่องจากสารสนเทศเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องใช้ระบบสารสนเทศช่วยในการวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลก็ได้ และบางรายการยังสามารถได้มาจากการปฏิบัติงานของระบบงานเดิมที่มีอยู่แล้วในวิทยาลัย และสารสนเทศที่คัดเลือกมา ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ ในวิทยาลัยเทคนิค ทั้ง 3 ระดับการบริหาร

2. จากการนำสารสนเทศที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร และผ่านการพิจารณาถึงความเหมาะสม จากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน จำนวน 35 รายการ ไปศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในวิทยาลัยเทคนิค พบว่า สภาพปัจจุบันสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถือว่า วิทยาลัยเทคนิคส่วนใหญ่ยังขาดสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปสำหรับผู้บริหารของผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ด้านการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2554-2558) ที่ระบุว่า สถานศึกษา ยังขาดการเก็บข้อมูลหลักฐานในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการ ยังไม่สมบูรณ์ ยังขาดการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ สอดคล้องกับ คณิงิจ พรหมเนตร (2554 : 162-163) กล่าวว่า สภาพปัญหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของวิทยาลัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบการเชื่อมต่อยังมีความเร็วต่ำและไม่ครบทุกหน่วยงาน ระบบเครือข่ายยังไม่มีความปลอดภัย และไม่มี การกำหนดสิทธิการใช้งานอินเทอร์เน็ตของหน่วยงานอย่างชัดเจน และด้านระบบสำนักงานไร้กระดาษ ไม่มี ระบบการบริการ ข้อมูล ข่าวสาร และหนังสือเวียนให้แก่บุคลากร และไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูล และหนังสือเวียน ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เพื่อความสำเร็จของการศึกษาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในวิทยาลัยเทคนิค ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สารสนเทศที่ใช้เพื่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอื่น เช่น วิทยาลัยการอาชีพ และวิทยาลัยอาชีวศึกษา เนื่องจาก มีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมือนกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจากคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และชี้แนะให้กับผู้วิจัยอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมของสารสนเทศ ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเทคนิคในครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน หัวหน้าสาขาวิชา และบุคลากรฝ่ายวิชาการ ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาสารสนเทศที่ใช้เพื่อการบริหารงานของฝ่ายวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : องค์การการค้าของครุสภา, 2544.

คณินิจ พรหมเนตร. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ เชียงราย. เชียงราย : วิทยาลัยการอาชีพเชียงราย, 2554.

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. เล่มที่ 125 ตอนที่ 43 ก. 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. ม.ป.ท. : ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2556.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ด้านการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอาชีวศึกษา, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหาร สถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : สำนักอำนวยการ, 2552.

สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

_____. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

**การพัฒนาแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**
**A Development of School Administrator Empowerment Model
in Management of Twelve Core Values in the Northeast**

รัชนิกรนิภา มีมาก¹
ลัทธิตชัย ตีลัน²
ศรีเพ็ญ พลเดช³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ประเมินแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบและกรอบแนวคิดในการวิจัยการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ 2) การร่างแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ 3) การทดลองใช้แบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ และ 4) การรับรองแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 15 สพม. จำนวน 929 คน โดยใช้ตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน และใช้การกำหนดสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง และแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านการจูงใจในการทำงาน และการทำงานเป็นทีม
2. รูปแบบของการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ 1) การเตรียมการ 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) การดำเนินการ และ 4) การประเมินผล
3. ผลการประเมินรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ, พลังอำนาจผู้บริหาร, ค่านิยม, ค่านิยมหลัก 12 ประการ

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Abstract

The objectives were to 1) study the empowerment model of secondary school administrators in managing 12 core values in the northeastern region 2) construct the empowerment model of secondary school administrators in managing 12 core values in the northeastern region and 3) evaluate the empowerment model of secondary school administrators in managing 12 core values in the northeastern region. The research was comprised of 4 steps: 1) studying the empowerment of secondary school administrators in managing 12 core values 2) draft the empowerment model of secondary school administrators in managing 12 core values in the northeastern region 3) implementing with three secondary school directors from three Royal award schools were the interview and 4) evaluating and confirming the empowerment model of secondary school administrators in managing 12 core values. By using a sample size chart of Krejcie and Morgan and using 274 sample size scales, simple random sampling was used. The statistics used for data analysis were percentage arithmetic mean, standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The empowerment of the secondary school administrators in the management of the 12 core values in the northeastern region consisted of three components, namely giving authority and function, work motivation, and team work.
2. The empowerment model of the secondary school administrators in the management of the 12 core values in the northeastern region consisted of 4 steps were 1) preparation 2) empowerment 3) operation, and 4) evaluation.
3. The assessment of the empowerment model found that was suitable, possible and beneficial at the highest level.

Keywords : Pattern, Empowerment of the Secondary School Administrators, Value, the 12 Core Values

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้านหลักในการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนนั้นมีพื้นฐานทางด้านครอบครัว การได้รับการอบรมเลี้ยงดู ความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความถนัดเฉพาะตัวแตกต่างกัน การจัดการศึกษาจะทำให้นักเรียนรู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมทุกด้าน ผลผลิตของการจัดการศึกษาคือนักเรียนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ทุกประเทศจะต้องดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพของประชากรและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระหว่างประเทศให้สูงขึ้น (นรินทร์ สังข์รักษา 2552 : 1)

แนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนที่มีปัญหาดังกล่าว มีการนำเสนอหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตามวิธีการพัฒนาองค์กรที่เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรที่มีการกล่าวถึงอีกแนวทางหนึ่ง ก็คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ซึ่งจัดว่าเป็นเครื่องมือใหม่ในการพัฒนาองค์กรให้คล่องตัวและเติบโตขึ้น (Scott and Jaffe 1991 : 9) การเสริมสร้างพลังอำนาจว่ามี 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล (Individual Level) ระดับองค์กร (Organization Level) และระดับชุมชน (Community Level) ในระดับบุคคลนั้นกรอบแนวคิดของการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ส่วน คือเน้นการบรรลุเป้าหมายผลสัมฤทธิ์โดยการมีส่วนร่วมของทุกคน การเข้าถึงทรัพยากร และการเข้าใจสิ่งแวดล้อมที่เป็นนโยบายทางสังคม ส่วนระดับองค์กรเน้นการปรับโครงสร้างองค์กรและการปรับกระบวนการในองค์กรที่จะทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ขององค์กรได้ และในระดับชุมชนเน้นการให้ความร่วมมือในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในชุมชนหรือในเครือข่ายองค์กรชุมชน (Zimmerman 2000 : 43-44)

พลังอำนาจ เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการบริหารงานด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อำนาจแฝงอยู่ในทุกความสัมพันธ์ของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อทุกสิ่ง ทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงาน มนุษย์เป็นผลิตผลของอำนาจ ด้วยเหตุนี้ การใช้พลังอำนาจจึงมีความหมายต่อการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นอย่างมาก (สุเมธ แสงนิมนวล 2544 : 10) พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะไม่สามารถดำเนินการได้ตามหน้าที่ ถ้าไม่มีการใช้พลังอำนาจเพื่อให้บุคลากรทำงาน นักบริหารและนักวิชาการจึงได้แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาศาสตร์ทางการบริหารอย่างต่อเนื่อง (Chung and Meginson 1981 : 339) ทั้งที่เป็นไปเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเป็นไปเพื่อจัดการกับปัญหาที่องค์กรกำลังประสบ ซึ่งแนวความคิดในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรนั้นได้มีการนำเสนอหลายรูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาองค์กรแบบมีส่วนร่วม การปรับรื้อระบบ รวมทั้งการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร (Baxter and Lisburn 1994 : 13)

การเสริมสร้างพลังอำนาจมีแนวความคิดพื้นฐานมาจากมูลเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลไกของการจูงใจ กล่าวคือ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บุคคลรวมกันเป็นหมู่คณะ เป็นองค์การเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจการกระทำในสิ่งที่เกินกว่ากำลังบุคคลคนเดียวจะกระทำได้ จึงเกิดความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมที่เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจ และด้านกลไกของการจูงใจ กล่าวคือ บุคคลมีพลังอำนาจซึ่งเป็นพลังอำนาจด้านความสามารถซึ่งต้องการแสดงออกให้ปรากฏในทางใดทางหนึ่ง ความต้องการจะแสดงออกซึ่งความสามารถนี้เป็นแรงจูงใจจากภายในที่เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคล (Lashley 1997 : 56) บุคคลยังต้องการพัฒนาศักยภาพ ปัญหา ทักษะความสามารถในการทำงานทุกๆ ด้าน ต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และต้องการตอบสนองในทางสร้างสรรค์ในอันที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเท่ากับว่าบุคคลต่างต้องการเป็นผู้มีพลังอำนาจในการทำงาน หลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการของการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เป็นพลังความสามารถในการทำงาน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้แสดงออกซึ่งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และพลังในการทำงาน โดยมีแนวคิดหลักว่าการให้อำนาจบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อให้มีการพัฒนาอำนาจที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งมีอยู่ในระดับหนึ่งแล้วให้เพิ่มมากขึ้น หรือทำให้บุคคลค้นพบพลังอำนาจที่ตนมีและใช้ประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (Gutierrez, Parsons and Cox 1998)

ในกาลปัจจุบันคนตื่นตัวไขว่คว้า แ่งแย่งชิงดีกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน ปรียญา อำนาจ อิทธิพล ตำแหน่งหน้าที่ และลาภยศ ดังนั้นเราควรคิดที่จะสร้างเกราะป้องกันในรูปของการปกป้อง แสวงหาและกำหนด ค่านิยมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย รวมทั้งสกัดกั้นและแก้ไขค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดน้อยลงหรือหมดไป รวมทั้งต้องมีการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานที่ควรยึดถือปฏิบัติในสังคมไทย เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักและสืบทอดต่อไป ค่านิยมเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลและความเจริญก้าวหน้าหรือความเสื่อมถอยของสังคมชาติใดประกอบด้วยประชาชนที่เพียบพร้อมไปด้วยค่านิยมที่พึงประสงค์ ก็จะนำมาซึ่งความสุขและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยแก่บ้านเมือง แต่ในยุคปัจจุบัน คนไทยให้ความสำคัญกับวัตถุและความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี เพิ่มขึ้น ความเสื่อมทางด้านศีลธรรมจึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย และนับวันปัญหาดังกล่าวยิ่งมีความรุนแรงมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร 2555 : 7-8)

จากการประกาศเรื่องค่านิยมหลัก 12 ประการ ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้นำไปเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน ทำให้เกิดการตื่นตัวในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานด้านการศึกษาที่ได้นำแนวทางเรื่องค่านิยมหลัก 12 ประการ ไปประกอบการวางกลยุทธ์และนโยบาย การทำงาน และจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนา รูปแบบ การเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการบริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน มัธยมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร ทำให้บุคลากรได้เห็นคุณค่า ศักยภาพ และความสามารถของตน อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 15 สพม.

2. การวิจัยนี้เน้นข้อมูลการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหาร และค่านิยมหลัก 12 ประการ

3. ข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลจากสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ได้แนวทางอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร หลักฐาน วรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์องค์ประกอบตามความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่ง และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่งได้แก่ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โรงเรียนจตุรภูมิพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 15 สพม. ทั้งหมดจำนวน 929 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 15 สพม. ทั้งหมดจำนวน 929 คน โดยใช้ตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970 : 608-610) และใช้การกำหนดสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 274 คน

ระยะที่ 2 ร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 1 ทำการร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำข้อมูลที่ได้โดยการศึกษาในระยะที่ 1 ดำเนินการในการร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ และขอรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

ขั้นตอนที่ 2 ทำการยืนยันรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน หลังจากนั้นนำเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

ระยะที่ 3 ทดลองใช้ (Implementation) รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยเทคนิคการยืนยันรูปแบบ ได้นำมาทดลองใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่โรงเรียนรางวัลพระราชทาน ได้แก่ โรงเรียนหนองม่วงวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โรงเรียนภูกาสิงห์ประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และโรงเรียนลำปลายพลวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ระยะที่ 4 รับรองรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

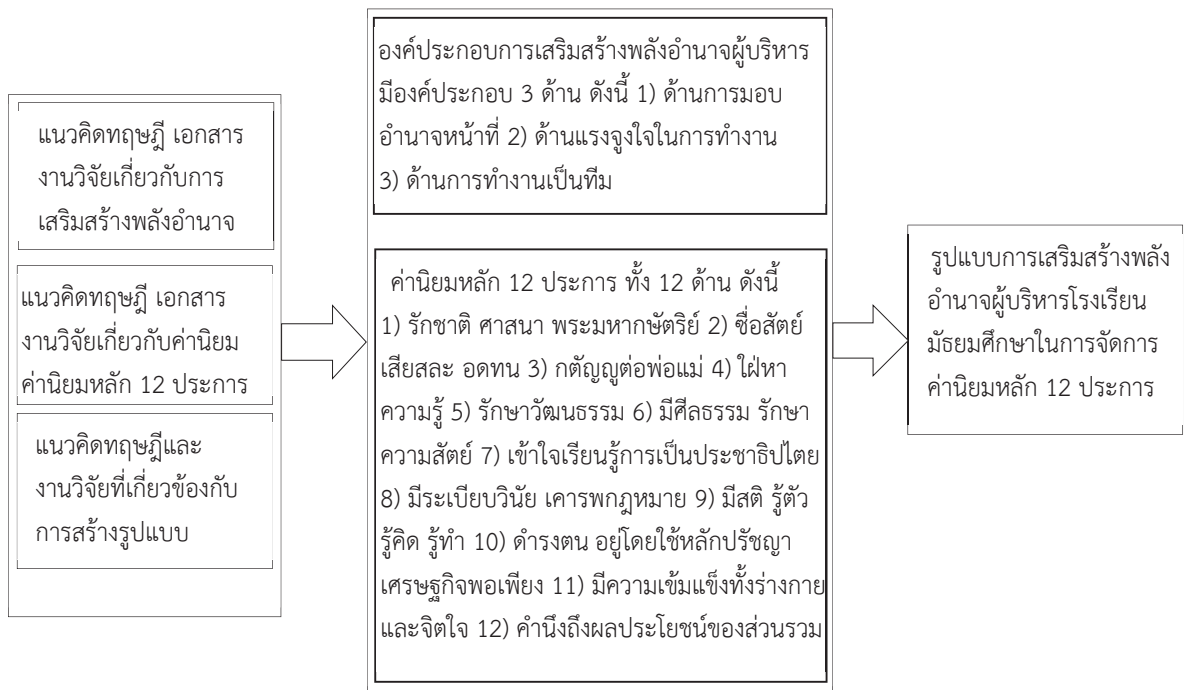
นำรูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผ่านการทดลองใช้ในระยะที่ 3 โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ สำหรับตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการรับรองรูปแบบ (Public Hearing) มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน และรับรองรูปแบบเป็นฉบับสมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ดังนี้ สมชาย บุญศิริภักษ์ (2545 : 24) ; ทศพร จันทนราช (2554 : 76) ; สุธาสินี แม้นญาติ (2554 : 70) ; Scott and Jaffe (1991 : 15) ; Blasé and Blasé (1994 : 137-138) ; Clutterbuck and Kernaghan (1994 : 9) ; Banner and Gagne (1995 : 70) ; Lashley (1997 : 138) ; Gutierrez, Parsons and Cox (1998 : 6) ; Reynolds and Gutkin (1999 : 768) และศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจากแนวปฏิบัติของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน การศึกษาดูงาน และการสัมภาษณ์ นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

2. กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ได้จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้แก่ ทิศนา แจมมณี (2548 : 220-221) ; คัมภีร์ สุดแท้ (2553 : 11) ; ปาริชาติ ชมชื่น (2555 : 10) ; Brown and Moberg (1980 : 16-17) ; Willer (1985 : 85) ; Keeves (1988 : 560)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก
12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร หลักฐาน วรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์องค์ประกอบตาม
ความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่ง และ
สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โรงเรียนจตุรภูมิพิทยาคาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 และโรงเรียนสุรวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 ร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการ
ค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยและนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 แล้วนำหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 1) หลักการสร้างรูปแบบ 2) แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ และ 3) แนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบของรูปแบบ 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การเตรียมการ ชั้นที่ 2 การเสริมสร้างพลังอำนาจ ชั้นที่ 3 การดำเนินการ และชั้นที่ 4 การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ทำการยืนยันรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ และขอรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงในการจัดทำร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

ระยะที่ 3 ทดลองใช้ (Implementation) นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนหนองม่วงวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โรงเรียนกุ่งลาสิ่งห์ประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และโรงเรียนลำปลายมาศวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ระยะที่ 4 รับรองรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผ่านการทดลองใช้ในระยะที่ 3 โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ สำหรับตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการรับรองรูปแบบ (Public Hearing) มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน และรับรองรูปแบบเป็นฉบับสมบูรณ์

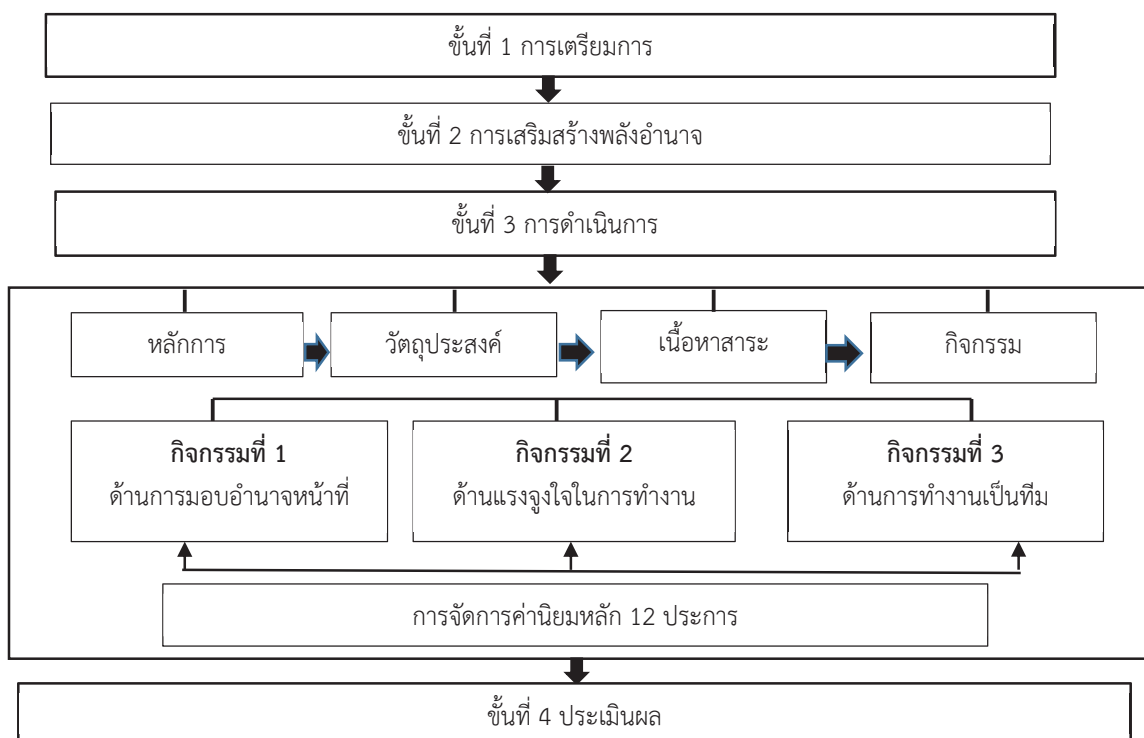
สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผนวกกับการศึกษาดูงาน โรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 แห่ง และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 3 คน แล้วนำมาสังเคราะห์ได้องค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ 2) ด้านแรงจูงใจในการทำงาน และ 3) ด้านการทำงานเป็นทีม

2. สร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการ
 ค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี งานวิจัย แล้ว
 นำหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียน
 มัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 1) หลักการสร้างรูปแบบ
 2) แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ และ 3) แนวคิดเชิงระบบ มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบ
 ของรูปแบบ 4 ชั้น ดังภาพประกอบ

จากภาพรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก
 12 ประการได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ คือ การสร้างความตระหนักรู้ เป็นส่วนที่จุดประกายการพัฒนา
 คุณลักษณะ และทำความเข้าใจ สร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ คำชี้แจง สำหรับผู้บริหารหรือผู้สนใจ
 ที่จะศึกษาเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นการกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมให้คนในองค์กรโดยผู้บริหาร ได้แก่
 การประชุม การวางแผนการทำงาน การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน การเสนอโครงการต่าง ๆ (โดยโครงการที่เสนอ
 ต้องตระหนักถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ)

ขั้นที่ 2 การเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ การส่งเสริมให้คนในองค์กรสามารถเรียนรู้ และพัฒนา
 ตนเอง โดยการจัดทำกลไกต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกของคนในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่
 การแบ่งงานในสายงาน หน้าที่รับผิดชอบ คำสั่งปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการ คือ การดำเนินงาน การปฏิบัติงานตามปฏิทินปฏิบัติ การดำเนินโครงการ
 (โดยโครงการที่เสนอต้องตระหนักถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ)

ขั้นที่ 4 การประเมินผล คือ การติดตามการพัฒนาการเสริมสร้างพลังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลของการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศึกษาองค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน และด้านการทำงานเป็นทีม มีรายละเอียด ดังนี้ คือ 1. การมอบอำนาจหน้าที่ หมายถึง การกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่โดยผู้บังคับบัญชาที่ให้กับใต้ผู้บังคับบัญชาทำงานอย่างต่อเนื่อง อำนาจหน้าที่นั้นเป็นอำนาจที่บุคคลได้รับมอบหมายมาโดยถูกต้องตามกฎหมาย ความถูกต้องชอบธรรมในการสร้างองค์การให้พนักงานปฏิบัติตามคำสั่งได้ อำนาจหน้าที่มีอิทธิพลต่อการสั่งการและมอบหมายงานให้ผู้อื่นและมีอำนาจในการใช้ทรัพยากรได้เพื่อก่อให้การทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร พนักงานจะยอมรับในอำนาจหน้าที่เมื่อมีการ ยอมรับสภาพ สอดคล้องกับ เคนบลอง ชาร์ต, จอห์น คาร์ลอส, และอลัน แรนดอล์ฟ (วรรณพร ไกรเลิศ ผู้แปล 2544 : 33-40) ได้กล่าวไว้ดังนี้ 1) พนักงานเข้าใจในคำสั่ง มีการสื่อสารที่ดีเข้าใจชัดเจน 2) พนักงานเชื่อว่าคำสั่งนั้นสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ขององค์กร 3) พนักงานได้รับผลประโยชน์จากการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไม่เสียผลประโยชน์ส่วนตัว 4) พนักงานมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จ และมีสภาพที่พร้อมจะทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ เชอร์เมอร์ฮอน, ฮันท์และออสเบอร์น (Schermerhon Jr., Hunt and Osborn 1998 : 202) การมอบหมายอำนาจหน้าที่ เป็นขอบเขตการทำงานที่ชัดเจนแก่บุคลากรและมีหลักฐานรองรับเป็นการสร้างเสริมอำนาจการทำงานของบุคลากร 2. แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมมีอิทธิพลทำให้ กำหนดทิศทางและการใช้ความพยายามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความเต็มใจ เพื่อที่จะนำมาซึ่งการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมูลเหตุจูงใจที่สำคัญคือ ความต้องการ สอดคล้องกับ เบ็กซ์ลีย์ (Bexley) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การสนับสนุนของผู้บังคับบัญชามีส่วนสำคัญต่อแรงจูงใจของบุคลากร รองลงมาคือ วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียนและความรู้สึกในอาชีพที่ได้ดูแลเด็กนักเรียน 3. การทำงานเป็นทีม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาร่วมมือกันทำงาน อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันด้วยทักษะที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน อย่างเต็มใจ มีการประสานความร่วมมือ ร่วมใจอย่างใกล้ชิด มีความผูกพันกัน เพื่อให้บรรลุความสำเร็จในการทำงาน ร่วมกันตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ ชอร์ตและเกรียร์ (Short and Greer : 1993 : 184) ได้ศึกษาการเสริมสร้าง

พลังอำนาจการทำงานของบุคลากร พบว่า วิธีเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคลากร ได้แก่ การพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้โอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เช่น การจัดตั้งคณะทำงาน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย ระยะเวลาของการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ

2. สร้างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ผู้วิจัยนำมากำหนดโครงสร้าง องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ เมื่อได้ฉบับร่างแล้วดำเนินการประเมินยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในส่วนของโครงสร้าง องค์ประกอบ คำอธิบายรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พรจิตา ฤทธิรอด (2557 : บทคัดย่อ) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจ พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 ระดับบุคคล มี 5 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 2 ระดับทีมงาน มี 7 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ 3 ระดับองค์กร มี 7 องค์ประกอบย่อย ส่วนผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจ พบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

ผลการประเมินรูปแบบ ผลรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ได้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินทั้ง 3 ด้าน เป็นรายชื่อได้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2549 : 201) ที่เสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสู่ผลลัพธ์การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องพัฒนา ส่วนที่ 2 แนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และเงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประยุกต์การวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ในสังกัดอื่น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการค่านิยมหลัก 12 ประการ ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันเพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สิทธิชัย ดีลัน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.อัครวุฒิ อุทัยรัตน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.โกวิท วัชรินทรางกูร กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวมินทร์ ประชานันท์ ที่ช่วยดูแล ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความช่วยเหลือ และคำแนะนำที่ได้รับจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 15 ท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณโรงเรียนหนองม่วงวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โรงเรียนกุกา สิ่งห์ประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และโรงเรียนลำพลับพลาวิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ที่อนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ รวมทั้ง ครอบครัว ที่คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ที่ให้ชีวิตและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนบรรพบุรุษอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต และความก้าวหน้าในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- คัมภีร์ สุดแท้. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ทศพร จันทนราช. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2554.
- ทศนา แคมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- นรินทร์ สังข์รักษา. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- ปาริชาติ ชมชื่น. รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผล ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.
- พรจิตา ฤทธิ์รอด. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมพลังอำนาจ. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.
- สมชาย บุญศิริเกสซ์. การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนา ประเทศ. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.

- สุธาสนี แม้นญาติ. โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- สุเมธ แสงนิมนวล. ศิลปะการใช้อำนาจบริหาร. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2544.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ระบบงานรัฐสภา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,
2555.
- Banner, David K. and Gagne', T. Elaine. **Designing Effective Organizations : Traditional and
Transformational Views.** London : SAGE, 1995.
- Baxter, S. and Lisburn, D. **Reengineering Information Technology Success Through
Empowerment.** New York : Prentice Hall International, 1994.
- Blase, Joseph and Blase, Jo Roberts. **Empowering Teachers : What Successful Principals Do.**
California : Corwin, 1994.
- Brown, Warren B., and Moberg, Denis J. **Organizational Theory and Management : A Macro
Approach.** New York : John Wiley and Sons, 1980.
- Chung, Kae H. and Meginson, Leon C. **Organizational Behavior Developing Managerial
Skills.** New York : Harper and Rows, 1981.
- Clutterbuck, David and Kernaghan, Susan. **The Power Of Empowerment : Release the Hidden
Talents of Your Employees.** London : Kogan Page, 1994.
- Gutierrez Lorraine M., Parsons Ruth J. and Cox Enid Opal. **Empowerment in Social Work Practice :
A Sourcebook.** Pacific Grove : Brooks/Cole, 1998.
- Keeves P.J. **Educational Research, Methodology and Measurement : An International
Handbook.** Oxford : Pergamon, 1988.
- Krejice, R. V. and D. W. Morgan "Determining Sample Size for Research Activities," **Journal of
Education and Psychological Measurement.** 30 (March 1970) : 67.
- Lashley, Conrad. **Empowering Service Excellence : Beyond the Quick Fix.** London :
Cassell, 1997.
- Reynolds, Cecil R. & Gutkin, Terry B. **The Handbook of School Psychology.** 3rd ed. New York :
John Wiley and Sons, 1999.
- Schermerhorn Jr. J.R., Hunt G. James and Osborn N. Richard. **Basic Organizational Behavior.**
2nd ed. New York : John Wiley and Sons, 1998.
- Scott Cynthia D. and Jaffe Dennis T. **Empowerment : Building a Committed Workforce.**
California : Kogan Page, 1991.
- Short, P. M. and T. J. Greer. **Restructuring Schools Through Empowerment, in Restructuring
Schooling : Learning From Ongoing Efforts.** California : Corwin, 1993.
- Willer, D. **Scientific Sociology : Theory and Method.** New Jersey : Prentice-Hall, 1985.
- Zimmerman, M. A. **Empowerment Theory : Handbook of Community Psychology.** New York :
Academic/Plenum, 2000.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
A Model Development of Schools Management by Integration of
the Philosophy of Sufficiency Economy in Elementary School
of the lower Northeastern Region

ธนา โด่งพิมาย¹

ศรีเพ็ญ พลเดช²

โกวิท วัชรินทรากูร³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2 ร่างรูปแบบและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยการประชุมกลุ่มสนทนา จากผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบความเป็นไปได้จากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการใน 2 องค์ประกอบคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) คุณธรรม 2) ความรู้ และการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ดังนี้ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคคล 3) งานงบประมาณ 4) งานทั่วไป โดยมีความคิดเห็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการสถานศึกษา, การบูรณาการ, เศรษฐกิจพอเพียง

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Abstract

The purposes of this research were 1) to create and develop of schools management by integration of the philosophy of sufficiency economy and 2) to evaluate the appropriate and feasibility of schools management by integration of the philosophy of sufficiency economy. The study included 3 phase : phase 1 to study documents and the related research. Investigative interviews of the luminaries, integrate the data with comprehensive management principle of four aspects as follows; academic management, budget management, human resource management and general management, phase 2 after that draft development model, then bring the draft with a proper assessment from to create by focus group the 9 experts, phase 3 to check feasibility of schools management by integration of the philosophy of sufficiency economy in elementary school of the lower northeastern region. The sample consisted of 314 schools principal. The statistical methods used to analysis the data were mean, standard deviation.

The research findings were as follows :

A model of schools management by integration of the philosophy of sufficiency economy in elementary school of the lower northeastern region is propriety, feasibility and utility a high level the overall high levels

Keywords : model, schools management, integration, philosophy of sufficiency economy

บทนำ

วิกฤตการณ์ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2540 ทำให้ประเทศไทยต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุน IMF เพื่อฟื้นฟูสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาประเทศ จึงได้นำมาปรีชาญาณพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการเริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง ประเทศชาติมีความมั่นคง โดยเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะเพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมาเป็นเวลานาน ซึ่งมีใช้เป็นเพียงปรัชญาสำหรับคนไทยเท่านั้น หากแต่เป็นปรัชญาที่มีคุณประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติในทุกชาติทุกภาษาที่เกิดจากองค์ภูมิปัญญาของพระเจ้าแผ่นดินตะวันออกที่ได้รับการชื่นชมอย่างสูงยิ่งจากนานาอารยประเทศทั่วโลก (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 22)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดในการดำรงชีวิต ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทประกอบด้วย คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข สามห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ (ลีลาภรณ์ บัวสาย 2549 : 18) การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการมีโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2554 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการการบริหารจัดการการเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีโครงการสถานศึกษาพอเพียงเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2554 ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งต้องรับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียงภายในปี 2560 และในปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ จำนวน 4,151 โรงเรียน จากทั้งหมด 10,970 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 48)

จากการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานทั่วไป ที่ผ่านมามีขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการ จึงทำให้มีความหลากหลายในการบริหารจัดการซึ่งส่งผลถึงความสำเร็จและไม่สำเร็จตามเป้าหมายของการประเมินเข้าสู่สถานศึกษาพอเพียง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์และผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงและพัฒนาสู่การประเมินเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้อีกระดับด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์การนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 1,711 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

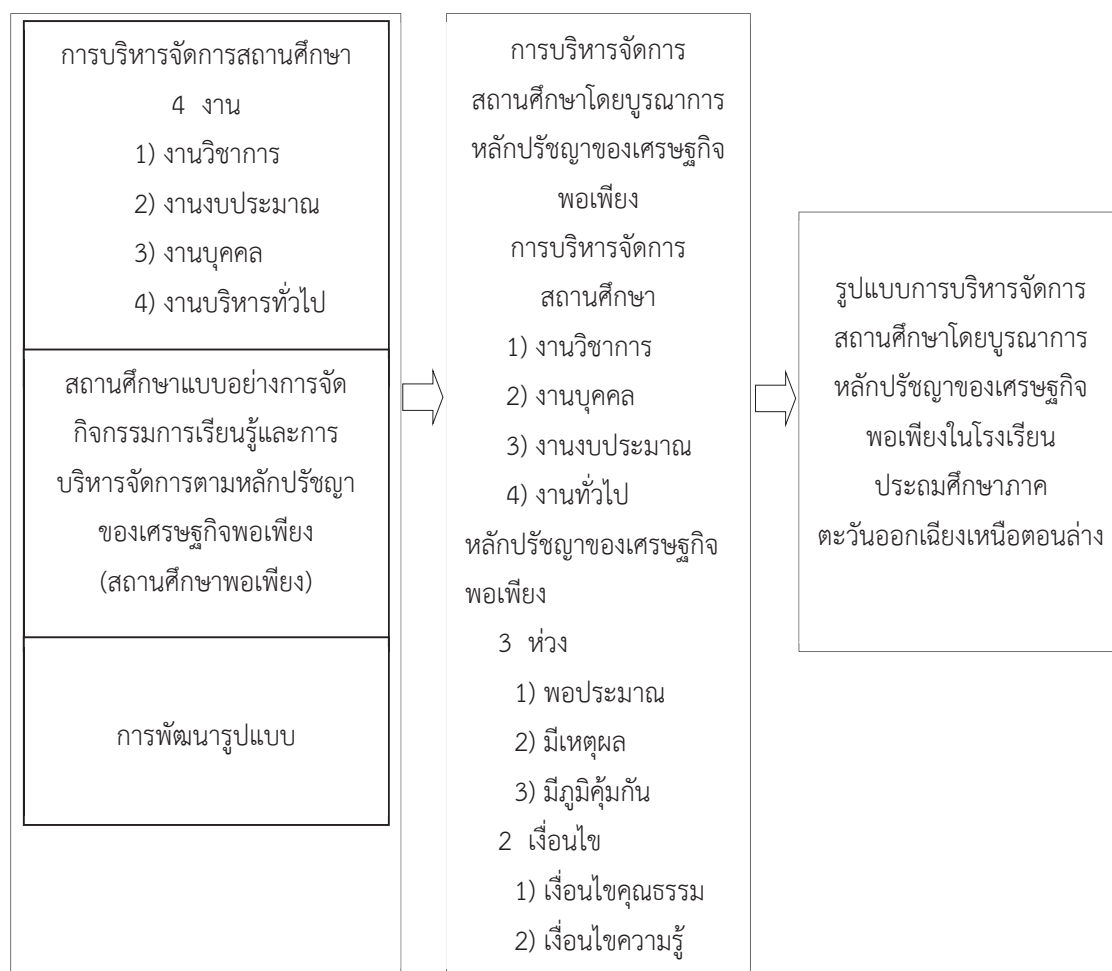
กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

1. หลักการบริหารและการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ ตูลา มหาสุธานนท์ (2545 : 24) ; อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 42) ; ชีระ รุญเจริญ (2550 : 86) ; ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549 : 12) ; จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2553 : 18) ; วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 39) และ Castle (2003 : 97) ; Grader (2003 : 52) และ Kimbrough and Nunnery (1988 : 118)

2. ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ของ Keeves (1988 : 75) ; อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 42) ; คำดี จันทะเกษ (2554 : 43) ; ดิษยา เลาว์ลย์ศิริ (2557 : 30) และกัญญ์ชิสา ทุมมาพันธ์ (2557 : 64)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 1,711 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามของ Krejcie and Morgan (1970 : 608, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 43) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 314 คน

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 โรงเรียน
2. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน
3. แบบสอบถามความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 314 โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถามการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วสรุปเป็นความเรียง
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินและแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ ดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และร้อยละข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการศึกษาและพัฒนา 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบของการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 ร่างและพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันรูปแบบ โดยการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ระยะ ที่ 3 การประเมินรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 นำรูปแบบไปประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า

1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการใน 2 องค์ประกอบคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) คุณธรรม 2) ความรู้ และการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ดังนี้ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคคล 3) งานงบประมาณ และ 4) งานทั่วไป โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอตามผลการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบโดยใช้แบบสอบถามถามระดับความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และมีประโยชน์ของรูปแบบดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 314 คน ผู้วิจัยได้นำผลอภิปรายดังนี้

1.1 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยบุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยมาประกอบเป็นประเด็นหลักทางการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบุคคล และ 4) งานทั่วไป โดยทุกด้านได้บุคลากร ความพอเพียง ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยคำนึงถึงเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ตามมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องแบ่งงานการบริหารออกเป็น 4 งานดังกล่าวโดยการบริหารจัดการงานนั้น ได้สังเคราะห์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอประมาณหมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตามรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ผลการวิจัยความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษา โดยบุคลากรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในความเหมาะสมของในสาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบ การบริหารจัดการงานวิชาการ การบริหารจัดการงานงบประมาณ การบริหารจัดการงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป มีความเหมาะสมของผลการวิจัยในสาระสำคัญของรูปแบบเรียงลำดับแรกไปสู่ลำดับสุดท้ายดังนี้

1) การบริหารจัดการงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการบริหารงานบุคคลมีความสำคัญอันดับแรกแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการบริหารจัดการงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2) การบริหารจัดการงานงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการบริหารจัดการงานงบประมาณ มีความสำคัญอันดับรอง แสดงให้เห็นว่า การบริหารด้านงบประมาณ ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดสรร จัดตั้ง และอนุมัติบริหารงานการเงินและพัสดุของสถานศึกษารวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ ดูแลการใช้งบประมาณต่างๆ ที่ดำเนินการตามโครงการที่ตั้งไว้ในสถานศึกษา งบประมาณที่ใช้นั้นถูกต้องตามกฎหมายอย่างซื่อสัตย์ มีความโปร่งใส และติดตามตรวจสอบได้

3) การบริหารจัดการงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการบริหารจัดการงานวิชาการ มีความสำคัญเป็นอันดับสาม แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการงานวิชาการ จะเน้นในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องปรับวิธีการคิด พัฒนาทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนที่จะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษา มีการบริหารอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับ

ผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารที่จะให้ความสำคัญในการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาบูรณาการในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน

4) การบริหารจัดการงานทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการบริหารจัดการงานทั่วไป มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้เพราะการบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญในการบริการและช่วยประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้การบริหารงานอื่นๆ ให้บรรลุตามมาตรฐานและคุณภาพของเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานใกล้เคียงมีความคล่องตัวและปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งเสริมให้การบริหารจัดการศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก

1.1.2 ผลการวิจัยความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้

1) การบริหารจัดการงานทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ ด้านการบริหารจัดการงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าการบริหารจัดการงานทั่วไปนั้นจำเป็นต้องให้บริการและประสานงานต่างๆ ให้หน่วยงานในการควบคุมงานทุกๆ ด้าน ที่ต้องรับผิดชอบ ท่วงศ์กร ซึ่งงานด้านการบริหารจัดการงานทั่วไป หากพิจารณาขยายข้อพบว่า อันดับแรก คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงาน สถานที่ทำงานให้สะอาด สะดวก ถูกสุขลักษณะประหยัด เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครอบคลุมความรู้และคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นการกำหนดคนเพื่อพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่นๆ ดังนั้นอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม กลุ่มบริหารงานทั่วไปจึงมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาอาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เกิดเจตคติ มีคุณธรรม และโรงเรียนจะได้พัฒนามีคุณภาพที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับ โคลเตอร์ (2003 : 230) ที่ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนที่ยั่งยืนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การบริหารงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนนั้นมีคุณลักษณะพิเศษอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนที่อยู่นอกโรงเรียน 2) การให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนพร้อมทั้งแสวงหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน และ 3) พัฒนาการสอนในโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนผลการจากการสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและเผยแพร่ผลงานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารสถานศึกษา เพราะการดำเนินการขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาว่า สนับสนุนหรือไม่สนับสนุนเพราะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับ Grader (2004 : 52) ที่กล่าวว่า การนำองค์กรแห่งการเรียนรู้จะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ไม่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนให้มีความสามารถ

รอบรู้แห่งตน กลุ่มที่ 2 ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารให้มีทักษะทางด้านความรู้แห่งตนในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ เพ็ญญา อีรทองดี (2552 : 86) ซึ่งได้ค้นพบจากการวิจัยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2) การบริหารจัดการงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ ด้านการบริหารจัดการงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้านการบริหารจัดการวิชาการนั้นผู้บริหาร ให้ความสำคัญด้านนี้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านการบริหารจัดการงานวิชาการนี้เป็นงานหลักที่มีความจำเป็นต้องใช้กับนักเรียนเป็นลำดับแรกๆ ทั้งนี้ด้านการบริหารวิชาการนี้มีส่วนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี เพื่อให้การเรียนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ สุรินทร์ ภูสิงห์ (2552 : 62) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาประกอบไปด้วย การบริหารจัดการ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีลักษณะดังนี้ 1) หลักการจัดการต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีกลยุทธ์ที่อยู่บนพื้นฐานการรู้จักตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสร้างเครือข่าย หลักการมีความรู้คู่คุณธรรม จุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีมาตรฐานมีประสิทธิภาพส่งผลในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการเน้นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทยขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้รักความเป็นไทยจะมีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่า และชื่นชมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย สอดคล้องกับ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2553 : 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติโดยการกำหนดเป็นวัฒนธรรม ได้มีการนำการบริหารจัดการมาประยุกต์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้บริหารอยู่ระดับมาก เป็นลำดับรอง ได้แก่ บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชา และครบทุกระดับชั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคลากรทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ ดังนั้น ครูบุคลากรจะต้องจัดทำโครงสร้างออกแบบการเรียนรู้โดยมีการจัดการประเมินผลที่หลากหลาย ครูจึงต้องมีแผนการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ไปสอดคล้องกับ Castle (2003 : 70) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่ เช่นการฝึกการค้นคว้า และการแก้ปัญหาไปพร้อมเป็นวิธีการที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพต่อผู้สอนและผู้เรียนได้ช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะทางวิชาการ และสังคมรวมทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ซึ่งไปตามมาตรฐานที่วางไว้ในหลักสูตร ผลจากการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหาร เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่มีค่าอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาทราบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ คำดี จันทะเกษ (2554 : 74) ซึ่งได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การบริหาร

จัดการสถานศึกษาประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาความพร้อมและความมุ่งมั่นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการให้ความรู้

3) การบริหารจัดการงานงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ ด้านการบริหารจัดการงานงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ การเบิกจ่ายงบประมาณใช้รูปแบบของคณะกรรมการตรวจสอบโดยยึดหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554 : 76) ได้ให้ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคอื่นๆ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างต่อเนื่องไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญ คือ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสระเสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับโดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาในการรับจ่ายของตนและโรงเรียนในการบริหารจัดการในเรื่องวินัยงบประมาณที่มีอย่างมีความโปร่งใสและเป็นธรรม และสอดคล้องกับ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2553 : 70) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยสถาบันจัดทำแผนงบประมาณการเงินครอบคลุมรายได้การลงทุนรวมทั้งการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อการจัดซื้อจัดจ้าง อย่างมีเหตุผลมีการควบคุมการเงินเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใสเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าพอประมาณ และเป็นเหตุเป็นผลสำหรับแต่ละโครงการหรือกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพราะการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารจะใช้วิธีการต่างๆ ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีความเหมาะสมกับการเงินกับวัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับ อมร มะลาศรี (2554 : 37) วิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาโดยมีการระบุความเสี่ยงเชิงระบบเพื่อการจัดสรรทรัพยากร

4) การบริหารจัดการงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ด้านการบริหารจัดการงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นสำคัญรายข้อได้แก่ การติดตามผลกิจกรรมส่งเสริมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่บนสายกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพื่อการเสริมสร้างเพื่อให้บุคลากรมีจิตสำนึก ทศนคติพฤติกรรมในการทำงานเพื่อสนองภารกิจของสถานศึกษาในการดำเนินการคล่องตัวภายใต้กฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับ ชาติชาย อุดมกิจมงคล (2552 : 62) ที่ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 5 องค์ประกอบเรียงลำดับสำคัญดังนี้ 1) หน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ 2) การจัดการความรู้และทรัพยากร 3) การรับผิดชอบต่อสังคม 4) การมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 5) คุณธรรมจริยธรรม จากการสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมีระดับมากค่าเฉลี่ยรอง ได้แก่ การจัดประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ครบทุกประการ เพราะ บุคลากรหรือทรัพยากรด้านบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่าง

ยิ่งในสถานศึกษา สำเร็จของสถานศึกษาเพราะการสถานศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายได้สำเร็จนั้นจะต้องอาศัยบุคลากรที่มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนับสนุนให้บุคลากรสถานศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2553 : 71) ที่ได้วิจัยพบว่า รูปแบบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ควรส่งเสริมบุคลากรไปฝึกอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเป็นประจำ ผลจากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การเสริมสร้างการวิเคราะห์ตนเอง ในด้านความรู้และด้านคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพราะการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารใช้วิธีการต่างๆ ในการจัดสรรทรัพยากรซึ่งมีจำกัดอยู่ในระดับความเหมาะสมในด้านคน ด้านเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์และจัดการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดคือผลผลิตที่ได้จากการบริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ที่มีผลอยู่ในระดับต่ำคืองานทั่วไปดังนั้นควรประสานสัมพันธ์ชุมชนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรายละเอียดของรูปแบบจัดฝึกอบรม สัมมนา ให้บุคคลในโรงเรียน มีความรู้ในการนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนการสอน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.โกวิท วัชรินทรางกูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่ได้อำนวยความสะดวกในการทดลองเครื่องมือรวมทั้งครอบครัวที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอบพระคุณบิดามารดาผู้ให้ชีวิตและโอกาสทางการศึกษาตลอดจนบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บิสซิเนส เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2551.
- คำดี จันทะเกษ. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานอุดมศึกษาเอกชนของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553.
- ชาติชาย อุดมกิจมงคล. แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการพัฒนาเมืองของเทศบาลนครสกลนคร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2550.
- ตุลา มหาสุทธานนท์. หลักการจัดการการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2543.
- ปริญญช พิบูลสรายุธ. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549.
- เพ็ญญา ธีรทองดี. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552.
- ลีลาภรณ์ บัวสาย. เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานขยายผล. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. ปรัชญาและพัฒนากาการบริหาร ในหลักและระบบการบริหารการศึกษาหน่วยที่ 1-5 เล่มที่ 1. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2523.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ : อาร์ แอน ปรีน, 2554.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา. การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สมเดช สีแสง. การบริหารบุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2544.
- สุรินทร์ ภูสิงห์. การพัฒนาการรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์, 2548.
- อมร มะลาศรี. การพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- อุทัย บุญประเสริฐ. “ตัวแบบหุ่นจำลอง แบบจำลองหรือโมเดล,” วารสารครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

- Castle, D. **The Role of Teams in Quality Assurance and Improvement Planning in Two Illinois Middle Schools.** Ed.D. (Educational Administration). The Northern Illinois University, 2003.
- Grader, C. V. **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hill, 2004.
- Keeves, P. J. **Educational Research Methodology, and Measurement : An International Handbook.** Oxford : Pergamon, 1988.
- Kimbrough and Nunnery. **Driven to Distort : How Competitive Cues and Achievement Motivation Impact our Memories.** California : University of California, 1988.
- Kolter, D. **Human Motivation.** 4th ed. California : Brooks Cole, 2003.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill
ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Mathematics Learning Actives Used Underhill's
Instructional Model Emphasizing Analytical Thinking on Statistics
for Mathayomsuksa 3

วาริ ขำหมื่นไวย¹

หล้า ภวภูตานนท์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป 3) ศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา อำเภอกักศิขุมพล จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ คือ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบย่อย และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นสอน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา (2) ขั้นไตร่ตรอง จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่มย่อย และขั้นไตร่ตรองระดับชั้นเรียน (3) ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนย่อยของขั้นสอนจะแทรกทักษะการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดสิ่งที่วิเคราะห์ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ (เน้นการจำแนก) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดกฎเกณฑ์และหลักการ (เน้นการเชื่อมโยง) ขั้นที่ 4 ขั้นพิจารณาแยกแยะ (เน้นการประยุกต์) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (เน้นการสรุปความ) และ 3) ขั้นสรุป

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 14.88 คิดเป็นร้อยละ 74.41 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 7.18 คิดเป็นร้อยละ 71.76

คำสำคัญ : การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์, รูปแบบการสอนของ Underhill, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop learning activities using Constructivist Theory based on Underhill's model emphasizing analytical thinking skills on "Statistics" for Mathayomsuksa 3. 2) enhance learning achievement so not less than 70% of students reach the average score of 70% and up. 3) study analytical thinking skills of the students. The sample used in this research were 17 students from Nongyaplongnonkunwittaya School in Phukdeechumphon district Chaiphum province belong to Chaiphum Primary Education Service Area Office 1. The research instruments included; 1) the experimental implementation tools including ten mathematics lesson plans using Constructivist Theory based on Underhill model emphasizing analytical Thinking on "Statistics" for Mathayomsuksa 3, 2) the reflective tools including instructional observation form, a form for lesson plan implementation record and end of cycle , and 3) the evaluation tools for learning effectiveness including a set of analytical thinking test on "Statistics" for Mathayomsuksa 3 and learning achievement test. The obtained data was analyzed for means, standard deviation and percentage then summarized and reported in descriptive manner.

The research findings were as follows :

1. The results of mathematics learning activities using Constructivist Theory based on Underhill model emphasizing analytical thinking consisted of 3 steps; 1) warm up, 2) instructional implementation including three steps; (1) cognitive conflict (2) considering including two sub steps; considering in small group then in a whole classroom, (3) cognitive reconstruction which in each 5 sub steps analytical thinking skill was integrated; they were (a) specify issue to be analyzed, (b) specify set as objective, (c) specify rules and regulations, (d) identify solutions and (e) concluded the answer, 3) conclusion of the lesson.

2. On learning achievement, it was found that in 82.35% (14 students) of students reached 74.41% with average score of 14.88.

3. The analytical thinking skills average score was 71.76% with average score of 7.18.

Keywords : Develop learning activities, Constructivist Theory based on Underhill model, Analytical thinking skills

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลก มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งเรื่องความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารและการคมนาคมที่รวดเร็ว การแพร่ขยายทางวัฒนธรรม การเพิ่มจำนวนของประชากรโลก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้า ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมากสำหรับสังคมในปัจจุบัน มนุษย์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบัน ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก และการจะพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยคนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีประสิทธิภาพของคนในประเทศต้องมาจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาในฐานะของเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้คนในชาติเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ระบุไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (กระทรวงศึกษาธิการ 2553 : 7-15)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวไว้ว่า ในการจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยได้กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังนี้ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5) ศิลปะ 6) สุขศึกษาและพลศึกษา 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ สารการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสารการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ เป็นสารการเรียนรู้ที่สร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิด การทำงานอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 1-8)

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้น เพราะสภาพทางสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ สามารถทำได้รวดเร็วและไม่มีข้อจำกัด วิชาคณิตศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งการคิด เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ อีกทั้งวิทยาการสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ต้องอาศัยความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน การสอนคณิตศาสตร์ จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่มุ่งสนองความต้องการ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ต้องสอนเพื่อสร้างความคิด ความเข้าใจในระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนไปสู่เรื่องที่ยากขึ้น นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเริ่มเรียนรู้จากสิ่งที่เป็รูปธรรมนำไปสู่นามธรรม (บุญทัน อยู่ชมบุญ มปป : 42-76) อย่างไรก็ตามในการเรียนคณิตศาสตร์นั้น ถ้าจะให้ได้ผลดีผู้สอนจำเป็นต้องหาเทคนิคที่จะทำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ และได้เสนอเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ (เจียมศักดิ์ ตรีศิริรัตน์ 2545 : 82-115) ถึงแม้ว่าการสอนคณิตศาสตร์จะมีแนวทางที่ชัดเจนแต่ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา แม้นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความสามารถทางด้านการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสารและการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่างๆและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2555 : 133-176)

จากสภาพการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของโรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียน จำนวน 194 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2558 เป็น 46.40 , 25.95 และ 23.04 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษา 2556-2558 : 5-6) ซึ่งยังต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และนอกจากนี้ สาระที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคือ สาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น มีคะแนนตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2558 เป็น 33.57 , 41.25 และ 20.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 11.11 ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 70 (โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา 2558 : 54-61) ซึ่งถือว่ายังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการเรียนการสอนเรื่องสถิติ พบว่า ความสามารถด้านการคิดคำนวณ ด้านความเข้าใจ ด้านการให้เหตุผล และด้านการคิดวิเคราะห์ อยู่ในระดับต่ำ ไม่เป็นที่น่าพอใจ

ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่ได้ส่งเสริมการคิดของนักเรียน และแม้ว่าจะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อร่วมกันเรียนรู้แต่ก็มีเพียงเด็กเก่งที่ทำงานเพียงคนเดียว

จากการทบทวนวรรณกรรมทางการศึกษา พบว่า แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ซึ่งเรียกว่า Cognitive Constructism และ Vygotsky เน้นเกี่ยวกับบริบททางสังคม เรียกว่า Social Constructism ซึ่ง Piaget เชื่อว่า ถ้านักเรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือเรียกว่าการเสียสมดุลทางปัญญา นักเรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่สภาวะสมดุลโดยวิธีการดูดซึม ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา ทำให้เกิดการเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งนักเรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาวะสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ตนเอง (สมาลี ชัยเจริญ 2557 : 300-322) มีนักการศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างและหลากหลาย แต่รูปแบบหนึ่งที่มีความน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับคือ รูปแบบของ Underhill ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และไตร่ตรองโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาหรือกิจกรรมที่แปลกใหม่เพื่อให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นแล้วกระตุ้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบของตนเองกับเพื่อน หลังจากนั้นจะให้ความรู้เพิ่มเติมและให้นักเรียนเกิดการคิดเปรียบเทียบคำตอบของแต่ละกลุ่ม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม จากนั้นครูและนักเรียนอภิปรายสรุปร่วมกันแล้วจึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด (Underhill 1991 : 67, อ้างถึงใน ทิพสุคนธ์ ไชยราช 2545 : 19-21) มีผู้นำแนวคิดของ Underhill ไปใช้ในการวิจัยอาทิเช่น ภาวัต โทพันธ์ (2556 : 151-153) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ตามรูปแบบของ Underhill ไปใช้ในการวิจัย พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ตามรูปแบบของ Underhill ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐณิชา แสงทองอร่าม (2556 : 201-204) และพิระธร เกื่อนโทสาร (2556 : 131-137) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และยังส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มีนักการศึกษาได้เสนอรูปแบบการพัฒนาไว้มากมาย แต่รูปแบบที่นิยมใช้กันพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิด Kemmis and Mc Taggart (1992 : 46-49, อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ 2537 : 11-15) เป็นกระบวนการวิจัยที่มีเป้าหมายซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาและสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะรายวิชาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพโดยการกำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติเป็นวงจร ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ(Action) ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) และได้ดำเนินการปฏิบัติแบบวงจร มีนักวิจัยได้นำระเบียบวิธีวิจัยนี้ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เช่น พิระธร เกื่อนโทสาร (2556 : 131-137) ; อรุณี โสภา (2556 : 165-170) ; ภาวัต โทพันธ์ (2556 : 151-153) และฐณิชา แสงทองอร่าม (2556 : 201-204) พบว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ช่วยให้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการปฏิบัติ ทำให้ทราบข้อบกพร่อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีการพัฒนาตลอดเวลาที่ทำการวิจัย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill มาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องสถิติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้เป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับสูงขึ้นไป และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาศูนย์ลำน้ำเจียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ประกอบด้วยโรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ จำนวน 55 คน โรงเรียนแจ้งตราคลองไทร จำนวน 13 คน และโรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 85 คน

ตัวแปรที่ศึกษา 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่องสถิติ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง สถิติ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาศูนย์ลำน้ำเจียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 85 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ คือ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบย่อย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Objective Congruence : IOC) มีการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ แล้ววิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระหว่างการดำเนินการปฏิบัติการและหลังจากสิ้นสุดการปฏิบัติการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกตและการทดสอบ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัย ได้นำหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการและแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart (1982 : 85-89, อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ 2537 : 11-15) มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งดำเนินการวิจัยตามวงจรปฏิบัติการที่มีอยู่ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มจากการสำรวจปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องปรึกษาหารือร่วมกัน ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้น ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติการ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติการ (The Effect of Action) โดยการสังเกตพฤติกรรมการณ์ของนักเรียน บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และทดสอบย่อยเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ เมื่อสิ้นสุดเรื่องย่อย ๆ
4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect) เป็นการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ปัญหา อุปสรรคที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ โดยการวิเคราะห์ ประเมิน อภิปราย สรุปผล เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการปฏิบัติการวงจรต่อไป เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรทดสอบทำวงจรและสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเรียนครบทั้ง 3 วงจร แล้วนำผลที่ได้มาอภิปรายและสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นสอน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา (2) ขั้นไตร่ตรอง จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่มย่อย และขั้นไตร่ตรองระดับชั้นเรียน (3) ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนย่อยของขั้นสอนจะแทรกทักษะการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ (เน้นการจำแนก) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดเกณฑ์และหลักการ (เน้นการเชื่อมโยง) ขั้นที่ 4 ขั้นพิจารณาแยกแยะ (เน้นการประยุกต์) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (เน้นการสรุปความ) และ 3) ขั้นสรุป

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดได้ 20 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำสุดได้ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 14.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.41 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์

จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดที่แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

จำนวนนักเรียนทั้งหมด	คะแนน						นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	
	เต็ม	ผ่านเกณฑ์	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
17	30	21	28	10	22.06	73.52	15	88.26

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเต็ม 10 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดได้ 9 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำสุดได้ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 7.18 คิดเป็นร้อยละ 71.76 จากผลการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จะเห็นว่าผลที่เกิดขึ้น นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

จำนวนนักเรียนทั้งหมด	คะแนน					
	เต็ม	ผ่านเกณฑ์	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	ร้อยละ
17	10	7	9	5	7.18	71.76

อภิปรายผล

1. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เป็นการจัดการเรียนโดยลำดับขั้นตอนการดำเนินการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน ตามรูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา ครูผู้สอนนำเข้าสู่ขั้นนี้ด้วยการสนทนาให้นักเรียนทราบว่าการกิจกรรมในขั้นนี้นักเรียนต้องทำอะไร หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนแต่ละคนได้เผชิญสถานการณ์ หรือปัญหาที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น (ใบกิจกรรมรายบุคคล) ซึ่งนักเรียนจะอาศัยความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้แก้ไขสถานการณ์ หรือดำเนินการตอบคำถามตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ (เน้นการจำแนก) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดกฎเกณฑ์และหลักการ(เน้นการเชื่อมโยง) ขั้นที่ 4 ขั้นพิจารณาแยกแยะ (เน้นการประยุกต์) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป(เน้นการสรุปความ) 2) ขั้นไตร่ตรอง จะแบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ๆ คือ (1) ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่มย่อย นักเรียนจะรวมกลุ่มกัน กลุ่มละ 4-5 คน แต่ละคนจะนำเสนอแนวคิด หลักการ รวมทั้งข้อสรุปต่างจากการเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ ขั้นนี้นักเรียนจะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม มีการอภิปรายแนวคิดร่วมกันด้วยเหตุผล และหาข้อสรุปที่เหมาะสม ซึ่งข้อสรุปหรือแนวคิดที่ได้ในขั้นนี้จะถูกถ่วงถ่วงอย่างดีแล้วจากสมาชิกในกลุ่มและเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับ

ของกลุ่ม (2) ชั้นไตร่ตรองระดับชั้นเรียน ขั้นนี้ตัวแทนกลุ่มย่อยจะนำเสนอแนวคิดที่ถูกกลั่นกรองดีแล้วจากกลุ่มย่อย นำเสนอต่อชั้นเรียน ตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ ให้สมาชิกในชั้นร่วมกันวิเคราะห์ความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล และแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเพิ่มเติม 3) ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา นักเรียนจะร่วมกัน อภิปรายแนวคิด หลักการ หรือข้อค้นพบจากกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ แล้วจึงร่วมกันสรุป ในขั้นนี้นักเรียนจะสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมเท่านั้น แต่อาจจะสรุปได้ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนได้ทั้งหมด ผู้วิจัยต้องสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนได้เข้าใจแนวคิด หลักการที่ต้อง สมบูรณ์อีกครั้ง เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่นในเรื่อง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต นักเรียนส่วนใหญ่ สรุปเพียงว่าผลรวมของข้อมูลหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด ซึ่งครูผู้สอนจะต้องสรุปให้นักเรียนทราบอีกครั้งว่า ผลรวมของข้อมูลจะต้องเป็นผลรวมของข้อมูลทั้งหมดแล้วหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 14.88 คิดเป็นร้อยละ 74.41 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี โสภา (2556 : 165-170) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 78.96 และมีจำนวนนักเรียน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป ในทำนองเดียวกับ ภาวัด โทพันธ์ (2556 : 151-153) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สมการชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวงจรที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1) คะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ทั้งหมดเท่ากับ 16.30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.50 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนในวงจรที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2) คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 16.43 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.17 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของนักเรียน ทั้งหมด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐนิชา แสงทองอร่าม (2556 : 201-204) และเสาวนีย์ มาตรา (2554 : 145-148)

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนของ Underhill ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งนักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ตามขั้นตอน การคิดวิเคราะห์ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่1 ขั้นกำหนดสิ่งที่วิเคราะห์ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ (เน้นการจำแนก) ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดกฎเกณฑ์และหลักการ(เน้นการเชื่อมโยง) ขั้นที่ 4 ขั้นพิจารณาแยกแยะ (เน้นการประยุกต์) และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (เน้นการสรุปความ) โดยที่นักเรียนต้องเผชิญสถานการณ์ หรือปัญหา ด้วยตนเอง คิดหาแนวทางแก้ไขสถานการณ์ หรือปัญหาด้วยตนเอง ตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ จากนั้นจึงนำเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ของตนเองต่อกลุ่มย่อย ให้สมาชิกในกลุ่มย่อยช่วยกันพิจารณาความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล และความเหมาะสมของแนวทางแก้ปัญหาแต่ละแนวทาง และลงมติหาข้อสรุปเป็นแนวทาง แก้ปัญหาของกลุ่ม ซึ่งในขั้นนี้นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิด และช่วยกันระดมความคิด เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จากนั้นจึงเตรียมตัวนำเสนอต่อชั้นเรียนตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์

เพื่อให้เพื่อนในชั้นได้ร่วมตรวจสอบความคิดของกลุ่มอีกครั้ง จากกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละชั่วโมงจะเห็นว่านักเรียน จะได้รับการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า คะแนนเต็ม 10 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเท่ากับ 7.18 คิดเป็นร้อยละ 71.76 จากผลการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียน จะเห็นว่าผลที่เกิดขึ้น นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี น่าจะมีผลมาจากการที่ นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ อย่างต่อเนื่องจากกระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนามาอย่างเป็นระบบ ซึ่งในระยะแรกนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับคำถามที่เน้นการคิด วิเคราะห์ซึ่งต้องตอบคำถามหลายคำถาม แต่เมื่อจัดกิจกรรมผ่านไประยะหนึ่งแล้วนักเรียนจะสามารถตอบ คำถามจากกิจกรรมได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนไม่คุ้นเคยกับการทำกิจกรรม จะเป็นเรื่องยากที่นักเรียน จะดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อมิให้ นักเรียนเกิดความท้อแท้ หรือรู้สึกท้อแท้ท้อถอย ครูผู้สอนต้องทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจ และต้องชี้แจง ลำดับกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจเป็นระยะ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ครูผู้สอนควรวางแผน เรื่องเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นอย่างเหมาะสม ว่ากิจกรรมขั้นใดควรจะให้เวลาในการเรียนรู้มาก เพราะ จะเป็นโอกาสที่นักเรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่ากับตัวนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างมาก ดังนั้นควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ไปใช้ อย่างสม่ำเสมอในเนื้อหาอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชน

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

เจียมศักดิ์ ตรีศิริรัตน์. การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

- ฐนิชา แสงทองอร่าม. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ เรื่อง อสมการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.
- ทิพย์สุนันธ์ ไชยราช. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกลไกมนุษย์ระหว่างการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill กับการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- บุญทัน อยู่ชมบุญ. พฤติกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ม.ป.ป.
- พัฒน์นรี ศิริวารินทร์. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์เรื่องการบวก ลบ คูณ หารเศษส่วนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- พิระธร เกื่อนโทสาร. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนรู้เรื่อง การแก้สมการและอสมการโดยใช้กราฟ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.
- ภาวัต โทพันธ์. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของ Underhill ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สมการชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research),” วารสารศึกษาศาสตร์. 17, 2 (มิถุนายน – กันยายน 2537) : 11-15.
- โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา พุทธศักราช 2558. ชัยภูมิ : โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา, 2558.
- _____. รายงานประจำปีของสถานศึกษา Self Assessment Report. ชัยภูมิ : โรงเรียนหนองหญ้าปล้องโนนคุณวิทยา, 2558.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) (ออนไลน์)2556 (อ้างเมื่อ 28 สิงหาคม 2559). จาก : <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- _____. การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 28 สิงหาคม 2559). จาก : <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- _____. การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)(ออนไลน์)2558 (อ้างเมื่อ 28 สิงหาคม 2559). จาก : <http://www.onetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : 3-คิว มีเดีย, 2555.
- สุมาลี ชัยเจริญ. การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต, 2557.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย, 2554.

สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2547.

เสาวนีย์ มาตรา. ผลการศึกษาการใช้แผนผังมโนทัศน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ภายใต้รูปแบบการสอนแบบ 3 ขั้นของ Underhill เรื่อง คู่อันดับและกราฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

อรุณี โสภา. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา
กับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

The Relationship between Policy, Strategy about the Vocational Manpower
Production and the Motivation of Deciding to Study in Vocational
of Students Mattayomsuksa 3 in Srivijaya Community under
the Secondary Educational Service Area Office 35

มินตรา ปอกเครือ¹

ศิริพร เสรีตานนท์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตาม เพศ รายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 240 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เพื่อรับการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งสิ้น 250 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t- test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีความสัมพันธ์กัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ที่มีเพศ รายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

3. ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ กล่าวคือ ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนมีความคิดเห็นเหมือนกันว่าการเรียนสายอาชีวศึกษามีตำแหน่งงานรองรับจำนวนมากในอนาคต จะทำให้มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีรายได้และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตและมีความมั่นคงในอนาคตมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา, แรงจูงใจ, การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the relationship between policy, strategy about the vocational manpower production and the motivation of deciding to study in vocational of students Mattayomsuksa 3 2) to compare the motivation of deciding to study in vocational of students by sex of students, income of the parents, and occupation of the parents and 3) the opinions and suggestions about vocational education from the parents. The samples of 250 respondents were determined into two groups i.e. the first group was a total of 240 students Mattayomsuksa 3 who interested in study in vocational by purposive sampling and the second group was a total target group of 10 parents who have children study in Mattayomsuksa 3 in Srivijaya community and interested to study in vocational that were determined for an interview by a purposive sampling. The instrument was a questionnaire with reliability coefficient at 0.957. The statistics in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and analysis of correlation by Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows :

1. The relationship between policy, strategy about the vocational manpower production and the motivation of deciding to study in vocational of students Mattayomsuksa 3 in Srivijaya community under the secondary educational service area office 35 found that the positive correlation were statistically significant at the .01 level as moderately high level. 2) the students Mattayomsuksa 3 different sexes, incomes of the parents, and occupation of the parents were different with statistically significant level of .05. 3) the opinions and suggestions of parents about vocational education consistent with the quantitative data. That is to say both parents and students think that the study in vocational accommodate a large number of jobs in the future. Make a choice even more. Income and the opportunity to succeed in life and secure the future even more.

Keywords : Vocational Manpower Production, Motivation, Deciding to Study

บทนำ

จากค่านิยมของคนไทยในอดีตที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาประเภทระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจุดประสงค์เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่า การสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในอนาคตสามารถเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม และมีโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่สูง จึงทำให้มีความนิยมศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้นเรื่อยๆทุกปี แต่มีผู้เข้าศึกษาต่อในการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาลดลง ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไม่เป็นที่ยอมรับ นับถือในสังคม เป็นอาชีพชั้นแรงงาน และได้รับค่าตอบแทนน้อย อีกทั้งประสบปัญหา ความขัดแย้งของนักเรียน นักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน จึงส่งผลให้ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาต่อในประเภทอาชีวศึกษา การศึกษาประเภทอาชีวศึกษาจึงไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลเหล่านี้ จึงส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่างงาน จำนวนมาก เนื่องจากมีการแข่งขันสูงขึ้น และประเทศขาดแคลนแรงงานภาคการผลิตที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจึงส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาประเทศในองค์กรด้วย

การเปิดประชาคมอาเซียน ส่งผลกระทบต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาในประเภทอาชีวศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นภาคการผลิตของประเทศจึงมีความต้องการผู้ที่สำเร็จการศึกษาในประเภทอาชีวะเป็นจำนวนมาก จึงทำให้สถาบันการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เริ่มหันมาให้ความสนใจกับการเรียนในประเภทอาชีวศึกษามากยิ่งขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงอย่างมาก

นโยบายด้านการศึกษา ของพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, 27 สิงหาคม 2558 (สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ 2558 : 18-19)ได้ให้แนวทางในการการปฏิรูปการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับมาตรฐานของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและระดับนานาชาติ ด้วยนโยบายที่ว่า เปลี่ยนค่านิยมอาชีวะของผู้ปกครองและนักเรียนให้หันมาเข้าสู่ระบบอาชีวะมากยิ่งขึ้น การทำให้วิทยาลัยอาชีวะมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน จัดการศึกษาอาชีวะมาตรฐานสากล

ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้เรียนมีทางเลือกในการตัดสินใจด้านการศึกษาต่อที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาในการศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษามีหลายด้าน ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนจะใช้ปัจจัยใดในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาในการศึกษาต่อ แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา อาทิเช่น สภาพสังคมและครอบครัวของผู้เรียน ความสามารถส่วนบุคคลของผู้เรียน ด้านความคาดหวังในการประกอบอาชีพ สภาพสังคมของสถานศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวก คุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษาและค่าใช้จ่ายในการเรียนและแหล่งเงินทุน ย่อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อทั้งตัวผู้เรียนและผู้ปกครองพิจารณาเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา

จากกล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยต้องการทราบว่า นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (2555-2569) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2555 : 7-10) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยเน้นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องใน 7ด้าน ได้แก่

1) มาตรฐานกำลังคนอาชีวศึกษา 2) รูปแบบการอบรมวิชาชีพ 3) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4) การยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษา 5) ระบบกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา 6) แหล่งเงินสนับสนุนทุนการศึกษา 7) การสร้างความมั่นคงของอาชีพในอนาคต และศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจของบุคคลได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพสังคมและครอบครัวของผู้เรียน 2) ความสามารถส่วนบุคคลของผู้เรียน 3) ด้านความคาดหวังในการประกอบอาชีพของผู้เรียน 4) ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษา 6) ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนและแหล่งเงินทุนได้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษาต่อของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

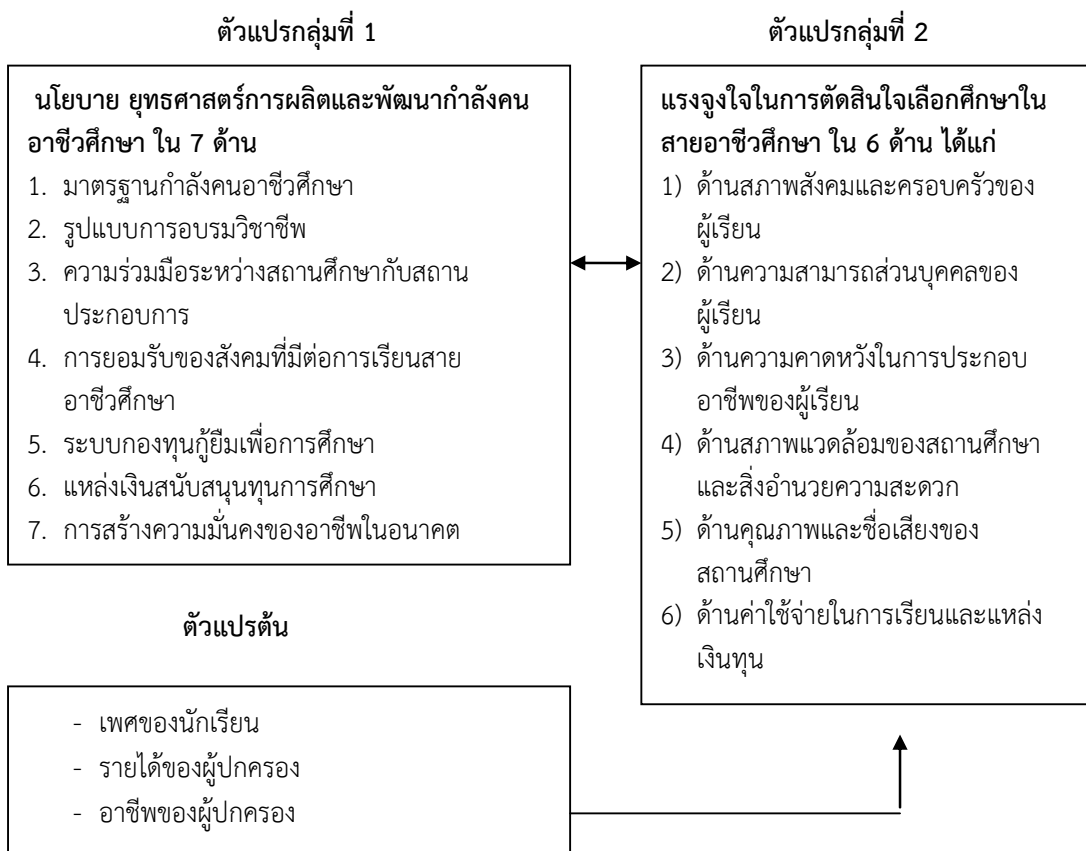
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำแนกตาม เพศ รายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 รวมทั้งสิ้นจำนวน 618 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศของนักเรียน รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และตัวแปร 2 กลุ่ม ในการศึกษาความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ตัวแปรกลุ่มที่ 1 นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา และตัวแปรกลุ่มที่ 2 แรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 รวมทั้งสิ้นจำนวน 618 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ข้อมูลจากครูแนะแนวของแต่ละโรงเรียน จากนั้นเริ่มต้นคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ด้วยสูตรของ Krejcie and Morgan (1970 : 607-610, อ้างถึงใน ขัตติยาภรณ์ เจริญพัฒน์อนันต์ 2554 : 19-20) ในการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสนใจศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 4 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ รายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 38 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นในนโยบาย ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านมาตรฐานกำลังคนอาชีวศึกษา 2) ด้านรูปแบบการอบรมวิชาชีพ 3) ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4) ด้านการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษา 5) ด้านระบบกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา 6) ด้านแหล่งเงินสนับสนุนทุนการศึกษา 7) ด้านการสร้างความมั่นคงของอาชีพในอนาคต ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 50 ข้อ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพสังคมและครอบครัวของผู้เรียน 2) ความสามารถส่วนบุคคลของผู้เรียน 3) ด้านความคาดหวังในการประกอบอาชีพของผู้เรียน 4) ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษา 6) ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนและแหล่งเงินทุน ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมผู้เรียนให้เลือกเรียนในสายอาชีวศึกษาที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญา ความสามารถและศักยภาพของผู้เรียนในการศึกษาต่อของนักเรียนทั้ง 6 ด้าน โดยนำแบบสอบถามซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .957

ฉบับที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Interview) เพื่อใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองของนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ปกครอง แบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ รายได้ และอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามปลายเปิดโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการสนับสนุนบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยนำแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ตรวจสอบความถูกต้องและความสละสลวยของการใช้ภาษาในทุกข้อและทดลองใช้ถามกับเพื่อนครูซึ่งมีบุตรหลานกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน อย่างน้อย 3 คน เพื่อนำกลับมาแก้ไขข้อบกพร่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถิติพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาระดับความคิดเห็นรายด้านและโดยภาพรวม

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 สถิติที่ใช้ คือ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ได้แล้ว นำเอาค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียน 6 ด้าน สถิติที่ใช้ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามเพศ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับ รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการใช้การประมวลค่าความถี่ (f) ของคำตอบและนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 พบว่า นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษากับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษากับด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนและแหล่งเงินทุน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .715 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษากับด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .705 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างด้านการสร้างความมั่นคงของอาชีพในอนาคตกับด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษาโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .693 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลางค่อนข้างสูง ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความสัมพันธ์ระหว่าง ด้านการสร้างความมั่นคงของอาชีพในอนาคตกับด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .691 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษากับด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .676 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เช่นเดียวกัน

2. ผลเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำแนกตาม เพศ รายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 มี 3 ด้าน ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านความคาดหวังในการประกอบอาชีพของผู้เรียน ด้านสภาพภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนและแหล่งเงินทุน

เมื่อจำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง พบว่ามีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพสังคมและครอบครัวของผู้เรียน ด้านความสามารถส่วนบุคคลของผู้เรียน ด้านสภาพภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านคุณภาพและชื่อเสียงของสถานศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 กับข้อมูลที่ได้จากนักเรียนพบว่า มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า การเรียนสายอาชีวศึกษาจะมีตำแหน่งงานรองรับจำนวนมากในอนาคต จะทำให้มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีรายได้และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตและมีความมั่นคงในอนาคตมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา กับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่่านโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่ได้กำหนดขึ้นนี้ หากสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างจริงจังย่อมส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของทัศนีย์ชาติไทย (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจและความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า แรงจูงใจและความต้องการด้านอาชีพของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความมั่นคงก้าวหน้าด้านอาชีพเป็นแรงจูงใจและความต้องการด้านอาชีพของนักศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ความเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องในสังคมแรงจูงใจและความต้องการด้านสถาบัน การศึกษาของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ชื่อเสียงคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนเป็นแรงจูงใจและความต้องการด้านสถาบันการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ หลักสูตรเกี่ยวข้องกับงานที่ทำหรือจะทำในอนาคต

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศราวุธ ปอกระโทก (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านเจตคติกับจำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การเรียนสาขาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุงมีความสัมพันธ์กันที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านบุคคลและ

สื่อกับอายุ ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย มีความสัมพันธ์ กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนพี่น้อง ระดับการศึกษาของมารดา และผู้ปกครอง ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสถานศึกษาและ สภาพแวดล้อมกับระดับการศึกษาของบิดา มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.5 และจำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ระดับการศึกษาของมารดา ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย การวางแผน การศึกษาต่อ และด้านหลักสูตรและการสอนกับระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา การวางแผน การศึกษา มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 กับข้อมูล ที่ได้จากนักเรียนมีความสอดคล้องกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลัง ขยายตัวทั้งในประเทศและระดับภูมิภาคในปัจจุบัน และเริ่มมีการปรับตัวให้ทันกับความต้องการอาชีพต่างๆ ในอนาคต และทั้งผู้ปกครองและนักเรียนต่างก็มีความคิดเห็นเหมือนกันว่าการเรียนสายอาชีวศึกษาจะมีตำแหน่งงาน รองรับจำนวนมากในอนาคต จะทำให้มีทางเลือกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีรายได้และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ ในชีวิตและมีความมั่นคงในอนาคตมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริวรรณ ไชยภักดิ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาที่รองรับ ตลาดแรงงานในประชาคมอาเซียน พบว่า ผู้ปกครอง เห็นว่า แรงจูงใจด้านค่าใช้จ่าย มากที่สุด ร้อยละ 4.51 รองลงมา คือ แรงจูงใจด้านความถนัดและความสนใจในอาชีพ ร้อยละ 4.24 ลำดับที่สาม คือ แรงจูงใจ ด้านการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 4.19 เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือก ศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสายอาชีวศึกษา ควรบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555-2569) หรือนำมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพอยู่ในระดับที่สูงขึ้น เช่น การจัดอบรมสัมมนาแนะแนวทางการประกอบอาชีพ การประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ทั้งในและ นอกโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักเรียน ให้การสนับสนุนนักเรียน ทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการมีจิตสาธารณะที่จัดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ ปรับภาพลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและสร้างแรงจูงใจในการเรียนของ นักเรียน จัดกิจกรรมนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง กับโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนทุนการศึกษาหรือจัดหาแหล่งเงินทุนนอกสถานศึกษา แก่นักเรียน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งควรมี การการพัฒนาหลักสูตรในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

2. ครู เช่น ครูประจำชั้น ครูผู้สอน ครูแนะแนว ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ให้นักเรียนได้เห็น ได้ทำตาม โดยเป็นแบบอย่างในการพูด การประพฤติปฏิบัติ หรือยกตัวอย่างบุคคลสำคัญที่พบเห็นในชีวิตจริง สิ่งเหล่านี้

จะเป็นการกระตุ้น เป็นแรงเสริมให้เด็กสนใจและชักนำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามที่ต่อไป ให้นักเรียนได้ค้นหา
ลักษณะที่ภูมิใจ ผูกให้เด็กคิดบวก มองตัวเองในทางที่ดี เห็นข้อดี เห็นความสามารถ สิ่งที่น่าภาคภูมิใจของตัวเอง
ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจแก้ไขปัญหา ทำให้เห็นความสามารถของตนเอง เห็นคุณค่า
และเกิดความภูมิใจในตนเอง แนะนำแนวทางการศึกษาต่อที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้ อีกทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูล
ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพในอนาคต และจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงในอนาคต และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของสังคม
แล้วเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานหลังสำเร็จการศึกษา

4. ผู้ปกครอง ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการตัดสินใจศึกษาต่อ
แก่บุตรหลาน ให้มีความเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของบุตรหลาน ส่งเสริม และสนับสนุน
ให้บุตรหลาน มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่เลือกศึกษาต่ออย่างเต็มกำลัง ศึกษาข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ทัน
ต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการประกอบอาชีพ ดูแลอบรมสั่งสอน ปลูกฝังให้บุตรหลานมีคุณธรรม จริยธรรม
เป็นคนดี มีจิตสาธารณะ ไม่สร้างเดือดร้อน รบกวน ให้แก่ผู้อื่นและสังคม

5. นักเรียน ควรเรียนรู้ รู้จักและเข้าใจในตนเอง ว่ามีความถนัด ความสามารถพิเศษ ความสนใจ
ในเรื่องใดก่อนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชา สถานศึกษาใดๆ ศึกษาความต้องการของแต่ละสาขาอาชีพ
เป็นข้อมูลเบื้องต้น มีการกำหนดเป้าหมายในการประกอบอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและ
มีแรงบันดาลใจในการเรียนให้สำเร็จการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรปฏิบัติตนให้เหมาะสม
ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรม จริยธรรม จะทำให้นักเรียนสามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร เสรีตานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์พนิดา สีนสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.พิมพร ไชยดา กรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณา
ช่วยพิจารณา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง และขอขอบใจนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 5 โรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 35 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บุพการีทั้งสองท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยเป็นผู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
จนประสบความสำเร็จในวิชาชีพตามเจตนารมณ์ทุกประการ และผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชติยาภรณ์ เจริญวัฒน์อนันต์. การศึกษาการวางแผนประชาสัมพันธ์ในการรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. รายงานการวิจัย คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2554.
- ทัศนีย์ ขาดีไทย. การศึกษาแรงจูงใจและความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิต. รายงานการวิจัยวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555.
- วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา. ยุทธศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาปีงบประมาณ 2558
(ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 8 กรกฎาคม 2559). จาก : <http://www.moe.go.th/websm/2015/aug/284.html>
- ศรารุช ปอกระโทก. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2552.
- ศิริวรรณ ไชยภักดี. แรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา
ที่รองรับตลาดแรงงานในประชาคมอาเซียน. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 16. นโยบายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ
(ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2559). จาก : <http://www.reo16.moe.go.th/>
- สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ. การแถลงนโยบายด้านการศึกษาของ พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 5 กรกฎาคม 2559). จาก :
<http://www.moe.go.th/websm/2015/aug/284.html>

ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
Learning Organization of Schools under Pathumthani Primary Education
Service Area Office 1

กัญณภา อุบลัมภ์¹
สัมมา ธนินธ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา (2) เปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 31 โรงเรียน จากประชากร 103 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 234 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 204 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.18 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและนักวิชาการรวม 10 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยความถี่ ร้อยละ การทดสอบค่าไคสแควร์ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดความคิดเชิงระบบ มีการปฏิบัติสูงที่สุด ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีการปฏิบัติต่ำที่สุด
2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
 - 2.1 จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องการคิดพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจดำเนินการ การยืดหยุ่นทางความคิดไม่ยึดติดหลักการมากเกินไปพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการทำงานรูปแบบใหม่อยู่เสมอ และการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้แต่ละบุคคลมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์
 - 2.2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องบุคลากรเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรในการแสดงความคิดเห็นหรือกล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ การประเมินผล ทบทวนปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงาน การสร้างเจตคติส่วนบุคคลให้เกิดความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กรให้มากที่สุด การประเมินผลการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน การทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเครือข่าย การประสานงานเพื่อสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงใหม่ การคิดเป็นลำดับขั้น และการคิดอย่างมีโครงสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

3. แนวทางพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ควรกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ

3.2 ควรให้บุคลากรรับรู้เป้าหมายในความสำเร็จร่วมกันทุกฝ่าย พัฒนานองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมพลังในการทำงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน

3.3 การสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.4 ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีแบบแผนทางความคิดของตนเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในสิ่งที่เกิดขึ้นเผชิญกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา

3.5 บุคลากรต้องมีสติในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสามัคคี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ : องค์กรแห่งการเรียนรู้, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purpose of this mix method survey research were: 1) to study learning organization of schools, 2) to compare the learning organization of schools divided by works' experience and school size, and 3) to propose a development guideline of learning organization of schools under pathumthani primary education service area office 1. The research instrument were a set of questionnaire and interviewing form. The 234 questionnaires which 204 completed returning (87.18 percentage) were used to collect the data during 2-16 May 2017 from the administrators and teachers informants of 31 school samples from 103 schools by multistage sampling. And also interviewed the administrators. The data was analyzed by frequency, percentage, chi-square test (χ^2 -test) and content analysis.

The research findings were as follows :

1. The learning organization of schools overall and each aspects operated. The arrangement of systematic thinking aspects was at the highest operation and the vision unity being aspect was at the lowest comparing with the other aspects.

2. A comparison of learning organization of schools divided by:

2.1 work experience, there were different in the topics of examined, repeated, and evaluated thinking to various situations clearly before making decision, the flexible thinking along with learning to operate the new method of work regularly, and the atmosphere arrangement motivating the personnel to set the creative vision.

2.2 For school size comparison, there were different in the topics of personnel learning new technology to be applied for the efficiency operation, giving personnel

an opportunity to show their opinions or to test the new operation bravely, the various problem evaluating and repeating from the operations, the personal attitude building the most related to vision of organization, the operation's evaluation along with the vision set together, the team working or networking operation, the cooperation for the new creative change, the hierarchical thinking and the constructed thinking, statistically significant at 0.05

3. A development guidelines of learning organization of schools, there should:

3.1 Motivate personnel to be active and ambitious for learning regularly.

3.2 Set the target acknowledgement and development knowledge to the target of participative success.

3.3 Build the personnel awareness to be responsibility, enthusiasm, knowledge exchange, opinion acceptance each others.

3.4 Encourage personnel setting their own paradigm.

3.5 Have to compose oneself, courage, helping each others, unity to be human relationship, team working, problem solving creatively

Keywords : learning Organization, Primary schools

บทนำ

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดของการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งถือกำเนิดมาเพื่อตอบสนอง และรองรับต่อการท้าทายของความเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับองค์กร หลายองค์กร ได้นำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขัน และพัฒนาองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศและแข่งขันได้ในระดับโลก ทั้งนี้เนื่องจากมีฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งขององค์กร ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่จะผลักดันการบริหารจัดการในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ และผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ดีที่สุด เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้นำทรัพยากรอื่น ๆ ทางการบริหารจัดการ เช่น เงิน วัตถุดิบ เครื่องจักร การตลาด การจัดการ มาใช้ให้เกิดผลสำเร็จต่อองค์กร ซึ่งบทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงอยู่ที่การทำให้คนได้เรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากแบบเดิมที่เน้นแยกส่วนมาเป็นคิดแบบเชื่อมโยง และบูรณาการ อีกทั้งสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรยุคใหม่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการสร้าง จัดเก็บ และเผยแพร่ความรู้ โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้คนในองค์กรเกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ สะสมความรู้ ตลอดจนสามารถสร้างความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมที่เป็นทรัพย์สินที่มีค่ายิ่งสำหรับการแข่งขัน หรือเกิดแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด มีผลทำให้องค์กรมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (นิติพงษ์ ยาวโรสง 2554 : 12)

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางการบริหารแบบใหม่ที่เป็นที่นิยมในการบริหารองค์กร และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช 2553 : 23, อ้างถึงใน อารีรัตน์ อภัยรัตน์ 2555 : 3) การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมีความเป็นพลวัต (Dynamic) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (อมร สายใจ 2556 : 1) โดยสถานศึกษาจัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคน และสังคม การปรับเปลี่ยนสถานศึกษาเพื่อเผชิญหน้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นรูปแบบการบริหารที่นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร (ธนกร นพสุวรรณ 2558 : 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 103 โรงเรียน ตั้งอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอลองหลวง อำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว โดยมีโรงเรียนขนาดต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 1,926 คน ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกัน อาจพิจารณาได้จากผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่พบว่า อยู่ในระดับดี จำนวน 91 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.35 ระดับพอใช้ จำนวน 12 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 11.65 รับรองผลจำนวน 86 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.50 ไม่รับรองผลจำนวน 17 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 16.50 (แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2559 : 6) และผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่ายังคงประสบปัญหาในเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เรื่องการสร้างทัศนคติส่วนบุคคลให้เกิดความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร เรื่องการเปิดโอกาสให้บุคลากรในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจจะส่งผลให้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกันในสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันในหลายระดับในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ด้วยเหตุปัจจัยและบริบทที่ต่าง ๆ กัน (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 18 กุมภาพันธ์ 2560 การสัมภาษณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 20 กุมภาพันธ์ 2560 การสัมภาษณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 24 กุมภาพันธ์ 2560 การสัมภาษณ์) สอดคล้องกับงานวิจัย อมร สายใจ (2556 : 23) ที่ศึกษาวิจัยเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านแบบแผนความคิดอ่าน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนรินทร์ ขุนมิน (2557 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า แนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีดังนี้ (1) ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ประเด็นบุคลากรมีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ พบว่า ผู้บริหารควรจัดอบรมทางด้านสื่อเทคโนโลยีแก่บุคลากร เสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น (2) ด้านการมีแบบแผนความคิดประเด็นบุคลากรพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานโดยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะปรับตัว (3) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ประเด็นบุคลากรสามารถคิดวางแผนและปฏิบัติงานที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ โดยพบว่า ผู้บริหารบุคลากรมีความเชื่อมั่นศรัทธาและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหน่วยงานที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมทำของทุกคน โดยพบว่าส่งเสริมให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น (5) ด้านการเรียนรู้

ร่วมกันเป็นทีม ประเด็นสถานศึกษามีบรรยากาศการประชุมที่กระตุ้นให้บุคลากรมีการแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง โดยพบว่าผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นกันเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมทีม

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ว่ามีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับใด มีความแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้โรงเรียนมีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 103 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารและครู

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา และตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย (1) ความรอบรู้ของบุคลากร (Personal Mastery) (2) แบบแผนทางความคิด (Mental Model) (3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) (4) การเรียนรู้ของทีมงาน (Team Learning) และ (5) การจัดความคิดเชิงระบบ (System Thinking)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จาก สกส บัญชี (2555 : 44-49) แนวคิดของ Senge (1990 : 1 ; Marquardt 1996 : 1) ; Garvin 2000 : 1, อ้างถึงใน นุชรินทร์ เสมอภาค 2557 : 8) แล้วสรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังปรากฏในภาพ 1 ต่อไปนี้

1. ประสบการณ์การทำงาน 1.1 น้อยกว่า 10 ปี 1.2 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป 2. ขนาดสถานศึกษา 2.1 ขนาดใหญ่(นักเรียน 500 ขึ้นไป) 2.2 ขนาดกลาง(นักเรียน 201 - 499 คน) 2.3 ขนาดเล็ก(นักเรียน 1 - 200 คน)	ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 1. ความรอบรู้ของบุคลากร (Personal Mastery) 2. แบบแผนทางความคิด (Mental Model) 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 4. การเรียนรู้ของทีมงาน (Team Learning) 5. การจัดความคิดเชิงระบบ (System Thinking)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 103 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารและครูเป็นผู้ให้ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เป็นโรงเรียนจำนวน 31 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารและครูเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 234 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบทั่วลักษณะ ตามสภาพที่ปฏิบัติจริง ในโรงเรียน(ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ) และแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเอง โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามเทคนิค IOC เป็นรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ (χ^2 -test) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัย ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ คือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดชื่อเรื่อง ปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัย บทความวิจัยและเผยแพร่

สรุปผลการวิจัย

1. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดความคิดเชิงระบบ มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติสูงสุด ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ ต่ำที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (2.1) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่อง การคิดพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจดำเนินการ และในเรื่องที่มีความยืดหยุ่นทางความคิด ไม่ยึดติดหลักการมากเกินไป พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิธีการทำงานรูปแบบใหม่ อยู่เสมอในด้านแบบแผนทางความคิด และเรื่องการสร้างบรรยากาศ เพื่อกระตุ้นให้แต่ละบุคคลมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกจากนั้นไม่แตกต่างกันทุกเรื่อง ในด้านอื่น ๆ (2.2) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องบุคลากรเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านความรู้ของบุคลากร เรื่อง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในการแสดงความคิดเห็น หรือกล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และการประเมินผล ทบทวน ปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานครั้งต่อไปในด้านแบบแผนทางความคิด เรื่องการสร้างทัศนคติส่วนบุคคลให้เกิดความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กรให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ร่วมกันในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม เรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเครือข่ายมากกว่าการติดต่อกันแบบตัวต่อตัว และการประสานงาน เพื่อสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงใหม่ในด้านการเรียนรู้ของทีมงาน เรื่องการคิดเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) โดยการพิจารณา ภาพรวมแทนสิ่งเล็ก ๆ แล้วมองย้อนกลับ และการคิดอย่างมีโครงสร้างในด้านการจัดความคิดเชิงระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. แนวทางพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย (1) ควรกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ (2) ควรให้บุคลากรรับรู้เป้าหมายในความสำเร็จร่วมกันทุกฝ่าย พัฒนาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมพลังในการทำงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน (3) การสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ รับฟังความคิดเห็น ชิงกันและกัน (4) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีแบบแผนทางความคิดของตนเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในสิ่งที่เกิดขึ้น เฉพาะกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา (5) บุคลากรต้องมีสติในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสามัคคี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดความคิดเชิงระบบ มีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ สูงที่สุด ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีการปฏิบัติมากกว่าไม่ปฏิบัติ ต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มีการเผยแพร่ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวาง ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ด้านต่าง ๆ ได้โดยสะดวกหากต้องการ ส่งผลให้บุคลากรส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัว เข้าสู่สภาพสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้โรงเรียนมีสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปโดยปริยายไปแล้ว เป็นส่วนใหญ่จากแรงผลักดันของสังคมภายนอก โรงเรียนโดยรวมจึงมีการปฏิบัติลักษณะที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังกล่าว โดยมีการจัดระบบการคิดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ไม่ยากนัก ด้วยทุนความรู้เดิมที่บุคลากรแต่ละคน

ได้มีประสบการณ์มาก่อน มาร่วมกันจัดระบบ มีเพียงด้านวิสัยทัศน์ร่วม อาจจะประสบผลสำเร็จน้อยกว่าด้านอื่น อันอาจจะเนื่องมาจากความแตกต่างหลากหลายทางความคิดของแต่ละบุคคล

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (2.1) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่อง การคิดพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจดำเนินการ และในเรื่องที่มีความยืดหยุ่นทางความคิด ไม่ยึดติดหลักการมากเกินไป พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิธีการทำงานรูปแบบใหม่อยู่เสมอในด้านแบบแผนทางความคิด และเรื่องการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้แต่ละบุคคลมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานจะพบปัญหาเดิม ๆ หลายครั้งทำให้เกิดการพัฒนาแบบแผนทางความคิดเกิดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะต่อมารวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนความคิดให้ยืดหยุ่นมากขึ้นจากประสบการณ์ที่เรียนรู้จากในอดีตที่ผ่านมาได้ดีขึ้นด้วย ส่วนในเรื่องการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงานนั้นอาจเนื่องมาจากการมีวิสัยทัศน์ของแต่ละบุคคลให้สามารถมองการณ์ไกลได้อย่างชัดเจนขึ้น อาจเกิดจากบุคคลแต่ละคนจะสะสมประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ไว้มากน้อยต่างกันบรรยากาศที่แตกต่างกันไป การสร้างบรรยากาศเดียวกันจึงกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้นมาแตกต่างกันดังกล่าว (2.2) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันในเรื่องบุคลากรเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านความรอบรู้ของบุคลากร เรื่อง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในการแสดงความคิดเห็น หรือกล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และการประเมินผล ทบทวนปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานครั้งต่อไป ในด้านแบบแผนทางความคิด เรื่องการสร้างทัศนคติส่วนบุคคลให้เกิดความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กรให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ร่วมกันในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม เรื่อง การทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเครือข่ายมากกว่าการติดต่อกันแบบตัวต่อตัว และการประสานงานเพื่อสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงใหม่ในด้านการเรียนรู้ของทีมงาน เรื่อง การคิดเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) โดยการพิจารณาภาพรวมแทนสิ่งเล็ก ๆ แล้วมองย้อนกลับ และการคิดอย่างมีโครงสร้างในด้านการจัดความคิดเชิงระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีความพร้อมในการบริหารจัดการด้วยทรัพยากรการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันในระดับโรงเรียน เช่น การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กิจกรรมการสร้างวิสัยทัศน์การทำงานเป็นทีม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างในระดับบุคคลที่ปฏิบัติงานจำนวนมากน้อยต่างกัน มีคุณลักษณะและคุณสมบัติส่วนตัวหลากหลาย ทั้งด้านความรอบรู้ แบบแผนทางความคิด วิสัยทัศน์ การจัดความคิดเชิงระบบ มาร่วมปฏิบัติเป็นทีมขนาดต่าง ๆ กันจึงเกิดการเรียนรู้การทำงานที่แตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอมร สายใจ (2556 : 12) ศึกษาวิจัยเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านแบบแผนความคิดอ่าน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ธนกร นพสุวรรณ (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ครูที่ทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความรู้แห่งตน ด้านแบบจำลองความคิด และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย (3.1) ควรกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ (3.2) ควรให้บุคลากรรับรู้เป้าหมายในความสำเร็จร่วมกันทุกฝ่าย พัฒนาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมพลังในการทำงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน (3.3) การสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน (3.4) ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีแบบแผนทางความคิดของตนเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในสิ่งที่เกิดขึ้นเผชิญกับปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา (3.5) บุคลากรต้องมีสติในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสามัคคี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูและผู้บริหารควรร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานในฐานะองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 ครูควรพัฒนาแบบแผนทางความคิดของตนเองโดยการคิดพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองสถานการณ์ต่าง ๆ จากอดีต และปัจจุบัน และพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการทำงานรูปแบบใหม่อยู่เสมอ

1.3 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมหลากหลายในการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดวิสัยทัศน์ร่วมอย่างสร้างสรรค์มีการจัดระบบปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

1.4 โรงเรียนควรบริหารจัดการและสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมหลากหลาย รวมทั้งการศึกษา อบรม และดูงาน เพื่อเสริมสร้างความรอบรู้เพื่อพัฒนาแบบแผนทางความคิดวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้การทำงานเป็นทีม และการจัดระบบความคิดของบุคลากร โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในบริบทอื่น ๆ

2.2 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรซึ่งเป็นกลไกการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

2.3 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์โดยได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.สัมมา ธนินธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุณารักษ์ และ ดร.ชาญวิทย์ ยุกสังข์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้ให้ความกรุณากับผู้วิจัยเป็นอย่างมากซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้แนวทาง

ในการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ได้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชนกร นพสุวรรณ. “ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2,” เอกสารการประชุมทางวิชาการระดับชาติ: บริหารสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 38. การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา : ความท้าทายใหม่ของนวัตกรรมการบริหารจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วันที่ 5-7 กุมภาพันธ์ 2559 : 2-12.
- นรินทร์ ขุนมิน. การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2557.
- นิติพงษ์ ยาวไธสง. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2554.
- นุชรินทร์ เสมอโคก. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2557.
- สกล บุญสิน. “การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ของธุรกิจการให้บริการกรณีศึกษา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน),” วารสารบริหารธุรกิจ. 133 (มกราคม-มีนาคม 2555) : 43-44.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. ปทุมธานี : กลุ่มนโยบายและแผนงาน, 2559.
- อารีรัตน์ อภัยรัตน์. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากลเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2556.
- อมร สายใจ. องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.
- Senge, P. M. The Fifth Discipline : The Art and Practice of Learning Organization. New York : Bantam Doubledsay Dell, 1990.

ผลการฝึกประสบการณ์และความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาจาก
สถาบันการอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน
The Effects of Experiential Practice and Needs of the Private
Partnerships Places on Training Permission of Students
in Vocational Education Colleges

ลำตวน ฟ่องเสียง¹

นิราศ จันทระจิตร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาผลการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และ 2) ศึกษาความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการ หรือเจ้าของ หรือผู้แทนสถานประกอบการเอกชน ที่มีข้อตกลงร่วมกันด้านการจัดนักศึกษาฝึกประสบการณ์กับสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 89 คน จากสถานประกอบการ 89 แห่ง ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ด้านผลการปฏิบัติงาน และความต้องการในคุณลักษณะและความรู้ความสามารถของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามผลการฝึกประสบการณ์ และความต้องการของสถานประกอบการ ครอบคลุมบริบทด้านความรู้และสมรรถนะการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา 4 ด้าน จำนวน 50 ข้อ 2) แบบสัมภาษณ์สภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของสถานประกอบการ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานประกอบการประเมินผลการฝึกประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ และด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผลการประเมินรายข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก เมื่อจำแนกคุณภาพผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาในสถานประกอบการตามเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สถานประกอบการมีความต้องการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะแต่ละด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่มีความต้องการรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด อีกทั้งสถานประกอบการเมื่อจำแนกตามเขตพื้นที่แต่ละจังหวัดยังมีความต้องการให้นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การประเมินผลการฝึกประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ และด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน, ความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this study were; 1) to study for the results of experiential practice on training permission of vocational certificate students in private partnerships for the North Eastern Area Zone 3, and 2) to study for the needs of experiential practice on training permission of vocational certificate students of private partnerships, for the vocational certificate curriculum. The sample in this study consisted of 89 managers or representatives of each of private partnerships which were taken the corporate commitment with vocational certificate colleges in the north eastern part area zone 3, and were as Khonkean, Kalasin, Mahasarakham, and Roi-Et provinces. They were obtained by using the simple random sampling technique, whereas, the 8 participatory informants in private partnerships, who gave the concerned information for research on interviewing were obtained using purposive sampling technique. The instruments used for the study comprised of; 1) the questionnaire for the results of experiential practices of the students in private partnerships and needs on the students' knowledge and competencies for working of private partnerships, revealed on working contexts, with 50 items provided in this form and 2) the interviewing forms to investigate for the result and needs of knowledge and practicing skills on working in private partnership. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and presented qualitative data with narrative information.

The research findings were as follows :

1. The result of private partnerships evaluating in practicing on work experiences of students, which included of the academic knowledge, occupational practicing skills, the personality on occupational practicing, and the morality on occupational practicing, with over all items and in each aspect were at a high level. Whereas, the result of evaluating for each item was at a medium to a high level. Including on classifying the results in each boundary area of all provinces along with the settlement of private partnerships, were found that the qualities of experiential practicing for Khonkean, Kalasin, Mahasarakham, and Roi-Et province areas, both for overall and in each aspect were at a high level.

2. The private partnerships showed needs in knowledge, competencies and characteristics for practicing with overall and in each aspect at a high level, whereas they showed needs in each item at a high to highest level. Furthermore, the private partnerships classified in each province area, needed the students revealed the knowledge and competencies in working effectively, in overall and each aspect at a high level.

Keywords : The assessment of experiential practice on training permission of Vocational Certificate Students on the aspects of academic knowledge, occupational practicing skills, the personality on occupational practicing, and the morality on occupational practicing, Needs of experiential practice on training permission for Vocational Certificate Students of Private Partnerships

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ระดับนานาชาติ และต้องแข่งขันในเวทีโลกมากขึ้น ความต้องการในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ จึงเป็นปัญหาหลักที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ที่ต้องการพัฒนาคนให้สามารถสนับสนุนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ควบคู่การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ของทรัพยากรแรงงานทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูงที่เกี่ยวข้องด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีหรือระบบเศรษฐกิจเท่านั้น สิ่งปรากฏอยู่ในทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ศักยภาพการผลิต ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ สุขภาพอนามัยและเงื่อนไขอื่น เนื่องจากการศึกษาทุกวันนี้เป็นการแข่งขันกันโดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การมีแรงงานที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอันดับแรกก็คือ จะต้องผลิตแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการให้มากที่สุด เป็นแรงงานที่มีความรู้และทักษะในวิชาชีพ มีคุณลักษณะส่วนตัวที่ดี และยังเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม และเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้ (เทียนฉาย กิรินันท์ 2537 : 35) ส่วนกระบวนการจัดการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในการบริหารการศึกษา ที่ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของสังคมเต็มที่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังให้ความสนใจงานวิชาการน้อยเกินไป กระบวนการติดตามการใช้หลักสูตรไม่เป็นระบบ สำหรับผลผลิตของการจัดการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอและไม่อาจตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลที่เพียงพอ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการศึกษาด้านต่างๆ ตามมา สถาบันการอาชีวศึกษาจึงต้องหาแนวทางหรือหาวิธีการนำเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้ ความสามารถมาจัดการศึกษา เพื่อจะได้ผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถ มองเหตุการณ์ปัญหาได้อย่างกว้างไกล สามารถวิเคราะห์ เหตุการณ์หรือแก้ปัญหาได้สร้างสรรค์น่าสนใจ รวมทั้งมีความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้เหมาะสม และมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำ จากสถานะที่เกิดขึ้นผู้สำเร็จการศึกษาหลายระดับ ยังประสบปัญหาที่ไม่สามารถหางานทำได้หรือทำไม่ได้แต่ไม่มั่นคง ส่งผลให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2554 : 14)

การดำเนินการจัดอาชีวศึกษาที่ผ่านมาจึงจุดแข็งและโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาที่สามารถผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพได้อย่างหลากหลายในสาขาอาชีพต่างๆ มีสถานศึกษาจำนวนมากกระจายอยู่ทุกภูมิภาค มีหลักสูตรที่มีความหลากหลายและมีอยู่จำนวนมาก ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรวิชาชีพและผู้ประกอบการ ในด้านความรู้ ทรัพยากรและร่วมกันกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ยังมีจุดอ่อนที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนา เช่น การบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการเชื่อมโยงในการวางแผนการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพพอ ทำให้การผลิตยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ด้านผู้เรียนยังมีพฤติกรรมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาและมีจำนวนลดลง อีกทั้งด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ด้านคุณภาพของนักศึกษาขาดความรู้ และทักษะพื้นฐานในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การคิด การสื่อสาร การวิจัย ทักษะด้านธุรกิจและคุณภาพ การเป็นผู้ประกอบการที่ดี การทำงานเป็นทีม ทักษะเฉพาะด้าน การจัดการอาชีวศึกษาของไทยมุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณผู้เรียน ในขณะที่ตลาดแรงงานได้รับการศึกษาระดับสูงลดลง เนื่องจากปัญหาด้านคุณภาพแรงงาน

เมื่อผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษายังมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ การสนับสนุนและการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ทางด้านอาชีวศึกษายังมีข้อจำกัด ระบบรับรองการทำงานมาตรฐานของชาติเกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพไม่ชัดเจน และมีข้อจำกัดของสถาบันอาชีวศึกษาที่ผลิตแรงงานในทุกสาขาค่อนข้างต่ำกว่าประเทศอื่น ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าและซ้ำซ้อนในการพัฒนากำลังแรงงาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาด้านอาชีวศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 57.42 มีผู้ได้งานทำและประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.26 และได้ให้ข้อเสนอแนะจุดที่ควรพัฒนา คือ ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างเครือข่าย เพื่อช่วยให้ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับมีช่องทางเข้าสู่ตลาดแรงงานในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น แม้ในภาพรวมคุณภาพการศึกษาเรื่องการมีความตระหนักและความพยายามในการริเริ่มเรียนรู้ วางแผนการพัฒนาตนเองจะมีมาตรฐานระดับดี แต่ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเข้าสู่ตลาดแรงงานภายในหนึ่งปีมีร้อยละต่ำมาก และมีระดับความพึงพอใจของนายจ้างและผู้ประกอบการค่อนข้างต่ำ ซึ่งตรงกับรายงานการประเมินตนเองของสถาบันการอาชีวศึกษาบางแห่ง พบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาเฉลี่ยรวมร้อยละ 72.17 ผู้สำเร็จการศึกษาได้งานทำประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มีเพียงร้อยละ 47.12 เท่านั้น ซึ่งอยู่ในระดับควรปรับปรุงเพิ่มขึ้น (วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น 2551 : 47)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ปรับปรุงแนวทางการจัดทำหลักสูตรใหม่ ด้วยการจัดการศึกษาให้เหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในทุกระดับ จึงได้จัดทำกรอบมาตรฐานให้สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำโครงสร้างรายวิชาการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลโดยยึดกรอบมาตรฐานสมรรถนะเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆ ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด แต่ประสิทธิภาพการผลิตแรงงานไทยยังต่ำ กำลังคนระดับกลางและระดับสูงยังขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ มีการลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และยังต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของคนในแผนการพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 10 โดยเฉพาะการมุ่งพัฒนากำลังแรงงานระดับกลางให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554 : 82) ประกอบกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีภาระหน้าที่การงานในการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ตามแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีมาตรฐานอาชีพ เพื่อมุ่งพัฒนาเป้าหมายผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ มีคุณสมบัติที่สามารถจะเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม เน้นการเรียนรู้และการฝึกทักษะที่สอดคล้องและสนองความต้องการของตลาดแรงงาน แต่ยังคงขาดข้อมูลสารสนเทศสำหรับนำมาใช้ประกอบการวางแผนกำกับติดตามนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ให้สามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในองค์กรด้านการค้าและการตลาดของเอกชน เห็นว่าการพัฒนาแรงงานเข้าสู่ตลาดการผลิตและจำหน่ายสินค้า มีความสำคัญที่ควรได้รับการตรวจสอบความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งบทบาทของสถานศึกษาที่ผลิตกำลังคน และสถานประกอบการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เพื่อรับรู้เข้าใจในบริบทปัญหาและความต้องการในปัจจุบันสนับสนุนที่ให้ประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับการบริหารจัดการองค์กรทั้งสองฝ่าย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จมากขึ้น จึงมีความสนใจและต้องการศึกษาผลการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาและความต้องการของสถานประกอบการของเอกชน ในการรับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานตามกรอบเงื่อนไขของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อสนเทศในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา และวางแผนในการร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการจัดการจัดการของสถาบันการอาชีวศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ของนักศึกษาศาสนาการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาจากสถาบันการอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการ เจ้าของ หรือผู้แทนของสถานประกอบการเอกชน ที่ทำหนังสือข้อตกลงร่วมกับสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 4 แห่งประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด และวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม จากสถานประกอบการ จำนวน 359 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการ เจ้าของ หรือผู้แทนสถานประกอบการเอกชน ที่ทำหนังสือข้อตกลงร่วมกับสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 89 คนจากสถานประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 61 แห่ง มหาสารคาม 18 แห่ง กาฬสินธุ์ 5 แห่ง และจังหวัดร้อยเอ็ด 5 แห่ง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้แทนสถานประกอบการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา จำนวน 8 คน จากสถานประกอบการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น 3 คน จังหวัดมหาสารคาม 2 คน จังหวัดกาฬสินธุ์ 2 คน และจังหวัดร้อยเอ็ด 1 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพการฝึกปฏิบัติงาน และความต้องการของสถานประกอบการเพื่อรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากสถาบันการอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน และเสริมสร้างการผลิตนักศึกษาให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ตามกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการฝึกปฏิบัติงานและความต้องการในการฝึกปฏิบัติงาน ด้านความสามารถและคุณลักษณะ 1) ด้านความรู้ทางวิชาการ 2) ด้านทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพ 3) ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ และ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามคุณภาพผลการฝึกประสบการณ์ และความต้องการของสถานประกอบการ ในการรับนักศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน ตามกรอบคุณภาพด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะ การปฏิบัติงานอาชีพ ด้านบุคลิกภาพการปฏิบัติงานอาชีพและด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.32–0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.87
2. แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือผู้แทนสถานประกอบการ เกี่ยวกับผลการฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษา และความต้องการของสถานประกอบการ จำนวน 1 ฉบับ

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล

1. ประสานงานส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูลในการวิจัย ไปยังสถานประกอบการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามการวิจัยไปยังสถานประกอบการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 89 แห่ง และขอรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ โดยใช้การติดตามเพื่อขอรับแบบสอบถามคืนทางโทรศัพท์กับ สถานประกอบการแต่ละแห่ง ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2558 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2559 และผู้วิจัยดำเนินการ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 8 แห่ง ระหว่างวันที่ 1 – 15 เมษายน 2559
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทุกฉบับ ปรากฏว่า แบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 89 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 71.91 ประกอบด้วย สถานประกอบการจากเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 46 ฉบับ จังหวัดมหาสารคาม 12 ฉบับ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ฉบับ และจังหวัดร้อยเอ็ด 3 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณภาพผลการฝึกประสบการณ์ของ นักศึกษาในสถานประกอบการ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของสถาบันการอาชีวศึกษา จำแนกตาม เขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 46 แห่ง จังหวัดมหาสารคาม 12 แห่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3 แห่ง และจังหวัด ร้อยเอ็ด 3 แห่ง รวม 64 แห่ง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ เกี่ยวกับคุณลักษณะและความรู้ ความสามารถของนักศึกษาประกอบการรับเข้าฝึกประสบการณ์ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. สถานประกอบการประเมินผลการฝึกประสบการณ์การปฏิบัติงานของนักศึกษา ในด้านความรู้ ทางวิชาการ ด้านทักษะในการปฏิบัติงานอาชีพ ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพและด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผลการประเมินรายข้ออยู่ในระดับปานกลางถึง ระดับมาก เมื่อจำแนกผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาในสถานประกอบการตามเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สถานประกอบการมีความต้องการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีคุณลักษณะความรู้ความสามารถ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่มีความต้องการรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด อีกทั้งสถานประกอบการในพื้นที่แต่ละจังหวัดมีความต้องการด้านคุณลักษณะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการฝึกปฏิบัติ และความต้องการด้านคุณลักษณะของนักศึกษาที่จะออกฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกรายด้าน พบว่า การดำเนินการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในสถานประกอบการได้ยึดกรอบตามแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและมีข้อมูลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมดังนี้

2.1 ด้านความรู้ทางวิชาการพบว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์มีองค์ความรู้เชิงทฤษฎีในงานปฏิบัติที่ถูกต้องยอมรับได้และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ความรู้ตรงสาขากับภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติในการฝึกงาน อีกทั้งบางคนยังมีความคิดริเริ่มนำความรู้ในการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า มีการแสวงหาความรู้เพื่อปรับปรุงงานที่รับผิดชอบค่อนข้างเหมาะสม มีการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลความรู้และปัจจัยที่ใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ค่อนข้างมีคุณภาพ มีความสามารถในการคิดคำนวณและการสื่อสารความหมายข้อมูลความรู้ที่ปรากฏ มาใช้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องและค่อนข้างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งต้องการให้นักศึกษาบูรณาการประยุกต์ความรู้เพื่อออกแบบงานและแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์ มีความสนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อใช้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านทักษะการปฏิบัติงานอาชีพเห็นว่า นักศึกษาได้รับประสบการณ์ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสื่อสาร การใช้เครื่องมือ เครื่องจักรอุปกรณ์การปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจ เรียนรู้งานที่ปฏิบัติให้มีความก้าวหน้า มีการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงปัจจัยที่ปรากฏ เพื่อนำไปสร้างสรรค์งานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลค่อนข้างมาก มีการระบุเป้าหมายปฏิบัติแล้ววางแผนทำงานภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดให้สำเร็จในระดับค่อนข้างดีและมีคุณภาพที่ยอมรับได้ บางคนสามารถทำงานเป็นทีมใช้ความรู้ทักษะแก้ปัญหาให้สำเร็จ มีการนำข้อบกพร่องที่พบในงานมาพิจารณาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์และมีคุณภาพค่อนข้างดี อีกทั้งบางคนได้ปฏิบัติงานผ่านการรับคำแนะนำจากผู้อื่นให้บรรลุผลได้ ส่วนประเด็นที่ต้องการปรับปรุง ได้แก่ การใช้ความพยายามตั้งใจปฏิบัติงานให้เสร็จตามขั้นตอนและเวลาที่กำหนด พร้อมปฏิบัติด้วยความรอบคอบถี่ถ้วนตรวจสอบคุณภาพและประเมินความสำเร็จตามกรอบมาตรฐานคุณภาพงานที่สถานประกอบการกำหนดไว้

2.3 ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ เห็นว่า นักศึกษาส่วนมากมีความกระตือรือร้นและระมัดระวังในการปฏิบัติงาน มีภาวะผู้นำและตัดสินใจการปฏิบัติด้วยตนเองบางครั้ง มีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นชัดเจน มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน สามารถคิดออกแบบวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาบางครั้งค่อนข้างมีคุณภาพและมีคุณค่า มีการใฝ่รู้และแสวงหาข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ และต้องการปฏิบัติงานแต่ละครั้งให้สำเร็จด้วยความท้าทาย ขณะที่สถานประกอบการต้องการให้นักศึกษาหลีกเลี่ยงการทำงานตามแบบเดิมและคิดหาวิธีการปฏิบัติตามแนวทางใหม่ที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อรับรู้เข้าใจวิธีปฏิบัติที่ปลอดภัยมีคุณค่าและน่าสนใจ และร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

2.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน เห็นว่า นักศึกษาส่วนมากมีการปฏิบัติงานด้วยความอดทนขยันมีจิตอาสา เสียสละ การเอาใจใส่งานที่ได้รับมอบหมายมีความจริงใจและสร้างความไว้วางใจกับผู้อื่นในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีระเบียบวินัยปฏิบัติตามกฎข้อบังคับขององค์กรและสิ่งที่สังคมยอมรับ มีมนุษยสัมพันธ์ให้ความร่วมมือและมีความใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานในทุกโอกาส มีการใช้และจัดเก็บรักษาอุปกรณ์

เครื่องมือรวมทั้งทรัพย์สินขององค์กร มีความรักและภูมิใจในงานและหน่วยงานที่ปฏิบัติค่อนข้างมาก และต้องการให้นักศึกษาให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา และไม่เอาเปรียบบุคคลอื่นในแต่ละโอกาส ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่นในการทำงาน หลีกเลี่ยงอบายมุขสิ่งเสพติดและประพฤติตนตามหลักศีลธรรมมากขึ้น อีกทั้งต้องการให้นักศึกษาได้ตระหนักในจริยธรรมการปฏิบัติงานของสถานประกอบการ ซื่อสัตย์และแต่งกายสุภาพเรียบร้อย วางตัวในแต่ละโอกาสที่เหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สถานประกอบการประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ ด้านความรู้ความสามารถและคุณลักษณะการปฏิบัติงานทั้งโดยรวมและรายด้าน ขณะที่รายข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยมีข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องจากสถาบันอาชีวศึกษาหรือวิทยาลัยเทคนิคในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละแห่งได้ใช้แนวทางออกแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อกำหนดให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ตามเงื่อนไขและเกณฑ์ของหลักสูตรที่ค่อนข้างเป็นระบบ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ชัดเจน ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดแต่ละแห่งจะดำเนินการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ด้วยความรอบคอบและถูกต้องเหมาะสม มีกระบวนการเพื่อกำหนดสถานประกอบการดำเนินการที่เหมาะสม เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ทั้งในส่วนของนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ สถานประกอบการและสถานศึกษาต้นสังกัด มีการประสานงานเพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติในการกำกับดูแลนักศึกษาที่ออกปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จร่วมกัน โดยเฉพาะประเด็นเงื่อนไขสนับสนุนภารกิจให้เอื้อประโยชน์และส่งผลให้การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษามีคุณภาพ ตามกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการกำกับติดตามการดำเนินงานที่เป็นระบบ เนื่องจากเป็นแนวคิดหลักการปฏิบัติและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง ดังที่ จันทราณี สงวนนาม (2545 : 69) ได้อธิบายว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มีคุณภาพในการสนับสนุนให้บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจการปฏิบัติงานตลอดจนการประเมินผลในบริบทสถานการณ์ปฏิบัติงานครั้งนั้น และ สมยศ นาวิการ (2545 : 1) เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งของบุคคลได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาด้านการบริหารที่สำคัญบนพื้นฐานของแนวคิดการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้เข้ากับผู้ได้บังคับบัญชา และต้องการให้บุคคลดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใยเท่านั้น ขณะที่ Baldwin, Bommer and Rubin (2013 : 389) เห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการจัดการแบบร่วมมือ มีประโยชน์ในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยลดปัญหาข้อขัดแย้งและสนับสนุนให้บุคคลร่วมค้นหาลู่ทางเลือกในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่คำตอบที่มีคุณค่าเหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ขาดแคลนหรือมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ร่วมปฏิบัติได้หยั่งรู้เข้าใจในแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนมุมมองความเห็นที่น่าสนใจระหว่างกัน และนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ได้ปฏิบัติร่วมกัน อีกทั้ง Bergmann and Volkema (1994 : 469) ได้อธิบายเงื่อนไขสำคัญของการบริหารแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่ผลงานที่ปรากฏให้ประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกฝ่ายที่ได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และ

การคิดร่วมกัน โดยเฉพาะเป้าหมายการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นตามมา ผ่านการนำเสนอความคิดที่แตกต่างด้วยเหตุผลที่หลากหลายต่อกัน ที่จะช่วยให้เกิดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ภายหลังที่บุคคลแต่ละฝ่ายได้มีข้อสรุปและข้อตกลงเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน ประกอบกับ Sullivan and Glanz (2013 : 47-48) เห็นว่าแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (The Collaborative Approach) มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาหรือการบรรลุเป้าหมาย มีการปฏิบัติผ่านการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งผู้ปฏิบัติมักจะนำแนวคิดดังกล่าวไปปรับใช้โดยกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานได้พัฒนาหรือออกแบบความคิดของตนเองขึ้นก่อน เพื่อใช้ประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามควมมีการระดมความคิดและการคิดแก้ปัญหาพร้อมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะการนำเสนอความคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่าง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการได้มาซึ่งคำตอบหรือข้อมูลความรู้ในขั้นสุดท้าย โดยการประชุมปรึกษากันของบุคคลในกลุ่ม เพื่อช่วยหาข้อสรุปในการวางแผนร่วมกันและจัดประชุมสำหรับติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่ม ในประเด็นที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และนำมาพิจารณาปรับทบทวนแผนการปฏิบัติใหม่ตามกระบวนการได้แก่ 1) การระบุปัญหาตามมุมมองความเห็นของครูผู้สอน และดำเนินการสร้างความกระจ่างชัดในข้อมูลข่าวสารมากที่สุดแนวทางที่เป็นไปได้ 2) การสะท้อนผลกลับเพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับว่ามีความถูกต้องด้านมุมมองความเห็นและเนื้อหาความรู้ รวมทั้งสรุปในสิ่งที่เข้าใจให้ถูกต้อง 3) ดำเนินการระดมความคิดร่วมกัน ผ่านการถามในประเด็นความคิดเบื้องต้นของผู้เกี่ยวข้อง 4) ดำเนินการแก้ปัญหาผ่านข้อเสนอร่วมกันและการอภิปรายในประเด็นทางเลือก สิ่งที่ความท้าทายของผู้ร่วมปฏิบัติในการพัฒนาร่วมกัน และ 5) การยอมรับในแผนปฏิบัติและประชุมเพื่อกำกับติดตามการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน (Sullivan and Glanz 2013 : 47-48) นอกจากนี้การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ยังได้รับการออกแบบใช้กิจกรรมการกำกับติดตามของอาจารย์นิเทศ จากสถาบันการศึกษาหรือวิทยาลัยเทคนิคอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอีกทางหนึ่ง ดังความเห็นของ Lane and othoer (2011 : 220) ที่อธิบายว่า การกำกับติดตาม (Monitoring) เป็นกระบวนการตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานผ่านการประเมินผลระหว่างการดำเนินการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพงานให้ดีขึ้นหรือมีประสิทธิภาพ หากนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ก็จะช่วยพัฒนางานทางวิชาการให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะการนำไปปรับใช้แก้ปัญหการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีระดับคะแนนยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องการ เหมาะสมสำหรับที่จะนำไปใช้กับการพัฒนาการบริหารงานขององค์กร เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าส่งผลได้เร็วต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลาตามความเหมาะสม และ Levacic' (2009 : 36) เห็นว่า การกำกับติดตามเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิผลสำหรับการติดตามและช่วยให้ข้อมูลป้อนกลับของการปฏิบัติงานในหน่วยงานสถานศึกษาที่ไม่สร้างความรู้สึกดัดดันให้กับบุคลากรมากเกินไป เพราะเป็นการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในมุมมองที่สนับสนุนและต้องการปฏิบัติด้วยความรู้สึกที่ดี ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจเพื่อการเรียนรู้บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่พึงได้รับ ควบคู่กับการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เหมาะสม จากเหตุผลและเงื่อนไขดังกล่าวจึงส่งผลให้การดำเนินการ ส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ประสบผลสำเร็จในระดับค่อนข้างมาก ตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

2. สถานประกอบการมีความต้องการให้นักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ทุกครั้ง มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของนักศึกษาที่พึงประสงค์ในการฝึกปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่มีความต้องการรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด อีกทั้งสถานประกอบการในเขตพื้นที่แต่ละจังหวัดมีความต้องการในคุณลักษณะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์สนับสนุนนั้น ซึ่งการที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจาก สถานประกอบการแต่ละแห่ง เป็นองค์กร

ที่ดำเนินกิจการหวังผลทางธุรกิจมากกว่า จึงมีความต้องการด้านคุณลักษณะของนักศึกษาที่ออกฝึกปฏิบัติงาน ให้ส่งผลเกิดประโยชน์ในเชิงการลงทุน จึงต้องการใช้บุคลากรที่พร้อมทั้งด้านความรู้ทางวิชาการด้านทักษะ การปฏิบัติงานอาชีพด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ และด้านคุณธรรมจริยธรรมการปฏิบัติงาน รวมทั้ง การสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างความพร้อมของนักศึกษาในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อคุณภาพการฝึก ประสบการณ์และบังเกิดผลดีกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะความรู้ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานวิชาชีพขั้นสูง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี คุณลักษณะการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นใส่ใจ พยายามในการปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีคุณภาพ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน ความจริงใจและความรักในองค์กร ความตระหนักในการพัฒนาตนเองและงานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ฝ่ายที่รับผิดชอบการดำเนินงานการฝึกประสบการณ์ของวิทยาลัยเทคนิคแต่ละแห่ง ได้ประสานงานขอความร่วมมือกับสถานประกอบการและมีข้อตกลงด้วยเงื่อนไขการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นระบบและมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพร้อมกันด้วยวิธีการในบริบทที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Loucks-Horsley and others (2010 : 20) ที่เห็นว่า การกำกับติดตามการปฏิบัติงาน เป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพกระบวนการปฏิบัติงาน ภายหลังการวางแผนงานและนำมาปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพและผลที่ปรากฏตามมาหรือผลกระทบของการพัฒนาความสามารถด้าน ทักษะวิชาชีพของบุคคล และนำข้อมูลผลการประเมินตรวจสอบมาพิจารณาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานนั้น ใหม่ ให้มีความเหมาะสมชัดเจนและมีคุณภาพมากขึ้น โดยปรับใช้กลวิธีการปฏิบัติใหม่ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ช่วยกระตุ้นเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นสำคัญและจะนำไปในแผนประสบผลสำเร็จ ผ่านกิจกรรมการเปลี่ยนแปลง การสนับสนุนให้งานบังเกิดประสิทธิผล ด้วยการสะท้อนผลและปรับปรุงไปใช้ในลักษณะของกระบวนการที่ต่อเนื่อง อีกทั้งสอดคล้องกับความเห็นของ Brundrett and Rhodes (2011 : 15) ที่อธิบายว่า การกำกับติดตามงาน เป็นการเสริมสร้างคุณภาพงานให้บรรลุผลที่ต้องการ ตามเงื่อนไขข้อตกลงที่กำหนดไว้เบื้องต้น เป็นการเสริมสร้าง คุณภาพการจัดการด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และระบบการจัดการงานให้ประสบผลสำเร็จ และความเห็นของ West-Burnham (1994 : 158) ที่เชื่อว่า การกำกับติดตามการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทบทวน กิจกรรม ทบทวนคุณภาพงาน รวมทั้งการบริหารจัดการกระบวนการเพื่อปรับขยายสิ่งที่มุ่งมั่นต้องการให้ประสบ ผลสำเร็จ โดยใช้กลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการยืนยันในคุณภาพของการเชื่อมต่อระหว่างองค์ประกอบ ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการควบคุมและการประกันคุณภาพของการปฏิบัติงานดังกล่าว รวมทั้งแนวคิดของการบริหาร จัดการแบบมีส่วนร่วมก็เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ ในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sorensen and Goldsmith (2009 : 102) ที่เห็นว่า การบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วม เป็นการปฏิบัติงานทางวิชาการที่เป็นระบบและมีคุณภาพ สำหรับนักปฏิบัติการ ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปฏิบัติงานทางสังคม ในการทำงานร่วมกันด้วยความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ที่ใช้การสื่อสาร การประสานงาน ความไว้วางใจและการยอมรับนับถือของเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างให้งานประสบความสำเร็จ อีกทั้ง King and Newmann (2001 : 87) เชื่อว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความเป็น มีอาชีพหรือความรอบรู้ชำนาญการ เพื่อสร้างความคิดรวบยอดใหม่ในการปฏิบัติงานตามความต้องการจำเป็น ในบริบทของหน่วยงานหรือองค์กร ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถของบุคลากรในลักษณะที่ท้าทาย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ การสร้างโอกาสในการค้นหาค้นหาองค์ความรู้ด้านการปฏิบัติทดลอง ควบคุม การสะท้อนผลสนับสนุน และเปิดโอกาสให้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนทั้งภายในและนอกหน่วยงาน รวมทั้งการเข้าถึง ข้อมูลคำแนะนำจากผู้รู้หรือชำนาญการในเรื่องนั้นตามที่ต้องการ จากเงื่อนไขและปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้

กระบวนการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาในสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง ประสบผลสำเร็จค่อนข้างมาก รวมทั้งเป็นความต้องการของสถานประกอบการที่มีประโยชน์เหมาะสม และเป็นไปได้ในบริบทของการฝึกประสบการณ์ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้อาจยังไม่ครอบคลุมสาระสำคัญของเงื่อนไข และองค์ประกอบในกระบวนการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณาเฉพาะประเด็นของผลที่ปรากฏเกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณภาพของผลการปฏิบัติงานในสถานประกอบการเฉพาะบางแห่งเท่านั้น ซึ่งมีบริบทการบริหารจัดการขององค์กรที่แตกต่างกัน อาจยังไม่สามารถสรุปอ้างอิงผลไปยังสถานประกอบการแห่งอื่นในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้ทั้งหมด

1.2 เงื่อนไขตัวแปรตามอาจยังไม่ครอบคลุมสาระสำคัญของแรงจูงใจนักศึกษา ในประเด็นคุณภาพผลการฝึกประสบการณ์ที่มีค่าตอบแทน จากสถานประกอบการสนับสนุนตามความเหมาะสมหรืออาจพิจารณาเงื่อนไขจูงใจนักศึกษาฝึกประสบการณ์เพิ่มเติมในบริบทที่เป็นไปได้ รวมทั้งยังขาดข้อมูลพื้นฐานสนับสนุนว่า ควรมีความต้องการหรือความประสงค์ของนักศึกษาประกอบด้วยหรือไม่ เพราะอาจเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการฝึกงานของนักศึกษาประสบผลสำเร็จอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาในประเด็นเงื่อนไขการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ ว่ามีคุณภาพและเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และควรทบทวนแก้ไขในประเด็นใดเพื่อสนับสนุนให้กระบวนการฝึกประสบการณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรปรับปรุงรูปแบบการจัดฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาที่ควรจะเป็น และให้ประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำมาทดลองใช้และปรับให้เป็นรูปแบบที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานประกอบการในระยะต่อไป

2.3 ควรศึกษาประสิทธิผลและความต้องการในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการตามมุมมองของนักศึกษา เพื่อนำมาสรุปเชื่อมโยงสู่การปรับปรุงพัฒนาร่วมกับผลการวิจัยครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดี จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทรจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.นภัสวรรณ ธนาพงษ์อนันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนที่เกี่ยวข้องจนสำเร็จ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และผู้แทนจากสถานประกอบการที่กรุณาให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ธานี สงวนนาม. **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์, 2545.
- เทียนฉาย กีระนันท์. **สังคมศาสตร์วิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น. **รายงานการประเมินตนเองของสถาบันการอาชีวศึกษา**. ขอนแก่น : วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น, 2551.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554.
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554.
- Baldwin, Timothy T., Bommer H. William and Rubin H. Robert. **Managing Organizational Behavior : What Great Managers Know and Do**. 2nd ed. New York : McGraw-Hill, 2013.
- Bergman, T. J. & Volkema, R. J. “Issues Behavioral Responses, and Consequences in Interpersonal Conflicts,” **Journal of Organizational Behavior**. 15,5(January 1994) : 467-471.
- Brundett, Mark and Rhodes Christopher. **Leadership for Quality and Accountability in Education**. New York : Routledge, 2011.
- King, M. B. & Newmann, F. M. “Building School Capacity Through Professional Development: Conceptual and Empirical Considerations,” **International Journal of Educational Management**. 15,2(March 2001) : 86-93.
- Lane, Kathleen L., Menzies, Holly M., Bruhn, Allison L. and Mary. Crnabori **Managing Challenging Behaviors in Schools : Research-Based Strategies That Work**. New York : The Guilford, 2011.
- Levacic’, R. “Teachers Incentives and Performance : An Application of Principal-Agent Theory,” **Oxford Development Studies**. 37,1(May 2009) : 33-46.
- Louchs-Horsley, Susan and others. **Designing Professional Development for Teachers of Science and Mathematics**. 3rd ed. Thousand Oaks, CA : Corwin, 2010.
- Sorensen, Richard D. and Goldsmith M. Lloyd. **The Principles of Educational Leadership and Management**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA : SAGE, 2009.
- Sullivan, S. and Glanz, J. **Supervision that Improve Teaching : Strategies and Techniques**. 4th ed. Thousand Oaks : Corwin, 2013.
- West-Burnham, J. **The Principle of Educational Management**. Harlow : Longman, 1994.

**การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และ
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6**
Work-based Education in Suksasongkroh School and
Rajaprajanukroh School under the Bureau of
Special Education Administration Group 6

วรรณพร บำรุงยศ¹

เจตนา เมืองมูล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครู เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระหว่างสองโรงเรียน และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอนรายวิชาอาชีพ จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบทางสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำโดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และด้านการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระหว่างสองโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ข้อเสนอแนะจากปัญหาที่พบแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ คือ ควรมีการวางแผนเพื่อสรุปผลการจัดการสอนครั้งต่อไปให้ชัดเจนและมีทิศทางเดียวกัน ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี ควรมีการประสานงานกับสถานประกอบการทั้งก่อน ระหว่างและหลังการจัดการศึกษา จากปัญหาที่ขาดการประสานงานที่ไม่ต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ควรมีการอบรมเสริมสร้างความรู้ให้กับครูผู้สอน จากปัญหาที่ครูขาดความชำนาญในการถ่ายทอด ส่วนด้านการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณที่เหมาะสมและคุ้มค่าสนองต่อความต้องการของครูผู้สอนอาชีพทุกคน จากปัญหาการจัดงบประมาณที่ไม่สนองต่อความต้องการของครูผู้สอน

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ, ครูสอนอาชีพ, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

Abstract

This research aimed to survey the opinions of teachers, compare the opinions of teachers between the two schools, and study problems and suggestions on the work-based education in Suksasongkroh school and Rajaprajanukroh school under the Bureau of Special Education Administration Group 6. The number of samples was 144 job-training teachers with statistical treatment through frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The findings were indicated that the overall opinions from the samples were at a high level. When considered in each aspect, those values were ranked at a high level such as regular program, vocational certificate program, short-course program; whereas dual training program was at a moderate level. The comparison on the opinions of teachers between two schools was not significantly different at the level of 0.05. The feedback from each of the following issues of education was suggested that in regular program a plan for next instructions would be precise and relevant in a consistent direction; in dual training program a coordination with enterprises would be in the pre-training, in-between training, and post-training to solve a discontinuous coordination; in vocational certificate program teachers would be provided with a frequent training due to their unqualified knowledge of instruction; in short-course program a budget would be effectively and worthily allocated to respond to the teachers' needs to solve what irrelevant to their needs.

Keywords : Worked-based Education, Job-training Teacher, Bureau of Special Education Administration Group 6

บทนำ

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ปีงบประมาณ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ที่ 8 การส่งเสริมการมีงานทำ ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร และสนับสนุน การสร้างอาชีพระหว่างเรียนและเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครู คณาจารย์ โดยการจัดตั้งกองทุนตั้งตัวได้ เพื่อลดปัญหาหนี้สินครู และเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนให้คุ้นเคยกับเศรษฐกิจขนาดย่อมสู่เศรษฐกิจขนาดใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษา หลอมรวมกับการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) รอบสองซึ่งมีกรอบแนวทางปฏิรูปการศึกษาประเด็นปัญหาหลักในการศึกษา และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกัน และเน้นการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ มีใช้ที่เพียงจุดใดจุดหนึ่งแยกจากกัน ตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่ ปรับกระบวนทัศน์ การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีการปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วน นโยบายรัฐบาล (2555 : 65) 5 ตัวแรก คือ ต้องการให้โรงเรียน ได้จัดการส่งเสริมงานอาชีพเพื่อการมีงานทำและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์

มีแผนงาน : ขยายโอกาสและพัฒนาการศึกษาผลผลิตที่ 5 เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่ได้ดำเนินการอยู่ให้เจริญก้าวหน้า พร้อมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการสู่โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมงานอาชีพ และชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเน้นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ตามจุดเด่นของโรงเรียน

ตลอดระยะเวลาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนประจำ เป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าสำหรับเด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท อันได้แก่ เด็กที่ถูกบังคับให้ขายแรงงาน เด็กเร่ร่อน เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อที่ส่งผลกระทบต่อสังคม และเด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งจะพบว่าเด็กกลุ่มดังกล่าวมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สังคมต้องให้การช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องประกันความมั่นคงในชีวิตที่ดีที่สุดคือการได้ประกอบอาชีพที่สุจริตและการมีรายได้ที่มั่นคง

การจัดการการศึกษาด้านอาชีพเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้ เนื่องจากการจัดการการศึกษาด้านอาชีพจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน เป็นการสร้างนิสัย ทักษะคิด รู้จักคิด ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนเป็นกระบวนการเสริมสร้างค่านิยมในการรู้จักทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ ประกอบอาชีพที่สุจริต โดยเน้นอาชีพอิสระ ให้รู้จักคิดสร้างงานมากกว่าใฝ่ใจอาชีพรับจ้าง นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณธรรม ด้วยการปฏิบัติจริงจากการทำงานร่วมกันของนักเรียนจนเกิดคุณลักษณะความเป็นผู้รับผิดชอบอย่างมีส่วนร่วม ความมีวินัย ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ขึ้นในตนเอง ในการดำเนินการของโรงเรียนจึงต้องจัดให้มีการจัดการการศึกษาด้านอาชีพเพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน ทักษะกระบวนการ มีเจตคติที่ดีและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพในรูปแบบที่เหมาะสม จากผลการสำรวจสภาพหลังจบการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทั่วประเทศ วิภาพร เลิศสุขสธารพร และกันยารัตน์ เอื้อมอัมพร ได้กล่าวว่า ในปีพ.ศ. 2546-2548 พบนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 13,226 คน มีผู้ประกอบอาชีพอิสระหลังจบการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.70 และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษา จำนวน 7,271 คน ผู้ประกอบอาชีพอิสระหลังจบการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.87 คน จะเห็นว่านักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่มีจำนวนหนึ่งที่ต้องเข้าสู่สังคมโดยการประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องจัดการการศึกษาด้านอาชีพเพื่อสร้างพื้นฐานที่ดีให้นักเรียนมีความพร้อมในการประกอบอาชีพในรูปแบบที่เหมาะสม (รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการจัดการสอนวิชาชีพ และความพร้อมด้านอาชีพของเด็กด้อยโอกาสที่จบการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 : 24)

จากการดำเนินงานด้านการจัดการการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนอย่างครอบคลุมทุกด้าน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

การวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นองค์ประกอบความรู้เพื่อนำมาใช้กำหนดนโยบาย ปรับปรุงจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะการพัฒนา รูปแบบการจัดการ การศึกษาอาชีพอย่างเหมาะสม กับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา ความต้องการของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ และเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของทุกโรงเรียน สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตาม ประเภทของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

สมมุติฐานของการวิจัย

ครูมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีความคิดเห็นแตกต่างกันเมื่อ ประเภทของโรงเรียนต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

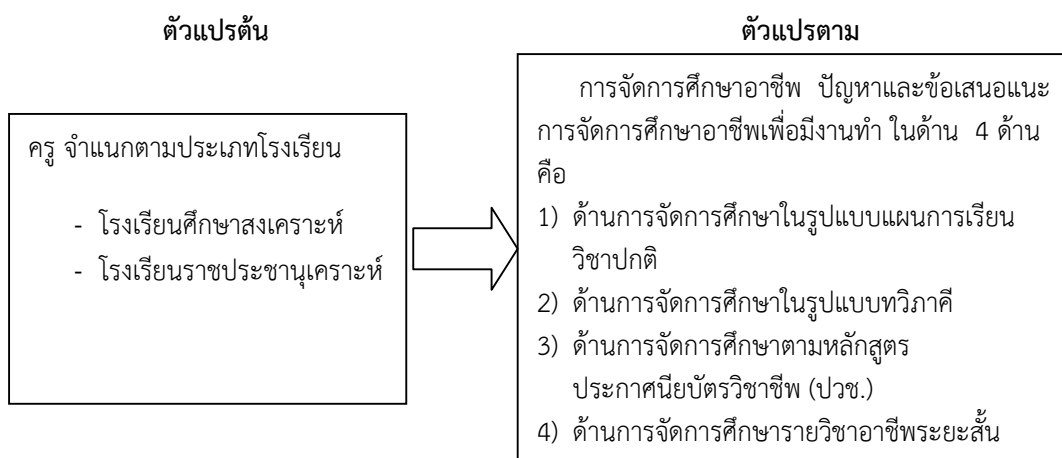
ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนด้านอาชีพ จำนวน 225 คน โรงเรียนศึกษา สงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โรงเรียนศึกษา สงเคราะห์จำนวน 5 โรงเรียน และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559

ตัวแปรที่จะศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ ครู จำแนกตามประเภทโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์

ตัวแปรตาม คือ การจัดการศึกษาอาชีพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อมีงานทำ ในด้าน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ 2) ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบ ทวิภาคี 3) ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 4) ด้านการจัดการศึกษารายวิชา อาชีพระยะสั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นครูผู้สอนด้านอาชีพ จำนวน 225 คน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนด้านอาชีพ จำนวน 144 คน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 44 คน และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จำนวน 100 คน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2559 โดยครูกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนจำนวนครูในแต่ละโรงเรียน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

แบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 2 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของครู เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามประเภทโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 37 ข้อ โดยระดับความคิดเห็นถึงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แบ่งออกเป็นการปฏิบัติ 5 ระดับ

2. เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประมวลผลโดยการหาค่าข้อมูลแต่ละตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ค่าสถิติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถิติพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม หาระดับการจัดการการศึกษารายด้านและโดยภาพรวมเสนอในรูปแบบตาราง นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลดังนี้ การแปลผลที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ทั้ง 4 ด้าน สถิติที่ใช้ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามประเภทโรงเรียน
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ทั้ง 4 ด้าน รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การประมวลค่าความถี่ (f) และร้อยละของคำตอบ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
5. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเนชั่นลำปาง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเนชั่นลำปาง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 จังหวัดตาก สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการทดลองใช้ (Try-Out)
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ทั้งหมด 144 ฉบับ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 100
4. จำแนกแบบสอบถามโดยการคัดแยกฉบับตามประเภทโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำโดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และด้านการจัดรายวิชาอาชีพระยะสั้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ
 - 3.1 ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ ปัญหา คือ การนิเทศ ติดตาม และการสรุปผล เพื่อวางแผนการสอนครั้งต่อไปยังไม่ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการวางแผน เพื่อสรุปผลการจัดการสอนที่ชัดเจนร่วมกัน โดยมีค่าความถี่ 55 คน คิดเป็นร้อยละ 79.20

รองลงมาปัญหา คือ ครูผู้สอนไม่มีความถนัดอาชีพโดยตรง ข้อเสนอแนะควรจัดงบประมาณในการจ้างภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ค่าความถี่ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 72 และปัญหานักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ในวิชาที่ตนเองมีความสนใจ ขาดทักษะในการปฏิบัติงานขั้นสูง ซึ่งต่างจากการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ข้อเสนอแนะควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ควบคู่สายสามัญ ค่าความถี่ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด

3.2 ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี ปัญหา คือ ขาดการประสานงานกับสถานประกอบการไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะควรมีการประสานงานกับสถานประกอบการทั้งก่อน ระหว่างและหลังการจัดการศึกษา โดยมีค่าความถี่ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด

3.3 ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปัญหา คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนยังไม่มี ความชำนาญในการถ่ายทอด ข้อเสนอแนะควรมีการอบรมเสริมสร้างความรู้ให้กับครูผู้สอน โดยมีค่าความถี่ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด

3.4 ด้านการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น ปัญหา คือ การกระจายงบประมาณไม่สนองต่อความต้องการของครูในการเรียนการสอนด้านอาชีพ ข้อเสนอแนะควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณที่เหมาะสม และคุ้มครองความต้องการของครูผู้สอนอาชีพทุกคน โดยมีค่าความถี่ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีการดำเนินงานการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างจริงจังเป็นไปตามนโยบายที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดเป็นแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559) และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กด้อยโอกาส (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 2559 : 124) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในแผนการปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2556 สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและการทิศทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพเลี้ยงตนเองและเป็นที่พึ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงแนวทางการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2556 : 14) มีการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และด้านการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 107) ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการจัดการเรียนการสอน

วิชาชีพ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพร้อมในด้านหลักสูตรและด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีบริบทของการจัดการศึกษาด้านอาชีพมีลักษณะคล้ายกัน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน (สอ.) โดยจัดแบบบริษัทจำลอง มีครูเป็นที่ปรึกษาโครงการ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะอาชีพทักษะการจัดการ และเป็นการบริการชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละโรงเรียนจะมีอาชีพที่เป็นจุดเด่นตามสภาพชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสสามารถพึ่งตนเองได้ เพิ่มทางเลือกในการดำรงชีวิตในสังคม และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถเป็นกำลังในกระบวนการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี คือ ขาดการประสานงานกับสถานประกอบการ ข้อเสนอแนะควรมีการประสานงานกับสถานประกอบการอย่างแท้จริง ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรมีการแก้ไขการดำเนินงานจัดการศึกษาอาชีพในด้านนี้โดยเร่งด่วน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 95) ปัญหาการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีที่ผ่านมา พบว่า สถานประกอบการไม่ต้องการรับนักเรียนเข้าทำงาน ดังนั้น จึงควรมีการประสานงาน การสร้างความเข้าใจร่วมกัน จึงจะช่วยให้การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีประสบความสำเร็จได้ เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559:87) ได้ศึกษาและพัฒนา (Research and Development) รูปแบบการจัดการศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพโดยจัดตารางสอนช่วงเวลาภาคทฤษฎี และช่วงเวลาภาคปฏิบัติ ตลอดจนสถานที่เรียนและฝึกประสบการณ์ให้เป็นไปตามสภาพพื้นที่ และบริบทของโรงเรียนกับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากรณีระยะทางของโรงเรียนไม่ไกลกับวิทยาลัยและเส้นทางคมนาคมสะดวกสามารถน่านักเรียนไปเรียนกับวิทยาลัยได้ 1 ถึง 2 วัน แต่กรณีที่ระยะทางโรงเรียนห่างไกล ภูมิประเทศไม่เป็นพื้นที่ราบปกติ การคมนาคมไม่สะดวกสามารถจัดช่วงเวลาเรียนบังคับพื้นฐาน 1 ถึง 2 เดือน และไปเรียนกับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 1 ถึง 2 เดือนได้แล้วแต่กรณี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบแผนการเรียนวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศกำกับ ติดตาม สอดคล้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาและข้อเสนอแนะของครูซึ่งมีความถี่สูงสุด คือ

การนิเทศ ติดตาม และการสรุปผล เพื่อวางแผนการสอนครั้งต่อไปยังไม่ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และไม่ชัดเจน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จึงควรมีการนิเทศ ติดตามผล การวางแผนเพื่อสรุปผลการจัดการสอน ที่ชัดเจนร่วมกัน

2. ด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี มีผลการประเมินความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรมีการประสานงานกับสถานประกอบการทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดการศึกษา ควรนำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติในแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร รวมทั้งมีการกำกับนิเทศติดตามในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีค่าเฉลี่ยลำดับต่ำสุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จึงควรมีการดำเนินการในส่วนนี้ให้เป็นรูปธรรม เพื่อสนองต่อความต้องการของนักเรียนให้มากขึ้น

4. ด้านการจัดรายวิชาอาชีพพระยาสัน มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ การประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่าย เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเชิญมาร่วมประชุม และเสวนาถึงแนวทางการมีส่วนร่วม โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จึงควรมีการดำเนินการสร้างความร่วมมือ การประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่ายในแนวทางการมีส่วนร่วมและดำเนินการมีส่วนร่วมที่เป็นความร่วมมือร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์
2. ควรทำการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กมลินทร์ พินิจภูวดล. แนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส. (ออนไลน์) 2541

(อ้างเมื่อ 25 มีนาคม 2559). จาก : <http://www.jobdoe.com/office6/images/>

งานนโยบายและแผน. ทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษา สศศ 58. (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 27

มิถุนายน 2559). จาก : <http://jobplans.comule.com/index.php/>

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. รายงานการวิจัยระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน 12 ปีที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :

ม.ป.พ., ม.ป.ป.

วิภาพร เลิศสุขสถาพร และกันยารัตน์ เอื้อมอัมพร. การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ :

แนวคิด รูปแบบ และสภาพการจัดการศึกษาในบริบท การปฏิรูปการศึกษา. เชียงใหม่ : สมาคม

ชาวการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ, 2549.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 28 มิถุนายน 2559). จาก : <http://www.kksec.go.th/download/meework001.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559).** กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2554.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559). จาก : <http://www.slideshare.net/kruduangnapa/21-54899672>.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ และความพร้อมด้านอาชีพของเด็กด้อยโอกาสที่จบการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว, 2551.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.** กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556.

**การบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
Environment Management in Welfare School
of Bureau of Special Education Group 6**

สุชาติ รัตนอารยธรรม¹
เจตนา เมืองมูล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และตำแหน่ง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน และครู จำนวน 254 คน รวม 304 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมเมื่อเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. แนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจวางแผนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยกำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมโดยบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ

คำสำคัญ : สิ่งแวดล้อม, การบริหาร

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

Abstract

The purposes of this research was to study and to compare the opinion of 304 teachers to the administration of environment in Welfare School, Bureau of Special Education Group 6. The samples of this research were divided by the gender and the position that consisted of 45 administrators and 254 teachers who come from welfare school, Bureau of Special Education Group 6. The research's instrument was five -rating scales questionnaire that had reliability 0.97 in value. The data were analyzed using by frequency, percentage, mean, standard deviation and independent samples t-test.

The research findings were as follows :

1. The administration of environment in Welfare School, Bureau of Special Education Group 6 evaluated high level in general and in all aspects of this research .
2. The comparison of the opinion of the samples of this research to the administration of environment in Welfare School, Bureau of Special Education Group 6 was different in dimension statistically significant at .05 level in different gender but there was not different opinion in the position case.
3. The suggestion to the administration of environment in Welfare School, Bureau of Special Education Group 6 should give a chance for teacher, staffs and students to show and to share one's opinion for good environment management such as using energy, using resource and supporting to learn several knowledge by integrate all subjects together.

Keywords : Environment, Management

บทนำ

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ สถานที่ บริเวณรวมทั้งบุคคล และ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหรือก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่การงานของทุกคนในสถานศึกษา ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ (พระจันทร์ทอง จนทมนโม (สินธุดาวงค์) 2556 : 3) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ทรรศนีย์ วราห์คำ (2554 : 3) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับโอกาสอันพึงที่จะควรได้รับในการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาโรงเรียน สิ่งที่เราให้ความสำคัญอย่างมากคือการจัดสภาพแวดล้อมในทุกๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึงส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ ตรงกันข้าม โรงเรียน

ที่ขาดการเอาใจใส่ในด้านสภาพแวดล้อมหรือไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมจะทำให้บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีบรรยากาศที่น่าเบื่อ ขาดความอบอุ่นและบรรยากาศที่เป็นมิตร และขาดศรัทธาต่อโรงเรียน ทำให้ส่วนประกอบของ คำว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ตามมาในที่สุด

จากข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน 2559: 5) ด้านการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษามีประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษาที่โดดเด่นอยู่แล้วแต่ควรพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นและยั่งยืนตลอดไปมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบให้เป็นปัจจุบันโดยควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ รัตนารักษ์ สมบูรณ์ (2556 : 152-153) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยที่พบว่า มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนักเรียนขาดความภาคภูมิใจในสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในโรงเรียนประจำและขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน หอนอนขาดการจัดระบบที่มีประสิทธิภาพ และนักเรียนไม่ให้ความสนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จิตสำนึกในการดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Witmer and Sweeney (1998 : 12, อ้างถึงใน รัตนารักษ์ สมบูรณ์ 2556 : 152-153) กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งรวมถึงการให้บริการต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้โดยต้องสอดคล้องหรือสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย อย่างไรก็ตามการให้บริการสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกร่วมในการดูแลรักษา เนื่องจากในปัจจุบันมักจะพบปัญหาในด้านนี้ค่อนข้างมาก ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนควรปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคลเพื่อให้ความรับผิดชอบต่อตนเอง ส่วนรวม และสังคม การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนหรือเอื้อต่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก 3 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมทางการบริหารกล่าว คือ

ลักษณะที่ 1 เป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ครุภัณฑ์วัสดุต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะความร่มรื่น ความสวยงาม ความเป็นระเบียบ และความสะอาด การจัดและสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่มีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคลากรภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างขึ้น

ลักษณะที่ 2 สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

ลักษณะที่ 3 สภาพแวดล้อมทางการบริหารและการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในขอบเขตของโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือของบุคลากร สังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ลักษณะของการบริหารและการจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีเริ่มจากการกำหนดนโยบายควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนางานของโรงเรียน การมอบหมายหรือสั่งการตามสายงานบังคับบัญชาควรมีความชัดเจนและเหมาะสมกับความสามารถ มีการยกย่องชมเชยสร้างขวัญกำลังใจและการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน เห็นว่าการศึกษากาการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เป็นสำคัญต่อการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้ในการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ที่มีบริบทเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนลักษณะอยู่ประจำและจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา จำเป็นต้องจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน ซึ่งมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และตามตำแหน่ง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

สมมุติฐานของการวิจัย

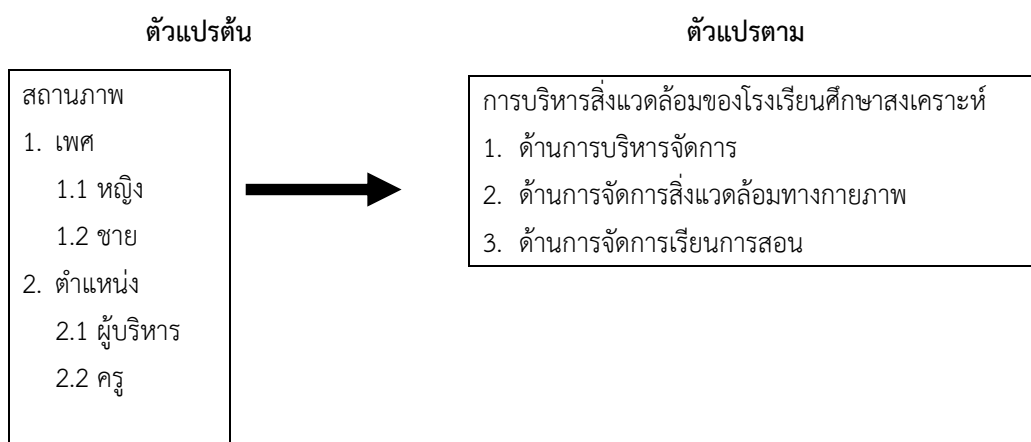
1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 อยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีความแตกต่างกันเมื่อเพศและตำแหน่งต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน และครูจำนวน 755 คน รวมจำนวน 855 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 14 โรงเรียน กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559

ตัวแปรที่จะศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศและตำแหน่ง ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน (พระมหาเดชา อมรเมธี (สืบจันทร์) 2556 : 45)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน และ ครู จำนวน 755 คน รวม 805 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา จำนวนคน ในโรงเรียน จำนวน 14 โรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ส่วนครูกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างง่าย จำนวน 254 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน ในโรงเรียน จำนวน 14 โรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบบสอบถามการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แบ่งเป็น 3 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้ง 3 ด้าน จำนวน 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประมวลผลโดยการหาค่าข้อมูลแต่ละตัวแปรวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ค่าสถิติ ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถิติพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม หาระดับการบริหารสิ่งแวดล้อมรายด้านและโดยภาพรวมเสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลดังนี้ การแปลผลที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้ง 3 ด้าน สถิติที่ใช้ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t - test) จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้ง 3 ด้าน รวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้การประมวลค่าความถี่ (f) ของคำตอบและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 14 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการทดลองใช้ (Try-Out)

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์และทำการเก็บด้วยตนเองเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน และครู จำนวน 254 คนจำนวน 304 คน นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับแล้วนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และตามตำแหน่ง พบว่า เพศที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และตำแหน่งที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ด้านการบริหารจัดการ ที่ควรดำเนินการสูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกลุ่มสนใจ และหรือชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษา ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่ควรดำเนินการสูงสุด คือ จัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ควรดำเนินการสูงสุด คือ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกและร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐและเอกชน และนักเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน มีการวางแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen, McCabe, Michelli and Pickeral (2009 : 54, อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ ผิววัน 2552 : 37-38) กล่าวว่า บรรยากาศโรงเรียน คือ คุณภาพและลักษณะของชีวิตในโรงเรียน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของประสบการณ์ของคนที่อยู่ในโรงเรียน ที่ส่งผลต่อบรรทัดฐานเป้าหมาย ค่านิยม ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล การจัดการเรียนการสอนและโครงสร้างขององค์การในโรงเรียน และผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาเดชา อมรเมธี (2556 : 70-94) ที่ได้ศึกษาด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการวางแผนและใช้ประโยชน์พื้นที่ในโรงเรียนอย่างคุ้มค่า การปลูกต้นไม้ร่มเงา ไม้ดอกไม้ประดับ ร่มรื่น สวยงาม การจัดให้บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ และการดูแลอาคารเรียน อาคารประกอบและพื้นที่โรงเรียนสะอาดปลอดภัย ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาเดชา อมรเมธี (2556 : 71-94) เรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง คือมีมาตรการแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและปลอดภัย อาคารเรียน อาคารประกอบ และพื้นที่โรงเรียนสะอาดปลอดภัยด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการสนับสนุนให้มีการจัดการผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการขาย แลกเปลี่ยนให้เปล่า จัดทำเป็นของที่ระลึก ส่งเสริมให้มีแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา และการสนับสนุนให้มีการผลิตและจัดทำ/จัดหาสื่อเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรศนีย์ วราห์คำ (2554 : 71-72) เรื่องการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นการ จัดสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นผลสืบเนื่องมาจากโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครได้มีการดำเนินการเพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เช่น การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน วิธีการสอน การจัดการกระบวนการเรียนที่เน้นกระบวนการคิดและมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กิจกรรมเสริมทักษะทางวิชาการ มีการวัดผลประเมินผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้

2. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และตามตำแหน่ง

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามเพศต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพศหญิงนั้นมักมองทุกด้านมีความสำคัญควบคู่กันไปส่วนเพศชายนั้นมีความคิดเห็นต่อการบริหารด้านกายภาพสูงกว่าด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen, McCabe, Michelli and Pickeral (2009 : 87-88, อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ ผิววัน 2552 : 37-38) กล่าวว่า ชีวิตในโรงเรียนยังพาดพิงไปถึงระดับของความปลอดภัยที่โรงเรียนต้องดูแล ประเภทของความสัมพันธ์ที่ยังคงมีอยู่ในโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการที่จะแลกเปลี่ยนทัศนคติและการมีส่วนร่วมในโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา สุดารัตน์ (2556 : 78) เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามเพศพบว่าเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามตำแหน่งต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่างก็เห็นความสำคัญของการบริหารสิ่งแวดล้อมทั้ง 3 ด้าน ในการบริหารงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ทั้งสถานที่เรียน ที่พักอาศัยของทั้งบุคลากรและนักเรียน ซึ่งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นโรงเรียนลักษณะอยู่ประจำการบริหารสิ่งแวดล้อมจึงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแผนงานด้านการบริหารโรงเรียนให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีของนักวิชาการ ซึ่ง เกษม จันทรแก้วได้ทำการศึกษาค่านิยมและความหมายของคำว่าจัดการสิ่งแวดล้อมของ Dassmann (1976 : 1980) ; Chunkao (1981 : 77) ; Gopal (1977 : 93) ; Watt (1973 : 114) และ Moran and others (1980 : 54) ; ศุภาพร ผิวงาม (2559 : 8) การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อมซึ่งการกำหนดแผนงานนี้จะต้องควบคุมนโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการหรือแผนปฏิบัติที่มีขั้นตอนและกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา พงษ์ปลัด (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การบริหารสิ่งแวดล้อมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการควรวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีรัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อนำแนวทางที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. การบริหารสิ่งแวดล้อมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ยังขาดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมและถูกวิธี ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในการกำจัดขยะมูลฝอย จัดให้มีโครงการกำจัดขยะโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน

3. การบริหารสิ่งแวดล้อมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนแต่ยังขาดการจัดให้มีการนำผลของการประเมินผลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไปใช้ในการพัฒนา จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการจัดการแผนงาน/โครงการ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ วิจัยความสัมพันธ์เกี่ยวกับ การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในกลุ่มสถานศึกษาอื่นๆ

2. ควรศึกษาปัญหาและปัจจัยที่ส่งเสริม การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อทราบข้อมูลในการนำมาพัฒนาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. เจตนา เมืองมูล อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุดา เนตรสว่าง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.พรสันต์ เลิศวิทยาวินัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณา ช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการเขียนรายงานผลการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนใจที่จะศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ทอน จันทมโม (สันตะดวงค์). ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อการจัด สภาพแวดล้อมในโรงเรียนวัดตำหนักใต้ สังกัด สพป. นนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
- พรรคินัย วราห์คำ. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, 2554.

- มหาเดชา อมรมณี (สืบจันทร์). การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556.
- รัตติยา พงษ์ปลัด. การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 2555.
- รัตนภรณ์ สมบูรณ์. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26. รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปี 2558. ลำพูน : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26, 2559.
- ศุภาพร ผิวงาม. การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- สัมฤทธิ์ ผิวนิม. องค์ประกอบบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- อารียา สตาร์ตัน. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ สังกัดเทศบาลนคร
เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนภายในสถานศึกษา**
**Participative Management on Internal Quality Assurance of Schools
under City Municipality in the Area of Upper North Provinces**

จิตติพร สายธารวนาวาส¹

สมมาตร สนทมิโน²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูผู้สอน จำนวน 164 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 62 คน รวมทั้งสิ้น 247 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, จังหวัดภาคเหนือตอนบน

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

Abstract

This research aimed to study the participative management, internal quality assurance of schools and comparative opinions among gender, age, position, education attainment, and service years towards participative management on internal quality assurance of schools under City Municipality in the area of upper north provinces. The number of 247 samples consisted of 21 school directors, 164 teachers, and 62 members of school board. The instrument for data collection was a questionnaire with a statistical treatment through frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA. The findings were found that the overall level of participative management on six areas was at a high value, and the overall level of internal quality assurance in schools on eight areas was also at a high value. The comparative analysis on the participative management of the internal quality assurance in the schools among the three groups of samples in terms of different gender, age, and service years was not found different. In contrast, in terms of different position and education attainment, the comparative opinions were found different with the significant level at 0.05

Keywords : Participative Management, School's Internal Quality Assurance,
Upper North Provinces

บทนำ

ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 49 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ “เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม

ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 41 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในมาตรา 47 ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน และมาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาแบ่งได้ 2 ลักษณะ (เมตต์ เมตต์การุณจิต 2553 : 25, อ้างถึงใน อริยวัฒน์ จันแดง 2555 : 17) ดังนี้ 1) การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติงานและรับผิดชอบหน้าที่โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งนี้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาได้ 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม จะเป็นในรูปแบบของการเป็นผู้แทนจากฝ่ายต่าง ๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน องค์การท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับ กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้น สามารถมีส่วนร่วมได้ทุกทางไม่ว่าทางอ้อมหรือทางตรง สามารถมีส่วนร่วมได้ตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล และรับผลประโยชน์ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และนำมาซึ่งการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลนครในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ 1) เทศบาลนครลำปาง มีโรงเรียนในสังกัด 6 โรงเรียน 2) เทศบาลนครเชียงใหม่ มีโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ 11 โรงเรียน และ 3) เทศบาลนครเชียงราย มีโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย 8 โรงเรียน รวมทั้งหมด 25 โรงเรียน (สถิติข้อมูลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2558) ซึ่งเทศบาลนครทั้ง 3 แห่งนี้ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นหน่วยงานราชการที่กำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน และผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายในการวางแผนพัฒนาและตัดสินใจกำหนดนโยบาย แนวทาง หรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน อยู่ในระดับมาก
2. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน อยู่ในระดับมาก
3. ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 56 คน ครูผู้สอน จำนวน 726 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 330 คน รวมทั้งสิ้น 1,112 คน ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน ตัวแปรตาม ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ด้าน ของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ตำแหน่ง
- 4) วุฒิการศึกษา
- 5) ประสบการณ์การทำงาน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน

1. การมีส่วนร่วมในการคิด
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
6. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ตัวแปรตาม

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ด้าน

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. จัดบริหารบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 56 คน ครูผู้สอน จำนวน 726 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 330 คน รวมทั้งสิ้น 1,112 คน ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูจำนวน 164 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 62 คน รวมทั้งสิ้น 247 คน โดยเริ่มต้นคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ด้วยสูตรของยามานะ (Taro Yamane) ในการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน

และคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ใช้ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ของ (อริยวัฒน์ จันแดง 2555 : 23) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัยรวมทั้งให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 1 ชุดแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการคิด 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 4) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 5) การมีส่วนร่วม ในการประเมินผล และ 6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบ บริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหาร แบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามซึ่งผ่าน การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธี Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ .987

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถิติพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดย การหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาระดับความคิดเห็นรายด้านและโดยภาพรวม และวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัด ภาคเหนือตอนบน สถิติที่ใช้ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดย ใช้สถิติทดสอบที (t - test) จำแนกตามเพศ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) สำหรับ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมทั้ง 6 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ผลการวิจัยสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมทั้ง 8 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความแตกต่างกันทุกด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความแตกต่างกันทุกด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด มีการเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมความคิด แต่บางครั้งมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ แต่ใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยกันตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ร่วมกัน และมีการเข้าร่วมปรึกษาหารือวางแผนงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทุกคน ทุกฝ่าย ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ได้ร่วมการปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทำให้บรรลุตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษา และควรให้ทุกคน

มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติตามคำสั่งมอบหมายงานอย่างจริงจัง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียน มีการรายงานการปฏิบัติงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และการนำผลจากการปฏิบัติมาวิเคราะห์ร่วมกัน ทำให้รู้จุดเด่น จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของสถานศึกษา ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดทำกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา และการนำผลความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทุกตัวชี้วัดมาประเมินเป็นการพัฒนาให้องค์กรมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่าโดยรวมทั้ง 6 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเต็มศักยภาพ ทั้งร่วมระดมความคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ร่วม อันเกิดจากการที่สถานศึกษาใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธน โบราณประสิทธิ์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบางขุนเทียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบางขุนเทียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์พิชชา ไชยคุณ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์พงษ์ นาสมใจ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิจัยสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมทั้ง 8 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของอริยวัฒน์ จันแดง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า

ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก เรียงตามลำดับ คือ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญใจ เรือน (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา วัชรรังสี (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตชนบทบุรี ผลการวิจัย พบว่า บุคลากร สถาบันอุดมศึกษา เอกชน เขตชนบทบุรี ที่มีความคิดเห็นต่อการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตชนบทบุรี โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง และเพศชาย มีการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา มากกว่าเพศหญิง และบุคลากรที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ส่วนบุคลากรระดับอุดมศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก มีการรับรู้และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด และสถานที่ทำงานต่างกัน มีการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน โดยพบว่าตำแหน่งงานที่ต่างกัน ส่งผลให้บุคลากรมีความเห็นของการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตชนบทบุรี มีการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีอายุนานน้อยกว่า 1 ปี มีการรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้การประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา เขตชนบทบุรี จำแนกตามอายุงาน พบว่า การรับรู้และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาเท่านั้นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น และผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรเข้าใจ และตระหนักเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มากขึ้น ควรมีการกำหนดเป้าหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเหมาะสมและหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานมากที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ต้องต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไปยิ่งขึ้น

3. เทศนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ควรมีการกำกับ ติดตาม การพัฒนาในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น พร้อมทั้งมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.สมมาตร สนธิโน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร เสรีตานนท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครลำปาง โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ และโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย รวมทั้งสิ้น 25 โรงเรียน สังกัดเทศบาลนคร เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และสามีของผู้วิจัย ที่ให้การสนับสนุนด้านการเรียน และให้กำลังใจเสมอมา ตลอดจนขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลแม่เม้าะ คณะครู เพื่อนร่วมงาน และผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่านที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

กานต์พิชชา ไชยคุณ. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2557.

เจมรีนิ ใจเรือน. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย, 2555.

พัฒน์พงษ์ นาสมใจ. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555.

พนิดา วัชรรังสี. “การรับรู้และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา
เขตนนทบุรี,” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

1, 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2558) : 12-13.

สถิติข้อมูลโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2558. ส่วนแผนและงบประมาณ
ทางการศึกษาท้องถิ่นสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2558.

สุธน โบราณประสิทธิ์. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบางขุนเทียน.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2554.

อริยวัฒน์ จันแดง. การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

**การพัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า
สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา**
**The Development of E-Office Training Package on Document Received
Management for Personal Saintlouis Chachoengsao School**

อุษณีย์ สิมะขจรเกียรติ¹

ภูเบศ เลื่อมใส²

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทราให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่ยังใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าไม่ถูกต้อง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ชุดฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่า t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา มีประสิทธิภาพ 90.45/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard) ที่ตั้งไว้ และมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดฝึกอบรม / ระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The aims of this research were: 1. To develop a e-office training package on document received management for personal Saintlouis Chachoengsao School to meet the 90/90 standard criterion, 2. To compare the pre-test and post-test scores after using the developed training package. The samples used in this research got from chosen purposive of people who use the e-office on document received management into the using incorrect were 30 people. The instruments used in this research were training package, pretest posttest forms and training package quality assessment form. The statistics used for data analysis were mean standard deviation, percentage and t-test (dependent sample)

The research finding were that the developed training package on document received management possessed the efficiency of 90.45/93.33 which met he set 90/90. The post-test score higher than the pre-test score at .05 statistical significance.

Keywords : Training package, E-Office document received

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่จำเป็นและสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กรต่าง ๆ ทั้งทางราชการ รัฐวิสาหกิจ สถานศึกษาหรืออาจจะกล่าวได้ว่าตั้งแต่หน่วยงานขนาดเล็กหรือสังคมขนาดเล็ก เช่น ครอบครัว ไปจนถึงหน่วยงานหรือองค์กรขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องใช้อุปกรณ์สารสนเทศเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินชีวิตประจำวัน และบริหารจัดการด้วยกันทั้งสิ้น (ประชา ตระการศิลป์ 2543 : 102) การศึกษาต้องเดินหน้าสู่การสร้างการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 อันเป็นผลจากการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถ มีทักษะ ความถนัด ความชำนาญพร้อมจะขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องยกเครื่องของการศึกษาไทยให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลและสอดคล้องกับสังคมโลกยุคใหม่

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา เพิ่มโอกาส และพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู ณาจารย์อย่างจริงจัง โดยใช้เทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายความเร็วสูง รวมถึงการเร่งส่งเสริมให้มีการศึกษาฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถใช้และบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาได้อย่างทั่วถึง โดยเน้นการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม (Training the Trainers) (ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561. 2552 : 37-38) นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดที่ 9 มาตราที่ 65 ยังได้ระบุให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยี

เพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 19)

การดำเนินงานธุรการ ถึงแม้จะไม่ใช่งานหลักของสถานศึกษา แต่งานธุรการนับว่ามีความสำคัญมาก งานหนึ่ง เพราะเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการที่ทำให้งานอื่น ๆ มีประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษาทั้งระบบ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2536 : 282) ระบบงานธุรการเป็นระบบงานหนึ่งที่ถือว่าเป็นระบบงานฝ่ายสนับสนุนที่จะทำให้งานหลักในแต่ละองค์กรสามารถดำเนินไปด้วยดีและประสบผลสำเร็จ ถ้าระบบงานธุรการนั้นกระทำได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และในทางตรงกันข้ามเมื่อระบบงานธุรการด้อยประสิทธิภาพ ทำได้อย่างล่าช้า ก็สามารถทำให้ผลผลิตโดยรวมขององค์กรนั้น ๆ เสียหายหรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (พรทิพย์ อัจจิมารังษี 2539 : 33)

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การรับส่งข้อมูลข่าวสารหรือหนังสือผ่านระบบสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ นั่นก็คือการผ่านกระบวนการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีทางด้านสื่อสาร โทรคมนาคมมาประยุกต์ใช้นั่นเอง ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานสารบรรณหรืองานธุรการในหน่วยงานของรัฐต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการนำเทคโนโลยีดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในการทำงานประจำวันและการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาหน่วยงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเกิดผลประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ตามมาอีกหลายด้านและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2548 ได้ให้ความหมายของ ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า การรับส่งข้อมูลข่าวสารหรือหนังสือผ่านระบบสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ราชกิจจานุเบกษา 2548 : 33) ซึ่งต่อไปนี้จะขอใช้คำว่า “E-Office”

โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา จึงได้มีนโยบายนำระบบ E-Office มาเริ่มใช้ภายในโรงเรียน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2556 โดยเริ่มทดลองใช้ครั้งแรกในฝ่ายธุรการ-การเงินก่อน จากนั้นจึงค่อยขยายผลไปยังฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนสำหรับระบบ E-Office เป็นโปรแกรมรับส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับใช้ในการรับส่งเอกสารภายในโรงเรียนผ่านระบบ Internet และ Intranet ทำงานในลักษณะของ Web Application ระบบ E-Office ของโรงเรียนทำให้บุคลากรทำงานอย่าง Work Smart ช่วยลดขั้นตอนและภาระการทำงานของบุคลากร โดยปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำงานด้วยมือให้เป็นระบบอัตโนมัติได้ โดยระบบสามารถส่งเอกสารแบบต่อเนื่องอัตโนมัติไปยังบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่เส้นทางที่ตั้งไว้ล่วงหน้าได้ โดยที่สามารถกำหนดได้ว่าจะให้ผู้รับแต่ละรายดำเนินการอย่างไรกับเอกสารเหล่านั้น และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกรอบเวลาที่กำหนด โดยเมื่อบุคลากรเปิดดูเอกสารที่ส่งไปยังผู้รับเพื่อดำเนินการ ระบบจะแสดงเอกสารฉบับล่าสุดเสมอ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาติดตามหรือสอบถาม เนื่องจากมีการประมวลผลและออกรายงานได้ในทันที (Real Time) ทำให้ผู้บริหารสามารถเห็นสถานะของการดำเนินงานได้ทันที สามารถติดตามเอกสารผ่านทางระบบเครือข่าย ป้องกันเอกสารสูญหาย ช่วยลดปริมาณของเอกสารที่ต้องสำเนาแจ้งหน่วยงานต่าง ๆ หลังจากที่ได้มีการนำระบบ E-Office มาใช้ภายในโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ยังพบว่า ผู้ใช้งานบางส่วนยังคงมีความเข้าใจ และการใช้งานที่ไม่ถูกต้อง โดยพบปัญหาในการใช้งานคือ ผู้ใช้งานไม่ทราบวิธีการเปิดอ่านไฟล์เอกสาร การเปิดอ่านรับทราบเรื่องแล้ว แต่ไม่มีการตอบรับหรือรายงานผลการปฏิบัติงานว่าจะพิจารณาดำเนินการหรือไม่ดำเนินการอย่างไร ทำให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถติดตามเรื่องจากระบบได้ หรือหนังสือเข้าบางเรื่องดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว แต่ผู้รับเรื่องไม่ได้รายงานผลว่าได้ดำเนินการอะไรไปบ้าง หรือการเลือกสถานะในการดำเนินการของหนังสือเข้าไม่ถูกต้องตามสถานะจริง รวมถึงผู้ใช้งานไม่ทราบวิธีการค้นหาเอกสารย้อนหลัง เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสื่อการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า โดยจัดเป็นรูปแบบของชุดฝึกอบรม สำหรับสื่อที่ใช้ในชุดฝึกอบรมนั้น ประกอบไปด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารคู่มือเพื่อประกอบการเรียนรู้ ซึ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นรูปแบบของมัลติมีเดียทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพประกอบจากการใช้งานจริง เสียงประกอบต่าง ๆ ทำให้มีความน่าสนใจ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคลากรได้ใช้สำหรับศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้ว โดยหวังว่าชุดฝึกอบรมนี้จะสามารถช่วยพัฒนาให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการรายงานผลการดำเนินงานในระบบให้ครบถ้วนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าสำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทราให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าสำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา

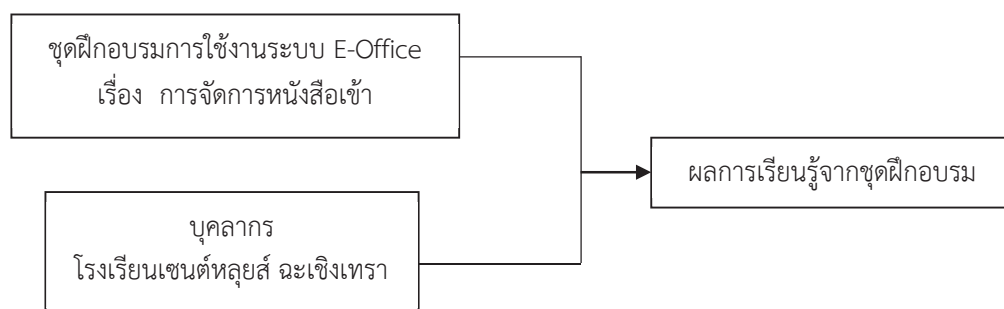
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษาผู้อำนวยการ หัวหน้างาน ครูผู้สอน ครูสนับสนุนการสอน และครูเจ้าหน้าที่ จำนวน 285 คน โดยได้ใช้กระบวนการคัดกรองคุณสมบัติการใช้งานผ่านการตรวจสอบจากระบบ E-Office พบว่ามีบุคลากรที่ใช้จากระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าไม่ถูกต้อง จำนวน 168 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ การเรียนจากชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าสำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา
2. ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังจากใช้ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ หัวหน้างาน ครูผู้สอน ครูสนับสนุนการสอน และครูเจ้าหน้าที่ จำนวน 285 คน โดยได้ใช้กระบวนการคัดกรองคุณสมบัติการใช้งาน ผ่านการตรวจสอบจากระบบ E-Office พบว่า มีบุคลากรที่ใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าไม่ถูกต้อง จำนวน 168 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคลากรที่ยังใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าไม่ถูกต้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ชุดฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารคู่มือประกอบ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 บท และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค และเนื้อหาคุณภาพของชุดฝึกอบรม จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดระดับการประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมไว้ 5 ระดับ คือ 5 คะแนน หมายถึง ชุดฝึกอบรมมีคุณภาพดีมาก 4 คะแนน หมายถึง ชุดฝึกอบรมมีคุณภาพดี 3 คะแนน หมายถึง ชุดฝึกอบรมมีคุณภาพพอใช้ 2 คะแนน หมายถึง ชุดฝึกอบรมมีคุณภาพควรปรับปรุง และ 1 คะแนน หมายถึง ชุดฝึกอบรมมีคุณภาพใช้ไม่ได้

2. แบบทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด แบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต้องมีค่า .05 ขึ้นไป จากนั้นจึงนำแบบทดสอบไปวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และคัดเลือกข้อสอบที่มีดัชนีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Kuder Richardson 20 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบควรมีค่า 0.6 ขึ้นไป โดยแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (เปรื่อง กุมุท 2519 : 23, อ้างถึงใน จุฑารัตน์ วีระสกุล 2556 : 15)

2. เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า โดยใช้โปรแกรม SPSS ใช้ค่าทดสอบ t (t-test dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

1. ได้ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้าสำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) การใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่มีคุณภาพ พร้อมเอกสารคู่มือ โดยในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอเนื้อหาแบบมัลติมีเดีย ประกอบด้วยภาพนิ่ง เสียงบรรยาย และเสียงประกอบในส่วนต่าง ๆ ได้รับการออกแบบอย่างถูกต้อง โดยชุดฝึกอบรมนี้มีคณะผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและเทคนิคเป็นผู้ประเมินตรวจสอบ และผ่านการพัฒนาและปรับปรุงอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักการการพัฒนาชุดฝึกอบรม เนื้อหาในบทเรียนประกอบด้วย 3 บท ได้แก่

บทที่ 1 แนะนำลักษณะการทำงานของระบบ E-Office และวิธีการเข้าสู่ระบบ

บทที่ 2 วิธีการจัดการหนังสือเข้า ประกอบด้วย การเขียนหนังสือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การเลือกสถานะของการรายงานผลการปฏิบัติงาน (อยู่ในระหว่างดำเนินการ เสร็จสิ้นและดำเนินการเรียบร้อยแล้ว เสร็จสิ้นแต่ไม่ดำเนินการ) การติดตามปฏิบัติงาน และการแจ้งเพื่อทราบ

บทที่ 3 การค้นหาเอกสาร

2. ผลการประเมินชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา โดยผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

2.1 คุณภาพด้านเนื้อหาของชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ที่ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58

2.2 คุณภาพด้านเทคนิคของชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับ ดี โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนอยู่ที่ 4.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.54

2.3 ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 90.45/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard) ที่ตั้งไว้

2.4 ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.45/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90 (The 90/90 Standard) และผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดทางการวิจัย คือ มีการตั้งคำถามวิจัย เก็บและวิเคราะห์ อธิบายผลการวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง

การเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการออกแบบและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยใช้ข้อความ ภาพ เสียงมาเป็นสื่อในการนำเสนอเนื้อหา ทำให้ได้บทเรียนที่มีความน่าสนใจ มีการจัดลำดับขั้นตอนเนื้อหาอย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอนการใช้งาน มีการแสดงผลการทำคะแนนก่อนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนซ้ำในเนื้อหาที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจก็ครั้งที่ได้จนเกิดความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนส่งผลให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้งานระบบ E-Office ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการรายงานผลการดำเนินงานในระบบ E-Office ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาภัส อยุธยา (2545 : 26) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน เรื่อง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัย พบว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นสื่อประสมที่สามารถศึกษาด้วยตนเอง มีความหลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้รับการอบรมได้เป็นอย่างดี

2. ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ใช้ชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทราที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการทดสอบค่า (t-test Dependent Sample) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 19.9$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.2$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทราที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากภาพ คำอธิบาย เสียงบรรยาย และเอกสารคู่มือ มีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการผลิตสื่อการเรียนการสอนได้มากขึ้น นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์ค่าทางสถิติยังพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กลษณา ประชากุล (2537 : 23) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดฝึกอบรมเรื่อง “การเลือกสื่อการเรียนการสอน” สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลสัมฤทธิ์หลังการใช้ชุดฝึกอบรมของครูที่มีพื้นฐานความรู้และไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้บุคลากรนำชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า สำหรับบุคลากรโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ไปศึกษาเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า ได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการติดตามสภาพจริงจากการใช้งานระบบ E-Office เรื่อง การจัดการหนังสือเข้า หลังจากการศึกษาชุดฝึกอบรมแล้วว่าบุคลากรมีการเข้าใช้งานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และถูกต้องหรือไม่

3. การทดสอบประสิทธิภาพให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ของเครื่อง กุมุท นั้น เนื่องจากเกณฑ์นี้เดิมใช้กับบทเรียนโปรแกรมสำเร็จรูป (Programmed Textbook) ซึ่งแบบทดสอบจะเป็นคำถามแบบเลือกตอบวัตถุประสงค์ 1 ต่อ 1 ข้อ ถูกหรือผิดมีเพียงตัวเลือกเดียวเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ของเครื่อง กุมุท มาใช้กับแบบทดสอบที่มีตัวเลือกมากกว่า 1 ตัวเลือก (Multiple Choice Question) ดังนั้น เกณฑ์การพิจารณาเพื่อให้ผ่านทุกวัตถุประสงค์ของ 90 ตัวแรก จึงน่าจะเป็น 90% ของจำนวนข้อสอบทั้งหมดในแต่ละวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมการใช้งานระบบ E-Office ในหัวข้ออื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่อง การจัดการหนังสือเข้า
2. ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมในรูปแบบมัลติมีเดีย ประกอบด้วยภาพ ภาพเคลื่อนไหวและเสียง เพิ่มเติมเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อให้บทเรียนเข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมในรูปแบบของสื่อออนไลน์ ในรูปแบบ E-Learning เพื่อเชื่อมโยงไปยังแหล่งเนื้อหาข้อมูลบนเว็บไซต์อื่น ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่บทเรียน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.ภูเบศ เลื่อมใส ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ประธานกรรมการสอบ และ ดร.ดวงพร ธรรมะ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อีกทั้งยังคอยช่วยเหลือแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ดูแลอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณมารดา บิดา ที่ได้ให้การสนับสนุนและการศึกษาที่ดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณครอบครัว พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ร่วมงาน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีความรู้ มีอาชีพการงานที่ดีมาจนถึงปัจจุบัน ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โปรดดลบันดาลให้ทุกท่านมีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่แข็งแรงด้วยเทอญ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กฤษณา ประชากุล. การสร้างชุดฝึกอบรมเรื่อง “การเลือกสื่อการเรียนการสอน” สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537
- จุฑารัตน์ วีระสกุล. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แม่กก แม่กด แม่กบ และแม่กน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.
- ธนาส อยู่ใจเย็น. การพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน เรื่อง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัยชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ประชา ตระการศิลป์. ระบบสารสนเทศและการบริหารหน่วยงาน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2543.
- พรทิพย์ อัจจิมารังษี. “แนวทางการพัฒนาระบบงานธุรการให้เป็น Office Automation,” วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 11, 3(มีนาคม 2553) : 33.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หน่วยที่ 1-9. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 122 ตอนพิเศษ 99 ง. (ลงวันที่ 23 กันยายน 2548).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค, 2554.

**การบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
Management Dormitory in Welfare of Bureau
of Special Education Group 6**

สุพิชฌาย์ บุญพรประสิทธิ์¹

เจตนา เมืองมูล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของครูหอพักต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักเรียนหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 370 คน และครูหอพัก จำนวน 14 คน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ เป็นแบบสอบถามนักเรียนจำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ครูหอพัก จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการหอพักของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตาม เพศ และระดับชั้นเรียน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ด้านการบริหารจัดการหอพัก คือ ควรเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของหอพักนักเรียน รองลงมา คือ ควรพิจารณาปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการทำงานให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ด้านสุขลักษณะของการให้บริการหอพัก คือ ควรจัดการหลักโภชนาการให้ถูกหลักต่อผู้รับบริการ รองลงมา คือ ควรจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อมของหอพัก คือ ควรรักษาความสะอาดรอบ ๆ ที่พัก รองลงมา คือ ควรจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการอยู่เสมอ ด้านกิจกรรมของหอพัก คือ ควรแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมนันทนาการ เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เล่นเกม หรือสิ่งที่ถนัดร่วมกับผู้อื่น รองลงมา คือ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าแสดงออก

คำสำคัญ : หอพัก, การบริหารจัดการ

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

Abstract

The purpose of this research was to study the opinions of student on the dormitory administration in welfare school of Bureau of Special Education Group 6. To study compare administration of dormitory in welfare school of Bureau of Special Education Group 6. To study compare by gender, class and to study the recommendation of teacher dormitory in welfare school of Bureau of Special Education Group 6 of 370 people and 14 teachers in welfare school of Bureau of Special Education Group 6. The research instrument there were a questionnaire for student and interview teachers dormitory. The data were analyzed using by frequency, percentage, mean, and standard deviation and Pearson correlation.

The research findings were as follows:

1. Level of student's opinions on the dormitory administration in welfare school of Bureau of Special Education Group 6 were at a high level
2. Compare opinions on the dormitory administration in welfare school of Bureau of Special Education Group 6 by gender, class not different opinions.
3. Recommendation to guidelines development dormitory administration in welfare school of Bureau of Special Education Group 6. Choose appropriate strategy with current conditions for student dormitory . The secondary consider modify the structure of administration to contributing to the work and quickly. Set nutritious dormitory service for service recipients, give adequate and appropriate for service and Benefits, keep clean around dormitory, Prepare personnel To meet the demand for service, activities of dormitory to recommend student do some activity such as art, sport, music, play game or the knack with others The secondary Make an activities for student participate in be the leadership and good follower

Keywords : dormitory, management

บทนำ

การบริหารจัดการหอพักในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในปัจจุบัน เป็นการดำเนินงานที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนหอพักได้มีการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตเหมาะสม ซึ่งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีบทบาทโดยตรงต่อการดูแลนักเรียนที่ขาดโอกาส และประสบปัญหาทางสังคม จำเป็นต้องให้การดูแลปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่ไปกับการให้การศึกษาผู้บริหารและครูอาจารย์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน มีพื้นความเชื่อร่วมกันว่า เด็กทุกคนสามารถพัฒนาให้เป็นคนดีได้ เด็กทุกคนจำเป็นต้องอาศัย รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพปัญหาความต้องการ จึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา วิธีการที่สำคัญของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน ไม่ใช้การลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง หรือการไล่ออกไปจากโรงเรียน เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จากพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก

เมื่อศึกษาให้ลึกลงไปแล้วจะพบว่าสาเหตุของปัญหา มาจากสิ่งแวดล้อม และการหล่อหลอมของสังคมที่เด็ก ไม่ใช่เป็นผู้กำหนด พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กนักเรียนเป็นผลพวงมาจากความบกพร่องของสังคม และสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น สื่อและกระแสวัฒนธรรม ตะวันตกกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การเสพยาเสพติดให้โทษการดื่มของมึนเมาการใช้ความรุนแรงก้าวร้าว การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การหลงวัตถุและมีค่านิยมในการบริโภคแบบฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย หนีเล่นเกมและการใช้ชีวิตอย่างขาดสติ โกรธง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ไม่รับฟังเหตุผลเป็นต้น การดูแลนักเรียน ให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีอันพึงประสงค์นั้นจึงจำเป็นที่ผู้บริหาร ครู และครูสอนในโรงเรียนต้องมีความเข้าใจในหลักการบริหารงานการดูแลนักเรียนประจำ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เข้าศึกษาในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ.2558. 2559 : 78) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จะจัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าวัสดุการศึกษาหนังสือเรียน ค่าปัจจัยพื้นฐาน และ บริการเสริมต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือปกป้องคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของเด็กด้อยโอกาส ให้มีโอกาส ได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ ทั่วไป และให้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งใน ด้านความเป็นอยู่ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมาย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านอาชีพเพื่อให้มี ทักษะในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข การที่นักเรียนเป็นนักเรียนประจำ และเข้าพักประจำอยู่ในหอนอนของโรงเรียนจำนวนมาก จึงทำให้โรงเรียนต้องมีการบริหารงานเกี่ยวกับ หอนอนมากขึ้น ซึ่งครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการสอนต้องทำหน้าที่ดูแลนักเรียนประจำ ทำหน้าที่เสมือนพ่อแม่ รับผิดชอบต่อนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง ตามนโยบายสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปรับโรงเรียนเป็นบ้าน เปลี่ยนครูเป็นพ่อแม่ (กองการศึกษาสงเคราะห์ 2552 : 34) การรับผิดชอบนักเรียนในหอนอนของครู นอกจาก จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการสอนของครูลดลงแล้วยังเป็นภาระหนักของครู ทำให้ครูไม่ต้องการ ที่จะเป็นครูประจำหอนอน นอกจากนั้นแล้วงบประมาณเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ ในหอนอนมีจำนวนไม่พอเพียง ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการจัดสรร งบประมาณในการจัดการศึกษา ไม่ได้ดำเนินการในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเดียว จำเป็นต้องนำไป สนับสนุนด้านความเป็นอยู่ของนักเรียนด้วย และเนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในหอนอนมีจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหา ด้านความประพฤติของนักเรียนที่พักประจำอยู่ในหอนอน เช่น ขาดระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน ขาดความรับผิดชอบ ชู้สาวและหนีเรียน ไม่เคารพกฎของหอนอน (กองการศึกษาสงเคราะห์ 2544 : 58)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อที่จะนำ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปปรับปรุงการพัฒนาการบริหารจัดการหอนอนในปัจจุบัน และเพื่อส่งเสริมและแก้ไข ความประพฤติให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเองอยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย มีคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้ง ยังต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา ร่างกายและจิตใจ ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขมีวินัยมีคุณธรรมจริยธรรม และลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ เช่น มีความกตัญญูรู้คุณ มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจ มีความอดทนโอบอ้อมอารี มีใจเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น อีกทั้งมีความจงรักภักดีต่อชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของครูหอพักต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แตกต่างกันเมื่อสถานภาพเพศ และระดับชั้นเรียน ต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. นักเรียนหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14 โรงเรียน รวม 10,094 คน
2. ครูหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 14 โรงเรียน รวม 755 คน

ตัวแปรที่จะศึกษา ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ตัวแปรต้น สถานภาพของนักเรียนหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตาม เพศ และระดับชั้นเรียน

ตัวแปรตาม ความคิดเห็นของนักเรียนหอพักต่อการบริหารจัดการหอพัก ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ (ฐิติพรรณ ถามูล 2553 : 3)

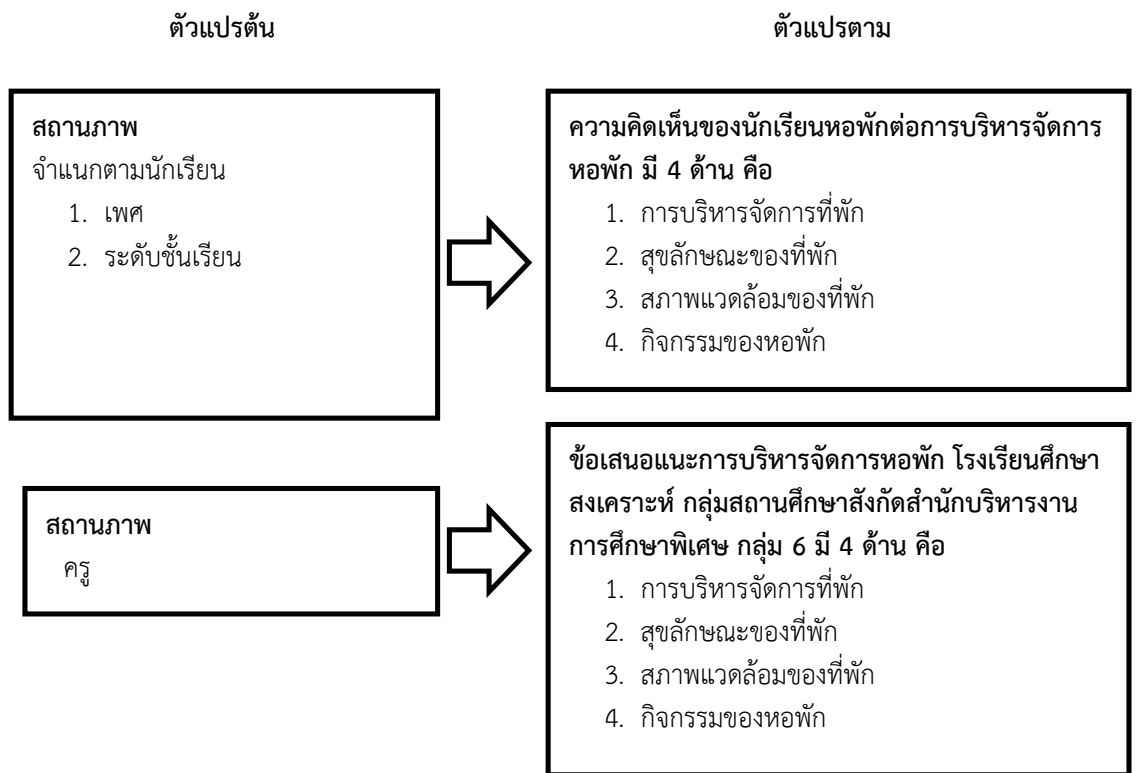
1. การบริหารจัดการหอพัก
2. สุขลักษณะของหอพัก
3. สภาพแวดล้อมของหอพัก
4. กิจกรรมของหอพัก

กลุ่มที่ 2 ตัวแปรต้น สถานภาพของครูหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตัวแปรตาม แนวทางการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน

1. การบริหารจัดการหอพัก
2. สุขลักษณะของหอพัก
3. สภาพแวดล้อมของหอพัก
4. กิจกรรมของหอพักกิจกรรมของหอพัก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประกอบด้วย

1. นักเรียนหอพักรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14 โรงเรียน รวม 10,094 คน
2. ครูหอพักรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 14 โรงเรียน รวม 755 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. นักเรียนหอพักรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 370 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบสัดส่วน ตามจำนวนในตาราง เคริจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)
2. ครูหอพักรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 14 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อความถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ

1. การบริหารจัดการหอพัก	จำนวน 7 ข้อ
2. สุขลักษณะของหอพัก	จำนวน 17 ข้อ
3. สภาพแวดล้อมของหอพัก	จำนวน 15 ข้อ
4. กิจกรรมของหอพัก	จำนวน 16 ข้อ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ครูหอพักที่เกี่ยวข้องข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ระดับความคิดเห็นถึงการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับ 1 หมายถึง มีการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระดับ 2 หมายถึง มีการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 3 หมายถึง มีการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 4 หมายถึง มีการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับมาก
ระดับ 5 หมายถึง มีการบริหารจัดการหอพัก อยู่ในระดับมากที่สุด

โดยนำแบบสอบถามซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Alpha Coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถิติพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 รายด้านและโดยภาพรวม และเปรียบเทียบการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน สถิติที่ใช้ คือ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ตามองค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การประมวลค่าความถี่ (f) ของคำตอบและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเนชั่นลำปาง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเนชั่นลำปาง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตและเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการทดลองใช้ (Try – Out)
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด 370 ฉบับ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 100
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ
5. จำแนกแบบสอบถามโดยการคัดแยกฉบับตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตาม เพศ และระดับชั้นเรียน พบว่า เพศที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน และระดับชั้นเรียนที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้
3. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ด้านการบริหารจัดการ คือ ควรเลือกใช้กลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของหอพักนักเรียน รองลงมาคือ ควรพิจารณาปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการทำงานให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ด้านสุขลักษณะของการให้บริการที่พัก คือ ควรจัดการหลักโภชนาการให้ถูกต้องสำหรับผู้รับบริการ รองลงมาคือ ควรจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อมของที่พัก คือ ควรรักษาความสะอาดรอบ ๆ ที่พัก รองลงมา คือ ควรจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการอยู่เสมอ ด้านกิจกรรมของหอพัก คือ ควรแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมนันทนาการ เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เล่นเกมหรือสิ่งที่ถนัดร่วมกับผู้อื่น รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าแสดงออก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการบริหารจัดการหอพัก ด้านสุขลักษณะของหอพัก ด้านสภาพแวดล้อมของหอพัก และด้านกิจกรรมของหอพัก เป็นเพราะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีการดำเนินงานบริหารจัดการหอพัก ด้านสุขลักษณะของหอพัก ด้านสภาพแวดล้อมของหอพัก และด้านกิจกรรมของหอพัก รองรับการเดินทางอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของขจรศิลป์ (2538 : 164) ได้ให้ทัศนะไว้ว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงานหอพักในโรงเรียนผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งรองผู้อำนวยการโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลนักเรียนหอพัก และให้การสนับสนุนการเดินทาง หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เดชสุธรรมปวง (2542 : 63-65) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว พบว่า การบริหารงานปกครองของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว ด้านการวางแผนมีการจัดทำระเบียบการอยู่เรือนนอน กำหนดระเบียบลงโทษนักเรียน ด้านการบริหารงาน ปกครองนักเรียน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้มีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบ กำหนดให้ครูชายดูแลนักเรียนในเรือนนอนชาย กำหนดให้ครูหญิงดูแลนักเรียนในเรือนนอนหญิง ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมนั้น มีการอบรมนักเรียนในเรือนนอนก่อนนอน ทุกคืนในวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ และจัดกิจกรรมอบรมนักเรียนในคาบสุดท้ายทุกวันจันทร์โดยมีการจัดครูเข้าให้การอบรมนักเรียน ตลอดจนมอบหมายครูเวรให้การอบรมนักเรียนหน้าเสาธง หลังจากเคารพธงชาติทุกวัน มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการหารายได้ระหว่างเรียน เช่น ฝึกอาชีพ ปลูกผักสวนครัว ปลูกไม้ผล เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ จัดทำอาหาร ขายของ งานประดิษฐ์ และอื่น ๆ จัดกลุ่ม นักเรียนได้พัฒนาโรงเรียนในวันเสาร์ ทุกสัปดาห์ โดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบเขตพื้นที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนจัดกิจกรรมการแข่งขันด้านยาเสพติด ด้านการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของนักเรียน มีการอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ครูทุกคนอบรมสอดส่องดูแล ตักเตือน ให้ข้อคิดกับนักเรียน จัดให้มีครูเรือนนอน ครูประจำชั้น ครูแนะแนว เป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในการ ป้องกันแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน มีการจัด กิจกรรมเลือกตั้งกรรมการนักเรียน คณะกรรมการเรือนนอน ด้านการประเมินผลการปกครองนักเรียน มีการจัดตู้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรัส นิลพลับ (2541 : 160-164) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานปกครองนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่ ด้านการจัดเรือนนอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารจัดการหอพัก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำแนกตามเพศ และระดับชั้นเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และไม่เกินไปตามสมมติฐานการวิจัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนในวัยนี้มีความคิด และการกระทำในสิ่งต่าง ๆ คล้ายกันไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชาย จึงมีความคิดต่อการบริหารจัดการหอพักไม่ต่างกัน และอาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนไทยภูเขาที่มีบริบทเดียวกัน จึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารหอพักไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ ขจร โล่ห์ภูสรวง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ตามความคิดเห็น

ของนักเรียนพักนอน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน รัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ตามความคิดเห็นของนักเรียนพักนอน เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ตามความคิดเห็นของนักเรียนพักนอน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของนักเรียนพักนอนของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 เกี่ยวกับการบริหารจัดการหอพัก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนพักนอนของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test) และพบว่านักเรียนพักนอนของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในอำเภอจอมทองและอำเภอแม่แจ่ม ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหอพักมากที่สุดของแต่ละด้านดังนี้ ด้านการบริหาร คือ โรงเรียนจัดกิจกรรมปลูกฝังความประพฤติ คุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งมาแก่นักเรียน ด้านสุขลักษณะของที่พักร คือ โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการนำส่งโรงพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน ด้านสภาพแวดล้อมของที่พักร คือ โรงเรียนจัดหอพัก แยกอาคารหญิงและชายออกจากกันอย่างเป็นสัดส่วนและให้อยู่ห่างกันพอสมควร ด้านกิจกรรมของหอพัก คือ หอพักจัดเวลาพักผ่อนสำหรับนักเรียนอย่างเหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหอพัก คือ นักเรียนร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย การเล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้งสอดคล้องกับงานวิจัย จิราภรณ์ ปกรณ์ (2557 : 98) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของนักเรียนต่อการจัดบริการหอพัก พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีทัศนะต่อการจัดบริการหอพักนักเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนชายและหญิง มีทัศนะต่อการจัดบริการหอพัก ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการบริการ และสวัสดิการ และด้านการรักษาความปลอดภัย ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของครูหอพักต่อการบริหารจัดการหอพักโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 พบว่า ด้านกิจกรรมของหอพัก ข้อเสนอแนะ คือ ควรแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรม นันทนาการ เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เล่นเกม หรือสิ่งที่ถนัดร่วมกับผู้อื่น ด้านสุขลักษณะของการให้บริการที่พักร ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อมของที่พักร ข้อเสนอแนะ คือ ควรรักษาความสะอาดรอบ ๆ ที่พักร ด้านกิจกรรมของหอพัก ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าแสดงออก ส่วนด้านสภาพแวดล้อมของที่พักร ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเดช สุธรรมปวง (2542:63-65) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์เชียงใหม่ พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ครูเรือนนอนขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ขาดการอบรมคุณธรรม และจริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่มีคณะกรรมการสอบสวนลงโทษนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการบริหารจัดการ ถึงแม้ภาพรวมของนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อมองด้านการบริหารจัดการในมุมมองของครูที่รับผิดชอบหอพักของนักเรียน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ การเลือกใช้กลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของหอพักนักเรียน การพิจารณาปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ

ให้อึดต่อการทำงานให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว และการปรับวิธีการทำงาน มอบหมาย/มอบอำนาจงานในลักษณะงานประจำให้ผู้ได้บังคับบัญชา

2. ด้านสุขลักษณะของการให้บริการที่พัก ถึงแม้ภาพรวมของนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อมองด้านสุขลักษณะของการให้บริการที่พักในมุมมองของครูที่รับผิดชอบหอพักของนักเรียน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ จัดการหลักโภชนาการให้ถูกหลักต่อผู้รับบริการ จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม และจัดการระบบสาธารณูปโภคให้ถูกหลักต่อผู้บริการ

3. ด้านสภาพแวดล้อมของที่พัก ถึงแม้ภาพรวมของนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อมองด้านสภาพแวดล้อมของที่พักในมุมมองของครูที่รับผิดชอบหอพักของนักเรียน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ การรักษาความสะอาดรอบ ๆ ที่พัก การจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการอยู่เสมอ และมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ

4. ด้านกิจกรรมของหอพัก ถึงแม้ภาพรวมของนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อมองด้านกิจกรรมของหอพักในมุมมองของครูที่รับผิดชอบหอพักของนักเรียน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ การแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรม นันทนาการ เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เล่นเกมหรือสิ่งที่ถนัดร่วมกับผู้อื่น การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าแสดงออก และการให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองและภูมิใจในผลงานของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การให้บริการหอพักของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

2. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมของหอพักที่ดีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. เจตนา เมืองมูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สุดา เนตรสว่าง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัย

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การศึกษาสงเคราะห์, กอง. **การจัดการศึกษาสงเคราะห์**. ลำพูน : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัด
ลำพูน, 2544.
- _____. **นโยบายสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**. ลำพูน : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัด
ลำพูน, 2552.
- _____. **รายงานประจำปีของสถานศึกษาปี พ.ศ. 2558**. ลำพูน : โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26
จังหวัดลำพูน, 2559.
- ขจร โสฬสสรรค์. **การบริหารจัดการหอพักของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่
เขต 6 ตามความคิดเห็นของนักเรียนพักนอน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่, 2552.
- จรัส นิลพลับ. **แนวทางการพัฒนางานปกครองนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่**. การค้นคว้า
แบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- จิราภรณ์ ปกรณ์. **ทัศนะของนักศึกษาต่อการจัดบริการหอพักในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 2557.
- ฐิติพรรณ ถามูล. **ความคิดเห็นของนักเรียนพักนอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหอพักของโรงเรียน
ราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี, 2553.
- เดช สุธรรมปวง. **การบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 2542.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. **มิติใหม่ของกิจการนักเรียน 1 : พื้นฐานและการบริการนักเรียน**. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแล
เด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
Educational Management of Child Development Center in Building Work
Motivation of Child-Care Givers, Local Government Organization, Mae
Chaem District, Chiangmai Province

วรชญา ปองสุข¹

สุจิตรา หาผล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กทั้งสิ้น จำนวน 103 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ด้านการวางแผน และด้านการตรวจสอบตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, แรงจูงใจ, การปฏิบัติงาน, ครูผู้ดูแลเด็ก

Abstract

This research aimed to survey and compare the opinions towards educational management in building work motivation of child-care givers in the child development centers on five sub-districts under Local Government Organization (LGO), Mae Chaem district, Chiangmai province. The number of 103 samples was child-care givers with the statistical treatment of data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation, and One-way ANOVA for testing assumption. The findings were indicated that the overall opinions toward educational management in building work motivation among child-care givers were at a high level. When considered in each aspect, the mean values were rated from the most

Keywords : Educational Management, Motivation, Work Performance, Child-Care Giver

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างความเจริญก้าวหน้าของสังคม ให้เป็นไปในทิศทางที่ปรารถนา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนเองด้านต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพดีเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักแก้ปัญหา ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรมสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข เจตนารมณ์ในการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการที่ดี ตามที่ปรากฏในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2550 : 39) การบริหารองค์การใด ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การย่อมต้องใช้ทรัพยากรการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเป็นสำคัญ (สมพงษ์ เกษมสิน 2546 : 319) ซึ่งทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุดก็คือ คน เพราะคนเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในองค์การ ดังนั้นองค์การจะบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การนั้น ๆ การให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างสมานฉันท์ จะบังเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารองค์การเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์และสามารถเลือกใช้วิธีการจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความมั่นใจและเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้อย่างถูกต้อง (นิศากร สุขะภาสี 2548 : 2)

แรงจูงใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ พฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุมาจากการปฏิบัติสิ่งใดหรือไม่ปฏิบัติสิ่งใด ซึ่งเกิดมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมของบุคคลเนื่องจากเป็นองค์ประกอบ ที่กระตุ้นผลักดันชักจูงให้บุคคลทำพฤติกรรมหรือไม่ทำพฤติกรรมไปในแนวทางหนึ่ง (สมใจ ลักษณะ 2546 : 63)

สำหรับปัญหานี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีศักยภาพไม่มั่นคง สิ่งเหล่านี้มักจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูผู้ดูแลเด็กบ่อย ๆ ดังนั้น ครูผู้ดูแลเด็กจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการบริหารงาน ถ้าครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ศูนย์พัฒนาเด็กย่อมมีประสิทธิภาพในการทำงาน การที่จะให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถปฏิบัติงานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพนั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ผู้บริหารทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องทำให้ครูเกิดกำลังใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ คือ ลักษณะของกระบวนการจูงใจของครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งมีความต้องการนำไปสู่การจูงใจ จึงทำให้เกิดการปฏิบัติงานดีมีประสิทธิภาพ จากความต้องการของครูผู้ดูแลเด็กจะนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้ครูผู้ดูแลเด็กนั้นปฏิบัติงานดังนั้น ฝ่ายบริหารจะต้องเสนอความต้องการที่ครูผู้ดูแลเด็กเหล่านั้นมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในทุกองค์การหรือหน่วยงาน เพราะความต้องการที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้อยู่ในสังคมที่ดี เช่น ความต้องการความก้าวหน้า ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ การมีฐานะมั่นคง ความต้องการมีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเล็งเห็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจ ทั้งสร้างบรรยากาศการทำงาน และสร้างเสริมแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจ ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนมีต่อหน่วยงาน มีความจริงใจ สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

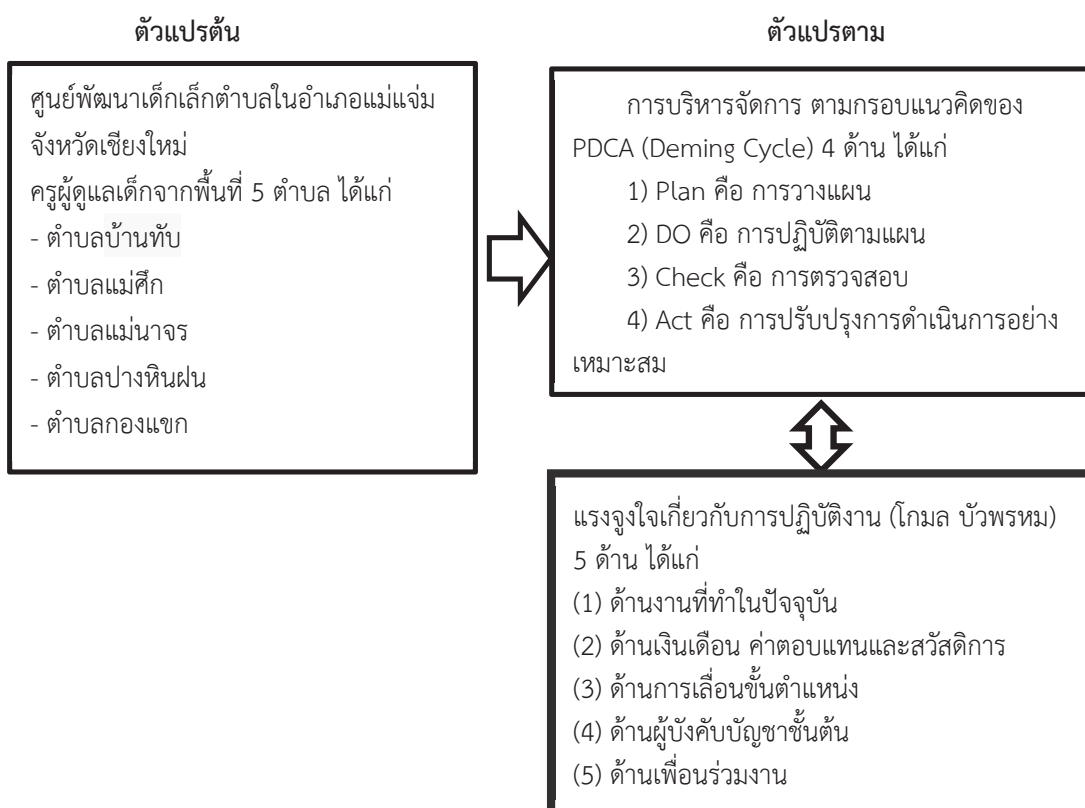
1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดมาจาก 5 ตำบล มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งหมด 70 แห่ง รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 133 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น Plan คือ การวางแผน 2) DO คือ การปฏิบัติตามแผน 3) Check คือ การตรวจสอบ 4) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยยึดกรอบแนวคิด PDCA ของ (Deming Cycle) ได้แก่ 1) และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โกลม บัพรหม (2553 : 23) ของครูผู้ดูแลเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านงานที่ทำในปัจจุบัน (2) ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (3) ด้านการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (4) ด้านผู้บังคับบัญชาชั้นต้น (5) ด้านเพื่อนร่วมงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดมาจาก 5 ตำบล มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนทั้งหมด 70 แห่ง รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 133 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จากพื้นที่ทั้ง 5 ตำบล ดังกล่าวเป็นจำนวนครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 103 คน โดยใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบบสอบถามสร้างขึ้นจากการศึกษาดาราศาสตร์ และการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำโดยก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและนำแบบสอบถามไปหาค่า IOC ทดลองใช้กับครูผู้ดูแลเด็กพัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73 แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 2 ตอน ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กพัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) Plan คือ การวางแผน 2) DO คือ การปฏิบัติตามแผน 3) Check คือ การตรวจสอบ 4) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม และแรงจูงใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านงานที่ทำในปัจจุบัน (2) ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการ (3) ด้านการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (4) ด้านผู้บังคับบัญชาชั้นต้น (5) ด้านเพื่อนร่วมงาน รวม 40 ข้อ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้จะประมวลผลในการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ One way ANOVA ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่และร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตาราง แล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตาม

ค่าของครูผู้ดูแลเด็ก โดยวิเคราะห์แบบอิสระและความแปรปรวนทางเดียว One Way ANOVA และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น ถึงครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 5 ตำบล อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 70 แห่ง ครูทั้งหมด 103 คน เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จำแนกแบบสอบถามโดยคัดแยกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบล อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$) และด้านการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$) ตามลำดับตามลำดับ

1.1 ด้านการวางแผน (Plan) เพื่อเพื่อสร้างแรงจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เพื่อนร่วมงานมีการชี้แจงให้คำปรึกษาในด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) รองลงมาคือ กำหนดให้ท่านได้รับเงินตอบแทนในการไปราชการ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) และมีผู้บังคับบัญชามีการวางแผนงานล่วงหน้า เมื่อจัด โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผนงานในแต่ละครั้งเช่น จัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$)

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน (DO) เพื่อสร้างแรงจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บังคับบัญชามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) รองลงมาคือ มีการดำเนินการเลื่อนขั้นตำแหน่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) และการดำเนินงานตามนโยบายที่ชัดเจน และเหมาะสมให้ท่านสามารถปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการดำเนินการตามสวัสดิการที่ท่านได้รับในปัจจุบันมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบ

กับข้าราชการ/พนักงาน ในระบบเดียวกันของหน่วยงานอื่นและมีความเข้าใจในด้านการดำเนินงานในแต่ละครั้ง เช่น จัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$)

1.3 ด้านการตรวจสอบ (Check) เพื่อสร้างแรงจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการประเมินผลงานและเลื่อนขั้นตำแหน่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) รองลงมาคือ มีการตรวจสอบ เกี่ยวกับเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ที่โปร่งใสและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) และมีการประเมินงานที่ทำเพื่อตรวจสอบและปรับปรุง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือการชี้แจงจุดเด่น จุดอ่อน ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$)

1.4 ด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (Act) เพื่อสร้างแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ผู้บังคับบัญชามีการปรับปรุง แก้ไข ในข้อปฏิบัติของการทำงานอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือ มีการปรับปรุงพัฒนาบุคลากรให้มีโอกาสในการเลื่อนขั้นตำแหน่งอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) และมีการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางในการพัฒนาบุคลากร ทำผลงาน ทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือมีการพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้เป็นไปตามกฎระเบียบของราชการอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$)

2. เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นตำบลพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านทับ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงที่สุด 3.99 รองลงมา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่ศึกและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่นาจร มีค่าเฉลี่ย 3.95 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลปงหินฝน กองแขก มีค่าเฉลี่ย 3.88 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกองแขก มีค่าเฉลี่ย 3.84 ตามลำดับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่งในอำเภอมะเข่ โดยภาพรวมและรายด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่ได้ดำเนินการวิเคราะห์หาความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe'

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน รองลงมาคือด้านการปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และด้านการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพันธ์ จูสมิมา (2553 : 76) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 พบว่า พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ การวางแผนปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามแผน การปรับปรุงและพัฒนาและ การตรวจสอบหรือการประเมิน

การเปรียบเทียบเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาทร ทาสระคู (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการคุณภาพของเดมมิ่งของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผลการศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาดำเนินงานตามกระบวนการคุณภาพของเดมมิ่ง ของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามสถานภาพพบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

การวางแผน ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ควรมีการกำหนดเงินเดือนปัจจุบันมีความเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณงานที่ท่านปฏิบัติและเพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผนงานในแต่ละครั้ง เช่น จัดกิจกรรมต่างๆ

การปฏิบัติตามแผน ด้านงานที่ท่านปัจจุบันควรมีการดำเนินงานตามนโยบายที่ชัดเจนและเหมาะสม ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ควรมีการดำเนินการเลื่อนขั้นตำแหน่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและด้านผู้บังคับบัญชาขั้นต้น ผู้บังคับบัญชามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

การตรวจสอบ ด้านงานที่ท่านปัจจุบัน ควรมีการชี้แจงจุดเด่น จุดอ่อน ในการจัดการเรียนการสอน และมีการประเมินผลและพัฒนาเงินเดือนและค่าตอบแทนอย่างต่อเนื่อง

การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการควรมีการพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้เป็นไปตามกฎระเบียบของราชการอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บังคับบัญชาขั้นต้น ควรมีการพัฒนาปรับปรุงให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหาร**

การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550.

โกมล บัวพรหม. **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**

การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ภาควิชาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2553.

- นิศากร สุขะกาศี. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนอนุบาลชลบุรี. ปรินญาณพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- สุพันธ์ จุมสิมมา. การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.
- สมใจ ลักษณะ. การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2544.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2546.
- สาทร ทาสระคู. การศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการคุณภาพของเดิมมีงของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2550.

การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม
และทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา
สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี
The Development of Learning Management Strategy by Integrating
Constructionism and Connectivism Theory to Enhance Teacher
Efficiency of Bachelor Degree Student in Mathematic
in Faculty of Education

ศิริพร ศรีจันทร์¹

สมชาย วรภิรมย์สกุล²

ชาติชาย ม่วงปฐม³

ศรีสุรางค์ ทิเนกุล⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครู 2) ศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ ประกอบด้วย 2.1) ความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2.2) ความคงทนในการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2.3) ความสามารถในการวางแผนในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2.4) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 16 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการอบรม 2) แบบทดสอบวัดความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 3) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเดียวและการทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ 2) แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 3) หลักการของยุทธศาสตร์ 4) องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁴ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ได้แก่ 5.1) ชั้นกระตุ้นความสนใจเป็นขั้นที่ให้นักศึกษาตระหนักถึงความเป็นครู 5.2) ชั้นฝึกหาความรู้ เป็นชั้นมีกระบวนการฝึกอบรม 6 ชั้น ดังนี้ 6.1) ชั้นทวนความรู้ เป็นชั้นที่ทวนความรู้ที่ผ่านมา 6.2) ชั้นนำเสนอสู่สถานการณ์ปัญหา เป็นชั้นที่นักศึกษาพบสถานการณ์ที่กำหนดให้และร่วมกันแก้ไขปัญหา 6.3) ชั้นศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เป็นชั้นที่นักศึกษาค้นหาความรู้ 6.4) ชั้นสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นชั้นที่ศึกษานำสิ่งที่ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6.5) ชั้นให้การชี้แนะความรู้ เป็นชั้นที่วิทยากรเข้าไปมีส่วนให้คำแนะนำ 6.6) ชั้นสรุปองค์ความรู้ เป็นชั้นที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนองาน 5.3) ชั้นนำสู่การปฏิบัติ เป็นชั้นที่ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศผู้ทำงานร่วมกัน เข้ามาเกี่ยวข้องในการให้คำปรึกษา สะท้อนมุมมองการจัดการเรียนรู้ 5.4) ชั้นสะท้อนผลเป็นชั้นที่ศึกษานำปัญหาที่พบเจอในสถานศึกษา และการนำวิธีการแก้ไข 5.5) ชั้นนำเสนอผลงานและสรุปผลเป็นชั้นที่ศึกษานำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมกับการจัดเวทีเสวนาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข

2. ผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ดังนี้

2.1 นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง 13.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 32.81 คะแนนหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 23.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.96 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วพบว่า คะแนนที่ได้ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

2.2 นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี มีความคงทนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครั้งที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.33 ครั้งที่ 2 อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 2.18 ครั้งที่ 3 อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 2.63

2.4 นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 1.86 อยู่ในระดับต่ำ ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 2.92 อยู่ในระดับปานกลาง ครั้งที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.11 อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม, ทฤษฎีการเชื่อมต่อ, ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้, ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop of learning management strategy by integrating constructionism and connectivism theory 2) to study results of the development of learning management strategy by integrating constructionism and connectivism theory consists of; 2.1) understanding in mathematics learning management aspect 2.2) retention of learning in understanding aspect in mathematics learning management 2.3) competency in planning in mathematics learning management 2.4) competency in mathematics learning management. The sample group consisted of 16 the fifth year students in a faculty of education of Loei Rajabhat University in the first semester of the 2015 academic year during professional experiences. The research instruments were 1) training plan 2) mathematics

learning management test 3) evaluation of learning plan 4) evaluation of teaching competency of the student. The data were analyzed by mean, percentage, standard deviation, and The design of this research was a one group pretest-posttest design.

The research findings were as follows:

1. The results of the development of learning management strategy by integrating constructionism and connectivism theories to enhance teacher's competence of the bachelor degree students in the Faculty of Education in mathematics consisted of five parts: 1) the strategy purposes 2) the basis literature reviews 3) the strategy principles 4) the element of strategy consisted of 5 processes of learning; 5.1) Motivation: a step onto awareness to be a teacher 5.2) Pursuing Knowledge: a step of 6 training processes were; 6.1) Reviews: a step into reviews schema knowledge 6.2) Presentation to problems situation: a step of the students into impose and solve problems together 6.3) Studying of Knowledge: a step of the students into study 6.4) Discussion, Sharing and Learning: a step into discussion on knowledge studied 6.5) Guiding Knowledge: a step of the lecturer into advice 6.6) Conclusion of Knowledge: a step of the students in each group into presenting 5.3) Practicing: a step of the mentors, supervisors and buddy into get involved in the consultation and feedback on learning 5.4) Feedback: a step of the students into facing problems in the placement and conduct on solutions 5.5) Presentation and Conclusion: a step of the students into presenting, sharing, learning and making forum of discussion and conducting solutions.

2. The results of the use of learning management strategy by integrating constructionism and connectivism theories to enhance teacher's competence of the bachelor degree students in the Faculty of Education in mathematics

2.1 The students understanding in mathematics learning management pretest-posttest mean scores were 13.13 or 32.81 percent and 23.69 or 78.96 percent. respectively and the posttest mean score was not less than 75 percent

2.2 The students had retention in mathematics learning management at the level of .01.

2.3 The students' competence in planning mathematics learning management in the first phase was at a medium level ($\bar{X} = 1.33$), the second phase at a high level ($\bar{X} = 2.18$) and the third phase at a high level ($\bar{X} = 2.63$).

2.4. The students' competence in mathematics learning management in the first phase was at a low level ($\bar{X} = 1.86$), the second phase was at a medium level ($\bar{X} = 2.92$) and the third phase was at a high level ($\bar{X} = 4.11$).

Keywords : Constructivist theory ,Metacognitive strategy, Mathematics learning achievement, learning management strategy

บทนำ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพของการผลิตครูให้เป็นครูดี มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพครู และการปฏิบัติ การสอนในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์ตรง โดยมีศูนย์ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ประสานและกำกับดูแล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ด้านเนื้อหาวิชาเฉพาะ ด้านวิชาชีพครู ด้านความรู้รอบรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการนำเทคนิคและทักษะ ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูและการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ งานสอน งานธุรการ งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน งานพัฒนาคน งานพัฒนาสังคมและการพัฒนาด้านคุณลักษณะที่เหมาะสมของการเป็นครูที่ดี ซึ่งเป็นภาระสำคัญยิ่ง ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ต้องหากระบวนการในการผลิตครูให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรต้องเชื่อมโยงด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติให้สอดคล้องควบคู่กันไป การฝึกอบรมในวิชาชีพครูที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักศึกษา ได้ความรู้ ได้แก่ สาระความรู้ สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนด และความสามารถเฉพาะตน ที่ได้จากการฝึกฝนจากอาจารย์ผู้สอน ในการประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติทักษะการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจน ได้มีโอกาสในการเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนในสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ กระบวนการ ปฏิบัติงานวิชาชีพครูและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นหัวใจของการผลิตครู

จากการศึกษารายงานการประชุมสัมมนา เรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู (สำนักงานปฏิรูป วิชาชีพครู 2543 : 13) พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับระบบการผลิตครูที่ทั่วโลกกำลังประสบอยู่หลายประการ และ ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ ปัญหาเกี่ยวกับเนื่องมาจากการผลิตครู ได้แก่ หลักสูตรการผลิตครูมีความบกพร่อง เช่น หลักสูตรขาดการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงกับบริบทของแต่ละภูมิภาค หลักสูตรยังขาดการเน้นให้นักศึกษาคู มีความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และประการสำคัญเนื้อหาของทฤษฎีไม่มีความสัมพันธ์ กับภาคปฏิบัติการเรียนการสอน วิชาชีพครูนั้นเน้นภาคทฤษฎี โดยให้ความสำคัญกับวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ วิชาชีพครูไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ รินรติ พรวิริยะสกุล (2554 : 3-4) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถ ทางการสอนของตนเอง โดยจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาคูประสบปัญหาด้านการเขียนแผนการสอน การคิด กิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ การเรียงลำดับขั้นตอนการสอน การถ่ายทอดความรู้ ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ไม่มีเทคนิค ทักษะการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ปัญหาการทำสื่อ/การใช้ สื่อการสอน การสอนจริงในชั้นเรียนไม่เป็นไปตามแผนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (2556 : 45) พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังขาดทักษะ ในการบูรณาการการศึกษาเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีความรู้แต่ในวิชาเอกเท่านั้นและไม่สามารถบูรณาการความรู้ ในรายวิชาที่สอนไปสู่รายวิชาอื่น ๆ ได้ ปัญหาขาดความเข้าใจในการจัดการศึกษาตามแนวทาง การปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากประสบการณ์การเรียน การสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ผ่านมา ยังเป็นการจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบเดิม ทำให้นักศึกษายังไม่เข้าใจถึงการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพราะขาด ต้นแบบและผู้แนะนำ อีกทั้งความไม่พร้อมของสถานศึกษา ทั้งด้านแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์ การศึกษาและสื่อการสอน จากการศึกษานวนคิดและทฤษฎีพบว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสต์ ซิม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่โดยการจัด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองตามแนวคิดของ Piaget (1972 : 1-12) และตามแนวคิดของ Vygotsky (1978 : 84-91) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถทำงานสำเร็จได้คือผู้เรียนจะต้องมีความตระหนักในการคิด รู้จักวางแผน สามารถควบคุมและตรวจสอบความคิดของตน รวมถึงการประเมินความคิดของตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมต่อซึ่ง Siemens (2004 : 15) กล่าวว่า ความรู้ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกๆ วัน ทำให้ความรู้ที่มีอยู่มีอายุการใช้งานสั้นลง ความรู้ที่ทันสมัยในปัจจุบันกลายเป็นความรู้ที่ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็ว เพราะเทคโนโลยีมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวกับทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อขึ้นและนำยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ไปทดลองใช้ภายใต้บริบทและองค์ประกอบที่เหมาะสม แล้วประเมินผลว่า ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจะสามารถส่งเสริมผลต่อสมรรถนะครู ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านความรู้และด้านการฝึกปฏิบัติได้ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ มากหรือน้อยเท่าไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ เพื่อส่งเสริมส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีดังนี้
 - 2.1 ศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังทดลอง ตามยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้
 - 2.2 ศึกษาความคงทน ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้
 - 2.3 ศึกษาความสามารถในการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ ตามยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้
 - 2.4 ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 16 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Gall, Borg and Gall 1996 : 227, อ้างถึงใน สมชาย วรภิเษมสกุล 2554 : 410)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครู

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพครูของนักศึกษา ได้แก่

2.2.1 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

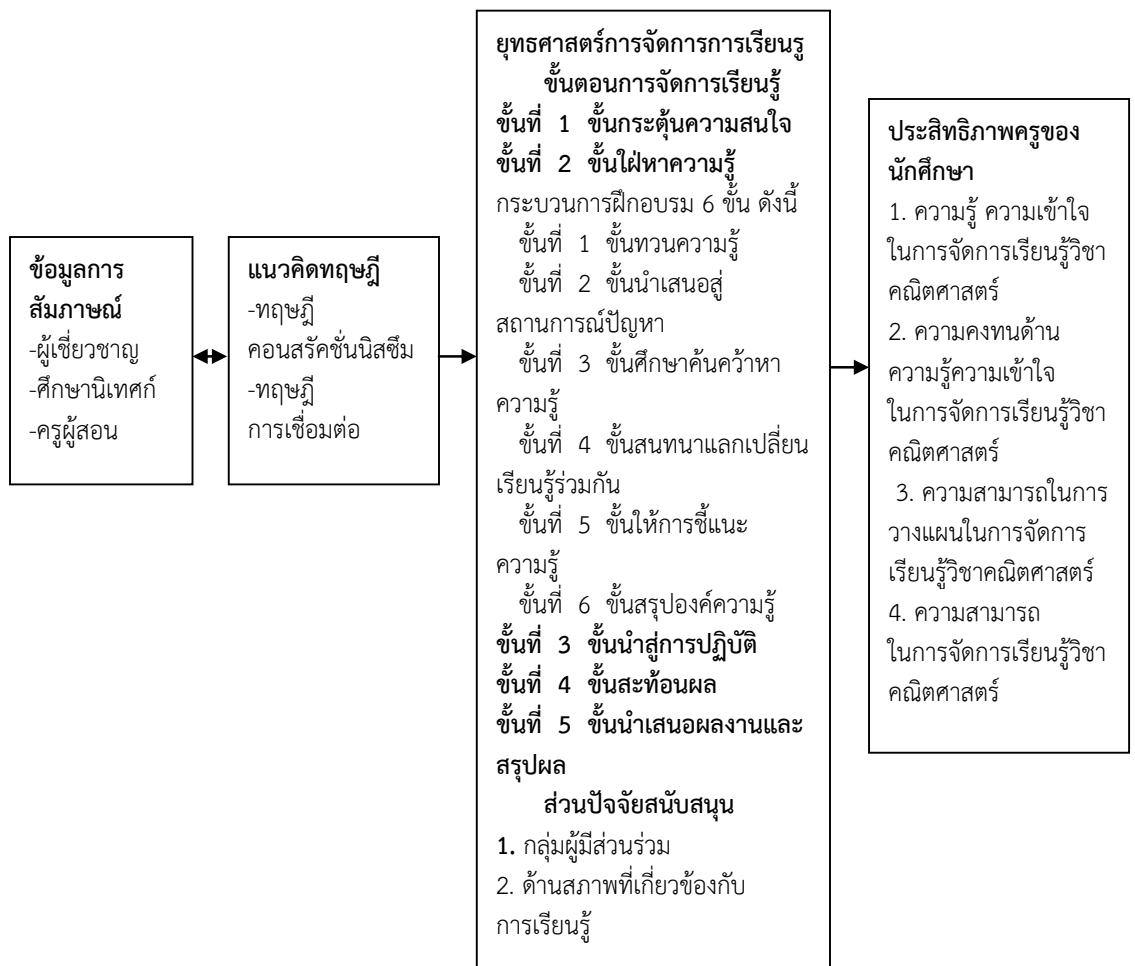
2.2.2 ความคงทนด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

2.2.3 ความสามารถในการวางแผนในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

2.2.4 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์สอนในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นศึกษานิเทศก์ มากำหนดเป็นแนวทางและขั้นตอนการเรียนรู้ตามการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ ได้ศึกษาภาพประกอบ

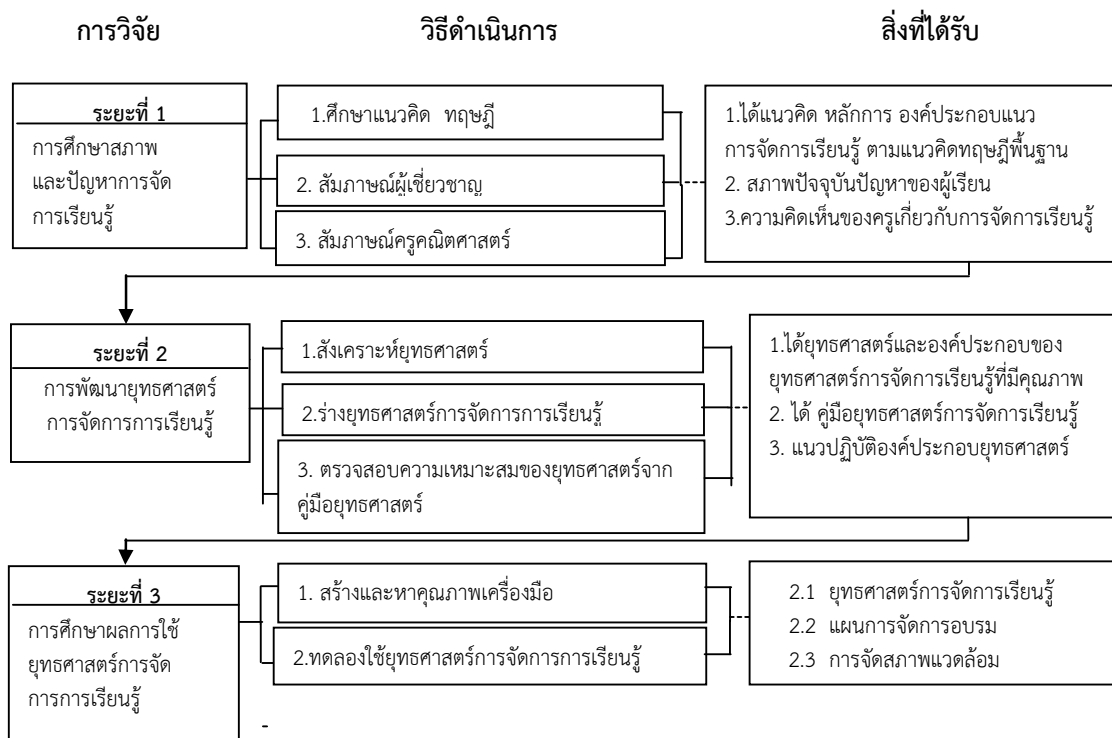

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนายุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอน 2) แผนการจัดกิจกรรมการอบรม มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.50 3) แบบทดสอบวัดความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีผลการประเมินได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ หาความยากง่าย (p) อำนาจจำแนก (r) หาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบตามวิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ด้วยสูตร KR -20 ได้ค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.25-0.75 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.80 4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีผลการประเมินได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 5) แบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีผลการประเมินได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

- การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที แบบกลุ่มเดียว การทดสอบที แบบไม่อิสระ
- ขั้นตอนในการวิจัยเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 2 ขั้นตอนในการวิจัยเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎี การเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัยดังนี้

- ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม และทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับ ปริญญาตรี ได้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยบูรณาการทฤษฎีการสร้างความรู้และแนวคิดการเชื่อมโยงนิยม มีองค์ประกอบได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการของยุทธศาสตร์ 3) จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ 4) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน 5) องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 5.1) ขั้นตอน ความสนใจ 5.2) ฝึกหาความรู้ มีขั้นตอนย่อย 5 ขั้นตอน คือ 5.2.1) ขั้นทวนความจำ 5.2.2) ขั้นนำเสนอสู่สถานการณ์ ปัญหา 5.2.3) ขั้นศึกษาค้นคว้าหาความรู้ 5.2.4) ขั้นสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5.2.5) ขั้นให้การชี้แนะความรู้ ขั้นสรุปองค์ความรู้ 5.3) ขั้นสรุปองค์ความรู้ 5.4) ขั้นสะท้อนผล 5.5) ขั้นนำเสนอผลงานและสรุปผล 6) การประเมิน ตามยุทธศาสตร์

2. ผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี

2.1 ผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ก่อนทดลองและหลังทดลองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า คะแนนนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง เท่ากับ 13.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 32.81 คะแนนหลังทดลองมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.96 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วพบว่า คะแนนที่ได้ไม่น้อยกว่า เกณฑ์ร้อยละ 75

2.2 ผลการศึกษาความคงทนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี มีความคงทนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

2.3 ผลการศึกษาผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา พบว่า คะแนนการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับสูง

2.4 ผลการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี พบว่า มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้เนื่องจาก

1.1 ทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์ ได้แก่ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิด หลักการที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและพัฒนาการของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางในการจัดการการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์ หลักการและองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ได้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

1.2 ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยการศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่ออย่างละเอียด อีกทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางคณิตศาสตร์และการสอนคณิตศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นศึกษานิเทศก์ทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่ได้มาจากข้อมูลรอบด้าน สอดคล้องกับ เรวัวร์ ชาตรีวิศิษฐ์และคณะ (2553 : 28) ที่กล่าวว่ากระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์จะต้องมีระบบมีการวางแผนเป็นขั้นตอน มีการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานมีทิศทางของการพัฒนา มีการกำหนดแผนงาน การนำไปปฏิบัติและประเมินผลอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Certo and Peter (1991 : 17) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างสมบูรณ์ที่สุดจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตัวแปรตามจำแนกผลในการพัฒนาแต่ละด้านดังนี้

2.1 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

จากการใช้ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีทั้งนี้เนื่องจาก

2.1.1 ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิดรวบยอดในเนื้อหาและสามารถสรุปออกมาเป็นหลักการแนวคิดได้ โดยนำเสนอตัวอย่างสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ปัญหาที่ท้าทายน่าสนใจอยู่รอบตัวและอยู่ในท้องถิ่น มาให้นักเรียนได้พิจารณาไตร่ตรองหาคำตอบ แล้วใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดความคิดวิเคราะห์ มีการอภิปรายร่วมกันซักถามหาแนวทางคำตอบ นักศึกษายังได้ทำการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ของ Henderson (1996 : 29) ที่ระบุว่าความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้นที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ได้ และการเรียนรู้จะเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน โดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมรวมทั้งข้อมูลที่ได้รับมาใหม่มาสร้างเป็นความหมายในการเรียนรู้ ครูมีหน้าที่จัดการให้นักศึกษาได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักศึกษาและสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมที่เชื่อว่าความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้น ที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ได้การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (Active Learning) การที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำจะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความหมายในสิ่งที่ตนเรียนรู้และการเรียนรู้จะเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม นักศึกษาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันโดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจจะทำให้นักศึกษาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่จัดการให้นักศึกษาได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา (Barman and others 1995 : A) สอดคล้องกับทฤษฎีซีเมนส์ (Siemens 2004 : 15) กล่าวว่า ความรู้ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก ๆ วัน ทำให้ความรู้ที่มีอยู่มีอายุการใช้งานสั้นลงความรู้ที่ทันสมัยในปัจจุบัน กลายเป็นความรู้ที่ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็วเพราะเทคโนโลยีมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ด้วยกิจกรรมที่กล่าวมาจึงส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนทางการเรียนสูงกว่าหลังเรียนและมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.1.2 ยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมต่อ มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษาให้สูงขึ้น โดยใช้สถานการณ์ปัญหา (Problem Base) ให้นักศึกษาได้รับการกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา นักศึกษาต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่ภาวะสมดุลพยายามแก้ไขปัญหจนกระทั่งสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลสร้างเป็นความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น การจัดสถานการณ์ปัญหาให้นักศึกษาจะเป็นเหมือนประตูที่ผู้เรียนจะเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียนรู้โดยสถานการณ์ปัญหาที่สร้างขึ้นเป็นสถานการณ์ปัญหาที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวันของนักศึกษาอยู่ในบริบทของท้องถิ่น มีความยากง่ายของปัญหาปานกลางที่นักศึกษาจะสามารถแก้ไขปัญหได้ มีการจัดแหล่งเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเป็นที่รวบรวมข้อมูล เนื้อหาสารสนเทศที่นักศึกษาจะใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ด้วยการให้นักศึกษาแสวงหาและค้นพบคำตอบ ด้วยตนเอง เช่น มุม

ประสบการณ์ มุมสืบค้นข้อมูล ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และยังได้จัดให้มีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนในการสร้างความรู้ สอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ Brooks and Brooks (1993 : 39) ที่กล่าวว่า บรรยากาศของห้องเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเริ่มจากรายละเอียดค่อยๆ ไปสู่การสรุปเป็นความคิดรวบยอด โดยเน้นกระบวนการคิด แสวงหาคำตอบจากคำถาม กิจกรรมเน้นหนักแหล่งข้อมูลและสิ่งที่อยู่รอบตัวของนักศึกษา นักศึกษาคิดค้นแสวงหาสร้างความรู้ด้วยตัวเอง มีการทำงานเป็นกลุ่ม ครูมีหน้าที่กระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา ค้นหาความคิดของนักศึกษา จากการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนอบรมสูงกว่าหลังอบรมและมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.2 ผลการศึกษาความคงทนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ความคงทนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ คะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องด้วยนักศึกษาได้มีการทดสอบซ้ำ จึงทำให้นักศึกษาเกิดความคุ้นเคยกับคำถามหรือเกิดความจำระยะยาว เพราะนักศึกษาได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นหาคำถามที่ตนเองสงสัยและเห็นคุณค่าประโยชน์ในสิ่งที่มีความหมายต่อนักศึกษาและความรู้ที่ได้มาเป็นความจำระยะยาวได้อย่างง่ายดาย ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา อุตสาหการ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยการคัดสรรวิธีสอนกับการสอนแบบ สสวท. พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนโดยการคัดสรรวิธีการสอนกับการสอนแบบ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการคัดสรรวิธีการสอนมีความคงทนในการเรียนสูงกว่า

2.3 ผลการศึกษาผลการวางแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษา มีความสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ จิตติพร ทรศนียากร (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสหศาสตร์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ผลการศึกษาจากการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอน มีความต้องการการพัฒนาด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด ครูสะท้อนปัญหาที่สำคัญ คือ มีภาระงานสอนมากและเพื่อให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องนอกจากกระบวนการใช้แบบสอบถามแล้วจึงมีการประเมินด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูผู้สอนเน้นการระบุบทบาทผู้เรียนด้านกระบวนการเรียนรู้เป็นสำคัญ

2.4 ผลการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ นรสาร (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนดงเย็นพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า โรงเรียนมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารอย่างเป็นระบบ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ส่วนปัญหาหลักของโรงเรียนคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ ซึ่งเกิดปัญหาหลายด้านปัจจัยหนึ่งคือครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำยุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้ โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมโยงไปใช้พัฒนาประสิทธิภาพครู ควรมีการศึกษาคู่มียุทธศาสตร์ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ และควรมีการเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ในการเรียนการสอนให้ครบถ้วน ในกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสภาพแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ ได้

1.2 การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนานักศึกษา คณะครุศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ควรจัดให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาที่นักศึกษา จะเรียนรู้หรือสืบค้นข้อมูล จัดตกแต่งสภาพของห้องเรียนให้อื้อต่อการเรียนการสอนจัดสภาพแวดล้อม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม มีที่นั่งเป็นกลุ่มอย่างพอเพียง มีบรรยากาศทางด้านจิตใจให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีอิสระในการคิด มีความอบอุ่นมีความเป็นกันเอง มีสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนที่น่าสนใจ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้คำนึงถึงสภาพความเป็นธรรมชาติในท้องถิ่น โดยจัดให้เชื่อมโยงกับความรู้ในเนื้อหาการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและทฤษฎีการเชื่อมโยงนำไปใช้กับสาขาวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริม สนับสนุนยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพครูของนักศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย วรภิเษมสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ม่วงปทุม และรองศาสตราจารย์ศรีสุรางค์ ทิณะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานีที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ ประโยชน์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่และบูรพาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่นานจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา อุตสาหการ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยการคิดสรรวิธีสอนกับการสอนแบบ สสวท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2549.

จิตติพร วรรณนิยากร. การศึกษากระบวนการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสหศาสตร์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2552.

- ประคอง ธูปกรณ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหา การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกประกอบภาพแบบเลือกตอบ กับแบบฝึกประกอบภาพแบบสร้างคำตอบ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, 2546.
- ประด็นันท์ อุปรมัย. ชุมวิชาพื้นฐานการศึกษา (มนุษย์กับการเรียนรู้). พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.
- ประเวช นรสาร. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย โรงเรียนดงเย็นพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.
- รินรดี พรวิริยะสกุล. การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- เรวัตร์ ขาดวีริยกุล และคณะ. การจัดการเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ถังทรัพย์การพิมพ์, 2553.
- สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู. รายงานการประชุมสัมมนา เรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว, 2543.
- สมชาย วรกิจเกษมสกุล. สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรธานี : อักษรศิลป์การพิมพ์, 2554.
- Certo, S. C. and Peter, J. P. **Strategic Management : Concept and Applications.** New York : McGraw-Hill, 1991.
- Barman, R. C. and others. "Al High Students Concepts Regarding Food Chains and Web : A Multinational Study," **International Journal of Science Education.** 17(November 1955) : 775-782.
- Brooks and Brooks. "Association of Supervision and Curriculum Development," **In Search of Understanding : the Case for Constructivist Classrooms.** 7, 1(January 1993) : 29.
- Henderson, J. G. **Reflective Teaching : The study of your Constructivist Practices.** New Jersey : A Simon and Schuster, 1996.
- Piaget, J. "Intellectual Evolution for Adolescence to Adulthood," **Human Development.** 19(March 1972) : 1-12.
- Vygotsky, L. S. **Mind in Society: The Developmental of Higher Psychological Processes.** London : Harvard University, 1978.
- Siemens, G. **Connectivism : A learning theory for the digital age.** (online) 2012 (cited in 18 September 2012). Available from : <http://devrijeruiimte.org/content/artikelen/Connectivism.pdf>

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

The Development of Learning Management Model to Enhance Creative Writing of Higher Vocational Certificate Students

ทฤษฎี เสมา¹

นิราศ จันทระจิตร²

ญาณภัทร สีหะมงคล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) พัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณภาพ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ได้แก่ 3.1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3.2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ นักศึกษากลุ่มทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสังกัดวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ดและวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด สถานศึกษาละ 1 ห้อง จำนวน 38 คน และ 37 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด จำนวน 77 คน จากห้องเรียน 2 ห้อง กำหนดเป็นกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ จำนวน 40 คน และกลุ่มจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 37 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา 3) คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน รวมเวลาเรียน 24 ชั่วโมง 5) แบบทดสอบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Dependent sample) และ t-test (Independent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า นักศึกษาส่วนมากประมาณร้อยละ 80 ยังมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ในระดับพอใช้ โดยเฉพาะในมิติของความถูกต้องด้านโครงสร้างการเขียนและการใช้หลักภาษาคุณค่าประโยชน์ของบทเขียนและความแปลกใหม่น่าสนใจทั้งนี้เนื่องจากบริบทการเรียนของนักศึกษาส่วนมากจะให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางช่างเทคนิคมากกว่า และเพียงมุ่งเน้นความสามารถทางภาษาระดับพื้นฐาน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจ และให้บรรลุผลการเรียนตามเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเท่านั้น นักศึกษาจึงสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะให้ได้รับความรู้ทักษะและเห็นคุณค่าการใช้ภาษาไทยในระดับปานกลาง จะมีบางคนที่สนใจเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะลุ่มลึก และใช้ประโยชน์ภาษาด้านการเขียนสร้างสรรค์อย่างมีคุณค่า จึงเป็นบริบทที่ยังต้องการพัฒนาส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้น

2. ผลการพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาใช้มีโครงสร้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่เหมาะสม เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้บรรลุผล ซึ่งมีจำนวน 6 องค์ประกอบ มีขั้นตอนในกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน รวมทั้งมีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามีค่าเท่ากับ 77.47/74.11 จึงเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเบื้องต้นอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์พบว่า 3.1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3.2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์, ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์, การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

Abstract

The research purposes were : 1) to study on the current state of problems in learning management for creative writing of higher vocational certificate students, 2) to develop and study for the effect of trying-out of learning management model to enhance creative writing of higher vocational certificate students effectively, 3) to study the outcomes of learning management model, which were composed of 3.1) to compare creative writing ability of higher vocational certificate students between before and after learning based on developed learning management model, 3.2) to compare creative writing ability of students between who learned based on that learning management model and the conventional approach. The trying out group of students for developed learning management model were two groups of higher vocational certificate students from Roi-Et Technical College and Roi-Et Vocational College with 38 and 37 students respectively, which were provided using cluster random sampling technique. Whereas, the sample groups in studying on the research results were consisted of 77 higher vocational certificate students in Roi-Et Technical College, and assigned in group of 40 students for learning management model and 37 students for learning with conventional approach, which were also provided using cluster random sampling technique. The instruments were used in gathering data were : 1) interviewing forms for teachers opinions about problems in learning management to enhance creative

writing for students, 2) the observing form for creative writing behaviors of students in Thai language learning, 3) handbook for using the learning management model, 4) lesson plans for learning management model with 12 plans of 24 hours, and 5) test of creative writing for students. The statistics were used in data analysis consisted of mean, standard deviation, percentage and testing hypotheses with t-test for dependent sample and independent sample.

The research findings were as follows :

1. The results of studying for current state on learning problems for creative writing of higher vocational certificate students found that, more of students with 80 percent had ability in creative writing at average level, especially on the accuracies in writing structure and grammar aspects, valuing of writing and interesting on novelty. Whereas, many of students' learning contexts were concentrated to pay attention on the competencies in technical field more than learning on language writing. Because of learning in Thai language was useful for communicating to the others with understandingly, and needed to succeed in completing for studying along with concerned curriculum. So that more students were interested in Thai language learning with communicative skills, and had available language usefulness at an average level. Whereas, some students were interested with deep learning in Thai language, and got for useful of creative writing. Those of conditions were important reasoning of implying to promote the students' creative writing more successful in Thai language learning.

2. The effects of developing and study for trying out of learning management model to encourage the students' creative writing were found that, the developed learning management model revealed the appropriate structure details and supported with creative writing of students effectively. Which were composed of 6 facets, and consisted of 6 steps in instructional process, and furthermore of that model revealed the result of experts' judgment for its appropriateness with a high level. Including the efficiency of trying out that model found at a high level, which was 77.47/74.11, and could explain the learning management model obtained a primary effectiveness at a high level.

3. The effects of implementing that learning management model found that ; 3.1) the students those provided learning based on management with model gained the creative writing ability after learning higher than before learning at the .05 level of significance, and 3.2) the students who provided bas on learning management model showed higher creative writing ability than group of students who learned based on the conventional approach, at the .05 level of significance.

Keywords : Learning Management Model to Enhance Creative Writing, Creative Writing Ability

บทนำ

ภาษาไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน เสริมสร้างบุคลิกภาพและความสัมพันธ์อันดีงามของคนในชาติให้ดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุขและยังเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ เพื่อนำมาพัฒนาความคิด สติปัญญาการวิเคราะห์วิจารณ์ของบุคคลในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 2) ดังนั้นการใช้ภาษาไทยจึงจำเป็นต้องฝึกให้เกิดทักษะและมีประสิทธิภาพทั้งด้านการฟังและดู การพูด การอ่าน โดยเฉพาะด้านการเขียนซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง น่าเชื่อถือและใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วง (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ 2554 : 75) อีกทั้งการเขียนยังเป็นช่องทางในการสื่อสารด้านความคิด ประสบการณ์ ความต้องการของผู้เขียนที่สื่อไปยังผู้อ่านได้รับรู้ ซึ่งผู้เขียนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีแนวคิดในเรื่องที่จะเขียน สามารถถ่ายทอดข้อมูลสาระประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์เรื่องราวให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้ถูกต้อง และสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถด้านการเขียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้เรียนจะต้องมีทักษะความชำนาญในการเขียนเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน พัฒนาสติปัญญา ความคิดและสร้างสรรค์งานอาชีพ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 จึงได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้านการเขียนไว้โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการเขียนเพื่อนำเสนอข้อมูลเนื้อหา ประเด็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ในรูปแบบการเขียนรายงานทางวิชาการ การเขียนรายงานการปฏิบัติงาน การเขียนโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การเขียนวรรณกรรม การเขียนร้อยกรองประเภทกลอนในงานอาชีพตลอดจนการเขียนลักษณะอื่น และเขียนตามขอบเขตเนื้อหาที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของผู้เรียนการเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่แสดงออกในลักษณะการริเริ่มโดยผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยง เพื่อถ่ายทอดความคิดคำนึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ข้อคิดเตือนใจ เกิดความรู้สึกประทับใจ มีความถูกต้องสละสลวยมีแนวคิดอย่างเด่นชัด ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีอิสระ มีรูปแบบแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากแนวเดิม (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 25) เป็นผลงานที่มีคุณค่า ส่งเสริมสติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม ด้วยเพราะการเขียนตามแบบที่ใช้จินตนาการหรือการเขียนสร้างสรรค์ (Imagination and Creativity) ซึ่งเป็นการเขียนจากเหตุการณ์ที่บุคคลคิดกระทำด้วยตนเองหรืออยู่นอกเหนือบริบททางสังคม การปฏิบัติที่ใช้การจินตนาการหรือการเขียนสร้างสรรค์จะไม่ใช้วิธีการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองแต่จะเป็นการจำกัดให้คิดและปฏิบัติในสถานการณ์ที่ต้องอยู่ตามลำพังซึ่งธรรมชาติของบริบทการเขียนที่ด้นั้นผู้เขียนมักจะใช้เงื่อนไขสถานการณ์ร่วมกับผู้อื่น (Thomson and Kamler 2013 : 29) ด้วยการเขียนแบบสร้างสรรค์จะเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และการปฏิบัติการเขียนในสิ่งที่ไม่ได้เตรียมวางแผนกันมาก่อนแต่เป็นการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบหรือสิ่งที่มีอยู่เพื่อนำมาสร้างภาพทางความคิดให้เป็นสิ่งของเหตุการณ์ที่แปลกใหม่ ความเป็นไปได้ตรงตามที่ต้องการและมุ่งหวัง ซึ่งการเขียนสร้างสรรค์ของบุคคลสามารถอธิบายในความหมายของกิจกรรมการคิดจินตนาการที่แปลกใหม่น่าสนใจ และนำไปสู่การสร้างผลผลิตที่มีลักษณะการริเริ่มและมีคุณค่า รวมทั้งเป็นบทเขียนเนื้อเรื่องที่ใช้องค์ความรู้ความฉลาดของผู้เรียนเข้าช่วยสนับสนุน (National Advisory Committee on Creative and Cultural Education : NACCCE 1999 ; cited in Thomson and Kamler 2013 : 13) นอกจากนี้การเขียนสร้างสรรค์ยังเป็นความสามารถในการเขียนเรื่องราวหรือเหตุการณ์ให้บุคคลเข้าใจได้โดยใช้เนื้อหาภาษาประสบการณ์ความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดจินตนาการของผู้เขียนเพื่อนำมาสอดแทรก

ผสมผสานกับสิ่งที่มีอยู่เดิมในเบื้องต้น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการถามคำถามตัวเองว่าต่อไปจะอย่างไร จะสามารถปลดตัวเองออกจากกระบวนการเขียนตามแบบแผนได้หรือไม่ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีความเก่งฉลาดรอบรู้ จึงจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้มีความคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมด้วย (McVey 2008 : 289)

การเขียนสร้างสรรค์จึงเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เรียนจะต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่เฉพาะใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน หากแต่เป็นการเขียนเพื่อสร้างสรรค์สติปัญญา พัฒนาองค์ความรู้และนำเสนอนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้นด้วยตนเอง ดังที่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 กล่าวว่าว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม กล่าวเฉพาะการเรียนรู้ด้านการเขียน ซึ่งไม่ได้เน้นที่ให้เขียนได้เพียงอย่างเดียวหรือเขียนเพื่อการสื่อสารเท่านั้น แต่จะเน้นการเขียนที่สร้างสรรค์ต่อบทอาชีวศึกษาที่มีคุณค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2556 : 8-9) นั่นคือ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะความชำนาญในด้านการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารองค์ความรู้หรืองานเขียนที่สร้างสรรค์ไปสู่ผู้อื่นในวงกว้าง ดังนั้น ทักษะการเขียนจึงได้กำหนดเป็นมาตรฐาน การเรียนรู้ของกลุ่มวิชาภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไว้ชัดเจน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับนี้ ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการและจากการสังเกตผู้เรียน ยังพบสภาพปัญหาที่ผู้เรียนยังขาดการคิดริเริ่มในเรื่องที่จะเขียนและวิธีการเขียนทำให้การเขียนยังขาดการดัดแปลงเนื้อหาให้แปลกใหม่ การใช้ข้อความยังไม่น่าสนใจและยังขาดการใช้สำนวนโวหารที่ดี ทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจในเรื่องที่จะเขียนเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้งและองค์ความรู้ของตนเองออกมาได้

ผู้วิจัยได้จัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จากวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อร่วมปรึกษาและเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและบริบทการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษารวมทั้งสัมภาระและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า นักศึกษาที่กำลังเรียนในระดับนี้ ยังไม่สามารถเขียนภาษาไทยอย่างสร้างสรรค์ได้ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ เนื่องจากผู้เรียนยังไม่เข้าใจเลือกใช้อ้อยคำสำนวนภาษาที่เหมาะสม ขาดการเรียบเรียงลำดับข้อมูลความรู้ในเรื่องที่จะเขียน โดยเฉพาะการนำเสนอประเด็นความคิดที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียนได้สำเร็จ นอกจากนี้ยังพบข้อสรุปที่เป็นความต้องการของครูผู้สอนและผู้เรียนสอดคล้องกัน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ควรจัดกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการเขียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ในการฝึกทักษะการคิดการเขียนสร้างสรรค์ รวมทั้งการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเขียนสร้างสรรค์ในแนวทางที่หลากหลายมีคุณค่าตลอดจนการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจที่เหมาะสมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้เลือกและปรับความคิดให้เป็นระบบในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามศักยภาพความสนใจและโอกาสที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนในการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2556 : 2)

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประกอบการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ Joyce, Weil and Calhoun (2011 : 2) ที่เสนอกรอบแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบการเรียนรู้ สามารถค้นหาสาระสำคัญข้อบ่งชี้

คุณภาพการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นวิธีการจัดระบบระเบียบของการเรียนที่มุ่งสู่ความสำเร็จในการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนรวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นที่ยอมรับซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการเสริมสร้างทักษะและความรู้ทางสติปัญญาของผู้เรียนโดยเฉพาะความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบการเรียนรายวิชาทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเบื้องต้นเป็นกรอบการวิจัย และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของนักศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ทางภาษาในส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
2. เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 - 3.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
 - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร สำหรับใช้ศึกษาปัญหาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในระยะที่ 1 และการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะที่ 2 และศึกษาผลการใช้รูปแบบในระยะที่ 3 ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 25 คน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสถาบันการอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ดและวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 352 คน และปีการศึกษา 2558 จำนวน 365 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำหรับศึกษาปัญหาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ดและวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด จำนวน 5 คน สำหรับใช้สัมภาษณ์และสังเกตชั้นเรียนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย แห่งละ 1 ห้อง จำนวน 3 ห้อง ๆ ละ 40 คน รวมนักศึกษา 120 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ระยะที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ดและวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด สถานศึกษาละ 1 ห้อง ๆ ละ 38 คน

และ 37 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่มและ 3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะที่ 3 ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด จำนวน 77 คน จากห้องเรียนจำนวน 2 ห้อง เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ จำนวน 40 คน และกำหนดเป็นกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามแบบปกติ จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบการวิจัยและพัฒนา รวม 3 ระยะ ซึ่งมีกรอบแนวคิดสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) คัดแนวคิดทฤษฎีสนับสนุน ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivist Theory) แนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) แนวคิดการใช้แผนภูมิความคิดรวบยอด (Graphic Organizers) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบซินเน็คติกส์ (Synectics Approach) และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ (Transformative Learning Theory) 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้หลักการของ Joyce, Weil and Calhoun ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) หลักการตอบสนอง 5) ระบบสนับสนุน และ 6) การวัดประเมินผล 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นเผชิญและสร้างความเข้าใจสถานการณ์การเรียนรู้ (Probing and Comprehending with in Learning Situation) ขั้นวิเคราะห์องค์ประกอบเหตุการณ์และทางเลือกในการเขียน (Analyzing the Element of Event for Writing Alternative) ขั้นออกแบบการเขียนด้วยโครงสร้างใหม่ (Creating for Writing with Novel Constructing) ขั้นปรับเปลี่ยนบทเขียนที่สร้างสรรค์ (Transforming and Renewing of Writing) และขั้นสรุปและประเมินผล (Concluding and Evaluating)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา 2) แบบสังเกตชั้นเรียนเกี่ยวกับการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา 3) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ 4) แบบประเมินคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ 5) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวนแบบละ 12 แผน เวลาเรียนแบบละ 24 ชั่วโมง และ 6) แบบทดสอบวัดการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.25-0.35 มีค่าอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ 0.55-0.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.80

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในชั้นเรียน เพื่อรับรู้ความคิดเห็น สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางกำหนดรูปแบบ ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ และพฤติกรรมบ่งชี้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาให้บรรลุผล

ระยะที่ 2 การพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงโดยดำเนินการ ดังนี้ 1) การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การตรวจสอบโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การปรับปรุงโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทดลองใช้รูปแบบและวิเคราะห์ประสิทธิภาพผลการทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ปรับปรุงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เปรียบเทียบความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 2) เปรียบเทียบความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตชั้นเรียนของผู้สอนรายวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับการเรียนด้านการเขียนของนักศึกษา โดยสังเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลการสังเกตการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลพฤติกรรมการเรียนด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญร่วมวิพากษ์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน รวมทั้งการพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Sample)
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งเป็นการนำคะแนนผลการทดสอบของแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกับวิธีการทางสถิติโดยใช้ t-test (Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่านักศึกษาส่วนมากประมาณร้อยละ 80 ยังมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ในระดับพอใช้ โดยเฉพาะในมิติของความถูกต้องด้านโครงสร้างการเขียนและการใช้หลักภาษา คุณค่าประโยชน์ของบทเขียนและความแปลกใหม่น่าสนใจทั้งนี้เนื่องจากบริบทการเรียนของนักศึกษาส่วนมากจะให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางช่างเทคนิคมากกว่า และเพียงมุ่งเน้นความสามารถทางภาษาระดับพื้นฐานเพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจ และให้บรรลุผลการเรียนตามเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเท่านั้น นักศึกษาจึงสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะให้ได้รับความรู้ทักษะและเห็นคุณค่าการใช้ภาษาไทยในระดับปานกลาง จะมีบางคนสนใจเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะลุ่มลึก และใช้ประโยชน์ภาษาด้านการเขียนสร้างสรรค์แต่ยังไม่ชัดเจน จึงเป็นบริบทที่ยังต้องการพัฒนาส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาเพิ่มขึ้น

ดังนั้น เมื่อผลการเรียนรายวิชาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาส่วนมาก ยังอยู่ในระดับพอใช้ถึงระดับดี ผู้สอนจึงเห็นว่าหากนำแนวคิดหรือหลักการที่น่าสนใจมาใช้สนับสนุนการจัด การเรียนรู้ด้านการเขียน

สร้างสรรค์นั้น สามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามกรอบรายวิชาภาษาไทยได้ โดยออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้เหมาะสม รวมทั้งปรับให้เหมาะกับบริบทผู้เรียนในระดับนี้ได้

2. ผลการพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบโครงสร้างที่ครอบคลุม 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) หลักการตอบสนอง 5) ระบบสนับสนุน และ 6) การวัดและประเมินผล โดยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานหลักการแนวคิดทฤษฎี 5 แนวคิด ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นเผชิญและสร้างความเข้าใจสถานการณ์การเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์องค์ประกอบเหตุการณ์และทางเลือกในการเขียน ขั้นออกแบบการเขียนด้วยโครงสร้างใหม่ ขั้นปรับเปลี่ยนบทเขียนที่สร้างสรรค์ และขั้นสรุปและประเมินผล ทั้งนี้ มีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพของการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามีค่าเท่ากับ 77.47/74.11

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ พบว่า

3.1 นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.38 และ 45.03 ตามลำดับ

3.2 นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ตามความมุ่งหมายแต่ละประเด็นดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักศึกษาส่วนมากยังมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ในระดับพอใช้ ที่ยังต้องการพัฒนาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจากบริบทการเรียนของนักศึกษาส่วนมากให้ความสำคัญกับทักษะวิชาชีพทางช่างเทคนิคหรือมุ่งเน้นความสามารถทางภาษาเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจและได้ผลการเรียนตามเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและใช้ประโยชน์เท่าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันมากกว่าเงื่อนไขอื่น ดังนั้น ผู้เรียนจึงเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะที่เกิดความรู้ ทักษะ เห็นคุณค่าและความซาบซึ้งในการใช้ภาษาไทยระดับปานกลาง อีกทั้งนักศึกษาต้องการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารและค้นคว้าประกอบการเรียนรู้เพิ่มเติม อาจมีบางคนสนใจเรียนรู้ภาษาแบบลุ่มลึกและใช้ประโยชน์ในการเขียนอย่างมีคุณค่าแต่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการเรียนในรายวิชาภาษาไทยที่เป็นรายวิชาพื้นฐานของนักศึกษาดังกล่าวส่วนมาก จึงอยู่ในระดับพอใช้ถึงระดับดี ผู้สอนเห็นว่าหากนำแนวคิดหลักการที่น่าสนใจมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์จะสามารถดำเนินการได้บรรลุผลโดยออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และปรับให้เหมาะกับบริบทของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้การเขียนสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะสำคัญที่สถานศึกษาทุกระดับ และทุกสังกัดจะต้องให้ความสำคัญและกำหนดเป็นเป้าหมาย

ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะดังกล่าว ผ่านกระบวนการเรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและควรส่งเสริมให้ใช้กระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหา โดยบูรณาการเข้าไว้ในสาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ (Ornstein, Levine and Gutex 2011 : 429) และได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีระบบ

2. ผลการพัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นใช้มีโครงสร้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่เหมาะสม และเอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ของผู้เรียน จำนวน 6 องค์ประกอบ มีขั้นตอนในกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน รวมทั้งประสิทธิภาพของผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับค่อนข้างสูงนั้น อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมหลักการเงื่อนไขการนำไปปฏิบัติในชั้นเรียนที่เหมาะสม สามารถสนับสนุนให้กระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาประสบความสำเร็จได้ผลดี โดยเฉพาะการนำหลักการแนวคิดสำคัญมาสนับสนุนการพัฒนาแบบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีสาระสำคัญของแต่ละหลักการ แนวคิดสนับสนุน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist Theory) ที่เห็นว่ามีสำคัญในการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างขอบข่ายความคิดรวบยอดความรู้ใหม่ นักจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินการบนพื้นฐานของกระบวนการรู้คิดและกระบวนการทางสังคม การเรียนรู้สิ่งใหม่จะต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ผ่านการปรับโครงสร้างทางปัญญาให้อยู่ในภาวะสมดุลและการสร้างความขัดแย้งทางปัญญา อีกทั้งการใช้หลักการ Scaffolding และ ZPD จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ลงตัวและมีความสมบูรณ์กับผู้เรียน (Long and others 2011 : 28) และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ตามกรอบทฤษฎีด้านการรู้คิด จะเสริมสร้างความสนใจของผู้เรียนและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการใช้คำถามของตนเองและการค้นพบความรู้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญประกอบด้วย 1) การจัดให้ผู้เรียนใช้กระบวนการปฏิบัติเพื่อสร้างความคิดรวบยอดใหม่ โดยใช้ความคิดความรู้ในขณะนั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิม 2) จัดให้ผู้เรียนสร้างความรู้แทนที่จะใช้วิธีการรับมาจากผู้สอน 3) จัดการเรียนรู้ผ่าน Cognitive process และ Social Process 4) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากสิ่งที่ปรากฏในบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง 5) ความรู้และความเข้าใจได้รับการพัฒนาภายในตัวผู้เรียน แทนการได้รับจากภายนอกหรือผู้สอน (Woolfolk 2010 : 312)

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ พบว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีคะแนนความสามารถการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นผลเนื่องมาจาก การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภายใต้เงื่อนไขการประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดทั้ง 5 ประการ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน นับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้บูรณาการแนวคิดทฤษฎีสู่กระบวนการปฏิบัติที่หลากหลาย และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดในเชิงกลุ่มเล็ก ทั้งผสมผสานเชื่อมโยงเปรียบเทียบและการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระสำคัญในเรื่อง ให้ได้รับการสร้างสรรค์เป็นข้อมูลความรู้ใหม่ในลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งหากพิจารณาแนวคิดสนับสนุนแล้วจะเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ที่มีความเชื่อว่า การจัดการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับความสนใจผู้เรียนและการมีความรับผิดชอบในกิจกรรมการใช้คำถามตนเองและการค้นพบความรู้ (Self-Questioning and Discovery) สนับสนุนให้มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่เป็นพื้นฐานเท่าที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ค้นหาความเข้าใจใหม่ด้วยตนเอง เมื่อผู้เรียนได้จัดโครงสร้างด้านการรู้คิดประกอบการสร้างแบบแผน

ประสบการณ์ขึ้นในตัวผู้เรียน โดยตอบสนองการรับรู้ประสบการณ์ด้วยกรอบข้อมูลการรู้คิด มีความหมายและความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน (Woolfolk 2010 : 314) อีกทั้งการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivist ให้ความสำคัญกับการค้นหาความรู้และคำตอบของปัญหาด้วยตนเอง เพื่อยึดมุมมองความเห็นที่แตกต่าง ผ่านประสบการณ์พื้นฐานของผู้เรียนโดยการสร้างสรรค์การมีปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์จริง การใส่ใจในบริบทสังคมและสถานการณ์ชีวิตจริงรวมทั้งการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติในสภาพจริง (Authentic Tasks) กิจกรรมการแก้ปัญหา การค้นหาความรู้ตามเงื่อนไขความสนใจและการเสริมสร้างประโยชน์ด้านการคิดขั้นสูง (Larson and Keiper 2011 : 237) ขณะที่แนวคิดจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ ได้ให้ความสำคัญในการค้นหาคำตอบของผู้เรียนในบริบทที่เผชิญปัญหาที่ใช้หลักการเชื่อมโยงองค์ประกอบย่อยเพื่อสร้างสรรค์ข้อมูลในเนื้อหาที่เขียนใหม่เป็นผลของการตรวจสอบข้อมูลที่สำคัญโดยมองภาพรวมทั้งหมดของเหตุการณ์ที่เชื่อมต่อกับความคิดแต่ละส่วนกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว กระบวนการเรียนรู้จะประกอบด้วยการคิดทบทวนสร้างผลงานให้ได้ความรู้ใหม่ จากการคิดสร้างสรรค์ข้อมูลที่กำหนดให้เข้ามาแทนที่ประสบการณ์เดิม โดยมีแรงจูงใจเป็นปัจจัยพื้นฐานช่วยสร้างสรรค์ความรู้และการรับรู้ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงใช้หลักข้อความโต้แย้งข้อเท็จจริงและลงข้อสรุปในประเด็นที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า (Manz 1991 : 175, cited in Cropley 2010 : 64) ประกอบแนวคิดการใช้แผนภูมิความคิดรวบยอดจะเป็นการจัดลำดับของข้อเท็จจริง เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ด้านการสรุปอ้างอิงความรู้หรือการวางนัยของความรู้ (Generalization) ให้สามารถอธิบายตามเงื่อนไขหลักการที่ได้รับการตรวจสอบยอมรับแล้ว โดยพัฒนาผ่านกระบวนการสังเกตและอ้างอิงข้อมูลสนับสนุนที่ชัดเจนในการสรุป เพื่อใช้พยากรณ์เหตุการณ์อื่นให้น่าเชื่อถือในการสรุปอ้างอิงข้อมูลความรู้ (Banks 2003 : 112) อีกทั้งการนำเสนอข้อมูลความรู้ด้วยการสื่อสารและการสนทนา ความหมายข้อมูล การประเมินและปรับเปลี่ยนวิธีการแบบแผนการเขียน เพื่อยกระดับขอบข่ายความรู้ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันให้สูงขึ้น ด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลในแบบแผนความรู้ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความเหมือน ความต่างประเด็นตรงข้ามกันของข้อมูล (Hyerle 1996 : 23, cited in Burke 2009 : 129) ส่วนแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบซินเนกติกส์ (Synectics Approach) จะเป็นกระบวนการสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดใช้แบบแผนหรือลักษณะข้อความการคิดเปรียบเทียบ (Metaphoric Thinking) ที่หลากหลาย ได้แก่ การอุปมาเปรียบเทียบ (Similes) การเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง (Metaphors) การยกตัวอย่างบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะการนำคำที่มีความหมายตรงข้ามมารวมกัน (Oxymoron) ซึ่งวิธีการคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงจะช่วยให้ผู้เรียนมองภาพความจริงหรือสถานการณ์จริงในแนวทางที่แตกต่างจากเดิมหรือในมุมมองความเห็นที่แยกย่อยออกไป เนื่องจากวิธีการคิดแบบนี้จะประกอบด้วย การคิดแบบเทียบเคียงกัน (Appositional Thinking) การคิดนอกนัยและการคิดสร้างสรรค์ข้อมูลใหม่ (Generative Thinking) (Weaver and Prince 1990 : 67, cited in Lasely II and others 2002 : 207) และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ (Transformative Learning Theory) จะมีหลักการสนับสนุนว่าการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีศักยภาพพร้อมด้วยแรงจูงใจ เจตคติและการรับรู้จะเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้ให้เห็นว่าบุคคลจะสามารถเรียนรู้ด้วยแนวทางที่หลากหลาย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจ อันเกิดจากการเผชิญสถานการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งการวิเคราะห์บทความและการสอบถามความเห็น ควบคู่กับการสะท้อนความคิดจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้านการเขียนด้วยการปรับโครงสร้างความรู้ใหม่ที่สร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน (Deithloff 2002 : 4) ขณะที่การจัดการเรียนรู้รายวิชาทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพสำหรับนักศึกษากลุ่มที่เรียนรู้ตามแบบปกติได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ขั้นสรุปความคิดรวบยอด ขั้นฝึกปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ และสุดท้ายขั้นสรุปและประเมินผลจากเหตุผลและปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นว่ากลุ่มนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซึ่งได้รับ

การสนับสนุนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจและเชื่อมโยงให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ที่แตกต่างและหลากหลายในการเขียน โดยเฉพาะเงื่อนไขด้านความแปลกใหม่ในแบบแผนการเขียน จึงส่งผลให้นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มขึ้นและมีความสามารถด้านการเขียนสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติดังที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่งผลให้นักศึกษามีการเขียนสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมด้านการเขียนสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของนักศึกษาและมีกิจกรรมกระตุ้นให้ใช้การคิดวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบความรู้และข้อมูล การเขียน รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนรู้ด้วยความท้าทาย

1.2 เนื้อหาทุกเนื้อหาในรายวิชาทักษะภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ โดยสร้างกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความหลากหลายน่าสนใจในบริบทการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเริ่มต้นจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียนมากกว่าการเริ่มต้นจากครูผู้สอน

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบในครั้งแรก ผู้เรียนยังไม่สนใจกิจกรรมการเรียนรู้เท่าที่ควร จึงควรจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือจับคู่กันทำกิจกรรมแทนกิจกรรมรายบุคคลหรือกลุ่มใหญ่ทั้งห้อง

1.4 การใช้กิจกรรมหลากหลายที่ทำผ่านกระตุ้นด้วยคำถามเป็นเงื่อนไขของใจให้นักศึกษาต้องการคิดและสนใจปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ครูผู้สอนใช้คำถามเปรียบเทียบและเชื่อมโยงข้อมูลเหตุการณ์ในประเด็นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อนำไปสู่แบบแผนการเขียนที่เหมาะสมและใช้ข้อความภาษาที่สร้างสรรค์

1.5 ผู้นำรูปแบบไปใช้สามารถปรับเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมได้กับบริบทของผู้เรียนที่มีความแตกต่างในประสบการณ์และความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนสร้างสรรค์ด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควบคู่กับการเขียนสร้างสรรค์เพื่อยืนยันว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้วยหรือไม่

2.2 ควรประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไปปรับใช้ประกอบการพัฒนาการเรียนอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการตัดสินใจและความสามารถในการแก้ปัญหาและการสืบเสาะความรู้และความสามารถในการตนเอง (Self-efficacy) สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2.3 ควรประยุกต์แนวความคิดการกำกับตนเองในการเรียน (Self-regulation) และแนวคิดเมตาคognition ไปปรับใช้สนับสนุนการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงนี้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดีจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาในรูปเล่มวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จสมบูรณ์พร้อมนำไปเผยแพร่ให้บรรลุผล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รวมทั้ง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี สารรัตน์ รองศาสตราจารย์วิมา วิสเพ็ญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ สาลี อาจารย์ ดร.ภมรพรรณ ยะยาตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพาพร สุจาวี ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ จนส่งผลให้เอกสารรายงานการวิจัยมีคุณภาพความน่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. **นวัตกรรมเรียนรู้ภาษาไทย**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **คู่มือจัดกระบวนการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2556.
- Banks, J. A. **Teaching Strategies for Ethnic Studies**. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon, 2003.
- Burke, Kay. **How to Assess Authentic Learning**. 5th ed. Thousand Oaks, CA : Corwin, A SAGE, 2009.
- Cropley, Arthur J. **Creativity in Education & Learning : A Guide for Teachers and Educators**. Landon UK : Kogan Page, 2010.
- Deithloff, LetaFae. **In Pursuit of Transformation : Perceptions of Writing and Learning in an Experiential Learning Classroom**. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, University of Texas at Austin, 2002.
- Gunter, Mary Alice, Thomas H. Estes and Susan L. Mintz. **Instruction : A Models Approach**. 5th ed. Boston : Pearson Education, 2010.
- Joyce, Bruce, Marsha Weil and Emily Calhoun. **Models of Teaching**. Boston MA: Pearson Education, 2011.
- Knapp, R. G. **China's Vernacular Architecture: House Form and Culture**. Honolulu : University of Hawaii, 1989.
- Larson, Bruce E. and Keiper, Timothy A. **Instructional Strategies for Middle and Secondary Social Studies : Methods, Assessment, and Classroom Management**. New York : Routledge, 2011.

- Lasley II, Thomes J., Thomas J. Matczynski and James B. Rowley. **Instructional Models : Strategies for Teaching in a Diverse Society**. 2nd ed. Belmont CA : Wadsworth, 2002.
- Long, Martyn and others. **The Psychology of Education**. 2nd ed. New York : Routledge, 2011.
- McVey, David. “Why All Writing in Creative Writing,” In **Innovation in Education and Teaching International**. 45, 3(January 2008) : 289-294.
- Mezirow, Jack. **Learning as Transformation : Critical Perspectives on the Theory in Progress**. San Francisco : Jossey-Bass, 2000.
- Morris, Chales G. and Maisto Albert A. **Understanding Psychology**. 10th ed. Boston : Pearson Education, 2013.
- Ong and Yue. **Teaching Strategies that Promote Thinking : Model and Curriculum Approaches**. Singapore : McGraw–Hill, 2006.
- Ornstein, Allan C., Levine Daniel U. and Gutek Gerald L. **Foundations of Education**. 11th ed. Belmont, CA : Wadsworth, Cengage Learning, 2011.
- Pardlow, Donald K. **Flight to Flatland : A Descriptive Study of Using Creative Writing Pedagogy to Improve the Teaching of First-year English Composition**. A Dissertation for the Degree Doctor of Philosophy, Indiana University of Pennsylvania, 2003.
- Peterson, Brent Russell. **Application of Faith Development Theory for Understanding Student’s Transformation Learning as a Result of Bonfire At Texas A and M University**. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Texas A and M University, 2012.
- Reed, Stephen K. **Cognition : Theory and Application**. 5th ed. Belmont, CA : Wadsworth, 2000.
- Selander, Staffan. “Design of Learning and the Formation and Transformation of Knowledge in an Era of Globalization,” **Springer Science Business Media**. 11(March 2007) : 267-281.
- Thomson, Pat and Kamler, Barbara. **Writing for Peer Reviewed Journals : Strategies for Getting Published**. New York : Routledge, 2013.
- Wood, Samuel E., Wood Ellen G. and Boyd Denise. **The World of Psychology**. 7th ed. Boston : Pearson Education, 2011.
- Woolfolk, Anita. **Educational Psychology**. 11th ed. New Jersey : Pearson Education, 2010.

**การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2**
**The Management School to Follow Sufficient Economy Philosophy of
Small Size School to be under Office Kamphaeng Phet Area 2**

ศศิวิมล สารภาส¹

พิสิษฐ์ ยอดวันดี²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครู และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูชำนาญการและครูปฏิบัติการ จาก 34 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 127 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามระดับความคิดเห็นของครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ ทั้ง 5 ด้าน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ คือ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา 2. ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 2) การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามตำแหน่งครูชำนาญการและครูปฏิบัติการ พบว่าครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 3) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ควรมีการจัดทำโครงการ มีกิจกรรมสอดคล้องวัตถุประสงค์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ กำหนดให้ครูแต่ละชั้นปรับปรุงหลักสูตร โดยกำหนดให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในกลุ่มสาระวิชาที่ครูสอน ผู้บริหารให้ความสำคัญและตระหนัก นำพาผู้ร่วมงานปฏิบัติกำกับติดตาม อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและให้ขวัญกำลังใจ บุคลากรควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักศึกษาหาความรู้ นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่องมีความตั้งใจในการทำโครงการ และควรมีการสร้างความรู้พร้อมในการเรียนรู้และปฏิบัติตามโครงการให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการดำเนินการตามกิจกรรม

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

Abstract

The purpose of this research was to study and compare the school administration, according to the opinion of teachers. And to study the administrative sufficiency economy. The sample consisted of school administrators, teachers and expert teachers. From 34 school, including the 127 people. The instrument used was a questionnaire rating scale. The statistical analysis of percentage, mean, standard deviation, and t-test value test, analysis of variance. (ANOVA) findings. Administrative sufficiency economy. According to the opinion of specialist teachers, and teachers and 5 in issues that mean most to least average respectively. Is 1. School management 2. Results/image of success 3. The student development activities 4. curriculum and learning activity 5. The development of schools. 2) Comparison of administrative sufficiency economy. Classified by the specialist teachers and teachers, it was found that the specialist teachers, and teachers. Opinions on the educational administration based on sufficiency economy. The was no significant difference 0.05 level. 3) Study of school management based on sufficiency economy found that there should be a development. Activities have consistent purpose with the sufficiency economy. Policy, strategy, target, development plan into practice. The teachers to each class curriculum. The application of sufficiency economy integration in the substance of subject teachers. The value and realize. Bring the beauty practical monitoring continuously. Promote budget and morale. Personnel should have awareness knowledge. Take seriously and continuously with the intention to do the project. And should the readiness to learn and follow the project to students pursuing learn with self-discipline.

Keywords : The management school, Sufficiency Economy Philosophy, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พระองค์ก็ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

แนวคิดและการปฏิบัติของเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน แต่ขอบเขตของกิจกรรมเศรษฐกิจประเภทนี้ค่อนข้างจำกัด จะครอบคลุมอยู่ในโครงการพระราชดำริและหน่วยงานราชการเท่านั้น แต่ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระราชดำริในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 จึงได้เกิด “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ” โดยรัฐบาลได้น้อมนำกระแสพระราชดำริมาทบทวนดำเนินการ เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พลนิกรชาวไทย เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา 2551 : 32)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหัวใจที่สำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เนื่องจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้กับทุกงาน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลัก และเป็นเครื่องชี้วัดที่สำคัญถึงความสำเร็จของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้งสิ้น จำนวน 111 โรงเรียน มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินสถานศึกษา จำนวน 34 โรงเรียน ยังไม่ผ่านการประเมินอีก 77 โรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนพิบูลวิทยาคาร ที่เป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนอยู่ ณ ปัจจุบัน

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้าน การบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ผลประเมินมาตรฐานโรงเรียน และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการไม่ได้ตามมาตรฐาน การประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นอีกมาตรฐานหนึ่งที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องดำเนินการ และเข้ารับการประเมินให้ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานและเกณฑ์ตัวชี้วัด และเกิดภาพแห่งความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเรียบร้อยแล้ว เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลเสนอให้ผู้เกี่ยวข้อง ใช้เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร จำแนกตามตำแหน่ง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามข้อบ่งชี้ การประเมินสถานศึกษาพอเพียง (คู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียน

การสอน 2552 : 12) ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา 2) หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาท่าแพพะพะ เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 34 โรง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ จำนวน 190 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาท่าแพพะพะ เขต 2 ตามขอบข่ายคู่มือการประเมินสถานศึกษาพอเพียง (คู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน 2552 : 13) ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา 2) หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ประกอบกับการวิจัยนี้ ได้ศึกษาวิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ และประมวลเป็นกรอบแนวคิดการทำวิจัย ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

ตำแหน่ง

1. ครูชำนาญการ
2. ครูปฏิบัติการ

ตัวแปรตาม

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา
- 2) หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 4) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
- 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาท่าแพพะพะ เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 34 โรง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูชำนาญการ จำนวน 48 คน ครูปฏิบัติการ จำนวน 45 คน โดยวิธีสุ่มแบบง่าย รวมทั้งสิ้น 127 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบสอบถาม เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาท่าแพพะพะ เขต 2 ซึ่งมีเนื้อหาและรูปแบบ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูชำนาญการและครูปฏิบัติการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 5 ด้าน รวม 62 ข้อ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง

ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.8 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวม โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูชำนาญการ จำนวน 48 คน ครูปฏิบัติการ จำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 127 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากคะแนนข้อมูลของแบบสอบถาม วัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ ทำการคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ โดยการหาค่า t-test จำแนกตามตำแหน่งครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามระดับความคิดเห็นของครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ ทั้ง 5 ด้าน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึงค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ คือ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา 2. ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4. ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับแรกคือ มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี รองลงมาคือ บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับที่ 4 คือ มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ รองลงมาคือ รายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับที่ 3 คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหา/พัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับสุดท้ายคือ ประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติการกิจหน้าที่ และส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีแผนงาน/โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิต และปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับที่ 2 คือ ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง รองลงมาคือ สถานศึกษามีคุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง และบุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามตำแหน่งของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่ามีข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาจัดทำโครงการ มีกิจกรรมสอดคล้องวัตถุประสงค์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกในแผนการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม ประสพการณ์ กำหนดนโยบายจากนั้นทำยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ กำหนดให้ครูแต่ละชั้น ปรับปรุงหลักสูตร โดยกำหนดให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในกลุ่มสาระวิชาที่ครูสอน กำหนดให้ทุกห้องสอดแทรกความรู้และบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระวิชา มีการจัดระบบประมาณตามโครงการที่เสนอ โดยการจัดทำแผนงาน/โครงการกิจกรรมขึ้นมา ให้ดำเนินการตามแผนงบประมาณ ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณนำผลที่ติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง และปรับปรุงพัฒนาสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดอาคารสถานที่และจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ครูประจำชั้น ประจำสาระดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละสาระ มีแผนการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยสอดแทรกในแผนการสอนทุกกลุ่มสาระ มีการจัดหาสื่อ ผลิต เผยแพร่เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดผลตามสภาพจริง และจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัดทุกกลุ่มสาระวิชา

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นออกติดตามนำข้อมูลมาช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆ เช่น หาทุนสนับสนุน เป็นต้น และมีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” เช่น กิจกรรมฝากออมทรัพย์ทุกวัน ทุกชั้นเรียน กิจกรรมปลูกพืชไว้กินเหลือก็ขาย การเก็บของที่เหลือใช้มาขาย เป็นต้น มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามหมู่สี ร่วมรับผิดชอบการปฏิบัติงานเวร กิจกรรมปลอดภัย ทิ้งขยะเป็นที่ ให้มีส่วนร่วมตั้งเป็นธนาคารขยะเก็บมาขายได้แล้วเก็บเป็นเงินออมนำหลักการปลูกพืชไปใช้ที่บ้านแล้วทำอาหารกินได้ เช่น ผักบุ้ง เห็ด เป็นต้น

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรอบรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ และศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการประชุมชี้แจง แทรกกรณีตัวอย่างในการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการขยายผล และส่งเสริมการใช้ชีวิต ปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ของบุคลากร

3.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า มีข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ มีสถานที่พอเพียงที่จะปลูกพืชและทำกิจกรรมต่าง ๆ สถานศึกษามีที่ตั้งที่เหมาะสม มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รอบบริเวณโรงเรียนเหมาะสมต่อการส่งเสริมพัฒนา ผู้บริหารให้ความสำคัญและตระหนัก นำพาผู้ร่วมงานปฏิบัติกำกับติดตาม อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและให้ขวัญกำลังใจ บุคลากรควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักศึกษาหาความรู้ นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องมีความตั้งใจในการทำโครงการ และควรมีการสร้างความร่วมมือในการเรียนรู้และปฏิบัติตามโครงการ ให้นักเรียนไม่เรียนรู้ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการดำเนินการตามกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

- 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า การการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพ็ญศรี แก้วใจดี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลงานวิจัยของ ธนิตา ลอยไพบย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การอภิปรายผลประเด็นการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจะดำเนินการควบคู่กัน โดยจะพิจารณาผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า มีนโยบายน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องด้วยสถานศึกษามีการจัดทำโครงการ มีกิจกรรมสอดคล้องวัตถุประสงค์กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกในแผนการเรียนรู้แต่ละกลุ่มประสบการณ์ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ ดังที่ ปิยะนุช อาณาเขตต์ (2553 : 72-73) ได้ระบุแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาว่า กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา

2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคือ ครูประจำชั้น ประจำสาระ ดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละสาระ มีแผนการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยสอดแทรกในแผนการสอนทุกกลุ่มสาระ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 19) ได้กำหนดการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการในการสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน

3. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหา/พัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูประจำชั้นออกติดตามนำข้อมูลมาช่วยเหลือผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ เช่น หาทุนสนับสนุน เป็นต้น และมีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินกิจกรรม “อยู่อย่างพอเพียง” ดังที่ ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550 : 72-80) ได้ระบุมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่าง ๆ และในมิติต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้ตัว

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติการกิจหน้าที่ และส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ไม่พอเพียง และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 3-8) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้สร้างความตระหนัก ความพร้อมสู่กระบวนการการจัด

กระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (PDCA) สู่สถานศึกษา ดังที่ Buzzi (2000 : 46, อ้างถึงใน กุลทรี พิภุณแกม 2551 : 104-112) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของโรงเรียนกับการเลือกมิติตามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน

6. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามตำแหน่งครูชำนาญการและครูปฏิบัติการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ครูชำนาญการ และครูปฏิบัติการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ มงคล อินทรโศติ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 โดยในภาพรวม เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและครู พบว่าการเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน และสมมติ สมพงษ์ภักดี (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมิน สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ไปปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA อย่างจริงจัง ทั้ง 5 ด้าน เพื่อเข้าสู่การประเมินสถานศึกษาพอเพียง และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. สถานศึกษาอื่น ๆ มีข้อมูลแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ผ่านการประเมิน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของสถานศึกษาแบบอย่างทั่วประเทศ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ นำไปปฏิบัติต่อไป

2. ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สุจิตรา หาผล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พิสิษฐ์ ยอดวันดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง และถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้ และให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำในการจัดทำ แบบสอบถาม ในการวิจัย ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่เป็น กลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัด. คู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 7 มีนาคม 2559). จาก : <http://www.moe.go.th/sufficiency>.
- _____. ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-2554). กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการศึกษานักเรียนนักศึกษา และกิจการพิเศษ, 2550.
- กุลหรี พิกุลเกษม. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2551.
- ธนิดา ลอยพโยม. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.
- ปิยะนุช พิบูลสรวาฐ. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2550.
- ปรียานุช อาณาเขตต์. สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.
- เพ็ญศรี แก้วใจดี. การจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.
- มงคล อินทขัติ. การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.
- สมดี สมควรภักดี. สภาพการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2550.

ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน :

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง

Indicators of Student Skills in the 21st Century for Basic Education:

A Development of Structural Relationship Model

อัครเดช นิละโยธิน¹

วิโรจน์ สารรัตน์²

บทคัดย่อ

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ จากกลุ่มตัวอย่างครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา จำนวน 1060 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิงโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมเอมอส

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 69 ตัวบ่งชี้ ได้รับการคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทุกตัว โดยมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20%

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 8.524 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 10 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.578 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.984 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000

3. ค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลักมีค่าระหว่าง 0.77-1.01 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ .70 ทุกองค์ประกอบหลัก ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยมีค่าระหว่าง 0.80 - 0.96 และค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้มีค่าระหว่าง 0.58-0.99 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.30 ทุกองค์ประกอบย่อยและทุกตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, ทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21, การศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study the appropriateness of Indicators of student skills in the 21st century for basic education: a development of structural relationship model, 2) to test the congruence of developed model, and 3) to investigate the factor loading as specified criterion. Data were collected from 1060 sample of teachers under the Primary Education Service Area Office, selected by Multi-stage Sampling. Data were analyzed by using descriptive statistic, and inferential statistic by statistical program and AMOS.

The research findings were as follows:

1. Indicators used in the study of 69 indicators have been selected in each structural relationship model had the average value and distribution coefficient for selecting in the structural model, as being appropriate as specified criterion: the average value was equal to or more than 3.00, and distribution coefficient was equal to or lower than 20%.
2. Structural Relationship Model Indicators of student skills in the 21st century for basic education, the development of theory and research are consistent with empirical data. In accordance with the criteria set follows had chi - square (χ^2) = 12.027, degrees of freedom (df) = 10, P-value = 0.283, GFI = 0.999, AGFI = 0.999, and RMSEA = 0.014.
3. The major component weights ranged from 0.77 to 1.01, which is higher than 0.70 in all major components. The weight element is between 0.80 to 0.96 and the weight indicator ranged from 0.58 to 0.99, which is higher than the 0.30 every element and every indicator.

Key words: Indicators, Student's Skills in the 21st Century, Basic Education

บทนำ

“ผมขอเรียกร้องให้ผู้ว่าการรัฐและผู้นำด้านการศึกษาของรัฐช่วยกันพัฒนามาตรฐานและการประเมินที่ไม่ได้แค่ตัวว่านักเรียนสามารถกากบาทข้อสอบได้หรือไม่แต่คิดว่าพวกเขามีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างการแก้ไขปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความเป็นผู้ประกอบการและความสร้างสรรค์หรือไม่ ” (Obama 2009 : 10) “ความเป็นเลิศในเนื้อหา (ของสาระการเรียนรู้หลัก) ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในยุคที่ความรู้ และข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักเรียนต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะที่จะประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้นให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป” (Kay 2010 : 59) “เสริมสร้างศักยภาพของคนหนุ่มสาวที่ผ่านการพัฒนาทักษะในการเสริมสร้างขีดความสามารถของพวกเขาที่จะช่วยรับมือกับความท้าทายจากสังคมหลากหลาย รวมทั้งความยากจนความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งรุนแรง ไม่มีการลงทุนที่ดีกว่าการช่วยให้คนหนุ่มสาวที่จะพัฒนา

ความสามารถของพวกเขา คือ โปรแกรมทักษะที่ประสบความสำเร็จเชื่อมโยงคนหนุ่มสาวที่มีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์และการจ้างงาน” (Ki-Moon 2016 : 43) “ผู้นำโลกที่ควรจะสนับสนุนเยาวชนในการให้การฝึกอบรมทักษะสำหรับคนหนุ่มสาวที่พวกเขาได้รับการพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดงาน โลกวันนี้เป็นบ้านที่ใหญ่ที่สุดในรุ่นของเยาวชนในประวัติศาสตร์ที่มีร้อยละของคนหนุ่มสาวที่อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาต่อและมีการประมาณการชี้ให้เห็นว่าตลาดแรงงานจะต้องเพิ่มเป็นสำหรับการทำงานใหม่ในปี 2026 เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงประชากรโลก ทักษะและการจ้างงานสำหรับคุณลักษณะเด่นชัดในเด็กและเยาวชน เพื่อการพัฒนาย่างยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจนในหลาย และเป้าหมายของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เรียกร้องให้มีการเพิ่มขึ้นอย่างมากในจำนวนของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องรวมทั้งทางด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา ทักษะเพื่อส่งเสริมการจ้างงานและผู้ประกอบการ” (UNESCO 2016 : 9)

จากคำกล่าวทั้งบรรดาผู้นำประเทศและผู้เกี่ยวข้องทางการจัดการศึกษาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของทักษะของนักเรียน ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตและพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา กับผู้เรียนประกอบด้วยความรู้และทักษะต่อไปนี้ 1) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง 3) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข 4) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นที่สนใจขององค์กรต่างๆและนักวิจัยในหลายประเทศซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันยังไม่มีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทของสังคมไทยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพของตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จต่อไป สังคมไทยที่กำลังมุ่งหน้าสู่ความเป็นสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทั่วโลก จึงมีความต้องการการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ว่าควรจะต้องมีองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้อะไรบ้าง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินให้ทราบระดับทักษะของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร จัดรายวิชา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมเสริมเพื่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการสำรวจ พบว่า ยังไม่มีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นเหตุผลจูงใจสำคัญที่ผู้วิจัยจะพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยขึ้นโดยคาดหวังผลว่า ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและพัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 รวบรวมถึงเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย หลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้ 1) ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมสำหรับโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี

1. ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20%
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไคว์-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P สูงกว่า 0.05 ค่า GFI
3. ค่า AGFI สูงกว่า 0.90 และค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก มีค่าเท่ากับหรือสูงกว่า 0.70 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (loading factor) ขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีค่าเท่ากับหรือสูงกว่า 0.30

ขอบเขตการวิจัย

จากการศึกษา ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยได้ โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มี 6 องค์ประกอบหลัก และ 20 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ คือ 1) ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะด้านสังคม และทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบ และทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ความคิด ทักษะการฟัง และทักษะการใช้สื่อสาร 4) ทักษะการสร้างและนวัตกรรม ประกอบด้วย ทักษะคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และทักษะการดำเนินการด้านนวัตกรรม 5) ทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ 6) ทักษะการร่วมมือ ประกอบด้วย ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะความรับผิดชอบร่วมกัน และทักษะความยืดหยุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ เป็นนิยามที่นักวิจัยกำหนดตัวแปรย่อยและวิธีการรวมตัวแปรย่อยโดยมีทฤษฎีและงานวิจัยเป็นพื้นฐาน ตามทัศนะของ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545 : 13) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 288,098 คน (กลุ่มสารสนเทศสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558 : 9) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1060 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่ศึกษานักเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเครื่องมือเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำแนกเนื้อหาตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย มีข้อคำถาม จำนวน 69 ข้อ

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 936 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.33 วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อหาค่าการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และใช้สถิติอ้างอิงในการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรม SPSS และโปรแกรม AMOS เพื่อการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ที่ศึกษานักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% มีผลการวิจัย โดยสรุปตัวบ่งชี้ที่ศึกษานักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของทุกองค์ประกอบย่อยรวมทั้งหมด 69 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.33-4.74 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 11.39-14.93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม สามารถคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทุกตัวเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20%

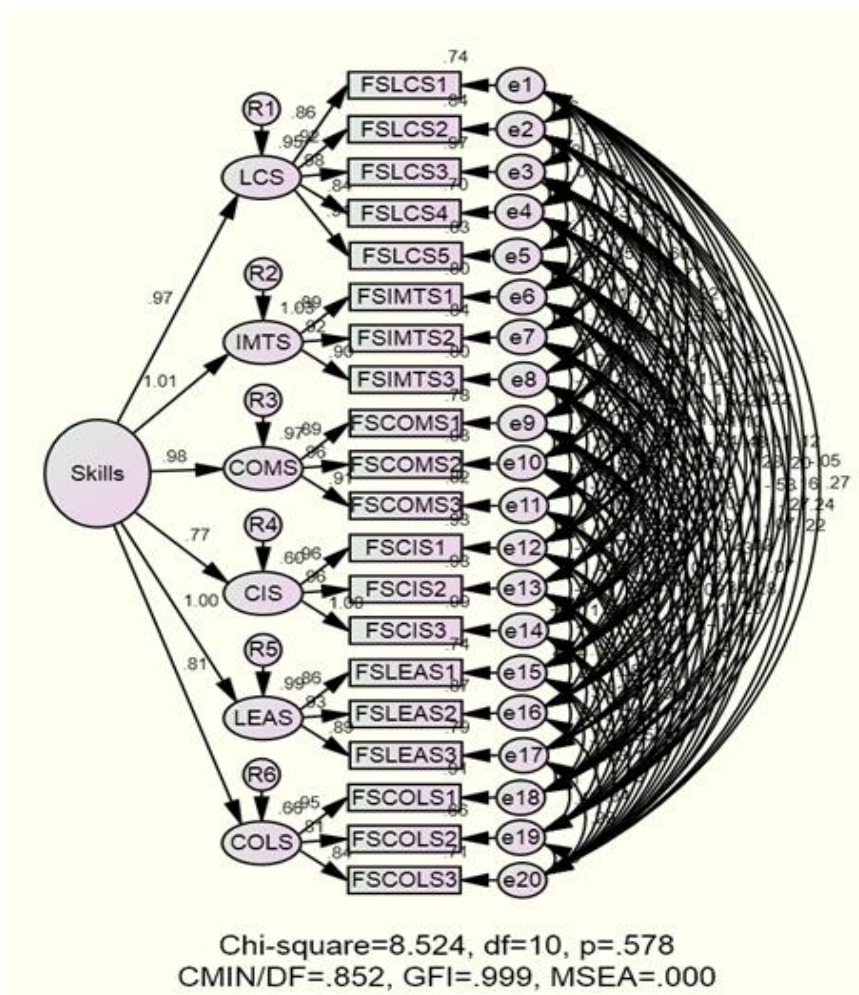
2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ที่ศึกษานักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยนี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ดังนี้ คือ ค่าไคว์-สแคว์ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P สูงกว่า .05 ค่า GFI และค่า AGFI สูงกว่า .90 และค่า RMSEA น้อยกว่า .05 ผลการวิจัยตามลำดับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบย่อยในแต่ละโมเดลการวัดขององค์ประกอบหลัก โดยสรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่บ่งชี้ที่ศึกษานักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า และผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของ Baertlett พบว่า มีค่าเท่ากับ 33429.289, 11611.634, 7115.768, 13908.791, 14602.145 และ 5409.689 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น

น้อยกว่า .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Mayer-Olkin ค่าเท่ากับ .961, .897, .828, .876, .833 และ .885 ตามลำดับ โดยทุกค่ามีค่ามากกว่า .80 แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันดีมากสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2.2 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบหลักที่พัฒนาขึ้น จากทฤษฎีและผลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบมาตรฐานจากตัวบ่งชี้ จำนวน 69 ตัวบ่งชี้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม AMOS โดยสรุปผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบหลักที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 69 ตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ และผลการวิเคราะห์สามารถสร้างสเกลองค์ประกอบทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 ตัวได้

2.3 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองจากตัวบ่งชี้ใหม่ 20 ตัวบ่งชี้ มีผลการวิจัย ดังนี้ 1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ทั้ง 20 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.534-0.928 2) เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่า Baertlett test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 36536.644 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นน้อยกว่า .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Mayer-Olkin มีค่าเท่ากับ 0.946 โดยมีค่ามากกว่า .80 แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันดีมาก 3) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากเท่ากับ 8.524 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 10 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.578 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.984 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และจากการตรวจสอบ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทั้ง 6 องค์ประกอบหลัก มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.77-1.01 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อนำมาสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แทนค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบให้ความหมายเดียวกันได้ดังสมการ $SKILL = LCS)+(IMTS)+(COMS)+(CIS)+(LEAS)+(COLS)$

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 คือ เพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับหรือมากกว่า 0.7 สำหรับองค์ประกอบหลัก และ 2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับหรือมากกว่า 0.30 สำหรับองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ ผลการวิจัยโดยสรุป ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.77–1.01 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบหลักทักษะชีวิตและอาชีพ (LCS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.84–0.98 ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (IMTS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.89–0.92 ทักษะการสื่อสาร (COMS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.89–0.96 ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (CIS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.96–0.99 ทักษะการเรียนรู้ (LEAS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.86–0.93 และทักษะการร่วมมือ (COLS) มีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.80–0.95 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้ง 69 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.84–0.99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย และ

69 ตัวบ่งชี้ สามารถใช้วัดทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

โดยสรุป ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบหลัก ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลัก และค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้งหมด 69 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย และ 69 ตัวบ่งชี้ สามารถใช้วัดตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีความตรงเชิงโครงสร้าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างก่อนจะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวบ่งชี้รวมทั้งหมด 69 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.33-4.74 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 11.39-14.93 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม สามารถคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่บ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่า ในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า และผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของ Baertlett พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกโมเดลองค์ประกอบหลัก ส่วนค่า Kaiser-Meyer-Olkin มีค่ามีค่ามากกว่า .80 ทุกโมเดลองค์ประกอบหลัก แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันดีมาก และมีความเหมาะสมสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากวิธีวิจัยที่เรานำมาใช้ว่าเป็นการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) ตามทัศนะของนงลักษณ์ วิรัชชัย (2545 : 12) ที่มีการกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎีและงานวิจัยเป็นพื้นฐานรองรับ ซึ่งเป็นผลให้ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ (System) อย่างเป็นตรรกะ (Logic) จากหลากหลายแหล่ง และสรุปผลด้วยวิธีการสังเคราะห์ เพื่อให้การกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้หรือสาระหลักเพื่อการวัดของแต่ละองค์ประกอบย่อยมีความถูกต้องตรงตามทฤษฎีและผลงานวิจัยที่นำมาอ้างอิง อย่างตระหนักถึงข้อแนะนำที่ว่า “การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้ เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้วไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีการทางสถิติดีอย่างไร ผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมด้อยคุณภาพไปด้วย” (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง ปันมณี 2529 : 16, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ 2558 : 46)

2. ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบหลักที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 69 ตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และสามารถสร้างสเกลองค์ประกอบทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 20 ตัวได้ และ 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับสองจากตัวบ่งชี้ใหม่ 20 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 8.524 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 10 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.578 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P สูงกว่า .05 ค่า GFI และค่า AGFI สูงกว่า .90 และค่า RMSEA น้อยกว่า .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าในสภาพการณ์ที่ผ่านมาและในปัจจุบัน นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัย ตามที่กำหนดเป็นองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ทักษะของ นักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย จึงทำให้คำตอบจากกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อน ถึงพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนที่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยนั้น เช่น

- 1) โครงการโรงเรียนประชารัฐ โดยรัฐมนตรีศึกษาธิการ ในฐานะหัวหน้าทีมภาครัฐ กล่าวถึงโครงการว่า การขับเคลื่อน และยกระดับมาตรฐานการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำให้มีสัมฤทธิ์ผล และมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน เป็นระบบการศึกษาทั้งระบบที่จะต้องมีการวางแผนงาน งบประมาณให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของการสร้างนักเรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่จะรองรับกับพลวัตในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะของเด็กในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8C คือ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ แก้ไขปัญหาได้ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญของทักษะขั้นต้นทั้งหมด และเป็นคุณลักษณะ ที่เด็กไทยจำเป็นต้องมี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559 : 43)
- 2) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2559 ให้ใช้มาตรฐาน คุณภาพของผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งทักษะเหล่านี้ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ อภิปราย และเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร 4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการ จากผลการสอบวัดระดับชาติ 6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน 7) การมีคุณลักษณะ และค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม 8) ความภูมิใจ ในท้องถิ่นและความเป็นไทย 9) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างและความหลากหลาย 10) สุขภาวะ ทางร่างกายและลักษณะจิตสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2559 : 16)

3. คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ จากผลการวิจัยพบว่า คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของ องค์ประกอบหลัก คำนวณน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลัก และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 69 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบหลัก มีค่าเท่ากับหรือสูงกว่า 0.70 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีค่าเท่ากับหรือ สูงกว่า 0.30 แสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย และ 69 ตัวบ่งชี้ สามารถใช้วัดตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีความตรง เจริญโครงสร้าง ทั้งนี้อาจเนื่องจากก่อนจะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กล่าวคือ การสร้างและพัฒนา

ตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ที่กำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎีและงานวิจัยเป็นพื้นฐานรองรับ ซึ่งศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัย แล้วสรุปผลด้วยวิธีการสังเคราะห์ เพื่อให้การกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัย เป็นโมเดลที่มีประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. กรณียุทธศาสตร์ในเชิงวิชาการ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 อันเป็นผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาทักษะนักเรียนให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพของตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างประสบความสำเร็จ รวมถึงใช้ในการกำกับติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน และประกันคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

2. กรณียุทธศาสตร์ในการนำไปใช้ คือ การประเมินผล เพื่อสร้างเครื่องมือและเกณฑ์มาตรฐานในการบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป และในเชิงคุณภาพโดยนำ ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**

พ.ศ. 2559. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 18 ตุลาคม 2559). จาก :

<http://bet.obec.go.th/index/?p=3614>

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **ตารางจำนวนครู สังกัด สพฐ. ปี**

การศึกษา 2558. (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 1 มิถุนายน 2559). จาก : <http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2015/09/t6.pdf>

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง ปันมณี. **ดัชนีทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2529.

วีโรจน์ สารัตนะ. **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิด แนวปฏิบัติและกรณีศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ, 2558.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพฯ : ชารอักขร, 2545.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานฐานให้เกิดความรับผิดชอบ.** (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 1 มิถุนายน 2559). จาก : <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06/wb103.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ ตามแนวทาง
การจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 1 มิถุนายน 2559). จาก :
<http://www.kksec.go>
- _____. โครงการโรงเรียนประชารัฐ. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 1 มิถุนายน 2559). จาก :
http://pracharathschool.go.th/show_news.php?article_id=22
- Ki-moon, B. **World Youth Skills Day-UN Calls for Better Skills Training for Youth
Employment.** (online) 2016 (Cited in 25 July 2016). from : [http://www.unesco.org/
new/en/media-services/ single-view/news/world_youth_skills_day_un_calls_
for_better_skills_traini/#.V5YaTkuLSzf](http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/world_youth_skills_day_un_calls_for_better_skills_traini/#.V5YaTkuLSzf)
- Kay, K. (2010). **Rethinking How Students Learn.** (online) 2010 (Cited in 29 JSeptember
2016). from : [http://www.nelson.com/pl4u/wp-content/uploads/2015/05/21st
CenturySkills_Sample. pdf?e1d0f5](http://www.nelson.com/pl4u/wp-content/uploads/2015/05/21stCenturySkills_Sample.pdf?e1d0f5)
- Obama, B. **Address to the Hispanic Chamber of Commerce.** (online) 2009 (Cited in 29
September 2016). from : [http://tech.ed.gov/netp/assessment-measure-what-
matters/](http://tech.ed.gov/netp/assessment-measure-what-matters/)
- UNESCO. **Media and Information Literacy.** (online) 2010 (Cited in 29 September 2016).
from : [http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=27056&URL_
DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=27056&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)
- _____. **World Youth Skills Day-UN Calls for Better Skills Training for Youth
Employment.** (online) 2016 (Cited in 25 July 2016). from : from [http://www.
unesco.org/new/en/ media-services/single-view/news/world_youth_skills_day_
un_calls_for_better_skills_traini/#. V5YaTkuLSzf](http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/world_youth_skills_day_un_calls_for_better_skills_traini/#.V5YaTkuLSzf)

**การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7**
**The Development of the Guidelines for Curriculum Management of
The Schools Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary
Educational Service Area 7**

วชิรัตน์ คตสังหาร¹

ชวลิต ชูกำแพง²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 2) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 952 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นกำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความต้องการจำแนก ตอนที่ 2 การศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดีเยี่ยม Best Practices จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แบ่งเป็น 2 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ตรวจสอบยืนยันแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา โดยนำผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตอนที่ 2 ประเมินแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน (ชุดเดิมจากระยะที่ 2 ตอนที่ 1) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีองค์ประกอบหลักสูตรครบถ้วน มีการนำไปใช้ ติดตามผล ประเมินผล 2) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา ทรัพยากรและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยมีแผนการนิเทศ และคณะกรรมการนิเทศ ที่เป็นรูปธรรม มีการดำเนินงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study the current state and the desirable state of curriculum management of the schools in Nakhon Ratchasima primary educational service area office 7 and 2) to develop the curriculum management guidelines of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7. The research was divided into 2 phases. Phase1 dealt with the study of the current state and the desirable state of curriculum management of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7. Phase1 was divided into 2 parts. Part1: the study of current state and desirable state of curriculum management of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7. The samples comprised of 952 of schools administrators and teachers in charge of academic affairs those were collected by stratified random sampling through the chart of Krejcie and Morgan. The research instrument was a questionnaire. Part2: the study of 5 schools provided best practices which were chosen by the highest O-Net score of Pratomsuksa 6 in academic year of 2015. The informants included 10 of schools administrators and teachers. The research instruments were interview form and observation form. Phase2 dealt with the development of the guidelines for curriculum management of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7 which was divided into 2 parts. Part1: drafting the guidelines of the curriculum management of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7 by analyzing the needs from phase1 to find out the priority need index and study from the best practice schools. Part2: the guidelines of the curriculum management of the schools under the office of Nakhon Ratchasima primary educational service area 7 was confirmed, investigated, and evaluated by 9 experts through the focus group discussion. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The overall score of the current state of the curriculum management of the schools under Nakhon Ratchasima primary educational service area office 7 was at a high level in all aspects. When each aspect was considered, three aspects were at a high level. There were school curriculum, school support and supervising school quality respectively from high to low. The desirable state of the curriculum management of the schools under Nakhon Ratchasima primary educational service area office 7 was overall at a high level in all aspects. There was one aspect at a highest level and were two aspects at a high level. The average scores were respectively from high to low as forming school curriculum, school support and supervising school quality.

2. The curriculum management guidelines of the schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service area office 7 were: 1) Supervising school quality: there should be effective supervising and monitoring, besides plans and equitable supervisors should be cleared and going concern. 2) School support: resources and education officers should be well and effective supported in order that there would be the most effective curriculum management to get through the target standards. 3) Forming school curriculum: there should be all key elements, in addition, the implementation, monitoring and evaluation so that the results could be analyzed and adjusted to apply to the appropriate implement.

Keywords : The Development of the Guidelines, Curriculum Management of the Schools

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาและใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด ครอบคลุมเรื่องของการจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ การดำเนินการในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 1)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานระดับเขตพื้นที่การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าทุกกลุ่มสาระวิชามีค่าเฉลี่ย

ต่ำกว่าระดับประเทศและระดับ สพฐ. (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 2557 : 8) จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย ในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการคาดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ปัจจัยหนึ่งเกิดจากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรเพราะหลักสูตรจะกำหนดทิศทางการศึกษาไทยในการที่จะให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม การเสริมสร้างทักษะการปลูกฝัง เจตคติ ค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนให้พัฒนาไปในทุก ๆ จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 228 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,293 คน รวมทั้งสิ้น 2,521 คน จาก 228 โรงเรียน
2. การศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติดีเยี่ยม (Best Practice) (โรงเรียนที่มีผลคะแนนทดสอบ O-net ปีการศึกษา 2557ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงสุด 5 อันดับแรกของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน และครูวิชาการ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน จาก 5 โรงเรียน

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินความเป็นไปได้ และประเมินความเหมาะสม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบข่ายด้านเนื้อหาโดยอาศัยแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2552 : 35-65) ตามภารกิจระดับสถานศึกษา จำนวน 3 ด้าน คือ 1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และ 3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จากการสำรวจข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 228 คน และครู จำนวน 2,293 คน รวมทั้งสิ้น 2,521 คนจากโรงเรียน 228 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 190 คน และครู จำนวน 762 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบประชากรกับตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 43)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามในแต่ละด้านแต่ละข้อ

ตอนที่ 2 การศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติดีเยี่ยม Best Practice

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูวิชาการจำนวนทั้งสิ้น 10 คน จากโรงเรียนที่มีผลการทดสอบ O-net ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 สูงสุด 5 อันดับแรกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ในแต่ละด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดหมายวันเวลาและสถานที่ไว้ล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 : การสร้างแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ตอนที่ 1 ร่างแนวทางพัฒนาทางการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อร่างแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม เพื่อระดมหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 จากกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน)

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 2 ประเมินแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

1. กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน (ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับการสนทนากลุ่ม)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหา ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 สรุปดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน สังคม ท้องถิ่น และประเมินสภาพแวดล้อม สถานภาพสถานศึกษาเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน (ส่วนนำ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การจบหลักสูตร ระเบียบการวัดผลประเมินผล)สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครูและบุคลากรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำหลักสูตร

สถานศึกษาไปใช้วิเคราะห์เพื่อออกแบบแผนการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และบริหารจัดการหลักสูตรให้เหมาะสม ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจัดให้มีระบบนิเทศ และติดตามการใช้หลักสูตรในกิจกรรมการเรียนการสอนและนำผลที่ได้จากการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการใช้ หลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา และสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

2.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร และวางแผนพัฒนาบุคลากรตามความเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษา ให้กับคณะครูในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (บริหารวิชาการ) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตนเอง ทางด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย ให้ครูนำหลักสูตรสถานศึกษามาจัดทำแผน เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ตามกลุ่มสาระ และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ สำหรับการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จัดสรรให้มีห้องเรียน สถานที่เรียน และห้องพิเศษต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และจัดมุม หรือศูนย์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ให้ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาตัดสินใจด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้ง ภายในหน่วยงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และสร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการบริหาร การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศ ที่เป็นรูปธรรมโดยการนิเทศต้องประกอบด้วยการนิเทศภายใน และการนิเทศจากภายนอก จัดทำปฏิทินการนิเทศ และลงมือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการนิเทศจัดให้มีการประชุมปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยนำผลที่ได้จากการนิเทศมาวิเคราะห์ปรับปรุง เพื่อพัฒนา ให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นสำคัญ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่กำหนด และดำเนินงานตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และประเมินคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา จัดการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และรับฟัง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ปรับปรุงแผนพัฒนาจัดการศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น เป็นแม่แบบในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษานั้นจะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น การจัดการศึกษา จะต้องปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี รวมทั้งอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการบริหารจัดการจึงจะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อผู้เรียนสูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของอาภาภรณ์ ชื่นมณี (2556 : 59) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาโดยเน้นคุณภาพของผู้เรียน และให้ความสำคัญกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานศึกษาได้ใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นแม่แบบ และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นตามสภาพของสถานศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของอรุณรัตน์ บุพศิริ (2554 : 87) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 7 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน สังคม ท้องถิ่น และประเมินสภาพแวดล้อม สถานภาพสถานศึกษาเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครูและบุคลากร ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้วิเคราะห์เพื่อออกแบบแผนการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และบริหารจัดการหลักสูตรให้เหมาะสม มีการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรในกิจกรรมการเรียนการสอน และนำผลที่ได้จากการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา มีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ ภูหลวง (2554 : 67) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญมีแนวทางการพัฒนา คือ สร้างความตระหนักให้บุคลากรทางการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทบทวน การจัดทำเอกสารหลักสูตร เน้นการสอนที่มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่หรือห้องปฏิบัติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดทำเอกสารหลักสูตรจะต้องชี้แจงการสอนให้ถูกต้อง ชัดเจนทันสมัย ฝ่ายบริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตร

2.2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษาจัดให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะครูในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาตนเองทางด้านการบริหารจัดการหลักสูตร นำหลักสูตรสถานศึกษามาจัดทำแผน เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาระบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร

ทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีทักษะในการเข้าถึงและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาฝึกอบรม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเพื่อนำมาบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวดี พวงจันทร์ (2554 : 153) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษามี 3 แนวทางคือ 1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษาละ 1-2 ครั้ง ทบทวนสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน 2. ไม่ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรบ่อย ทำให้สับสนแก่ผู้ปฏิบัติและ 3. มีนโยบายลดงานกระดาษลง เพื่อให้ผู้สอนได้ทุ่มเวลากับการเรียนการสอน จัดทำหลักสูตร

2.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา จัดให้มีการนิเทศ กำกับติดตาม โดยมีแผนการนิเทศ และคณะกรรมการนิเทศ เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนคณะกรรมการนิเทศจัดทำปฏิทินการนิเทศ โดยกำหนดเป้าหมายในการนิเทศ คือ แต่ละห้องเรียนได้รับการนิเทศจากผู้อำนวยการ และกรรมการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง การนิเทศเป็นรูปแบบปรึกษาหารือร่วมมือและคอยชี้แนะเพื่อปรับปรุงในสิ่งที่ยังมีปัญหา ไม่ชัดเจน หรือช่วยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยกว่าให้เป็นครูที่ดีมีคุณภาพในอนาคต ให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศแก่คณะครูและบุคลากร โดยศึกษานิเทศก์ และจัดให้มีการประชุมครูใหม่ การประชุมครูเพื่อพิจารณาหรือพัฒนาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศระหว่างคณะครูและบุคลากรจากต่างโรงเรียน นำผลที่ได้จากการนิเทศไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง และนำไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวัฒน์ เทียมศรีรัชนิกร (2555 : 58) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่าแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษาตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญคือควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาในทุกขั้นตอน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสามารถนำข้อมูลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา เป็นงานที่เร่งด่วนและทุกฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาเขตพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการด้านการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมต่อสภาพและบริบทของสถานศึกษาชุมชน ผู้เรียน โดยจัดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาให้ครบถ้วน มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการประเมินไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไปสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โดยผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

ในการบริหารทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการศึกษา ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ หลักสูตรสู่การนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ การจัดการศึกษานั้นบรรลุตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ สถานศึกษาควรดำเนินการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานของการศึกษา วางแผนงานเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีการทบทวน การดำเนินในแต่ละปีการศึกษาและให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. ควรวิจัยการกำกับติดตามการจัดทำหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ระดับสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต ชูกำแพง อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ ความอนุเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสาท วิชาความรู้ สติปัญญาจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- จิราวดี พวงจันทร์. **การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- ศุภวัฒน์ เทียมศรีรัตน์. **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาค ตะวันออก**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2556**. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7, 2556.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

- สำราญ ภูหลวง. ปัญหาและพัฒนการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.
- อรุณรัตน์ บุพศิริ. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม, 2554.
- อาภาภรณ์ ชื่นมณี. การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.

ทางออกของอุดมศึกษาในยุคอัตราการเกิดลดลง

Higher Education Organizations in Low Total Fertility Rates Situation

ศิวโรดม ศิริลักษณ์¹

บทคัดย่อ

อัตราการเกิดลดลงในประเทศไทยมีผลกระทบต่อระบบการดำเนินงานของสถาบันระดับอุดมศึกษา เด็กในวัยเรียนระดับอุดมศึกษามีปริมาณสูงสุดในปี 2535 จากนั้นลดลงมาเรื่อย ๆ โดยในปี 2565 จะมีปริมาณนักศึกษาเพียง 2 ใน 3 จากปี 2535 กลยุทธ์การจัดการได้ถูกนำเสนอในประเทศที่พัฒนาแล้วที่ผ่านวิกฤตนี้มาแล้ว คือ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เยอรมัน แผนการรับมือกับสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในไต้หวันในปี 2563 ได้แสดงถึงผลกระทบของประเทศไทยด้วยเช่นกัน ประเทศไทยจะเผชิญกับสถานการณ์นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บทความนี้จะนำกลยุทธ์ของต่างประเทศนำมาถกถึงบริบทเมื่อใช้กับประเทศไทย และให้ข้อคิดเห็นในด้านกลยุทธ์ในแนวทาง การลดขนาดองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันระดับอุดมศึกษาในทัศนคติของผู้เขียน

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัย อัตราการเกิด ปริมาณประชากรกลับหัว

Abstract

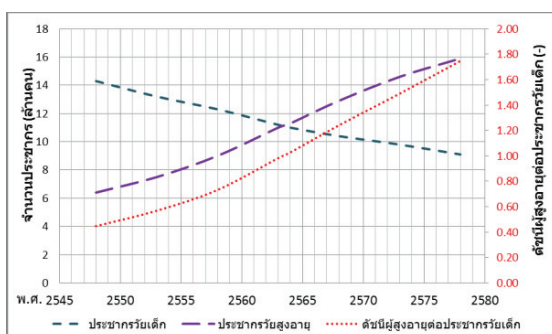
Low total fertility rates situation in Thailand has effect on higher education institutions operation. The students of 15 -24 years old group was highest position in 1992. After that this students group has decreased. The two-thirds of students will be the number in 2023. Some of strategies in the past are presented in case of Japan, Singapore and Germany. The plan of Taiwan is managed to use in 2020. This plan has effect to Thailand in nearest future. This article will discuss in Thai conditions about this plan. Finally, the idea of the higher education organizations reduction will be presented for increasing performance of organizations.

Keywords : fertility rates situation, higher education organizations reduction, Thai higher education

¹ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยลีดส์

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่รับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นับจากปี 2548 การเพิ่มขึ้นของประชากรไทยช้าลงแต่ผู้สูงอายุกลับเพิ่มเร็วขึ้น ประชากรก็จะมีจำนวนคงตัวที่ประมาณ 65 ล้านคน จากข้อมูลสถิติแห่งชาติพบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2563-2564 เป็นช่วงเวลาที่ดีขึ้นผู้สูงอายุต่อประชากรในวัยเด็กเป็น 1 : 1 ที่สำคัญที่สุดคือ หลังจากปี พ.ศ. 2564 ไปแล้วประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็กต่อไปเรื่อย ๆ ปรากฏการณ์ที่มีผู้สูงอายุมากกว่าเด็กเช่นนี้จะไม่สามารถย้อนกลับได้อีกเลย ดังเช่นเหตุการณ์ที่ประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายประสบมาก่อนหน้าประเทศไทย [1]

ภาพที่ 1 แสดงประชากรวัยเด็กและสูงอายุ สัมพันธ์กับ ปีพ.ศ. และอัตราผู้สูงอายุต่อประชากรในวัยเด็ก สัมพันธ์กับ ปี พ.ศ.

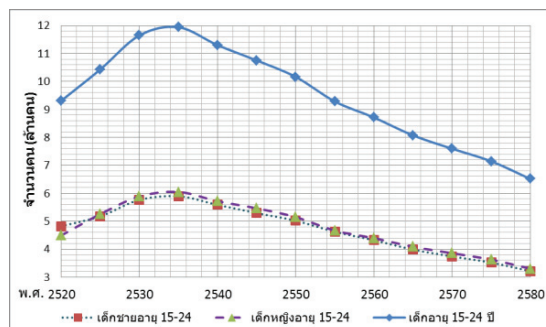
ผลกระทบในเรื่องประชากรนี้จะเป็นผลพวงไปสู่ภาคสังคม ลักษณะของเศรษฐกิจในด้านการผลิต การบริการ สิ่งแวดล้อม พลังงาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม การเมืองการปกครอง และการศึกษา ซึ่งเป็นมิติสัมพันธ์ของทั้งระบบ[2] โดยบทความนี้จะมุ่งไปยังเรื่องของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

1. ผลกระทบในเชิงประชากรในระดับอุดมศึกษา

จากปัญหาในการศึกษาระดับประถม (6-11 ปี) ในปี 2563 จะมี โรงเรียนประถมที่มีนักเรียนน้อยกว่า จำนวน 120 คน ประมาณ 10,000 โรงเรียน และ บางโรงเรียนจะไม่มีเด็กเข้าศึกษาต่อในบางระดับชั้น แต่จากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นจะเป็นการยากที่จะยุบ โรงเรียนเหล่านั้น [3]

จากข้อมูลทางสถิติประชากรในวัย 15-24 ปี ของไทยในช่วงปี 2520-2580 จะมีช่วงสูงสุดที่ประมาณปี 2535 ปี พบว่า มีประมาณ 11.9 ล้านคน คิดเป็น 18.6% ของประชากร และจะมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่ง โดยในปัจจุบันปี 2560 พบว่ามีประมาณ 8.7 ล้านคน คิดเป็น 12.9% ของประชากร อีก 10 ปี (2570) มี 7.59 ล้านคน คิดเป็น 11.1% ของประชากร และอีก 20 ปี (2580) มี 6.51 ล้านคน คิดเป็น 9.7% ของประชากร[4]

ซึ่งหมายความว่า ถ้าใน 1 ห้องเรียนในมหาวิทยาลัยในปี 2535 มีนักศึกษา 30 คน ในปี 2565 จะมีนักศึกษาเพียง 20 คน และในปี 2580 จะมีนักศึกษาเพียง 16 คน นี้เรียกได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่วิกฤตทางตัวป้อนของสถาบันอุดมศึกษา

ภาพที่ 2 แสดงแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นและลดลง ของประชากรวัย 15-24 ปี แบ่งเป็น เพศชาย หญิง และรวม สัมพันธ์กับ ปี พ.ศ.

การเปลี่ยนแปลงในครั้งใหม่ของประเทศไทยแห่งเศรษฐศาสตร์มหภาค อาจมองในด้านดีเกี่ยวกับการที่รัฐลดความสนใจด้านปริมาณของนักศึกษา งบประมาณต่อหัวของนักศึกษาจะมากขึ้นกว่าสมัยก่อน จึงสามารถมุ่งเน้นคุณภาพของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้นอีก [1]

2. ตัวอย่างการแก้ปัญหาในประเทศพัฒนาแล้วที่เคยพบกับปัญหา

ในปี 2533 ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีสถิติการฆ่าตัวตายที่สูง หนึ่งในสาเหตุการฆ่าตัวตายของชาวญี่ปุ่นคือการสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ [5] แต่หลังจากนั้น 17 ปี พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นกลับไปเป็นภาพการณ์แข่งขันแย่งเด็กนักศึกษา จนมหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานสูงมีความเป็นห่วงว่ามหาวิทยาลัยบางมหาวิทยาลัยจะทำการลดระดับมาตรฐานความยากในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้เด็กนักศึกษาตามที่ต้องการ ทางออกของมหาวิทยาลัยบางแห่งได้มุ่งไปยัง นักศึกษาต่างชาติ ท่ามกลางการที่ญี่ปุ่นมีความเป็นชาตินิยมสูง แต่ก็เริ่มมีการเปิดหลักสูตรอินเตอร์ มหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งมีการเปิดหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้สูงอายุ [6] การปรับปรุงทัศนียภาพ สร้าง Facilities ทำหอพักที่สวยงาม การสอดแทรกหลักสูตรที่มีความสนุกสนานสร้างสรรค์ สร้างเพื่อนสร้างconnection ปรับวิชาที่ต้องอาศัยการท่องความจำในหลักสูตรของผู้สูงอายุเป็นวิชาที่ใช้การนำเสนอจากประสบการณ์ของเขาต่อเพื่อนร่วมชั้น ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในญี่ปุ่น

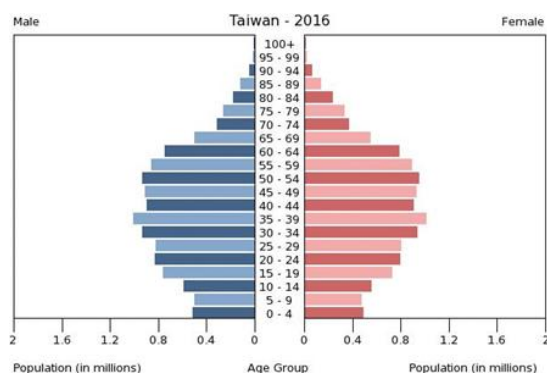
สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีมหาวิทยาลัยติดอันดับของโลกอย่างต่อเนื่อง และเป็นประสบปัญหาอัตราการเกิดของประชากรต่ำและตลาดของนักศึกษามีขนาดเล็ก การลดความเสี่ยงจากสัญญาณระยะยาวจนเกิดขึ้นที่กระทบกับต้นทุนของมหาวิทยาลัยทำโดยการใช้อาจารย์ที่มีประสบการณ์ชื่อดังจาก อเมริกา ยุโรป อินเดีย และออสเตรเลีย มาทำการสอน วิจัย โดยสัญญาจ้างระยะสั้น ๆ ก็แปรผกผันกับประสิทธิภาพที่สูงของอาจารย์เหล่านั้นด้วยเช่นกัน หลักสูตรทั้งหลายจึงมีความยืดหยุ่น ผสมผสาน ทันสมัย การแก้ปัญหาอัตราการเกิดที่ลดลงถูกแก้ไขด้วยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาร่วมหลักสูตร นักศึกษาต่างชาติมีความสนใจในการเข้ามาเรียนที่สิงคโปร์ แต่การศึกษาเชิงลึกกลับพบว่า ในระดับปริญญาตรี นักศึกษาชาวสิงคโปร์มี 82% นักศึกษาต่างชาติ 18% แต่ 52% ในนักศึกษาต่างชาตินั้น ได้รับทุนจากรัฐบาลสิงคโปร์เอง เรื่องที่น่าตกใจที่มากกว่านั้นคือ เพียง 6% เท่านั้นของนักศึกษาชาวสิงคโปร์คือผู้ได้รับทุนการศึกษา (ซึ่งจากนักศึกษาสิงคโปร์ 82%) ยิ่งไปกว่านั้นบัณฑิตที่จบออกมานั้นถูกประเมินจากมาตรฐานการศึกษาว่าคุณภาพดี ด้วยคุณภาพที่สูงของบัณฑิตจึงพบว่า ประชากรที่มีคุณภาพ เมื่อศึกษาต่อจบแล้วจะย้ายออกไปทำธุรกิจนอกประเทศและตั้งรกรากไม่กลับมาและให้ความเห็นว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความเครียดและค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งยังเป็นการซ้ำเติมสถานะปัญหาของประชากรสิงคโปร์ [7]

เยอรมันพบปัญหาการหดตัวของประชากรในวัยช่วงอายุ 15-24 ปี โดยเกิดความชัดเจนในปี 1997 [8] นโยบายเรียนฟรีไม่ต้องจ่ายค่าเทอม (No Tuition Fees) หลังการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ถูกหยิบมาใช้ แม้ว่าบางประเทศในยุโรป [9] เช่น สหราชอาณาจักรจะยังคงเป็นประเทศที่เก็บค่าเทอมในราคาสูงกับเด็กต่างชาติ และใช้นโยบายกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กในสหราชอาณาจักรเอง [10] อีกไม่นาน นโยบายเรื่องส่วนลดโปรโมชันของนักเรียนเกี่ยวกับค่าเดินทาง ค่ากินอยู่ ค่าเที่ยวตามห้างร้าน สิทธิการเป็นนักเรียนได้ถูกประกาศออกมาใช้จนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ถูกเรียกจากอังกฤษว่า Free degree in Germany [11]

มหาวิทยาลัยสำหรับการศึกษาที่เราคุ้นเคยดีก็สนับสนุนโดยเงินจากหน่วยงานของแคว้นทุกแคว้น และมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยก็มีกองทุนเพื่อดำเนินการ เช่น Max Planck Institutes และ Helmholtz Association of German Research Centres เป็นต้น นักวิจัยและศาสตราจารย์ก็เคยได้รับรางวัลการคิดค้นการวิจัยระดับโลก อย่าง Nobel Prize และ The Copley Medal [13] [14] ความยินดีในการรับนักศึกษาที่เรียนจบทำงานในประเทศที่เป็นปัญหาจากอัตราการเกิดลดลงจึงถูกแก้ไปด้วยแต่อย่างใดลักษณะเยอรมันก็เลือนหายไปเช่นกัน การหลั่งไหลของนักศึกษาต่างชาติ ทั้งในยุโรปโซน อเมริกา จีน อินเดีย และ รัสเซีย [12] จึงสามารถทำให้กำแพงของระดับคะแนนแอดมิชชันที่ถูกตั้งไว้สูงมากเพื่อคัดนักเรียนที่มีคุณภาพสูง ถูกเอาชนะได้จากเด็กเก่ง ๆ จากทั่วโลก โดยที่นักเรียนในชาติตนเองมีคุณสมบัติที่ผ่านในระดับอุดมศึกษาเพียง 27% [15] ดังนั้น นักเรียนในชาติส่วนใหญ่จึงยังคงเรียนสายอาชีพอยู่ นักศึกษาในส่วงานวิจัยในสถาบันระดับโลกที่ได้รับเงินเดือนเพียงพออยู่ได้เพื่อร่วมพัฒนาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ของเยอรมัน เป้าหมายทางนวัตกรรมและการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ การเรียนที่เยอรมันในระดับอุดมศึกษาจึงถูกตั้งมาตรฐานไว้สูงเหล่านักศึกษาทั้งหลายเหล่านั้นจึงใช้เวลาในการวิจัยที่ต่อเนื่อง และเพื่อไม่ให้งานสะดุด เวลาในแต่ละโครงการจึงค่อนข้างนานกว่าจะสำเร็จการศึกษาและหัวหน้าชุดวิจัยก็ต้องการความต่อเนื่อง และไม่ได้มีส่วนแบกรับค่าใช้จ่ายโดยตรงของนักศึกษาวิจัยเหล่านั้น การที่คนหนุ่มที่มีคุณภาพเหล่านี้มารวมอยู่ในเยอรมันเป็นแรงงานที่มีคุณภาพอยู่ในเยอรมัน ทุ่มเขตงานในห้องทำงาน จึงทำให้มีปัญหาล้ายกับญี่ปุ่น โดยในปี 2558 เยอรมันได้แซงญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราการเกิดต่ำที่สุดในโลกไปแล้ว [16] ปัญหาของประเทศเยอรมันในเชิงลึก พบว่ามากกว่า 50% ของบัณฑิตที่ทำงานในองค์กรต่าง ๆ Over-qualification ไม่มีความสุขในงานที่ทำอยู่ การศึกษาแบบนี้มีข้อบกพร่องที่น่าสนใจคือ บัณฑิตที่มีการศึกษาเฉพาะทางที่ลึกและมีทิศทางที่ชัดเจนจนเกินการใช้งานจริงเหล่านั้นมีอายุที่แก่เกินไป และไร้ประสบการณ์ในการทำงานกับภาคประกอบการเมื่อไม่ได้ทำงานที่ตรงสายจริง ๆ มองได้ว่าเป็นคือระบบที่ทำให้เกิดการสูญเสียเวลาของวัยหนุ่มสาวจนได้ผู้ที่ไร้ทักษะการทำงานนอกมหาวิทยาลัยที่ไม่ตรงสายงาน มีการตั้งคำถามว่านี่เริ่มบุษยธรรมเกินไปไหมที่วัยหนุ่มสาวของเขาเหล่านั้นถูกนำมาใช้ในห้องปฏิบัติการ จนเลยวัยเจริญพันธุ์ไป [15]

3. ตัวอย่างแผนการรับมือในประเทศพัฒนาแล้วที่กำลังจะพบกับปัญหา

ได้หวนในปัจจุบัน กำลังเผชิญหน้ากับโครงสร้างของปิรามิดประชากรฐานคว่ำในอีก 5 ปีข้างหน้าการลดลงของประชากรในประเทศจะทำให้สถานศึกษาในประเทศขาดนักเรียน

ภาพที่ 3 ปีรามิตประชากรของประเทศไต้หวันในปี พ.ศ. 2559 แบ่งตามจำนวนเพศและช่วงอายุ มีความกว้างอัตราภาคชั้นที่ 5 ปี[17]

ในปี 2556 อัตราการมีบุตรเป็น 1.065 คนต่อผู้หญิงไต้หวัน 1 คน ซึ่งในความเป็นจริงควรจะต้องเป็น 2.1:1 ซึ่งสายไปแล้ว

ในช่วงปี 2528 มหาวิทยาลัยเกือบ 30 แห่งรองรับนักศึกษาประมาณสองแสนคนได้อย่างเหมาะสม แต่ในปี 2548 ปริมาณนักเรียน 1.1 ล้านคน กลับมีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 145 แห่ง

ในตอนนี้อัตราการจะนำมามาตรการการปิดและควบรวมมาใช้แก้ปัญหาของประชากรในวัยเรียนลดลง จากการคาดการณ์ของรัฐบาล อีก 5 ปี ปี 2565 ข้างหน้า มหาวิทยาลัยของรัฐบาล 8-12 แห่ง จาก 51 แห่ง และมหาวิทยาลัยของเอกชน 20-40 แห่ง จาก 101 แห่ง จะถูกนำมาควบรวมกันหรือปิดกิจการอย่างแน่นอน ในส่วนของมหาวิทยาลัยรัฐจะมีการควบคุมโดยรัฐบาล แต่ส่วนเอกชน รัฐบาลก็ไม่สามารถที่จะบังคับได้

มาตรการการหานักเรียนต่างชาติมาทดแทน นักเรียนที่ขาดหายไปโดยแผนนี้ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแถลงถึงความสำเร็จในเบื้องต้นว่า จากปี 2551 จนกระทั่งปี 2559 นักเรียนต่างชาติเพิ่มเป็น 78,000 จาก 30,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ผ่านวิกฤตนี้ได้ ขั้นตอนต่อไปของแผนได้ถูกนำเสนอ โดยรัฐบาลไต้หวันคือ อย่างแรก มหาวิทยาลัยจะได้รับเงินอุดหนุนพิเศษเพื่อใช้ในการระดมทุนการรับสมัครนักศึกษาต่างชาติจากทางรัฐเมื่อมีนโยบายเกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติ ขั้นที่สองทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาจาก Developing Countries จะถูกเพิ่มวงเงินโดยการสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้งนี้โปรแกรมที่พวกเขามาศึกษาต่อ คิดจากทั้งโปรแกรมอินเตอร์ และ โปรแกรมภาษาแมนดาริน จากนั้นจะเพิ่มศูนย์ภาษาแมนดารินจาก 3 ศูนย์ เป็น 25 ศูนย์ในปี 2020 สุดท้ายข้อจำกัดของนักเรียนจีนแผ่นดินใหญ่จะถูกลดความยุ่งยากลงเพื่อเปิดโอกาสให้กับพวกเขาไม่ว่าจะเป็นด้านวิชา หรือ Entry requirements

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นและนโยบายโน้มน้าวให้นักเรียนไต้หวัน ไม่ออกไปเรียนต่อในสหราชอาณาจักรและอเมริกาก็จะดำเนินการควบคู่ไปด้วย [18]

ดังนั้นนโยบายมหาวิทยาลัยในไต้หวันเซ็น MOU กับมหาวิทยาลัยในไทยคือขั้นตอนที่ต้องบริหารจัดการให้เห็นรูปธรรมให้ทันภายในปี 2563 การมุ่งมายังประเทศไทย เป็นความตั้งใจเพราะความเข้ากันได้ทางรากฐานความคิดทางจิตใจในกลุ่มของเต๋า พุทธ และแนวคิดในการใช้ชีวิตกับประชากรในประเทศ เจตคติที่ดีต่อคนไทยเกิดจากแรงงานไทยในไต้หวันสร้างความประทับใจมาแล้วตลอดกว่า 30 ปีที่ผ่านมา [19] [20] [21]

การเลือกพันธมิตรทางการศึกษาของไต้หวันกับไทย ถูกมองในแง่บวกจากผู้บริหารทั้งมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรสอนภาษา หลักสูตรปริญญาโท หลักสูตรปริญญาเอก หลักสูตรโพสต์ด็อกเตอร์ หรือการให้โอกาสในการทำงานหลังจากเรียนจบก็ได้เห็นเป็นรูปธรรม [22] ไม่เพียงแต่ในระดับแรงงานฝีมือ แต่รวมถึงระดับ บัณฑิตด้วยการที่เป็นประเทศ SME สร้างชาติ การเรียนรู้เทคโนโลยี งานวิจัย เป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อไทย[23] ประชากรในไต้หวันคุ้นชินกับแรงงานชายไทยในเรื่องงานช่างเทคนิค และงานก่อสร้าง ส่วนแรงงานหญิงเรื่องการเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การทำงานในโรงงาน [20]

การยกเว้นค่าเทอม ค่าที่พัก และมอบส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายด้านการกินอยู่รายเดือนกับนักเรียนไทย ในแง่เดียวกันคือ การอ้างไว้ของมหาวิทยาลัยในไต้หวัน ในโอกาสเดียวกันคือการเผยแพร่วัฒนธรรม ภาษา แนวคิด มุมมองในขณะที่ยังคงดันอย่างหนักด้านประเทศที่คบหาไต้หวันอย่างเป็นทางการ กระบวนการนี้ไม่ได้คาดหวังว่าวิ่งไปสู่จุดที่คิดจะทำได้ทำกำไรได้ในธุรกิจด้านการศึกษาจากประเทศ Developing Countries ไม่ได้เป็นเป้าหมาย เพราะไต้หวันเชื่อในความเป็นนักอุตสาหกรรมที่เพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าจากนวัตกรรมของตนเองว่าจะสร้างกำไรให้จากการลงทุนในจีนและเร่งการส่งออก[22] [23]

4. กลับมามองดูตัวเองสู่ประเทศไทย

ในปี 2563-64 เราจะถูกบังคับให้สู้กับปัญหานี้ โดยไม่สนว่าจะพร้อมหรือไม่ที่จะรับมือกับปัญหา ทางแก้แบบสำเร็จรูปและข้อควรระวังจากความผิดพลาดจากประเทศอื่นๆที่ผ่านมา[1]

การนำนักศึกษาต่างชาติมาเรียนที่ไทย คือ ประเทศที่ระบบการศึกษาระดับสูงกว่าไทย ต้องการมาเรียนในระยะสั้นเพื่อคลายเครียด ท่องเที่ยว สนุกสนานกับวัฒนธรรม โดยมากมาในด้านศิลปะและภาษา ส่วนด้านเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ จะมีน้อยกว่า[24] [25] ส่วนประเทศที่ระบบการศึกษาต่ำกว่ามีโมเดลในระดับประถมให้เห็นแล้วคือ การจ่ายอมให้ลูกของแรงงานพม่า ลาว กัมพูชา ที่ติดตามครอบครัวเข้ามาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ครู สุขุม หนักแน่นเกี่ยวกับการสอนที่ผลคือ เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ซึ่งเด็กเหล่านั้นกลับบ้านไปก็พูดภาษาแม่กับผู้ปกครองที่บ้าน ทักษะการฝึกฝนจึงน้อย[26] ระดับคะแนนมาตรฐานชาติที่ตกต่ำลงไปในช่วง 2552-2555 นี้อย่างต่อเนื่องในระดับอาเซียน[27] ส่วนการศึกษาทางด้านอุดมศึกษาจะออกมาในรูปแบบเดียวกันและอุปสงค์ทางการสุขภาพที่จะมีผลกระทบกับระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยซึ่งงบประมาณทางสาธารณสุขจะกระทบไปด้วย[28]

การยืนยันและการอ้างไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของประเทศไทยค่อนข้างเข้มแข็ง เมื่อเทียบกับในสถานการณ์เดียวกันการยอมลดอัตลักษณ์ของเยอรมัน ถ้าเกิดขึ้นในสังคมไทยจะเป็นเรื่องที่ถูกต้องคำถามในวงกว้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเปิดหลักสูตรอินเตอร์ในไทย หรือ การสอนเป็นภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัยไทย จะต้องเจอคู่แข่งในอนาคต อย่าง มหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มาตั้ง วิทยาเขตในประเทศ ซึ่งเป็นเจ้าของภาษาโดยตรง พร้อมปริญญาจากมหาวิทยาลัยในประเทศต้นทาง การจะขึ้นค่าเรียนเพื่อการได้มาเพื่อการฝึกฝนทักษะในภาษาต่างประเทศ ท่ามกลางสังคมและอัตลักษณ์ความเป็นไทย คือภาพสะท้อนของการหวังผลสัมฤทธิ์ของการสอนลูกหลานแรงงานต่างด้าวในชั้นประถมของไทย

การสร้างหลักสูตรเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองผู้สูงอายุที่มีเงินเลี้ยงชีพ 600 บาทต่อเดือน[29] หรือผู้มีเงินบำนาญที่รอวันนำไปใช้เพื่อรักษาสุขภาพท่ามกลาง ภาระเงินกู้ที่ค่าประกันยอดเงินแบบวนซ้ำกัน สามคนจนเกิดปัญหาเมื่อเสียชีวิต จะทำให้เกิดการตรึงราคาคอร์สที่เรียนสำหรับผู้สูงอายุ

การจ้างอาจารย์ประสิทธิภาพสูงจากต่างประเทศในระยะสั้นราคาสูง ให้มาอยู่ท่ามกลางการทำงานระบบราชการในแบบฟอร์มราชการ และภาษาราชการของไทย เกิดการเรียนรู้แล้วกับ มหาวิทยาลัย บางแห่ง ซึ่งการแข่งขันกับตลาดนี้จะทำให้ค่าเรียนสูงจนนักเรียนเพิ่มเงินอีกไม่มากสามารถไปเรียนที่ อังกฤษ หรืออเมริกา แล้วได้ปริญญากลับจากมหาวิทยาลัยกลับมาพร้อมประสบการณ์ต่างประเทศ ในต้นทุนที่ใกล้เคียงกัน ดูจะเป็นทางออกที่ดีกว่า

การเก็บเงิน นักศึกษาต่างชาติเพื่อมาบำรุง นักศึกษาชาติตนเองก็เป็นเรื่องที่ถูกกับความสำเร็จ ด้านจำนวนและเรื่องของการตลาดที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาว

การให้ทุน นักศึกษาต่างชาติท่ามกลางนักศึกษาไทยที่ยังกู้เงิน กยศ. ซึ่งสภาพเงินในกองทุน มีอัตราการชำระหนี้ในระดับต่ำ สองสาเหตุหลักคือ บัณฑิตตกงานและการทำงานที่ Lower-qualified ซึ่งกลยุทธ์ ที่ใช้ในการให้ทุนต่างชาติอาจต้องเป็นแบบ Fishing Scholarships [30] [31]

การนมรมิตอาคารสิ่งปลูกสร้าง ภายใต้ความคิดอุทยานทางการศึกษา เป็นการลงทุนที่เสี่ยงเกินไป เพราะนักศึกษาที่น้อยลง ได้รับการพิสูจน์แล้ว ว่าในปี 2535 โครงสร้างของมหาวิทยาลัยรองรับ นักศึกษาได้[1] การสร้างตึกยิ่งใหญ่อลังการจะทำให้สถานศึกษาล้มเหลวเร็วมากขึ้นจาก การเพิ่มต้นทุนและค่าบำรุงรักษา ถ้าประเมิน จากเงื่อนไขที่เงินรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือน้อยลงจนออกนอกกรอบยิ่งจะทำให้สถาบันการศึกษาที่วางแผนผิด ทางเหล่านั้นล้มเร็วขึ้น

การยุบรวมมหาวิทยาลัย แผนการลดจำนวนบุคลากรลงไปทั้งสายสอนและสายสนับสนุน ต้องทำอย่างระมัดระวัง เพราะบุคคลที่เต็มใจออกไป คือคนที่มืองค์การอื่นต้องการ ต้องทำการศึกษาเรื่องการรักษาค้นเก่งไว้กับองค์กร (Talent Retention) ผู้มีทางไปเหล่านั้นคือผู้มีความสามารถ ส่วนการบังคับให้ ผู้ไม่พร้อมจะไปออกไป ก็จะเป็นปัญหาซ้ำเติมสังคม และเศรษฐกิจ ถ้าเขาเหล่านั้นคือเสาหลักของครอบครัว [32] [33]

5. แนวคิดในการแก้ปัญหาของผู้เขียน

ระบบการศึกษาในประเทศไทยจัดเป็นส่วนท้ายของห่วงโซ่ระบบอุดมศึกษาของโลกเพราะ การคิดค้นสิ่งใหม่มีน้อย การนำเอางานวิจัยไปแปลใช้กันทั่วโลกมีน้อย เราไม่ได้เป็นผู้นำด้านการศึกษา คือ ห่วงโซ่ สุดท้าย แนวทางในการแก้ไขปัญหาในมุมมองของผู้เขียนคือ

การเรียน การทำงาน การได้รับเงิน การได้ปริญญา ควรถูกรวมเป็นเรื่องเดียวกัน คือ ระบบ การเรียนแบบ เรียนรู้จากการทำงานจริงที่ได้รับค่าจ้าง และมีมาตรฐานให้ผ่านไปเป็นลำดับขั้นเมื่อถึงจุดที่มีความสามารถตามมาตรฐานก็สำเร็จการศึกษาและได้รับปริญญา

การอนุญาตให้ใช้ติ๊กเรียนพื้นที่เพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรมข้ามชาติเพื่อฐานการผลิต ในประเทศไทย และใช้ผู้เรียนในการดำเนินการส่วนหนึ่ง เพื่อสร้างรายได้จริง และลดภาระในการซ่อมบำรุงอาคาร การลดภาระการจ้างอาจารย์โดยการให้เงินเดือนอาจารย์เท่าฐานเงินเดือน แต่ให้อาจารย์ไปศึกษาวิจัยในต่างประเทศ ในประเทศที่เจริญแล้วได้รับเงินเดือนที่นั่นเต็ม ซึ่งก่อนไปอาจารย์ก็จะพัฒนาตัวเองเพื่อให้ถึงมาตรฐานตรงนั้น ขณะไปก็ต้องรักษาไว้ และผลงานมาก็ได้รับประสบการณ์ถึงงานวิจัยเพื่อเป็นแบบอย่างในลักษณะนิสัยเพื่อเอา มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาต่อได้ การให้พนักงานสายสนับสนุนจ่ายเงินเดือนครึ่งเดียว แต่เข้าร่วมในอุตสาหกรรม ธุรกิจข้ามชาติที่มีความทันสมัยแล้วรับเงินเดือนที่นั่น เพื่อฝึกฝนความรู้ใหม่ ๆ เช่น Paperless การใช้ Data Mining ระบบ AI ในการตรวจจับงาน routine มาใช้เพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดภาระพนักงาน

การฝึกฝนด้านภาษาต่างประเทศพร้อมการทำงานแบบนานาชาติของบุคลากรในมหาวิทยาลัย จะได้รับการซึมซับถ่ายทอดจากธุรกิจข้ามชาติเหล่านั้น การเอื้อประโยชน์ทาง BOI ที่มากกว่าเมื่อธุรกิจใช้อาคารของมหาวิทยาลัยโดยรัฐสนับสนุนทางภาษี และการนำเข้าส่งออก จะทำให้ธุรกิจอยากมาใช้โครงสร้างพื้นฐานของทางมหาวิทยาลัย

การให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนโดยได้ทุนไม่เต็มแต่กำกับในวิชาว่าห้ามทำงาน แต่เอื้อสิทธิในการเที่ยวต่างจังหวัด จับจ่าย ชื้อของ เดินทาง จะเป็นอีกวิธีที่ นักศึกษาเหล่านั้นจะนำเงินมาจับจ่ายสรวด์เที่ยวในไทยเข้าสู่ในระบบเศรษฐกิจไทยอีกด้วย

การจ้างอาจารย์ต่างประเทศระยะสั้นแบบสิงคโปร์จะถูกแทนที่โดยการนำอาจารย์ไทยที่ไปวิจัยในต่างประเทศ กลับมา Rotation เยี่ยมบ้าน และสอนอัปเดตในต้นสังกัดเดิม จากกรณี “ดลฤดีหินทุ่น” หากลองมองให้เกิด Win-Win จะพบว่ามีทางออกคือ เขาติดทุน 8 ปี ควรนำมาแบ่งเป็น ช่วงละ 3 เดือนได้ 24 ช่วงคาบเวลา จะครบ 8 ปี ดังนั้นให้เขากลับมาสอน Short คอร์สทุกเทอม หรือสอนเฉพาะ Summer ทุกปี เพียงแค่ 24 ปี ก็จะได้ความรู้ เทคโนโลยีจาก ฮาเวิร์ดไปอีก 24 ปีอย่างต่อเนื่องและ อัปเดตตลอดเวลา ปัญหาการบังคับอาจารย์ไปสอบโอเอลท์ เสียเงินครั้งละ 7020 บาท ที่มีอายุเพียง สองปีแล้วหมดค่าไปเพราะสอนด้วยภาษาไทย [34] ก็จะไม่หมดไป เพราะอาจารย์อยู่ที่อเมริกา อังกฤษ หรือสภาพการทำงานที่เป็นนานาชาติอยู่แล้ว

การยืนยันเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของไทยยังน้อยไปถ้าใช้ระบบนี้คือ ความเป็นไทยของอาจารย์ทั้งหลายจะแสดงตัวที่ต่างประเทศแบบ Rotation ซึ่งจะเป็นตัวแสดงเองว่า ทูตทางการวิจัย เหล่านั้นที่ Smart Clever Polite คือตัวแทนอัตลักษณ์ของคนไทยที่เป็นโลโก้อยู่ที่ต่างประเทศเหล่านั้นเอง

อุทยานทางการศึกษาหรือตึกระฟ้าเพื่อการศึกษาจะเป็นโรงงานหรือออฟฟิศของเอกชนบนพื้นที่ของรัฐ ที่มีการบำรุงรักษาโดยต่างชาติควบคู่ไปกับความเจริญรอบข้างของคนในพื้นที่จริง ๆ การควบคุมสิ่งแวดล้อมของเสียที่ปล่อยจากอุตสาหกรรมจะถูกจับตาจากคนในพื้นที่เช่นกัน

ผู้สูงอายุจะถูกนำมาใช้เป็น Volunteer หรือในงานสังคมด้านอื่น ๆ ที่ท่านเหล่านั้นสนใจ โดยมีการจ้างงานจริงและมีอัตราส่วนลดทางภาษี

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ เป็งมล. “กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในอนาคต,” วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. 23, 41(มกราคม 2558) : 201-222.
- ดุขฎี อายุวัฒน์, อติเรก เร่งมานะวงษ์ และสังคม ศุภรัตน์กุล. “ภาวะสุขภาพและการรับบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติชาวลาวในภาคการผลิตเกษตรกรรมของภาคอีสาน,” วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 43, 1(มีนาคม 2558) : 4-16.
- บุญธรรม รจิตถิณโณเลิศ. Early Retire?. (online) 2013 (อ้างเมื่อ 26 มิถุนายน 2560). จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/545616>.
- พิกุลทิพย์ ยะระพันธุ์ และวิมลรัตน์ ธัมมิลโร. สิทธิและสุขภาพ ประเด็นเด็กข้ามชาติกับการศึกษาตามอัธยาศัย เด็กข้ามชาติในชุมชนประมงที่ขนอมกับ 'ทางเลือก' ด้านการศึกษา. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 26 มิถุนายน 2560). จาก : <http://www.phamit.org/rights-health.php?id=6>. [Accessed 26 June 2017].
- พิณสุตา สิริรังศรี. “ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี,” รายงานการวิจัย. 64 (สิงหาคม 2552) : 82.

- ศรันย์ จันทร์แจ่ม และวรรณชนก จันทุม. “การประเมินผลการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล คู อำเภอกันจะ จังหวัด สงขลา,” วารสาร อัล-นุร บัณฑิต. วิทยาลัยมหาวิทยาลัยฟาฏอนี. 8, 15(กันยายน 2557) : 97-106.
- ศุภนันท์ ร่วมประเสริฐ. “วัยสูงอายุกับความพร้อมในการรับมือของรัฐบาลไทย,” วารสาร เศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ. 5, 10(มีนาคม 2557) : 16-25.
- สฤณี อาชวานันทกุล. ความตกต่ำของการศึกษาไทย: O-NET และ PISA บอกอะไรกับเรา. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 26 มิถุนายน 2560). จาก : <http://www.tcijthai.com/news/2012/10/scoop/170>.
- สุวัฒน์ นวลขาว. การรักษาคนแก่ไว้กับองค์กร. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 26 มิถุนายน 2560). จาก : [ONLINE] Available at: <http://www.freightmaxad.com/magazine/?p=9701>.
- Apinunmahakul, A. and Thongpakde, N. 2016. Changes in Thailand's Higher Education: Problems and Challenges. Development Economic Review 10(2), p.8.
- Arnold, F., Retherford, R. D. and Wanglee, A., 1977. The demographic situation in Thailand (Vol. 45). East-West Center.
- Barnlund, D. C. and Yoshioka, M., 1990. Apologies: Japanese and American styles. International Journal of Intercultural Relations, 14(2), pp.193-206.
- Bektas, M.Y. and Crosland, M., 1992. The Copley Medal: the establishment of a reward system in the Royal Society, 1731-1839. Notes and records of the Royal Society of London, 46(1), pp.43-76.
- Chris and Angela. 2014. Overcoming Culture Shock in Thailand. [ONLINE] Available at: <https://www.tielandtothailand.com/overcoming-culture-shock-thailand/>. [Accessed 26 June 2017].
- David Matthews. 2017. Why Germany educates international students for free. [ONLINE] Available at: <https://www.timeshighereducation.com/news/why-germany-educates-international-students-for-free>. [Accessed 26 June 2017].
- Dirk Van Damme. 2017. Who benefits when international students pay higher tuition fees?. [ONLINE] Available at: <http://oecdeducationtoday.blogspot.com/2017/05/who-benefits-when-international.html>. [Accessed 26 June 2017].
- Franz Strasser. 2015. How US students get a university degree for free in Germany. [ONLINE] Available at: <http://www.bbc.com/news/magazine-32821678>. [Accessed 26 June 2017].
- ICEF Inc. 2017. Taiwan plans to close up to a third of its universities in the next decade. [ONLINE] Available at: <http://monitor.icef.com/2015/04/taiwan-plans-to-close-up-to-a-third-of-its-universities-in-the-next-decade/>. [Accessed 26 June 2017].
- IndexMundi 2016. 2016. Taiwan Age structure. [ONLINE] Available at: http://www.indexmundi.com/taiwan/age_structure.html. [Accessed 26 June 2017].

- Kate Connolly. 2012. Germany's birthrate is the lowest in Europe - and falling fast. [ONLINE] Available at: <https://www.theguardian.com/world/2012/sep/21/germany-birthrate-low-falling>. [Accessed 26 June 2017].
- Lin, C.Y.Y., 1998. Success factors of small-and medium-sized enterprises in Taiwan: An analysis of cases. *Journal of small business management*, 36(4), p.43.
- Marisa Tatiwong. 2016. 16 Reasons to Study Abroad in Thailand in 2016. [ONLINE] Available at: <https://www.goabroad.com/articles/study-abroad/16-reasons-to-study-abroad-in-thailand-in-2016>. [Accessed 26 June 2017].
- MARTIN FACKLER. 2007. Japan's universities fighting to attract students. [ONLINE] Available at: <http://www.nytimes.com/2007/06/21/world/asia/21iht-japan.1.6254622.html>. [Accessed 26 June 2017].
- MAWISTA. 2013. Why Study in Germany. [ONLINE] Available at: <http://studygermany.mawista.com/why-study-germany/>. [Accessed 26 June 2017].
- Neff, K.D., Pisitsungkagarn, K. and Hsieh, Y.P., 2008. Self-compassion and self-construal in the United States, Thailand, and Taiwan. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(3), pp.267-285.
- Ralph Jennings. 2017. These Asian Countries Are The Most Likely To Follow In Taiwan's LGBT Rights Footsteps. [ONLINE] Available at: <http://www.asianews.it/news-en/Taipei,-government-launches-new-measures-to-protect-foreign-workers-28885.html>. [Accessed 26 June 2017].
- Roy Ngerng Yi Ling. 2014. The Hurt Truths To Keep Singaporeans Thinking. [ONLINE] Available at: <https://thehearttruths.com/2014/03/17/no-lee-hsien-loong-you-be-kinder/>. [Accessed 26 June 2017].
- Sean Coughlan. 2015. How Germany abolished tuition fees. [ONLINE] Available at: <http://www.bbc.com/news/education-34132664>. [Accessed 26 June 2017].
- The United Kingdom's international organisation for cultural relations and educational opportunities. 2017. [ONLINE] Available at: <https://www.britishcouncil.or.th/exam/ielts/dates-fees-locations>. [Accessed 26 June 2017].
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects: The 2015 Revision.. 2017. Population Pyramids of the World from 1950 to 2100. [ONLINE] Available at: <http://www.populationpyramid.net/thailand/2037/>. [Accessed 26 June 2017].
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Prospects: The 2015 Revision.. 2017. Population Pyramids of the World from 1950 to 2100. [ONLINE] Available at: <http://www.populationpyramid.net/germany/1997/>. [Accessed 26 June 2017].

- WICHIT CHAITRONG. 2017. Taiwan wooing Thai students with scholarships – to study then work. [ONLINE] Available at: <http://www.nationmultimedia.com/news/national/30316514>. [Accessed 26 June 2017].
- Wu, X.F., Anbarasan, P., Neumann, H. and Beller, M., 2010. From Noble Metal to Nobel Prize: Palladium-Catalyzed Coupling Reactions as Key Methods in Organic Synthesis. *Angewandte Chemie International Edition*, 49(48), pp.9047-9050.
- Xin Yage. 2013. Taipei, government launches new measures to protect foreign workers. [ONLINE] Available at: <http://www.asianews.it/news-en/Taipei,-government-launches-new-measures-to-protect-foreign-workers-28885.html>. [Accessed 26 June 2017].

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

The Use of Information Technology in Learning and Teaching of Teachers
in Education Expansion School under Nakhon Si Thammarat Primary

Educational Service Area 1

สมชาย เกตุพงศ์¹

ไมตรี จันทรา²

พรศักดิ์ จินา³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2556 จำนวน 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนและด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : เทคโนโลยีสารสนเทศ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

This research aim to study and compare the use of information technology in learning and teaching of teachers in education expansion school under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1. The samples consisted of 212 teachers. The research instruments are questionnaires. The statistical analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were as follows:

1. The overall of the use of information technology in learning and teaching of teachers in education expansion school are in high level, when considering in each aspect found that the use of materials for information technology are in the highest level, followed by the use of information technology in learning and teaching, while the use of resources for information technology are in the lowest level.

2. The comparisons of difference educational level found difference with statistical significant level at .05, except the use of resources for information technology found no difference. When classified by school-sized found difference with statistical significant level at .05.

Keywords : Information Technology, School Education Expansion

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคม วัฒนธรรม ศีลธรรม การศึกษา เศรษฐกิจและการเมือง จากการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของสภาพการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้จัดประชุมร่วมกับภาครัฐและเอกชน สามารถสรุปประเด็นสำคัญด้านโอกาส ประกอบด้วยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านความรู้และเทคโนโลยีที่ดี ภูมิประเทศมีความเหมาะสมและรัฐบาลมีนโยบายและมาตรการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ชัดเจนขึ้น จุดแข็งของการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารในประเทศไทย คือ มีตลาดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีศักยภาพในการขยายตัวได้มาก มีการจัดตั้งผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงในภาครัฐขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารของกรมและกระทรวงให้มีภารกิจต่าง ๆ ในการปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในภาครัฐ (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล 2545 : 10)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 กล่าวว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมองค์กรวิชาชีพ จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนา

วิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึง มาตรา 78 ที่เน้นในเรื่องการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณูปโภคตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ (ชัยวุฒิ เลิศวันสิริวรรณ 2546 : 65) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตพัฒนาแบบเรียน ตำราหนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีการพัฒนาบุคลากรทางด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้น นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ตลอดจนให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 64)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังท้าทายได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารส่งผลให้เทคโนโลยีและการสื่อสารมีบทบาทในทางการศึกษาอย่างมากในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ดังนั้น จึงควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ทั้งระบบโดยคำนึงถึงปัญหาและความต้องการทางการศึกษานั้นเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มีความประหยัดคุ้มค่าในวงการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่ง ไพรัช ชัยพงษ์ และ พิเชษฐ์ คุรงค์โรจน์ (2541 : 85) ได้กล่าวถึงมิติที่สำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาไว้ว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษานั้น เป็นไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการตอบสนองนโยบายการศึกษาที่เป็นการศึกษาเพื่อประชาชนทุกคน รวมถึงนักเรียนในชนบทที่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลของโลกผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและระบบ World Wide Web ในอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถใช้เวลาที่มีอยู่ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองกับบทเรียนด้วยสื่อ ซีดีรอม แต่การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษานั้นยังคงมีปัญหาของการขาดแคลนครูที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะนำมาสร้างและใช้บทเรียน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังไม่รู้จักวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 29-30)

จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นผู้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถค้นหาข้อมูลและสร้างบทเรียนเองได้ สามารถผลิตสื่อจากคอมพิวเตอร์ได้ รวมทั้งพัฒนาในด้าน กระบวนการคิดและเจตคติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ มีฆเนตร (2546 : ง-ฉ) ที่ได้ศึกษาสภาพการพัฒนาของครู พบว่า ครูต้องการพัฒนาทักษะด้านการสอน ทักษะการใช้สื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาคอมพิวเตอร์ ทักษะในการเลือกนวัตกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมให้ได้รับข่าวสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ทั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาภายใต้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2556 จำนวน 22 โรงเรียน จำนวน 464 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2556 จำนวน 212 คน จำนวนดังกล่าว กำหนดตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซ์และมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.5 (Krejcie and Morgan 1970 : 608)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

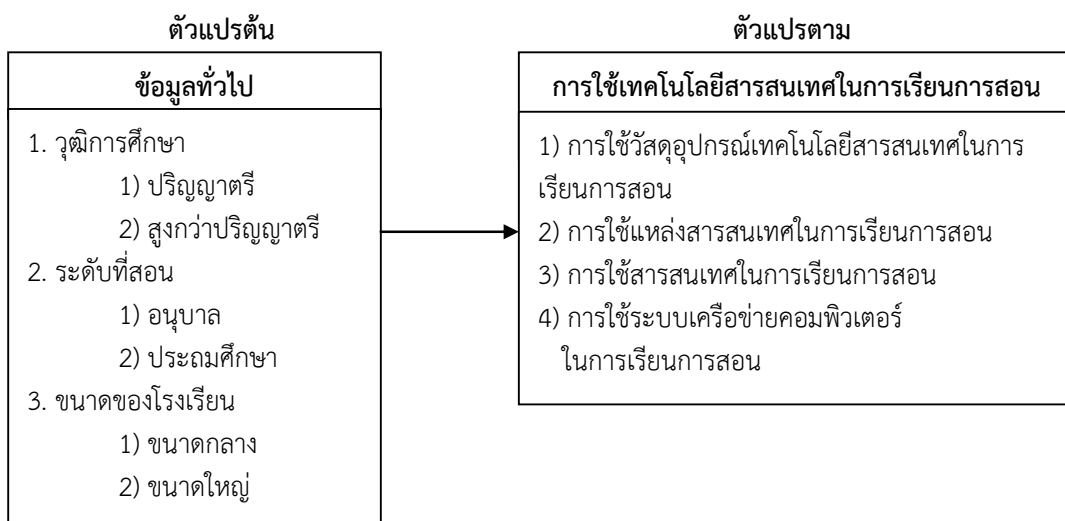
1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) เป็นข้อมูลทั่วไปของครู ได้แก่ วุฒิการศึกษา ระดับที่สอน และขนาดของโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน จำนวน 4 ด้าน คือ 1) การใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน 2) การใช้แหล่งสารสนเทศในการเรียนการสอน 3) การใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และ 4) การใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับแผนแม่บทเทคโนโลยีการเรียนรู้ พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 1) และนำมาผวนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน การใช้แหล่งสารสนเทศในการเรียนการสอน การใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2556 จำนวน 22 โรงเรียน จำนวน 464 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2556 จำนวน 212 คน จำนวนดังกล่าว กำหนดตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.5 (Krejcie and Morgan 1970 : 608)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรง หรือหาค่า IOC จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเกี่ยวกับแบบสอบถามดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา คัดเลือกเฉพาะที่สมบูรณ์
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้
 - 5 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก
 - 3 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย
 - 1 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามเกณฑ์
ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 100)

4.51-5.00 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
“มากที่สุด”

3.51-4.50 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
“มาก”

2.51-3.50 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
“ปานกลาง”

1.51-2.50 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
“น้อย”

1.00-1.50 คะแนน หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
“น้อยที่สุด”

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์
เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และ
ด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน และด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียน
การสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.1 ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์กับอุปกรณ์อื่นทุกชนิด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
รองลงมา คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในทุกระดับชั้นเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้ระบบเชื่อมโยง
โดยการให้บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

1.2 ด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การโอนข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ ไปยังอุปกรณ์อื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
รองลงมา คือ การใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาในการสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบ E-library ของโรงเรียน
และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อการสอน

1.3 ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า การใช้สารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ
การใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาในการจัดการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเผยแพร่ข้อมูล
การเรียนการสอนผ่านทางสารสนเทศของโรงเรียน และการนำโปรแกรมการสอนมาใช้แบบออนไลน์

1.4 ด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้ School Net ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ
การใช้ระบบ eDLTV ในการถ่ายทอดและเผยแพร่ในการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้
ระบบการเชื่อมต่อผ่านระบบการศึกษาทางไกล

2. ความแตกต่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำแนกตามวุฒิ การศึกษา ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการใช้ สารสนเทศในการเรียนการสอน และโดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน และด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ในการเรียนการสอน ไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน และด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์กับอุปกรณ์อื่นทุกชนิด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในทุกระดับชั้นเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้ระบบเชื่อมโยง โดยการให้บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การโอนข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ ไปยังอุปกรณ์อื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาในการสื่อสาร และการสืบค้น ข้อมูลด้วยระบบ E-library ของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อการสอน ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้สารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้ห้องปฏิบัติการ ทางภาษาในการจัดการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเผยแพร่ข้อมูลการเรียนการสอน ผ่านทางสารสนเทศของโรงเรียน และการนำโปรแกรมการสอนมาใช้แบบออนไลน์ และด้านการใช้ระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้ School Net ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้ระบบ eDLTV ในการถ่ายทอดและเผยแพร่ ในการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้ระบบการเชื่อมต่อผ่านระบบการศึกษาทางไกล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ จุนเจริญวงศ์ (2542 : ฉ) ได้ศึกษาระดับความต้องการสารสนเทศและรูปแบบ การนำเสนอสารสนเทศในโรงเรียนเป้าหมาย ปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า ระดับความต้องการสารสนเทศในโรงเรียนเป้าหมายปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ

พินดา มานะต่อ (2542 : 95) ได้ศึกษาเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 12 พบว่า ครูผู้สอนมีเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภีพร ดวงศรี (2545 : 123) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องปฏิบัติการทางภาษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องปฏิบัติการทางภาษาโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู สรุปว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องปฏิบัติการทางภาษา ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ด้านการลำดับเนื้อหาในบทเรียนและด้านการให้เนื้อหาเสริมตามลำดับ และครูผู้สอนเห็นด้วยมากที่สุดในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การลำดับเนื้อหาในบทเรียน และการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดในด้านประโยชน์ที่ได้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การให้เนื้อหาเสริมและการตัดสินใจตอบ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริ เทพมาลี (2545 : 75) ได้ศึกษาความพร้อมของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมมีความพร้อมในด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์/เครื่องมือ และด้านโปรแกรมระบบงานต่าง ๆ ไม่เพียงพอในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทาน พรหมรัตน์ (2546 : 24) ได้ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนบ้านจอยเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลไม่สมบูรณ์ ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์และการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่มีสถานที่จัดเก็บสารสนเทศหรือศูนย์สารสนเทศ ไม่ได้นำสารสนเทศไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ และไม่ได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิไล สุขมาก (2546 : 14) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 พบว่า สภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับสภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตด้วยค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต 2) ด้านปัจจัยสนับสนุนให้ใช้งานอินเทอร์เน็ต และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตด้านการเรียน 2) ด้านเรียนรู้ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) ด้านบริการอินเทอร์เน็ตที่ใช้เป็นประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิกรม ดีจิตภาค (2546 : 65) ได้ศึกษาสภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ครูทุกคนมีความเห็นด้วยในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในโรงเรียนและนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ทุกโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ใช้ แต่ส่วนใหญ่ยังไม่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ระดับการใช้งานของครู พบว่า ทุกโรงเรียนได้มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยทำงานของโรงเรียน ส่วนใหญ่สามารถใช้คอมพิวเตอร์เกี่ยวกับการเรียนการสอน แต่ยังไม่ได้นำเอาโปรแกรมการศึกษา (CAI) มาใช้ ส่วนความสามารถในการใช้โปรแกรมพื้นฐานของครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้โปรแกรมสร้างเอกสารมากที่สุด แต่ไม่มีความสามารถในการใช้

โปรแกรมประยุกต์ โปรแกรมการสร้างเว็บเพจ และเขียนโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ มิชนนตร (2546 : 23) ได้ศึกษาสภาพการพัฒนาของครู พบว่า ครูต้องการการพัฒนาด้านทักษะการสอน ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และด้านเจตคติในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้นอกเหนือจากรายวิชาในหลักสูตร ทักษะด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาคอมพิวเตอร์ ทักษะในการเลือกนวัตกรรมในการสอน การจัดกิจกรรมให้ได้รับข่าวสารข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป ผลจันทร์งาน (2547 : 54) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพได้ถึงดีมาก โดยประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ด้าน คือ ด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และระบบสำนักงานไร้กระดาษ โดยกระบวนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบไปด้วย การศึกษาความต้องการและสภาพปัญหา การออกแบบและพัฒนาระบบ การสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอำไพ ศรีสุวรรณ (2548 : 256) ได้ศึกษาสภาพการใช้และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา ด้านวัตถุประสงค์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการใช้ระบบฐานข้อมูลอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านการใช้เทคโนโลยีคมนาคมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความแตกต่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า ด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการใช้สารสนเทศในการเรียนการสอน และโดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการใช้แหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน และด้านการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวม และรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา มานะต่อ (2542 : 68) ได้ศึกษาเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า ครูผู้สอนเพศชายและเพศหญิงมีเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูผู้สอนที่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี มีเจตคติสูงกว่าครูผู้สอนที่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และครูผู้สอนที่ไม่เคยมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรวิไล สุขมาก (2546 : 89) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 พบว่า นักศึกษาที่เรียนอยู่วิทยาลัยในเขตชุมชนเมืองกับนักศึกษาที่เรียนนอกเขตชุมชนเมือง มีสภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีสภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความแตกต่างกันเพียงด้านเดียว คือ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้งานอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอำไพ ศรีสุวรรณ (2548 : 87)

ได้ศึกษา สภาพการใช้และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า เพศ ความรู้ อายุ จำนวนปีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในมหาวิทยาลัยบูรพาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรระดับการศึกษา สายงานระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ควรนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการติดตามการนำผลการดำเนินงานมาปฏิบัติในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.พรศักดิ์ จินา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษา และแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.สมพร ญาณสูตร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ ดร.กิตติกร คัมภีร์ปรีชา ศึกษาพิเศษผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 และ ดร.อนันท์ ประสาน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำผลไปใช้ในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ขอขอบคุณฝ่ายประสานงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่กรุณาอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ในสาขาการบริหารการศึกษา ในรุ่น 13/2555 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตลอดมา รวมทั้งขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่และสมาชิกครอบครัวของข้าพเจ้า ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวุฒิ เลิศวนสิริวรรณ. “การวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา,” การศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี. 31(มิถุนายน 2546) : 65.
- ณรงค์ จุนเจริญวงศ์. ศึกษาาระดับความต้องการสารสนเทศและรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศในสถานศึกษา เป้าหมายปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต การศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.
- ทวีศักดิ์ กอนันตกุล. สถานการณ์ด้านการพัฒนา (ICT) ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2545.
- ประทาน พรหมรัตน์. การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนบ้านจอยเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงราย, 2546.
- ประทีป ผลจันทร์งาม. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศวิทยาลัยเทคนิคสตัท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- พนิดา มานะต่อ. เจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของครูและนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.
- พรวิไล สุขมาก. สภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2546.
- ไพรัช ธีชัยพงษ์ และพิเชษฐ์ ด้รงค์เวโรจน์. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ, 2541.
- วิกรม ตีจิตกาศ. การใช้คอมพิวเตอร์ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- ศิริ เทพมาลี. การศึกษาความพร้อมของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการศึกษาแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- ศุภีพร ดวงศรี. การศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษาเกี่ยวกับการใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องปฏิบัติการทางภาษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ พัสดุภัณฑ์, 2545.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาการการศึกษา : ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ.2551-2555). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- เสาวลักษณ์ มิฆเนตร. ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- อรอำไพ ศรีสุวรรณ. สภาพการใช้และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคคลในมหาวิทยาลัยบูรพา. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
The Administrative Development Model for Dual Vocational Training
System in Vocational Institutes under the Office of
Vocational Commission

สุชาติ เอียดวงศ์¹

อรุณ จุติผล²

สมาน อัครภูมิ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานระบบทวิภาคี และครูผู้สอนในระบบทวิภาคี จำนวน 88 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จัดให้มีคณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) กำหนดขอบข่ายการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) ใช้กระบวนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4) พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี และ 5) ใช้ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษามีความเหมาะสม และเป็นไปได้ มีประโยชน์อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด

คำสำคัญ : อาชีวศึกษา, ระบบทวิภาคี, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

¹ หลักสูตรดุขปฏิบัติการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The purposes of this research were to develop an administrative model for the dual vocational training system in the vocational institutes under The Office of Vocational Commission. The research procedure comprised of 3 steps; 1) study and stated the ways of dual vocational training system administrative; 2) developed model for dual vocational training system and 3) evaluating the validated model for its feasibility and practicality. Data providers consisted directors, vice-directors, heads of the dual vocational training system and 88 teachers. Data were analyzed by means and standard deviation.

The research findings were as follows:

The constructed administration model for the dual vocational training system consisted of 5 components: 1) The committee of the dual vocational training system; 2) the scope of tasks; 3) the administrative process; 4) graduates competency in the dual vocational training system; 5) supporting factors favorable to the achievement. The experts concurred in their opinions on the appropriateness of the model found at high level of feasibility and the highest level of practicality and respectively.

Keywords : Vocational Education, Dual Vocational Training System,
The Office of Vocational Commission

บทนำ

ในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาของไทยนั้นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะก่อให้เกิดปัญหาการศึกษาของไทยขึ้น ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการในแนวทางที่ปรับเปลี่ยนไปให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยให้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการ ทั้งภารกิจ อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งหน่วยงานปฏิบัติ มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป สอดคล้องกับ สมาน อัสวภูมิ (2553 : 80) ที่ได้ระบุว่า การกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะภารกิจหลักก็คือการจัดการศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมหลักคือ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลกและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีผลให้ประเทศไทยต้องมีการเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้มีการทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง รัฐจึงมีนโยบายขับเคลื่อนประเทศ และสังคมประเทศไทยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจใหม่ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน กลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ การผลิตกำลังคนให้มีพื้นฐานความรู้ โดยสอดคล้องกับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ต้องการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่ากับการเปลี่ยนแปลงและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนา สถานะ และทิศทางการปรับตัวของประเทศ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลัก ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ สุรยุทธ์ จุลานนท์ (2558 : 13) กล่าวว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถต่าง ๆ เพื่อช่วยกันในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคง

จากรายงานผลสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558 : 3) และรายงานศึกษาความต้องการและแนวโน้มในอุตสาหกรรมการผลิตของกระทรวงแรงงาน สรุปได้ว่า ความต้องการกำลังคนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ของกลุ่มเป้าหมาย ล้วนเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นนโยบายรัฐบาลและภาคเอกชน พร้อมให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550 : 5) ให้มากขึ้น สอดคล้องกับ ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2559 : 5) กล่าวว่า อาชีวศึกษาเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าของประเทศและเศรษฐกิจไทย การบริหารจัดการการศึกษาระบบทวิภาคี รัฐ และเอกชนต้องมีความร่วมมือ และเดินไปด้วยกัน ต้องทำการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้เข้มแข็งให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และพัฒนารูปแบบการบริหารให้ภาคีเครือข่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอาชีพเพื่อได้แรงงานที่ดีมีคุณภาพ ตอบสนองภาคเศรษฐกิจของประเทศ ประคมอาเซียน และประชาคมโลก ซึ่งเป็นหน้าที่ของการอาชีวศึกษา สอดคล้องกับดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ (2558 : 2-7) กล่าวว่า อาชีวศึกษาต้องบริหารจัดการร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานจริง ทำงานได้จริง ผลิดกำลังคนให้ทันกับความต้องการของประเทศ จบแล้วต้องมีความรู้ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงานและปัญหาสังคมได้ สอดคล้องกับชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2558 : 13) ที่กล่าวว่า อาชีวศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการ และสนับสนุนการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อผลิตพัฒนากำลังคนให้มีทักษะฝีมือ พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานภายในประเทศ และต่างประเทศ

จากงานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง สภาพการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2552 : 16 ; วีระศักดิ์ โชติการกุล 2546 : 7 ; ธนอม มงคลชื่น 2543 : 12 ; วิญญู เล้าพิณพิทยา 2544 : 48) พบว่า ปัญหาของการจัดการอาชีวศึกษาในระดับองค์กร สรุปได้ดังนี้ คือ 1) การไม่เข้าใจนโยบายการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี 2) ขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนนักศึกษา 3) ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ 4) ครูไม่เข้าใจการวัดผล และประเมินผล 5) ครูฝึกในสถานประกอบการไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการฝึก 6) การจัดการระบบทวิภาคี อยู่ในระดับปานกลาง และ 7) จำนวนของเครื่องมือ อุปกรณ์ในสถานศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย ต่อจำนวนของนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับแนวนโยบาย ประกอบกับประเด็นปัญหาจากงานวิจัยของการจัดการการศึกษาระบบทวิภาคี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานไปสู่จุดมุ่งหมาย และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมี 5 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการ เป็นกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นกรรมการ อาจารย์นิเทศ เป็นกรรมการ สถานประกอบการ เป็นกรรมการ และหัวหน้างานระบบทวิภาคี เป็นกรรมการ และเลขานุการ หน้าที่ของคณะกรรมการเป็นการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านนโยบาย ความเข้าใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ มีการศึกษาค้นคว้า พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร สามารถสร้างความคุ้นเคย อุทิศเวลาในการประชาสัมพันธ์ ในการสร้างความร่วมมือและทัศนคติศึกษาที่ดีกับสถานประกอบการ รองผู้อำนวยการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบรองจากผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีนโยบาย มีการศึกษาค้นคว้า พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร สามารถสร้างความคุ้นเคย อุทิศเวลาในการประชาสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมือ และทัศนคติที่ดีกับสถานประกอบการ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หน้าที่ดำเนินงานตามนโยบายของสถานศึกษา วางแผนสำรวจสถานประกอบการ ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประสานการฝึกงาน จัดปฐมนิเทศนักเรียน และประชุมผู้ปกครอง ให้ความรู้ผู้เรียนในด้านการเรียนการสอน และจัดประสบการณ์ตรง ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ อาจารย์ที่ปรึกษา หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินงานตามนโยบายของสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้คำปรึกษา และแนะนำการทำ และตรวจสอบหลักฐานสัญญาการเป็นนักเรียนและสัญญาการฝึกอาชีพ อาจารย์นิเทศ มีหน้าที่นิเทศ ติดตามประสานงานกับสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน และสถานประกอบการ ประสานงานและดำเนินการปฐมนิเทศนักเรียน จัดประชุมผู้ปกครอง จัดสัมมนาครูฝึก หรือผู้ควบคุม จัดทำทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรและสถานประกอบการ หน้าที่ของสถานประกอบการคือ การวางแผน รับสมัครทำสัญญาการฝึกอาชีพ การส่งรายชื่อผู้เรียนให้สถานศึกษา จัดทำระเบียบประวัติ และข้อมูลผู้เรียน จัดผู้ควบคุมการฝึก และครูฝึก จัดการฝึกอาชีพของสถานประกอบการ และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ประกอบด้วย งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานวางแผนการรับนักศึกษา ระบบทวิภาคี งานประชาสัมพันธ์และวางแผน งานแนะแนวตามหลักวิธีการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานความร่วมมือการสร้างความรู้เข้าใจในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักศึกษาระบบทวิภาคี งานวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักวิธีการจัดการอาชีวศึกษา

ระบบทวิภาคี งานสวัสดิการผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้กระบวนการ การบริหารตามโครงสร้างแผนภูมิการบริหารวิทยาลัย ใช้กระบวนการบริหาร PDCA ในการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desired Characteristics) และ 4) เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Attitude)

องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4) รูปแบบการเรียนการสอนทวิภาคี และ 5) รูปแบบของการวัดผลประเมินผล

2. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง ได้องค์ประกอบของการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 จัดให้มีคณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 กำหนดขอบข่ายการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

องค์ประกอบที่ 3 ใช้กระบวนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหาร PDCA ในการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 4 พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Desired Characteristics) และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Attitude)

องค์ประกอบที่ 5 ใช้ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จประกอบด้วย นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รูปแบบการเรียนการสอนทวิภาคี และรูปแบบของการวัดผลประเมินผล

3. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในสถานศึกษา มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา เป็นลักษณะในรูปแบบความสัมพันธ์ในระบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ผลลัพธ์ และ 5) ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ซึ่งเป็นการควบคุมในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นองค์กรหนึ่งในสถานศึกษา ซึ่งเป็นระบบเปิดในสังคม และงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะประกอบด้วยหน่วยงานย่อยๆ ที่ทำหน้าที่ในลักษณะสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงาน และสถานประกอบการ

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงระบบในการบริหารการศึกษาของ Kast and Rosenzweig (1985 : 14-15) ทั้งนี้ ใน 5 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ขอบข่ายการบริการงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กระบวนการได้แก่ กระบวนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลผลิต ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ผลลัพธ์ นักเรียนนักศึกษา มีคุณภาพ ประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงาน ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบย่อย ในแต่ละองค์ประกอบหลักจะทำงานประสานสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kast and Rosenzweig (1985 : 15) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ขอบข่ายการบริการงานเทคโนโลยี 3) กระบวนการบริหารเทคโนโลยี และปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วยนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รูปแบบการเรียนการสอนทวิภาคี และรูปแบบของการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Banks (2001 : 24) ที่กล่าวถึง สถานศึกษาในฐานะเป็นระบบทางสังคม (The School as Social System) หรือเป็นลักษณะองค์กรเปิดที่ ประกอบไปด้วยนโยบายของสถานศึกษา วัฒนธรรมของสถานศึกษา หลักสูตรและรายวิชาที่เรียน พฤติกรรม และวิธีการสอนของครู พฤติกรรมและวิธีการเรียนของนักเรียน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ทศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อถือ และการกระทำ ของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัย หรือเงื่อนไขที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

2. รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) หัวหน้าแผนกวิชาที่จัดการเรียนการสอนทวิภาคี 4) ผู้แทนศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดฯ 5) ผู้แทนสถานประกอบการ/ผู้แทนสมาคมวิชาชีพ 6) ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละสาขาที่จัดการเรียนการสอนทวิภาคี และ 7) หัวหน้างานทวิภาคี โดยมีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ 1) จัดทำระเบียบการดำเนินการด้านสิทธิประโยชน์ในการฝึกอาชีพของนักศึกษา 2) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) เสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวคิดทางการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบราชการไทย ซึ่งได้กำหนดให้มี คณะทำงานที่มาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องและหลากหลาย เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร โดยสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ในการบริหาร และสร้างความไว้วางใจและการยอมรับระหว่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรพงษ์ หอมสุวรรณ (2556 : 123) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า คณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ ในการบริหารสถานศึกษา 2) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการ ประจำปี 3) กำหนดแผนการรับนักเรียนนักศึกษา การยุบ การขยาย และการเพิ่มประเภทวิชา สาขาวิชาที่เปิดสอน

ในสถานศึกษา 4) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษา 5) เรื่องอื่น ๆ ที่ผู้อำนวยการวิทยาลัยเสนอต่อคณะกรรมการ 6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และ 7) กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานสถานศึกษา

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาพบว่า อยู่ในปัจจัยนำเข้าของทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ ในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา 8 งาน ดังนี้ 1) งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธี การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) งานวางแผนการรับนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) งานประชาสัมพันธ์และงานแนะแนวตามหลักวิธีการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4) งานประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ 5) งานนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 6) งานวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักวิธีการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (การฝึก) 7) งานสวัสดิการผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 8) งานการสร้างความรู้เข้าใจในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการและครูฝึก ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา เป็นงานครอบคลุมถึงงานการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการ จึงมีความเกี่ยวข้องกับงานทั้ง 8 งาน ที่มีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้ทราบว่าทุกงานมีความสำคัญ มีความจำเป็น และในการที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จได้ในทุกงานต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรพงษ์ หอมสุวรรณ (2556 : 123) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า ขอบข่ายงานการบริหารแบบ มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) งานบริหารทรัพยากร 2) งานแผนงาน 3) งานพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษา 4) งานวิชาการ 5) งานความร่วมมือกับสถานประกอบการ และ 6) งานพัฒนาและบริการชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พมศศิวิพิศ โนรี (2555 : 122-123) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ขอบข่ายงานเทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ 1) กลุ่มงานอำนวยการ ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานธุรการ งานการเงินและการบัญชีและงานประชาสัมพันธ์ 2) กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหาร ประกอบด้วย 2 งาน ได้แก่ งานข้อมูล และงานสารสนเทศบุคลากรนักเรียนนักศึกษา และงานข้อมูลสารสนเทศทางการบริหาร 3) กลุ่มงานบริการ และฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 2 งาน ได้แก่ งานจัดหาและบริการสื่อการศึกษา และงานฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) กลุ่มงานพัฒนาระบบสารสนเทศและเครือข่าย ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานพัฒนาซอฟต์แวร์และระบบเครือข่าย งานออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ งานดูแลและบำรุงรักษาและงานวิจัยและการติดตามประเมินผล

2.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การวางแผน การจัดการองค์การ การนำ หรือการสั่งการการลงมือปฏิบัติ การควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผล การปรับปรุง และพัฒนา ซึ่งกระบวนการบริหารดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้กับการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา เป็นการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริ จันบำรุง (2549 : 120) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ระบบทวิภาคี) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ระบบทวิภาคี) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ

วารกร ธีรภูมิณาศ (2550 : 152) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์การช่างเทคนิคในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์การช่างเทคนิคในอนาคตแห่งประเทศไทยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (POMDCA) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต่างก็แยกจากกันตามหน้าที่และภาระงาน แต่จะเดินไปเป็นกระบวนการตามลำดับขั้น และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ตามระบบการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning : P) 2) การจัดการองค์การ (Organizing : O) 3) การดำเนินงานตามแผน (Doing : D) 4) การควบคุม (Controlling : C) และงานวิจัย 5) ตรวจสอบและประเมินผล (Checking) 6) การปรับปรุงและพัฒนา (Act : A) และสอดคล้องกับแนวความคิดของ พงศ์ศิวพิศ โนรี (2556 : 123) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดการองค์การ 3) ปฏิบัติตามแผน 4) การประเมินผล 5) การปรับปรุงและพัฒนา และ 6) การรายงาน

2.4 องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นปัจจัยในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) 4) เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Attitude) ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักที่จะต้องสนับสนุน ส่งเสริม เน้นย้ำ และปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณินทร์ ศรีชมภู (2556 : 114) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)

2.5 องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ซึ่งพบว่าเป็นกลไกในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ 1) นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4) รูปแบบการเรียนการสอนทวิภาคี และ 5) รูปแบบของการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้อาจมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกในฐานะผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมการในด้านบุคลากร วัสดุ และอุปกรณ์ งบประมาณ และสถานที่ ตลอดจนประสานงานกับบุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนสถานประกอบการให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคี รวมทั้งประสานงานกับเครือข่ายภายนอกจะได้เข้ามาร่วมดำเนินงานร่วมกันอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ วงษานุสย (2548 : 98) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระบบทวิภาคี พุทธศักราช 2545 สาขาวิชาก่อสร้าง ของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันตก พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เพราะบุคลากรขาดความเข้าใจในนโยบาย เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้รับนโยบายจากผู้บริหารในระดับสูงโดยตรง อีกทั้งผู้บริหารในสถานศึกษายังขาดความเข้าใจในนโยบายของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวนวัสดุฝึกมีไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือกับสถานประกอบการ จึงทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี สำหรับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จอีกปัจจัยหนึ่ง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐและสถานประกอบการในการปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นกุญแจที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาท

มีส่วนร่วมในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันท์ งามสะอาด (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยหลักการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม ผลการวิจัยพบว่าการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ วิทยาลัยเดชอุดม ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากผลการพัฒนา ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรม คือ คู่มือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเดชอุดม แผนการเรียนนักศึกษา ระบบทวิภาคีผลิตหลักสูตร แผนการฝึกอาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ สาขาช่างไฟฟ้า สาขาบริหารธุรกิจ ระบบติดตาม การปฏิบัติงานนักศึกษาฝึกอาชีพในสถานประกอบการและนอกจากนั้นยังพบว่า การวิจัยได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ เชิงประจักษ์ในวิทยาลัยเดชอุดม คือ วัฒนธรรมการทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างศึกษากับสถานประกอบการ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จอีกปัจจัยหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นระบบการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล จะเห็นได้ว่าสถานประกอบการเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ และมุ่งหวังจะให้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน นักศึกษา ซึ่งในการปฏิบัติงานของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีรูปแบบ และขั้นตอนที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ จากสถานประกอบการอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะฝ่ายบริหารทรัพยากร ครูฝึกในสถานประกอบการในการกำกับ ดูแลนักเรียนนักศึกษาอย่างใกล้ชิดในระหว่างการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องสร้างความสัมพันธ์ให้เกิด ความเข้าใจ เพื่อให้การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุภาพ ผลาพิบูลย์ (2546 : 71-72) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานประกอบการในจังหวัดปทุมธานีผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ ชีระยุทธ สุวรรณจักร (2548 : 79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรม จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภท ช่างอุตสาหกรรม จังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ ครูฝึกและนักศึกษาภาพรวมมีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนรูปแบบของการเรียนการสอนระบบทวิภาคี เป็นปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการกำหนดหลักสูตร คัดเลือก นักเรียนนักศึกษาเข้าเรียน และประเมินผลการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ สำหรับรูปแบบการเรียนผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษา เพื่อเรียนวิชาสามัญ วิชาพื้นฐาน ส่วนภาคปฏิบัติเรียนในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญงานในอาชีพนั้นๆ เปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้พัฒนาบุคลากร ของ สถานประกอบการให้มีศักยภาพสูงขึ้น และได้เพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษา

ส่วนรูปแบบของการวัดผลประเมินผล เป็นปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้มอบหมายสถานศึกษาให้ดำเนินงานร่วมกับสถานประกอบการในการวัดผล ประเมินผลในรายวิชา/การฝึกอาชีพ โดยกำหนดบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผลของสถานศึกษา ได้แก่ ครูประจำวิชาในสถานประกอบการ ได้แก่ ครูฝึก/หัวหน้างาน/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยสรุปผลนั้นเป็นหน้าที่ ของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่า รูปแบบในการวัดผลประเมินผลได้ให้ความสำคัญทั้ง 2 ฝ่าย อาจเป็นเพราะสถานศึกษา และสถานประกอบการต่างมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และต่างฝ่ายต่างได้แสดง

บทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการวัดผลประเมินผล ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องกำกับ ติดตาม และประเมินผลให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรียน บุญเสริม (2547 : 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา พบว่ารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีความมีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนา รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามหลักการพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และการบริหารงานอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี โดยการสังเคราะห์เอกสาร และการรวมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ และ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัย และพัฒนาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 104-106) ได้กล่าวถึง การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจทำได้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ขั้นที่ 2 การประเมินรูปแบบเพื่อทดสอบดูความเหมาะสมและการตรวจสอบรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1976 : 192-193) มีแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเป็นระบบ (System Approach) และแนวคิดเกี่ยวกับคณะบุคคลในการบริหารงาน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จึงส่งผลให้รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผน และกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. ผู้บริหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพ มาตรฐานวิชาชีพ และสมรรถนะวิชาชีพ ของผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี
3. ควรนำข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็น นโยบายและอบรมมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ไปปรับใช้ตามบริบทในสถานศึกษาของตนเอง
2. นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการและการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา
3. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดอบรมเรื่อง รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เห็นความสำคัญและนำความรู้ไปปรับใช้การทำงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภายในสถานศึกษา

4. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรประชุมสถานประกอบการ สร้างความเข้าใจและนำรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาไปปรับใช้ให้เหมาะสม กับบริบทของแต่ละสถานประกอบการ

5. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรมีการกำหนดมาตรฐาน และ วิธีการประเมินการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาให้เป็นสถานศึกษาที่เป็นเลิศสำหรับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้ง และกลไกการประสานส่งเสริมเครือข่าย ที่เหมาะสม เพื่อการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค, 2542.
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561). กรุงเทพฯ : วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย, 2556.
- จริพงษ์ หอมสุวรรณ. การพัฒนารูปแบบการบริหารมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.
- ชัยฤกษ์ เสรีรักษ์. “นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประจำปีงบประมาณ 2559,” ใน เอกสารการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา. (1 ธันวาคม 2558) : 17-21.
- ดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558.
- ถนอม มงคลชื่น. การศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2543.
- ธานินทร์ ศรีชมพู. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.
- ธีระยุทธ สุวรรณจักร. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรม จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏลำปาง, 2548.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2543.
- ประยุทธ์ จันทโรชา. อาชีวศึกษาทวิภาคีไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559.
- พงศ์ศิวพิศ โนรี. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.
- วรารท หิรัญมณีมาศ. การพัฒนารูปแบบการบริหารองค์การช่างเทคนิคในอนาคตแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555.

- วสันต์ วัฒนาศิษย์. การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพระบบ
ทวิภาคี พุทธศักราช 2545 สาขาวิชาช่างก่อสร้างของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียง
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2548.
- วิญญู เล้าพิณพิทยา. ปีโอไอกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. เชียงใหม่ : ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษภาคเหนือ,
2546.
- วีระศักดิ์ โชติการกุล. สภาพและปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2546.
- ศิริ จันบำรุง. การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริการงานความร่วมมือกับ
สถานประกอบการ (ทวิภาคี) อาชีวศึกษาจะเชิงเทรา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สมาน อัสวภูมิ. การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติ. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซต
การพิมพ์, 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. รายงานวิธีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550.
- _____. **มาตรฐานการอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 11.** กรุงเทพฯ : สหมิตร พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิง, 2554.
- _____. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12.** กรุงเทพฯ : สหมิตร พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิง,
2558.
- สุภาพ ผลาพิบูลย์. การมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการในจังหวัด
ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- สุรยุทธ์ จุลานนท์. “การจัดการศึกษาในโครงการกองทุนการศึกษา นโยบายกระทรวงศึกษาธิการและ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา,” ใน เอกสารการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา. (1
ธันวาคม 2558) : 23-24.
- สุริยน บุญเสริม. การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ, 2547.
- อนันท์ งามสะอาด. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยหลักการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิค
เดชอุดม. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- Eisner, E. “Education Connoisseurship and Criticism: from and Functions in Education
Evaluation,” **Journal of Aesthetic Education.** 10(March 1976) : 192-193.
- Kast and Rosenweig. **Organization and Management : A System Approach.** New York :
McGraw-Hill, 1970.

องค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรตของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
The Causal Factors of Transformational Leadership of School
Administrators under Nakhon Si Thammarat Primary
Educational Service Area 3

ชูชาติ พิเภา¹

ไมตรี จันทร²

เรวดี กระโหมวงศ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรตของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน ตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 469 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัย Factor Analysis ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลัก ที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรตของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 14 องค์ประกอบ 59 ตัวบ่งชี้ เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน องค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบ สามารถอธิบายองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรต ได้ร้อยละ 42.13 ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวน ตามลำดับดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 จิตวิญญาณความเป็นผู้นำ ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ ฝึกและให้คำแนะนำแก่บุคคลที่มีประสบการณ์น้อยกว่า องค์ประกอบที่ 2 บุคลิกภาพ ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ การเป็นคนเคร่งเครียดมากเกินไปตลอดเวลา องค์ประกอบที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์ ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ ความเปิดเผยเจียบขาดในการสร้างความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึกและทัศนคติ องค์ประกอบที่ 4 การเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ มักจะแสวงหาการตอบคำถามหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 5 คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น องค์ประกอบที่ 6 ทักษะทางสังคม

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ มีความสามารถในการสื่อสาร การโน้มน้าวและเป็นนักฟังที่ดี องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ การมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ องค์ประกอบที่ 8 สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสนับสนุนให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชา มีความคิดริเริ่ม องค์ประกอบที่ 9 กลยุทธมิตร ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ มีความจริงใจให้เกียรติและไว้วางใจต่อผู้ร่วมงาน องค์ประกอบที่ 10 วิสัยทัศน์ ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมและมีความเป็นอิสระในการทำงาน องค์ประกอบที่ 11 การทำงานเป็นทีม ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ การเปิดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 12 ผู้นำเหนือชั้น ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ มีวิสัยทัศน์และถ่ายทอดไปยังผู้ตาม องค์ประกอบที่ 13 กระตุ้นการใช้ปัญญา ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ สามารถมองเห็นคุณค่าในศักยภาพของบุคลากรในองค์กรและการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 14 การมีส่วนร่วม ตัวแปรที่มีค่าความแปรปรวนสูงสุดคือ มีการประชุมและจัดกิจกรรมเพื่อรับรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

คำสำคัญ : องค์ประกอบเชิงสาเหตุ, ภาวะผู้นำปริวรรต

Abstract

The purposes of this research were to study the causal factors of transformational leadership of school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3, according to the opinion of school administrators and teachers. The sampling groups consisted of 469 school administrators and teachers, classified by working position, experience and age. The statistics for data analysis were factor analysis, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

In overall, the main variables influential to the causal factors of transformational leadership of school administrators consisted of 14 factors 59 indicators. The percentage of variances value found at 62.953. The consequence of variances value in each factor is;

Factor 1 Spiritual Leadership, the variables with the highest variance is coaching and advice to people with less experience. Factor 2 Personality, the variables with the highest variance is being too serious all the time. Factor 3 Emotional Intelligence, the variables with the highest variance is the disclosure resolutely to create demand for their opinions, feelings and attitudes. Factor 4 Being a good role model, the variables with the highest variance is always seeking new ways to answer questions or to solve operational problems. Factor 5 Individuality, the variables with the highest variance is pay more attention to the feelings of others. Factor 6 Social Skill, the variables with the highest variance is communication skills, convincing and a good listener. Factor 7 Working Competency, the variables with the highest variance is the upbeat good humor, satisfaction with what they have. Factor 8 Relationships

with others, the variables with the highest variance is initiative with vision and encourages subordinates to have the initiative. Factor 9 Goodwill, the variables with the highest variance is sincere, respect and trust of colleagues. Factor 10 Vision, the variables with the highest variance is the decentralization of decision to the personnel involved, and it is free to run. Factor 11 Team Working, the variables with the highest variance is the opportunity to learn something new for the staff. Factor 12 Super Leader, the variables with the highest variance is vision and transformed to the followers. Factor 13 Encourage the intelligence, the variables with the highest variance is the appreciation to potential people in the organization and participation. Factor 14 Participation, the variables with the highest variance is meetings and events to exchange knowledge and learning immensely.

Keywords : The Causal Factors, Transformational Leadership

บทนำ

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมแห่งการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โดยมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการสื่อสารที่ทันสมัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ เกิดกระบวนการผลิตและกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดองค์ความรู้เกิดภูมิปัญญาที่เป็นแบบการผลิตคิดค้นสิ่งใหม่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสร้างฐานการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ความรู้ความสามารถของทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นตัวจักรสำคัญในการผลิตคิดค้นนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ฉะนั้นองค์กรใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าย่อมก้าวไปสู่ความสำเร็จที่รวดเร็วกว่าในเชิงแข่งขันบนโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จจากสถานะที่เป็นอยู่ไปสู่สถานะในอนาคตตามที่ต้องการ บางครั้งอาจต้องเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย

ดังนั้นองค์กรจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารจะทำงานด้วยความเสียสละ มุ่งมั่นทุ่มเท เพื่อความสำเร็จของงาน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นผู้บริหารมีอาชีพที่จะต้องมีความสตรียในการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารยุคใหม่ จึงต้องศึกษาหาความรู้ทั้งทางด้านการบริหาร การศึกษาและความเคลื่อนไหวที่เป็นความรู้รอบตัว ทักษะ พร้อมที่ปฏิบัติงานด้วยความรู้ ความทุ่มเท (สมาน อัสวภูมิ 2551 : 455) นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องอาศัยความเป็นผู้นำที่จะแสดงออกซึ่งการใช้อำนาจในตัวของผู้นำเองให้เกิดการทำงานร่วมกันและมีบทบาทในการขับเคลื่อนและพัฒนาทุกภาคส่วนไปอย่างมีทิศทาง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา ที่ 24 ข้อที่ 4 ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกรเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างสาระความรู้ให้มีความสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จากภารกิจหลักดังกล่าวโรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเยาวชน สังคม สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ตามหลักการและแนวทางของการบริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการเรียนรู้ (ธีระ รุญเจริญ 2550 : 33) รวมทั้งต้องอาศัยพลังอำนาจของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดและบริหารการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วน

สถานศึกษานั้นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งคือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่นำพาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสถานศึกษาจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดคงไม่ได้เกิดขึ้นจากแรงกายของผู้บริหารคนเดียวหากแต่จะต้องอาศัยความร่วมมือ และต้องมีภาวะผู้นำพร้อมที่จะกระจายอำนาจความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมีหลักการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ซึ่งเป็นหลักการที่จะสร้างรากฐานความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาและต้องมีวิธีการสร้างพลังอำนาจร่วม รวมทั้งมีทักษะในการนำคนและจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดความสำเร็จ

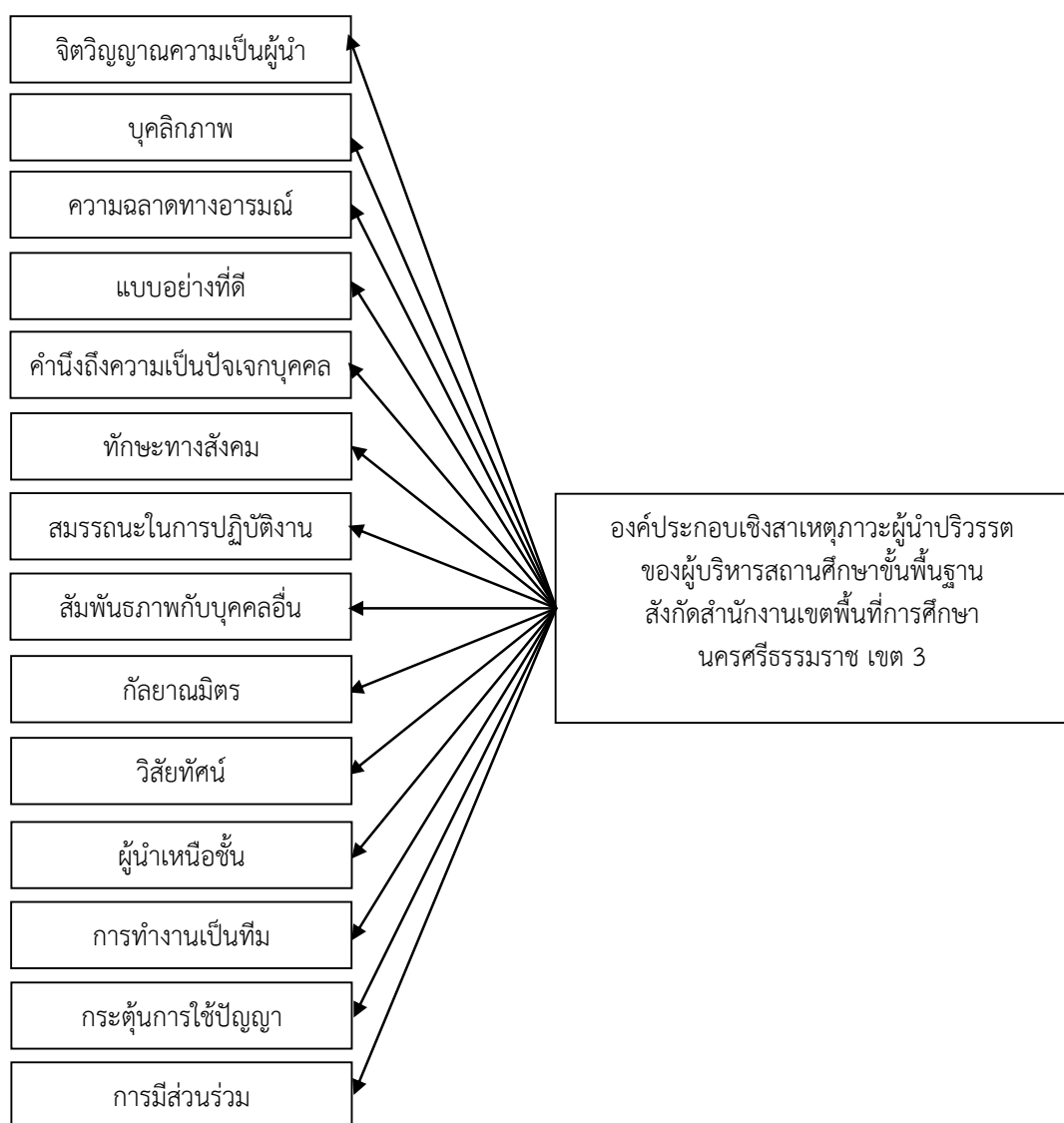
ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นสมรรถนะหนึ่งที่มีผู้บริหารต้องมีและจะเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนไปสู่การบริหารงานให้สำเร็จและรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทศวรรษที่ 21 จึงเป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นจริงของสังคมใหม่และแฝงไปด้วยปัญหาที่ท้าทาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรถของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จอันจะส่งผลต่อเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อให้ได้รูปแบบองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรถอันจะส่งผลให้โรงเรียนครูและนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรถของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่ององค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรรถของผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นองค์ประกอบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปวีรพรต
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย พบว่า ตัวแปรที่สามารถนำไปใช้ได้ มี 14 องค์ประกอบ 59 ตัวบ่งชี้ เมื่อพิจารณาคำร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน มีค่าร้อยละของความแปรปรวน ตามลำดับดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 จิตวิญญาณความเป็นผู้นำ สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 9 ตัวแปร ตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 1 สูงสุด ได้แก่ ฝึกและให้คำแนะนำแก่บุคคลที่มีประสบการณ์น้อยกว่า รองลงมาให้ความสำคัญทั้งกระบวนการทำงานและผู้ร่วมงาน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร

(Eigenvalue) เท่ากับ 10.737 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 12.632 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1

2. องค์ประกอบที่ 2 บุคลิกภาพ สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญได้ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .762 ถึง .830 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 2 สูงสุด ได้แก่ เป็นคนเคร่งเครียดมากเกินไปตลอดเวลา รองลงมาเป็นขี้อายและสงบเสถียร ส่วนลำดับสุดท้าย คือ จุดอ่อนคือความไม่มั่นใจในตนเอง องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 3.454 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 4.064 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2

3. องค์ประกอบที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .539 ถึง .636 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 3 สูงสุด ได้แก่ ความเปิดเผยเหยียบขาดในการสร้างความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึกและทัศนคติ รองลงมายอมรับในกระบวนการทำงานของผู้อื่น ส่วนลำดับสุดท้าย คือ สามารถแก้ไขความขัดแย้งทั้งของตนเองและบุคคลรอบข้างอย่างมีสติ องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 2.926 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 3.442 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3

4. องค์ประกอบที่ 4 เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .358 ถึง .741 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 4 สูงสุด ได้แก่ มักจะแสวงหาการตอบคำถามหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน รองลงมาสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขทั้งที่บ้านและสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีความน่าเชื่อถือและมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมและมีภาวะผู้นำสูง องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 2.515 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 2.959 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4

5. องค์ประกอบที่ 5 คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .330 ถึง .687 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 5 สูงสุด ได้แก่ สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น รองลงมาปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนลำดับสุดท้าย คือ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 2.165 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 2.547 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5

6. องค์ประกอบที่ 6 ทักษะทางสังคม สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .408 ถึง .603 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 6 สูงสุด ได้แก่ มีความสามารถในการสื่อสาร การโน้มน้าวและเป็นนักฟังที่ดี รองลงมาสนับสนุนและช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความก้าวหน้าในการทำงานที่รับผิดชอบ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีการส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความกล้าที่ริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ ๆ โดยการระดมพลังสมองหรือมีวิธีการอื่นอยู่เสมอ องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวน

ของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 2.066 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 2.431 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร(Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6

7. องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะในการปฏิบัติงาน สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .425 ถึง .706 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 7 สูงสุด ได้แก่ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รองลงมาเปิดใจรับความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบได้ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานและบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 2.056 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 2.419 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 7

8. องค์ประกอบที่ 8 สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .317 ถึง .637 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 8 สูงสุด ได้แก่ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความคิดริเริ่มรองลงมา มีการจัดตั้งเครือข่ายการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบและประสานงานอย่างใกล้ชิด ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.751 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 2.060 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 8

9. องค์ประกอบที่ 9 กลยุทธามิตร สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .352 ถึง .701โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 9 สูงสุด ได้แก่ มีความจริงใจ ให้เกียรติและไว้วางใจต่อผู้ร่วมงาน รองลงมามีความไว้วางใจ มั่นใจ ในศักยภาพของครูและบุคลากร ส่วนลำดับสุดท้าย คือ การมอบอำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรอย่างเต็มที่ องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.665 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.958 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร(Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 9

10. องค์ประกอบที่ 10 วิสัยทัศน์ สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .382 ถึง .683 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 10 สูงสุด ได้แก่ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจเพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมและมีความเป็นอิสระในการทำงาน รองลงมา มีการวางแผนกลยุทธ์ และตัวบางชี้วัดผลการดำเนินงานก่อนพัฒนาสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีความศรัทธาเชื่อมั่นในงานที่ทำ และในความรู้ความสามารถของผู้อื่น องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.574 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.851 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 10

11. องค์ประกอบที่ 11 การทำงานเป็นทีม สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .327 ถึง .763 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 11 สูงสุด เปิดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมา มีระบบการทำงานมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีความเสียสละ มุ่งมั่น และทุ่มเท องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.528 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.797 เมื่อเทียบค่า

ความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 11

12. องค์ประกอบที่ 12 ผู้นำเหนือชั้น สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .533 ถึง .624 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 12 สูงสุด ได้แก่ มีวิสัยทัศน์และถ่ายทอดไปยังผู้ตาม รองลงมากระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและหาหนทางปรับปรุงงานของหน่วยงานของตนอยู่เสมอ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ กล้าเผชิญหน้าปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นธรรม องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.249 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.470 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 12

13. องค์ประกอบที่ 13 กระตุ้นการใช้ปัญญา สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .341 ถึง .671 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 13 สูงสุด ได้แก่ สามารถมองเห็นคุณค่าในศักยภาพของบุคลากรในองค์กรและมีศิลปะในการนำเอาศักยภาพนั้นออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา มีการวัดผลและตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะๆ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทดลองปฏิบัติตามโครงการใหม่ ๆ หรือทำงานที่ท้าทายความสามารถ องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.249 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.324 เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 13

14. องค์ประกอบที่ 14 การมีส่วนร่วม สามารถอธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .369 ถึง .733 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายองค์ประกอบที่ 14 สูงสุด ได้แก่ ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยอย่างเหมาะสม รองลงมา มีการประชุมและจัดกิจกรรมเพื่อรับรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ส่วนลำดับสุดท้าย คือ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกัน องค์ประกอบนี้ได้ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) เท่ากับ 1.051 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) เท่ากับ 1.236 แสดงว่า เมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 14

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำวิวรรตของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. จิตวิญญาณความเป็นผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบาย องค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำวิวรรตของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ได้มากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ทำให้มีความรัก ความศรัทธาและผูกพันกับสถานศึกษาและบุคลากรในสังกัด ต้องการที่จะพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้รักและศรัทธาในองค์กร สอดคล้องกับ พັນนิ สมกำลิ่ง และยุทธชัย ไชยสิทธิ (2555 : 23) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณคือรูปแบบความเป็นผู้นำ ที่อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาศักยภาพ ของบุคคลจากภายในสู่ภายนอก โดยการพัฒนาความเป็นผู้ที่เติบโตในความเชื่อ ความศรัทธาต่อคุณธรรม ความถูกต้องดีงามเป็นพื้นฐาน และ

ด้วยความเข้มแข็ง แห่งศรัทธานั้น ได้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนชีวิตให้กระทำสิ่งที่ถูกต้องและเป็นคุณประโยชน์อย่างแท้จริง แก่ส่วนรวม และแบบอย่างชีวิตนี้ได้กลายเป็นแรง บันดาลใจให้กับทีมงานในการอุทิศตนเพื่อเป้าหมาย และคุณค่าที่แท้จริงแห่งงาน โดยปราศจากการบังคับ หรือใช้แรงจูงใจในด้านวัตถุเป็นที่ตั้ง นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2548 : 74) กล่าวว่า จิตวิญญาณเป็นเรื่องของน้ำใจ คนที่ไม่นึกถึงตนเองแต่นึกถึงผู้อื่นเขาจะมีวิธีคิดและพฤติกรรมที่ไม่ทำเพื่อตนเอง มุ่งเน้นการทำเพื่อส่วนรวม ประเวศ วะสี ได้อ้างคำกล่าวของ ท่านดาไลลามะ เคยกล่าวไว้ว่า ปัญหาของมนุษย์ทุกวันนี้คือความพร่องจิตวิญญาณ และการแก้ไขปัญหาของมนุษยชาติคือการปฏิบัติทางจิตวิญญาณ (ประเวศ วะสี 2552 : 1) ; ชนิกา เจริญจิตต์กุล (2552 : 1) กล่าวว่า จิตวิญญาณเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทางด้านการมีความหมาย มีคุณค่าและควมมีชีวิตจิตใจ ดังนั้นการดูแลบุคคล จำเป็นต้องเข้าใจองค์ประกอบของชีวิต และให้การดูแลองค์ประกอบต่าง ๆ นั้นไปพร้อม ๆ กันไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบร่างกาย อารมณ์ สังคมและ จิตวิญญาณ สภาวะที่บุคคลมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านกาย จิต สังคม และ จิตวิญญาณจะทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี บุคคลจะรู้สึกมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ตลอดเวลา

2. บุคลิกภาพ เป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบาย องค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปรัวรธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มาเป็นลำดับที่สอง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า บุคลิกภาพของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มีบุคลิกภาพทั้งทางด้านการแต่งกาย ด้านวาจา รวมทั้งอุปนิสัยใจคอที่สร้างความอบอุ่นและน่าคบหา และสร้างความเสน่ห์ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจน์ เรืองมนตรี และธีระ รุญเจริญ (2548 : 18-26) ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาไว้ 1. ด้านบุคลิกภาพ ส่วนตัวผู้บริหาร ได้แก่ บุคลิกภายใน ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 5) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จิตใจมั่นคง หนักแน่น 6) มีความอดทนอดกลั้น มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม 2.บุคลิกภาพภายนอก ประกอบด้วย 1) มีความมุ่งมั่นพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง สนใจใฝ่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) มีวิสัยทัศน์ 3) มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิดนอกกรอบ กล้าตัดสินใจ 5) มีความรับผิดชอบ 6) มีความกระตือรือร้นคล่องแคล่ว ว่องไว 7) รู้จักสร้างและระวังรักษาบุคลิกลักษณะของตนไว้เป็นแบบอย่างที่ดี 8) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี

3. ความฉลาดทางอารมณ์ ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ความฉลาดทางด้านอารมณ์ เป็นคนกล้าเปิดเผยทางด้านความรู้สึก การยอมรับความสามารถของผู้ใต้บัญชาคับบัญชาเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหา รวมทั้งนำพาองค์กรให้พ้นวิกฤตที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ Michael Piel (2008 : 561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. แบบอย่างที่ดี ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานให้เกิดความน่าเชื่อถือ มีความซื่อตรงซื่อสัตย์ สุจริต และมีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ Kouze and Posner (2007 : 15-16) ที่กล่าวว่า การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง คือไม่ใช่เพียงแค่พูดแต่ต้องทำตัวเป็น ตัวอย่าง เช่นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมที่กำหนดไว้ มีความจริงใจ และตั้งใจที่จะ

ทำให้ได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นชัยชนะเพียงเล็กน้อยก็ตาม โดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าและเป็นรากฐานสำคัญสำหรับสร้างพันธมิตรสัญญา เพื่อชัยชนะอันยิ่งใหญ่ต่อไป การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้ครูและผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจ เกิดความรู้สึกลึกซึ้งภาคภูมิใจที่ได้ร่วมงานด้วยนำไปสู่การปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และนอกจากนี้ Ulrich (1996 : 125) กล่าวถึงภาวะผู้นำในอนาคต จะประกอบด้วยความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ให้ความเคารพ ชื่นชม และมีความสุข

5. คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า อาจเป็นเพราะผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน โดยมองเห็นคุณค่า เข้าใจความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และยอมรับนับถือต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งโดย Bass and Avolio (1994 : 107, cited in Bass 1998 : 109-115) กล่าวว่า การยอมรับความแตกต่างของบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ส่งผลให้ผู้นำสามารถดูแล และตอบสนองผู้ตามแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ทั้งในการปฏิบัติงาน การวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ ความเป็นอยู่ทั่วไป การเสริมสร้าง พลังอำนาจ และการสร้างแรงจูงใจให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

6. ทักษะทางสังคม ในประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่าการเป็นผู้บริหารในปัจจุบันมุ่งเน้นที่การมีสติปัญญาความรู้ ความสามารถในการสื่อสารและโน้มน้าวใจ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีทักษะทางสังคม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ Smircich and Morgan (1982 : 22, อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ 2548 : 3) ได้กล่าวถึงนิยามของภาวะผู้นำที่ว่า “เป็นกระบวนการที่ผู้นำช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ ว่าอะไร คือความสำคัญให้ภาพความเป็นจริงขององค์การแก่ผู้อื่นช่วยให้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก” นอกจากนี้ Luthans (1989 : 695) กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับกิจกรรมเพื่อการสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชา และการจูงใจพนักงาน เช่นเดียวกันกับแนวคิดของ Murphy (1997 : 24-26) ที่กล่าวว่า ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของความเป็นผู้นำของผู้บริหาร มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการของโรงเรียน ในทุกระดับ และเป็นสิ่งที่ทุกองค์การปรารถนา โดยเฉพาะในบริบทของการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศ เพราะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

7. สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ในประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่า ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานและบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งเปิดใจรับความรู้สึกร่วมกันของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนได้เสียทั้งทางบวกและทางลบ สอดคล้องกับ McClelland (1973 : 57-83) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นพฤติกรรมที่สามารถ ใช้ทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการทำนายแบบเดิมที่พิจารณา ความสามารถของบุคคลจากระดับการศึกษาคะแนนสอบที่รับจากสถาบันการศึกษา คะแนนผลสอบการแข่งขันเข้าทำงาน ซึ่งสมรรถนะ มีความหมายรวมถึง ความรู้ ทักษะคุณสมบัตินิสัยและพฤติกรรมที่จำเป็นต่อความสำเร็จของบุคคลและองค์การ ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การย่อมเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายต้องการให้เกิดขึ้น ดังนั้นสมรรถนะการบริหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการบริหารที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารเพราะเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของการบริหารได้ว่า ผู้บริหารมีความสามารถหรือมีสมรรถนะในการบริหารมากน้อยเพียงใด การบริหารงานของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษา 2547 : 16) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548 : 429-430) ได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 ส่วน คือ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550 : 91) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจากสมรรถนะในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน สำหรับด้านการบริหารงาน บุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) สามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน
- 2) สามารถจัดบุคลากร ให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 3) สามารถพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ
- 4) สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรใน สถานศึกษา และ
- 5) สามารถให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

8. สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น มีการเสวนา อบรม และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหารเองเพื่อเป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรมาบริหารจัดการสถานศึกษา ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ Marion (2002 : 73) กล่าวว่า มีนักวิชาการกลุ่มมนุษยสัมพันธ์นิยม (Human Relationists' Perspectives) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้บริหาร เช่น การสื่อสารอย่างเปิดเผยกับผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำปรึกษาในปัญหาส่วนตัว สร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นมิตร มีความใส่ใจต่อผู้ให้บังคับบัญชา และการคิดบวกดูสุขภาพ (Zachary and Kuzuhara 2005 : 17) กล่าวว่า ลูกจ้างในองค์กรสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้ดี หากได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ McShane and Von Glinow (2008 : 115) กล่าวว่า ลูกจ้างจะมีความผูกพันกับองค์กรในระดับสูงเมื่อเขาเชื่อว่า เพื่อนร่วมงานสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนให้บรรลุถึงเป้าหมายของตนเองที่วางไว้ และสามารถช่วยเหลือตนเองเมื่อมีปัญหา Rollinson and Broadfield (2002 : 19) ได้กล่าวถึงความเป็นปึกแผ่นในองค์กรนั้นว่า จะเกิดขึ้นเมื่อคนในองค์กรมีอุดมการณ์ร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายร่วมหรือมีงานหรือความสนใจในสิ่งที่เหมือนกัน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในองค์กร

9. กัลยาณมิตร ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าผู้บริหารควรมีกัลยาณมิตรเพื่อสามารถขับเคลื่อนกระบวนการทำงาน และแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการเป็นกัลยาณมิตรให้บุคคลอื่น และการมีบุคคลอื่นมาเป็นกัลยาณมิตรให้เรานั้น หากมุ่งช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ดีงาม ย่อมจะทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542 : 631-632, 2546 ข : 2-5) กล่าวว่า กัลยาณมิตรเป็นเสมือนผู้รู้ ทำให้สามารถชี้แนะ ชักนำบุคคลอื่นให้สามารถพัฒนาตนเองในทิศทางที่เหมาะสมในทุกด้าน เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรที่ดีแล้ว ก็ทำให้เริ่มมีความเข้าใจ หรือเห็นทางการฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรก็จะมีผู้ที่คอยแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้มีโอกาสดำเนินชีวิตผิดพลาดไปในทางที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการมีกัลยาณมิตรจึงเสมือนมีมิตรที่ดีจะคอยแนะนำ ชักจูงให้ได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดี ด้วยความรัก ความจริงใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

10. วิสัยทัศน์ การที่ผู้นำจะนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพถือว่า เป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 4) กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างความฝันที่เป็นจริงหรือการสร้างพิมพ์เขียวขององค์กรที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้นำปรารถนาจะให้องค์กรของตนเป็นอย่างไรนั้น จะต้องศึกษาองค์กรอย่างลึกซึ้งซึ่งมีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อยของ

บุคคล สถานที่ ทรัพยากรและเวลา วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิธีการที่ใดอย่างหนึ่งในการสร้างวิสัยทัศน์โดยการมีส่วนร่วมวิสัยทัศน์

11. การทำงานเป็นทีม ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าผู้บริหาร มีการทำงานเป็นทีมและมีระบบการควบคุมโดยเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ซึ่งทีมที่เกิดขึ้นนั้นจะให้ความผูกพันกันในระบบกลุ่มที่มีความเสียสละ มุ่งมั่น และทุ่มเท Ends and Page (2002 : 112, อ้างถึงใน คู่มือเตรียมสอบ 2551 : 86) ได้เสนอแนะว่าผู้นำทีมงานจะพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร ผู้นำทีมงานต้องสามารถสื่อสารกับสมาชิกของทีมงานได้ทั้งแบบตัวต่อตัวและกับทีมงานได้อย่างมีคุณภาพ เพราะการสื่อสารที่ดีของหัวหน้าทีมจะช่วยสร้างความเข้าใจก่อให้เกิดความร่วมมือ และการประสานงานที่ดีในระหว่างสมาชิกและระหว่างทีมงาน 2) ทักษะการวางแผน ผู้นำทีมงานจะต้องชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย และวิธีการปฏิบัติงานสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็น มรรคผล 3) ทักษะการจัดองค์การ ผู้นำทีมงานต้องพิจารณาภารกิจหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติทั้งหมดแล้วนำมาจัดกลุ่มภารกิจหรือหน้าที่ พร้อมทั้งกำหนดบุคคลขอบเขต อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานและทรัพยากรสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนกำหนดรูปแบบการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน 4) ทักษะการสอนแนะ ผู้นำทีมงานต้องสอนหรือแนะนำสมาชิก ทีมงานได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติอย่างละเอียด อาจรวมถึงการสาธิตทำให้ดูเป็นตัวอย่าง นอกจากวิธีนี้ยังต้องให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาลักษณะต่าง ๆ 5) ทักษะการจูงใจ ผู้นำทีมงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของบุคคล พฤติกรรมการทำงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงวิธีการและเทคนิคที่ใช้อย่างเหมาะสม สมาชิกทีมงานให้สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายของทีมงานได้ และ 6) ทักษะการเจรจาต่อรอง ต้องสามารถเจรจาต่อรองกับสมาชิกแต่ละคน ในทีมงานเกี่ยวข้องกับงานและบทบาทให้ทุกฝ่ายเข้าใจความคาดหวังที่พึงประสงค์ร่วมกัน

12. ผู้นำเหนือชั้น ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำกล้าเผชิญหน้ากับปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งสามารถยกระดับความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาและคุณภาพของสถานศึกษาให้พ้นวิกฤตและผ่านไปด้วยความสำเร็จทั้งผู้เรียน ครู สอดคล้องกับ มุมมองของ Cardona ที่ว่า ผู้นำแบบเหนือชั้นมุ่งที่จะพัฒนาและยกระดับแรงจูงใจของผู้ตามให้สูงขึ้น (เช่น ยกระดับแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อผู้อื่น (Motivation to do things for others) หรือแรงจูงใจปรารถนาที่จะให้แก่ผู้อื่น (Motivation to Contribute) เป็นต้น Cardona จึงเน้นเรื่องการยกระดับแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ของผู้ตามเป็นสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ได้ละเลยด้านการพัฒนาด้านจิตใจ (Spiritual Development) โดยมองผู้นำแบบเหนือชั้นว่าเป็น “ผู้นำแบบผู้รับใช้” หรือ “ผู้นำแบบใฝ่บริการ” (Servant-leader) ที่ทำให้ผู้ตามเกิดประสิทธิผลขึ้น

13. กระตุ้นการใช้ปัญญา ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าผู้บริหารมีการกระตุ้นให้กับผู้ใต้บังคับบัญชามีความพยายามในการทำงานให้เกิดความสำเร็จและสร้างให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาและพร้อมจะแก้ปัญหาให้เกิดความสำเร็จร่วมกัน สอดคล้องกับ ปวรวิศา คำภีระ (2557 : 362) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร พบว่า ครูรับรู้ว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าถ้าทุกคนร่วมใจกัน จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแน่นอนอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วยแนวคิดหรือมุมมองใหม่ ๆ และผู้บริหารให้กำลังใจแก่บุคลากรในการเสนอแนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และหลากหลายวิธี และสอดคล้องกับ Bass และ Avolio ที่ว่า การที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหา

แนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้นำมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับสถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ มีการจูงใจและสนับสนุน ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหา และการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายาม หาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ ผู้นำมีการกระตุ้นให้ ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผล และไม่วิจารณ์ ความคิดของผู้ตาม แม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของผู้นำ ผู้นำทำให้ผู้ตามรู้สึกว่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยผู้นำจะสร้างความ เชื่อมั่นให้ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่างต้อง มีวิธีแก้ไข แม้บางปัญหจะมีอุปสรรคมากมาย ผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถ เอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้น ให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของ ตนเอง ความเชื่อ และประเพณี การกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนา ความสามารถของผู้ตาม ในการที่จะตระหนักเข้าใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

14. การมีส่วนร่วม ในประเด็นนี้ ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้ง 4 ฝ่าย ทั้งฝ่ายบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานทั่วไปและบริหารงานบุคคล นอกจากนี้ ยังให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการดำเนินงาน ให้เกิด ความสำเร็จและรับผิดชอบร่วมกันทั้งทางบวกและทางลบสอดคล้องกับ Bennis and Nanus (1985 : 15-19, อ้างถึงใน เสนาะ กลิ่นงาม 2551 : 7-13) ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารระดับสูงของบริษัทขนาดใหญ่ และผู้นำจาก ภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้นำเหล่านี้ ใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงองค์การ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลง 2) การถ่ายทอดวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์การโดยการติดต่อสื่อสาร 3) การสร้างความผูกพัน และเชื่อถือต่อวิสัยทัศน์ และ 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความเชื่อมั่นของสมาชิก ในองค์การ โดยการให้ความสำคัญกับผู้ตามทุกคนด้วยการเสริมสร้างสมรรถนะ สร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2557 : 15) การมีส่วนร่วมในการทำงานหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับทรัพยากร ในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการทำงานหรือการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ของผู้ใต้บังคับบัญชา มีมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีสำหรับการสั่งการของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องรับฟังการเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจ ของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความผูกพัน และมีความรู้สึกว่ตนเป็นส่วนหนึ่งของ หน่วยงาน จะเกิดความมุ่งมั่นร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ควรศึกษาองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปวีรรัตนที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือหน่วยงานอื่น
2. ควรวิจัยเชิงคุณภาพองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปวีรรัตนกับการบริหารงานวิชาการ และด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานต้นสังกัดควรนำองค์ประกอบเชิงสาเหตุภาวะผู้นำปวีรรัตนไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ผู้บริหารในสังกัด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ ต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยดูแลเอาใจใส่และแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนเป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครวุฒิ และ ดร.อรุณ จุติผล ผู้เชี่ยวชาญ ที่ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ทุกท่าน ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ขอขอบคุณฝ่ายประสานงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่กรุณาอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณนักศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษารุ่น 2/2556 ทุกท่าน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

เอกสารอ้างอิง

- กองบริการการศึกษา. **การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธีระ รุญเจริญ. **วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 24,1 (มกราคม-มีนาคม 2548) : 22-24.
- ประเวศ วะสี.(2552). จิตวิญญาณในสังคมไทย. (ออนไลน์) 2552(อ้างเมื่อ 31 กรกฎาคม 2559). จาก : <http://www.ryt9.com/s/prg/646127>.
- ปวีศา คำภีระ. **การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2542.
- พชนี สมกำลัง และยุทธชัย ไชยสิทธิ์. “แนวคิดความเป็นผู้นำ ทางจิตวิญญาณ:การประยุกต์ใช้ในวิชาชีพการพยาบาล,” **วารสารสภาการพยาบาล**. 27,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2557) : 15-16.
- และธีระ รุญเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพในการบริหารและการจัดการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพรส, 2550.
- สมาน อัครวุฒิ. **การบริหารสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษายุคใหม่**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. **มาตรฐานตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการศึกษา เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550.
- เสนาะ กลิ่นงาม. **รูปแบบใหม่ของผู้บริหารในอนาคต**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2551.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. **ภาวะผู้นำ ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ บริหารการศึกษา หน่วยที่ 5-8**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.
- Bass and Avolio. **Improving Organizational Effectiveness Trough Transformational Leadership**. Thousand Oaks CA : Sage, 1999.
- Cardona, P. “Transcendental Leadership,” **Leadership and Organizational Development Journal**. 21, 4 (April 2000) : 201-206.
- Luthans, F. “Successful vs. Effective Managers,” **Academy of Management Executive**. 2, 2(January 1989) : 127-132.
- Marion, R. **Leadership in Education: Organizational Theory for the Practitioner**. New Jersey : Person Education, 2002.
- McClelland, D.C. “Testing for Competence Rather than for Intelligence,” **American Psychologist**. 17(March 1973) : 43-44.
- McShane, S. L. and Von Glinow M. A. **Organizational Behavior**. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 2008.
- Murphy, J. “Putting New School Leaders to the Test,” **Education Week**. 21 (November 1997): 24.
- Rollinson, D. and Broadfield A. **Organizational Behavior and Analysis : an Integrated Approach**. 2nd ed. Essex : Person Education Limited, 2002.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt, R. J. **Supervision : Human Perspectives**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1983.
- Zachary, W. B. and Kuzuhara L. W. **Organizational Behavior: Integrated Models and Applications**. Ohio : South-Western, 2005.

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
A Model of Linear Structural Relationship of Factors Influencing on
Administration for Health Promoting Schools at Diamond Level
of Basic Educational Schools

บุษบา บุญกะนั้นท์¹

กระพัน ศรีงาน²

สิทธิชัย ดีลั่น³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 660 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านแรงจูงใจ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 93 ($\chi^2=94.36$, $df=76$, $p\text{-value}=0.07539$, $\chi^2/df=1.22$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.96$, $RMSEA=0.019$, $RMR=0.00$, $R^2=0.93$)
2. การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 1.00 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำมากที่สุด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.86 โดยส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น, ปัจจัยการบริหาร, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Abstract

The purposes of this research were to create and to inspect the relevance of a model of linear structural relationship of factors influencing on administration for health promoting schools at diamond level of Basic Educational Schools with empirical data. The sample composed of 660 administrators, teachers and chairman of basic education which selected by multi-stage random sampling. Research tools were questionnaires. The data were analyzed by using computer program.

The research findings were as follows:

1. The linear structural relationship model of factors influencing on administration for health promoting schools at diamond level of Basic Educational Schools was fitted with empirical data. The factors of leadership, motivation and the participation of community aspects could be described that 93% of variation of administration for health promoting schools at diamond level of Basic Educational Schools. ($\chi^2=94.36$, $df=76$, $p\text{-value}=0.07539$, $\chi^2/df=1.22$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.96$, $RMSEA=0.019$, $RMR=0.00$, $R^2=0.93$)
2. The administration for health promoting schools at diamond level of Basic Educational Schools were received direct effect from the factor of community participation aspect which were Influence Coefficients at 1.00, and were received indirect effect from the factor of leadership aspect which were influence coefficients at 0.86 through motivation and the participation of community factors.

Keywords : Linear Structural Relationship, administrative factors, health promoting schools, Basic Educational Schools

บทนำ

ในปี ค.ศ. 1998 องค์การอนามัยโลก (WHO.) ได้เสนอแนะให้ประเทศต่าง ๆ พัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Healthy Promoting School) เพื่อให้โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสุขภาพควบคู่ไปกับการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมีขีดความสามารถที่แข็งแกร่ง มั่นคง และเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี (สำนักส่งเสริมสุขภาพ 2557 : 4-5) เนื่องจากการพัฒนาสุขภาพมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับความสามารถทางการศึกษา คุณภาพชีวิต และผลผลิตทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน (Goncalves 2008 : 123)

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นการพัฒนาที่มีความครอบคลุมทุกมิติของด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้สามารถนำความรู้และทักษะด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะนักเรียนจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติ ฝึกทักษะและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ทำให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและเยาวชนการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน (School health Program)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน ฯลฯ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ภาพลักษณ์ของเด็กวัยเรียนและเยาวชนไทยที่ดี เก่ง และมีความสุข อันเป็นความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุถึงปรัชญาการพัฒนา “คน” (สมควร สีทาพา 2551 : 14) ขณะเดียวกันการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะต่างคนต่างทำ ขาดพลังในการแก้ปัญหา (WHO 1998 : 16-17) การดำเนินงานของการนำไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต้องพร้อมที่จะสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้การส่งเสริมคุณภาพในโรงเรียนไม่สามารถจัดและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเปรียบได้กับผู้นำองค์กรที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2553 : 32) ถึงแม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดและการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนและจัดให้มีบริการสุขภาพในโรงเรียน แต่ยังพบปัญหาสุขภาพของเด็กในวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากรายงานของสำนักส่งเสริมสุขภาพ (2558 : 16) พบว่า การดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงมีการพัฒนารูปแบบการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร การทำมาตรฐานให้ถ่ายทอดความเข้าใจการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผล

การบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ประสบผลสำเร็จ และได้รับรางวัลระดับเพชรได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เกื้อหนุนหรือส่งผลให้การดำเนินดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้โมเดลที่ใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2554-2558 จำนวน 371 โรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ภาวะผู้นำ และ 2) ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ (1) แรงจูงใจ (2) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ (3) โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 ประการ ของกรมอนามัย (2542 : 23) ประกอบด้วย (1) นโยบายของโรงเรียน (2) การบริหารจัดการในโรงเรียน (3) โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน (4) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ (5) บริการอนามัยโรงเรียน (6) สุขศึกษาในโรงเรียน (7) โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย (8) การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ (9) การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และ (10) การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน
2. ภาวะผู้นำ จากการสังเคราะห์แนวคิดของ กรมสุขภาพจิต (2551 : 3) ; นิคม นาคอ้าย (2549 : 175) และ Goleman (1995 : 167-188)
3. แรงจูงใจ จากการสังเคราะห์แนวคิดของ ศุภสิทธิ์ ภาโวรัมย์ (2547 : 54) ; สมชาย สุขสมศักดิ์ (2548 : 163-166) และจิตตา ยุติ (2548 : 108)
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน จากการสังเคราะห์แนวคิดของ เมตตา ทองสว่าง (2548 : 144-150) ; วัชรภรณ์ อภิวัชราวกุล (2546 : 165) ; สมชาย สุขสมศักดิ์ (2548 : 163-166) และ Kirk, Schutte and Hine (2008 : 432-436)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2554-2558 จำนวน 371 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,113 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 220 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 660 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multiple-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

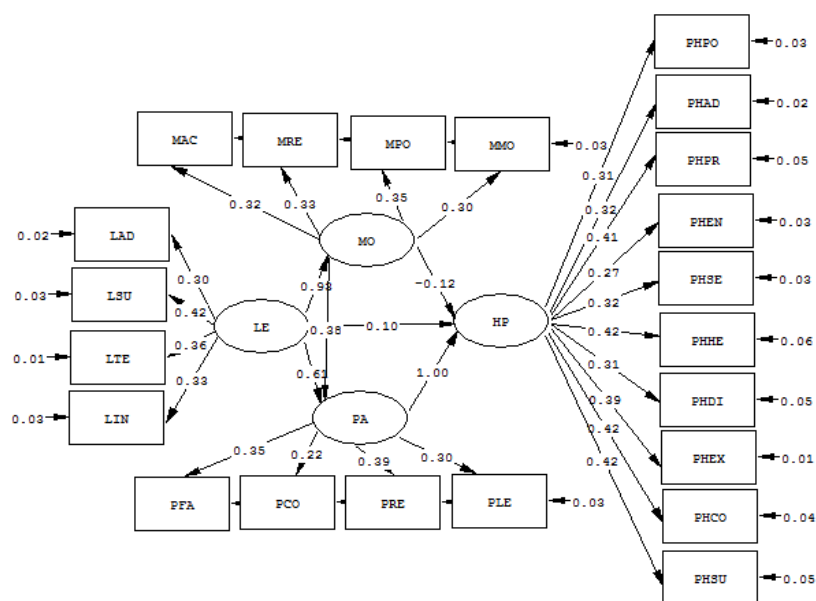
ขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) สร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเชิงสมมติฐาน และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง ดังนี้

ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 94.36 ระดับองศาอิสระ (df) เท่ากับ 76 ระดับนัยสำคัญ (p-value) เท่ากับ 0.08 มีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.23 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน

จากการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.00 ดังภาพประกอบ 1

Chi-Square=94.36, df=76, P-value=0.07539, RMSEA=0.019

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 1 ค่าอิทธิพลรวม (TE) ค่าอิทธิพลทางอ้อม (IE) ค่าอิทธิพลทางตรง (DE) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2)
ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
ระดับเพชรของสถานศึกษา หลังปรับปรุงแบบ

ตัวแปรผล	ตัวแปรเหตุ								
	ภาวะผู้นำ (LE)			แรงจูงใจ (MO)			การมีส่วนร่วมของ ชุมชน (PA)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (HPS)	0.96	0.86	0.10	0.26	0.38	-0.12	1.00	-	1.00
แรงจูงใจ (MO)	0.93	-	0.93	-	-	-	-	-	-
การมีส่วนร่วมของชุมชน (PA)	0.96	0.35	0.61	0.38	-	0.38	-	-	-
ค่าสถิติ $\chi^2=94.36$, $df=76$, $p\text{-value}=0.07539$, $\chi^2/df=1.22$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.96$, $RMSEA=0.019$, $RMR=0.00$, $R^2=0.93$									

ค่าความเที่ยง								
ตัวแปร	LAD	LSU	LTE	LIN				
ความเที่ยง	0.81	0.86	0.91	0.86				
ตัวแปร	PHPO	PHAD	PHPR	PHEN	PHSE	PHHE	PHDI	PHEX
ความเที่ยง	0.76	0.84	0.68	0.78	0.56	0.76	0.62	0.76
ตัวแปร	PHCO	PHSU	MAC	MRE	MPO	MMO	PFA	PCO
ความเที่ยง	0.82	0.77	0.81	0.90	0.86	0.77	0.79	0.81
ตัวแปร	PRE	PLE						
ความเที่ยง	0.92	0.76						
สมการโครงสร้างของตัวแปร			HP	MO	PA			
R-Square (R^2)			0.93	0.87	0.93			
เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง								
ตัวแปรแฝง	HP	MO	PA	LE				
HP		1.00						
MO		0.93**	1.00					
PA		0.99**	0.95**	1.00				
LE		0.96**	0.93**	0.96**	1.00			

** $P < .01$

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) สูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 1.00 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (LE) และปัจจัยด้านแรงจูงใจ (MO) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.10 และ -0.12 ตามลำดับ นั่นหมายความว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด

ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม มีดังนี้ (1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำส่งผลทางอ้อมต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 0.86 โดยส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านแรงจูงใจ (MO) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) (2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (MO) ส่งผลทางอ้อมต่อการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 0.36 โดยส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA)

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-Square) ของปัจจัยด้านการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (HP) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.93 นั่นหมายความว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (LE) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (MO) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยด้านการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้ร้อยละ 93 นอกจากนี้ค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.56-0.92 โดยตัวแปรความผูกพันและความคาดหวัง (PRE) มีค่าสูงสุด เท่ากับ 0.92 และตัวแปรการบริการอนามัยโรงเรียน (PHSE) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.56

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (HP) แรงจูงใจ (MO) การมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) และภาวะผู้นำ (LE) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.93 , 0.99 และ 0.96 ตามลำดับ จึงแสดงว่า การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PA) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (LE) และแรงจูงใจ (MO) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏว่ามีความสอดคล้องกัน และมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าอิทธิพลทางตรง (DE) เท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชนเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนปฏิบัติงานให้กับโรงเรียนอย่างเต็มที่และทุ่มเท มีความผูกพันต่อองค์กร มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง ชุมชนมีการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการดูแลสุขภาพนักเรียนร่วมกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องจึงร่วมมือกับทางโรงเรียนพัฒนาเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ อภิวัชราวกุล (2546 : 165) ที่พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ได้แก่ (1) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่เข้ามาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน (2) ผู้บริหารสามารถทำงานเข้ากับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดี และ (3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา เลือกวิธีและการวางแผนการแก้ปัญหา การดำเนินงานตามแผน และการติดตามและประเมินผลของกิจกรรมการร่วมพัฒนา

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าอิทธิพลทางอ้อม (IE) เท่ากับ 0.86 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสามารถบริหารจัดการทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีกับทีมและชุมชน เป็นผู้เฝ้าติดตามที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในการที่ปฏิบัติแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบกับเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ความกล้าหาญ กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความฉลาดทางด้านอารมณ์ และคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละบุคคล และมุ่งพัฒนาครูให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนในองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรสรณ์ เนตรทิพย์ (2554 : 113) ที่พบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารชั้นสูง การมีภาวะผู้นำ ความฉลาดทางด้านอารมณ์ในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทผู้นำทีม และพฤติกรรมการบริหารโครงการของประธานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พฤติกรรมการบริหารจัดการ การมีสัมพันธภาพที่ดีของผู้บริหารของโรงเรียน การได้รับการรับรู้บทบาท ความสามารถของตนในการแสดง มีผลต่อทีมการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นเลิศทางด้านโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไปสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้มีการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยผลักดันและเสนอแนะให้งานวิจัยสำเร็จไปด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. แนวโน้มการศึกษาไทยในครึ่งทศวรรษหน้า (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 10 สิงหาคม 2559). จาก <http://learners.in.th/blog/jintana-eti> 5301/246139
- เมตตา ทองสว่าง. แบบภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ส่งผลต่อระดับความไว้วางใจของทีมและประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพแผนกหอผู้ป่วยหนักโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- กรมสุขภาพจิต. คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.
- จิตตา ยุติ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัททุนทรัพย์แคน จำกัด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- นิคม นาคอ้าย. ภาวะผู้นำระดับผู้บริหารวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2549.
- วรสรณ์ เนตรทิพย์. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลด้านสภาพแวดล้อมและแรงจูงใจในงานที่มีต่อพฤติกรรมบริการงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของบุคลากรทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.
- วัชรภรณ์ อภิวัชรกุล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนที่ส่งเสริมสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- ศุภสิทธิ์ เกาโบรมย์. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมเจดับบลิวแมริออทกรุงเทพมหานคร. ปัญหาพิเศษบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- สมควร สีทาพา. กฎหมายมหาชน : ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : แอล ที, 2551.
- สมชาย สุขสมศักดิ์. การส่งเสริมสุขภาพระดับทองของโรงเรียนวัดเจ็ทรีว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ. คู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ฉบับปี 2557. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2557.

- Goleman, D. **Research on Behavior of Leadership Journal**. New York : The Guilford, 1995.
- Goncalves, S. M. P. “The Impact of Work Health Promoting School and Worker Behavior,”
Safety Science. 46,6 (January 2008) : 992-1001.
- Kirk, A. B., Schutte S. N. and Hine W. D. “Development and The tasks of Leadership of an
Emotional Self-efficacy Scale,” **Personality and Individual Differences**. 45,5
(March 2008) : 432-436.
- WHO. **A Health Promoting School**. New York : Searo, 1998.

สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี

The Operating State According to the Outstanding District Schools
Project of Basic Education in Ubon Ratchathani Province

วรวัตร วิริยะพันธ์¹

สุวิมล โพธิ์กลิ่น²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และเขตพื้นที่การศึกษา และเพื่อการศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 จำนวน 477 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 136 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน 341 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่า t และ F โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe'

ผลการวิจัยพบว่า

การวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี สรุปผลดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ด้านบริหารจัดการบุคลากรครู ด้านเน้นการมีส่วนร่วม ด้านพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และด้านจัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่นๆ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ควรมีการแลกเปลี่ยนนักเรียนและบุคลากรภายในและต่างประเทศน้อยที่สุด 2) พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ควรมีการจัดสภาพของโรงเรียนให้สะอาดโดยทำห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้มีความน่าอยู่น่าเรียนมากที่สุด 3) บริหารจัดการบุคลากรครู ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติในการบริหารโรงเรียนดีประจำตำบล 4) จัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ ควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ 5) เน้นการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยร่วมแสดงความคิดเห็น ดิชม ให้คำแนะนำการปฏิบัติงาน 6) ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง โรงเรียนมีการประเมินตนเอง การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีและแผนพัฒนา ระยะ 4 ปี

Abstract

The purposes of this research are to study and compare the operating state according to the outstanding district schools project of basic education in educational service area of Ubon Ratchathani classified by positions, experiences and educational service areas, also to study the opinions, suggestions related to the operating state according to the outstanding district schools project of basic education in Ubon Ratchathani. The sample group was 477 participants from government teachers in educational service area of Ubon Ratchathani, area 1-5 which were as followed 136 participants of school administrators and 341 participants of teachers by stratified random sampling. The research method used in the questionnaires was a rating scale of Likert and Cronbach's alpha was at 0.97. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation and the inferential statistics used to test hypothesis were T-test and F-test by variance analysis of Scheffe'.

The research findings were as follows:

The research results and data analyzing of government teachers' opinions toward the operating state of the outstanding district schools project of basic education in Ubon Ratchathani have shown that

1. The operating state of the outstanding district schools project of basic education in Ubon Ratchathani in overall and income were at the high level: with regard to teaching and learning activities and intensive student development activities, with regard to human resources management, with regard to participation, with regard to the fundamental development, and with regard to the education and resource collaboration network respectively.

2. The comparison of the operating state of the outstanding district schools project of basic education in Ubon Ratchathani are as followed

2.1 The comparison result of the operating state of the outstanding district schools project classified by position has shown that the opinions between the school administrators and teachers toward the operating state of the outstanding district schools project in overview and income were different at statistical significance level of 0.05.

2.2 The comparison result of the operating state of the outstanding district schools project classified by experiences has shown that the opinions between the school administrators and teachers toward the operating state of the outstanding district schools project in overview and income were not different.

2.3 The comparison result of the operating state of the outstanding district schools project classified by educational service area has shown that the opinions of the government teachers in different educational service area toward the operating state of the outstanding district schools project in overview and income were different at statistical significance level of 0.05.

3. The study of opinions and suggestion of the operating state of the outstanding district schools project of basic education in Ubon Ratchathani were as followed: 1) with regard to teaching and learning activities and intensive student development activities, the student and staff exchange program both domestic and international is least effective. 2) with regard to the fundamental development, the hygiene and attractiveness of classroom and laboratory is most effective. 3) with regard to human resources management, the qualification of school administration is effective. 4) with regard to the education and resource collaboration network, the collaboration between schools or educational institutions situated within the area is effective. 5) with regard to participation, the parent and guardian were encouraged to participate by giving comments and suggestions on the performance. 6) with regard to quality assurance, the schools have done the self-evaluation, determining the annual plan and the four-year plan.

Keywords: outstanding district schools project, basic education

บทนำ

ในโลกปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสารความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด การแข่งขันพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งการแข่งขันทางการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูงมาก เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันสถานศึกษาจึงมีหน้าที่หลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายโครงการ “โรงเรียนดีประจำตำบล” เพื่อดำเนินการพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ในท้องถิ่นชนบทให้มีความพร้อมสามารถให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเอื้อต่อการจัดปฐมวัยและการศึกษาพิเศษ จากการที่กล่าวมาข้างต้น โครงการโรงเรียนดีประจำตำบล ผู้เกี่ยวข้องจากทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ตลอดจนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ประกอบกับโรงเรียนที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งอยู่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล และผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาและปัญหาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ นับว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้นด้วยการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนดีประจำตำบล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์กับผู้บริหาร คณะครู ผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และเขตพื้นที่การศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี

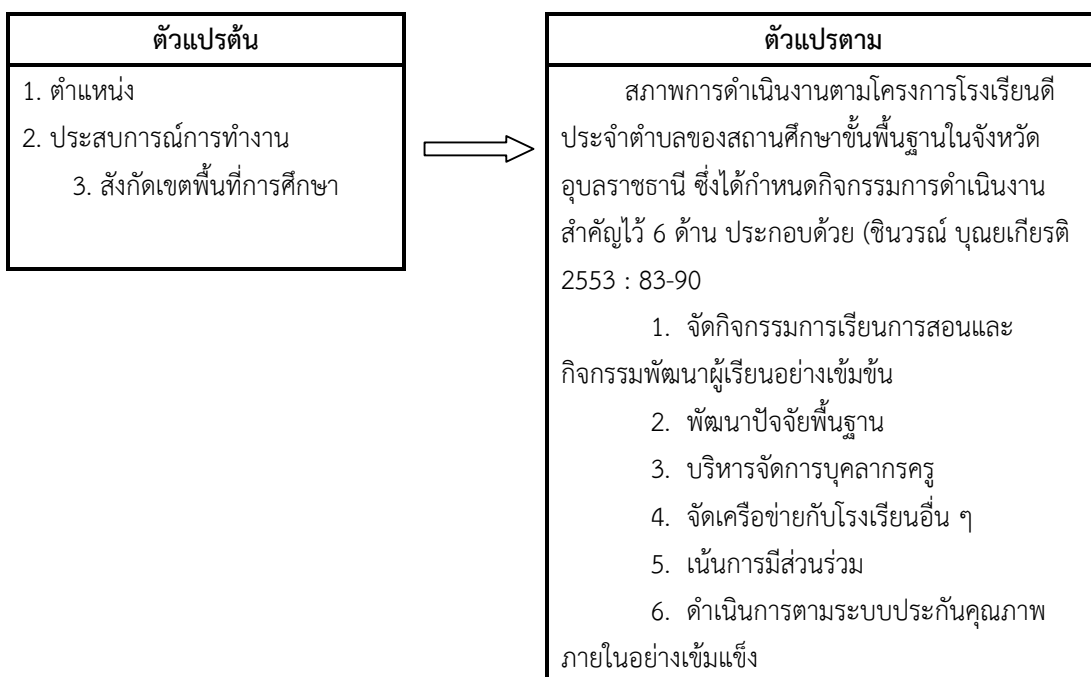
ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล อันส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย และมีคุณภาพอย่างสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ผู้บริหาร ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 210 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร 210 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน 2,937 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,147 คน (รายชื่อโรงเรียนดีประจำตำบลปี 2553 : 100-103)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 210 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร 210 คน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน 2,937 คนรวมประชากรทั้งสิ้น 3,147 คน (รายชื่อโรงเรียนดีประจำตำบลปี 2553 : 100-103)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 136 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน จำนวน 341 คน รวมทั้งสิ้น 477 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางการสุ่มของ Krejcie และ Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับใช้ถาม ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 มีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่นำมาใช้วิเคราะห์
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์
3. กำหนดรหัสข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) ของแบบสอบถาม นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับระดับความพร้อมกับความถี่ (ธีรภูมิ เอกะกุล 2550 : 116) เพื่อใช้แปลความหมายรายข้อแต่ละด้าน และโดยภาพรวม ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้สถิติ t-test

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์ และเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้สถิติ F-test

การวิเคราะห์ ตอนที่ 3 มีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับที่ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะในตอน 3

2. บันทึกข้อเสนอแนะที่ได้มาโดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน

3. สรุปข้อเสนอแนะในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน เพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ด้านบริหารจัดการบุคลากรครู ด้านเน้นการมีส่วนร่วม ด้านพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และด้านจัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแตกต่างกัน

3. ศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ควรมีการแลกเปลี่ยนนักเรียนและบุคลากรภายในและต่างประเทศน้อยที่สุด 2) พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ควรมีการจัดสภาพของโรงเรียนให้สะอาดโดยทำห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้มีความน่าอยู่ น่าเรียนมากที่สุด 3) บริหารจัดการบุคลากรครู ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติในการบริหารโรงเรียนดีประจำตำบล 4) จัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ ควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ 5) เน้นการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยร่วมแสดงความคิดเห็น ดิชม ให้คำแนะนำการปฏิบัติงาน 6) ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง โรงเรียนมีการประเมินตนเอง การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีและแผนพัฒนาระยะ 4 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ด้านบริหารจัดการบุคลากรครู ด้านเน้นการมีส่วนร่วม ด้านพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และด้านจัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสภาพการดำเนินงานตามโครงการทุกด้านที่ผู้วิจัยศึกษา มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานโรงเรียนดีประจำตำบลหรือข้อกำหนดการดำเนินงานที่ใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนมีความแตกต่างกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ การนิเทศติดตาม การส่งเสริมสนับสนุน การประเมินและรายงานผลและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงตะวัน รัตนวัน (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านขั้นตอนเตรียมการวางแผน รองลงมาคือด้านขั้นตอนการวางแผนและด้านขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านขั้นตอนการติดตาม ควบคุม ประเมินผลและสรุปผล เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน

2.2 สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐวิดี จันทรศรจักร (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานของโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานของโรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

เขต 4 ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และ เมทนี แก้วอาษา (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่มีเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน ในภาพรวมพบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.3 สภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน รายด้านแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ค่อนข้างแตกต่างกัน

3. การศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรวางแผนด้านการเรียนการสอนเตรียมความพร้อมและปัจจัยต่าง ๆ ให้พร้อม 2) ควรจัดสรรบุคลากรและครูให้มีจำนวนเพียงพอ 3) ควรเชิญวิทยากรหรือผู้มีความรู้มาบรรยายให้ความรู้ 4) ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน 5) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง และ 6) ควรจัดทำตารางการนิเทศให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวพรพิมล ตั้งใจ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามและประเมินโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา พบว่าข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการ คือ ควรวางแผนด้านการเตรียมความพร้อมและปัจจัยต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินงานของโครงการ ควรจัดสรรบุคลากรและครูให้ มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ ควรเชิญวิทยากรหรือผู้มีความรู้มาบรรยายให้ความรู้ ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกันติดตามผล และตั้งคณะกรรมการ ประเมินผลโครงการรวมทั้งสรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเข้มข้น ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนรักและพัฒนาถิ่นฐานของตน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากที่สุด 2) พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ควรมีการจัดสภาพของโรงเรียนให้สะอาดโดยทำห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้มีความน่าอยู่น่าเรียนมากที่สุด 3) บริหารจัดการบุคลากรครู ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติในการบริหารโรงเรียนดีประจำตำบลโดยมีวุฒิทางการบริหารและผ่านการฝึกอบรม สัมมนาทางการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนดีประจำตำบลและมีการจัดครูสอนได้ตรงตามวิชาเอกใน 5 วิชาหลัก ครบทุกระดับชั้นมากที่สุดเท่ากัน 4) จัดเครือข่ายกับโรงเรียนอื่น ๆ 5) เน้นการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยร่วมแสดงความคิดเห็น ดิชม ให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และ 6) ดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็ง โรงเรียนมีการประเมินตนเอง รองลงมาคือ การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปีและแผนพัฒนาระยะ 4 ปี

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนดีประจำตำบล โดยคณะกรรมการดังกล่าวอาจจะเป็น

ตัวแทนของผู้บริหารโรงเรียน มาทำหน้าที่ระดมความคิดและจัดทำกลยุทธ์หรือโครงการหรือกิจกรรมในระดับโรงเรียนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมตามกำหนดเวลาที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ควรให้ตัวแทนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำกลยุทธ์ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุศิริ และอาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น ซึ่งเสียสละเวลาให้ให้ความช่วยเหลือแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และตระหนักในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ประโคทัง รองศาสตราจารย์ ดร.อัครฤทธิ์ อุทัยรัตน์ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ นายธนัญชัย สายสุด ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นักวิชาการศึกษา นางนลินญา ทำบุญช่วยดูแลประสานงาน ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล สุดท้าย คุณพ่อสมเดช คุณแม่ภรดา วิริยะพันธ์ ที่อำนวยความสะดวกทุกสิ่งทุกอย่าง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการดำเนินงาน โรงเรียนดีประจำตำบลตามโครงการโรงเรียนดี ประจำตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553.
- _____. คู่มือประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียนดี ประจำตำบลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.
- _____. แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนดีประจำตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2554.
- _____. บัญชีรายชื่อโรงเรียนดีประจำตำบล ปี 2553 - 2557. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.
- กฤษฎา สารการ. รูปแบบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียนดีประจำตำบลกรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนสร้างถ่อสามัคคี สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.
- พรพิมล ตั้งใจ. การติดตามและประเมินโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลของโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค, 2552.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิค, 2552.
- สุวรรณ วิลารักษ์. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2551.

สมพร พุ่มเพ็ชร. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนต้นแบบพัฒนาการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2552.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ, 2541.

โสภา มีจันทร์. การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2552.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายการพัฒนาการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 26 กรกฎาคม 2554). จาก :

http://www.bps2.moe.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=87.

หวน พันธุพันธ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2556.

สฤษฎี เจริญรัตน์. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎี
บัณฑิต, 2559.

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 2

The Transformational Leadership Enhancement Model for The Basic
Education Institution Committee in the Small-Sized Schools
under Nakhon Si Thammarat Primary Educational
Service Area Office 2

เสาวพจน์ รัตนบุรี¹

ไมตรี จันทรา²

สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 กระบวนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยการสอบถามและสัมภาษณ์ 3) สร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ 4) ตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ซึ่งการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์และจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่นและยึดมั่นในอุดมการณ์การทำงาน มีความเป็นกัลยาณมิตร และมีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติงาน

2. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นรูปแบบ

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เชิงกระบวนการ ประกอบด้วย 1) การคัดสรรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Selection : S) 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงาน (Preparatory : P) 3) การปฏิบัติงาน (Action : A) และ 4) การติดตามตรวจสอบ (Monitoring : M)

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการเสริมสร้าง, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This study aims to construct and verify the transformational leadership enhancement model of the Basic Education Institution Committee in the small-sized schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The research process comprises four stages: 1) the study on the documents, concepts, theories, and related researches both in Thailand and abroad, 2) study the state of the transformational leadership through the questionnaires and the interviews, 3) construct the transformational leadership enhancement model through the focus-group among the connoisseurship experts, and 4) verify the appropriateness as well as evaluate the feasibility of the transformational leadership enhancement model through the seminars of the connoisseurship experts. A questionnaire and the structured interview were utilized in data collection while Frequency, Percentage, Standard Deviation, and Content analysis were employed in data analysis.

The research findings were as follows:

1. Holistically, the transformational leadership enhancement model of the Basic Education Institution Committee in the small-sized schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office, Region 2 is at the high level. When considering in each component, it is found that the idealized influence factor is at the highest level while inspiration creation, intellectual stimulation, and individuality consideration factors are at the high level. The idealized influence factors consist of honesty, vision, public mind, commitment and adherence to the works, friendliness, and participation in thinking and working.

2. The transformational leadership enhancement model for the Basic Education Institution Committee in the small-sized schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 is the process model comprising 1) the selection of the Basic Education Institution committee (Selection :S), 2) preparation prior to working (Preparatory : P), 3) the action (Action: A), and 4) monitoring (Monitoring: M).

3. The test of the appropriateness and the evaluation of the feasibility of the transformational leadership enhancement model via the connoisseurship experts show that the model is appropriate at the highest level along with its feasibility at the high level.

Keywords : Enhancement Model, Transformational Leadership, The Basic Education Institution Committee

บทนำ

สภาพของโลกปัจจุบันเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นี้ พบว่าเรื่องสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ครอบครัว วิถีชีวิตมีแนวโน้มไปในทางวิกฤติ และมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวร้ายลง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรง ภัยจากการก่อการร้าย เศรษฐกิจตกต่ำ ศีลธรรมในสังคมเสื่อมลง และปัญหาที่ตามมาจากยุคโลกาภิวัตน์ กระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยมและอื่น ๆ อีกมากมาย (รัตติกรณ์ จงวิศาล 2556 : 65) กล่าวได้ว่าในสองทศวรรษที่ผ่านมา โลกดูเหมือนจะแคลงด้วยวิทยาการก้าวหน้าด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องปรับแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้อยู่รอดและประสบความสำเร็จ โดยการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2553 : 15)

ในการบริหารจัดการตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา มีการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) โดยเฉพาะมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน กิจการของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 6-7) และจากการศึกษาวิจัย ปรากฏสภาพปัญหาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) คณะกรรมการสถานศึกษายังปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนมากยึดวัฒนธรรมการปฏิบัติแบบเดิม ๆ หลายคณะเป็นเพียงร่างเงาของโรงเรียน โรงเรียนไม่ค่อยกระจายอำนาจ และยอมรับในความจำเป็นและกระทรวงศึกษาธิการยังไม่สนับสนุนส่งเสริมเต็มที่ 2) กรรมการสถานศึกษา จำนวนมากยังมีศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะไม่ถึงระดับที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษายังมีปัญหาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องมาจากกรรมการเอง และเนื่องจากโรงเรียนซึ่งได้แก่ผู้บริหาร คณะครูและทรัพยากรอื่น ๆ (ธีระ รุญเจริญ 2547 : ช-ฌ)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีนโยบายบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ได้จัดทำแผน บริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2555-2558 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2555 : 34) ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2557 มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 100 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 48.87 และมีแนวโน้มว่าโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง ผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำอย่างไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ

การทดสอบระดับชาติยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงต้องจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ.2557-2559 เพื่อบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2557 : 1-9)

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ตามทฤษฎีของ แนวคิดของ Bernard M. Bass (1985 : 14, 121-124) แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบ การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน และที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 93 โรงเรียน โรงเรียนละ 9 คน รวมทั้งสิ้น 837 คน

ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bernard ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence : II) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) และประเด็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พึงประสงค์

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรด้านเนื้อหาที่ต้องการสร้าง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคัดสรร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Selection : S) 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงาน (Preparatory : P) 3) การปฏิบัติงาน (Action : A) และ 4) การติดตามตรวจสอบ (Monitoring: M) ส่วนตัวแปรด้านการพิจารณา มี 2 ประเด็น คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในขอบเขต 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดของทั้ง 4 ตัวแปรหรือ 4 องค์ประกอบดังกล่าว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bernard (1985 : 14,121-124) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence : II) ด้านพฤติกรรม(Behavior) ผู้นำจะมีพฤติกรรม และด้านคุณลักษณะ (Attribute) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) โดยผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา ผู้นำจะมีการนำเสนอวิสัยทัศน์ที่น่าดึงดูดใจสำหรับอนาคต และจะสื่อสารความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) โดยผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตาม มีความต้องการหาแนวทางใหม่มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำในการดูแล เอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และ เป็นที่ปรึกษา (Advisor) ของผู้ตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 93 โรงเรียน โรงเรียนละ 9 คน รวมทั้งสิ้น 837 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 12 โรงเรียนใน 12 ศูนย์เครือข่าย การศึกษา จากศูนย์เครือข่ายการศึกษาละ 1 โรงเรียน โรงเรียนละ 9 คน รวมทั้งสิ้น 108 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาแนวคิดทฤษฎี ภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงของ Bernard (1985 : 14, 121-124) ทั้ง 4 องค์ประกอบ จำนวน 31 ตัวบ่งชี้ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 ประเด็น และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจ และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า ความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแปลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศและต่างประเทศ 2) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันและที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ด้วยการสอบถามและสัมภาษณ์ 3) สร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ด้วยการสนทนากลุ่ม และ 4) ตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันและที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีดังนี้

1.1 สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2 สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมมีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์ การมีวิสัยทัศน์และจิตสาธารณะ การมีความมุ่งมั่นและยึดมั่นในอุดมการณ์การทำงาน การมีความเป็นกัลยาณมิตร และการมีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติงาน โดยมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การศึกษาเอกสารเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการความรู้(Knowledge Management : KM) การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานจากบุคคลที่เป็นต้นแบบด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติ และการเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และควรมีคณะกรรมการคัดสรรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ เช่น ค่าพาหนะในการประชุมประจำเดือน เป็นต้น

2. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นรูปแบบเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย 1) การคัดสรรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Selection : S) ได้แก่ การสรรหาคณะกรรมการคัดสรร คณะกรรมการคัดสรรคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาตามเกณฑ์และคุณสมบัติที่กำหนด 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Preparatory : P) ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้และเจตคติ การปฏิบัติงานตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาบุคลิกภาพ 3) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Action : A) ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาผู้นำเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติ การสร้างภาคีเครือข่าย การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การจัดการความรู้ และการพัฒนาเชิงรุกด้วยการมีคณะที่ปรึกษา

และการประชาสัมพันธ์ 4) การติดตามตรวจสอบ(Monitoring) ได้แก่ การเสริมแรง การสร้างขวัญและกำลังใจ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน พบว่า รูปแบบการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) และ ในขณะที่เดียวกันมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ คือ การมี อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบคือ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Bass (1985 : 14,121-124) ที่กล่าวถึง ลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอยู่ในตัวของผู้นำทุกคนที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจ มีความรู้สึกผูกพันและความต้องการทำงานให้สำเร็จตามภาระหน้าที่ ทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับ และสามารถ เอาชนะอุปสรรคในการทำงานและมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้ร่วมงานด้วย โดยเฉพาะในด้านการคำนึงถึง ผู้อื่น หรือยอมรับความแตกต่างของบุคคล (Individual Consideration) สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2004 : 7-15) ที่กล่าวถึงความเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงว่า ต้องเป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพ และพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่บุคคลอื่นต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ ฤงเจริญ (2557 : 176) ได้สรุป คุณสมบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า เป็นผู้ที่ไม่ยึดติดกรอบและมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งผลประโยชน์ขององค์การเป็นหลัก

2. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พึงประสงค์ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์และจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่นและยึดมั่นในอุดมการณ์การทำงาน ความเป็น กัลยาณมิตร และมีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bass (1985 : 14, 121-124) ในองค์ประกอบด้านการมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์ (Idealized Influence : II) ที่ผู้นำจะประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตาม โดยผู้นำ จะเป็นที่ยกย่อง เคารพ ศรัทธา ไว้วางใจ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม สามารถควบคุมอารมณ์ ได้ในสถานการณ์วิกฤติ และเป็นผู้นำที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง

3. ผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยค้นพบ โดยใช้ชื่อว่า “SPA and M Model” ประกอบด้วย 1) การคัดสรรคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน (Selection : S) 2) การเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Preparatory : P) 3) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Action : A) และ 4) การติดตาม

ตรวจสอบ (Monitoring) ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ Giber, Carter and Goldsmith (2000 : 11) ที่เน้นตามขั้นตอนการเตรียมการ การพัฒนาและการติดตามผลอย่างใกล้ชิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเพื่อการประยุกต์ใช้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษานาตาลเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 (SPA and M Model)

4. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษานาตาลเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินรูปแบบของ

Eisner (1976 : 135-150) ที่ได้นำเสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ(Connoisseurship) และสอดคล้องกับการศึกษาของกลองทิพย์ เกตุแก้ว (2556 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ใช้วิธีประชุมแสดงความคิดเห็น โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

หากสถานศึกษามีความสนใจจะนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ไปใช้ ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขนาดกลางในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และติดตามผลเพื่อสรุปถึงจุดเด่น จุดพัฒนาของรูปแบบดังกล่าว เพื่อทำการวิจัยพัฒนารูปแบบต่อไป
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการติดตามประเมินผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ด้วยรูปแบบการติดตามประเมินผลที่เหมาะสม มีความเที่ยงตรงและมีประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงกระบวนการหรือกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อไป
3. ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.สุพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ท่านผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำงานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ ดร.อรุณ จุติผล อาจารย์แห่งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรัณศุภมาส เอ่งฉ้วน อาจารย์แห่งคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำการเขียนบทความงานวิจัยนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- กลุ่มนโยบายและแผน. แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2557-2559. นครศรีธรรมราช : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2557.
- กลองทิพย์ เกตุแก้ว. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556.
- ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2557.
- _____. รายงานวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2555-2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านบริหารการศึกษา (Self-Learning Toolkits) การบริหารการเปลี่ยนแปลง(Change Management). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- Bass, B. M. *Leadership and Performance Beyond Expectation*. New York : The Free, 1985.
- Eisner, E. W. "Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation," *Journal of Aesthetic Education*. 10, 3 (July-October 1976) : 135-150.
- Fullan, M. *The Development of Transformational Leaders for The Educational Decentralization*. Document for educators training, 2004.
- Giber, C. G. *Best Practices in Leadership Development Handbook*. San Francisco, CA: Linkage Inc's, 2000.

การประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
สำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
Assessment the Needs for Early Intervention Service for Home School
Aged Children with Disabilities in the North Eastern Thailand

บุรินทร์ สาริคำ¹

กาญจน์ เรืองมนตรี²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน มี 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า มี 4 องค์ประกอบ กระบวนการ มี 9 องค์ประกอบ ผลผลิต มี 3 องค์ประกอบ และด้านข้อมูลป้อนกลับ มี 2 องค์ประกอบ ประเมินความสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ
2. สภาพปัจจุบันของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านข้อมูลป้อนกลับตามลำดับ

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น, การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

¹ หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to 1) Investigate of the early intervention services system for children with disabilities aged home. 2) The current situation, desirable situation and needs for developing the early intervention services system for children with disabilities aged home. The research sample was the administrators, teachers, personnel of the special education centers. In the north east It was acquired by 219 stratified random sampling. To analyze data, percentage, mean, standard and deviation.

The research findings were as follows :

1. The components of the early intervention service system for children with disabilities aged home. There were 18 sub-factors. Including 4 input factors, 9 process factors, 3 product factors, and 2 feedback factors. The findings from experts investigation found that every element has consistency.
2. The findings in study of early intervention services system for children with disabilities aged home. found that the overall current situation was in low level. The overall desirable was in high level. The needs for development, were ranked in order from high to low as follows : the product factor, process factor, input factor, and feedback respectively.

Keywords : Needs Assessment, Early intervention.

บทนำ

คนปกติโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักนึกภาพคนพิการว่าเป็นคนแขนงัด ขาดฟัน คนที่เดินไม่ได้ ตาบอด ลำตัวบิดเบี้ยว เป็นอัมพาต ไม่เหมือนคนปกติ คนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เป็นการให้ครอบครัวเลี้ยงดูไปตลอดชีวิต ฯลฯ บางคนอาจนึกเลยไปถึงว่า เด็กพิการ คือ คนขอทาน คนที่ไม่มีใครเลี้ยงดู เป็นต้น ภาพเหล่านั้นของเด็กพิการ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือชนบท ประมาณร้อยละ 5-10 ของประชากรโลกเป็นคนพิการ (กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2550 : 7 ; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2556 : 1 ; องค์การ อนามัยโลก 2542 : 7) เด็กพิการส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขตชนบทของประเทศกำลังพัฒนา ประมาณร้อยละ 75 ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้ หรือเข้าถึงได้อย่างจำกัด และมีเด็กพิการมากกว่าร้อยละ 90 ไม่ได้เข้าเรียน ในโรงเรียน สอดคล้องกับการรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่าประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2548-2568 มีจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 65,566,359 คน เป็นคนพิการ จำนวน 1,871,860 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2557 : 12) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคนพิการ 596,267 คน ภาคเหนือมีคนพิการ 358,382 คน ภาคกลางและ ภาคตะวันออกมีคนพิการ 320,396 คน ภาคใต้มีคนพิการ 171,327 คน และกรุงเทพมหานคร มีจำนวนคนพิการ ต่ำที่สุด คือ 61,507 คน คนพิการส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ตามชนบทในภาคอีสานมากกว่าในเขตเมือง เกือบ 6.5 เท่า และอยู่ในวัยเรียนอายุระหว่าง 7-14 ปี และร้อยละ 44.5 ของเด็กพิการวัยเรียนไม่ได้เรียนหนังสือ

ส่วนเด็กพิการวัยเรียนที่ได้เรียนหนังสือจะได้เรียนแค่ระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 38.7 (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2556 : 15 ; สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ 2557 : 9)

จากสถิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเด็กพิการวัยเรียนส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ส่งผลให้เด็กพิการวัยเรียนเหล่านี้จำนวนมากรู้สึกแปลกแยก ถูกทอดทิ้ง ถูกกีดกันออกจากสังคมมีข้อจำกัด ทั้งในด้านโอกาสและทางเลือก รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ไร้ความสามารถ สูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง และโอกาสต่าง ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้มีการแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังให้กับเด็กพิการวัยเรียนในรูปแบบต่าง ๆ (มยุรี ผิวสุวรรณ และคณะ 2556 : 9 ; United Nations 1994 : 5) การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จึงเป็นอีกหนึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะมีการระบุความต้องการทั้งทางกายภาพ อารมณ์ สังคม และตามความต้องการจำเป็นตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ เด็กพิการถ้าไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูตั้งแต่แรกพบความพิการหรือแรกตรวจพบความผิดปกติและต่อเนื่องแล้วอาจยากต่อการรักษาและอาจทำให้มีลักษณะความพิการมากกว่าเดิม (U.S. Department of Treasury 2006 : 21 ; ศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ 2552 : 50-51) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความพิการเพิ่มมากขึ้น ลดภาวะความเสี่ยง ความพิการที่อาจแทรกซ้อน รวมถึงการป้องกันปัญหาความพิการและปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมาโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเด็กพิการจะได้รับการบ่งชี้ปัญหาและการฟื้นฟูสมรรถภาพเน้นส่วนที่ขาดและลดข้อจำกัดต่าง ๆ โดยคำนึง ถึงวัย อายุ เพศ ประเภทและระดับของความพิการ รวมถึงการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็นที่มีอย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความพร้อมและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกลไกการดำเนินงานทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ผสมผสานร่วมมือกันปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (อัญมณี บุณยานนท์ และคณะ 2552 : 161 ; Hallahan and Kaufman 1998 : 103 ; Maskay 2001 : 17)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ควรมีองค์ประกอบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ ตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมให้มีความชัดเจนมากที่สุด เพื่อสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ตามพื้นที่เขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้เข้าถึงการบริการบริการและฟื้นฟูทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมอย่างต่อเนื่องไม่เป็นภาระต่อผู้ปกครอง ครอบครัวและสังคม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย จำนวน 20 ศูนย์

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย จำนวน 20 ศูนย์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 ศูนย์ กำหนดผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 219 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : การศึกษาองค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

1.3 ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในระยะนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ยืนยันองค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ และผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

3.2 สร้างเป็นข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบความสอดคล้อง จัดระเบียบข้อมูลจัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 : การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน มาสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากร ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำนวน 20 ศูนย์

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 ศูนย์ กำหนดผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 219 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน

3.2.2 สร้างเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) 0.80 - 1.00 ทุกข้อคำถาม

2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการไปทดลองใช้ (Try out) แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .93 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .93

4. การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร

$$PNI_{modified} = \frac{(I - D)}{D} \text{ เมื่อ } D \text{ แทน สภาพปัจจุบัน } I \text{ แทน สภาพที่พึงประสงค์}$$

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย มี 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) บุคลากร 2) งบประมาณ 3) การจัดการ และ 4) วัสดุ อุปกรณ์ ด้านกระบวนการ (Process) มี 9 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างความตระหนักในครอบครัว 2) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 3) การประเมินสมรรถภาพพื้นฐาน 4) การจัดทำแผนการให้บริการ 5) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ 6) การทบทวนการให้บริการ 7) การเปลี่ยนผ่าน 8) ความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 9) การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความจำเป็นอื่นใดทางการศึกษาด้านผลผลิต (Output) มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ครู บุคลากร ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน 2) การพัฒนาทักษะเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน 3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) มี 2 องค์ประกอบ คือ การรายงานผลการนำผลการประเมิน มาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ องค์ประกอบแต่ละด้านได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ว่ามีความเหมาะสม

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านโดยรวม มีระดับปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านข้อมูลป้อนกลับ มีระดับปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านผลผลิต อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนระดับค่าความต้องการจำเป็นของระบบเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ได้แก่ ด้านข้อมูลป้อน กลับด้านปัจจัยนำ เข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

เมื่อพิจารณาคำความสำคัญความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านที่มีค่าความสำคัญสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การจัดทำแผนการให้บริการ การประเมินสมรรถภาพพื้นฐาน และการนำไปสู่การปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน มีข้อค้นพบนำมาอภิปราย ดังนี้

1. องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) บุคลากร 2) งบประมาณ 3) การบริหารจัดการ และ 4) วัสดุ อุปกรณ์ ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างความตระหนัก ในครอบครัว 2) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 3) การประเมินสมรรถภาพพื้นฐาน 4) การจัดทำแผนการให้บริการ 5) การนำไปสู่การปฏิบัติ 6) การทบทวนการให้บริการ 7) การเปลี่ยนผ่าน 8) ความร่วมมือช่วยเหลือจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 9) การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน 2) การพัฒนาทักษะเด็กพิการวัยเรียน ตามบ้าน และ 3) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรายงานผล และ 2) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

องค์ประกอบของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ต้องบูรณาการความรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสม กับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน จะได้รับการบ่งชี้ปัญหาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ เน้นส่วนที่ขาดและลดข้อจำกัดต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นະຣຸ໌ຸ ຂາວເພັຣ (2554 : 240-249) ได้ศึกษา การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ควรประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านครอบครัว (2) ด้านความช่วยเหลือจากชุมชนองค์กรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3) ด้านการให้บริการ ช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (4) ด้านสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ บัวพันธ์ (2557 : 28) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว โดยใช้กลไกเชิงพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ท้องถิ่นต้องร่วมกันในการค้นหาและสังเคราะห์ปัญหา ร่วมในการวางแผน ร่วมในการลงทุน ร่วมในการติดตามประเมิน และ ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kohler (1996 : 196-198) ได้ศึกษารูปแบบการให้บริการในระยะการเปลี่ยนผ่าน มีองค์ประกอบ 5 ด้านดังนี้ 1) การวางแผนเกี่ยวกับตัวเด็ก 2) การพัฒนาเด็กพิการ 3) การมีส่วนร่วมของครอบครัว 4) โครงสร้างส่วนประกอบของการให้บริการ 5) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ สมบูรณ์ (2552 : 296-301) ได้ศึกษาการให้บริการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่การทำงานของนักเรียนพิการ ระดับมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบการบริหารการให้บริการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่การทำงาน ของนักเรียนพิการระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ กระบวนการเปลี่ยนผ่านหลักสูตรและ

การประสานความร่วมมือ การพัฒนานักเรียน การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน การจัดชั้นเรียน การพัฒนาครู การมีส่วนร่วมของครอบครัว และการพัฒนานโยบายการเปลี่ยนผ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mary Jo Noonan, Linda McCormick (1993 : 53-55) ที่ได้ศึกษาและออกแบบการปฏิบัติงานการให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการพบว่า องค์ประกอบการปฏิบัติงานที่ดี ต้องให้ครอบคลุมและสะดวกต่อการปฏิบัติในเบื้องต้น มีดังนี้ : (1) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (2) ขั้นตอนการประสานงานการให้บริการ (3) กระบวนการประเมินการพัฒนาบริการบุคคล ครอบครัวตามแผน (4) การประเมินก่อนวัยเรียน (5) แนวทางในการดำเนินการตามรูปแบบการเรียนการสอน (6) วิธีการเรียนการสอนทั่วไป (7) วิธีการเฉพาะทักษะพื้นฐานของการสื่อสาร การพัฒนาสังคม การพัฒนาทางกายภาพ และการดูแลตนเอง (8) วิธีการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและวิธีการรวมทั้งกลยุทธ์การเก็บรวบรวมข้อมูล (9) การวางแผนและการดำเนินการการเรียนการสอน (10) การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และความเป็นอิสระ (11) รูปแบบการให้บริการและการบริหารจัดการโครงการ และ (12) การเปลี่ยนผ่านวิธีการเพื่ออำนวยความสะดวกราบรื่น

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน โดยรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริบททางกายภาพที่มีความหลากหลาย ปัจจัยด้านการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากร หรือสภาพเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กพิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี บุรณากานนท์ และคณะ (2552 : 151-156) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) จำนวนคนพิการกับภารกิจในการดูแลคนพิการ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมคนพิการพื้นที่ เจ้าหน้าที่มีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวน 2) คนพิการครอบครัวและคนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงบริการ/สิทธิคนพิการเนื่องจาก (1) สภาพปัญหาของครอบครัว ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ ความรู้ด้านคนพิการ และมีความยากลำบากต้องเลี้ยงชีพตนเอง โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลชนบท (2) การค้นหายังไม่ครอบคลุมทุกอำเภอ หรือยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในขณะที่คนพิการเกิดมากขึ้นทุกปี (3) ระบบบริการการจดทะเบียนคนพิการเคลื่อนที่โดย พมจ. ทำให้ได้ไม่เต็มที่เนื่องจาก พมจ. มีภารกิจการลงพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก (4) ระดับความพิการไม่ถึงเกณฑ์ ซึ่งทำให้คนพิการกลุ่มนี้ขาดโอกาส เพราะไม่สามารถจดทะเบียนคนพิการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ บัวพันธ์ (2557 : 180-185) ได้ศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว โดยใช้กลไกเชิงพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ยังมีปัญหาเรื่องการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการส่งเสริมฟื้นฟู เด็กที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวในรูปแบบการประสานเครือข่าย ระหว่าง ครู หมอ พ่อแม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความต่อเนื่อง และกลไกเชิงพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเด็กพิการทางการเคลื่อนไหว สำหรับเด็กกลุ่มนี้ได้ ถ้าไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูตั้งแต่แรกพบความพิการหรือแรกตรวจพบความผิดปกติและต่อเนื่อง แล้วอาจยากต่อการรักษาฟื้นฟูและอาจทำให้มีลักษณะความพิการมากกว่าเดิม เพื่อเป็นการป้องกันหรือไม่ให้เกิดความพิการเพิ่มมากขึ้น ลดภาวะความเสี่ยงความพิการที่อาจแทรกซ้อนได้เด็กพิการส่วนใหญ่มักจะถูกทอดทิ้งปล่อยให้อยู่ตามลำพังที่บ้านโดยไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ อันเนื่อง มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ ความเข้าใจ และการบูรณาการในกระบวนการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Alana (2013 : 100-101) ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม พบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ได้เตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ สังคม หรือด้านวิชาการโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นนักเรียนทั้งสองกลุ่มพบว่า คะแนนการประเมินอยู่ในระดับมาตรฐาน รวมถึงค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนกลุ่มที่รับบริการในศูนย์ ECSE จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นประเด็นเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรกำหนดการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน เป็นนโยบายแนวทางการปฏิบัติงานในกรอบงานวิชาการ และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง
2. ควรพัฒนาความรู้เสริมความเข้มแข็งให้กับผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้าน เพราะผู้ปกครองดูแลและอยู่ใกล้ชิดกับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านตลอดเวลา
3. การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการวัยเรียนตามบ้านควรเป็นการปฏิบัติงานเชิงรุก ในรูปแบบทีมงานมืออาชีพ มีเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะสาขา ในลักษณะทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย นักกิจกรรม นักกายภาพ นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษ เป็นอย่างน้อย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร และอาจารย์ ดร.นพดล รุสสีจันทร์ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **คู่มืออาสาสมัครเพื่อคนพิการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยี่มู่ของมูลนิธิคนพิการไทย (โดยคนพิการ), 2550.
- นระงษ์ ชาวเพชร. **การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2554.
- พรพรรณ สมบูรณ์. **รูปแบบการบริการการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่การทำงานของนักเรียนพิการระดับมัธยมศึกษา**. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- มยุรี ผิวสุวรรณ และคณะ. **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (Community-based Rehabilitation) องค์การ CBM (ประเทศไทย)**. กรุงเทพฯ : พรีเมียม เอ็กซ์เพรส, 2556.
- ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ. **แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR Guidelines)**. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2552.

- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. รายงานประจำปี 2555. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข, 2556.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. **สำรวจข้อมูลประชากรประเทศไทย ปี 2557.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.
- สุวรรณ บัณฑิต. **การพัฒนารูปแบบการให้บริการเตรียมความพร้อมและช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวโดยใช้กลไกเชิงพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2557.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. **คู่มือสิทธิของคนพิการ.** กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **คู่มือการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2556.
- องค์การอนามัยโลก. **คู่มือปฏิบัติงานด้านเวชกรรมฟื้นฟูสำหรับแพทย์เกี่ยวกับการป้องกันและการฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความพิการ เล่มที่ 1.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สิทธิรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2542.
- อัญมณี บูรณากานนท์ และคณะ. **การศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- Alana S. Hillman. **Early Intervention and Student Achievement.** A Dissertation Submitted to the Education Faculty of Lindenwood University in partial fulfillment of the requirement for the degree Doctor of Education, 2013.
- Hallahan, D. P. and Kaufman J. M. **Exceptional Children : Introduction to Special Education.** 5th ed. Boston : Allyn and Bacon, 1998.
- Kohler, P. D. **Taxonomy for Transition Programming : Linking Research to Practice.** Champaign : Transition Research Institute, University of Illinois, 1996.
- Maskay Bishwa K. **Equalization of Opportunities for The Mentally Retarded.** n.p. : Modern, 2001.
- Mary Jo Noonan, Linda McCormick. **Early Intervention in Natural Environments : Methods and Procedures-Research Gate.** New York : McGraw-Hill, 1993.
- United Nations. **Standard Rules for Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities.** New York : United Nations, 1994.
- U.S. Department of Treasury. **Early intervention 2005-2006 Budget Paper No.3.** New York : McGraw-Hill, 2006.

การออกแบบกิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

โสภิตา พนานุสรณ์¹

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องสามารถกระตุ้นศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ที่เริ่มต้นจากการคิดสงสัยนำไปสู่การตั้งคำถาม การค้นคว้าหาข้อมูล การทดลอง ทดสอบ จนไปสู่การแสวงหาคำตอบ ด้วยการออกแบบกิจกรรมที่ดีที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมที่พัฒนาการคิด การรับรู้และการฟังอย่างเข้าใจ รู้จักการตั้งคำถามที่นำไปสู่ความรู้ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดเชิงวิพากษ์ นอกจากนี้แล้ว การฝึกการตั้งคำถาม ควรมีลักษณะเป็นคำถามที่ดี เช่น มีการถามล่วงหน้า ถามอย่างทั่วถึง ใช้คำถามง่ายปนยากในการสอนแต่ละครั้ง และเปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถามผู้สอน เป็นต้น การเรียนรู้ที่ดีควรนำไปสู่การรวบรวมข้อมูล การคิดเชิงสังเคราะห์ สำหรับในส่วนของ การทดลองและลงมือปฏิบัติ ควรเริ่มต้นอย่างเป็นระบบ จากการตั้งปัญหา ไปสู่การระดมสมอง จัดหาอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทดลอง การลงมือกระทำทดลอง จนก่อให้เกิดประสบการณ์ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ไปสู่การนำเสนอทั้งอย่างเป็นแบบแผนและอย่างไม่เป็นแบบแผน ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมที่ดี จะสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ได้และทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียน

คำสำคัญ : วิทยาศาสตร์, กระบวนการเรียนรู้

Abstract

Efficiency of learning sciences and technologies can be measurable when learners can realize their full potential for sustainable learning via a new knowledge seeking process, a chain reaction set off by initial doubts leading to questions, data collection, experiments, and fact-finding. This causal link can be forged by educationally constructive learning material design and activities which help foster, in learners' learning process, thought provocation, clear perception of new knowledge and communication, inquiry-mindedness for new discoveries, analytical thinking, synthetic thinking, critical thinking, and evaluation As to teachers, their productive, comprehensive, graded, and advance question posing practice proves an integral part of each of their instruction session, during which learners' queries are allowed in the process since efficient learning should lead to data collection and synthetic thinking. Regarding the experiments and hands-on activities, they should be implemented systematically from problem posing to brainstorming, to experimental instrument preparation,

¹ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

and finally to hands-on experiments themselves, all of which amount to learners' efficient and systematic learning experience followed by their unstructured and structured presentation of new knowledge. Ultimately, the aforementioned educationally constructive material design can not only determine learners' learning outcomes but also enhance their potential for efficient learning.

Keywords : Science, Learning process

บทนำ

การที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและอย่างแท้จริงนั้น ควรจะเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดกระบวนการการเข้าใจ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะต้องเริ่มต้นจากความสงสัยจนนำไปสู่การตั้งคำถาม ค้นคว้าหาข้อมูล ลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้คำตอบ กระบวนการในการทดลองคือการสนามของการลองผิดลองถูกซึ่งจะทำให้เด็กได้เข้าใจและเรียนรู้ว่าหากเกิดปัญหาจะต้องทำอย่างไร ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถเรียนรู้ได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การออกแบบกิจกรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนออกมาได้ โดยพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมควรมีหลายองค์ประกอบเช่นการพัฒนาความคิด การรู้จักรับฟัง รวบรวมข้อมูล การคิดเชิงสังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถาม และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลและนำเสนอ ซึ่งกิจกรรมในรูปแบบนี้จะช่วยในเรื่องของการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น โดยจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคต

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทางด้านการคิดเพราะความคิดเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะนอกจากจะช่วยในเรื่องของการจำแนกการเรียนรู้ ยังช่วยให้เป็นคนคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่ผ่านการพิสูจน์ โดยหลักในการออกแบบกิจกรรมจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีนักคิด นักจิตวิทยา และนักวิชาการ จากต่างประเทศเป็นจำนวนมากที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคิด ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่สำคัญๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังนี้ (ทศนา แคมมณี 2540 : 10)

Bloom (1961 : 114) ได้จำแนกการเรียนรู้ (Cognition) ออกเป็น 5 ชั้นได้แก่ การรู้ชั้นความรู้ การรู้ชั้นความเข้าใจ การรู้ชั้นวิเคราะห์ การรู้ชั้นสังเคราะห์ และการรู้ชั้นประเมิน

Brunner (1965 : 174) กล่าวว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้จากการกระทำต่อไปจึงจะสามารถจินตนาการ สร้างภาพในใจหรือในความคิดขึ้นได้แล้วจึงถึงขั้นการคิดและเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรม

Ausubel ทฤษฎีอธิบายการเรียนรู้ที่เรียกว่า Meaningful verbal Learning ซึ่งมีทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2552 : 28-29)

ทฤษฎีการเรียนรู้

1. ทฤษฎีของ ออซูเบล เน้นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความเข้าใจและมีความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เรียนรวมหรือเชื่อมโยง (Subsume) สิ่งที่ยังไม่รู้ใหม่หรือข้อมูลใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดรวบยอด (Concept) หรือความรู้ใหม่ที่ได้รับในโครงสร้างสติปัญญาและความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียน อยู่แล้ว

2. ออซูเบล ให้ความหมายการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากการที่ผู้สอน อธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนให้ผู้เรียนทราบ และผู้เรียนรับฟังด้วยความเข้าใจ โดยผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้กับโครงสร้างพุทธิปัญญาที่ได้เก็บไว้จนความทรงจำและจะสามารถนำไปใช้ในอนาคต

3. ออซูเบล ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ Advance Organizer เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่มีความหมายจากการสอนหรือบรรยายของผู้สอน โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่หรือความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายที่ไม่ต้องท่องจำ

การรับรู้และการฟัง การจัดกิจกรรมที่ตื้นที่ผู้เข้าร่วมควรจะได้มีโอกาสเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เพราะการฟังเป็นพื้นฐานสำคัญจะช่วยเปิดโอกาสสู่การเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ และทำให้เข้าใจถึงเนื้อหาของความรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งการรับรู้ นั้น หมายถึง กระบวนการแปลความรู้ของสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัสของเราและแปลความหมายอย่างไรรู้ นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล (กมลวัฒน์ ยะสารวรรณ 2547 : 15) ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยการสัมผัส การตีความ และการแปลความหมายของความรู้ นั้น ๆ ในการจัดกิจกรรมนั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรจะเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

การตั้งคำถาม เมื่อได้รับข้อมูลต่าง ๆ เข้าไปแล้วกระบวนการต่อไปคือการตั้งคำถาม เพราะการตั้งคำถามนอกจากจะเป็นการทบทวนว่าเด็กเข้าใจในสิ่งที่ได้พูดไปแล้วหรือไม่ ยังเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อยู่เพราะคำตอบจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่จะต้องใช้การแก้ปัญหาเข้ามาช่วย การตั้งคำถามที่ดีจะต้องเป็นคำถามที่ทำให้เกิดการกระตุ้นความคิดและสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งตามแนวคิดของ Benjamin Bloom โดยแบ่งความคิดออกเป็น 6 ประเภท

1. ถามความรู้ คำถามที่มีคำตอบแน่นอน ถามเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง คำจำกัดความ คำนิยาม คำศัพท์ กฎ ทฤษฎีถามเกี่ยวกับใคร อะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน รวมทั้งใช่หรือไม่ เช่น มนุษย์สัมพันธ์หมายถึงอะไร ผู้ค้นพบทฤษฎีสัมพันธภาพคือใคร

2. ถามความเข้าใจ คำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำมาประกอบเพื่ออธิบายด้วยคำพูดของตนเอง เป็นคำถามที่สูงกว่าถามความรู้ เช่น จงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการแพร่และการออสโมซิส จงอธิบายลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี

3. ถามการนำไปใช้ คำถามที่นำความรู้และความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ เช่น ท่านจะมีวิธีประหยัดน้ำในครอบครัวของท่านได้หรือไม่ อย่างไร เมื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท่านควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

4. ถามการวิเคราะห์ คำถามที่ให้อ่านแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยส่วนย่อยอะไรบ้าง โดยอาศัยหลักการ กฎ ทฤษฎี ที่มาของเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้น เช่น สาเหตุสำคัญใดบ้างที่ทำให้เยาวชนเสพยาเสพติด มูลเหตุสำคัญที่ทำให้สถิติ การมีสุขภาพจิตไม่ดีของคนในกรุงเทพฯ สูงขึ้นคืออะไร

5. ถามการสังเคราะห์ คำถามที่ใช้กระบวนการคิด เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลย่อย ๆ ขึ้นเป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่ เช่น จงสรุปหลักการถนอมอาหาร จากการศึกษาจสรุปผลเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดมะเร็ง

6. ถามการประเมินค่า คำถามที่ให้นักเรียนตีคุณค่าโดยให้ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์ เพื่อประเมินสิ่งเหล่านั้น เช่น ความคิดเห็นของเพื่อนคนใดคนหนึ่งเหมาะสมที่สุด ผลการทำโครงการวิทยาศาสตร์ของกลุ่มใดดีที่สุด

ซึ่งในการถามคำถามผู้ที่ถามควรจะมีการใช้คำถามที่ดีเพื่อกระตุ้นให้ผู้ตอบเกิดความคิด โดยคำถามประเภทต่าง ๆ ควรจะมีคำถามที่ยากและง่ายปะปนกันเพื่อที่จะได้รู้ว่าผู้ตอบมีฐานความรู้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนพัฒนาให้ผู้มีความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นการคิดแบบเชิงวิพากษ์ ซึ่งมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการคิดแบบวิเคราะห์ว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่งใด โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาได้อย่างมีหลักการและถูกทาง นอกจากการฝึกใช้ประเภทคำถามแล้ว ยังต้องฝึกการถามในลักษณะดีหลีกเลี่ยงลักษณะไม่ดี ลักษณะการใช้คำถามที่ดี มีดังต่อไปนี้

1. เตรียมคำถามล่วงหน้า เพราะจะสามารถถามได้อย่างเรียงลำดับตามความยากง่าย ตามลำดับเนื้อหาและช่วยให้มีความมั่นใจในการถาม
2. ถามอย่างมั่นใจโดยใช้ภาษาชัดเจน กระชับรัด
3. ถามแล้วต้องมียุทธศาสตร์รอคอยประมาณ 3 วินาที เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งเก่งและไม่เก่งได้คิดอย่างทั่วถึง จากนั้นจึงเรียนชื่อผู้เรียนให้ตอบคำถาม ไม่กำหนดผู้ตอบก่อนถามคำถาม
4. ถามทีละคนและตอบทีละคน แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบหลาย ๆ คน ในคำถามเดียวกัน
5. ถามแล้วไม่ทวนคำถาม และไม่ทวนคำตอบ
6. ควรใช้ท่าทางเสียงประกอบการสอนถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ
7. ควรใช้คำถามปูพื้น เมื่อตอบคำถามแรกไม่ได้
8. ควรใช้คำถามง่ายและยากปนกันในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ
9. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถามผู้สอน

ผู้สอนที่มีทักษะในการใช้คำถาม หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ และความเข้าใจประเภทของคำถามต่าง ๆ รวมทั้งรู้ลักษณะที่ดีและไม่ดีของการตั้งคำถาม

การรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมจะต้องนำความรู้ที่ได้รับจากการฟังบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ มาประมวลและจัดหมวดหมู่ของลำดับความสำคัญ เพื่อที่จะได้ดูว่าจะสามารถนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างไร

การคิดเชิงสังเคราะห์ การออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดในรูปแบบเชิงสังเคราะห์ ควรเป็นกิจกรรมที่เป็นปลายเปิด ไม่จำเป็นต้องทำเป็นขั้นตอน ควรจัดเตรียมอุปกรณ์หรือวัสดุที่แตกต่างกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเพื่อจะได้สังเคราะห์ข้อมูลในการนำไปใช้ในการทดลอง ซึ่งการคิดเชิงสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ตีองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวมหรือถักทอภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้การคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นมิติการคิดที่ต้องออกแรงทั้งในด้านการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิด ซึ่งอาจจะมีจำนวนมากและกระจัดกระจาย เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้นมาแล้วจะต้องออกแรงดึงแนวคิดจากส่วนประกอบเหล่านั้น คัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดและไม่เพียงการดึงแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ มากองรวมกันเท่านั้น แต่ยังต้องนำมาเข้าเตาเผาหลอมรวมความคิดเหล่านั้นอีกด้วย

การออกแบบวิธีการทดลอง และการลงมือปฏิบัติ

เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งเพื่อหาคำตอบหรือตรวจสอบสมมติฐาน ด้วยการใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์คือ การออกแบบวิธีการทดลอง การกำหนดตัวแปร การตั้งสมมติฐาน การเลือกใช้เครื่องมือการทดลอง หรือวัสดุอุปกรณ์ได้ถูกต้อง ปฏิบัติการทดลองอย่างคล่องแคล่ว การบันทึกผลการทดลองและการสรุปผลการทดลอง ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย

1. มีจุดเริ่มต้นจากการตั้งปัญหาหรือสงสัยในเรื่องนั้น ๆ เพราะการสงสัยจะนำไปสู่กระบวนการที่สำคัญในขั้นต่อไป

2. ระดมสมองกันในกลุ่ม โดยมีการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฟังบรรยาย การหาข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบการทดลองอย่างเป็นขั้นตอน

3. จัดหาอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทดลอง โดยเลือกให้เหมาะสมกับที่ออกแบบไว้

4. ลงมือทดลองโดยมีการทดสอบอยู่เป็นระยะ เพื่อที่จะดูว่าสิ่งที่ออกแบบไปนั้นสามารถใช้ได้จริงตามที่ตั้งสมมติฐานไว้หรือไม่ หากยังไม่ได้จะต้องมีการทบทวนเพื่อหาจุดบกพร่องและนำไปแก้ไขต่อไป

จากการออกแบบกิจกรรมดังกล่าวผู้เรียนจะเกิดทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

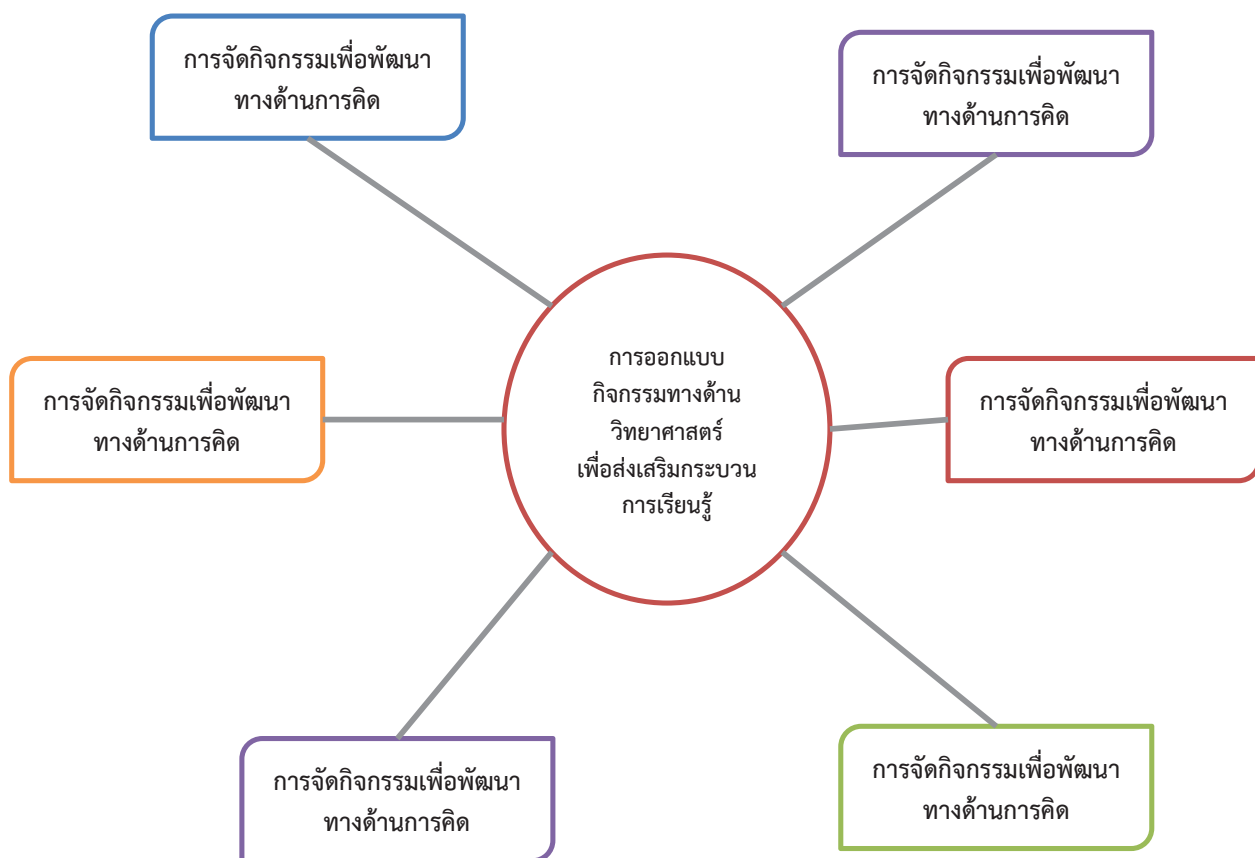
1. ทักษะจากการฟัง โดยอยู่บนฐานของการคิดวิเคราะห์
2. การสกัดและวิเคราะห์ข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่างๆ
3. การนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
4. การตั้งข้อสมมติฐานและออกแบบการทดลอง
5. การลงมือปฏิบัติเพื่อทดสอบข้อสมมติฐาน
6. การแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด
7. การนำเสนอ

ซึ่งการลงมือปฏิบัตินี้ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้และลองผิดลองถูกได้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งขั้นตอนของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้กิจกรรมที่ออกแบบไว้จะมุ่งเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ ซึ่งวิธีนี้จะช่วยดึงศักยภาพการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่ง

การนำเสนอขั้นตอนนี้จะขั้นตอนสุดท้ายหรือบทสรุปของกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่จะสื่อสารให้กับผู้อื่นได้รู้แนวความคิดของผู้เรียน เหตุผลและที่มาที่ไปของการออกแบบหรือทดลอง นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่นอีกด้วย สำหรับการนำเสนอั้นโดยทั่วไปทำได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การนำเสนอข้อมูลอย่างไม่เป็นแบบแผน (Informal Presentation) หมายถึงข้อมูลที่ไม่เป็นกฎเกณฑ์ หรือแบบแผนที่แน่นอนตายตัวเป็นการอธิบายลักษณะข้อมูลตามเนื้อหาข้อมูล ที่นิยมใช้สองวิธีคือการนำเสนอในรูปบทความหรือข้อความเรียง และการนำเสนอข้อมูลในรูปบทความกึ่งตาราง

2. การนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นแบบแผน (Formal Presentation) หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่มีกฎเกณฑ์ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นแบบอย่าง การนำเสนอข้อมูลประเภทที่นิยมคือ การนำเสนอข้อมูลในตาราง การนำเสนอข้อมูลในรูปกราฟหรือแผนภูมิ

ภาพประกอบ 1 แนวคิดการออกแบบกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้สอนหรือผู้นำกิจกรรมสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ได้ ซึ่งผลที่ได้จากกิจกรรมดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้มีการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งศักยภาพดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทำให้เกิดความกระหายในการค้นหาความรู้ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และไม่ทอดทิ้งหากผลการทดลองไม่เป็นอย่างที่ตั้งใจไว้ แต่จะมีความพยายามในการทำให้สมมติฐานหรือปัญหาที่ตั้งขึ้นได้รับการแก้ไขผ่านการทดลองหรือลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิด การใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง หรือการนำเสนอเป็นต้น ซึ่งทักษะดังกล่าวจะเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 วิจารณ์ พานิช (2555 : 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่าสาระ วิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้ สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของนักเรียน โดยครูช่วย แนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ของตนเองได้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์

และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ใน เนื้อหาเชิง สหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ซึ่งการที่จะทำให้เด็กมีทักษะที่ดีขึ้นนั้นจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กมลวัฒน์ ยะสารวรรณ. การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อมลพิษของโรงงาน: ศึกษากรณีเทศบาลเมืองกระทุ่ม
ล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
บูรพา, 2547.

ทศนา แคมมณี และคณะ. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 10 มิถุนายน 2556).
จาก : <http://www.skn.ac.th/poramast/think.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ความรู้พื้นฐานการนำเสนอ. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 10 มิถุนายน 2556). จาก :
http://thailocal.nso.go.th/nso-cms/%E0%B8%B4basic_knowledge.html

หลักสูตรและสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 5 กรกฎาคม 2556). จาก : <http://e-book.ram.edu/e-book/s/SE742/chapter3.pdf>

เบญจมาศ ศรีอุดร. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติ บทความวิชาการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 2 สิงหาคม 2556). จาก :
eclassnet.kku.ac.th/etraining/file/1216884393-SciAssessment.doc

สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น
สมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2556.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสังเคราะห์. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย, 2554.

พิมพ์พรรณ เดชะคุปต์. พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2545.

Robert Duron, Barbara Limbach and Wendy Waugh. Critical Thinking Framework For Any
Discipline. International Journal of Teaching and Learning in Higher Education,
2006.

Andrew J., Rotherham and Daniel Willingham. 21st Century Skills: The Challenges Ahead.
New York : McGraw-Hill, 2009.

การจัดการศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

The Twenty-first Century of Nursing Education for Desirable Characteristics of Nursing Graduates

ไพรวลัย โคตรตะ¹

สุวิมล โพธิ์กลิ่น²

นภาดล สีหพันธ์³

ขวัญประภัสร์ จันทรบุลวณิช⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์ และเพื่อเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บัณฑิตพยาบาลเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือวารสาร บทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ผลกระทบจากการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรของโลกและของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โรคใหม่ ๆ สิ่งแวดล้อม การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การอพยพแรงงานและ ผู้รับบริการสุขภาพ การขาดแคลนพยาบาล การจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดคุณลักษณะและสมรรถนะที่สำคัญ ดังนั้น แนวทางเกี่ยวกับบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีการเรียนการสอนต้องสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นได้ตามบริบทที่เปลี่ยนไป มีการการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล และระบบการฝึกปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนระบบการดูแลสุขภาพในศตวรรษที่ 21 พัฒนาความเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้นาวินิจฉัยมาใช้ในการปฏิบัติพยาบาล ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การจัดให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาพยาบาล, ศตวรรษที่ 21, บัณฑิตพยาบาล, คุณลักษณะที่พึงประสงค์

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

⁴ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The research aimed to study the twenty-first century effect on a learning and teaching process in the nursing program and to propose the guidelines concerning the roles of the nursing faculty for the nursing graduates to develop desirable characteristics. The work was a documentary research based on the relevant research from books, journals and articles.

The research findings were as follows:

The effects of the twenty-first century entry on the teaching and learning process in the nursing faculty included the world and Thailand population becoming the elderly society, risky behaviors, emerging diseases, environments, entry into the ASEAN Community, labor migration, and lack of medical care. Therefore, organizing the nursing program proved very essential for the nursing graduates to develop the desirable characteristics and potential. The guidelines on the teaching and learning process were as follows. The approach had to be more adjustable and flexible; education had to be universal and standardized; there was a reliable system to support the twenty-first medical care; the leadership should be developed; priority should be given to the historical and cultural context, life-long learning and development of various abilities.

Keywords : Nursing Education, The Twenty-first Century, Nursing Graduates, Desirable Characteristics

บทนำ

สัญญาณที่แสดงถึงการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 คือการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า (Turale Sue 2011 : 9-17) มีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หลายประเทศต่างเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ กัน เช่น การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและคุณภาพการดูแล จึงทำให้มีความต้องการบริการทางการแพทย์เพิ่มขึ้น ประเทศไทยเองก็มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการขยายตัวของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนและนโยบายส่งเสริมให้ชาวต่างชาติมารับบริการทางการแพทย์ การใช้บริการสุขภาพที่เพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ นโยบายหลักประกันสุขภาพ แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ โรคเรื้อรัง โรคอุบัติใหม่ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วจากการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนก็ส่งผลต่อการโยกย้ายกำลังคนด้านสุขภาพ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2555 : 3)

พยาบาลเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่เป็นกำลังคนด้านสุขภาพที่สำคัญที่นอกจากจะต้องมีความรู้พื้นฐานในการดูแลผู้ป่วย และทักษะความสามารถในปัจจุบันแล้วยังต้องก้าวไปเป็นผู้นำในทีมสหสาขาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มคุณภาพการดูแลผู้ป่วยให้มีความปลอดภัย มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ (The George Washington University 2013 : 1-2) และทั้งนี้จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบ

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช 2555 : 18) การศึกษาพยาบาลก็เช่นกันต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ไม่เพียงแต่เรื่องความรู้ทางทฤษฎี และทักษะทางการพยาบาลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ยังรวมถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ การพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะด้านวิชาชีพ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น รวมทั้งระบบสุขภาพเองก็มีความเป็นพลวัต (Amaradasaa, Ranasinghe and Narendra Reddy 2013 : 246-250 ; Royal College of Nursing 2012 : 11-13 ; The National League for Nursing 2011 : 14)

การที่จะทำให้บัณฑิตพยาบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตอบสนองต่อระบบสุขภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นสิ่งท้าทายสำหรับการจัดการศึกษาพยาบาลเป็นอย่างมาก (ดร.ณิ รุจกรกานต์ 2557 : 2) สถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีแนวทางในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมของบัณฑิตพยาบาล ให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ อันจะส่งผลดีต่อระบบสุขภาพของประเทศ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ของสังคม และทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์
2. เพื่อเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บัณฑิตพยาบาลเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ขอบเขตของการวิจัย

ดำเนินการศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร บทความที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ และคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีประเด็นสำคัญดังนี้

คุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาพยาบาลจะต้องมีคุณสมบัติ หรือควรจะได้รับพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยให้มีความปลอดภัย ได้แก่

1. สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรม การวิจัยกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินความรู้ในการให้พยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ (Dalhouse University 2015 : 3-14 ; Royal College of Nursing 2011 : 11-13)
2. ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การให้เหตุผลทางคลินิก พยาบาลในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น โดยนำข้อมูลที่ทันสมัยมาใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการ เทคโนโลยีจะช่วยให้พยาบาลสามารถให้การดูแลผู้ป่วยให้มีความปลอดภัย เนื่องจากในอนาคต การดูแลผู้ป่วยจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและสามารถใช้ระบบการจัดการข้อมูลในการประสานงาน

ในการดูแลผู้รับบริการระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพ (Cronenwett 2011 : 477; National Advisory Council on Nurse Education and Practice 2010 : 13)

3. ทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถสร้างสัมพันธภาพ ทำงานเป็นทีมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำ ซึ่งจากการที่พยาบาลทั่วโลกต้องทำงานในสภาพแวดล้อมของการดูแลสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เคยมีมาก่อน ความต้องการของผู้ป่วยมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น พยาบาลต้องใช้ทักษะที่จำเป็นในด้านการเป็นผู้นำ เข้าใจนโยบายด้านสุขภาพ การปฏิบัติที่ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มคุณภาพในการดูแลผู้ป่วยจึงมีการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น ระบบการจัดการข้อมูล ในการประสานงาน การดูแลระหว่างทีมสหสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้การทำงานเป็นทีมจึงก่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านบวกต่อผู้ป่วย วิชาชีพด้านสุขภาพเองจึงต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น บทบาทหน้าที่ในทีมสุขภาพ การวางแผน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างสหสาขาวิชาชีพ การเป็นสมาชิกในทีม และการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ (Dalhouse University 2015 : 3-14 ; Academic Progression in Nursing Education 2011 : 2 ; Academic Progression in Nursing 2011 : 2 ; National Advisory Council on Nurse Education and Practice 2010 : 13 ; ไพรวลัย โคตรตะ 2559 : 167)

4. เข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม การเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น นอกจากนั้นแล้ว ยังต้องพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณภาพให้สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองอาเซียน (ละเอียดยแจ่มจันทร์ และสายสมร เบลยกิจติ 2558 : 160-161) และจากการเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว Adams (2016 : 392-393) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาพยาบาลต้องมีกลยุทธ์ในการเตรียมพยาบาลให้มีทักษะด้านวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากร

5. สามารถใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence Based) ในการปฏิบัติการพยาบาล การนำความรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่นมาใช้ และการใช้ความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นการที่พยาบาลต้องดูแลสุขภาพผู้รับบริการที่มีหลากหลายมิติ รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยของโรงพยาบาลในปัจจุบันและอนาคตจึงต้องพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ (Cronenwett 2011 : 477 ; Sroczyński, Maureen 2010 : 8 ; Dalhouse University 2015 : 3-14)

6. การเพิ่มขีดความสามารถในการดูแลผู้ป่วยในระดับปฐมภูมิ เพื่อที่จะเข้าถึงการดูแลสุขภาพสำหรับคนยากจน ประชาชนในชนบท และการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง (ไพรวลัย โคตรตะ 2559 : 157)

7. มีความสามารถในการเชิงวิชาการและวิชาชีพ ใฝ่รู้ และเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต พยาบาลจึงควรจะได้พัฒนาคุณวุฒิและมีสมรรถนะสูงขึ้น ทั้งนี้ Sroczyński (2010 : 8) ได้กล่าวว่าในอนาคต พยาบาลที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะส่งผลดีต่อการดูแลผู้ป่วย และยังต้องพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับที่ อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม (2555 : 6) กล่าวว่า พยาบาลต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติการพยาบาล วิชาการและการวิจัย การบริหารจัดการ ความเป็นวิชาชีพ การสื่อสารและสัมพันธภาพเทคโนโลยีและสารสนเทศและสมรรถนะทางสังคม รวมทั้งความชำนาญพิเศษทางการพยาบาลขั้นสูงต่อไปเพื่อให้มีความพร้อมในการแข่งขันกับพยาบาลในประเทศอาเซียน

สรุปได้ว่าในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และมีความซับซ้อน บัณฑิตพยาบาลต้องมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการดำเนินชีวิต การทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรม การวิจัยและต้องพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านคุณวุฒิและสมรรถนะที่สูงขึ้น

การจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว วิจารย์ พานิช (2555 : 16-21) การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงเป็นการย้ายพื้นฐานการเรียนรู้จากการท่องจำข้อมูล ข้อเท็จจริงสู่การค้นคว้า การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจจากการศึกษาเพื่อคุณลักษณะทางวิชาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักในการทำงานเป็นทีมในระบบสุขภาพ นำความรู้ที่เป็นสากลมาใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อที่จะกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหาในประเทศและท้องถิ่นได้ นอกจากนี้การพึ่งพาซึ่งกันและกัน และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษายังเป็นกุญแจสำคัญในการตอบสนองการปฏิรูปการศึกษา โดยผลลัพธ์ของการปฏิรูปการศึกษานี้จะนำไปสู่บริการที่ดีขึ้นและเพื่อสุขภาพของผู้ป่วยและประชาชน (Frenk, Julio and others 2010 : 36) นอกจากนี้การจัดการศึกษาพยาบาลยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่เกี่ยวข้องในด้านการมีความรู้ในวิชาชีพเพียงพอ ที่จะสร้างนวัตกรรม (ละเอียด แจ่มจันทร์ และสายสมร เกลยกิตติ (2558 : 160-161) การจัดการศึกษาพยาบาลที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพคือสมรรถนะทางคลินิก ซึ่งเป็นความสามารถในการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกและทักษะพิสัยในการให้การพยาบาล จึงเป็นผลลัพธ์สำคัญของการจัดการศึกษาพยาบาล โดยที่หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนส่งผลโดยตรงต่อสมรรถนะทางคลินิก ซึ่งสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ทางคลินิก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำนายสมรรถนะทางคลินิก โรงพยาบาลจึงเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญในการเรียนรู้ โดยต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียงพอ และที่สำคัญผู้สอนต้องใช้กลยุทธ์การสอนที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เหมาะกับสภาพแวดล้อมทางคลินิก (Hakimzadeh, Rezwan and others 2013 : 174-184)

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาพยาบาลศาสตร์ควรจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การมีจิตเมตตา การช่วยเหลือผู้อื่น การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการค้นคว้าเพื่อให้ทันต่อวิทยาการสมัยใหม่ของโลกอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน และภาษาท้องถิ่น การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และรู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก การส่งเสริมความสามารถด้านการวิจัย และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนจึงควรส่งเสริมให้นักศึกษา มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นสามารถทำงานในประเทศอาเซียนได้ การส่งเสริมความสามารถในการบริหาร มีภาวะผู้นำและพร้อมที่จะไปเผชิญกับโลกภายนอก

การจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) คือ กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้มีการเพิ่มสมรรถนะ (Performance) และเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ในอนาคตจากความหมายนี้ มียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (วิจารย์ พานิช 2556 : 18-53)

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการ (Process) ไม่ใช่ผล (Product) ตรวจสอบว่าเกิดการเรียนรู้ได้ โดยดูที่ผลหรือสมรรถนะ

2. การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรมหรือเจตคติ และมีผลระยะยาวต่อพฤติกรรมและการคิดของผู้เรียน

3. การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนลงมือทำให้แก่ตนเอง ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการตีความของผู้เรียน และตอบสนองต่อความประสบการณ์ของตนเองทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

สำหรับหลักการของการเรียนรู้คือ การเอาความรู้เดิมมาใช้จับความรู้ใหม่ แล้วต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิมของตนเอง ดังนั้นคุณค่าที่สำคัญยิ่งของผู้สอนในศตวรรษที่ 21 คือ การทำหน้าที่ตรวจสอบความเข้าใจผิด ๆ ของนักศึกษาแล้วหาทางแก้ไขเพื่อเป็นพื้นความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำให้ผู้เรียนนำไปใช้จับความรู้ใหม่เพื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องในอนาคต เมื่อความรู้เดิมเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ของนักศึกษา ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาจากความรู้เดิม แนะนำวิธีเรียนรู้ วิธีจัดระเบียบโครงสร้างความรู้

ลักษณะและบทบาทผู้สอนในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนควรใช้เทคนิคและวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น เพิ่มการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เน้นให้มีประสบการณ์ตรง การใช้ภาษาอังกฤษในการสอนทุกวิชา ให้เพิ่มมากขึ้นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานเป็นภาษาอังกฤษในการประชุมวิชาการต่าง ๆ ใช้เทคนิคและวิธีการสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีวิจารณ์ญาณและสามารถสร้างนวัตกรรมได้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือ ผู้สอนจึงควรมีทักษะและความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ (Role Model) ทั้งในด้านการทำงาน การวิจัย การมีจิตอาสา เป็นต้น ผู้สอนต้องรู้จักตั้งคำถาม และพยายามตั้งคำถามให้มากที่สุดในการบวนการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) ควรมีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิชาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัช เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจในการทำงานร่วมกันในอนาคต (ไพรวลัย โศตรตะ 2559 : 155) สิ่งสำคัญผู้สอนควรให้ความสำคัญกับความรู้เดิมของนักศึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ของนักศึกษา ผู้สอนจึงมีบทบาทกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาจากความรู้เดิม ให้การเรียนรู้ของศิษย์ตรงทาง ถูกต้อง และช่วยแก้ไขส่วนที่ผิด แนะนำวิธีการเรียนรู้ วิธีจัดระเบียบโครงสร้างความรู้แก่ศิษย์ (วิจารณ์ พานิช 2556 : 39-58)

ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ ใช้ตัวแบบ (Model) ของการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ในการสร้างผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบรอบด้าน ดังนั้นผู้สอนจึงมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์อย่างละเอียดในการเรียนรู้เนื้อหาสาระ โดยวัตถุประสงค์ต้องจัดเรียงจากง่ายไปหายาก 2) ผู้สอนมีการวางแผนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถตอบสนองความถนัดที่แตกต่างกันของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด 3) ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย วิธีการเรียน ระเบียบกติกาสอดคล้องต่าง ๆ ในการทำงานให้ชัดเจน 4) ผู้เรียนมีการดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้มีการประเมินการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อโดยผู้สอนคอยดูแลและให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล 5) หากผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งที่กำหนดไว้แล้ว จึงจะมีการดำเนินการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ต่อไป 6) หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้สอนต้องมีการวินิจฉัยปัญหาและความต้องการของผู้เรียน และจัดโปรแกรมการสอนซ่อมในส่วนที่ยังไม่บรรลุผลนั้น แล้วจึงประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง หากสามารถทำได้จึงให้เรียนรู้

ในวัตถุประสงค์ต่อไป 7) ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดจนบรรลุครบทุกวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้เรียนอาจใช้เวลาอย่างน้อยต่างกันตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน 8) ผู้สอนมีการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน และเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และมีการใช้ข้อมูลในการวางแผนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต่อไป (ปราณี อ่อนศรี 2558 : 11)

กระบวนการจัดการเรียนการสอน

จากการที่รูปแบบของการดูแลจะต้องเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ และทีมผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจะต้องมีระดับการศึกษาและมีทักษะขั้นสูง จึงใช้การทำงานเป็นทีมเป็นจุดแข็ง การพัฒนาความเป็นผู้นำ ต้องบรรจุไว้ในหลักสูตรทางการศึกษาพยาบาล โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ (Interprofessional Education : IPE) โดยควรเพิ่มโอกาสสำหรับพยาบาลในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการบริการสุขภาพ และพัฒนาการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพ แพทย์ และสมาชิกในทีมสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การวิจัยและเพิ่มทักษะในการทำงานในระบบสุขภาพ มีการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต การทำงานร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ ควรมุ่งเน้นให้มีสมรรถนะในเรื่องชุมชน สาธารณสุข ภาวะผู้นำ ระบบสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลง การวิจัยนโยบายสุขภาพ การใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้สถานการณ์จำลอง การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (American Association of Colleges of Nursing 2011 : 1-8 ; Institute of Medicine of the National Academies ; 2010 : 2-10) ; National Advisory Council on Nurse Education and Practice 2010 : 13 ; The National Academics of Sciences Engineering Medicine 2011 : 124) และในการจัดการศึกษานอกจากจะเน้นการทำงานเป็นทีมแล้วต้องใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติกรพยาบาล และให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องหาวิธีที่จะทำให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้เพื่อนำไปพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะทางคลินิก (Cronenwett 2011 : 477 ; Agbedia 2012 : 221-230) และต้องสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นได้ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (กฤษนันท์ เลาะหนับ 2555 : 33-38)

ดังนั้น การนำนวัตกรรมมาเป็นกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาพยาบาลที่จะนำไปสู่การพัฒนาการสอนทางการพยาบาลในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งท้าทายและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ควรจะเปลี่ยนจากหลักสูตรแบบเดิมที่บรรจุเนื้อหามากเกินไป ไปสู่การศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของการเพิ่มสมรรถนะที่สูงขึ้น มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จำลองในทีมสหสาขาวิชาชีพ โดยมีการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ ช่วยเพิ่มคุณภาพของการดูแลด้านสุขภาพ (Spector, Nancy and Susan Odom 2012 : 40-44) นอกจากนั้นการใช้นวัตกรรมในการจัดการศึกษาพยาบาลพบว่ามีนำไปสู่คุณภาพของการพยาบาลที่สูงขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม กฎหมาย สิทธิเสรีภาพ และสุขภาพ หลักความเป็นพลวัตร ยืดหยุ่นหาวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ใช้อองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา มีความเหมาะสมกับบุคคล สภาพปัญหา ชุมชน วัฒนธรรม และศาสนา โดยผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญจึงควรมีทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้เทคนิคและวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น มีบทบาทเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือให้ความสำคัญกับความรู้เดิมของนักศึกษาซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการเรียนการสอน แบบห้องเรียนกลับด้าน กระบวนการจัดการเรียนการสอนใช้การทำงานเป็นทีม

เป็นจุดแข็ง เน้นการศึกษา แบบสหสาขาวิชาชีพ การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสารสนเทศในการปฏิบัติการพยาบาล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลกระทบจากการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรของโลกและของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โรคใหม่ ๆ สิ่งแวดล้อม การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การอพยพแรงงานและ ผู้รับบริการสุขภาพ การขาดแคลนพยาบาล เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งท้าทายให้การจัดการศึกษาพยาบาลที่ต้องตอบสนองต่อความท้าทายในระบบสุขภาพที่มีความซับซ้อนยิ่ง ๆ ขึ้น การจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดคุณลักษณะและสมรรถนะที่สำคัญคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางทักษะวิชาชีพ มีจิตบริการ ความรู้สึกร่วมใจ การให้เกียรติและความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินความรู้ในการให้การพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้มีสมรรถนะเกี่ยวกับชุมชน ความรู้เกี่ยวกับระบบสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ภาวะผู้นำ การวิจัย นโยบายสุขภาพ เน้นทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ความรู้พื้นฐานทางการพยาบาล การพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะด้านวิชาชีพ การดูแลสุขภาพเบื้องต้นการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต และผู้ป่วยเรื้อรัง การนำความรู้ที่เป็นสากลและท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ มีความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายในบริการสุขภาพ

2. แนวทางเกี่ยวกับบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีการเรียนการสอนต้องสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นได้ตามบริบทที่เปลี่ยนไป มีการการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล และระบบการฝึกปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนระบบการดูแลสุขภาพในศตวรรษที่ 21 พัฒนาความเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้นาวินิจมาใช้ในการปฏิบัติพยาบาล ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การจัดให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องหาวิธีที่จะทำให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้เพื่อนำไปพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะทางคลินิก ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติการพยาบาล และให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทั้งในการสอน การปฏิบัติพยาบาล และการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

กฤษนันท์ เลาะหนับ. “การวิเคราะห์อนาคตภาพการพัฒนากำลังคนสาขาบริการสุขภาพของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน,” วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7. 11, 1(ตุลาคม-ธันวาคม 2555): 33-40.

วิจารณ์ พานิช. การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. พรินตติ้ง แมสโปรดักส์, 2555.

ปราณี อ่อนศรี. “บทบาทผู้สอนต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21,” วารสารพยาบาลกองทัพบก. 16, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2558) : 8-13.

ไพรวลัย โคตรตะ. อนาคตภาพการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในบริบทประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2559.

ดร.ณิ รุจกรกานต์ **การจัดการศึกษาพยาบาลเพื่อศตวรรษที่ 21 : แนวคิดและสถานการณ์การจัดการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย การวิเคราะห์การเรียนรู้ตามกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 ; เอกสารประกอบการประชุมวิชาการการจัดการศึกษาพยาบาลสำหรับศตวรรษที่ 21 ; 12-13 กุมภาพันธ์ 2557; กรุงเทพฯ.**

ละอียด แจ่มจันทร์ และ สายสมร เกลยกิตติ. “พลเมืองอาเซียน : แนวคิดในการจัดการศึกษา,” **วารสารพยาบาลทหารบก.** 15, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2558) : 155-161.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. **เคลื่อนยุทธศาสตร์กำลังคนด้านสุขภาพ.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2555.

อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. “ผลกระทบต่อนโยบายไทยจากการเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558,”

วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 24, 1(มกราคม-เมษายน 2555) : 1-10.

อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. “การเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาพยาบาลสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.2558” **พยาบาลสาร.** 39, 1(มกราคม-มีนาคม 2555): 1-5.

Academic Progression in Nursing. **Education the National League for Nursing** (online) 2011 (cited 24 November 2013). Available from:
<http://nlcn.org/aboutnlcn/livingdocuments/pdf/n>

Adams, Virginia W. “The Challenges of USA Nursing Education to Meet Local, Regional and Global Need,” **Rev Bras Enferm** (serial online) 69, 3(2016) : 392-393.

Agbedia, Clara. “Re- Envisioning Nursing Education and Practice in Nigeria for the 21st Century,” **Open Journal of Nursing** (serial online). 2012 (cited 14 September 2015). Available from: <http://www.SciRP.org/journal/ojn/>

Amaradasaa, Ranasinghe M.W. and Ready N. “Challenges in Nursing Education in Fiji : Case of SSN,” **IJBSS.** 4, 5(March 2013) : 246-250.

American Association of Colleges of Nursing. **The Future of Nursing : Leading Change, Advancing Health**,(online) 2012 (cited 12 September 2014). Available from:
<http://www.aacn.nche.edu/government-affairs/IOMFactSheet.pdf>

American Nurses Credentialing Center’s Commission on Accreditation. **The Importance of Evaluating the Impact of Continuing Nursing Education on Outcomes: Professional Nursing Practice and Patient Care.** (online) 2014 (cited 2 August 2016). Available from: <http://www.nursecredentialing.org/Accreditation/ResourcesServices/Evaluating-the-Impact-CNE-Outcomes.pdf>

Cronenwett, Linda, R. **The Future of Nursing Education** .(online) 2011 (cited 20 June 2014). Available from: <http://www.nap.edu/catalog/12956.htm>

Dalhousie University. **Bachelor of Science in Nursing Degree.** (online). 2015 (cite 1 June 2016). Available from: <https://www.dal.ca/content/dam/dalhousie/pdf/healthprofessions/School%20of%20Nursing/Curriculum%20Manual%20March%2028%202016%20School%20Council%20Approval.pdf>

- Frenk, Julio. and others. **Health Professionals for a New Century: Transforming Education to Strengthen Health Systems in an Interdependent world**, *The Lancet* (serial online). 2010 (cited 18 July 2015). Available from: <http://www.thelancet.com>
- Hakimzadeh, Rezwan and others. “Factors Affecting the Teaching-Learning in Nursing Education,” **GSE Journal of Education** (serial online). 2013 (cited 9 September 2015). Available from : <http://www.WorldConference.net>
- Institute of Medicine of the National Academies. **The Future of Nursing Leading Change Advancing Health: Report Recommendations**. (online) 2010 (cited 4 April 2015). Available from: <http://www.iom.edu/nursing>.
- National Advisory Council on Nurse Education and Practice. **Addressing New Challenges Facing Nursing Education : Solutions for a Transforming Healthcare Environment**. (online) 2010 (cited 1 August 2016). Available from: <http://www.hrsa.gov/advisorycommittees/bhpradvisory/nacnep/reports/eighthreport.pdf>
- Turale, Sue. “Technology and its Impact on Nursing Education,” **J Nurs Sci**. 29, 1(January 2011) : 9-17.
- Sroczyński, Maureen. **The Competency or Outcomes Based Curriculum Model** (online) 2010 (cited 8 March 2014). Available from <http://www.campaignforaction.org/sites/default/files/Competency%20%20Model%20Summary.pdf>
- The George Washington University. **Charting Nursing’s Future Reports on Policies that can Transform Patient Care**. (online)2013 (cited 1 April 2015). Available from : <http://www.RWJF.org/goto/CNF>
- Royal College of Nursing. **Quality with compassion: the future of nursing education**. (online) 2012 (cited 12 May 2014). Available from: <http://www.nursingtimes.net/Journals/2012/11/02/j/c/c/Willis-Commission-report-2012.pdf>
- Spector, Nancy and Susan Odom. “The Initiative to Advance Innovations in Nursing Education: Three Years Later,” **Journal of Nursing Education**. 3,2 (July 2012) : 40-44.
- The National Academics of Sciences Engineering Medicine. **The Future of Nursing: Leading Chang, Advancing Health**. (online) 2011 (cited 2 May 2016). Available from: <http://www.nap.edu/read/12956/chapter/9>

การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
A Development of Self-Learning Package on Using Information Technology
for Communication and Learning for Student Teachers of Education
Faculty, Burapha University

วิภาดา รักนุ้ย¹

ธนะวัฒน์ วรรณประภา²

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้มีเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 โดยกำหนดค่าเป้าหมาย $E_1=80$ และ $E_2=80$ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (5 ปี) ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการสอนปฐมวัย ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู จำนวน 4 หน่วย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง ด้วยเกณฑ์ E_1/E_2

ผลการวิจัยพบว่า

ชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังนี้ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (83.56/84.72) หน่วยที่ 2 การสื่อสารเพื่อการศึกษา (83.56/84.72) หน่วยที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (84.89/85.28) หน่วยที่ 4 การพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศ (84.67/84.00) และทั้งสี่ชุดรวมกัน (84.17/84.68)

คำสำคัญ : ชุดการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง, การสื่อสาร, การเรียนรู้

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of the research was to develop self-learning package on using information technology for communication and learning for student teachers of education faculty, Burapha University with the efficient criterion of E_1/E_2 (80/80). The participants were third year students of Bachelor of Education Program in Early Childhood Education of education faculty, Burapha University in the academic year 2016. They were selected by the Purposive sampling technique. The instructional instruments consisted of four learning units of self-learning package on using information technology for communication and learning for student teachers. The data were analyzed by efficiency of self-learning package.

The research findings were as follows:

The four learning units of self-learning package had an efficiency level of 84.17/84.68 that set criterion. The self-learning package had four learning units that consisted learning unit one on fundamental knowledge of information technology had an efficiency level of 83.56/84.72, learning unit two on communication for education had an efficiency level of 83.56/84.72, using information technology for learning had an efficiency level of 84.89/85.28, and consideration for information sources had an efficiency level of 84.67/84.00.

Keywords : Self-Learning Package, Communication, Learning

บทนำ

นิสิตครูคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นนิสิตหลักสูตรการศึกษาวุฒิปริญญาตรี ซึ่งการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา 9 มาตรฐาน เพื่อให้บัณฑิตที่เข้าศึกษาได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภา ทั้งนี้ นิสิตครูถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมที่จะไปเป็นครูในอนาคต ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชามีเนื้อหาอีกทั้งมีข้อจำกัดของระยะเวลาเรียนในแต่ละคาบ (พิมพ์พร พองหล้า 2555 : 22) ส่งผลให้ผู้สอนอาจจะไม่ได้สอนในบางเนื้อหา ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ทำให้การจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภามีบางมาตรฐานไม่สามารถทำได้เต็มที่โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งมาตรฐานดังกล่าว นิสิตครูจำเป็นต้องมีความรู้เป็นอย่างดี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ นิสิตครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวที่จำเป็นนอกเหนือจากการศึกษาในห้องเรียน ซึ่งกระบวนการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวที่ผ่านมาไม่ได้เน้นและให้ความสำคัญ นิสิตต้องศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียนรู้พอสมควร ส่งผลต่อประโยชน์ที่จะได้รับของนิสิตจากเรื่องดังกล่าวข้างต้นขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมุ่งเน้นที่จะจัดทำชุดการเรียนการสอนเพื่อให้ นิสิตสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้การเรียนรู้สะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนรู้นี้ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะห้องเรียนและครู (หาญศึก เล็บครุฑ และปรัชญนันท์ นิลสุข 2553 : 24)

ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองเป็นการนำเอาสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นสื่อ

การเรียนการสอนที่จัดระบบไว้สำหรับช่วยผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเองตามลำดับชั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นการเรียนเนื้อหาทีละน้อย มีกิจกรรมทำระหว่างเรียน และการประเมินการเรียนการสอนไว้อย่างครบถ้วน ชุดการเรียนการสอนประกอบด้วย คู่มือ สื่อ บัตรเนื้อ บัตรคำสั่ง แบบฝึกหัด เป็นต้น นอกจากนี้ชุดการเรียนการสอนมีความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยประหยัดเวลาและงบประมาณ และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาอย่างอิสระควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ตามความสามารถที่จะเรียนรู้ จากรายงานการวิจัยที่มีการพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง มาใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (มังกร พรจำศิลป์ 2545 : 16 ; อำพร โพธิ์ขาว 2550 : 9 และสุรัช รัชสิยานนท์ 2544 : 11)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อเพิ่มเติม สาระความรู้ให้ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรครุสภา และเป็นการทบทวนความรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียน และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน สามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ตามความสามารถของตนเอง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80

ขอบเขตการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development)
2. ประชากร คือ นิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (5 ปี) ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 337 คน
3. เนื้อหาสาระ จากการศึกษา พบว่า นิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (5 ปี) ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 เนื่องจากกระบวนกรเรียนการสอนในแต่ละรายวิชามีเนื้อหา มาก อีกทั้งมีข้อจำกัดของระยะเวลาเรียนในแต่ละคาบ ส่งผลให้ผู้สอนอาจจะไม่ได้สอนในบางเนื้อหา ซึ่งกระบวนกรให้ความรู้ไม่ได้เน้น และให้ความสำคัญ นิสิตต้องศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง และต้องใช้เวลาในการเรียนรู้พอสมควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวอยู่ในมาตรฐานที่ 8 วัตรกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบของเนื้อหาไว้ 4 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

หน่วยที่ 2 การสื่อสารเพื่อการศึกษา

หน่วยที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

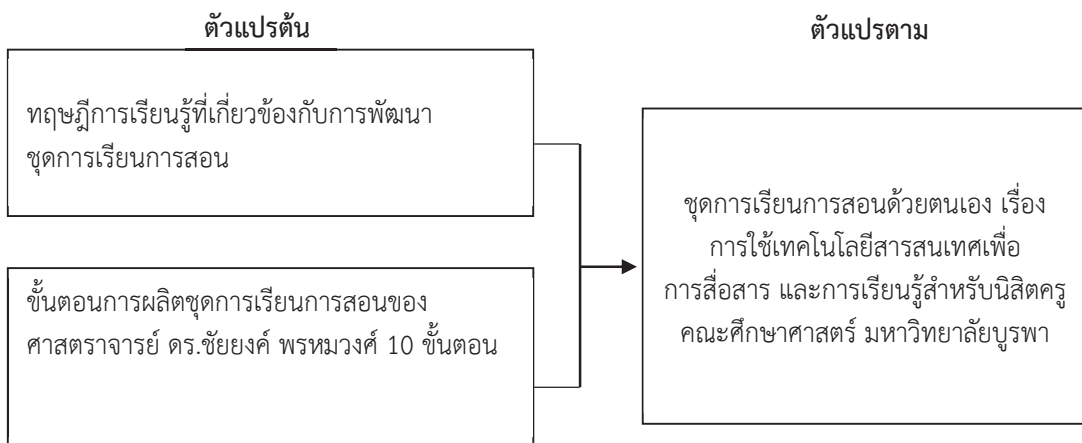
หน่วยที่ 4 การพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศ

4. ตัวแปรในการวิจัย

4.1 ตัวแปรต้น 1) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาชุดการเรียนการสอนยึดตามขั้นตอนการผลิตชุดการสอนของศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 10 ขั้นตอน

4.2 ตัวแปรตาม ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นรูปแบบการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 พัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองโดยการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 ทดลองใช้นวัตกรรม โดยการนำชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) โดยนำไปทดลองแบบเดี่ยว เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองต่อจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองแบบกลุ่ม เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองว่ามีค่าเพิ่มขึ้นมาน้อยน้อยเพียงใด จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองแบบภาคสนาม เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองอีกครั้ง เพื่อให้มั่นใจได้ว่าชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง จะไม่มีข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง และขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการทดลอง และเขียนรายงานผลการทดลอง

ประชากร ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (5 ปี) ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 337 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (5 ปี) ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการเรียนการสอน และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ซึ่งได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามเกณฑ์ 80/80 โดยการหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 จากคะแนนผลการเรียนระหว่างเรียน และคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนการวิจัย ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีขั้นตอนการสร้าง 10 ขั้นตอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 53-55) ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหา และประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการเรียนการสอน
3. กำหนดหัวเรื่อง
4. กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ
5. กำหนดวัตถุประสงค์
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
7. กำหนดแบบประเมินผล
8. เลือก และผลิตสื่อการสอน
9. หาประสิทธิภาพชุดการเรียนการสอน โดยกำหนดค่าเป้าหมาย $E_1=80$, $E_2=80$
10. นำชุดการสอนไปใช้จริง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ในการทดลองใช้กับ กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) การทดลองแบบเดี่ยวค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 61.67/75.76 การทดลองแบบกลุ่มมีค่าเท่ากับ 77.78/75.19 และการทดลองแบบภาคสนามมีค่าเท่ากับ 82.17/84.12 ส่วนการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง พบว่า ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 84.17/84.68 แสดงว่าชุดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ $E_1=80$, $E_2=80$ ที่กำหนดไว้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

หน่วยที่	จำนวน ผู้เรียน (คน)	E_1			E_2		
		คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ
1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	30	450*	376	83.56	360**	305	84.72
2. การสื่อสารเพื่อการศึกษา	30	450*	376	83.56	360**	305	84.72
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	30	450*	382	84.89	360**	307	85.28
4. การพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศ	30	450*	381	84.67	300***	252	84.00
		E_1/E_2					
		84.17			84.68		

หมายเหตุ * คะแนนเต็ม 15 คะแนน/หน่วย, ** คะแนนเต็ม 12 คะแนน/หน่วย, *** คะแนนเต็ม 10 คะแนน/หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ สำหรับนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ $E_1=80$, $E_2=80$ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ส่องหล้า ตันจินดาประทีป (2546 : 16) ; สุรัชย์ รังสิยานนท์ (2544 : 22) และอำพร โพธิ์ขาว (2550 : 19) ที่ได้ทำการวิจัยการพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง พบว่า มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ $E_1=80$, $E_2=80$ เช่นกัน เนื่องจากชุดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นิสิตสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้การเรียนรู้สะดวกมากยิ่งขึ้น และสามารถรู้ผลการเรียนของตนเองได้ทันที อีกทั้งการเรียนรู้ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะห้องเรียนและครู ซึ่งสอดคล้องกับ หาญศึก เล็บครุฑ และปรัชญนันท์ นิลสุข (2553 : 12) นอกจากนี้ ยังพบว่า สอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติของพาฟลอฟ (Pavlov's Classical Conditioning) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) โดยเน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข คือ การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (อรนุช ลิมตศิริ 2556 : 91) เนื่องจากชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้น จะมีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีแบบเฉลยไว้แนบท้ายของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นสิ่งเร้าที่ผู้เรียนสามารถตรวจสอบได้ว่าการเรียนรู้ของตนเองมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยากลุ่มพุทธินิยม (Cognitive) ที่ชื่อว่า ออซูเบล (Ausubel) โดยกล่าวว่า การเรียนรู้จะมีความหมายสำหรับผู้เรียน หากผู้เรียนนั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน การนำหลักการของกลุ่มนี้มาใช้ในชุดการเรียนการสอนจากความสำเร็จของการจัดบทเรียนโดยมีโครงสร้างถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ลักษณะของชุดการเรียนการสอนก็เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพบคำตอบด้วยตนเอง (อรนุช ลิมตศิริ 2553 : 89) เนื่องจากชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้น จะเริ่มต้นด้วยการ Pre-test และจบลงด้วยการ Post-test ซึ่งถือว่า นิสิตสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อนสามารถเชื่อมโยงหลักการที่ว่า เมื่อมนุษย์ทำสิ่งใดแล้วจะต้องความสำเร็จและต้องการทราบผลทันทีจากการตรวจสอบความรู้เดิมของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนการใช้ชุดการเรียนการสอนผู้เรียนควรศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 ผู้เรียนควรมีความตั้งใจในการใช้ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เพื่อให้ชุดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองในเรื่องอื่น ๆ เช่น วิชาที่เป็นเนื้อความรู้หรือวิชาที่มีภาคปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 ควรมีการขยายเวลาในการทดลองใช้ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เช่น 1 ภาคเรียน เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่สอนอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ธนวัฒน์ วรรณประภา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ และให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่ บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **ชุดการสอน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

พิมพ์พร ฟองหล้า. **สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ทั่วไปสำหรับนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม**. รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555.

มังกร พรจำศิลป์. **การศึกษาลักษณะสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรายบุคคล เรื่อง ระบบ SMATV สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สังกัดกรมอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2545.

ส่องหล้า ดันจินดาประทีป. **การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การจัดทำหมู๋หนังสือวิชากิจกรรม การใช้ห้องสมุด ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, 2546.

สุรัชย์ รังสียานนท์. **การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา 1032101 เทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญาตรี**. รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, 2544.

หาญศึก เล็บครุฑ. ปรัชญนันท์ นิลสุข. “แนวคิดการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการคิด,” **วิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 21, 1 (มกราคม-เมษายน 2553) : 1-9.

อรนุช ลิมตศิริ. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.

อำพร โพธิ์ขาว. **การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง อินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

การปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล และคณะ¹

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ที่มุ่งให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการระหว่างประเทศ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีและทักษะด้านการผลิตขั้นสูง ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั้งหลายแล้วว่าในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐ ชุมชนและโรงเรียนได้รับการตรวจสอบการออกแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนสามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก (Wan and Gut 2011 : 67) ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นความรับผิดชอบด้านการศึกษาและให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานในด้านการศึกษาระดับสูง การยกระดับมาตรฐานเพื่อผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น และการรายงานเกี่ยวกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (Wyatt-Smith and Cumming 2009 : 263) และเมื่อกล่าวถึงการพัฒนาศึกษาที่มีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจและความต้องการร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา (Resinger 2008 : 168)

ศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นต้นแบบในการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เพราะด้วยลักษณะของการพัฒนาที่มีแนวทางในด้านพันธะต่อคุณธรรมจริยธรรม (Moral Obligation) ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งถือเป็นอีกกุญแจสำคัญของการผลักดันกระบวนการด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะหลักคิดในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกที่ทำงานร่วมกัน (2560 : 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายมุ่งให้เกิดความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดี หลักการของปรัชญานี้ตั้งอยู่บนทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สามารถต้านทานต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม ได้แก่ ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง (กิตติชัย สุธาสิโนบล 2555 : 3) พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ตกผลึกเป็นสิ่งที่เรียกว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางในการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐบาลในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินการตามทางสายกลางโดยเฉพาะพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์

การจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่สังคมในยุคสมัยแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องการอาศัยความรู้เท่าทันโลก และน้อมนำเอาศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นต้นแบบในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องประยุกต์เอาศาสตร์พระราชามาใช้ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทิศนา ขัมมณี (2558 : 23-31) โดยทั่วไปแนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของ

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้นมี 4 แนวทางหลัก คือ 1) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยมีแนวทางสำคัญคือ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และพันธกิจ (2) การพัฒนาครูและบุคลากร (3) การสร้างทีมงาน (4) การบริหารบุคลากร ทรัพยากร (5) การจัดสิ่งแวดล้อม สร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กร (6) การจัดกิจกรรมต่างๆ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีแนวทางสำคัญคือ (1) การสอนปรัชญาโดยตรง โดยบรรจุสาระของปรัชญาเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน (2) การบูรณาการปรัชญาในการสอนสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ ของหลักสูตร 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยมีแนวทางสำคัญคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำปรัชญาไปใช้ในการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่น การปลูกผัก การถนอมอาหาร การทำขนม การประดิษฐ์ของใช้ จากวัสดุเหลือใช้ การทำบัญชีครัวเรือน การออม และ 4) การนำไปใช้ในชีวิตรจริง โดยมีแนวทางสำคัญคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำปรัชญาไปใช้ในการคิดและการกระทำต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การกิน การทำงาน การเล่นเกม การเรียน การปฏิสัมพันธ์ การใช้จ่าย การใช้ทรัพยากร การใช้น้ำใช้ไฟ วัสดุอุปกรณ์การเรียน การใช้อาคารสถานที่

จากข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า ยังมีสถานศึกษาจำนวน 17 แห่ง ยังไม่ได้รับการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินเพื่อให้การรับรองของคุณภาพและผลการปฏิบัติของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ นโยบาย วิชาการ งบประมาณ บริหารทั่วไป 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ คือ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ คือ การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 4 องค์ประกอบ คือ สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษา ผู้เรียน

จากสภาพการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และความสำคัญของศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาตามแนวทางในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจให้บังเกิดประสิทธิผลในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตที่จะศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรที่ทำการศึกษาวิจัย เป็นตัวแปรศาสตร์พระราชฯ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
สู่สถานศึกษา ใน 4 ด้าน ได้แก่
 - 1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และบริหารทั่วไป
 - 1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ คือ หน่วยการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การเรียนรู้สื่อและแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ คือ การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
 - 1.4 ด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการติดตามและขยายผล
2. การวิจัยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) ตามแนวคิดของ Lewin รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Lewin ดังกล่าว มีขั้นตอนการดำเนินงานในลักษณะบันไดเวียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติการ (Act) และการสังเกต (Observe) และ 3) การสะท้อนผล (Reflect) หากการสะท้อนผลพบว่าการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษายังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของวงจรมันกำหนดไว้ จะต้องทำการทำซ้ำแผนใหม่ (Replan) เพื่อแก้ไขสิ่งที่ยังไม่บรรลุผลของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยทำซ้ำด้วยการเข้าไปช่วยเหลือในระดับสถานศึกษาในสิ่งที่ เป็นข้อบกพร่องกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยบางแห่งที่ยังไม่บรรลุผล ในขณะเวลาที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ (ธีรฤดี เอกะกุล 2552 : 36, 59) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างคณะผู้วิจัยกับโรงเรียนที่ขอรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง กำหนดขั้นตอนไว้ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในการปฏิบัติการน้อมนำ ศาสตร์พระราชสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 2 การปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชสู่สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 และระยะที่ 3 ศึกษาผลการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. พื้นที่ในการศึกษาดูงานสถานศึกษาด้านแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนบ้านปะอ่าว อำเภอมือง จังหวัด อุบลราชธานี
4. พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัย คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 เป็นพื้นที่วิจัย และกลุ่มเป้าหมายเป็นสถานศึกษาจำนวน 17 แห่ง ที่ยังไม่ได้รับการประเมิน เป็นสถานศึกษาพอเพียง
5. ระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชสู่สถานศึกษา จำนวน 17 แห่ง เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ตั้งแต่ พฤษภาคม 2560 ถึง กันยายน 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในการปฏิบัติการน้อมนำ ศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและ การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของโรงเรียนและความต้องการจำเป็นในการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือในการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา 3) ศึกษาข้อมูลและ บริบทของสถานศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 4) คณะผู้วิจัยร่วมกันสังเกต รวบรวมและ ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และสะท้อนผลข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่ สถานศึกษา

ระยะที่ 2 การปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการ ส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประเมินสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังนี้ 1) คณะผู้วิจัยร่วมกับสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาการเตรียมความพร้อมสู่การประเมินสถานศึกษาพอเพียง 2) คณะผู้วิจัยและสถานศึกษาร่วมกันดำเนินงานเพื่อการประเมินสถานศึกษาพอเพียง

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อเินเทศ ติดตามผลการประเมินตัวชี้วัดที่เกิดจากการดำเนินงานการพัฒนาสู่สถานศึกษาพอเพียง ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ความสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติการการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมากทุกรายการ เมื่อพิจารณารายการย่อย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ปัญหาในการปฏิบัติการน้อมนำ ศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา ในด้านบริหารจัดการสถานศึกษา มีดังนี้ 1) มีหลักสูตรสถานศึกษาแต่ยังไม่มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น 2) ยังไม่มีการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับ ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรม 3) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ด้านหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ 1) โรงเรียนยังขาดสื่อนวัตกรรม และเครื่องมือวัด ประเมินผลที่ชัดเจน หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ 2) ยังขาดการจัดแสดงผลการดำเนินงานในสถานศึกษา ในการนำเสนอนวัตกรรม หนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม ประเภทแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้มีการเผยแพร่นวัตกรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน มีดังนี้ 1) โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีทักษะชีวิต 2) โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ผลการพัฒนา อบรม

มาปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 2) ยังขาดขยายผลและเผยแพร่สู่หน่วยงานอื่น ๆ 3) ยังไม่มีเครือข่ายที่หลากหลายและกว้างขวาง

ความต้องการความช่วยเหลือในการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การดำเนินการพัฒนานวัตกรรมหรือแหล่งเรียนรู้ ขยายผลสู่ชุมชนและดำเนินการให้ต่อเนื่องตลอดไป 2) การระดมทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องการการสร้างเครือข่ายหรือขยายผลแหล่งเรียนรู้สู่หน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนยังไม่มีระบบการขยายผลสู่ชุมชนให้หลากหลาย และต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้เป็นแบบอย่างต่อชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่เพียงพอ

2. ผลการนิเทศ/ติดตาม/พัฒนา/เตรียมความพร้อมตามปฏิทินการเตรียมการประเมินสถานศึกษา พอเพียง มีดังนี้

ด้านระบบการบริหารจัดการ สรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติของด้านการบริหารจัดการ มีการปฏิบัติ มีการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ครบทุกกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพความเป็นจริง มีสภาพการดำเนินงานในระดับมาก

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ สรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการสภาพปัจจุบันในการปฏิบัติการการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ เมื่อพิจารณารายการย่อย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนปัญหาในการปฏิบัติการน้อมนำ ศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา ในด้านบริหารจัดการสถานศึกษา มีดังนี้ 1) มีหลักสูตรสถานศึกษาแต่ยังไม่มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น 2) ยังไม่มีการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรม 3) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ 1) โรงเรียนยังขาดสื่อนวัตกรรม และเครื่องมือวัด ประเมินผลที่ชัดเจนหลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ 2) ยังขาดการจัดแสดงผลการดำเนินงานในสถานศึกษาในการนำเสนอนวัตกรรม หนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม ประเภทแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้มีการเผยแพร่

นวัตกรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้ 1) โรงเรียนจัดการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีทักษะชีวิต 2) โรงเรียนจัดการจัดกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ผลการพัฒนา อบรม มาปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 2) ยังขาดขยายผลและเผยแพร่สู่หน่วยงานอื่น ๆ 3) ยังไม่มีเครือข่ายที่หลากหลายและกว้างขวาง นอกจากนี้ความต้องการความช่วยเหลือในการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การดำเนินการพัฒนานวัตกรรมหรือแหล่งเรียนรู้ ขยายผลสู่ชุมชนและดำเนินการให้ต่อเนื่องตลอดไป 2) การระดมทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องการการสร้างเครือข่ายหรือขยายผล แหล่งเรียนรู้สู่หน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนยังไม่มีระบบการขยายผลสู่ชุมชน ให้หลากหลาย และต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้เป็นแบบอย่างต่อชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างดี สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งขาดแคลนงบประมาณและมีครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา จึงส่งผลให้มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในด้านปัญหาพบว่ามีปัญหาอยู่หลายประการ ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาแต่ยังไม่มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น ยังไม่มีการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นยังไม่มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่เป็นระบบ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนยังขาดสื่อนวัตกรรม และเครื่องมือวัด ประเมินผลที่ชัดเจน หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ ยังขาดการจัดแสดงผลการดำเนินงานในสถานศึกษาในการนำเสนอ นวัตกรรม หนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม ประเภทแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้มีการเผยแพร่นวัตกรรมในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนจัดการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีทักษะชีวิต โรงเรียนจัดการจัดกิจกรรม ที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษา มีดังนี้ และบุคลากรทางการศึกษายังไม่ผลการพัฒนา อบรม มาปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ยังขาดขยายผลและเผยแพร่สู่หน่วยงานอื่น ๆ และยังมีเครือข่ายที่หลากหลายและกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทวี ศันสนียพันธุ์ (2550 : 58-60) ได้จัดทำรายงาน เรื่อง รายงานการดำเนินการ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เขตตรวจราชการที่ 13 ปีงบประมาณ 2550 พบว่า การอบรมสัมมนาครู พัฒนาศักยภาพตามรอยพระราชดำริสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรน้อยมาก ทำให้ขาด ความมั่นใจในการนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน และไม่ได้รับเอกสารตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแต่ละแห่ง เป็นไปตามความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำเหล่านั้น ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว สามารถถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่างๆ ให้แก่เด็ก สามารถ

วิเคราะห์ความพอเพียง ความไม่พอเพียงของตน ครอบครัว และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิต แบบพอเพียง ยังสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8 (2551 : 80-89) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 14 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่ง มีภาวะความเป็นผู้นำและให้ความสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการทุกด้าน มีความรู้ความเข้าใจหลักคิด หลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างลงตัว และเป็นที่ปรึกษาของครู นักเรียน ได้ทุกเรื่องเหมือนพี่เหมือนพ่อ และที่สำคัญได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้วยความเสียสละสูงยิ่ง จึงเรียกศรัทธา ของครู นักเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือและทุ่มเทจิตใจในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งในกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดนโยบาย และมีการวางแผน ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ มีการติดตามและรายงานผล การบริหาร งบประมาณเน้นความประหยัด คำนึงค่าตามหลักเหตุผลและความพอประมาณ การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การจัดภูมิทัศน์สะอาด ร่มรื่น สงบ สวยงาม ปลอดภัย มีการจัดอาคารสถานที่อย่างประหยัด คำนึงค่า เกิดประโยชน์สูงสุด บุคลากรและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ การบริหารงานโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประการสำคัญคือ ทุกอย่างเน้นคุณธรรมหรือมิติทางจิตใจให้มีความเอื้อเพื่อ และแบ่งปันเป็นหลักไว้ก่อน เมื่อมีมิติทางจิตใจเป็นตัวตั้งแล้ว ความสำเร็จอื่นๆ ก็ตามมา 2) ด้านหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในแก่นแท้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างแท้จริง จนสามารถนำไปบูรณาการในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ ทุกโรงเรียนมีโครงการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เสมือนในชีวิตจริง โดยยึดมั่น ในหลักมิติทางจิตใจหรือคุณธรรมจริยธรรมในทุกกระบวนการ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และใช้สื่อ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อให้เป็นไปตามหลักเหตุผลและความพอประมาณ นอกจากนั้นก็มีการใช้สื่อในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างภูมิคุ้มกันด้านสังคม และวัฒนธรรม หากจำเป็นต้องศึกษาดูงานที่อื่น ก็วิเคราะห์เหตุผล และความจำเป็นที่ต้องดำเนินการด้วยความประหยัด 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ทั้ง 4 โรงเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างวินัยและคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมด้านการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ ทุกกิจกรรมที่จัดมีคุณธรรม หรือมิติทางจิตใจเป็นหลักเป็นตัว ตั้ง ความสำเร็จอื่นๆ มีขึ้นตามมาโดยปริยาย 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า มีการสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้ครูเข้าถึงแก่นแท้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนถึงขั้นมีภาวะ “ระเบิดจากข้างใน” ให้ความพร้อมด้านจิตใจก่อนเรียกว่า Heart to Heart โดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี มีโครงการพัฒนาบุคลากร มีการจัดประชุม อบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้กับบุคลากร มีการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการนำไปประยุกต์ใช้ มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต ซีดี จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่หลากหลาย มีการพัฒนาความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และปรากฏว่า ครู บุคลากรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นการรู้เท่าทันสังคมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการวางแผนในอนาคตที่ดี ถือเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนได้ และยังสอดคล้องกับ Chrispeels (1990 : 102) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 แห่ง ซึ่งทำการวิเคราะห์ ระดับประสิทธิภาพของโรงเรียนทั้ง 8 แห่ง การวิจัยดังกล่าวศึกษาเกี่ยวกับ 1) วัฒนธรรมและบรรยากาศของโรงเรียน

2) หลักสูตรและการสอน 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษา 5 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม การทดลอง และการบันทึกข้อมูล ผลจากการศึกษาพบว่า การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ หลักสูตรและครูได้ทำงานร่วมกัน มีความจำเป็นสำหรับการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและต้องมีการวางแผนบุคลากรที่ดี

2. จากผลการปฏิบัติการอบรมการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความก้าวหน้าของการเรียนรู้เพิ่มขึ้นในระดับต่าง ๆ กัน โดยรวมมีคะแนนพัฒนาการร้อยละ 46.23 และกลุ่มเป้าหมายที่มีความก้าวหน้าของการเรียนรู้มากที่สุด คือ คนที่ 15 มีความก้าวหน้า ร้อยละ 66.66 ลำดับรองลงมา คือ คนที่ 31 และคนที่ 32 มีความก้าวหน้าร้อยละ 62.50 และกลุ่มเป้าหมายที่มีความก้าวหน้าของการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ คนที่ 24 และคนที่ 33 มีความก้าวหน้าร้อยละ 20.00 ส่วนผลการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาจากการนิเทศติดตามผลการประเมินตัวชี้วัดที่เกิดจากการดำเนินงานการพัฒนาสู่สถานศึกษาพอเพียงที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมาย ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ สรุปผลได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติการการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ เมื่อพิจารณารายการย่อย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบาย พบว่า ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ นำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านวิชาการ พบว่า ติดตามผลแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ มีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ นำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน โครงการ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ ด้านงบประมาณ พบว่า มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำผลการติดตามมาพัฒนา/ปรับปรุงการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา คือ ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารทั่วไป พบว่า ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน รองลงมา บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผลการประเมินด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการย่อย พบว่า มีการปฏิบัติระดับมากที่สุดทุกข้อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการย่อย พบว่า มีการปฏิบัติระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มอบให้โรงเรียนดำเนินการ จึงทำให้ครูมีความตั้งใจในการอบรม ส่งผลให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักศาสตร์ของพระราชามาใช้ในการปฏิบัติในโรงเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยและคณะศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ได้ดำเนินการนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานจนทำให้ครูเกิด

ความมั่นใจในการปฏิบัติงาน จนสามารถพัฒนาโรงเรียนได้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 67-69) ที่ได้ติดตามผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2550 พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการในด้านการบริหารการจัดการสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านพัฒนาบุคลากรสถานศึกษา ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ส่วนปัญหาภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้านการบริหารการจัดการสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาบางแห่งไม่เข้าใจหลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงดำเนินการได้ไม่ตรงกับเป้าหมาย การบูรณาการหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง บางแห่ง มีร้อยร่อยการดำเนินการอย่างประจักษ์ แต่ไม่มีการบันทึกและการจัดทำเอกสารทางวิชาการ และสถานศึกษาส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจการใช้งบประมาณในการดำเนินการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษาบางแห่งยังไม่เข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี และไม่สามารถจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละระดับชั้นปีได้ ครูผู้สอนยังไม่สามารถบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเท่ากับหลักสูตรปกติได้ครบทุกกลุ่มสาระ และสถานศึกษาบางแห่งดำเนินการด้านการเกษตร เช่น การปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เพียงด้านเดียว ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง แต่ยังขาดการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การออม การทำบัญชีรับ-จ่าย การประหยัด การทำการเกษตร ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ยังสอดคล้องกับ ทวี คັນสนีย์พันธุ์ (2550 : 58-60) ได้จัดทำรายงาน เรื่อง รายงานการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เขตตรวจราชการที่ 13 ปีงบประมาณ 2550 พบว่า การอบรมสัมมนาครู พัฒนาบุคลากรตามรอยพระราชดำริสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรน้อยมาก ทำให้ขาดความมั่นใจในการนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน และไม่ได้รับเอกสารตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแต่ละแห่งเป็นไปตามความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำเหล่านั้น ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว สามารถถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่างๆ ให้แก่เด็ก สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ความไม่พอเพียงของตน ครอบครัว และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและยังสอดคล้องกับ สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8 (2551 : 80-89) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำแนวพระราชดำริสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 14 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งมีภาวะ ความเป็นผู้นำ และให้ความสำคัญในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการทุกด้าน มีความรู้ความเข้าใจหลักคิด หลักปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง มีมนุษยสัมพันธ์สามารถประสานงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างลงตัว และเป็นที่ปรึกษาของครู นักเรียนได้ทุกเรื่องเหมือนพี่เหมือนพ่อ และที่สำคัญได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้วยความเสียสละสูงยิ่ง จึงเรียกศรัทธาของครู นักเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือและทุ่มเทจิตใจในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งในกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดนโยบาย และมีการวางแผนในกระบวนการจัดการ

เรียนรู้ที่หลากหลาย มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ มีการติดตามและรายงานผล การบริหารงบประมาณเน้นความประหยัด คำนึงค่าตามหลักเหตุผลและความพอประมาณ การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การจัดภูมิทัศน์สะอาด รมรื่น สงบ สวยงามปลอดภัย มีการจัดใช้อาคารสถานที่อย่างประหยัด คำนึงค่าเกิดประโยชน์สูงสุด บุคลากรและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประการสำคัญคือ ทุกอย่างเน้นคุณธรรมหรือมิติทางจิตใจให้มีความเอื้อเฟื้อและแบ่งปันเป็นหลักไว้ก่อน เมื่อมีมิติทางจิตใจเป็นตัวตั้งแล้ว ความสำเร็จอื่นๆ ก็ตามมา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในแก่นแท้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง จนสามารถนำไปบูรณาการในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ ทุกโรงเรียนมีโครงการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เสมือนในชีวิตจริง โดยยึดมั่นในหลักมิติทางจิตใจหรือคุณธรรมจริยธรรมในทุกกระบวนการ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และใช้สื่อที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อให้เป็นไปตามหลักเหตุผลและความพอประมาณ นอกจากนั้นก็มีการใช้สื่อในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างภูมิคุ้มกันด้านสังคม และวัฒนธรรม หากจำเป็นต้องศึกษาดูงานที่อื่น ก็วิเคราะห์เหตุผล และความจำเป็นที่ต้องดำเนินการด้วยความประหยัด 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ทั้ง 4 โรงเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างวินัยและคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมด้านการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ ทุกกิจกรรมที่จัดมีคุณธรรม หรือมิติทางจิตใจเป็นหลักเป็นตัวตั้ง ความสำเร็จอื่นๆ มีขึ้นตามมาโดยปริยาย 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูเข้าถึงแก่นแท้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนถึงขั้นมีภาวะ “ระเบิดจากข้างใน” ให้มีความพร้อมด้านจิตใจก่อนเรียกว่า Heart to Heart โดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี มีโครงการพัฒนาบุคลากร มีการจัดประชุม อบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้กับบุคลากร มีการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการนำไปประยุกต์ใช้ มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต ซีดี จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่หลากหลาย มีการพัฒนาความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และปรากฏว่า ครู บุคลากรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นการเรียนรู้เท่าทันสังคมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการวางแผนในอนาคตที่ดี ถือเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

ด้านการบริหารจัดการ

1. ควรดำเนินการตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ เป้าประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษา มีแผนงานโครงการ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนที่สอดคล้องกับนโยบายข้างต้นของสถานศึกษาและมีกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงานอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปีได้มีการรายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2. ควรจะมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น มีแผนส่งเสริมงานวิชาการมีโครงการ/กิจกรรม ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระและทุกระดับชั้นและมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณ การดำเนินงานตามแผน การติดตาม และนำผลการติดตามมาพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดสรรงบประมาณคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว และมีการเบิกจ่ายงบประมาณและใช้ทรัพยากรตามความจำเป็น อย่างเหมาะสมด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบการเบิกจ่ายได้

4. ควรมีการบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน ประสานความร่วมมือจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนา ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและครูให้การสนับสนุน นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆและมีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่/สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้ประโยชน์ได้นาน

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. ควรมีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และใช้หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบทุกระดับชั้นที่เปิดสอนและเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปปรับใช้ได้ นำผลการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล ไปปรับปรุง/พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ และเผยแพร่หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

2. ควรมีแผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระทุกชั้น สามารถนำไปเผยแพร่และเป็นแบบอย่างได้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และครบทุกระดับชั้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ควรมีการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลที่ได้จากการวัดผลและการประเมินผลด้วยเครื่องมือมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้อย่างพอเพียง มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ควรมีการจัดทำแผนงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือ มีโครงการ กิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชน มีการจัดกิจกรรมจนทำให้ผู้เรียนสามารถให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเลือกประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อเพื่อให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างพอเพียง ผลจากการดำเนินงานทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา พัฒนาตนเองได้ มีการรายงานผลการติดตามผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา กิจกรรมลูกเสือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและชุมชน สังคม กิจกรรมชุมนุมต่างๆได้ขยายผลสู่ชุมชน การจัดกิจกรรมชุมนุมส่งผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ภูมิใจและร่วมเชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. ควรมีกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาครอบคลุมทุกกิจกรรมและทุกระดับชั้นที่เปิดสอน ผลจากกิจกรรมสามารถเป็นแบบอย่างแก่สถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ในการพัฒนา กิจกรรม จิตอาสาหรือกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทุกปี ให้เข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานจาก โรงเรียนต้นแบบในเรื่องของหลักสูตร การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการจัดการ เรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระ ทุกชั้นเรียน มีการส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพอยู่เสมอ

2. ควรมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการรายงานผลการติดตามผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จทางการศึกษาของคณะผู้วิจัย ประกอบไปด้วย นาย พิจิตร ทาทอง ศึกษาพิเศษ ดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล ศึกษาพิเศษ ดร.มยุรฉัตร ศรีทา ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองแก ดร.สุภิญญา รัชาย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเค็ม ดร.ศักดิ์สิทธิ์ สุภสร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเทพา ดร.ศิริพจน์ พรหมหล่อ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแสงน้อย และดร.พงษ์ศักดิ์ ศิริวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแล้ง ซึ่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์และความร่วมมือ อย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องของการศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กิตติชัย สุทธาสโนบล. รายงานการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทย

ยุคปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

ทวี คັນสนียพันธ์ุ. รายงานการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

เขตตรวจราชการที่ 13 ปีงบประมาณ 2550. นครราชสีมา : สำนักผู้ตรวจราชการประจำ

เขตตรวจราชการที่ 8, 2550.

ทศนา แคมมณี. ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด. กรุงเทพฯ :

วี พรินท์ (1991), 2558.

ธีรภูมิ เอกะกุล. การวิจัยปฏิบัติการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป, 2552.

ผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 8. การติดตามประเมินผลการนำปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเขตตรวจราชการที่ 13 ปีการศึกษา 2550. ม.ป.ท. :

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8, 2551.

ศาสตร์พระราชา “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” กับแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์. (ออนไลน์) 2558

(อ้างเมื่อ 19 มีนาคม 2560). จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/advertorial/detail/61>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.**

กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการนักรียนนักศึกษาและกิจการพิเศษ, 2550.

Chrispeels, Janet. “A Study of Factors Contributing to Achieving and Sustaining School Effective in Elementary Schools,” **Dissertation Abstracts International**. 51,7(March 1990) : 51-52.

Resinger, P. “Regional School Development,” **SAGE Publications**. 11, 2 (July 2008) : 157-172.

Wan, G. and D. M. Gut. **Bringing Schools into the 21st Century**. New York : Springer Dordrecht Heidelberg, 2011.

Wyatt-Smith and Cumming. **Educational Assessment in the 21st Century**. New York : Springer Dordrecht Heidelberg, 2009.

การศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

A Comparative Good Governance Study between School Administrators
under Primary Education Service Area Office, Secondary Education
Service Area Office, Private Schools and Local Administrative
Organizations

บรรจง เจริญสุข¹
กนกอร ปานกลาง²
สร้อย พูลสมบัติ³
ธีระพล บุญสุข⁴
บุญฤศดา จิตรมั่ง⁵
ลัดดาวัลย์ ลอองสุวรรณ⁶

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) โรงเรียนเอกชน
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตลอดจนสังเคราะห์แนวทางข้อเสนอแนะในการบริหารงานสถานศึกษา
ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม โดยออกแบบวิจัยเป็นชุดโครงการวิจัย 3 ระยะ คือ
ระยะแรก ปี 2558 ศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพป. และ สพม. ระยะที่สอง ปี 2559
ศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดโรงเรียนเอกชน และ อปท. ระดับเทศบาล และระยะที่สาม
ปี 2560 ศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด อปท.ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ
การศึกษาเชิงเอกสารเพื่อเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารทั้งห้ากลุ่ม ซึ่งเรื่องที่ 1-5 เก็บข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเรื่องแรก 269 ราย เรื่องที่สอง 285 ราย เรื่องที่สาม 92 ราย เรื่องที่สี่ 95 ราย และ
เรื่องที่ห้า 169 ราย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test
และ f-test ส่วนเรื่องที่หก เป็นการศึกษาเชิงเอกสารจากการเปรียบเทียบเอกสารของทั้ง 5 เรื่องข้างต้น

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของทั้งห้ากลุ่มไม่แตกต่างกัน
มีหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก จากการ
เปรียบเทียบพบว่าสถานศึกษาของ อปท. ระดับเทศบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ โรงเรียนเอกชน สพป.
สพม. และ อปท. ระดับ อบต. ตามลำดับ แนวทางข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาโดยรวม ควรกำหนดให้
มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยมีคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากหน่วยงานบังคับบัญชา
ระดับสำนักนายกรัฐมนตรีและระดับกระทรวง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

^{2, 3, 4, 5, 6}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา, การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

Abstract

This research aim to study and compare good governance of school administrators under primary educational office (PEO), secondary educational office (SEO), private section, local government and synthesize suggestions for school administration based on good governance. There are three projects in this research: the first period was in 2015, studied the good governance of school administrators under primary educational office and secondary educational office, the second period was in 2016, studied good governance of school administrators under private sectors and local government (municipalities) and the third period, was in 2017, studied the good governance of school administrators under provincial administrative organization and district organization administration and did the document study to compare good governance of five group of school administrators. The studying of five projects conducted by using questionnaires for data collecting from 269, 285, 92, 95 and 169 participants. Descriptive statistics are frequency, mean, and standard deviation. Testing statistics are t-test and one way ANOVA and content analysis for documentary study.

The research results showed that school administration based on good governance of the five schools showed no difference, and were at a high level in overall, but there were some difference in individual aspect. Good governance of schools under municipalities was at the highest level, and descending order by schools under private sectors, primary educational office, secondary educational office, and district organization administration. The suggestion for school administration based on good governance were: It should be a legislation for school administration based on good governance and be a written command from the office of prime minister or the office of educational ministry, in order to be permanent conducting.

Keywords: Good Governance, School Administrators, Comparative Study

บทนำ

“...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นพอดีเหมาะสมกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด...”

ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลเมื่อวันจันทร์ที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรดา พระราชวังดุสิต คำกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาบุคคล อันส่งผลต่อความมั่นคงในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลปัจจุบันจึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยวางวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปี แบ่งเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี และการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 2559: 25) จากยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ได้แปลงไปสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีเป้าหมายหลักเพื่อ “พัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต มีกำลังคนที่ได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน” เนื่องจากผลการประเมินตัวชี้วัดตามเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ผ่านมา จำนวน 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการทดสอบระดับชาติ 2) อันดับผลการประเมินด้านการศึกษาของประเทศดีขึ้น (PISA, TIMSS, IMD, World University Ranking) 3) สถานศึกษา

ทุกระดับ/ประเภทที่เข้ารับการประเมินในแต่ละปีและได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. 4) สถานศึกษาทุกระดับและประเภทจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book, e-Learning) 5) ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ 6) สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาต่อสามัญศึกษา 7) ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เผยแพร่ในวารสาร หรือนำไปใช้อ้างอิงในระดับชาติ หรือนานาชาติ หรือนำไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์ 8) ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย 9) กำลังแรงงานที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป 10) สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาของเอกชนต่อรัฐ และ 11) ภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า กระทรวงศึกษาธิการสามารถดำเนินการได้สูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้เพียง 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 7 ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เผยแพร่ในวารสารหรือนำไปใช้อ้างอิงในระดับชาติหรือนานาชาติ หรือนำไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์ และตัวชี้วัดที่ 9 ร้อยละของกำลังแรงงานที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2559: 31-38)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล (good governance) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานของสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดผลสูงสุด ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ **ประการแรก** หลักนิติธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ และผู้บริหารได้กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของครู บุคลากร และยินยอมพร้อมใจนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ **ประการที่สอง** หลักคุณธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษายึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาค ซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน อดกลั้น มีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคง และสนับสนุนให้ครู บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน มีการยกย่อง ชมเชย ครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต **ประการที่สาม** หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยมีการปรับปรุงระบบการทำงานของสถานศึกษาให้เกิดความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ครู นักเรียน และคนในสังคมเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน **ประการที่สี่** หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และคนในสังคม มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอแนะความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์ ประชามติ หรือการรับฟังความคิดเห็นประเภทอื่น ๆ **ประการที่ห้า** หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครู นักเรียนและสังคมส่วนรวม การใส่ใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับสาธารณะ และเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในสังคม กล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำและการตัดสินใจของตนเอง และ**ประการที่หก** หลักความคุ้มค่า หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการ

และใช้งบประมาณ รวมไปถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษา และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ปลูกฝังให้ครู นักเรียน และคนในสังคมส่วนรวม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนตลอดไป (สรุข พุฒสมบัติ 2558: 9-10, Maldonado 2010: 4-9, McCrone, Southcott and George 2011: 5-13) นอกจากนี้พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ได้กำหนดขอบเขตเป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำหรับการบริหารราชการเอาไว้ว่า การบริหารราชการก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

จะเห็นได้ว่า หากผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนแบบมีธรรมาภิบาล กล่าวคือ มีการบริหารงานสถานศึกษาบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล ก็จะสามารถสร้างความเป็นธรรม ความยุติธรรม และความสุจริตให้กับบุคลากรทุกระดับและทุกกลุ่มในสถานศึกษา ทั้งยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจตามที่กระทรวงศึกษาธิการคาดหวัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

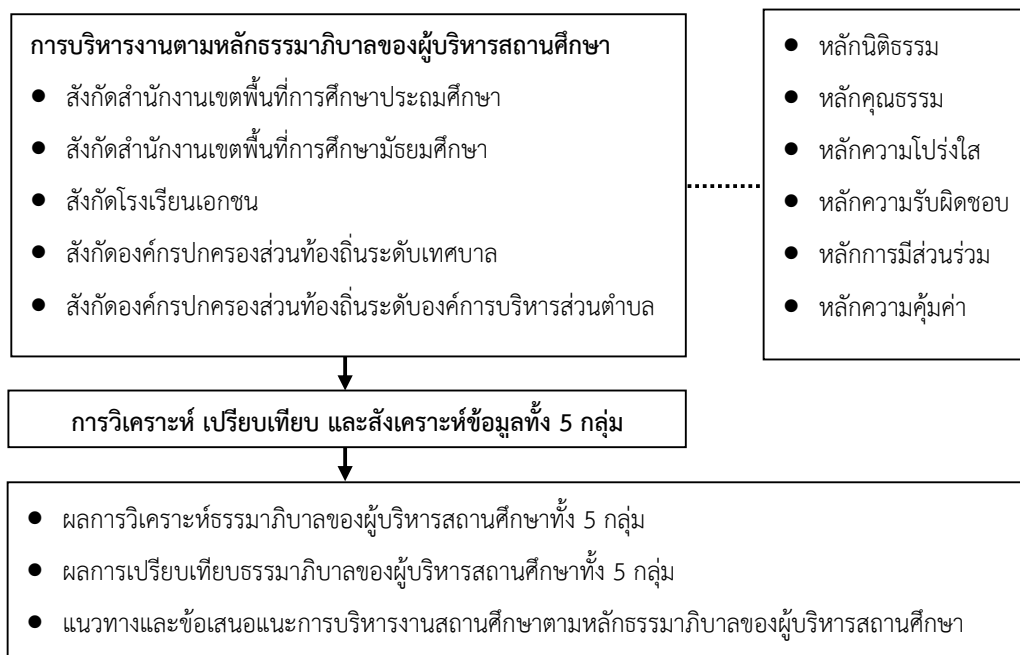
1. เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ออกแบบการวิจัยเป็นชุดโครงการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นหัวหน้าโครงการและมีคณะผู้วิจัยร่วมจำนวน 5 คน รับผิดชอบหลักในแต่ละเรื่องแยกจากกัน เพื่อทำการศึกษาดรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาคนละหนึ่งสังกัด รวม 5 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดโรงเรียนเอกชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ประชากร คือครูผู้สอนของแต่ละสังกัด ตัวแปรที่ศึกษา คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า (ดังอธิบายในวิธีดำเนินการวิจัย)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ (Katz and Kahn 1967: 687) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ออกแบบการวิจัยเป็นชุดโครงการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นหัวหน้าโครงการและมีคณะผู้วิจัยร่วม จำนวน 5 คน รับผิดชอบหลักในแต่ละเรื่องแยกจากกัน ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่ พ.ศ.2558-2560 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะแรก พ.ศ. 2558 ทำการศึกษาลักษณะธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (กนกอร ปานกลาง 2558: 50-66) และ 2) การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร (สรวิช พูลสมบัติ 2558: 51-68) การศึกษาในขณะนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (5: มากที่สุด, 4 : มาก, 3 : ปานกลาง, 2 : น้อย, 1 : น้อยที่สุด) โดยเรื่องแรก ประชากรเป็นครูผู้สอนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง 5 อำเภอ 86 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 905 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการเปรียบเทียบกับตารางของเครทซ์และมอร์แกน (Krajcie and Morgan 1970: 608) โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นแต่ละอำเภอมีตัวอย่างทั้งสิ้น 269 ราย และเรื่องที่สอง ประชากรเป็นครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร ที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มี 22 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 1,080 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการเปรียบเทียบ

กับตารางของเครทซ์และมอร์แกน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากสัดส่วนขนาดประชากรของแต่ละโรงเรียน มีตัวอย่างทั้งสิ้น 285 ราย นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ f-test และนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะพรรณนาความ

ระยะที่สอง พ.ศ. 2559 ทำการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ธีระพล บุญสุข 2559: 66-82) และ 2) การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ปญญिता จิตรมุง 2559: 72-86) การศึกษาในระยะนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถาม การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ทางสถิติ และการนำเสนอผลเช่นเดียวกับระยะแรก โดยเรื่องแรกประชากรเป็นครูผู้สอนสังกัดโรงเรียนเอกชน 4 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 119 คน กลุ่มตัวอย่าง 92 ราย และเรื่องที่สอง ประชากรเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาของเทศบาลนครเกาะสมุย 4 โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 ศูนย์ จำนวนทั้งสิ้น 125 คน กลุ่มตัวอย่าง 95 ราย

ระยะที่สาม พ.ศ. 2560 ทำการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 เรื่อง และศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงเปรียบเทียบ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ 1) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูในการบริหารงาน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ลัดดาวัลย์ ลอองสุวรรณ 2560: 82-107) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถาม การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ทางสถิติ และการนำเสนอผลเช่นเดียวกับระยะแรกและระยะที่สอง ประชากรเป็นครูผู้ดูแลเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 81 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 248 คน กลุ่มตัวอย่าง 169 ราย และ 2) การศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ชนิดการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบและสังเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 5 เรื่องข้างต้น เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ทั้งในด้านบริบท การเปรียบเทียบผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนสังเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม โดยใช้การเปรียบเทียบทั้งโดยตารางและโดยเนื้อหา และนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ผลการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$:มาก) และธรรมาภิบาลรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันดังนี้

หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.19$: มาก) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.12$: มาก) หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.03$: มาก) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.02$: มาก) หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.94$: มาก) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.89$: มาก) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$: มาก) สำหรับธรรมาภิบาลรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.95$: มาก) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.86$: มาก) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$: มาก) หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.58$: มาก) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.54$: มาก) ตามลำดับ ส่วนหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.39$: ปานกลาง) อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเอกชนในอำเภอเกาะ สมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$: มาก) และธรรมาภิบาลรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันดังนี้ หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.12$: มาก) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.09$: มาก) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.08$: มาก) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.07$: มาก) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.05$: มาก) และหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.04$: มาก) ตามลำดับ

1.4 ผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับเทศบาล เรื่อง “การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$: มาก) และธรรมาภิบาลรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันดังนี้ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.39$: มาก) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.31$: มาก) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.28$: มาก) หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.28$: มาก) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.27$: มาก) และหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.25$: มาก) ตามลำดับ

1.5 ผลการศึกษาระบบบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูในการบริหารงาน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารงานสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$: มาก) และธรรมาภิบาลรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.76$: มาก) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.66$: มาก) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.56$: มาก) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.50$: มาก) และหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.48$: มาก) ตามลำดับ ส่วนหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.26$: ปานกลาง) อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบบรรณานุกรมของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$ ร.ร.สพป.	$\bar{X}$ ร.ร.สพม.	$\bar{X}$ ร.ร.เอกชน	$\bar{X}$ ร.ร.อปท.1	$\bar{X}$ ร.ร.อปท.2	ผลการ พิจารณา	ค่าเฉลี่ย ทั้งหมด
หลักนิติธรรม	4.03	3.58	4.04	4.39	3.76	มาก	3.96
หลักคุณธรรม	3.94	3.95	4.12	4.28	3.84	มาก	4.03
หลักความโปร่งใส	3.89	3.54	4.05	4.28	3.66	มาก	3.88
หลักการมีส่วนร่วม	4.12	3.68	4.07	4.31	3.26*	มาก	3.89
หลักความรับผิดชอบ	4.02	3.86	4.08	4.25	3.56	มาก	3.95
หลักความคุ้มค่า	4.19	3.39*	4.09	4.27	3.50	มาก	3.89
ค่าเฉลี่ยรวม	4.03	3.67	4.07	4.30	3.51	มาก	3.93

ที่มา: จากการสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: 1) สัญลักษณ์ * หมายถึง ผลการพิจารณาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หลักความคุ้มค่าของ ร.ร. สพม. และหลักการมีส่วนร่วมของ ร.ร. อปท. 2) ร.ร. สพป. หมายถึง การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระนอง (กนกอร ปานกลาง 2558: 59) 3) ร.ร. สพม. หมายถึง การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร (สร้อย พูลสมบัติ 2558: 58) 4) ร.ร. เอกชน. หมายถึง การวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเอกชนในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ธีระพล บุญสุข 2559: 73) 5) ร.ร. อปท. 1 หมายถึง การวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บุญญา จิตรมั่ง 2559: 78) และ 6) ร.ร. อปท. 2 หมายถึง การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูในการบริหารงาน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ลัดดาวัลย์ ลอองสุวรรณ 2560: 91)

จากตารางข้างต้นผลการศึกษาชี้ชัดว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาในทั้งสี่สังกัดส่วนใหญ่มีผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในหลักความคุ้มค่า และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบลในหลักการมีส่วนร่วมที่มีผลการพิจารณาอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลมีผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมสูงที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ นอกจากนี้หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้งหมด จะพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งห้าสังกัด มีภาพรวมของธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรมมากที่สุด รองลงมาคือหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

3. ผลการสังเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม มีดังนี้

3.1 แนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาชี้ชัดว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า หากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กรจะส่งผลดีต่อองค์กรอย่างมาก โดยเฉพาะการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถช่วยให้เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตและขยันหมั่นเพียร ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดเป้าหมายของการบริหารราชการไว้ว่า “เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ” ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหลายจึงควรนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม โดยสามารถนำตัวชี้วัดในหลักธรรมาภิบาลของแต่ละด้านจากผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของสถานศึกษาต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดังนี้

3.2.1 แม้ว่าสถานศึกษาทั้งห้าสังกัดจะมีผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผลการศึกษาชี้ชัดว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลกับระดับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในด้านหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นในส่วนนี้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสนใจและปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจัง เช่น มีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดเกณฑ์และประกาศใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบอย่างเปิดเผย เป็นต้น

3.2.2 เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนเอกชน ยิ่งมีขนาดเล็กจะยิ่งมีความเข้มข้นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนเอกชนมีค่าเฉลี่ยธรรมาภิบาลสูงสุด รองลงมาคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากโรงเรียนมีขนาดใหญ่ขึ้น จึงต้องเผชิญกับความต้องการของสังคมมากขึ้น และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนขนาดใหญ่จึงควรให้ความสนใจในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสังคมหรือโทษกับสังคมมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

3.2.3 ในทางตรงข้ามเป็นที่น่าสนใจว่าสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยิ่งมีขนาดใหญ่ขึ้นจะยิ่งมีความเข้มข้นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลกับระดับองค์การบริหารส่วนตำบล สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับอิทธิพลในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารระดับเทศบาลให้ความสนใจด้านการจัดการศึกษามากกว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรให้ความสนใจในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาให้กับท้องถิ่นได้โดยตรง

3.2.4 สำหรับข้อเสนอแนะรายด้านในหลักธรรมาภิบาลขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษา อาทิ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้านแก่ผู้ร่วมงาน ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรประพฤติตนมีระเบียบวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในสถานศึกษาและชุมชน ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรมีการประชุมสัมมนา ระดมสมองและตัดสินใจร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานและโครงการต่าง ๆ ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรแสดงบทบาทและหน้าที่อย่างเด่นชัดเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ และด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรวางมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลได้ผลเสีย คุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าหากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กร จะส่งผลดีต่อองค์กรอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาพบว่า ผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่าครูและบุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในระดับมากและให้การยอมรับว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษามีความก้าวหน้า บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุข ซื่อสัตย์ สุจริตและขยันหมั่นเพียร เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานองค์กรจึงเป็นเรื่องที่ควรนำมาเป็นนโยบายสำคัญของภาครัฐ เพื่อให้ทุกหน่วยงานของรัฐได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ไม่ใช่ดำเนินการเพียงเพื่อตามกระแสของผู้นำ ผู้นำในรัฐบาลชุดใดให้ความสนใจเรื่องธรรมาภิบาลก็กระตือรือร้นดำเนินการกันครั้งหนึ่ง เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล ผู้นำใหม่เข้ามาไม่ได้ให้ความสนใจ หน่วยงานปฏิบัติก็ขาดความใส่ใจไปด้วย ดังจะเห็นได้จาก Graham, Amos and Plumptre (2003: 1-6) และ Aguilera and Cuervo-Cazurra (2009: 376-387) กล่าวถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลว่า “หลักธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานและทุกองค์กรไม่สามารถปฏิเสธที่จะนำมาสู่การปฏิบัติได้ เพราะการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลนี้ ได้มาซึ่งการพัฒนาองค์กร และเป็นการทำงานที่มีระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐบาล หรือแม้แต่ภาคประชาชน หากมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานแล้ว ก็จะนำองค์กรไปสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ อันประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า” ในขณะที่ผลการศึกษาของ Carsey-Cooper (2005: 113) เรื่องการศึกษาของโรงเรียนในรัฐโมรอนโก ก็มีผลชี้ชัดว่า “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผลที่ได้จะเป็นการบอกถึงความสำเร็จสูงสุดในการบริหารโรงเรียน และยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาจัดการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น” แต่การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ก็ควรปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีบริบทที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร มีธรรมาภิบาลรายด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก แต่ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีธรรมาภิบาลรายด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก แต่ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาทั้งสองสังกัดดังกล่าวก็ต้องปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้ธรรมาภิบาลในทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

นอกจากนี้การเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือการบริหารงานสถานศึกษาในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทั้งผลประเมินสูงสุด (ระดับเทศบาล) และผลประเมินต่ำสุด (ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล) ในขณะที่ผลการประเมินสถานศึกษาที่ไม่ได้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า สถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชนมีผลการประเมินสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งมีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาทั้งสี่สังกัดในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ไม่เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับที่ Shattock (2006: 77-91) และ อีระ ริญเจริญ (2550: 187-201) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสม และมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียน ต้องรู้จักจัดหาทรัพยากรทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ประสานและสร้างความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน”

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีภาระความรับผิดชอบในวงกว้าง มีบุคลากรจำนวนมาก ทั้งบุคลากรครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่

และจำนวนนักเรียน ทำให้การบริหารจัดการมีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่งผลให้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านความคุ้มค่าไม่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างเด่นชัดนัก ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร ที่มีธรรมาภิบาลรายด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก แต่ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่จึงควรใส่ใจธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่าให้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในภาพรวม

2. การศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาชี้ชัดว่าเมื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของทั้ง 5 กลุ่มพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล มีผลการศึกษาธรรมาภิบาลโดยรวมสูงที่สุด ในทางตรงข้ามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลการศึกษาธรรมาภิบาลโดยรวมต่ำที่สุด โดยเฉพาะธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งที่เป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรให้ความใส่ใจการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในทุกด้านให้ทั่วถึง อันจะเกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาให้กับท้องถิ่นได้โดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ปานกลาง. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2558.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) (สรุปย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล, 2559.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2550.
- ธีระพล บุญสุข. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเอกชนในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2559.
- ปุญญา จิตรมุง. การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2559.
- ลัดดาวัลย์ ลอองสุวรรณ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจของครูในการบริหารงาน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2560.

- สร้อย พูลสมบัติ. การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2558.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2559.
- Aguilera, Ruth V. and Cuervo-Cazurra, Alvaro. "Codes of Good Governance," **Corporate Governance: An International Review**, 17, 3 (2009): 376-387.
- Carsey-Cooper, Marcella. **Educational Governance of the Morongo Unified School District.** Minnesota: Capella University, 2005.
- Graham, John., Amos, Bruce. and Plumptre, Tim. "Principles for Good Governance in the 21st Century," **Policy Brief**, 2003, 15, 1-6: Institute On Governance, Ottawa, Canada.
- Krajcie, R.V. and Morgan, D.W. "Determining Sample Size for Research Activities," **Educational and Psychological Measurement**, 30, 3 (1970): 605-613.
- Katz, Danial. and Kahn, Robert L. "The Social Psychology of Organizations." **Administrative Science Quarterly**, 1967, 11(4), 682-691.
- Maldonado, Nicole. "The World Bank's Evolving Concept of Good Governance and Its Impact on Human Rights." **Doctoral Workshop on Development and International Organizations Stockholm, Sweden, May 29-30, 2010.** Germany: University of Bonn Law School, 2010.
- McCrone, Tami., Southcott, Clare and George, Nalia. **Governance Models in School.** London: The National Foundation for Educational Research (NFER), 2011.
- Shattock, Michael. **Managing Good Governance in Higher Education.** Berkshire: McGraw-Hill, 2006.

การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง
Development of Ability on Listening and Speaking English for Prathomseuksa
4 Students, Based on Task-Based Learning Blended With Simulation
Approach

นิราศ จันทระจิตร¹

สฤณี ศรีขาว²

ดรณิ ชื่นสุนทร³

อิชยา กองไชย⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลองที่มีประสิทธิภาพ 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 3) ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 สำหรับใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้อง ๆ ละ 42 คน และ 40 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีการสุ่ม (Random Assignment) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ วิชาภาษาอังกฤษ จำนวนแบบละ 22 แผน เวลาเรียนแบบละ 22 ชั่วโมง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นเผชิญสถานการณ์บทเรียน ขั้นสร้างความเข้าใจและฝึกปฏิบัติ ขั้นทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติ และขั้นสรุปประเมินผล 2) แบบประเมินความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน จำนวน 2 ฉบับ 3) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร

⁴ มหาวิทยาลัยนครพนม

ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Independent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.10/72.04
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังเรียนเท่ากับ 36.02 และ 32.97 ตามลำดับ
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง, ความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were; 1) to develop learning management to enhance ability in listening and speaking English of Prathomsuksa 4 students, based on Task-Based Learning blended with simulation approach with efficiently, 2) to compare the ability in English listening and speaking of students between groups of students, who learned based-on Task-Based Learning blended with simulation approach and control group who learned with traditional approach, 3) to find out the achievement motivation of students after learned based on that learning management. The samples in this research consisted two groups of 42 and 40 students in Prathomsuksa 4 level of Mukdaharn Kindergarten school, at Muang district, Mukdaharn province. They were obtained by cluster random sampling technique and provided on experiment group and control group through random assignment technique. The instruments used in this research consisted of 1) English lesson plans with 22 plans, 22 hours were used for each group, which an experimental approach was composed of five steps for instructional process, which in each step included of engagement, confronting of learning situation, construct of understanding and practice, reviewing and improving of performance, conclusion and assessment on learning, 2) assessing form for evaluating on ability in listening and speaking English of students, that

composed of two forms, 3) assessing form for achievement motivation of students, who learned based on Task-Based Learning blended with simulation approach. The statistics employed in data analysis were mean, percentage, standard deviation, and t-test (Independent Samples) was employed for testing hypothesis.

The results revealed the following:

1. The results of developing learning management to enhance ability in listening and speaking English of Prathomsuksa 4 students, based on Task-Based Learning blended with simulation approach revealed the efficiency of 74.10/72.04.
2. The students who learned based on Task-Based Learning blended with simulation approach had higher of ability in listening and speaking English than students in control group at the .05 level of significance, with the average score of listening and speaking at 36.02 and 32.97 respectively.
3. The students who learned based on Task-Based Learning blended with simulation approach in Prathomsuksa 4 level revealed the achievement motivation in English learning at a high level, with an average of 4.01.

Keywords: Learning management based on Task-Based Learning blended with simulation approach, Ability in listening and speaking English, Achievement motivation in learning

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นและเพื่อการประกอบอาชีพ โดยสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทย ไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 221) รวมทั้งเป็นการเตรียมผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง เนื่องจากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านมาส่วนมาก ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ ขณะที่ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เมื่อ ปีการศึกษา 2558 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งผลการ ประเมินคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา (Local Assessment System: LAS) และการประเมิน คุณภาพภายในระดับสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลมุกดาหารพบว่า วิชาภาษาอังกฤษยังเป็นวิชาที่มีคะแนน

ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่ยังต้องการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะความสามารถด้านการฟังและการพูดของผู้เรียน อีกทั้งยังเห็นว่าผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนมากยังประสบปัญหาในการเรียนรู้ด้านทักษะการพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นให้เข้าใจและมีประสิทธิภาพ จึงต้องการเสริมสร้างให้ผู้เรียนในระดับชั้นดังกล่าวมีพัฒนาการด้านนี้เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถนำประสบการณ์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพน่าพอใจ ตามกรอบหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร 2558: 26)

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) เป็นแนวคิดพื้นฐานสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และมีความเชื่อว่าหากผู้เรียนมีความรู้ในโครงสร้างทางภาษาและคำศัพท์แล้วจะสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียน ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2557: 2) ทักษะการฟังและการพูดในการสื่อสารมีความสำคัญเพราะการฟังจะประมวลผลสู่ทักษะการพูด ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังให้ผู้เรียนทุกระดับสู่ทักษะการพูด และการฟังเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาที่สอง (Richards 2008: 3) รวมทั้งผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการฟังด้วยแบบแผนกิจกรรมที่หลากหลาย ให้สามารถเข้าใจเรื่องที่ฟังและพัฒนาทักษะการฟังด้วยตนเองเชื่อมโยงสู่ทักษะการพูด อ่าน และเขียน (Harmer 2007: 135) โดยธรรมชาติของการพูดจะเป็นทักษะซับซ้อนและยากสำหรับเด็กในการเรียนภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาที่สอง มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ความสำคัญระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Richards 2008: 19) การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดจะมีความสำคัญในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ควรพัฒนาทักษะทั้งสองไปพร้อมกัน รวมทั้งสามารถออกแบบการเรียนรู้ทักษะการฟังและพูดด้วยการใช้สถานการณ์จำลอง (Simulations) และการใช้งานเป็นฐาน (Task Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนรู้ตามธรรมชาติผ่านการปฏิบัติ และใช้ภาษาตามความถนัดของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณภาพได้ (Willis 1996: 52)

ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสถานการณ์จำลอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จัดกระทำบนพื้นฐานการใช้เทคนิควิธีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ปรากฏในสถานการณ์ด้วยกลไกหรือกระบวนการปฏิบัติที่เป็นระบบ ด้วยวิธีการอุปมาเปรียบเทียบเชื่อมโยงสาระสำคัญของเหตุการณ์ เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์และสะดวกง่ายดายนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และเป็นการปฏิบัติตามเงื่อนไขการเคลื่อนไหวที่ไม่ซับซ้อน และถูกต้องตามสภาพจริงที่เป็นระบบ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ที่ได้รับการจัดการไว้อย่างเป็นระบบตามหลักหลักการ แนวคิดความเชื่อในวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ที่เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติในสถานการณ์ที่มีบทบาทแบบแผนการปฏิบัติที่สะท้อนความจริงในการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่ปรากฏ สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่ให้ออกาสผู้ร่วมเหตุการณ์ได้ฝึกการคิดตัดสินใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีวัตถุประสงค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ สามารถเสริมสร้างให้การเรียนรู้นั้น

มีประสิทธิภาพ (ทศนา แคมมณี 2553: 220) ประกอบกับ Akilli (2007: 3) เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองเป็นการกำหนดแบบแผนการกระทำหรือพฤติกรรมในสถานการณ์จริงที่เป็นระบบของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์การเรียนรู้ผ่านการสังเกตและนำไปเป็นแนวปฏิบัติในระยะต่อมาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ขณะที่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้งานเป็นฐาน (Task Based Learning) จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อแก้ปัญหาหรือเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและจัดกระทำข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบให้น่าเชื่อถือ เนื่องจากองค์ประกอบสำคัญของ Task-Based approach หรือ Task-Based Learning มีความเชื่อมโยงกับการใช้ภาษา เพื่ออธิบายข้อมูลข่าวสารในบริบทของวัฒนธรรมทางสังคมของผู้เรียน ภายในเงื่อนไขของหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสร้างข้อความภาษาใช้สื่อความหมายให้เข้าใจในการตอบคำถามหรืออธิบายข้อมูลสนับสนุนคำตอบที่มีความถูกต้องชัดเจน (Bhatia 1993: 11) และกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่ดีควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสประมวลข้อมูลและประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีความท้าทาย ภายใต้บริบทสถานการณ์การใช้ภาษาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความหมายของกฎเกณฑ์การใช้สัญลักษณ์ข้อความทางภาษาด้วยเหตุผล เพื่อนำสู่กระบวนการสร้างประโยคด้วยหลักไวยากรณ์ (Semantic to Syntactic) (Ellis 1994: 282) ดังนั้น Task Based Learning จึงเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสามารถการพูดภาษาอังกฤษผ่านการอภิปรายกลุ่ม ด้วยการร่วมแบ่งปันความคิดในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในบทเรียนด้วยการพูด การฟัง การดูและการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการนำเสนอความคิด การแบ่งปันประสบการณ์ของผู้เรียน และการสร้างสรรค์บทสนทนาด้วยกระบวนการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างมีความหมายในชั้นเรียน (Roth 2007: 82, Foster and Skehan 1996: 203)

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ได้ตระหนักในสำคัญของการเสริมสร้างและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จึงดำเนินการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulations) และการใช้งานเป็นฐาน (Task Based Learning) ที่มีประสิทธิภาพ โดยเปรียบเทียบผลความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อสนเทศเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 166 คน จากห้องเรียน 4 ห้อง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง
2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง โดยศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ รวมทั้งศึกษาผลด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 166 คน จากห้องเรียน 4 ห้อง ซึ่งแต่ละห้องได้จัดนักเรียนคละความสามารถในระดับใกล้เคียงกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/3 และห้อง 4/1 โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร ในปีการศึกษา 2560 จำนวนห้องละ 42 คน และ 40 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่ม (Random Assignment)

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบทดลอง ตามแบบแผนการวิจัยด้วยการจัดกระทำตัวแปรอิสระกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ จะจัดกิจกรรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative

Language Teaching) หรือ CLT ซึ่งการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มทดลองประกอบด้วยกิจกรรม 5 ชั้น ได้แก่ ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นเผชิญสถานการณ์บทเรียน ขั้นสร้างความเข้าใจและฝึกปฏิบัติ ขั้นทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติ และขั้นสรุปประเมินผล ขณะที่แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติตามแนวคิด CLT ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ชั้น ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-up) ขั้นนำเสนอความรู้ (Presentation) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นสร้างผลงานหรือนำความรู้ไปใช้ (Production) m Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จัดทำแผนละ 1 ชั่วโมง จำนวนแบบละ 22 แผน รวมเวลาเรียนแบบละ 22 ชั่วโมง ครอบคลุมเนื้อหา 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วย About Me และหน่วย In My House รวมเนื้อหา 10 หน่วยย่อย ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามที่ระบุไว้ข้างต้น

2.2 แบบทดสอบความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถด้านการฟัง เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.29-0.72 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.28-0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.86 และแบบทดสอบวัดความสามารถการพูดภาษาอังกฤษ เป็นแบบถามตอบโดยครูเป็นผู้อ่านคำถามให้นักเรียนตอบ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งให้คะแนนตามแบบรูบริกส์ (Rubric Scores) ข้อละ 2 คะแนน และตรวจสอบความเหมาะสมของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.3 แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่คำนวณจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r_{xy}) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.37-0.62 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายการวิจัยดังนี้

3.1 วางแผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้อง ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยประเมินความสามารถพื้นฐาน ด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนแต่ละกลุ่มด้วย ซึ่งพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยด้านการฟังและการพูดอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน จึงกล่าวได้ว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ความสามารถพื้นฐานทางภาษาอังกฤษเท่าเทียมกัน

3.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบของ Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ ห้อง 4/3 และ 4/1 ตามลำดับ กลุ่มละ 22 แผน รวมเวลาเรียนแบบละ 22 ชั่วโมง โดยจัดเก็บคะแนนระหว่างเรียนจากกิจกรรมใบงานในแต่ละหน่วยย่อย จำนวน 10 หน่วยย่อย และคะแนนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน เฉพาะนักเรียนกลุ่มทดลอง ห้อง 4/3 เพื่อนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นใช้

3.3 ดำเนินการประเมินความสามารถการฟังและการพูดของนักเรียนทั้งกลุ่ม ภายหลังเรียน ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อนำมา วิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้แบบทดสอบความสามารถการฟังชนิดเลือกตอบและเขียนตอบ 20 คะแนน และความสามารถด้านการพูดตามสถานการณ์ที่ 30 คะแนน

3.4 ดำเนินการประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนห้อง 4/3 ที่ได้รับการจัดการ การเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลองด้วยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยพัฒนาความสามารถการฟังและการพูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์ จำลอง ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วย Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์ จำลอง โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) จากคะแนนใบกิจกรรมระหว่างเรียนแต่ละหน่วยย่อยจำนวน 10 กิจกรรม (กิจกรรมละ 20 คะแนน รวม 200 คะแนน) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) จากคะแนนความสามารถ ด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง ครบทั้ง 10 หน่วยย่อย ได้จากการประเมินผู้เรียนด้วยแบบทดสอบความสามารถ การฟัง 20 คะแนน และความสามารถด้านการพูด 30 คะแนน

4.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ระหว่างกลุ่ม ที่จัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และกิจกรรมแบบปกติตาม แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) โดยนำคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม มาเปรียบเทียบกับ สถิติทดสอบแบบ t-test (Independent Samples)

4.3 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง แล้วเทียบกับเกณฑ์ การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเงื่อนไขคะแนนจากแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 87)

5. ขั้นตอนการวิจัย

5.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลบริบทพื้นฐานด้านความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษารอบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาผู้เรียนตาม ประเด็นปัญหา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วย Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลองในวิชาภาษาอังกฤษ

5.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อใช้เปรียบเทียบ ความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบแผนที่แตกต่างกัน

5.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) แบบทดสอบความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และ 3) แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสองแบบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พร้อมกับจัดเก็บคะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อใช้ประกอบการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และจัดเก็บข้อมูลความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม รวมทั้งประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียน

5.5 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้เบื้องต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพัฒนาความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.10/72.04

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังเรียนเท่ากับ 36.02 และ 32.97 ตามลำดับ ดังผลการทดสอบที่ปรากฏในตาราง

ความสามารถการฟังและการพูด	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
นักเรียนกลุ่มทดลอง	42	50	36.02	2.21	80	6.417*	.000
นักเรียนกลุ่มควบคุม	40	50	32.97	2.08			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถสื่อสารการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ปรากฏตามความมุ่งหมายการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.10/72.04 ซึ่งเห็นว่าค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีค่าในระดับค่อนข้างดี ถึงแม้จะต่ำกว่าเกณฑ์ปกติทั่วไปที่มักจะกำหนดไว้ 75/75 ขึ้นไปนั้น ก็ยังถือว่าผลการเรียนด้านการฟังและการพูดของนักเรียนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งเป็นคุณภาพด้านความสามารถทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนที่เป็นกลุ่มใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง อาจมีคุณภาพไม่เหมือนหรือเท่าเทียมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเจ้าของภาษา (Native Speakers) โดยตรง ทั้งนี้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการฟังและการพูด จึงเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งของคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในบทเรียนควบคู่กับการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ซึ่ง Skehan (1998: 95) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้งานเป็นฐาน (Task-Based Language Teaching) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการสร้างความคิดรวบยอดของผู้เรียน ที่ผู้สอนจะมอบหมายและกำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติและบรรลุผลในเรื่องความเข้าใจในความหมายของข้อมูลเหตุการณ์ การสื่อสารปัญหาที่ต้องการแก้ไข การจัดความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องการนำมาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ การจัดลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ที่ถูกต้อง และการประเมินผลงานที่ปรากฏ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย อีกทั้ง Task - Based Learning เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหาที่ท้าทาย สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เป็นการบูรณาการความสามารถทางสติปัญญา รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวางแผนปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยความอยากรู้ และจงใจให้ปฏิบัติตามกระบวนการที่ถูกต้องด้วยความตั้งใจ จนประสบผลสำเร็จพร้อมได้รับความเข้าใจทั้งรายบุคคลและกลุ่มผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (Mellish and Evans 1989: 233) ขณะที่ Thomas and Milligan (2004: 73) เห็นว่า การใช้กิจกรรมสถานการณ์จำลองจะช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านพฤติกรรมปฏิบัติที่อิงเหตุการณ์ในชีวิตจริง เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและวัฒนธรรมทางสังคมของผู้เรียน ที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้านทักษะให้บรรลุผล และ Cant and Cooper (2010: 4) เชื่อว่า กิจกรรมสถานการณ์จำลองที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียนและมีความสอดคล้องกับชีวิตจริงด้านบวก สร้างความรู้สึกปลอดภัย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป และใช้วิธีการปฏิบัติให้บังเกิดประสิทธิผล ก็ย่อมจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในตนเองของผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ด้วยความพยายามให้สำเร็จได้ จากเงื่อนไขและปัจจัยดังกล่าว จึงส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้งานเป็นฐาน ประกอบสถานการณ์จำลอง มีพัฒนาการความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับส่วนหนึ่งในผลการวิจัยของ ธนวรรณ ประจตุทศศรี (2555: 95) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 78.04/76.03

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการฟังและการพูดหลังเรียนเท่ากับ 36.02 และ 32.97 ตามลำดับ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ด้วย Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีคุณภาพในการเสริมสร้างความสามารถการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีกว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือ CLT ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หากพิจารณาเงื่อนไขปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ TBL ประกอบสถานการณ์จำลอง ในการเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษนั้น เห็นว่าผู้เรียนมีโอกาสมือปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์เลียนแบบเหตุการณ์ในชีวิตจริง ควบคู่กับการคิดถามตอบประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏในบทเรียน เนื่องจากองค์ประกอบสำคัญของ Task-Based approach หรือ Task-Based Learning มีความเชื่อมโยงกับการใช้ภาษาในการอธิบายข้อมูลข่าวสารในบริบทของวัฒนธรรมทางสังคมของผู้เรียน ภายในเงื่อนไขของหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสร้างข้อความภาษาใช้สื่อความหมายให้เข้าใจในการตอบคำถามหรืออธิบายข้อมูลสนับสนุนคำตอบให้มีความถูกต้องชัดเจน (Bhatia 1993: 11) อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่ดีควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสประมวลข้อมูลและประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีความท้าทาย ภายใต้บริบทสถานการณ์การใช้ภาษาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความหมายของกฎเกณฑ์การใช้สัญลักษณ์ข้อความทางภาษาด้วยเหตุผลสู่กระบวนการสร้างประโยคด้วยไวยากรณ์ (semantic to syntactic) (Ellis 1994 : 282) และการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนที่ใช้เป็นภาษาที่สองยังขาดโอกาสการใช้ภาษาให้บรรลุเป้าหมาย เพราะยังมีข้อจำกัดในวิธีการอธิบายข้อความที่พูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้องชัดเจน ผู้สอนจึงควรสร้างแรงจูงใจค้นหาสิ่งเร้าให้ผู้พูดสนใจพูดอย่างมีทักษะหรือเกิดความคล่อง และสามารถใช้ภาษาสื่อสารที่มีความซับซ้อนได้ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการรับรู้เข้าใจว่าบทสนทนาที่ใช้สื่อสารและเขียนโดยผู้รู้ทางภาษาจะมีลักษณะเช่นนั้น การใช้ TBL จึงให้ความสำคัญกับการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง และผู้เรียนจะแก้ปัญหาด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่มีเป้าหมาย (Clancy 2004: 62) ขณะที่การจัดการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์จำลอง เป็นการนำเสนอกรอบกิจกรรมที่เป็นนามธรรมของสถานการณ์เหตุการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องการให้ผู้เรียนหรือทีมร่วมกันแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนโดยผู้สอนได้ออกแบบลักษณะสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์จริง สำหรับให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือลงมือจัดกระทำด้วยตัวเอง สร้างการตอบสนองและปฏิบัติให้เกิดการแก้ไขจุดบกพร่องที่มีอยู่ให้ถูกต้องหรือคงสภาพที่มีความเหมาะสมให้ปรากฏในตัวผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมเพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองกับผู้เกี่ยวข้องในสถานการณ์ดังกล่าว และให้มีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เรียนให้เป็นไปตามสภาพจริง ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องอธิบายสนับสนุนและประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนครั้งนั้นด้วย (Morrison et al. 2011: 233) ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติตามแนวคิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือ CLT จะให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาอันเป็นเนื้อหาวิชาทักษะ ที่ต้องการให้

ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะสร้างความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน ผ่านการฝึกทักษะตามตัวแบบ การนำไปใช้และประเมินผล ขาดโอกาสการเลือกใช้เหตุการณ์หรือสถานการณ์การสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทจริง ที่มีลักษณะกระตุ้น เร้าความสนใจและจูงใจใ้อยากเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดน้อยกว่า ซึ่ง Widdowson (1990: 29) เห็นว่า การเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีคุณภาพ ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เผชิญการใช้ภาษาในบริบทสังคมที่เป็น เหตุการณ์ตามบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในชีวิตจริงจะได้ผลสำเร็จมากกว่า โดยเฉพาะการสนทนาในมุมมอง ที่หลากหลายท้าทายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ทางภาษา ก็จะช่วยทำให้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนที่มีความสามารถในการสื่อสารทางภาษาที่ดี ก็ย่อมต้องการความเข้าใจ ในด้านหลักเกณฑ์ทางภาษาตามไปด้วย นอกจากนี้ Klapper (2003: 34) เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพนั้น จะต้องปรับกระบวนการเรียนรู้ให้มีความ ยืดหยุ่นมากขึ้น ไม่ควรยึดหลักการการจัดกิจกรรมตามเงื่อนไขทฤษฎีมากเกินไป เพราะจะส่งผลให้การเรียน ไม่เป็นไปตามธรรมชาติและไม่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการฟังและการพูดที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน และเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLT ทั่วไปที่ยังขาดการเสริมสร้างมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทส่วนร่วมในกิจกรรม การฝึกทักษะที่น่าสนใจ และมีความหมายสำหรับผู้เรียนแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคหรือเงื่อนไขข้อจำกัด ในการสนับสนุน ให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ด้านการฟังการพูดที่มีประสิทธิภาพได้เช่นกัน เพราะยังเป็นกิจกรรมที่ขาดการกระตุ้น จูงใจและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้น่าสนใจที่เพียงพอ ดังนั้นจึงเป็นปัจจัยของกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีความสามารถ ด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติตามแนวทางของการ ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร หรือ CLT ดังที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์ จำลองมีแรงจูงใจใ้สัมผัสรู้ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องมาจาก ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจใ้สัมผัสรู้ทางการเรียนของผู้เรียนนั้น จะมีเงื่อนไขสำคัญ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความน่าสนใจ ความท้าทายและประโยชน์คุณค่าของบทเรียน ที่จัดให้ผู้เรียนได้เกี่ยวข้อง ลงมือปฏิบัติหรือกระทำด้วยความเต็มใจของตนเอง รวมทั้งผู้เรียนสามารถสื่อสารทางภาษาพร้อมการใช้หลักเกณฑ์ ทางภาษา ซึ่ง Larson-Freeman and Anderson (2011: 116) เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาด้านการฟัง และการพูดที่เกิดประโยชน์สำหรับผู้เรียนนั้น จะต้องจัดให้น่าสนใจมีการจูงใจผู้เรียนด้วยสื่อที่เชื่อมโยงกับการ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และฝึกปฏิบัติสื่อสารด้วยสื่อที่เหมาะสม ผ่านกิจกรรมกลุ่มผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการ ร่วมกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเผชิญข้อมูลเหตุการณ์แล้วกระตุ้นให้ใช้การคาดการณ์หรือคาดเดาสิ่งที่จะปรากฏ ตามมาภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนมองความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเหตุการณ์ที่ปรากฏ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ความรู้พื้นฐานในมุมมองที่หลากหลาย ท้าทายผู้เรียนให้คิดตามเพื่อสื่อสารให้เกิด ความรู้เข้าใจในเงื่อนไขใหม่ด้วยความตื่นตัวสนใจ นอกจากนี้ Brown (2007: 326-327) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ ด้านการพูดภาษาอังกฤษจะต้องใช้ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญหลายประการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ เพราะยังมี เงื่อนไขส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้การพูดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การพูดจะต้องใช้

ความคล่องและความสามารถในการจัดกลุ่มภาษาข้อความที่ถูกต้อง หรือข้อความวลีที่สื่อความหมายเชื่อมโยงกับการรู้คิดและการแสดงออก การหลีกเลี่ยงใช้คำซ้ำหรือพุ่มเพื่อย คำนึงถึงแบบของภาษาด้านเครื่องหมายวรรคตอนที่มีมากมาย มีกระบวนการคิดใช้ภาษาสอดคล้องกับความต้องการในการเลือกข้อความที่เหมาะสม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาด้านการพูดและการฟังของผู้เรียนให้บรรลุผล ซึ่ง Skehan (1998 : 95) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้งานเป็นฐาน (Task-Based Language Teaching) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการสร้างความคิดรวบยอดของผู้เรียน ที่ผู้สอนจะมอบหมายและกำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติและบรรลุผลในความเข้าใจความหมายของข้อมูลเหตุการณ์ การสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญ การจัดความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่ต้องการนำมาเชื่อมโยงสู่ผลการปฏิบัติ การจัดลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ที่ต้องและการประเมินผลงานที่ปรากฏ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย อีกทั้ง Brown (2007: 51) มีความเห็นว่า ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการใช้งานเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดลำดับงานให้กับผู้เรียนที่เหมาะสม และพิจารณามิติของการสื่อสารให้บรรลุเป้าหมายการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน บทบาทของครูและผู้เรียน รวมทั้งวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการพูดเพิ่มขึ้น ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้งานเป็นฐานที่ได้ผล อาจจัดให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้เชื่อมโยงกับการใช้สถานการณ์จำลองก็ได้ ซึ่งมีผลการวิจัยสนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้งานเป็นฐาน (Task-Based Learning) ที่มีการเรียนรู้ในลักษณะแบบปลายเปิด การสร้างงาน การเผชิญทางเลือกที่น่าสนใจและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน มีการทำงานกลุ่มย่อยและการทำงานแบบจับคู่ โดยมุ่งเน้นเงื่อนไขการใช้บทบาทผู้เรียนตามระดับความสามารถ และสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียน จะพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้งานเป็นฐานจะเป็นเงื่อนไขเชิงใจที่ส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตามเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยความพยายาม ดังนั้น เงื่อนไขปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นใช้ตามกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนผู้สนใจสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวไปปรับใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารของนักเรียน โดยคำนึงถึงบริบทพื้นฐานของนักเรียน และกลวิธีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2 กระบวนการเรียนรู้ด้วย Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง สามารถนำไปปรับใช้กับเนื้อหาบทเรียนหน่วยการเรียนรู้อื่น ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือระดับชั้นที่ใกล้เคียงกัน ในระยะเวลาของแต่ละกิจกรรมที่เหมาะสม

1.3 การจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดในการวิจัย สามารถประยุกต์หรือปรับใช้กิจกรรมให้ผู้เรียนเลือกปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยวรายบุคคลหรือกลุ่มผู้เรียน ตามเงื่อนไขเนื้อหา เวลา และความต้องการของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างให้บทเรียนการฟังและการพูดภาษาอังกฤษมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น ด้วยการปรับใช้เนื้อหาและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน พร้อมทั้งการเสริมแรงและเลือกข้อความเหตุการณ์ด้วยตนเองที่เหมาะสม

1.5 ผู้สอนควรศึกษาตัวอย่างกิจกรรมสถานการณ์จำลองการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในรูปของคลิปหรือสื่อที่ใช้การโต้ตอบผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สนับสนุน เพื่อเลือกนำมาปรับใช้ควบคู่กิจกรรมปกติหรือใช้แทนสถานการณ์จำลองพื้นฐานที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติในบทเรียนเบื้องต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำแนวคิดการกำกับตนเองในการเรียน (Self-regulated Learning) มาประยุกต์ใช้ประกอบการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน รวมทั้งแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนกลับมาใช้สนับสนุนความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษในบทเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำแนวคิดพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Peer Learning การใช้ปัญหาเป็นฐาน แนวคิดสมองเป็นฐาน หรือทฤษฎีพุทธิปัญญา มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนให้มีความหลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรดำเนินการวิจัยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน ควบคู่กับทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียนประกอบ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดพื้นฐานการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้น ได้แก่ แนวคิด Cloze Procedure และ Lexical Approach สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ภาษา

2.4 ควรดำเนินการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนตามแบบแผนการวิจัยทดลองเปรียบเทียบกลวิธีการจัดการเรียนรู้ Task-Based Learning ประกอบสถานการณ์จำลอง กับวิธีการเรียนรู้แบบอื่น เช่น การใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทสมมติ การจัดการเรียนรู้แบบคอร์ดัส หรือการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อเคลื่อนไหว (Animation)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความร่วมมือ เพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยจากโรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา และอาจารย์ดร.ณัฐ ธีรสุคนธ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนการนำเครื่องมือการวิจัยและแผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนและแบบประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนสนับสนุนจนบรรลุผล รวมทั้งคณะผู้ร่วมดำเนินการวิจัย ได้แก่ อาจารย์

ดร.สฤณี ศรีขาว อาจารย์ผู้สอน และ คุณอิชยา กองชัย บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม คณะผู้ร่วมดำเนินการวิจัย ที่ได้ร่วมดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งการจัดทำเครื่องมือประกอบการจัดเก็บข้อมูล จนกระทั่งการดำเนินการวิจัยประสบผลสำเร็จ จึงใคร่ขอขอบพระคุณ คณะผู้ร่วมวิจัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- _____. **แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก, 2557.
- ทีศนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ธนาวรรณ ประจตุทศศรี. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและการใช้บทบาทสมมติ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- อนุบาลมุกดาหาร, โรงเรียน. **รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2558**. โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร, 2558.
- Akilli, G. K. Games and simulations: A new approach in education? In D. Gibson, C. Aldrich, and M. Prensky (Eds.), **Games and simulations in online learning: Research and development frameworks**. (pp. 1-20). Hershey, PA: Information Science, 2007.
- Brown, H. Douglas. **Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy**. White Plains, NY: Pearson Education, Inc., 2007.
- Cant, R.P., and Cooper, S.J. Simulation-based learning in nurse education: systematic review. **Journal of Advanced Nursing**, 66, 1 (2010): 3-15.
- Clancy, T. R. "Medication error prevention progress of initiatives," **Journal of Nursing Administration Health care Low, Ethics, and Regulation**, 6, 1 (2004): 62.
- Ellis, R. **The Study of Second Language Acquisition**. Oxford: Oxford University Press, 1994.
- Harmer, Jeremy. **How to teach English**. Malaysia: Pearson Education Limited, 2007.

- Klapper, J. "Taking Communication to Task? A Critical Review of Recent Trends in Language Teaching," **Language Learning Journal**. 27 (2003): 33-42,
- Larson-Freeman, Diane and Anderson, Marti. **Techniques and Principles in Language Teaching**. 3rd ed., Oxford, UK: Oxford University Press, 2011.
- Mellish, C. and Evans, R. Natural Language Generation for Plans. **Computational Linguistics**, 15, 4 (1989): 233-249.
- Morrison et al. "Intercomparison of cloud model simulations of Arctic mixed-phase boundary layer clouds observed during SHEBA/FIRE-ACE," **J. Adv. Model. Earth Syst** 3, 4 (February 2011): 233.
- Richards J.C. **Teaching Listening and Speaking from Theory to Practice**. New York: Cambridge University Press, 2008.
- Roth, E. **Compelling Conversations: Questions and Quotations on Timeless Topics for ESL Learners and Teachers**. (online) 2007 (24 July 2007) Retrieved from <http://www.compellingconversations.com>.
- Skehan, P. **A Cognitive Approach to Language Learning**. Oxford, UK: Oxford University Press, 1998.
- Thomas, James M. **Automated Scaffolding of Task-Based Learning in Non-Linear Games Environments**. A Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, North Carolina State University, 2011.
- Widdowson, H.G. **Aspect of Language Teaching**. Oxford: Oxford University Press, 1990.
- Willis, Jane. **A Framework for Task-Based Learning**. Edinburg: Longman, 1996.

ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Sustainable Leadership of Secondary School Administrators in Northeast

วิไลภรณ์ เตชะ¹

ธัญยาภรณ์ นวลสิงห์²

เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 510 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ยั่งยืน เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำที่ยั่งยืนตามการรับรู้ของตนเอง ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลในเชิงทฤษฎีของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตกับตัวแปรแฝงโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุด้านความยุติธรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมด้านผลลัพธ์กับการรับรู้ความหมายของงาน สมรรถนะในการทำงานมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสิ่งแวดล้อม
2. ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุความรู้เชิงลึกเท่ากับ 0.75 โดยมีอิทธิพลทางตรง ในทิศทางบวกเท่ากับ 0.50 และอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกเท่ากับ 0.25 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุความรับผิดชอบต่องาน เท่ากับ 0.75 โดยมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก เท่ากับ 0.50 และ อิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกเท่ากับ 0.25 ตามลำดับ ได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 จากปัจจัยการเสริมพลังอำนาจ เท่ากับ 0.50 โดยได้รับอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกเท่ากับ 0.50 ได้รับอิทธิพลรวมในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากปัจจัยเชิงสาเหตุด้านความยุติธรรม เท่ากับ 0.50 โดยได้รับอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกเท่ากับ 0.50

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

3. โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 172.49 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 128 ค่า P เท่ากับ 0.054 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.96 มีดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (AGFI) เท่ากับ 0.94 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.021 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 มีค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 2617.90 เมื่อพิจารณาค่า R – square พบว่าตัวแปรที่นำมาศึกษาในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร้อยละ 33 ($R^2=0.33$)

คำสำคัญ: ผู้นำ, ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objective of this study were to 1) Study relationship between causal factors and variable factors of hypothesis model were developed for sustainable leadership of secondary school administrators. 2) Study direct effect, Indirect effect and the total effect of causal factors. Effecting of Sustainable Leadership of Secondary School Administrators in Northeast of Thailand 3) To examine the consistency between a structural equation model of secondary school administrators in northeast of Thailand with empirical data. The collecting data is analyze with computer programming. The research sample consisted of 510 school administrators of The Secondary Educational Service Area. All data recorded including secondary school location and populations were selected from the Northeast. The sampling method was the multi—stage random sampling. The instrument was divided into 3 parts. This is a checklist. Part 2: The questionnaire measures the level of sustainable leadership behavior. It is a scale rating scale (5scale) and Part 3 questionnaires measure factors that influence sustainable leadership as perceived by themselves. The instrument was rated 5 scale scales. The data analysis program was used to determine the theoretical model conformance of the empirical model with the empirical data that showed the relationship between the observation variable and the latent variable by confirmatory factor analysis. Using questionnaire and construct hypothesis model based on variables from review on theories and researches.

The research findings were as follows:

1. Relationship between variables and causal factors. Justice There was a relationship between outcome justice and job performance perceptions related to sustainable leadership of secondary school administrators in the Northeast is environment.

2. Sustainable leadership effect combined in a positive direction. At the 0.01 level of significance, the causal factor was 0.75, with a direct positive effect of 0.50 and a

positive indirect effect of 0.25, respectively. At the 0.01 level of significance, the causal factor of social responsibility was 0.75, with a direct positive effect of 0.50 and a positive indirect effect of 0.25, respectively. At the 0.01 level of significance, the empowerment factor was 0.50. It had a direct positive effect of 0.50 and had a positive effect in the positive direction. Statistically significant at the 0.01 level, from the causal factor of fairness of 0.50, with a direct positive effect of 0.50.

3. A structural equation model of secondary school administrator in Northeast factors affecting as designed by the researcher was fitted with the empirical data. The final model developed showed that the fitness between the data and model indices were as follows: $\chi^2 = 172.49$, $df = 128$, $P\text{-Value} = 0.054$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.94$, $SRMR = 0.021$, $RMSEA = 0.00$, $CN = 2617.90$ When considering the R-square value, it was found that the variables used in the model could explain the variance of the sustainable leadership of the secondary school administrators in the Northeast by 33% ($R^2 = 0.33$)

Keywords: Leader, Leadership, Sustainable Leadership, Sustainable Development, Secondary School Administrator

บทนำ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกซึ่งเรียกว่าโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือ โลกาไร้พรมแดนเป็นตัวเร่งผลักดันให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคมการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีรูปแบบและโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงต่างไปจากเดิม ประเทศต่างๆทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย จำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารจัดการเพื่อการแข่งขันแบบยั่งยืน สถานศึกษาในฐานะองค์การทางสังคมที่มีลักษณะเป็นระบบเปิด ซับซ้อน (Complex) เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัต (Dynamic Change) ที่ไม่เป็นเส้นตรง (Non-Linear) ไม่สามารถคาดการณ์ได้ (Unpredictable) และไม่มีดุลยภาพ (Unequilibrium) จำเป็นต้องไวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสามารถปฏิบัติพันธกิจในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่ขีดความสามารถในการแข่งขัน (สมคิด สกฤตสถาปัตย์ 2552 : 21-22) อีกทั้งการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีแนวทาง 3 ประการ คือ 1) การสร้างความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานของทรัพยากร และความสามารถของตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ในฐานะที่โรงเรียนต้องอยู่รอดและเติบโต 2) การสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษาอย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมด้านสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ 3) สร้างความสามารถในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่าง “องค์รวม” โดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรและความสามารถที่โรงเรียนมีอย่างค่อยเป็นค่อยไป บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาในปัจจุบันอย่างสร้างสรรค์ ไม่ส่งผลเสียต่อการพัฒนาในอนาคต มุ่งการพัฒนาที่มีดุลยภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลกันเพื่อการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มั่นคงและยั่งยืน สู่การรักษามาตรฐานการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน (วัลลภ รองพล 2555 : 121-122)

ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมีความสำคัญเนื่องจากเป็นกลไกในการขับเคลื่อนพันธกิจด้านการศึกษาไปสู่ความยั่งยืน และความยั่งยืนของผู้หน้านั้นย่อมมาจากความยั่งยืนขององค์กร (ศิลป์ชัย สุวรรณณณ 2557: 80) ซึ่งการศึกษาภาวะผู้นำแบบยั่งยืน มีหลัก 7 ประการของความยั่งยืนในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาและความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) ความลึกของเนื้อหาและคุณค่า (Depth) 2) ความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืนและยาวนาน (length) 3) ความยุติธรรม (Justice) 4) การกระจาย (Breadth) 5) ความหลากหลาย (Diversity) 6) การเข้าถึงทรัพยากร (Resourcefulness) 7) การอนุรักษ์ (Conservation) ซึ่งภาวะผู้นำแบบยั่งยืนส่งเสริมด้านการศึกษา สร้างคุณค่า มีคุณธรรมเชิงลึกและกว้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายพื้นฐาน ซึ่งความเป็นผู้นำในการเรียนรู้และเป็นผู้ดำเนินการดูแลตนเองและผู้อื่น ความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืนยาวนาน จะคงไว้และสร้างคุณค่าที่ดีที่สุด (Andy Hargreaves and Dean Fink 2007 : 18-20)

แม้การศึกษาไทยจะมีจุดแข็งด้านการบริหารที่มีเป้าหมายและชัดเจน มีการกระจายอำนาจการบริหารช่วยให้กระบวนการดำเนินงานกิจการต่างๆ ในเชิงนโยบายเป็นไปอย่างรวดเร็วและคล่องตัว อีกทั้งประเทศไทยยังมีงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษามากเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน อีกทั้งยังมีระดับการเข้าเรียนของนักเรียนสูงกว่าประเทศในภูมิภาคเดียวกัน กระนั้นระบบการศึกษาไทยยังประสบปัญหาในเรื่องการใช้ทรัพยากรในระบบการศึกษามีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการกระจายคุณภาพการศึกษาที่ยังกระจุกตัวเพียงแคในตัวเมืองและบางจังหวัด ดังจะเห็นได้จากผลการสอบ PISA และ TIMSS ของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่มีแนวโน้มลดลง อีกทั้งคุณภาพการสอนของครูที่ยังมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็ก หรือการมอบความรู้ที่ตนมีให้แก่เด็ก ฉะนั้นการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นที่การพัฒนาประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรให้ดีขึ้น โดยอาจจะเริ่มจากจุดที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบของบุคลากรในสถาบัน และนอกจากจะเน้นที่ตัวบุคคลแล้ว การจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นที่ความต้องการและศักยภาพของนักเรียน ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบการศึกษาไทยนั้นต้องพัฒนาอย่างมีศิลปะ และต้องพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม (ปริศนา เพชรบุรณิน 2555 : 67-72)

จากแนวคิดและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต รวมถึงมีศักยภาพในการแข่งขันและดำรงอยู่ในสังคมอันซับซ้อนและเป็นพลวัต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

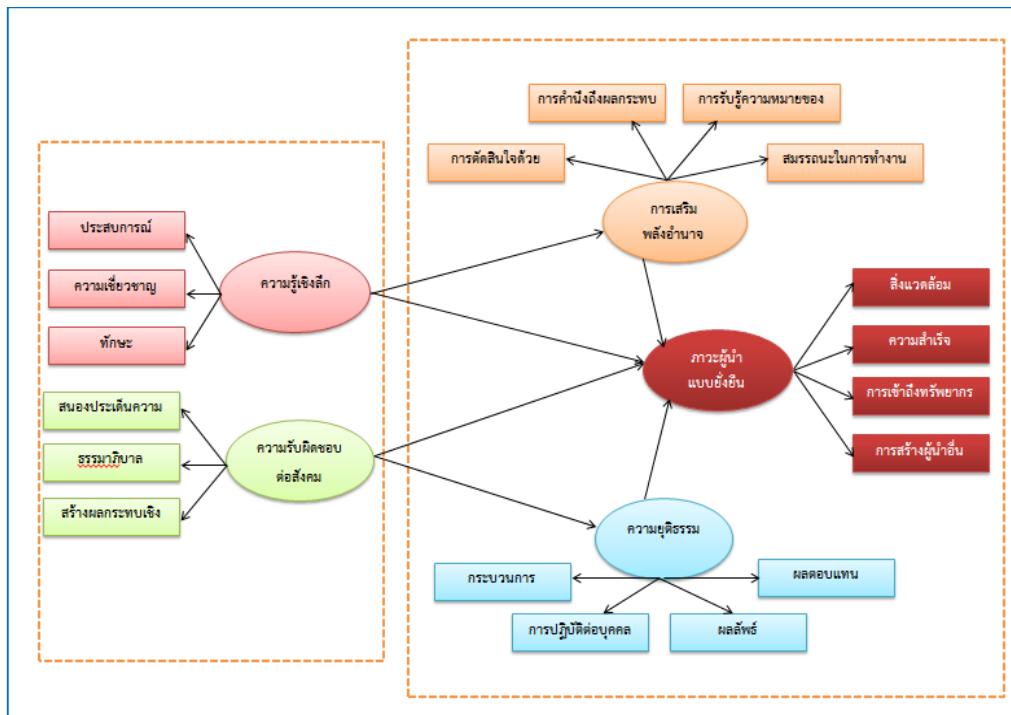
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรและระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ กับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์ในทางบวก
2. ปัจจัยเชิงสาเหตุมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากองค์ความรู้เรื่อง ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน (Sustainable Leadership) ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ Andy Hargreaves and Dean Fink (2007 : 18-20) ได้แก่ (1) ความลึกของเนื้อหาและคุณค่า (Depth) (2) ความเป็นผู้นำอย่างยั่งยืนและยาวนาน (length) (3) การกระจาย (Breadth) (4) ความยุติธรรม (Justice) (5) ความหลากหลาย (Diversity) (6) การเข้าถึงทรัพยากร (Resourcefulness) (7) การอนุรักษ์ (Conservation) แนวคิดของ Ferdig (2007 : 32) ได้แก่ (1) ระบบสุขภาพ (2) เศรษฐกิจ (3) สังคม และ (4) สิ่งแวดล้อม แนวคิดของ Grooms and Reid-Martinez (2011 : 414) ได้แก่ (1) การสร้างการเรียนรู้ (2) ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน (3) การคำนึงความเป็นผู้นำของผู้อื่น (4) ความยุติธรรมทางสังคม (5) พัฒนามากกว่าขั้นตอนความเป็นมนุษย์วัสดุและทรัพยากร (6) พัฒนาความหลากหลายทางด้านสิ่งแวดล้อมและศักยภาพ (7) ดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อม แนวคิดของ Sooksan Kantabutra and Gayle C. Avery (2011 : 36) แนวคิด (1) CEO (2) พฤติกรรมทางจริยธรรม (3) การตัดสินใจ (4) ตลาดการเงิน (5) นวัตกรรม (6) การจัดการความรู้ (7) มุมมองระยะยาว (8) การพัฒนาด้านการจัดการ (9) วัฒนธรรมองค์กร (10) ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ (11) คุณภาพ (12) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (13) แรงงานที่มีฝีมือ (14) ความรับผิดชอบต่อสังคม (15) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (16) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (17) ทีม (18) ความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลง แนวคิดของ Rosalind Ann Hardie (2011 : 67) ได้แก่ (1) การรักษาวัฏจักรของพลังงานที่เป็นบวก (2) สนับสนุนให้เพื่อนนักเรียนเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน (3) การเรียนรู้เกี่ยวกับคำสั่ง (4) การพัฒนาความเป็นผู้นำในด้านอื่นๆ (5) การเปลี่ยนบริบทการทำงานและวัฒนธรรม (6) ทำงานร่วมกันเพื่อรับมือกับความรับผิดชอบต่อสังคม (7) ทำอะไรที่เหมาะสมกับนักเรียน (8) การดูระยะยาวโดยไม่ต้องเสียสละเป้าหมายทันที (9) ความสัมพันธ์ของการจัดการความร่วมมือ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนทำให้ได้ตัวแปรแฝงที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ 1) ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ความรู้เชิงลึก (Depth Knowledge) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) 2) ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน (Sustainable Leadership) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) และความยุติธรรม (Justice) นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนโรงเรียนละ 1 คน นำมาเป็นหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล (unit of analysis) คำนวณประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 993 โรงเรียน อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องประมาณค่า โดยใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 20:1 (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2542) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ดังกล่าว จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การคำนวณร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรในกรณีที่จำนวนประชากรไม่เกินหลักร้อย (Wiersma, 1995) จากจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 15 เขต ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 510 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน (Without Replacement) ด้วยวิธีจับสลากเพื่อให้ได้โรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 510 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์โดยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์โดยทางไปรษณีย์

3. ดำเนินการติดตามเก็บแบบสอบถามคืนและนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม และความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ

4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น จำนวน 510 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ครอบคลุมเนื้อหาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นโดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถาม ตามลำดับของปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้งหมด 4 องค์ประกอบ โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามลำดับของปัจจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสำเร็จ ด้านการเข้าถึงทรัพยากร และการสร้างผู้นำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำที่ยั่งยืนตามการรับรู้ของตนเอง ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยจัดเรียงเนื้อหา ข้อคำถาม ตามลำดับของปัจจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เชิงลึก ด้านการเสริมพลังอำนาจ ด้านความยุติธรรม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลในเชิงทฤษฎีของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตกับตัวแปรแฝงโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เป็นสถิติขั้นสูง ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าตัวแปรควรเป็นการแจกแจงโค้งปกติ ผู้วิจัยจึงแปลคะแนนตัวแปรสังเกตทุกตัวเป็นคะแนนมาตรฐาน (Normal Score) ก่อนนำไปทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการวัดภาวะผู้นำแบบยั่งยืน การเสริมพลังอำนาจ ความยุติธรรม ความรู้เชิงลึก และความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ดำเนินการวิจัยตามวิธีการทางสถิติเพื่อตอบคำถามการวิจัยว่าโมเดลสมมติฐานโครงสร้างที่สร้างขึ้นโดยมีทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุนนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL และปรับโมเดลสมมติฐานจนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วจึงแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ได้จากการคำนวณที่นำมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติแทนค่าโมเดล ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางจะบอกภาวะผู้นำที่ยั่งยืนที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสังเคราะห์ตัวแปรจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ตัวแปรแฝง

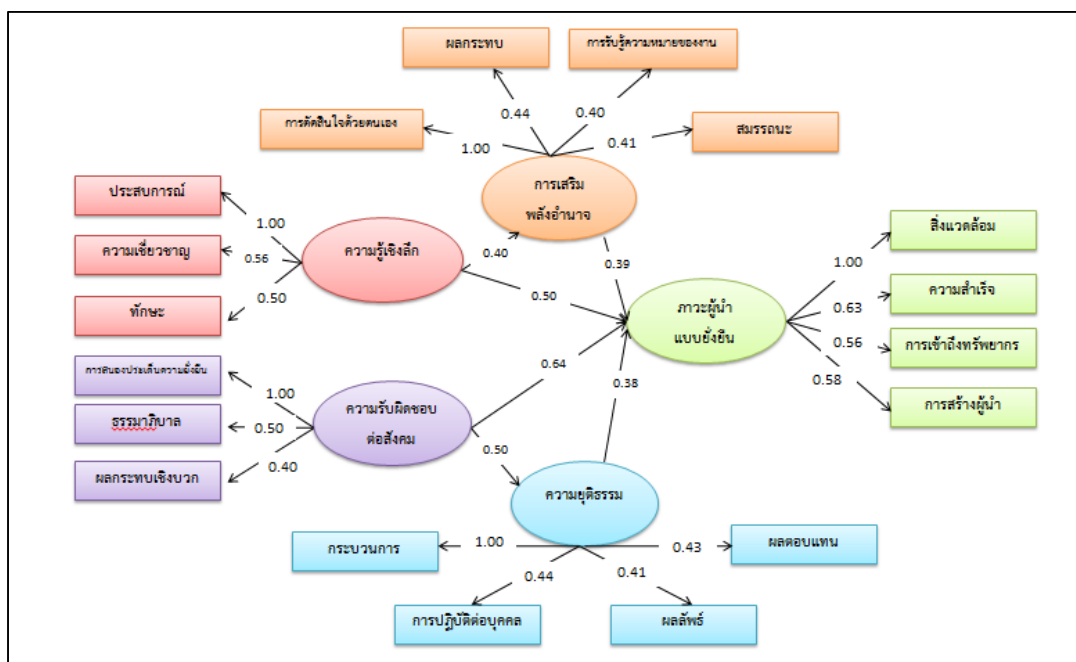
ภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้เชิงลึก และการสนองประเด็นความยั่งยืน ตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัว ได้แก่ การเสริมพลังอำนาจ และความยุติธรรม ส่วนภาวะผู้นำแบบยั่งยืนเป็นตัวแปรตามและตัวแปรแฝงภายใน

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ดังนี้ การเสริมพลังอำนาจและความยุติธรรมส่งผลทางตรงต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนความรู้เชิงลึกส่งผลทางตรงต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน และส่งผลทางอ้อมผ่านการเสริมพลังอำนาจ ความรับผิดชอบต่องานส่งผลทางตรงต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนและส่งผลทางอ้อมผ่านความยุติธรรม

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปรเหตุ												
DEPH				SRES			EMPO			JUST		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
SUS	0.75	0.25	0.50	0.75	0.25	0.50	0.50	-	0.50	0.50	-	0.50
	(0.54)	(0.23)	(0.31)	(0.56)	(0.26)	(0.30)	(0.05)	-	(0.05)	(0.04)	-	(0.04)
EMPO	0.50	-	0.50	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	(0.45)	-	(0.45)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JUST	-	-	-	0.50	-	0.50	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	(0.51)	-	(0.51)	-	-	-	-	-	-
ค่าสถิติ	Chi-Square=32.34, df=133, P-value=0.96, RMR=0.021 GFI=0.99, AGFI=0.99											
ตัวแปร	ENV	SUC	RES	BRE	EMPS	EMPI	EMPI					
ความเที่ยง	1.00	0.40	0.31	0.33	1.00	0.17	0.19					
ตัวแปร	EMPC	JUSP	JUSPe	JUSOp	JUSY							
ความเที่ยง	0.19	1.00	0.23	0.23	0.21							
สมการโครงสร้างตัวแปร	SUS	EMPO	JUST									
SUS	0.33	-	-									
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร												
ตัวแปร	SUS	EMPO	JUST	DEPH	SRES							
SUS	1.00											
EMPO	0.38	1.00										
JUST	0.43	-	1.00									
DEPH	0.06	0.05	-	1.00								
SRES	0.06	-	-	-	1.00							
หมายเหตุ * P< 0.05 ** P< 0.01												
การกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้อักษรย่อแทนตัวแปร ดังนี้ ความรู้เชิงลึก (DEPH), ประสิทธิภาพ (DEPEx), ความเชี่ยวชาญ (DEPEp), ทักษะในงาน (DEPSk), ความรับผิดชอบต่อสังคม (SRES), ธรรมชาติ(SREG), การตอบสนองประเด็นความยั่งยืน (SRESI), การสร้างผลกระทบเชิงบวก (SREPI), ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน (SUS), สิ่งแวดล้อม (ENV) , ความสำเร็จ (SUC), การเข้าถึงทรัพยากร (RES), การสร้างผู้นำ BRE, การเสริมพลังอำนาจ (EMPO), การตัดสินใจด้วยตนเอง (EMPS), ผลกระทบ (EMPI), การรับรู้ความหมายของงาน (EMPIP), สมรรถนะในการทำงาน (EMPC), ความยุติธรรม (JUST), กระบวนการ(JUSP), การปฏิบัติต่อบุคคล (JUSPe), ผลลัพธ์ (JUSOp), ผลตอบแทน (JUSY)												

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างของโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 172.49 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 128 ค่า P เท่ากับ 0.054 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.96 มีดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (AGFI) เท่ากับ 0.94 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.021 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 มีค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 2617.90 เมื่อพิจารณา ค่า R – square พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษาในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร้อยละ 33 ($R^2=0.33$) แสดงเป็นโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ ความรู้เชิงลึก มีความสัมพันธ์สูงสุดกับตัวแปรภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ส่งผลกระทบทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและทักษะในการทำงานจะส่งผลต่อภาวะผู้นำที่ยั่งยืน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้นำจะมีความเชี่ยวชาญได้นั้น จำต้องมีประสบการณ์เฉพาะด้านสูง (Oswald, Goodall & Kahn 2011 : 28-29) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wayne Visser and Polly Courtice (2011 : 10-11) ที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ พบว่าความเป็นผู้นำด้านความยั่งยืนของแคมบริดจ์มีตัวแบบเอกลักษณ์ของผู้นำ ที่ประกอบด้วย ลักษณะ สไตล์ ทักษะ และความรู้ ซึ่งการเป็นผู้นำนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบภายใน (Internal) ได้แก่ การตัดสินใจที่มีข้อมูล (Informed decisions) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (strategic direction) แรงจูงใจในการบริหารจัดการ (Management incentives) ประสิทธิภาพความรับผิดชอบ (performance accountability) คนเพิ่มขีดความสามารถ (people empowerment) การเรียนรู้และนวัตกรรม (learning & innovation) องค์ประกอบภายนอก (external) ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน (cross-sector partnership) ผลิตภัณฑ์/บริการที่ยั่งยืน (sustainable product/service) ความตระหนักถึงอย่างยั่งยืน (sustainability awareness) การเปลี่ยนแปลงบริบท (context transformation) ความโปร่งใสของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder transparency)

จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรสังเกตของปัจจัยเชิงสาเหตุและตัวแปรสังเกตของภาวะผู้นำแบบยั่งยืน แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความยุติธรรมด้านผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความหมายของงาน และ ตัวแปรสมรรถนะในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรสิ่งแวดล้อม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีส่วนร่วมที่สำคัญในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติของโรงเรียนชั้นนำที่ยั่งยืน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และชีวภาพความยั่งยืน ความสัมพันธ์และการกระทำที่ต้องการที่จะนำมาคืน ประเด็นสำคัญบางอย่างเกิดขึ้นเมื่อเทียบกับความยั่งยืนและบ่งบอกความเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงในระดับโลก ความรู้สึกและสถานที่ซึ่งมนุษย์เป็นส่วนสำคัญทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและชีวภาพ ความต้องการและสิทธิของคนรุ่นอนาคตและความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืนยังก่อให้เกิดการสอนหลักการมีส่วนร่วม การตัดสินใจการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ในบริบทที่แท้จริงการพัฒนาวิชาชีพเกี่ยวกับความต้องการที่เป็นแบบองค์รวม รวมถึงด้านสติปัญญา อารมณ์และการปฏิบัติให้เกิดความยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของการบูรณาการในแก่นแท้ของหลักสูตรโรงเรียน และเป็นพลังขับเคลื่อนวาระสำคัญของรัฐบาลด้วย ที่จะช่วยในการขัดเกลาทางสังคมของนักเรียนและสร้างความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบในวงกว้างให้คนทั่วโลกมีความห่วงใยและต้องการที่จะส่งเสริมและปรับปรุงความยุติธรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Liz Jackson 2008 : 22-33) สอดคล้องกับวิสุทธิ์ สงวนศักดิ์ ที่ศึกษาการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรและความขัดแย้งในองค์การสามารถใช้พยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้ ซึ่งพบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรมีประสิทธิภาพพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 14.2 ($R^2 = .142$) การรับรู้ความยุติธรรม ในองค์กร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลตอบแทน ด้านกระบวนการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ด้านระบบ และความขัดแย้งในองค์กร 4 ด้าน ได้แก่ ความขัดแย้งภายในบุคคลความขัดแย้งระหว่างบุคคลความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม นำมาวิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้ พบว่า ด้านผลตอบแทน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และความขัดแย้ง

ภายในบุคคลเท่านั้นที่มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 20.9 ($R^2 = .209$) (วิสุทธิ์ สงวนศักดิ์ 2550 : 67-68)

การศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่อิทธิพลทางตรงของตัวแปรเหตุความรู้เชิงลึกมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมากที่สุด มีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน การสนองประเด็นความยั่งยืน มีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมากที่สุด และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน มีอิทธิพลรวมต่อความยุติธรรม การเสริมพลังอำนาจ มีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ความยุติธรรมมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของเพญพร ทองคำสุข (2553: 272) ที่ศึกษาตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบ/ตัวแปรสังเกตการณ์รับรู้ความหมายของงาน สมรรถนะในการทำงาน การตัดสินใจด้วยตนเอง และผลกระทบ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความน่าเชื่อถือได้ขององค์ประกอบ/ตัวแปร พบว่า การตัดสินใจด้วยตนเอง มีค่าความน่าเชื่อถือได้สูงสุดเท่ากับ 0.54 และ การรับรู้ความหมายของงานเท่ากับ 0.25 ซึ่งให้เห็นการเสริมพลังอำนาจในการทำงานเป็นผลสะท้อนที่เกิดขึ้นในเชิงรุกจากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพร้อมที่จะรับผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าลักษณะใดก็ตาม เช่นเดียวกับการตัดสินใจด้วยตนเองเป็นการรับรู้ว่าตนเองมีอิสระในการเลือก และสามารถควบคุมการกระทำต่างๆในการสร้างสรรค์ และทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิธีทำงานด้วย และ สอดคล้องกับบทความของ Kris M. Y. Law (2012 : 122-123) ที่กล่าวว่า การเสริมพลังอำนาจในการทำงาน เป็นกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจในงานภายในตอนที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งปัจจัยกระตุ้นการใช้กลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนมากที่สุดคือปัจจัยภายใน ขณะที่การจัดการและปัจจัยภายนอกมีค่าเฉลี่ยต่ำ แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานรับรู้การพัฒนาอย่างยั่งยืน ว่าเป็นผลมาจากมาตรการสนับสนุนและโครงสร้างพื้นฐานด้านปัจจัยภายใน อาทิ การสนับสนุนทางการเงินที่เพียงพอ ความรู้และความเชี่ยวชาญ และความต้องการที่จะยกระดับชื่อเสียงและความก้าวหน้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากที่สุด ในขณะที่ความเต็มใจในการจัดการ และการรับรู้ความพร้อมในด้านมาตรการภายในค่อนข้างต่ำ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้คะแนนที่ยุติธรรมเพื่อระดับของการรวมความยั่งยืนเข้าธุรกิจ และทรัพยากรที่จัดสรรให้กับพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบง่ายบ่งชี้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจโดยการจัดการกับความเต็มใจของการจัดการ ขณะเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างปัจจัยภายใน ได้แก่ การสนับสนุนทางการเงินที่เพียงพอ ความรู้และความเชี่ยวชาญ และความต้องการที่จะยกระดับชื่อเสียงและความก้าวหน้ากับปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายนอกการสร้างแรงจูงใจของปัจจัยภายนอก ได้แก่ การตรวจสอบโดยรายการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ดำเนินการและแรงกดดันทางสังคมที่ผลักดันให้ มีส่วนร่วมในชุมชน และความพร้อมในการสนับสนุนมาตรการภายใน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ตัวแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยที่ตัวแบบสอดคล้องกับสมมติฐานที่เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้นควรมีการศึกษาทฤษฎีในมิติที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำมาอธิบายตัวแปรแฝงที่นำมาศึกษาในตัวแบบให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงความรู้เชิงลึกกับภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำแบบยั่งยืนจึงควรกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพ และ ทักษะ

1.3 ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม พบว่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรเหตุความรู้เชิงลึกมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน การสนองประเด็นความยั่งยืนมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืนมากที่สุด และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน และมีอิทธิพลรวมต่อความยุติธรรม การเสริมพลังอำนาจมีอิทธิพลรวมต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ความยุติธรรมมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ดังนั้น ควรรีศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของตัวแปรที่นำมาศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและสามารถพัฒนาโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัย

2.1 ควรมีการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนอาทิ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรมีการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นภาวะผู้นำแบบยั่งยืนควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อยืนยันโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน คือ ดร.ธัญยาภรณ์ นวลสิงห์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำและตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบแต่บิดาและมารดา รวมทั้ง ครู-อาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนญาติพี่น้อง และผู้สร้างแรงบันดาลใจที่ดียิ่งและอยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ปรีศนา เพชรบุรณิน. ระบบการศึกษาไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารวิชาการปทุมวัน**. 2, 4 (2555) :67-72.

เพ็ญพร ทองคำสุก. **ตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

วัลลภ รองพล. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **วารสารพัฒนาศึกษาพัฒนารมณีย์**, 6, 10 (2553), 97-125.

วัลลภ รองพล. **การพัฒนาารูปแบบโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2**. ดุษฎีนิพนธ์สาขาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษาพัฒนารมณีย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.

วิสุทธิ สงวนศักดิ์. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความยุติธรรมในองค์กรและความขัดแย้งในองค์กรกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาองค์กร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2550.

ศิลป์ชัย สุวรรณมณี. “องค์ประกอบสำคัญสู่การเป็นผู้นำแบบยั่งยืน”. **วารสารปาริชาติ**. 25, 1(เมษายน-กันยายน 2555): 77-85.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. **รายงานประจำปี 2550**. กรุงเทพฯ, 2550.

สมคิด สกุลสถาปัตย์ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลต่อการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 1, 1(กรกฎาคม-ธันวาคม 2553) : 21-31.

Hargreaves, A. “Sustainable leadership and development in education :Creating the future, conserving the past”. **European Journal of Education**, 42, 2(2007):223-233.

Kris M.Y. Law 1 , Angappa Gunasekaran. Sustainability development in high-tech manufacturing firms in Hong Kong: Motivators and readiness. **Int. J. Production Economics**, 137(2012): 116-125.

Liz Jackson. **Leading sustainable schools: what the research tells us**. National College for School Leadership, 2008.

Mery A. Ferdig. Sustainable Leadership: Co-Creating a Sustainable Future. **Journal of Change Management**. 7, 1(25-35 Mach 2007): 25-35.

Oswald, Goodall & Kahn. “Why Do Leaders Matter? A Study of Expert Knowledge in a Superstar Setting”. **Journal of Economic Behavior & Organization**. 77 (2011): 265-284.

Rosalind Ann Hardie. **Principals’ Perceptions of the Essential Components of Sustainable**

Leadership and Implications for Succession Planning at the Elementary School Level: A Mixed Methods Research Study. A Dissertation submitted to the College of Graduate Studies and Research . Degree of Doctor of Philosophy in the Department of Educational Administration University of Saskatchewan. Saskatoon. 2011.

Sooksan Kantabutra and Gayle C. Avery Sustainable leadership at Siam Cement Group. **JOURNAL OF BUSINESS STRATEGY**. 32, 4 (2011): 32-41.

Wayne Visser and Polly Courtice. **Sustainability Leadership: Linking Theory and Practice**. University of Cambridge Institute for Sustainable Leadership, 2011.

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์ ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดทำวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา 2) เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยว ข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษาและบริหารการศึกษา สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/เทคโนโลยี/สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ผู้ส่งบทความจะต้องยึดรูปแบบตามคำแนะนำนี้ บทความใดที่มีรูปแบบไม่ตรงตามกำหนดและไม่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะไม่รับพิจารณาตีพิมพ์

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์

- 1.1 บทความวิจัย
- 1.2 บทความวิชาการ
- 1.3 บทความปริทรรศน์หนังสือ

2. การเตรียมต้นฉบับ

ขนาดของต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 ด้วยโปรแกรม Word รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt โดยเว้นระยะขอบด้านละ 1 นิ้ว จำนวนหน้าบทความไม่เกิน 10 หน้า ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ หากบทความเป็นภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

3. การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

3.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ระบุนามผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้า ดังตัวอย่าง

- สมาน อัสวภูมิ (2552 : 126) กล่าวว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม.....

หรือ

- ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (สมาน อัสวภูมิ : 126) ซึ่งกล่าวไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านครู.....

3.2 การเขียนอ้างอิงท้ายบทความ

- (1) กรณีเป็นหนังสือ

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./โรงพิมพ์./ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

จิณณวัตร ปะโคทั้ง. **หลักการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซต, 2536.

Stebbing, Lionel. **Quality Assurance**. New York: Ellis Horwood, 1993.

(2) กรณีเป็นวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัย.//ชื่อวิทยานิพนธ์.//ประเภทของบทนิพนธ์และชื่อหลักสูตร.//สถาบัน./ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

คชกรณ บัวคำ. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

Wiley, D.E. Interpersonal analyses of bulimia : Normal-weight and obese.

Doctoral Dissertation. University of Missouri, Columbia, 1989.

(3) กรณีเป็นวารสาร

ผู้เขียน.//“ชื่อบทความ,”//ชื่อวารสาร.//ปีที่./ฉบับที่(เดือน/ปี):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

สมาน อัสวภูมิ. “ภาวะผู้นำและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่,” วารสารบริหารการศึกษา

ฉบับบัณฑิต. 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

Brooks, L.A. “Adult ESL Student Attitudes towards Performance-base Assessment,”

Dissertation Abstracts International. 38, 4(August 2000): 826-A.

(4) กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

“ชื่อกฎหมาย,”//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม/ตอนที่.//หน้า.//วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119

ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

(5) กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์

ผู้เขียน.//“ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,”//ชื่อหนังสือพิมพ์.//วันที่/เดือน/ปี:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิจักขณ์ ชิตรรัตน์. “เพื่อโลกสีเขียว,” ข่าวสด. 12 ธันวาคม 2552 : 7.

Jansen, Peter. “2009-Thailand’s Year Before the Decisive Storm?,” Bangkok Post.

12 December 2009 : 11.

(6) กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

ผู้เขียน.//ชื่อเรื่อง.// (ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)/จาก/URL

ตัวอย่าง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. เศรษฐกิจพอเพียง. (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545).

จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html

มีชัย ฤชุพันธุ์. ความคิดเสรีของมีชัย: การปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ. (ออนไลน์)

8 กรกฎาคม 2545 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก

<http://www.meechaithailand.com/Meechai/showshtml>

4. รูปแบบการเขียนบทความ

.....ชื่อเรื่องภาษาไทย.....
.....ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อเจ้าของผลงาน¹
ชื่อเจ้าของผลงาน²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

คำสำคัญ : , ... , ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา)

Abstract

The purposes of this research were to.....

Keywords : , ... , ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา มีความหมายตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย)

บทนำ

.....(กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่การวิจัย).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1)
- 2)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร (ไม่ต้องระบุกลุ่มตัวอย่าง).....

ตัวแปรที่ศึกษา.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย

.....

¹ นักศึกษาหลักสูตร.... สาขาวิชา.... มหาวิทยาลัย....

² อาจารย์สาขาวิชา.... คณะ.... มหาวิทยาลัย....

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ จำนวน..... คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่.....จำนวน..... คน ซึ่งได้มาโดยการ.....
เครื่องมือที่ใช้..... และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ.....
การวิเคราะห์ข้อมูล.....
ขั้นตอนการวิจัย.....

สรุปผลการวิจัย

.....
.....

อภิปรายผล

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

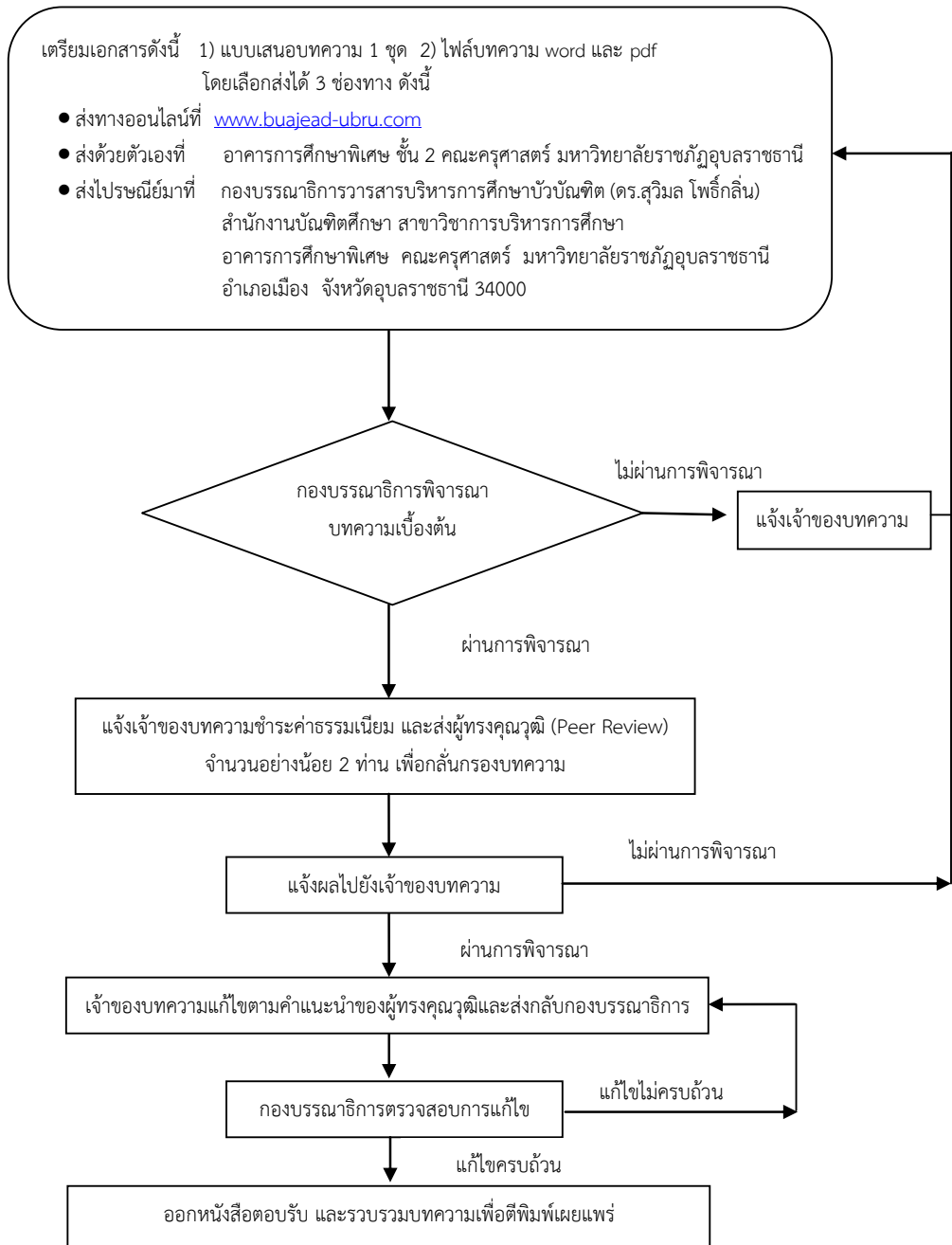
กิตติกรรมประกาศ

.....(ระบุสั้นๆ ว่างานนี้ได้รับทุนสนับสนุนและได้รับความช่วยเหลือจากใครบ้าง).....
.....

เอกสารอ้างอิง (ต้องมีรายละเอียดครบทุกรายการตามที่อ้างไว้ในเนื้อหาบทความ เรียงตามลำดับตัวอักษร และมีรูปแบบการเขียน บรรณานุกรมตามรูปแบบของวารสาร)

.....
.....
.....
.....

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต

แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษাবัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจธานี
(วารสารในฐานข้อมูล TCI มกราคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เรียน บรรณาธิการวารสารบริหารการศึกษาวัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจธานี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย).....
(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ).....

มีความประสงค์ส่งผลงานในนาม ☐ คณะจารย์/เจ้าหน้าที่ ☐ นักศึกษาระดับ
หน่วยงานที่สังกัด
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์..... E-mail / face book/ Line

ประเภทผลงาน ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บรรณานุกรมหนังสือ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำรับรองบทความวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีเป็นบทความวิจัยของนักศึกษา)

ข้าพเจ้า.....และ..... อาจารย์ที่ปรึกษาของ
(นาย/นาง/น.ส.).....เป็นนักศึกษาระดับ.....
สาขาวิชา..... หลักสูตร.....
คณะ.....ของมหาวิทยาลัย.....
ได้อ่านและพิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรนำเสนอเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ได้

ลงชื่อ.....
(.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา
...../...../.....

อาจารย์ที่ปรึกษา
...../...../.....

ข้าพเจ้าขอรับรองผลงานที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาวัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจธานี ดังนี้

๑. ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหรือแหล่งตีพิมพ์ใดๆ มาก่อน
๒. ไม่อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใดพร้อมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๓. ข้อความ/รูปภาพ/ข้อมูล ทั้งหมดที่ปรากฏ ขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า หากมีการอ้างอิงผลงานผู้อื่น ข้าพเจ้าได้มีการดำเนินการตามระเบียบกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ และจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วกรณีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว
๔. ข้าพเจ้ายอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏบรจธานี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความทั้งหมดข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงนาม..... เจ้าของผลงาน
(.....)

วันที่...../...../.....

- บทความเป็นความคิดเห็นและผลงานวิจัยของเจ้าของบทความซึ่งยินดีให้บทความได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
- เจ้าของบทความยินดีปรับแก้บทความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
- หากมีการละเมิดสิทธิไม่ว่าวิธีการใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ กองบรรณาธิการวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของบทความ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ วารสารบริหารการศึกษามัธยมศึกษา ปีที่ 17 ฉบับที่ 3

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร.สมาน อัครวุฒิ
รศ.ดร.อัครฤทธิ์ อุดัยรัตน์
พศ.ดร.ไชยยา ทาเวบุตร
พศ.ดร.ประทีป เขมรัมย์
พศ.ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำ
พศ.ดร.พิฑูล ภูมิโคกรักษ์
พศ.ดร.ประยัต ภูมิโคกรักษ์
พศ.ดร.สุริมาศย์ สุภาะสี
พศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง
พศ.ดร.สฤาญ ธีระวัฒน์ตระกูล
พศ.ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
ดร.สุริยัน พรหมจำปา
ดร.วีระพงษ์ ไตรศรีกุล
ดร.สายันท์ รัตนโสภา
ดร.ปิยะธิดา ปัญญาอาจารย์
ดร.ไพวุฒิ สังกา
ดร.วิสุทธิ์ ราชธี
ดร.มนตรี อนุคุณ
ดร.วิเศษ ภูมิวิเศษ
ดร.ปัญญา ตรีสิริพจน์กุล
ดร.มนตรี อนุคุณ
ดร.ดวงเดือน ไชยพิชิต
ดร.วัชรินทร์ จำปากัมพ์
ดร.ภูวนาท ยุพานวิทย์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.จินตวัฒน์ ปะโกทัง
รศ.ดร.ชวนชัย เชื้อสาธุชน
รศ.ดร.ธีระวุฒิ เอกะกุล
รศ.ชาญชัย สุภาใส
พศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ
พศ.ดร.อนุศักดิ์ เทตสุริ
พศ.ดร.ชูชีพ ปทุมเวียง
อาจารย์ ดร.กานูพงศ์ บุญรมย์
อาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์
อาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น
อาจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว
อาจารย์ ดร.อมรรัตน์ พันธุ์งาม

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษามัธยมศึกษา

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

โทรศัพท์ 045-352000-29 ต่อ 1234 โทรสาร 045-474059

<http://www.buajead-ubru.com>

หรือ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru> เริ่มเดือน กรกฎาคม 2559 เป็นต้นไป

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาฉบับนี้จัดทำ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตึกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

<http://www.buajea-u.ru.com>

<http://www.tci-thaijo.org/index.php/buajea-u.ru>